Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

121.

~~Elzevirs~~
~~C.64.~~

KW 224
F 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

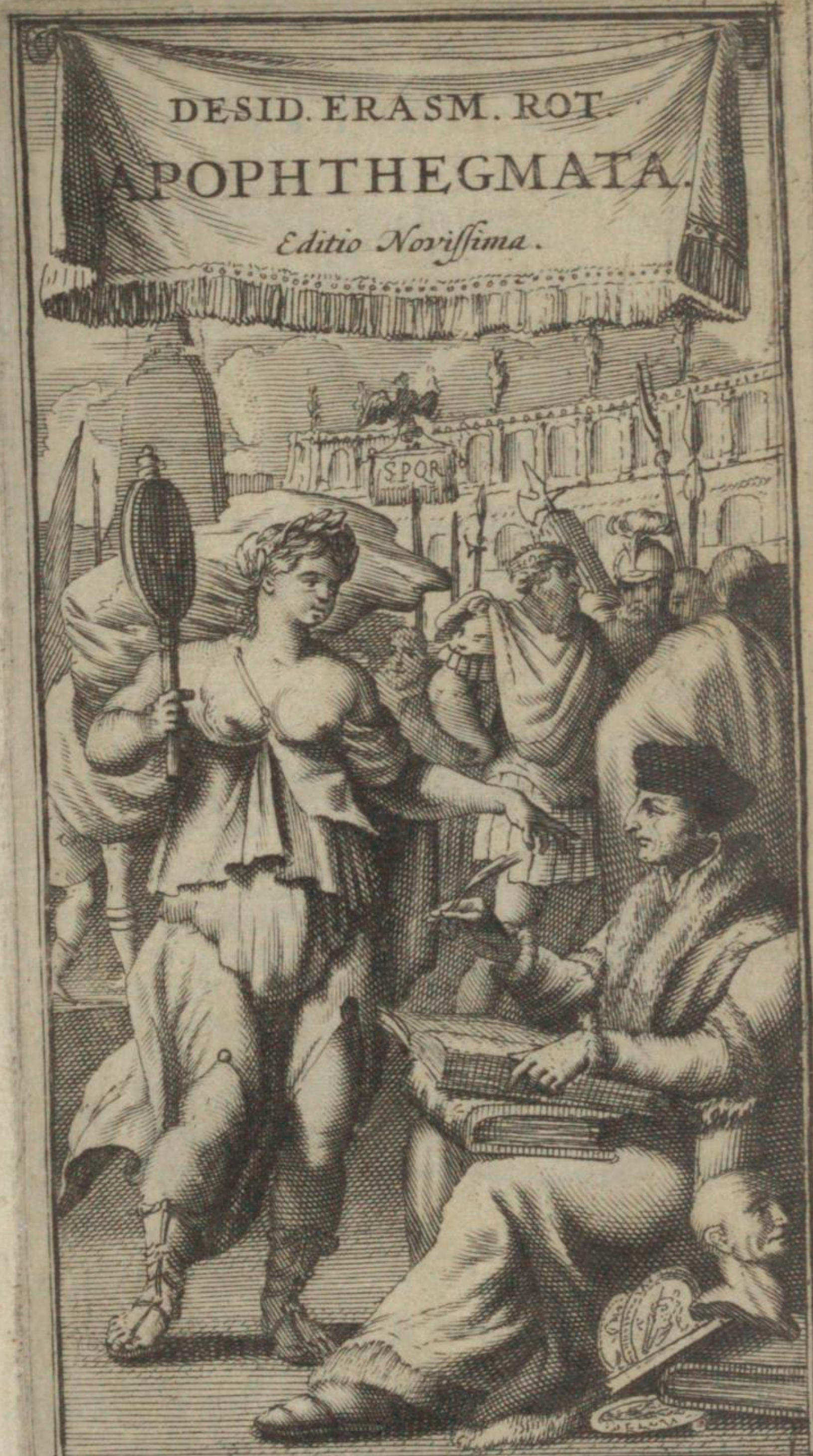
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

·W. Matthiae·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Ex libris Joannis Gla.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14



AMSTELODAMI,
Apud Joannem Raveſteinium. 1671.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

DES. ERASMI ROTEROD.

APOPHTHEGMATUM,

Ex optimis utriuſque Linguæ Scriptoribus collectorum,

LIBRI OCTO.

EDITIO NOVISSIMA,

A multis, quibus antea ſcatebat mendis, diligenter repurgata.



Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

AMSTELODAMI,

Apud JOANNEM RAVESTEINIUM, Civitatis & Illuſtris Scholæ Typographum Ordinarium.

CIↃ IↃC LXXI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ILLUSTRISSIMO
PRINCIPI
JUNIORI GUILIELMO,
Duci Clivenſi, Juliacenſi, Montenſi, Comiti Marchiæ & in Ravenſpurgo, &c.

DES. ERASMUS ROTERODAMUS.

S. D.

QUONIAM priores libellos, quos mei erga te animi velut arrabonem qualemcunque miſeram, tam comiter accepiſti Guilielme princeps junior illuſtriſſime, nec tu modo, ſed & ambo clariſſimi parentes tui, viſum eſt aliquid & tua nobilitate dignius, & tuis ſtudiis, ni fallor, utilius adjungere. Proin ex optimis quibuſque auctoribus collegi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

quæ Græci vocant apophthegmata, hoc eſt, egregie dicta, quod viderem non aliud argumenti genus principi præſertim juveni magis accommodum. Sunt illa quidem ſcitu digniſſima, quæ plilo-ſophi de moribus, de Republica adminiſtranda, deque bello gerendo litteris prodiderunt. Sed quotocuique vel privato tantum eſt otii, ut apud Platonem Socraticarum argutationum, ironiarum & iſagogarum ambages ac labyrinthos evolvere vacet? Ariſtoteles autem copioſe quidem ſcripſit de moribus, ſed philoſophis ſcripſiſſe videtur, non principi. Dilucidiora ſunt quæ tradidit de re œconomica, & politica, ſed is vir nuſquam non requirit lectorem & attentum, & otioſum, ad hæc quoniam affectibus caret, non perinde retinet animum principalibus curis intentum. Jam in philoſophicis & M. Tullii de philoſophia libris pleraque ſunt ejus generis, ut non admodum referat principem ea ſcire: quod genus ſunt quæ diſputantur ab illis de finibus bonorum ac malorum, majore ſubtilitate quam fructu. Conveniunt hæc illorum inſtituto, qui de honeſto per omnem vitam nihil aliud quam diſputant. At ei qui ditioni naſcitur, ſtatim expedienda virtus eſt, non per otium diſpu-

diſputanda. Reſtat hiſtoria, quæ quoniam res præclare ſecuſve geſtas velut in tabula ſpectandas repræſentat, nec id abſque voluptate, magnatibus viris aptior eſſe videtur: ſed hic ut infinitam voluminum vim principi vacet evolvere, quis poſſit meminiſſe? Atqui quemadmodum ii qui certant in palæſtra, certos quoſdam prehendendi elabendique modos ad manum habent: ita qui in pacis bellique negotiis verſantur, certas rationes in promptu habere convenit, quibus admoneantur, quid pro re nata ſit facto opus, quid non. Hac in parte videmus eruditiſſimos viros principum curas ſua diligentia ſublevare conatos, quorum alii ſcripſere ſententias, veluti Theognis & Iſocrates, alii celebrium virorum ſtrategemata & apophthegmata, veluti Valerius Maximus, & Sextus Julius Frontinus, qui indicat idem ab aliis non nullis factitatum. Non mediocris otii res eſt aurum ſcrutari in venis, aut gemmas in arenis marive quærere. Is demum occupatiſſimo principi gratum præſtat officium, qui aurum purum factumque exhibet, qui ſelectas ac repurgatas gemmas, auro incluſas, aut poculis additas offert. Id officium cum à multis tentatum ſit, mea

tamen ſententia, nemo felicius præſtitit quam Plutarchus, qui poſt editum egregie frugiferum opus De vitis virorum illuſtrium, in quo permiſtim facta ſimul ac dicta illorum referuntur, Trajano Cæſarum laudatiſſimo collegit inſignia diverſorum apophthegmata, quod in his velut in certiſſimo ſpeculo repræſentatur animus ſingulorum. Nam in factis, bonam laudis partem ſibi vindicat conſiliarius, dux ac miles, maximam fortuna, per quam videmus interdum optime conſulta peſſimum habere exitum: rurſus quorundam inconſultam temeritatem feliciſſime cedere. Nam quemadmodum dixiſſe fertur Syramnes Perſa, Dux, ut opinor, interrogatus quur facta præclaris ejus dictis non reſponderent: quid loquar, mihi in manu eſt; quid eveniat, in arbitrio fortunæ & regis. Nec tamen ideo ſua laude fruſtrantur honeſta conſilia. Plutarchus autem non tantum in delectu cæteris præſtat, verum etiam in explicando. Habent enim apophthegmata peculiarem quandam rationem, & indolem ſuam, ut breviter, argute, ſalſe, & urbane cujuſque ingenium exprimant. Siquidem ut ſingulis hominibus, ita ſingulis etiam nationibus ſuus quidam genius eſt: unde

fit

ſit ut alia conveniant Alexandro, alia Philippo aut Antigono, alia Phocioni, alia Alcibiadi: rurſus alia quadrent in Laconem, alia in Scytham aut Tracem, alia in Athenienſem, aut in Romanum. In his igitur exprimendis mihi dilutior videtur Xenophon, ſuffrigidus Herodotus, loquacior Diodorus & Quintus Curtius, ne pergam de cæteris dicere. Plutarchus omnes implevit numeros. Eoque viſum eſt hunc ex omnibus potiſſimum ſequi. Quidquid igitur erat in hujus opere quod inſcripſit: De apophthegmatibus, hic in ſolidum reperies. Comperimus hoc opus his Latine verſum, primum à Franciſco Philelpho, deinde à Raphaële Regio, quem Patavii novimus. Philelphus in non nullis locis fuerat lapſus, quæ reſtituit Raphaël, ſed ipſe rurſus impingens alicubi, nimirum homines erant ambo. Sed uterque nihil aliud eſſe voluit quam interpres, nos Plutarchum multis de cauſſis ſequi maluimus quam interpretari, explanare quam vertere. Primum, ut dilucidior eſſet oratio, quippe minus aſtricta Græcis vocibus. Non enim hæc Trajano ſcribuntur viro, tum utraque litteratura, tum longo rerum uſu exercitatiſſimo: ſed adoleſcenti principi,

immo per te pueris & adoleſcentibus liberalium ſtudiorum candidatis: nec illo ſeculo, quo dicta geſtaque ejuſmodi vulgi fabulis celebrabantur, in balneis, in conviviis ac circulis forenſibus: dein ut mihi liceret indicare dicti argutiam, ſi quod recurreret obſcurius, qualia nunc ſunt permulta, non ſolum rudibus, verum etiam ultra mediocritatem eruditis. Me certe in multis torſit divinatio, & haud ſcio an alicubi fefellerit etiam: nec paucis in locis lucta fuit cum mendis codicum, in quas neceſſario impegerunt etiam interpretes. Vix enim credibile eſt quantum ſibi permiſerint vel librarii, vel ſcioli quidam in hunc auctorem, cui ſumma debebatur religio. Nullus enim extitit inter Græcos ſcriptores Plutarcho, præſertim quod ad mores attinet, ſanctior aut lectu dignior. Atqui hoc ipſum quod abſterrere debuerat, invitavit gloria quæſtuſque, ſentientes ad depravandum addendum, detrahendum. Etenim quo quiſque ſcriptor eſt plauſibilior ac celebrior, hoc magis ad quæſtum corrumpitur. Arguit hoc ipſa Græcorum codicum varietas. Nam ut aliis omiſſis, de hoc opere quod eſt in manibus loquar, quædam habet Philelphus quæ Raphaël non attigit, & contra. Deinde

cum

cum Plutarchus in præfatione profiteatur ſeſe in Vitis, dicta factaque virorum illuſtrium promiſcue retuliſſe, ſed in hoc opere compendii gratia tantum apophthegmata contexuiſſe: permulta tamen admiſta videmus, quæ nihil aliud ſunt quam ſtrategemata. Jam eodem in opere toties eadem repetita, nonne palam clamitant, argumentum hoc ab alio contaminatum? Ut jam ignoſcamus apophthegma referri ſub ejus nomine cui dictum eſt, non à quo dictum eſt, ut de Lyſimacho & Philippo. Nam in Plutarchi collectaneis, quod à Philippo reſponſum eſt Lyſimacho, ſub titulo Lyſimachi refertur. Majoris erat audaciæ, quod ex uno opere fecerunt duo. Quoniam enim Plutarchus è Laconicis, quæ plurima feruntur, ea dumtaxat attigiſſet quæ videbantur occupatiſſimo Cæſari futura ſatis, ille quiſquis fuit, ſi modo fuit unus aliquis, Lacedæmoniorum dictis proprium volumen dedit, idque ſecundum ordinem litterarum Græcarum, quem Raphaël vertit in ordinem Latinarum. At hic erat è tribus omnium deterrimus. Nam ordinem ſententiarum ſequuntur Valerius & Frontinus, quæ ad religionem, pietatem in patriam, ad fidem, ad fortitudinem ac juſtitiam pertinent,

tinent, & item de cæteris, in ſuam quæque claſſem digerentes. Eruditiſſimus eſt, quem ſequutus erat Plutarchus, ſeriem regionum ac regnorum obſervant, & in ſingulis ætatum ordinem, unicuique regum ſuos adjungens duces, & cuique ducum ſuos collegas. A Perſis venit ad Ægyptios, ab Ægyptiis ad Thraces, à Thracibus ad Scythas, à Scythis ad Siculos, à Siculis ad Macedones, hinc ad Athenienſes, ab his ad Lacedæmonios, in horum ſingulis temporum non literarum ordinem ſequens: à Lacedæmoniis ad Thebanos, à Thebanis ad Romanos, ut lector è paucorum dictis hiſtoriæ totius agnoſcat ſeriem, quam miſere confudit is, qui Laconica ſeparavit, repetens interim eadem quæ ad Trajanum collegerat Plutarchus: quanquam id frequentius in altero deprehenditur opere, ſed in utroque toties, ut ea dormitatio non cadat in Plutarchum ſcriptorem exactæ diligentiæ. Adde, quod hæc pars nullam habet præfationem, nec illa prior ad Trajanum quadrat ad utrunque opus. Jam quid gratiæ debeatur his, qui celebrium auctorum libros ad hunc contaminant modum, in præſentia non diſputo, mihique ſacrilegii genus eſſe videtur. A me tamen exceptis aliquod Laconi-

conicis, quod eadem in altero catalogo repetuntur omnia, nihil eorum prætermiſſum eſt, quæ Plutarchi titulo feruntur: partim ne quid hic deſideraret lector avidus magis quam elegans, partim quod nihil illic viderim non dignum cognitu, licet non ſuo dictum loco. Sed totum opus quodam modo meum feci, dum & explanatius effero quæ Græce referentur, interjectis interdum quæ apud alios auctores addita comperiſſem, additis item permultis quæ in hoc opere non habebantur, ubique veluti ſcholiis indicans vel ſenſum vel uſum apophthegmatis, in his dumtaxat quæ lucis aliquid deſiderabant, ſed hoc ipſum breviter, ne ab apophthegmatum natura degenerarem. Ordo vero nobis etiam confuſior eſt quam illic inveni, quod cum initio ſtatuiſſemus paucos dumtaxat eximios recenſere, calor operis incitavit, ut mutata ſententia longius proveheremur: nec erat futurus finis, niſi rerum ſeſe offerentium velut immenſum pelagus receptui canere compuliſſet. Nam ut Quinctilianus inter grammatici virtutes collocat, quædam neſcire: ita in hoc argumenti genere, diligentiæ pars eſſe videtur, quædam præterire. Itaque lautus convivator eſſe malui, quam mole-

 ſtus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſtus, præſertim quod ſi quid in hac cœna prætermiſſum eſt, poterit in alia proponi, poſtea quam hæc erunt concocta. Porro ordinis neglecti incommodum indice penſavimus. De titulo nihil refert anxium eſſe, cum in his quæ colligit Plutarchus ſub apophthegmatum nomine, multa ſint, quæ alius mallet σκώμματα, λοιδόρια, ἀστεῖα, εὐτράπελα, ſive γελοῖα dicere. Cæterum poſtea quam in his diſtinguendis fruſtra ſudavit M. Tullius, nec Quinctiliano ſatisfecit Marſus homo doctiſſimus, atque adeo nec ipſe Quinctilianus Marſo doctior ſibi, non arbitratus ſum operæpretium in hoc anxiam operam ſumere, ſat habens alicubi dicti, jocive ſpeciem obiter indicaſſe. In his certe quæ nos adjecimus, ſedulo cavimus, ne ſtrategemata cum apophthegmatis confunderemus: tum ne quid omnino poneremus, niſi ex probatiſſimis utriuſque linguæ ſcriptoribus, iiſque vetuſtis decerptum: non quod neſciam à recentioribus permulta referri ſalſe lepideque dicta; ſed plus habent auctoritatis quæ conſecravit antiquitas, & adhibendus erat operi modus, nec illud quidem quenquam movere debet, quod nonnunquam idem dictum, ab hoc adſcribitur huic, & ab illo tribuitur alteri.

Nec

Nec enim tam refert à quo quid dictum ſit, quam quid dicatur, etiamſi celebris & gratioſus auctor, non nihil ponderis & gratiæ dictis adjungit. Id frequentius occurrit, quam ut exemplis ſit probandum. Fit autem hoc interdum humanæ memoriæ lapſu, quanquam nihil vetat eandem ſententiam à diverſis auctoribus proficiſci, ſive id faciat imitatio, ſive caſus: quemadmodum hunc ſenarium, σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ, conſtat eſſe Sophoclis, & tamen citatur à Platone ex Euripide. Rurſus hic verſus, γέρων γέροντα παιδαγωγήσω σ᾽ ἐγὼ, cum ſit in Piloctete Sophoclis, tamen idem reperitur in Bacchis Euripidis. Similiter hic verſus, σιγῶν θ᾽ ὅπου δεῖ καὶ λέγων τὰ καίρια, cum ſit in Æſchyli Prometheo, deprehenditur apud Euripidem, duabus litterulis immutatis σιγᾶν, λέγειν. Nonnunquam nec de re, nec de nomine convenit inter auctores. Velut qui Fabio Maxim. exprobravit, quod ipſius opera recepiſſet Tarentum. M. Tullius eſt Livius Salinator, Tito Livio M. Livius: Plutarcho M. Lucius, ſive, ut Græci codices habent, Μάρκος Λεύκιος. Item Fabius Philoſtratus narrat Leonem Sophiſtam corpore inſigniter obeſo moviſſe riſum populo Athenienſi, Plutarchus puſil-

puſillo. Valerius Maximus & Plinius de altercatione Cn. Domitii & Lucii Craſſi quam diſſonant in narrando! Illa frigidiſſima ſunt, quæ perſonis fabuloſis affinguntur, quod genus ſunt Philoſtrati Sophiſtæ, cum Palamedi, Ulyſſi ac ſimilibus affingit quod libet, eaque fiunt bis frigida tractando, quorum omnino nihil attigimus. Proxima ſunt, quæ variis perſonis attribuuntur in dialogis, non ad veri fidem, ſed ad delectandum confictis. Minus illa frigent quæ dicuntur in comœdiis aut tragœdiis, habentque magnam gratiam in loco adhibita, tametſi ſub apophthegmatis appellationem non cadunt, niſi cum ab auctore nobili, ad rem præſentem accommodantur, gratiora, ſi non nihil etiam ad alienum ſenſum detorqueantur. Veluti cum Ariſtoteles Caliſthenem liberius cum Alexandro quam expediret agentem, Homerico verſu admonuit, ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι οἷ' ἀγορεύεις. Nec ex Herodoto libuit multa colligere, quod pleraque videantur à ſcriptoris ingenio reperta. Ejuſdem farinæ ſunt quæ incidunt in orationibus quas hiſtoriographi pro ſuo quiſque ingenio ſolent attexere perſonis, licet & illa plurimum conducant, & ad judicium, & ad dicendi facultatem.

Opti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Optimum apophthegmatis genus eſt, quod paucis verbis ſenſum non vulgarem ſignificat potius quam exprimit, quale nemo facile poſſit ſtudio fingere, quodque quo propius ac diutius contemplere, hoc magis ac magis delectat. Univerſum autem hoc genus quod proverbia, ſententias, inſigniter dicta, factaque complectitur, accommodatiſſimum eſt principibus viris, quibus ob Reip. negotia non vacat magnam vitæ partem libris impendere. Hæc autem ut cum voluptate diſcuntur, facileque incidunt animo, ita longe plus habent philoſophiæ in receſſu quam prima fronte præ ſe ferunt. Legimus Cæſarem Auguſtum, quidquid uſquam talium præceptorum nactus eſſet, deſcribendum curare ſolitum, & ad varia loca mittere. Videmus autem priſcis illis ſapientibus hoc præcipue fuiſſe ſtudio, ut res dignas cognitu, voluptatis illecebra teneris ingeniis inſererent, quo rudis ætas nondum matura ſeriis philoſophiæ præceptis, per luſum diſceret, quæ per omnem vitam magno forent uſui. Hoc conſilio Coſmographiam, Aſtrologiam, & Muſicam, naturalem ac moralem philoſophiam ſcite confectis fabulis & apologis aſperſerunt. In his vero noſtris videbuntur eſſe quæ-

dam,

dam, quæ nihil faciant ad bonos mores, ſed riſum modo commoveant. Ne id quidem vitio dandum exiſtimo, riſu nonnunquam relaxare animum curis fatigatum, modo riſus ſit argutus ac liberalis. Hæc enim exhilarant ac vegetant juvenum ingenia, nec mediocriter faciunt & ad vitæ comitatem, & ad orationis jucunditatem. Quid enim magis edulcat Marci Tullii dictionem, quam quod eam ejuſmodi dictis ſubinde condit? Quid porro ſunt Plutarchi moralia, niſi aulæa hujuſmodi coloribus picturata? Jam illa quæ maxime videntur ridicula, tractando fiunt ſeria. Quid enim magis ridiculum quam Diogenes in meridie cum lucerna obambulans, & hominem ſe in frequenti foro quærere dictitans? At interim ridendo diſcimus, non eſſe ſtatim homines qui ſpeciem habent hominis, quam habent & ſtatuæ, ſed ut invenias hominem, inveſtigandus eſt animus. Is ſi recta ratione ducitur potius quam effectu, tum demum reperiſti hominem. Item, quid æque ridiculum, atque quod Phryne, ſtipulata ut quod ipſa prior faceret, idem cæteræ mulieres in convivio facerent omnes: manum bis aquæ immerſam admovit fronti, hoc commento magno omnium riſu

riſu prodens cæterarum fucos, cum ipſa videretur etiam formoſior? ſed hic riſus nos docet idem quod ſerio dixit Socrates, ut tales eſſe ſtudeamus quales haberi velimus, ne detracto fuco pro gloria male affectata reportemus ignominiam. Docet & illud, ne nitamur bonis externis fluxiſque quæ variis caſibus facile eripiuntur homini, ſed paremus veras opes animi, in quas nullum jus habet fortuna. Tantum ſeriæ philoſophiæ docet nos illud ridiculum meretriculæ factum. Perinde quanquam alioqui ſeveris rationibus inſtitueret cives ſuos Lycurgus, tamen liberales jocos illis non ſolum permiſit, ſed etiam præcepit. Inſtituit enim exercitamenti genus quod λέσχας appellabat, ad quod conveniebant ſeniores jam à publicis functionibus emeriti, lepidis dictis liberalibuſque jocis tempus cum voluptate tranſmittentes, ſed quæ vel ad honeſti laudem, vel ad vitiorum vituperationem conducerent. Quin & ſignum collocavit γέλωτι Deo, id eſt, Riſui, quod utiliſſimum judicaret modeſtis facetiis animorum vigorem recreare, & ad honeſtos labores alacres reddere quando in rebus humanis, quod caret alterna requie, durabile non eſt. Quin & Cleomenes adeo ſeverus, ut

nec

nec mimos, nec pſaltrias, nec tibicines unquam admiſerit in Remp. probavit tamen ut cives jocis liberalibus, ſalſiſque dicteriis inter ſe decertarent. Denique quoties datur à negotiis vacuum tempus, aut ipſa res poſtulat hilaritatem, quanto decentius eſt hujuſmodi dictis ludere, quam illiberalibus, indoctis & obſcœnis fabulis oblectari? Mihi videtur aliquanto conſultius pueros in ludis litterariis hujuſmodi thematis exerceri quam vulgaribus iſtis, quæ ut ſenſiculos habent frigidos, ita non indicant linguæ Latinæ myſteria: modo præceptor indicet rationes, quibus quod breviter dictum eſt, queat dilatari, & quod ridiculæ, dictum eſt, poſſit ad uſum ſerium accommodari. His addam & illud: In ſacris concionibus fortaſſe non convenit ſcripturis divinis admiſcere jocos humanos, ſed tamen excuſatius hæc adhiberentur ad excitandos dormitantes, quam aniles fabulæ, quas non nulli ſolent ex abrupto interponere prorſus è media vulgi fece hauſtas. Julius Cæſar tot civilia bellicaque negotia ſuſtinens, argutis dicteriis, quibus adeo delectabatur, ut etiam in ipſum torta probaret, modo ſcita, ſolet curarum laſſitudinem diſcutere. Vix alius imperatorum fuit Auguſto

Cæ-

Cæſare vel ſanctior vel occupatior. At rurſus quis in hoc genere urbanior? De M. Tullio nihil dicam, qui nonnullis videtur in jocando, nec modi nec decori ſatis meminiſſe. Xenocrates philoſophus ingenii fuit triſtioris, vir alioqui magnus, ſed hunc Plato ſubinde jubebat litare Gratiis. Zenon totus Stoicus, Socratem ob perpetuam ſermonum urbanitatem, ſcurram Atticum ſolet appellare: nullus tamen eſt quin fateatur Socratem utroque ſanctiorem. Ne commemorem quod nullorum dicta magis celebrantur quam quæ leporibus condita ſunt. Certe pueris inſtituendis utilior eſſet Socrates, Diogenes aut Ariſtippus, quam Xenocrates aut Zeno. Quod ſi recte viſum eſt ſapientiſſimis viris primam ætatem oblectamentis quibuſdam ad amorem ſapientiæ ſeverioris allicere, multo magis id convenit tum juveni, tum principi: quem ut vigilantem eſſe decet, ita non oportet nec ipſum unquam eſſe triſtem, nec quemquam à ſe triſtem dimittere. Animus autem amœnioribus ſtudiis educatus, fit ad omnes curas ferendas vegetior, & ad omnem hominum conſuetudinem feſtivior. His rationibus me tueri poteram, ſi nihil collegiſſem niſi facetias: nunc ſeriis hæc dumtaxat

admiſta ſunt, veluti convivii condimenta. Quo genere ſi te ſenſero delectatum, haud me pœnitebit hujus operæ, licet humilioris, ut aliqui fortaſſe judicabunt. Scribunt alii provectioribus, nos principis ætatem teneram lactamus. Quod ſi hæc infra tuos profectus fuerint, certe optarim eſſe, tamen ſcio tibi non ingratum fore, per te communibus adoleſcentulorum ſtudiis hoc utilitatis acceſſiſſe. Et nos fortaſſe dabimus aliquando ſeveriora, poſtea quam hæc edidiceris: Nam diſcenda ſunt omnino, quo ſemper ad manum præſto ſint. Quanquam quid meis opus, cum domi habeas Conradum Heres bachium, virum omni genere litterarum abſolutum? quam ſic in te video affectum, ut quod optimo præceptore dignum eſt, alumni ſui commodis & ornamentis impenſius gaudeat quam ſuis. Is ut tuam pueritiam formavit litteris, ita grandiorem ætatem poterit fidelibus prudentibuſque conſiliis adjuvare. Mihi quoque non minus jucundum quam honorificum fuerit, quantulacumque ex parte feliciſſimam indolem tuam, noſtra promoviſſe induſtria. Quod ſupereſt, Deum Opt. Maximum precamur, ut ſua dona quæ largiſſime in te contulit, ſervare, tueri, & augere dignetur,

tur, quo ſimul & laudatiſſimorum parentum votis reſpondeas, & clariſſimis majorum tuorum imaginibus dignus evadas, & luculentæ ditioni, cui natus ac deſtinatus es, par eſſe queas. Deſinam ſi verbum addidero: dum in his verſaris, memento te non Chriſtianorum, ſed Ethnicorum apophthegmata legere, videlicet ut legas cum judicio. Apud Friburgum Briſgojæ, IV. Kalendas Martias, Anno 1531.

IN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

INDEX AUCTORUM

Unde potiſſimum collecta ſunt

APOPHTHEGMATA.

Plutarchi Apophthegmata
Plutarchi vitæ
Plutarchi moralia
Diogenis Laërtii vitæ philoſophorum
Xenophontis varia opuſcula
Athenei dipnoſophiſtæ
M. Tullius
Quintilianus
Plinius ſenior
Plinius junior
Titus Livius
Suetonius
Probus Æmylius
Ælius Spartianus, & cæteri ſequentes
Macrobius
Herodotus
Seneca
Philoſtratus
Valerius Maximus
Ammianus
Eutropius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

APOPHTHEGMATA LEPIDEQUE DICTA PRINCIPUM PHILOSOPHORUM,

AC

Diverſi generis hominum, ex Græcis pariter ac Latinis Auctoribus ſelecta, cum interpretatione commoda, dicti argutiam aperiente,

PER

DES. ERASMUM ROTERODAMUM.

APOPHTHEGMATA

Laconica ſecundum ordinem Literarum Græcarum.

LIBER I.

AGASICLES.

LACEDÆMONII quoniam ſeveriores erant, ac moribus incorruptioribus, belliqne gloriam potiſſimum ſpectabant, contemnebant omneis artes, quæ civium animos videbantur emaſculare, & à vera virtute ad otioſam oſtentationem traducere. Nam & Roma cum adhuc ſpiraret germanam illam auſteritatem, Græculos Profeſſores urbe exegit. Hoc genus ſtudiis nulla Græciæ pars corruptior erat quam Attica, ubi Gorgias, Lyſias, Iſocrates, Prodicus, aliique innumeri Sophiſtæ magno cum applauſu populi, nec mediocri mercede garriebant.

1. CUM igitur Agaſicli Lacedæmoniorum regi diceret quidam, admirari ſeſe quod cum eſſet avidus diſcendi, non adjungeret ſibi Philophanem Sophiſtam; regali prorſus indole reſpondit: *a Eorum*, inquiens,

a *Generoſè.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

volo eſſe diſcipulus, quorum ſum & filius: ſignificans, non minus intereſſe quos nactus ſis parentes, quam quos aſciſcas præceptores. Etenim ut liberi ferme conferunt majorum, unde prognati ſunt, ingenium, ita præceptorum vitia demigrant in eos, quos inſtituunt. Et honeſtæ vitæ inſtitutio potiſſimum ab illis petenda eſt, qui virtutem ipſis factis præſtiterunt: non ab iis, qui compoſitis arte verbis de virtute nugantur. At nunc ſummi orbis monarchæ futuri, Deum immortalem, quibus interdum viris à teneris annis formandi inſtituendique creduntur, cum Principi non minus tum pernicioſum ſit, tum indecorum, ab inhoneſtis inſtitui, quam naſci. Nec quælibet artes diſcendæ ſunt Principi: ſed hæ dumtaxat, quæ tradunt rationem recte adminiſtrandi regnum.

2. RURSUS, cum alius quiſpiam ab eo ſciſcitaretur; quo pacto poſſet aliquis tuto imperare, nullo ſtipatus ſatellitio, reſpondit: *a Si ſic imperet ſuis, quemadmodum pater imperat liberis.* Nemo plura dixit unquam majore compendio. Domini tantum timentur à ſervis, quo mali metu coërceantur, quos non corrigit pudor. Pater, quoniam liberis conſulit potius quam ſibi, diligitur ab illis, ſic ut auctoritatem comitetur reverentia. Adverſus hos adeo non eſt opus ſatellitio, ut non aliud ſit ſatellitium fidelius illorum ſtipatu. Quod ſi rex benevolentia ac benefactis adjungeret ſibi civium animos, non eſſet opus barbarico conductitioque ſatellitio, ſed nullos haberet corporis ſui cuſtodes tutiores, quam cives, erga quos patris gereret affectum. Porro quibus placet hoc dictum, *Oderint dum metuant*, nullos magis habent ſuſpectos, quam quibus oportebat maxime confidere: ac multos metuat oportet, quem metuunt multi.

AGESILAUS.

3. AGESILAUS ille magnus Lacedæmoniorum rex, cum in compotatione quadam ſortibus ex more ductis factus eſſet princeps convivii (hujus autem partes erant præſcribere quantum quiſque biberet) rogatus à pin-

a Graviter ac moderate.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

pincerna, quantum cuique vini deberet apponere: a *Si multum*, inquit, *vini paratum eſt, dato cuique quantum poſcit; ſin parum, cunctis ex æquo dividito.* Hac dexteritate mire proſpexit, ne vel parata vini copia deeſſet, quibus placeret largior potatio: vel ad bibendum cogerentur, quibus placeret ſobrietas. Rurſus in maligniore vini copia, per æqualitatem excluſit occaſionem murmuris. Etenim cum ſingulis æqua vini portio diſtribueretur, nihil deerat his, qui bibebant moderatius: & qui largius fuerant bibituri, quum haberent quod naturæ ſatis eſſet, queri non poterant ſi deerat libidini: eo quod nemo omnium plus aut minus haberet cæteris. Itaque æquis animis ſe illi quoque ad moderationem componebant, quibus alioqui placebat luxus. Porro Lacedæmonii præter cæteros Græcos victus frugalitatem probabant.

4. QUUM vero narrarent apud eum maleficum quempiam ac ſceleroſum hominem conſtanter pertuliſſe tormenta: b *Ut inſigniter*, inquit, *miſer eſt homo, qui tolerantiam ac patientiam in res flagitioſas ac turpes collocet.* Apud Lacedæmonios admirabilis erat malorum tolerantia, quæ ſi ſuſcipiatur ob res honeſtas, magnam promeretur laudem: ſin ob turpes, non ſolum non meretur fortitudinis laudem qui tolerat, ſed hoc miſerior eſt, ac vir pejor, quo conſtantius ſe geſſerit. πονηρὸς enim Græce & malum ſonat, & tranſlato tono, laborioſum, ſive calamitoſum. Dolebat egregio duci tantum animi robur ac naturæ vim in re turpi conſumptam, quam ſi attuliſſet ad res honeſtas, magno uſui poterat eſſe Reipublicæ.

5. ALIO quodam laudante rhetorem hoc nomine, quod mirifice res exiguas verbis amplificaret: c *Ego*, inquit, *ne ſutorem quidem arbitrer bonum, qui parvo pedi magnos inducat calceos.* Veritas, in dicendo maxime probanda eſt: & is optime dicit, cujus oratio congruit rebus, ex quibus petenda eſt orationis qualitas potius, quam ex artificio.

6. QUUM quidam urgeret illum improbe poſtu-

a *Solerter.* b *Graviter.* c *Salſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

lando, diceretque ei, Promiſiſti, atque idem crebro repeteret, quaſi jam fas non eſſet negare quod petebatur. a *Recte ſane*, inquit, *ſiquidem juſtum eſt, quod petis, promiſi: ſin minus, dixi, non promiſi.* Hoc dicto elufit flagitatoris improbitatem. Ille vero quum nondum faceret flagitandi finem, ſed ſubjiceret, Atqui decet reges præſtare quidquid vel capite annuerint. *Nihilo magis*, inquit, *quam eos, qui reges adeunt, decet ea petere loquique, quæ juſta ſunt, ſpectantes ſimul & oportunitatem, & quid regibus conveniat decorumque ſit.* Sunt qui principes velut ex inſidiis adoriuntur, & à bene potis, aut alioqui aliud agentibus, ut non vacet quale ſit quod petitur conſiderare, poſtulant quod iniquum eſt: his merito negatur quod promiſſum eſt, & repulſi immerito requiritur fidem à promiſſore, qui ſui officio non meminerunt in poſtulando.

7. QUOTIES audiebat aliquos ab aliis laudari, aut vituperari, exiſtimabat, b *non minus eſſe diſcendos eorum mores, qui loquebantur, quam eorum, de quibus loquebantur.* Senſit vir prudentiſſimus, qui avide obtrectant alienæ laudi, magis prodere morbum ſuum, quam detegere mores alienos: & qui ob res parum honeſtas laudant quempiam, aut ob laudabiles vituperant, indicare ſtultitiam ſuam, perverſumque judicium.

8. QUUM adhuc puer eſſet, & ageretur ludus ſolennis, quo pueritia tum exercebatur, atque is qui negotio præfectus erat, ſtatuiſſet illum in loco parum honorifico, paruit quidem tametſi jam rex deſignatus, ac dixit: c *Bene ſane habet, oſtendam enim, non locum viris, ſed viros loco conciliare dignitatem.* Nimirum vox ea declarat in puero, miram animi celſitudinem cum pari moderatione conjunctam. Nec alii magis ſunt adminiſtrando regno idonei. Simile quiddam tribuunt Ariſtippo.

9. QUUM medicus quiſpiam illi præſcriberet curationem nimis exactam, minimeque ſimplicem, qualis eſſe ſolet apud Lacedæmonios: d *Pergeminos*, inquit, *ſumam quæ præſcribis, ſi mihi prorſus eſt in fatis ut non vivam,*

a *Juſte & urbaniter.* b *Prudenter.* c *Magnanimiter.* d *Argute.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

vam, etiam ſi non omnia ſumſero. Significabat ejuſmodi curationes citius acceleraturas mortem, quam depulſuras morbum. Nec tam operoſa pharmaca ſumenda, niſi qui deſtinavit mori. Omnibus in rebus ei genti placuit frugalitas ac ſimplicitas.

10. QUUM adſtantem aræ Palladis, cui apud Spartanos ab æreo delubro χαλκιοίκω cognomen eſt, ut bovem immolaret, momordiſſet pediculus, non averſus eſt, ſed arreptum palam omnibus occidit: a *Per Deos*, inquiens, *equidem inſidiatorem lubens vel in ipſa ara.* Videlicet declaravit animum nec inepto pudori, nec ſuperſtitioni obnoxium: recteque ſignificavit, inſidias molientibus nullam aram aut aſylum oportere tutum eſſe.

11. QUUM puer quidam eo vidente murem captum è cavo protraheret, muſque converſus momordiſſet tenentis manum, atque effugiſſet: Ageſilaus indicavit his, qui aderant, dixitque: *Poſtea quam minimum animalculum ſic ulciſcitur eos, à quibus leditur, quid viros oporteat facere cogitate.* Ita dux fortiſſimus undecunque captata occaſione animum addere ſtudebat ſuis, ut audentiores fierent adverſus hoſtem. Sed idem exemplum magis eo valet, ne quis quamlibet potens injuria provocet infirmiorem. Fit enim ſæpenumero, ut qui, ſicut ait Flaccus, fragili quærit illidere dentem, infringat ſolido.

12. QUUM in animo haberet movere bellum adverſus regem Perſarum, quo Græcos Aſiam incolentes libertati reſtitueret, conſuluit oraculum Iovis Dodonæi. Nam ea gens ex oraculis Deorum pleraque gerebat. Is quum juſſiſſet, ut pro ſuo arbitratu bellum inſtitueret, Ageſilaus Dei reſponſum renuntiavit Ephoris (Hi erant quinque judices, quorum auctoritati reges quoque parere cogebantur.) Illi vero ſuaſerunt, ut adiret & Delphicum oraculum, iiſdem de rebus ſciſcitaturus. Eo profectus, hoc pacto propoſuit conſultationem: b *Apollo, num idem tibi videtur quod patri?* Quum Apollo comprobaſſet Iovis oraculum, ita demum delectus imperator bellum apparat: unico facto non unam rem nos docens:

a *Simpliciter.* b *Religioſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

cens: primum moderationem animi, qui quum rex eſſet, non gravatus ſit Ephoris obtemperare rem ſupervacaneam imperantibus: deinde declaravit, quam non temere ſit bellum capeſſendum. Illis non ſat erat Jovis oraculum, quum hodie principes frequenter inconſultis, vel potius invitis proceribus ac civitatibus ad arma proſiliant. Poſtremo demonſtravit, quam religioſam haberet de diis opinionem, qui ſi inter ſe diſſentiant, non ſint dii: obiter notans Homeri fabulas, qui fingit deorum ac dearum atrocia diſſidia, & quod in principibus ac magiſtratibus turpe ſit, adſcribit ſuis numinibus.

13. TISSAPHERNES Perſarum dux, cum Ageſilao fœdus, non ex animo, ſed metu percuſſerat, hac lege, ut Græcas civitates ſineret libere ſuiſque vivere legibus: mox ingentibus copiis à rege ſuo accerſitis bellum illi denuntiavit, ni Aſia decederet. Hoc fœdus violatum libenter arripuit Ageſilaus, legatis hilari vultu reſpondens: *Se magnam habere gratiam Tiſſapherni, quod perjurio ſuo & deos & homines ſibi infenſos reddidiſſet, adverſæ vero parti propitios.* Recte ſenſit, abſque providentia Dei nihil geri in rebus mortalium, magiſque fidendum divino favori, quam humanis conſiliis aut viribus. Cæterum exercitum movit velut in Cariam impreſſionem facturus: quo quum Tiſſaphernes ignarus doli, cogeret militem, Ageſilaus repente copias movit in Phrygiam: ubi quum multas cepiſſet urbes, magnamque pecuniarum vim abſtuliſſet; dixit amicis: *a Fœdera quidem violare præter cauſſam impium eſt, cæterum hoſtibus imponere, non modo juſtum eſt ac laude dignum, verum etiam & jucundum & lucroſum.* Vir bellandi avidus, tamen ab injuſto bello abhorrebat, nec ejus ſuſcipiendi anſam dare voluit, datam feliciter arripuit, nec turpe putavit dolis in illum uti, qui violato fœdere perjurio fefelliſſet & deos & homines.

14. IDEM quum parum eſſet inſtructus equitatu, Epheſum ſeſe recepit: ibi opulentis denuntiavit, ut quiſquis pro ſe virum & equum præberet, à militia eſſet im-

a. *Juſte.*

immunis. Hac arte factum eſt, ut pro ignavis ac timidis divitibus brevi colligeret & equos & viros ſtrenuos ac bello idoneos. *a* Qua quidem in re dicebat ſeſe Agamemnonis exemplum retuliſſe, quod is accepta equa generoſa virum divitem, ſed ignavum, militia liberaſſet. Locus autem eſt apud Homerum Iliados ψ.

Τὴν Ἀγαμέμνονι δῶκ' Ἀγχισιάδης Ἐχέπωλος
Δῶρ', ἵνα μή οἱ ἕποιθ' ὑπὸ Ἴλιον ἠνεμόεσσαν,
Ἀλλ' αὐτοῦ τέρποιτο μένων· μέγα γάρ οἱ ἔδωκε
Ζεὺς ἄφενος, ναῖεν δ' ὅγ' ἐν εὐρυχώρῳ Σικυῶνι.

de equa loquitur,

Quam dederat Anchiſiades Echepolus Atridæ
Dono, ne huic comes iret ad altæ mœnia Trojæ,
Sed remanere domi, ac ſeſe oblectare liceret:
Nam viro opes pater altitonans donarat opimas,
Incoluit vero prædivitem agris Sicyonem.

Hæ ſunt artes excellenti principe dignæ: quibus efficitur, ut quod ad Reipub. dignitatem incolumitatemve neceſſarium eſt, non per violentiam invidioſam extorqueat, ſed ea dexteritate impetret, ut nec tenues gravet, & à ditioribus etiam gratiam ineat.

15. CÆTERUM quum edixiſſet, ut captivi nudi venderentur, Laphyropalæ, quorum munus erat res prædaticias divendere, quod erant juſſi, faciebant: ac veſtium quidem, quoniam juxta barbaricum morem erant ſplendidæ, multique pretii, complures extiterunt emptores: cæterum ipſa corpora candida, prorſuſque tenera ac delicata, nec quidquam virile præ ſe ferentia, quippe in umbra, otio ac voluptatibus educata, adeo nemo concupivit emere, ut deriderent etiam hoc mercium genus, velut inutilium, nec ullius omnino pretii. Id animadvertens Ageſilaus, qui auctioni præſidebat & hunc caſum torſit ad animandos ad fortitudinem milites: *b* *Hæc*, inquit, *ſunt pro quibus pugnatis*, ornamenta captivorum oſtendens: *Hi*, *quibuſcum pugnatis*, nuda captivorum corpora demonſtrans. Duplici nimirum argumento addidit ſuis animos, ampliſſima ſpe præmiorum, & hoſtium imbellium extremo contemptu.

a *Callide.* *b* *Solerter.*

16. IDEM quum in Lydia Tiſſaphernem vertiſſet in fugam, ac quam plurimis interemptis jam in agros regios feciſſet incurſionem, rex Perſarum per legatos, quorum præcipuus Titrauſtes ingentem pecuniarum vim ultro ad illum miſit, petens ut à bello deſiſteret: Ageſilaus ſpreta pecunia, reſpondit: *a Pacis quidem tempore Reipublicæ vigere auctoritatem, ut ejus habeat decernendi quod ad tuendam civitatis tranquillitatem cenſuerit conducere, belli vero tempore non item. Sibi vero jucundius eſſe, ſi milites ſuos ditet, quam ſi diteſcat ipſe: b Præterea ſe pulcherrimum ducere, ſi Græci non munera caperent ab hoſtibus, ſed armis pararent ſpolia.* Vox excellentis animi, qui non aliud virtutis præmium ambiret quam gloriam, nec pacem hoſti venderet fraudato milite.

17. QUUM Megabates Spithridatis filius, eximia forma adoleſcens, Ageſilaum adiiſſet aliquando ſalutandi gratia, ac juxta Perſarum morem oſculum offerret, quod ab eo videretur admodum amari: Ageſilaus avertit vultum, refugiens oſculum. Cæterum cum erubuiſſet ille, ratus ſe contemptui fuiſſe, ac deinceps ſalutaret eum eminus: rex pœnitens vitati oſculi, finxit ſe mirari quid accidiſſet Megabatæ, quod ipſum non ſalutaret oſculo: familiares reſponderunt: Ipſe fuiſti in cauſa, ô rex, qui venientem non exceperis, ſed formoſi baſium exhorrueris: alioqui nunc quoque perſuaderi poterit ut tibi veniat ad uſculum, tantum ne rurſus refugias. Hic poſteaquam Ageſilaus, aliquandiu tacitus ſuo cum animo cogitaſſet: *c Non eſt*, inquit, *opus, ut illi reditum perſuadeatis. Nam ego mihi ſic videor affectus, ut malim hujuſmodi rebus ſuperior eſſe, quam adverſariorum urbem fortibus viris inſtructiſſimam per vim capere. Præſtantius enim duco, ut qui ſibi ipſi ſervet ſuam libertatem, quam ut aliis libertatem adimat.* O virum gerendo in alios imperio idoneum, qui ſuis cupiditatibus imperare poſſet! Quis non miretur tam philoſophicum in homine militari judicium? Intellexit, neminem eſſe liberum qui ſerviret cupiditatibus: intellexit, nullum eſſe imperium ſpecioſius, quam ſi quis animo ſuo poſſet imperare. Hoc exemplum

a *Animoſe.* b *Liberaliter.* c *Continenter.*

plum temperantiæ multo pulchrius videbitur reputanti, quod Græcorum leges formoſorum adoleſcentium amorem concedant, citra turpitudinem tamen aut vim. Quanquam hoc Apophthegma Plutarchus in Vitis paullo ſecus refert: *Ego*, inquit, *denuo malim illam de oſculo pugnare pugnam, quam omnia quæ viderim mihi fieri aurea*. Quo vir ille ſenſerit amoris flammam acriorem, hoc pulchrius ducebat, non obſequi animo.

18. CUM cæteris in rebus eſſet rigidior, & exacte juſti legumque tenax, tamen in amicorum negotiis exiſtimabat, inhumanitatis ac ſævitiæ prætextum eſſe, nimium adverſus illos eſſe juſtum. Hujus rei teſtis eſt epiſtola quædam perbrevis, quæ fertur ad Hidrieum Carem ſcripta, qua cuidam amico veniam deprecatur in hunc modum: a *Nicias ſi nihil peccat, dimitte hominem: ſi peccat, mihi dimitte, ſed omnino dimitte*. Innocentem punire, ſcelus eſt: culpam interdum condonare in gratiam honeſti deprecatoris, humanitas eſt. Cum enim juſtitiam ſemper oporteat eſſe clementia temperatam, quoties nacta eſt gravem interpellatorem, & minus habet invidiæ, & plus impetrat gratiæ. In pleriſque igitur amicorum negotiis, ad eum modum ſe gerebat Ageſilaus: interdum tamen magis ſequebatur Reipublicæ utilitatem per occaſionem oblatam, quam indulgebat amicitiæ.

19. QUODAM ergo die cum caſtra tumultuoſius eſſent movenda: adoleſcentem cujus amore tenebatur, relinquebat ægrotum, cumque is & blandis precibus & lachrymis illum remorari conaretur, verſus ad ſuos: b *Quam difficile eſt*, inquit, *ſimul & miſereri & ſapere*: malens ſequi quod id temporis expediebat, quam quod dictabat in amicum affectus. His animi dotibus cæteris præcellebat Ageſilaus.

20. CÆTERUM quod ad corporis curam attinebat, nulla in re melius habebat, quam hi, quibuſcum vivebat: à ſaturitate & quidem crapula in totum abſtinens, ſomno vero ſic utebatur, non ut ille dominaretur, ſed ut ſerviret negotiis: adverſus æſtum aut frigus ſic

a *Humaniter*. b *Continenter & ſapienter*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſic erat inſtructus, ut quatuor anni temporibus unicis tantum veſtibus uteretur. Cæterum cum in tentoriis inter milites ageret, velut unus quilibet è numero nihilo meliorem culcitram habebat quam cæteri: illud aſſidue habens in ore: *a Principis eſſe, non mollitie deliciiſve, ſed temperantia ac fortitudine privatis hominibus antecellere.* O vere regiam vocem, ſi addidiſſet, ſapientia. Nam ea vox omnes Principis virtutes complectitur.

21. SCISCITANTE quodam quid Spartæ fructus attuliſſent Lycurgi leges: *b Voluptatum*, inquit, *contemptum:* videlicet indicans, non alia magis ex re naſci Reipublicæ corruptelam, quam ex deliciis.

22. ALII cuidam qui ſe dicebat admirari, quod Ageſilaus cum cæteris Lacedæmoniis tam frugali cibo veſtituque uteretur: *c Atqui*, inquit, *ô hoſpes, pro hac frugalitate opimam meſſem metimus, libertatem:* ſapienter admonens nullam eſſe voluptatem viris ingenuis libertate ſuaviorem: nec ibi diu libertatem eſſe poſſe, ubi regnat luxus.

23. RURSUS cum alius quidam eum admoneret, ut aliquid de vitæ rigore remitteret, cauſam addens, quod, quæ eſt vitæ volubilitas, evenire poſſet, ut tempus ipſum exigeret aliam vivendi rationem: *d At ego*, inquit, *me conſuefacio, ut quæcunque inciderit fortunæ mutatio, ne quæram ipſe mutationem.* Mira animi continentia, qui nec in auſteriore vita delicias requireret, nec inter delicias agens, ab illis corrumpi poſſet.

24. QUIN ne ſenex quidem factus quidquam de victus vitæque ratione ac corporis exercitiis remiſit. Itaque percunctanti cur per acrem hiëmem ſolo pallio tectus obambularet abſque tunica homo tam provectæ ætatis: *e Ut*, inquit, *juvenes hanc vitæ rationem imitentur, cum exemplum habeant & extremæ ſenectutis hominem, & principem.* Sapienter admonens, ſenibus ita vivendum eſſe, ut adoleſcentibus exhibeant recte vivendi formam: & vulgus nihil imitari libentius, quam quod à viris principibus conſpexerint factitari.

25. THA-

a *Temperate.* b *Moderate.* c *Sapienter.* d *Continenter.* e *Graviter.*

25. THASIORUM gens ut copia rerum abundabat, præcipue vini præſtantia nobilis, ita deliciis erat addictior: per horum agros cum exercitu proficiſcenti Ageſilao Thaſii honoris gratia miſerunt farinas, anſeres, bellaria, liba ex melle condita, & item omnis generis alia maximi pretii tum eſculenta, tum poculenta: *a* At ille præter farinas nihil accepit, reliqua domum referri juſſit ab his, qui attulerant, tanquam ſibi ſuiſque prorſus inutilia. Cæterum cum illi precibus & obteſtationibus urgerent omnino ut acciperet xenia, juſſit ea inter Helotes diſtribui: id erat apud Lacedæmonios mancipiorum genus. Ejus facti cauſam ſciſcitantibus reſpondit: *Non decere qui virtutis ac fortitudinis ſtudio tenerentur, id genus delicias cupediaſque recipere: propterea quod iſtiuſmodi res, quibus ineſcarentur ingenio ſervili nati, oporteret à liberis procul abeſſe*: graviter taxans Thaſiorum mores, qui dum voluptatibus ſervirent, nec ingenuos ſe præſtarent, nec liberos: & ſapienter oſtendens, nihil eſſe ſervilius abjectiuſque, quam gulæ ventriſque voluptatibus obnoxium vivere.

26. ADVERSUS voluptates quidem invicti pectoris hoc ſpecimen dedit: adverſus inanem gloriam non minus inſuperabilem fuiſſe declarat, quod dicturus ſum. Thaſii quoniam intelligebant Ageſilaum de ipſis optime meritum, templis ac divinis honoribus illum dignati ſunt: atque hac de re legationem ad illum miſerunt. Is ubi legiſſet honores, quos legati ad illum detulerant, percunctatus eſt, num illorum patria poteſtatem haberet ex hominibus faciendi deos: cum illi reſpondiſſent, habere: *b Agedum*, inquit, *primum vos ipſos deos facite: id ſi præſtiteritis, tum vobis credam, quod me quoque deum facere poteritis.* Utrum hic prius admirari convenit, animi celſitudinem adeo contemnentis oblatum, ob quod Empedocles Philoſophus ſemet in Ætnam conjecit, quodque tot eruditi principes tot artibus & impendiis ambierunt; an ingenii ſolertiam, qua Thaſiis vel ſummam ſtultitiam, vel abjectam adulationem ſuam in oculos ingeſſit?

a *Frugaliter.* b *Libere & graviter.*

27. Nec minus excelſi animi fuit, quod cum nationes quæ id temporis Græciam incolebant, decreviſſent illi in clariſſimis quibuſque civitatibus honoris cauſa ſtatuas erigi, reſcripſit illis in hunc modum: *a Mei nulla ſit imago, neque picta, neque ficta, neque ullo alio artificio parata.* At principum vulgus hoc honoris genere ſe diis æquiparari credebat, ſummumque rerum bene geſtarum præmium arbitrabatur. Ageſilaus ipſo honeſto contentus, negligebat ejuſmodi adulationes verius quam glorias, malens inſculpi prudentum ac bonorum hominum pectoribus, quam in foro æreus, aureuſve ſtare. Eximiam virtutem ſponte ſuum conſequitur decus. Nec ulla ſpecioſior ſtatua, quam honorifica bene actæ vitæ memoria.

28. In Aſia cum ædes quaſdam conſpexiſſet, quarum tectum quadratis trabibus contextum eſſet, rogavit ædium dominum, num apud illos ligna quadra naſcerentur: qui cum negaſſet talia naſci, ſed ex rotundis arte quadrari: *b Quid*, inquit, *ergone ſi quadrata naſcerentur, faceretis rotunda?* Immane quantum abfuit illius regis animus à noſtrorum ædificiorum deliciis, in quibus nihil placet, niſi ex alieno devectum orbe, aut multo artificio adulteratum.

29. Cum aliquando quidam percunctatus eſſet, quinam eſſent fines Laconicæ ditionis, vibrata lancea: *c Quouſque*, inquit, *hæc valeat pertingere.* Vox egregio duce digna, qui bellum non niſi juſtum ſuſciperet, imperiumque virtute partum, virtute tueretur.

30. Rursus alii cuidam percunctanti, quam ob cauſam Sparta non cingeretur mœnibus, oſtendit cives armatos: *d Hi*, inquiens, *ſunt ſpartanæ civitatis mœnia:* ſignificans Reſpublicas nullo munimento tutiores eſſe, quam virtute civium.

31. Similiter cum alius quidem hoc idem percunctatus eſſet, reſpondit: *e Civitatem non ſaxis ligniſve, ſed pro vallis ac mœnibus, incolentium virtute muniri.*

a *Magnanimiter.* b *Temperate.* c *Fortiter.*
d *Fortiter.* e *Sapienter.*

niri oportere: quos ſi jungat concordia, nullus poteſt eſſe murus inexpugnabilior.

32. ADVERSUS pecuniarum ſtudium, *a* quo vitio plerique laborant, amicos admonere conſuevit, ne tam pecuniis, quam fortitudine ac virtute ſtuderent diteſcere: quod fruſtra parat opes, qui veris animi bonis vacat.

33. SI QUID autem eſſet quod per milites celeriter confici vellet, *b* primus ipſe ſub oculis omnium operas aggrediebatur, quo vel pudore ad induſtriam exſtimularentur. Efficaciſſimum exhortationis genus, principem hoc facere, quod ab aliis fieri velit.

34. ILLUD *c* ſibi cum primis ducere ſolet gloriæ, quod cum rex eſſet, cæteriſque conſilio proſpiceret, nihilo ſecius in laboribus obeundis nemini cederet: quodque ſibi ipſi imperaret, ſibique, ut ita loquar, rex eſſet, id pulchrius eſſe judicabat, quam quod regnum obtineret in alios.

35. QUIDAM conſpiciens Lacedæmonium quendam claudum ad bellum exeuntem, cum ei equum veluti debili neceſſarium quæreret: *d Non intelligis*, inquit Ageſilaus, *in bello opus eſſe, non qui fugiant, ſed qui loco maneant?* Significans eos demum eſſe bello utiles milites, quibus decretum eſt, in prælio aut vincere, aut mortem oppetere.

36. PERCUNCTANTI cuidam, qua ratione pararet ſibi eximiam gloriam: *e Si mortem*, inquit, *contemſeris*. Nihil enim in bello præclaræ rei geret, cujus animum mortis metus occupavit. Idem affectus in omni vita mortalium à pulcherrimis facinoribus revocare ſolet.

37. ROGANTI quam ob cauſam Spartiatæ ad tibiarum cantum inituri prælium exercerentur: *f Ut cum ad numerum*, inquit, *incedunt, appareat qui formidoloſi ſint, qui fortes.* Nam anapæſtorum ictus ſtrenuis addebant animum, vehementer meticuloſis pallorem ac tremorem

a *Sapienter.* b *Impigri exempli.* c *Graviter.* d *Facete.* e *Graviter. Vitæ contemptus.* f *Prudenter.*

morem incutiebant. Itaque cum pes non reſponderet ad modulos tibiarum, prodebatur ignavorum imbecillitas. Magni ſiquidem refert, ut dux perſpectos habeat militum ſuorum animos, quo norit qui ſint à prælio ſummovendi, aut qui qua parte exercitus collocandi. Valerius Maximus libro ſecundo putat tibias adhiberi ſolitas ad incitandos militum animos: contra Thucydides apud A. Gellium tradit, pro tubis & cornibus Lacedæmonios ad prælium tibiis uti ſolitos, ad moderandam vim & impetum militum, ne ſparſi diſpalatique proruerent in hoſtem, ſed compoſite incederent ſuo quiſque ordine. Proditum eſt litteris, Cretenſes cithara præcinente prælium inire ſolitos.

38. Cum quidam apud Ageſilaum admiraretur regis Perſarum felicitatem, quod admodum juvenis eſſet: *a Ne Priamus quidem*, inquit, *quum hoc eſſet ætatis, erat infelix*; indicans neminem appellandum beatum, niſi ad ſupremum vitæ diem perveniſſet, quod nec Priamo nec Crœſo contigit.

39. Quum maximam Aſiæ partem armis ſibi ſubegiſſet, conſtituerat ad ipſum regem Perſarum proficiſci, ut eum compeſceret: qui ſic erat quietus à bello, ut interim Græcorum duces pecunia corrumperet: cæterum revocatus domum ab Ephoris ob Spartam Græcorum obſidione cinctam (nam id rex Perſarum pecuniis miſſis effecerat) paruit, dicens: *b Bonum Imperatorem legum imperatis parere oportere*: citraque cunctationem ſolvit ex Aſia, magno ſui deſiderio relicto Græcis Aſiaticis. Offerebatur rei bene gerendæ occaſio, invitabat illum Græcorum affectus, ut inſtituta perageret, ſed rex à tyrannide alieniſſimus, legum auctoritatem exiſtimabat omnibus anteponendam.

40. Quoniam vero Perſarum numiſma ſagittarium habebat inſculptum, ex Aſia diſcedens ajebat: *c Se triginta ſagittariorum millibus à rege Aſia depelli.* Tot enim Daricorum aureorum millibus Athenas ac Thebas deportatis, & in plebis moderatores diſtributis, Timocrates effecerat, ut populus hoſtilem animum adver-

a *Argute.* b *Moderate.* c *Faceta.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

adverſus milites ſuſciperet. Ephoris autem reſcripſit in hunc modum: a *Ageſilaus Ephoris ſalutem: Aſiam magna ex parte ſubegimus, barbaros expulimus, frequenter in Ionia conflixim⁹: attamen quoniam pro magiſtratus auctoritate jubetis ut iſtuc ad diem præſcriptum adſim, conſequor hanc meam epiſtolam, ac fortaſſis antevertam etiam. Nec enim mihi principatum gero, ſed tum Reipub. tum ſociis & amicis Reipub. Atque ita demum qui potitur imperio, vere legitimeque imperat, cum & ipſe paret imperio legum & Ephororum, aut quicumque ſint illi, qui in Republica magiſtratu funguntur.* Quid hujus ducis animo moderatius? at quid eodem excelſius?

41. DEIN cum tranſmiſſo Helleſponto iter faceret per Thraciam, *b* nulli quidem barbarorum ſupplex fuit ut daretur tranſitus, ſed miſſis ad ſingulos nuntiis rogabat, utrum per hoſtium, an amicorum regionem iret: ac cæteri quidem illum amice recipiebant venientem, ac diſcedentem deducebant. Cæterum qui Troadenſes appellantur, à quibus, ut fertur, Xerxes datis muneribus tranſeundi copiam emerat, tranſitus mercedem poſtulabant ab Ageſilao, centum argenti talenta, totidemque fœminas. *c* At is irridens eos, rogavit cur non protinus veniſſent accepturi quod poſtulabant. Admovit exercitum, & congreſſus cum his qui ſe obiter collocarent in acie, omnes vertit in fugam, compluribus trucidatis: itaque ſibi ferro viam aperuit.

42. ITIDEM & ad Macedonum regem nuntios miſit, rogatus utrum per hoſtium ſolum irent, an amicorum. Cum reſpondiſſet, ſe conſultaturum: *d Fiat*, inquit, *igitur conſultatio, nos tamen interim iter faciemus.* Rex admiratus hominis audaciam, ſibique metuens, ſatius eſſe ſenſuit illum ut amicum ſuſcipere.

43. THESSALORUM, qui hoſtibus tulerant ſuppetias, agros depopulatus eſt. *e* Virtus ſic erat æquitate temperata, ut nec amicos læderet, nec inimicis parceret, ubi fortuna dediſſet ulciſcendi occaſionem. Hoc apoph-

a *Moderate.* b *Fidenter.* c *Animoſe.* d *Intrepide.* e *Severe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

apophthegma non eſt, & ab indocto quodam truncatim adjectum eſt.

44. AD Lariſſæos autem qui non juverant res hoſtium, Xenoclem, ac Scythen legatos miſit amicitiæ conciliandæ gratia. Hos cum Lariſſæi comprehenſos aſſervarent in cuſtodia, cæteri, quidem id factum graviter ferentes, cenſuerunt, ut Ageſilaus admoto exercitu Lariſſam urbem obſidione vallaret. *a* At ille negabat, ſe vel univerſam Theſſaliam hac conditione velle capere, ut ex his, quos miſerat, alterius faceret jacturam, amiſſurus utrumque ſi illos bello laceſſiſſet: itaque captos acceptis conditionibus liberavit ac recepit. Tam atrocem injuriam duorum amicorum incolumitati condonavit, alioqui contumeliarum impatiens; dicas illum ſuos affectus in ſua habuiſſe poteſtate.

45. FELICITER pugnatum erat apud Corinthum, in eo prælio quanquam accepiſſet Spartanorum admodum paucos deſideratos, cæterum è Corinthiis & Athenienſibus, aliiſque ſociis ingentem numerum interiiſſe, adeo non gaviſus eſt, nec elatus ea victoria, ut graviter ingemiſcens deploraret Græciæ vicem: *b Heu,* inquiens, *Græciam, quæ tot viros inteſtino bello perdidit, quot univerſis barbaris debellandis ſatis eſſe poterant.* Viro magnanimo victoria erat optabilis, ſed carior erat ſociorum incolumitas. Quo animo tuliſſet ille ſi plurimorum civium interitu fuiſſet empta victoria? Non parum laudis promeretur hic affectus in duce Lacedæmonio tum natura bellaci, tum ethnico: at Chriſtiano principi nulla non debet eſſe lugubris victoria, quæ plurimorum etiam hoſtium exitio contigit.

46. CÆTERUM cum Pharſalii urgerent, latrociniiſque vexarent ipſius exercitum, *c* ſexcentis equitibus vertit illos in fugam, moxque trophæum ſtatuit ſub Narthaciis. Nec alia victoria magis lætatus eſt, quod ipſe per ſe conſtituto equitatu paucorum, nec aliis adhibitis copiis, eos ſuperaſſet qui de re equeſtri præcipue gloriabantur. Pulchrum eſt vincere laceſſentes, præſertim his præſidiis, quibus hoſtes potiſſimum ſeſe jactant.

47. NUNC

a *Amice.* b *Clementer.* c *Feliciter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

47. Nunc accipe geminum in gloriæ cupidiſſimo duce temperantiæ exemplum: Cum Diphridas illi è patria nuntium attuliſſet, ut omiſſis quæ tum agebat, protinus in Bœotiam irrumperet; quanquam deſtinarat hoc ipſum poſtea majore aggredi apparatu: tamen magiſtratibus obtemperans, accerſitis ad ſe viginti millibus eorum qui apud Corinthum militabant, invaſit Bœotiam, ac juxta Coroneam congreſſus cum Thebanis, Athenienſibus, Argivis & Corinthiis, ambas acies ſuperavit, licet ipſe multis acceptis vulneribus corpore eſſet graviter affectus. *a* Quæ pugna cum eſſet inter res ab illo geſtas omnium maxima, quemadmodum ſcripſit Xenophon, tamen domum reverſus nihil de priſtino victu vitæque modeſtia mutavit ob tantos rerum ſucceſſus, totque victorias. Multo dignior erat triumpho victoria, qua vir ille primum ſuis conſiliis antepoſuit legum auctoritatem, deinde tot egregiis facinoribus nihilo factus eſt inſolentior.

48. Animadvertens civium nonnullos qui in pretio habebantur, *b* ac ſibi placebant quod equis alendis intenderent animum, ſorori Cyniſcæ perſuaſit, ut conſcenſo curru certaret in Olympiis: hoc pacto Græcis oſtendere cupiens, id genus exercitamenta nullius eſſe veræ virtutis, ſed nihil aliud habere quam opum & impendiorum oſtentationem, eoque fœminis eſſe digniora quam viris.

49. Cum haberet apud ſe Xenophontem illum ſapientem, eumque plurimi faceret, juſſit ut filios ſuos *c* accerſeret Lacedæmonem docendos artem omnium pulcherrimam, videlicet imperare & parere imperio. Athenis florebat omnium liberalium diſciplinarum genus, ſed hanc cæteris omnibus præſtantiorem exiſtimabat, nuſquam melius diſci quam apud Lacedæmonios, ubi non verbis diſputabatur de bene adminiſtranda Republica, ſed civium moribus honeſtiſſimæ rei exemplum exprimebatur. Simul indicans, eos non eſſe gerendo magiſtratui idoneos, qui legibus ac magiſtratibus neſcirent obſequi.

50. PRO-

a *Modeſte.* b *Facete.* c *Graviter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

50. PROINDE rogatus abs quopiam, quam ob rem Spartanorum Reſpublica præ cæteris, ſecundis rebus floreret: *a Quoniam*, inquit, *plus cæteris in hoc ſeſe exercerent, ut pariter & imperare & parere ſciant*. Quæ duæ res à civibus excludunt ſeditiones, & tuentur concordiam.

51. CUM vita defunctus eſſet Lyſander, Ageſilaus numeroſam ſodalitatem aggregatam comperit; quam ille ex Aſia domum reverſus ſtatim adverſus Ageſilaum inſtituerat: id indigne ferens Ageſilaus, deſtinabat omnibus palam facere, cujuſmodi civis fuiſſet Lyſander dum viveret: ac perlecta quadam oratione, quam Lyſander in libro deſcriptam reliquerat, compoſitam quidem à Creonte Halicarnaſſeo, ſed in hoc, ut hanc Lyſander ediſceret, atque apud popularem multitudinem recitaret (Tractabat autem oratio de novandis rebus, deque mutando Reipublicæ ſtatu) hanc, quoniam arguebat Lyſandrum fuiſſe civem pernicioſum ac ſeditionis avidum, Ageſilaus voluit evulgare. Cæterum ubi ſenex quidam Ephorus orationem perlegiſſet, metuens dictionis gravitatem ac vehementiam, *b* ne lecta quoque multos ad rerum novarum ſtudium excitaret, conſuluit Ageſilao ne Lyſandrum ſepultum refoderet, ſed orationem premeret. Senis conſilio paruit, & à cœptis conquievit Ageſilaus, doctus non ſolum obtemperare publicis legibus ac magiſtratui, verum etiam privato ſenioris conſilio. Vir excelſi animi plus apud ſe valere voluit publicam utilitatem quam privatum odium, ſimulque perſpexit, indecorum eſſe, ſimultatem exercere cum ſepulto. Hac moderatione uſus eſt adverſus manifeſtum inimicum.

52. PORRO qui clanculum ipſi adverſarentur, eis palam quidem non exhibebat negotium, *c* ſed efficiebat ut ipſum in militiam ſequerentur, atque ex his nonnullos duces exercitus ac magiſtratus factos evehebat: qui cum ſe in magiſtratu improbe & avare geſſiſſent, eoque in jus vocati periclitarentur, *d* rurſus Ageſilaus illis patrocinabatur, & ab ipſis ſtabat, atque hac arte

a *Diſciplina civilis*. b *Moderate*. c *Callide*. d *Moderate*.

arte reddebat eos ex clancularìis hoſtibus amicos, & ad ſe revocabat: quibus rebus factum eſt, ut jam neminem haberet adverſarium. Quid hac prudentia civilius, qua mederi malevolis maluit quam ulciſci?

53. QUIDAM petiit ab Ageſilao, ut ſe ſcriptis ad hoſpites & amicos ſuos Aſiaticos litteris commendaret, quo apud illos jus ſuum conſequeretur: reſpondit, nihil eſſe opus litteris commendatricibus: *a Nam mei*, inquit, *hoſpites ſua ſponte quæ juſta ſunt, faciunt, etiam ſi illis non ſcripſero.* Apud bonos in bona cauſa ſupervacua eſt commendatio, cum ipſa res impetret quod precibus exoraretur. Dux egregius non niſi cum ſui ſimilibus hoſpitium conjunxerat.

54. OSTENDEBAT illi quidam civitatis cujuſdam muros bene tutos valideque exſtructos: cumque rogaſſet viderentur ne pulchri: *b Pulchri*, inquit, *per Jovem: verum apparet in hoc paratos, ut mulieres inhabitent, non viri:* ſentiens non aliis mœnibus rectius communiri civitatem quam ſtrenuis civibus.

55. MEGARENSI cuidam multa juveniliter de ſua civitate adverſus Ageſilaum jactanti: *c Adoleſcens*, inquit, *tui ſermones opus habent magnis viribus.* Significans indecenter eum magnifice loqui, cui vires non ſuppetunt orationi pares.

56. TANTUM & cæteris in rebus aberat à vulgi judicio vir prudentiſſimus, ut quæ cernebat alios admirari, ipſe in tantum contemneret, ut ne noſſet quidem, quod evenit in Callipide. Is erat tragœdiarum auctor, multi nominis, famæque celebris apud Græcos, & à cunctis in pretio habitus. Primum quidem occurrit Ageſilao, eumque eſt allocutus: poſt improbe ſemet admiſcuit his, qui ſimul cum rege ambulabant, ſeſeque oſtentabat, ratus futurum, ut rex prior ipſum comiter & cum benevolentia quadam amplecteretur. Id cum non fieret: Tandem non, inquit, agnoſcis me ô rex, nec audiſti qui ſim? Ageſilaus autem intuitus illum: *d An non tu es*, inquit, *Dicelicta?* Nam hac voce pecu-

a *Juſte*, *Humaniter*. b *Graviter*. c *Modeſte*.
d *Graviter*.

peculiaris Lacedæmoniorum lingua ſignificat mimum, hoc eſt imitatorem: δείκελον enim illis ſimulachrum ſonat, aut effictam imaginem. Adeo vir prudens, & omnia Reipublicæ commodis metiens, nullo honore dignatus eſt hiſtrionem quamvis inſignem, cujus ars ad ſolam parata voluptatem corrumpendis civium moribus eſſet accommodatior, quam erudiendis.

57. Huic ſimile eſt, quod rogatus ut vellet audire quendam, qui mira ſimilitudine luſciniæ vocem imitabatur, recuſavit: a *Frequenter*, inquiens, *ipſam audivi luſciniam:* ſignificans ineptam eſſe voluptatem, magis delectari ipſa ſimulatione quam natura.

58. Quemadmodum autem ipſe ſingulari modeſtia præditus erat, ita non tulit in aliis arrogantiam. Menecrates quidam medicus, cum deſperatæ quædam curationes ipſi feliciter ceſſiſſent, populari adulatione dictus eſt Jupiter. Hoc cognomento vir arrogantis ingenii delectatus, inſolentius uſus eſt eo titulo. Tandem cum & Ageſilao ſcriberet, nec veritus eſſet hac uti ſalutatione. b *Menecrates Jupiter Ageſilao regi ſalutem.* Rex eo offenſus procœmio, præterea nihil dignatus eſt legere. Sed reſcripſit in hunc modum: *Rex Ageſilaus Menecrati ſanitatem.* χαίρειν Græci dicunt quibus bene precantur, ὑγιαίνειν ambiguum verbum fere in malum ſonat, cum ſignificamus abeſſe ſanitatem mentis. Eo verbo quidem Cæſari exprobravit inſaniam.

59. Fortitudinis etiam in rebus adverſis inſigne dedit ſpecimen Conon & Pharnabazus per claſſem regiam mari potiti obſidebant maritimas Lacedæmoniorum regiones, cum interim Athenienſium civitas mœnibus eſſet cincta. Itaque Lacedæmonii, Pharnabazo donante pecuniam, c pacem ineunt cum rege, mittuntque civem Antalcidam ad Theribazum, Græcos Aſiaticos, pro quibus bellum geſſerat Ageſilaus, tradentes regi: unde peſſime evenit, ut hujus ignominiæ portio recideret in Ageſilaum: Antalcidas enim inimicus erat Ageſilao: eo pacem quacumque occaſione confecit; invidens illius gloriæ, quem videbat bello cre-

a *Argute.* b *Facete, Modeſte.* c *Fortiter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

creſcere, reddique maximum, ac maxime celebrem. Nec tamen hæc infelicitas dejecit illius animum, quin etiam cuidam dicenti quod Lacedæmonii Mediſſarent, ita reſpondit: *Immo Medi potius Laconiſſant:* ſignificans indolem ſuæ gentis corrumpi fortuna non poſſe.

60. QUODAM tempore rogatus, utra virtus eſſet præſtantior, fortitudo an juſtitia, graviter reſpondit: a *Fortitudinis nullum eſſe uſum, niſi adſit juſtitia. Quod ſi omnes eſſent juſti, nihil opus fore fortitudine.* En animum ſummo dignum duce, qui nihil vi præter æquum judicarit faciendum: recteque perſpexit plurimum intereſſe inter audaciam & fortitudinem.

61. CUM Græci, qui Aſiam incolebant, Perſarum regem ex more magnum appellarent: b *Qua,* inquit, *re ille me major eſt, niſi ſit juſtior ac temperantior?* Contempſit vir egregius externa bona, quæ vulgus præcipue ſuſpicit, totamque hominis felicitatem animi bonis metiebatur. Ea ſententia philoſophis eſſe conſuevit in ore, hanc bellator expreſſit affectu.

62. NOTANS præpoſteram licentiam eorum, qui Aſiam incolebant, ejus gentis corruptæ moribus, dicere ſolet: c *Inter illos, qui improbi eſſent, eos eſſe liberos: contra, qui probi, eos eſſe ſervos,* quod ibi vitiis licerent omnia, virtus haberetur odio.

63. INTERROGATUS qua ratione potiſſimum quis aſſequi poſſet, ut apud homines honeſtam haberet famam: d *Si loquatur,* inquit, *quæ ſunt optima; & faciat quæ ſunt honeſtiſſima.* Quid dici poterat brevius, at rurſus quid abſolutius? Itidem Socrates idem percunctanti: *Si talis,* inquit, *eſſe ſtudeas, qualis haberi vis.* Siquidem fucis parta gloria ut non eſt vera gloria, ita nec diuturna eſt.

64. CELEBRATUR & hoc illius dictum principibus ediſcendum: e *Imperatoris officium eſſe, erga rebellantes audacia, erga ſubjectos benevolentia uti:* quod idem Maro nobili carmine docuit:

Parcere ſubjectis, & debellare ſuperbos.

Neque

a *Juſte.* b *Animoſe.* c *Graviter.* d *Sapienter.*
e *Juſte, Moderate.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Neque enim vere victor eſt, qui iracundiæ vindictam flagitanti frenum neſcit imponere.

65. Cuidam ſciſcitanti quæ potiſſimum pueris eſſent diſcenda: *a Ea*, inquit, *quibus uſuri ſint & cum ad virilem pervenerint ætatem.* Rectè cenſuit vir prudens, ſolam virtutem primum ac ſtatim à teneris unguiculis diſci oportere: nec ullam ævi portionem artibus frivolis dandam: quæ ut in pueris habent oſtentationem plauſibilem, ita nec grandibus decoræ futuræ ſint, nec ad ſeria vocatis utiles.

66. Idem cum in cauſa quadam ſederet judex & is quidem qui accuſabat recte dixiſſet, patronus contra male, ſubinde tamen repeteret inter dicendum: Ageſilae, decet regem opitulari legibus: perinde quaſi bonam haberet cauſam, & ab ipſo ſtarent leges: hominis improbitatem interpellans Ageſilaus: *b Si quis*, inquit, *tibi domum perfoderit aut veſtem abſtulerit, num exſpectaturus eſſet, ut architectus, aut qui veſtem contexuit, tibi ſit auxilio futurus?* Subindicabat regem eſſe veluti legum architectum, nec convenire, ut is opituletur ei qui contra leges aliquid admiſerit.

67. Cum pax coiſſet, eique à rege Perſarum eſſent allatæ literæ, *c* quas Perſes una cum Gallia Lacedæmonem perferebat, de hoſpitio deque amicitia tractantes, non recepit: ſed juſſit illos regi nuntiare, nihil eſſe neceſſe privatim ad ipſum literas mittere: cæterum ſi perſpicuum foret, illum bene velle Lacedæmonis & Græcis, ipſum quoque illi pro viribus futurum amicum. Quod ſi deprehenderetur inſidias tendere: *Ne putet*, inquit, *quod me ſit habiturus amicum, etiamſi vehementer multas ab eo recepero epiſtolas.* Quid hoc animo ſublimius, cui in omnibus rebus gerendis hic unicus erat ſcopus, conſulere Reipublicæ commodis?

68. Cum miro eſſet affectu erga liberos ſuos, dicitur aliquando arundine pro equo conſcenſa, *d* una cum pueris luſiſſe domi. Id cum forte vidiſſet ex amicis illius quidam, rogabat ne cui diceret quod viderat, prius quam ipſe quoque liberorum parens eſſet factus: feſtive ſub-

a *Sapienter.* b *Salſe.* c *Incorrupte.* d *Pie & Urbane.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſubindicans eum luſum non eſſe levitatis, ſed pietatis; nec hoc quod agebat, videri poſſe ineptum ei, qui modo expertus eſſet quam ingens ſit affectus charitatis parentum erga filios.

69. Cum aſſidue belligaretur adverſus Thebanos, ac in prælio quodam vulnus accepiſſet, Antalcidas, ut fertur, ait: a *Præclara doctrinæ tuæ præmia recipis à Thebanis Ageſilae, quos, cum nec vellent bellare, nec ſcirent, bellare docueris.* Nam ajunt re vera, Thebanos crebris Lacedæmoniorum adverſus ipſos expeditionibus multo bellicoſiores eſſe factos, quam antea fuerant. Eoque Lycurgus ille priſcus legum conditor, in legibus quæ vocantur Rhetræ, veluti dicas, oracula à diis profecta, vetuit ſæpius eoſdem bello laceſſi, ne hoſtes uſu bellare diſcerent. Quanquam hoc apophthegma non eſt Ageſilai.

70. Audiverat ſocios moleſte ferre tam crebras expeditiones, præſertim cum ipſi permulti Lacedæmonios numero paucos ſequerentur. Ageſilaus itaque volens oſtendere quanta eſſet Lacedæmoniorum multitudo, juſſit univerſos ſocios ſimul conſidere permiſtos invicem, Lacedæmonios item ſeparatim ſolos. Mox per præconem edixit, ut primi omnium ſurgerent figuli: hi cum ſurrexiſſent, ſecundo loco per præconem juſſit ſurgere fabros ærarios, deinceps architectos, ac domorum opifices, ſimiliter & aliarum artium ſingulos. Ita factum eſt, ut propemodum ſocii ſurgerent omnes, Lacedæmoniorum vero nullus, eo quod Lacedæmoniis, qui militiæ parantur, interdictum ſit, opificium aut artem ſedentariam vel exercere, vel diſcere. Hoc facto riſit Ageſilaus: b *Videtis*, inquit, *ô viri quanto plures nos educimus quam vos?* Hoc ſtrategemate dux inclytus demonſtravit, non perinde referre quam numeroſum militem educas in prælium, ut quam fortem & exercitatum.

71. In pugna Leuctrica cum Lacedæmoniorum multi fugiſſent, iique legibus pœnas dare deberent; Ephori reputantes civitatem viris deſertam, egere militibus,

a *Salſe.* b *Solerter.*

tibus, cupiebant eam ignominiam militibus remittere, ſimulque ſervare leges. Deligunt igitur Ageſilaum novarum legum conditorem. Is prodiens in ſuggeſtu: a Ego, inquit, *alias leges haud quaquam laturus ſum. Neque enim his, quas habetis aut addituras ſum aliquid, aut detracturus, neque quidquam omnino mutaturus. Sed mihi rectum videtur, ut leges quas habetis, à die craſtino robur habeant & auctoritatem.* Eo commento vir ſolers ſimul & præſenti civitatis neceſſitati conſuluit, & periculoſum mutandarum legum exemplum excluſit à Republica, uno tantum die legibus abrogatis.

72. Exemplum erat præſentis & imperterriti animi, quod cum Epaminondas cum admirabili impetu ac procella irrueret, adeo ut Thebani ſociique jam de victoria gloriarentur, nihilo minus Ageſilaus tutatus eſt Spartam civitatem: in qua tametſi perpauci erant, tamen b hoſtes coëgit domum reverti. Hoc quocunque nomine voces, certe apophthegma dici non poteſt.

73. Ut hoc erat fortitudinis, ita quod dicturus ſum conſilii prudentiæque laudem habet. Cum pugnaretur apud Mantineam, admonuit Lacedæmonios ut cæteris omiſſis omnibus in unum Epaminondam intenderent vim prælii, dicens: c *Solos cordatos, eſſe viros fortes, hoſque ſolos eſſe auctores victoriæ. Itaque ſi hunc,* inquit, *ceperimus, faciliime cæteros in poteſtatem noſtram redigemus, vecordes nulliuſque pretii*, quod & evenit. Nam inclinante ad Epaminondam victoria, cum nonnullorum fuga fieret, adhortanti illi ſuos & à fuga revocanti Lacedæmonius quiſpiam letale vulnus infixit. Eo proſtrato qui erant cum Ageſilao à fuga reverſi, jam ancipiti Marte cum hoſte depugnarunt, ſic tamen ut multo inferiores Thebani, multo præſtantiores Lacedæmonii viderentur. Hac arte prudentia ducis conſuluit incolumitati ſuorum, qui fuerant haud dubie perituri: ſimul illud docuit, in bello plus habere momenti unum vere prudentem & cordatum, quam turbam imprudentium.

74. Cum Spartanos pecuniæ deficerent ad bellum, eo quod alerent externum militem, d Ageſilaus in Ægy-

a *Solerter.* b *Fortiter.* c *Prudenter.* d *Pie in patriam.*

Ægyptum profectus eſt, ab Thacco Ægypti rege accitus ſtipendio. Cæterum Ageſilaus ob corpus incultum ac veſtis vilitatem venit in contemptum ejus gentis hominibus, qui ſperarant ſe viſuros Spartanum regem talem, qualis eſſet rex Perſarum, corpore decentiſſime ornatum: perperam ſane de regibus ſentientes, quos externo cultu putarint æſtimandos potius quam animi virtutibus. Nihil ille quidem de cultus ac victus ſimplicitate mutavit, ſed interim oſtendit, majeſtatem dignitatemque regiam non veſtium ſplendore, ſed prudentia ac fortitudine parari oportere: graviterque taxavit vulgares monarchas, quibus ſi diadema, purpuram, aurum & gemmas detrahas, nihil videas præterea regium. Quin eodem facto declaravit inſignem erga patriam pietatem, qui ob publicam utilitatem non gravatus ſit in Ægyptum proficiſci: nec ætatis jam ſeræ ac vergentis ad annum octogeſimum excuſatione uti voluit, quo minus apud Barbaros ſtipendium faceret, modo Reipublicæ ſubveniret. Athenæus hoc modo rem narrat. Ageſilaus in Ægyptum profectus, Thacco regi laturus ſuppetias, quoniam corpore erat puſillo, his verbis à Rege contemptus eſt: *Parturiit mons, Jupiter metuit, & ille peperit murem.* Id ut audivit Ageſilaus: *At ego*, inquit, *aliquando tibi videbor leo.* Nam poſt, cum illi non adeſſet Ageſilaus, regno pulſus confugit ad Perſas.

75. CÆTERUM ubi quos eductùrus erat in aciem, conſpiceret ob imminens periculum formidoloſos, partim propter hoſtium multitudinem, (erant enim numero ducenta millia) partim ob ipſorum paucitatem, decrevit ante conflictum rem divinam facere, veluti capturus auſpicium ab extis: itaque non conſciis cæteris, lævæ manus volæ literis inverſis victoriam inſcripſit, *a* deinde jecur ab haruſpice acceptum, ſuppoſuit manui, quæ clam ſcripturam habebat: diuque tenuit ingens interim ſe deliberabundum, ac dubitantis ſpeciem præ ſe ferens, donec literarum figuræ jecinori imprimerentur: moxque militibus, quos in aciem educturus erat, oſtendit, dicens: *Deos his literis certo portendere victoriam.*

a *Callide.*

Illi vero exiſtimantes ſeſe certum habere ſignum futuræ victoriæ, vehementer animati ſunt ad pugnam. Hic dolus multo plus valuit quam oratio quamvis prolixa ac meditata. Et hoc ſtrategema eſt, non apophthegma.

76. CUM hoſtes Ageſilai exercitum foſſa cingerent, id quod facile poterant ob multitudinem, ac Nectabius, cui ſuppetias ferebat, cenſeret erumpendum, & cum hoſte conſerendas manus, ne quod inſtituerant perficerent, ille negabat impediendos hoſtes, qui pares hoſtibus eſſe ſtuderent, non ſuperiores. Siquidem foſſa utriuſque adimebat confligendi copiam. Porro cum parum abeſſet quin foſſa coiret, per hoc anguſtum intervallum inſtruxit quod erat reliquum militum: *a* ac inter partes commiſſa pugna vertit illos in fugam, hoſtiumque ingentem ſtragem edidit paucis militibus quos ſecum habebat, atque ex præda magnam pecuniarum vim miſit Spartam.

77. DECESSIT ab Ægypto patriam repetens morbo implicitus in portu qui Menelai dicitur. Moriens autem mandavit iis qui aderant ne quam fictilem, aut alias imitatam corporis ſui imaginem facerent. *b Si quod*, inquit, *præclarum facinus geſſi, hoc erit monumentum mei: ſin minus, ne omnes quidem ſtatuæ, cum ſint vilium ac nullius rei opificum opera, illuſtrabunt mei memoriam.* Quis non miretur in bellatore pectus tam Philoſophicum?

78. CREBRO ſolet in concione admonere milites ſuos, *c* ne captivos ut facinoroſos cruciarent: ſed ut homines ſervarent. Infantibus etiam in bello captis providit, ut in unum locum comportarentur, ne mutatis caſtris, relicti perirent. Eandem curam impendit ſenibus captivis, nec quoniam ſequi non poſſent, à canibus lupiſve diſcerperentur. Hæc autem humanitas illi non ſolum aliorum, verum etiam captivorum miram benevolentiam conciliavit. Et nunc homines ſibi videntur, qui trucidatis infantibus ac ſenibus, eam ætatem abducunt, quæ vel libidini apta eſt, vel labori, vel utrique. Quo progreſſa eſt immanis illa feritas.

Ex

a *Animoſe.* b *Modeſte.* c *Humaniter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Ex PROBO ÆMYLIO.

79. Apud Coroneam Athenienſes ac Bœoticos cum ſuis ſociis, Ageſilai iter impedire conatos, gravi prælio vicit: ei victoriæ per ſe magnificæ multum laudis appoſuit religionis exemplo. Multi è prælio confugerant ad templum Minervæ: de his rogatus quid vellet fieri Ageſilaus, *a* vetuit illos violari, cum in eo prælio vulnera aliquot accepiſſet: videreturque vehementer iratus omnibus qui tum arma adverſus ipſum tulerant, tamen plus apud illum valuit religio quam ira. Neque hoc ſolum in Græcia fecit, ut templa Deorum haberet ſancta, verum etiam apud Barbaros ſumma religione ſimulachra araſque conſecravit, quaſi in hæc nullum eſſet jus belli. Itaque præclare ſolitus eſt dicere: *Se vehementer admirari, eos non haberi ſacrilegorum numero, qui læderent ipſis ſupplices, ac per Deos obteſtantes, nec graviores ſumi pœnas de his qui religionem minuerent, quam qui templa ſpoliarent:* recte judicans, Diis eſſe cariorem hominum ſalutem, quam muta templorum ornamenta.

80. Accipe nunc exemplum fortitudinis clementia temporatæ. *b* Poſtea quam ingenti ſtrage fregiſſet Corinthiorum vires, eoſque intra mœnia compuliſſet, multis hortantibus ut urbem oppugnaret, negavit id ſuæ virtuti convenire, qui peccantes ad officium cogeret, non qui nobiliſſimas Græciæ urbes ſubverteret. Ut hoc eximiæ cujuſdam moderationis, ita quod adjecit, admirabilem viri prudentiam arguebat: *c Si,* inquit, *eos extinguere voluerimus qui nobiſcum adverſus Barbaros ſteterunt, ipſi nos expugnaverimus vel quieſcentibus hoſtibus, qui ſubverſis ſociis nullo negotio, quando volent, nos opprim ent.*

81. Divinitatis cujuſdam eſſe videtur, quod adjiciam. Cum adornaretur expeditio apud Leuctra, quæ Lacedæmoniis fuit luctuoſiſſima: Ageſilaus cum à pleriſque urgeretur ut exiret, proficiſci noluit, perinde quaſi calamitatem irrecuperabilem animo præſentiret.

a *Religioſe.* b *Moderate.* c *Prudenter.*

82. Rursus accipe ſolertiæ Reipublicæ ſalutaris argumentum. Cum Epaminondas incredibili impetu Spartam urbem invaderet, ac civitas careret mœnibus, aliquot adoleſcentes hoſtium adventu territi, ſtatuerant ad Thebanos transfugere, jamque locum editum extra urbem occuparant. *a* Ageſilaus perpendens actum fore de civitatis incolumitate, ſi ſenſiſſet populus aliquos ad Thebanos transfugere, conari diſſimulans cum ſuis ad adoleſcentum turmam pervenit, ac perinde quaſi id bono animo feciſſent, collaudavit conſilium, quod eum locum occupaſſent: ſibique in animo fuiſſe dixit, idem facere. Sic adoleſcentulos ficta laudatione temperavit, & adjunctis ſuis comitibus locum tutum reddidit. Etenim qui transfugiendi conſilium clam ceperant, videntes majorem adjunctum numerum eorum, qui ejus conſilii fuerant expertes, non auſi ſunt ſeſe commovere: eoque libentius convenerunt, quod latere arbitrabantur quæ cogitarant. Abſque dubio Sparta non erat futura Sparta, niſi tum Ageſilaus celeritate conſilii ſalutem attuliſſet. Eadem arte & juvenili temeritati remedium adhibuit pro ſupplicio.

AGESIPOLIS *Cleombroti.*

83. Agesipolis Cleombroti filius, cum quiſpiam apud ipſum ceu rem magnificam prædicaret, quod Philippus Macedonum Rex intra pauculos dies ſubvertiſſet Olynthum: *b Atqui per Deos*, inquit *talem civitatem longe majore temporis ſpatio non exſtructurus eſt:* ſignificans multo regalius eſſe condere urbes, quam conditas demoliri.

84. Cum alius quidam dixiſſet, ipſum cum Rex eſſet, cum æqualibus ſuis fuiſſe obſidem, non liberos aut uxores eorum, velut hoc eſſet Regi dedecoroſum dari in manus ac jus aliorum, cum alii Reges ſoleant uxorem ac liberos pro ſe dare obſides: *c Et quidem jure*, inquit, *optimo: par eſt enim ut nos noſtra ipſorum feramus errata:* ſubindicans, ſi quid calamitatis accidit in bello aut in Republica, Regum vitio accidere, eoque juſtum

a *Solerter.* b *Clementer.* c *Juſte.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

juſtum eſſe, ut hi potiſſimum puniantur, per quos venit calamitas. Cæterum morem iniquum eſſe quo receptum eſt, ut conjuges ac liberi qui nihil commeruerint, dedantur obſides.

85. IDEM cum è Sparta juſſiſſet mitti catulos, ac reſpondiſſet aliquis, non exportari apud Lacedæmonios catulos: a *Ne viros quidem*, inquit, *antea, atqui nunc fieri cœpit.* Feſtiviter indicat, in Republica bene inſtituta omnia proficere in melius. Olim Lacedæmonii ægre ſua tuebantur, poſt auſi ſunt Reges ac gentes procul ſemotas bello laceſſere. Quemadmodum autem recta inſtitutio viros reddit bello & Reipublicæ utiles, ita canes ad venatum habiles reddit educatio.

AGESIPOLIS *Pauſaniæ.*

86. AGESIPOLIS Pauſaniæ filius, cum Athenienſes querimoniarum, quas cum ipſo mutuas habebant, arbitram delegiſſent Megarenſium civitatem, quæ controverſiam inter eos componeret: b *Turpe*, inquit, *ſi Megarenſes melius norunt quid juſtum ſit, quam hi, qui ſe Græcorum Duces ac Rectores præſtitiſſent.* Megarenſes apud Græcos male audiebant, de quibus jactatum eſt, quod neque primi eſſent, neque ſecundi, neque tertii, neque quarti, neque ullo in numero: cum Athenienſes plæreque Græciæ imperarint: ab ipſis igitur quibuſcum litem habebat Rex, volebat finiri diſſidium: ſimul declarans, & quam ſuæ fideret cauſæ, & quam adverſariis non diffideret: malens clariſſimæ civitatis judicio vinci, quam Megarenſium arbitrio vincere.

AGIS *Primus.*

87. AGIS Archidami filius, cum Ephori quodam tempore dicerent: Proficiſcere juventutem tecum ducens ad hujus patriam: nam is ipſe te perducet in arcem: c *Et qui convenit*, inquit, *O Ephori, tot juvenes ei credere, qui ſuam ipſius patriam prodidit?* graviter admonens, nihil illis tuto credi, qui in patriam perfidi fuerint.

a *Argute.* b *Generoſe.* c *Proditio turpis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

88. INTERROGATUS à quodam quod diſciplinæ genus potiſſimum exerceretur apud Spartanos: *a Scire*, inquit, *& imperare*, *& ferre imperium.* Athenis enim complures diſciplinæ colebantur, curioſæ magis quam ad recte gubernandam Rempublicam neceſſariæ.

89. FORTITER illud dixiſſe fertur, *b* Lacedæmonios non oportere percunctari quot ſint hoſtes, ſed ubi ſint, ſignificans non à militum numero pendere victoriam, ſed à fortitudine, reique gerendæ celeritate. Statim enim congredi vult qui quærit, ubi ſint hoſtes.

90. APUD Mantineam quibuſdam diſſuadentibus ne cum adverſariis, quod numero plures eſſent, confligeret: *c Cum multis*, inquit, *pugnet oportet*, *qui multis velit imperare.*

91. CUIDAM ſciſcitanti quot eſſent Lacedæmonii: *d Quot ſatis ſunt*, inquit, *ad propulſandos malos*: oſtendens magis referre quam fortes viros habeat, quam quammultos.

92. IDEM cum præteriret Corinthiorum mœnia, conſpiceretque vehementer excelſa munitaque, & in longum porrecta ſpatium: *e Quæ ſunt*, inquit, *mulieres hunc locum incolentes?* innuens fortibus viris non eſſe opus mœnibus.

93. CUM Sophiſta quiſpiam apud eum dixiſſet, orationem eſſe rerum omnium præſtantiſſimam, videlicet prædicans artem quam profitebatur: *f Ergo*, inquit Agis, *tu quum taces nullius es pretii*: ſignificans multo præclarius eſſe res magnificas gerere, quam habere linguam ad magnifice loquendum expeditam.

94. VICERAT Argivos prælio, qui poſt redintegratis viribus, rurſum ferociores illi occurrebant. Agis itaque conſpicatus multos è ſociis turbari: *g Sitis*, inquit, *bono animo viri: cum enim nos qui vicimus trepidamus*, *quid facere cenſetis eos, qui à nobis victi ſunt?* Eo dicto ducis ſolertia protinus reddidit animum ſuis.

95. PE-

a *Hoc ante dictum pag.* 17. *Apophth.* 49. *&* 50.
b *Animoſe.* c *Animoſe.* d *Argute.* e *Salſe.*
f *Salſe.* g *Solerter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

95. PECULIARIS erat Lacedæmoniis verborum paucitas: unde & ab ea regione breviloquentia Laconiſmus dicitur. Cum igitur Abderitarum legatus apud Agidem multa locutus, vix tandem dicendi finem feciſſet, rogaretque quid civibus ſuis eſſet renuntiaturus: Agis: a *Illud*, inquit, *renuntia*, *quantum temporis tibi fuit opus ad dicendum*, *tantum me ſilentem audiſſe*. Hoc dicto exprobravit ſtolido oratori inanem loquacitatem reſponſo indignam.

96. QUIBUSDAM Eleos, hoc nomine prædicantibus, quod in certaminibus Olympiacis eſſent juſtiſſimi: *Quid*, inquit, *magni, mirive faciunt*, *ſi intra quinque annos uno tantum die ſe juſtos præſtant?* Non putabat vir ſapientiſſimus in eum competere juſtitiæ laudem, niſi qui per omnem vitam in omnibus actionibus juſtitiam coleret. Nam ludi Olympiaci ſemel tantum intra quinquennium celebrabantur.

97. CUM quidam apud illum dicerent eſſe nonnullos alienæ familiæ qui ipſi inviderent: b *Geminam igitur*, inquit, *habebunt moleſtiam*, *quos & ſua ipſorum mala diſcruciabunt*, *atque inſuper tum meis*, *tum amicorum meorum bonis torquebuntur*. Magnifica vox, declarans eos quos habet invidia, magis eſſe miſericordia dignos quam ira: propterea quod invidus abunde dat pœnarum, etiamſi nemo ulciſcatur.

98. CUIDAM conſulenti ut hoſtibus fugientibus daret tranſitum: c *Et quomodo*, inquit, *pugnabimus cum his*, *qui ob fortitudinem manent*, *ſi non pugnamus cum fugientibus?* Exiſtimabat vir animoſus, adverſus hoſtes nullam prætereundam occaſionem.

99. CUM de Græcorum libertate quidam in medium adduxiſſet, magnifica quidem, ſed factu per quam difficilia: d *Tua*, inquit, *verba hoſpes opus habent viribus & pecunia*: per quam ſcite declarans, fruſtra de his verba fieri, ad quæ perficienda non ſuppetit facultas. In conſultationibus enim non ſolum ſpectandum eſt, quid ſit factu pulcherrimum, ſed quid fieri poſſit.

a *Loquacitas notata*. b *Invidia notata*. c *Argute*.
d *Simile Argeſilaus pag*. 18. *apopht*. 55.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

100. QUODAM dicente, Philippum effecturum ne Lacedæmoniis pateat iter in Græciam: *a Nobis*, inquit, *ô hoſpes, noſtra patria ſufficit ad illic vivendum.* Pectus ad utrumque paratum, & ad proferendum imperium ſi contingat, & ad boni conſulendum fortunam licet mediocrem: cum principum vulgus nec quod obtigit ſapienter adminiſtrent, nec ullis ſatientur ditionis acceſſionibus.

1. PERINTHIORUM orator in Lacedæmoniam miſſus, cum apud Agidem dixiſſet admodum prolixe, ubi peroraſſet rogavit eum, quid eſſet Perinthiis renuntiandum: *b Quid aliud*, inquit, *niſi quod tu dicendi finem feceris, ego vero tacuerim.* Hoc apophthegma ſimillimum eſt illi, quo ſuperius Abderitæ legati multiloquium taxarat.

2. CUM legationem ſuſcepiſſet, ſolus ad Philippum profectus eſt. Is ubi admirans dixiſſet; Quid hoc rei eſt? unus veniſti? Agis: *c Quid ni*, inquit, *ad unum?* Graviter taxavit aliorum Principum ambitionem, qui ſumptuoſis ac ſplendidis legationibus exhauriunt ærarium, cum unus vir cordatus poſſit totum hoc præſtare quod Reipublicæ intereſt.

3. CUM è ſenioribus quidam videns priſcas leges & inſtituta vetera aboleri, & alia prava ſuccedere, atque ob id res Spartanorum inverti, quæ ſumma fuerant in imum dejectis, & conteri: hæc cum apud Agadem jam ſenem deploraret, joco reſpondit: *d Si fit*, inquit, *quod narrat, recto ordine res procedunt. Siquidem ego puer à patre audivi, quod jam tum illis temporibus res inverterentur. Itaque ſi rurſus invertuntur, redierunt in locum priſtinum.* Hoc quidem ille ludens: Cæterum ſerio dicebat, ſe puerum hoc quoque accepiſſe à patre, nihil eſſe mirum ſi præſentibus ſuccedant deteriora, ſed mirandum ſi ſuccedant meliora, aut ſimilia. Notavit peculiarem ſenibus querelam de rebus in deterius prolapſis, ſimulque rerum humanarum hanc eſſe naturam, ut uſque in pejus degenerent.

4. RO-

a *Moderate.* b *Loquacitas.* c *Simpliciter.* d *Lepide.*

4. ROGATUS à quodam, quo pacto quis libertatem ſuam tueri poſſit. *a Si mortem*, inquit, *contempſerit*. Hic metus qui cadere dicitur in conſtantem virum, multos deterret à pulcherrimis facinoribus: hoc qui caret, poteſt ubique quod rectum eſt ſequi, nec eſt quod timeat improbos qui, ut extrema moliantur, nihil aliud poſſunt quam occidere.

AGIS *Secundus.*

5. AGIS Junior, Demadi dicenti, quod enſes Laconici ob brevitatem à circulatoribus ac præſtigias imitantibus devorarentur: *b Atqui his*, inquit, *enſibus Lacedæmonii aſſequuntur hoſtes longioribus armatos gladiis*: declarans non referre quo quid apparatu fiat, ſed quantum efficiatur. Siquidem hoc ſpecioſior victoris gloria, quo minus habet præſidii præter virtutem.

6. QUEMADMODUM ad improbum ſubinde percunctantem quis eſſet inter Spartiatas vir optimus; *c Qui tui*, inquit, *eſt diſſimillimus*. Indigne tulit vir generoſus, eum de virtutis præſtantia loqui, qui ipſe eſſet vitiis obſitus.

AGIS *Ultimus.*

7. AGIS Laconicorum Regum ultimus, per inſidias captus, ac præter meritum ab Ephoris condemnatus, cum ad laqueum duceretur, conſpiceretque quendam è lictoribus flentem ob indignitatem rei, cujus cogebatur eſſe miniſter: *d Deſine*, inquit, *ô homo, vicem meam flere. Nam ſic moriens præter jus & æquum, melior feliciorque ſum his, qui me occidunt.* Hæc locutus ultro collum laqueo induit. Quo nemo Stoicorum docuit quidquam fortius, hoc ille juvenis non verbis, ſed re præſtitit, felicitatem omnem ſolo honeſto metiens, eoſque judicans infeliciores, qui faciunt injuriam quam qui patiuntur.

8. PARENTIBUS rogantibus ut ſibi in re quapiam injuſta adeſſet, recuſavit illis aliquandiu: cæterum

a *Et hoc antea habetur pag.* 13. *apophth*. 36. b *Urbane.* c *Libere.* d *Fortiter.*

cum inſtarent, hunc in modum reſpondit: *a Donec eſſem apud vos, nullam omnino tenebam juſtitiæ ſcientiam: verum ubi me patriæ tradidiſtis, patriæque legibus, inſuper & juſtitiam, & honeſtatem pro viribus docuiſtis; conabor huic magis obtemperare, quam vobis. Et quandoquidem hæc eſt veſtra voluntas, ut quæ ſunt optima faciam: optima vero ſunt, quæ juſta ſunt, cum homini privato, tum præcipue principatum gerenti: quæ vultis faciam, quæ dicitis negabo.* Narrant Agidem puerum in ſummis deliciis fuiſſe educatum, ſed ſimulatque adoleſcens etiamnum ad Reipublicæ gubernacula admotus eſt, incredibili mutatione rejectis priſtinæ vitæ voluptatibus huc totum animum adjecit, ut Spartam Barbarorum ac Græcorum moribus corruptiſſimam, ad priſtinam frugalitatem revocaret: quæ res illi fuit exitii cauſa. Utinam autem cæteri principes, quorum prima ætas fere luxu deliciiſque corrumpitur, ſaltem cum Agide tum animum vertant ad bonam frugem, cum regni habenas accipiunt: atque hanc formam ſequantur, quam præſcripſit Agis, ſi quis quid petat ab ipſis quod legibus & honeſto adverſatur. Nec tamen egregius juvenis moroſa atque aſpera recuſatione contriſtavit parentum animos, ſed mira civilitate reſpondit, ſe magis hoc pacto obtemperare parentibus, ſi faceret quod illorum perpetua voluntas optabat, quodque ſemper eſſent probaturi, quam ſi præſenti affectui indulſiſſet.

9. IDEM cum in carcere rogaretur ab Ephoro, num pœniteret eorum quæ geſſiſſet, impavide reſpondit: *b Se nulla tangi pœnitentia conſilii cum prudentia honeſtoque conjuncti, tametſi non ignoraret ſe mortem præmii loco relaturum:* ſciens ipſam virtutem abunde magnum eſſe ſui præmium, quicunque ſequatur eventus.

10. AGESILAUS Ephorus cum ipſius ſuaſu factum eſſet ut fieret omnium debitorum ſolutio, jamque tabulis in forum Clarium comportatis ignis eſſet injectus, ac flamma exſurgeret, cæteris creditoribus mœſtis inſultabat dicens: *c Se nunquam clarius lumen, aut ignem*

a *Juſte & Graviter.* b *Ex Plutarchi Vita. Conſtanter.* c *Improbe.*

ignem vidiſſe puriorem. Debebat enim ipſe plurimum, & erat agrorum prædives, nihil tamen cuiquam ſolvere habebat in animo. Extremæ improbitatis eſt linea, etiam illudere quos afflixeris.

11. ALCAMENES Telecri filius cuidam percunctanti, quo pacto quis optime regnum ſervare poſſet: a *Si lucrum*, inquit, *non magnifecerit:* longe lateque diſſentiens à vulgo Principum, qui non alia magis ratione principatum conſtabilire ſtudent, quam attenuandis civium, ſuis augendis opibus: cum juſtitia & æquitas maxime reddant diuturnum imperium.

12. ALIO quodam rogante cur à Meſſeniis oblata munera recuſaſſet: b *Quoniam ſi recepiſſem*, inquit, *cum legibus pacem habere non poteram.* O mentem regno dignam, quæ magno obvioque lucro legum auctoritatem antepoſuit. Et ubi ſunt interim qui clamant? Quod Principi placuit, legis vigorem habet: & principem dare quidem leges, at non teneri legibus?

13. CUM quidam illi objiceret quod parce frugaliterque viveret, cum facultates amplas poſſideret: c *Decet enim*, inquit, *eum qui multa poſſidet, pro ratione, non pro libidine vivere.* Significans pernicioſas eſſe divitias, ni adſit animus divitiis ſuperior, qui poſſit earum uſum non ex copia, ſed ex neceſſitate moderari.

ANAXANDRIDAS.

14. ANAXANDRIDAS Leontis filius cuidam acerbe ferenti, quod cogeretur urbe exulare: d *Ne*, inquit, *vir optime exhorreſcas exulare civitate, ſed à juſtitia exulare horrendum eſt.* Senſit non eſſe miſeros quibus præter meritum incolumique innocentia accidit aliqua calamitas, ſed eos vere deplorandos, qui ſua ſponte diſceſſerunt ab honeſto, etiamſi nulla ſequatur calamitas.

15. CUM quidam Ephoris oportuna quidem loqueretur, ſed pluribus quam ſat erat, Anaxandridas: e *Hoſpes*, inquit, *re neceſſaria in non neceſſario uteris.*

a *Graviter.* b *Integre.* c *Continenter.* d *Sapienter.* e *Loquacitas.*

Significans, quod per ſe rectum eſt & utile, non egere prolixa oratione: quod ipſa cauſæ bonitas facile ſeipſam commendet. Quod ſi uſquam locus eſt loquacitati, eam oportet ad inhoneſtas cauſas adhibere.

16. PERCUNCTANTI cuidam cur Lacedæmonii Helotibus (ſic apud illos dicebantur, quorum condicio media erat inter ſervos & ingenuos) committerent colendos agros, ac non ipſi potius eos colerent: a *Quoniam*, inquit, *non ipſorum cauſa, ſed noſtra Helotas nobis comparavimus.* Videlicet ſtultitiam eorum taxans, qui mancipia ad oſtentationem alunt otioſa, & ſervos ſocios ac miniſtros voluptatum habere malunt, quam frugiferis operis occupatos.

17. ALIUS quidam cum dixiſſet, gloriam ac celebre nomen nocere, eoque felicem eſſe qui illud effugerit: b *Ergo*, inquit Anaxandridas, *ſi vera loqueris, qui nefaria perpetrant, felices erunt.* Nam qui fieri poteſt, ut qui ſacrilegium committit, aut aliud injuſtum facinus perpetrat, gloriæ curam habeat? Notavit eos, qui ſic contemnunt laudem, ut interim per ignaviam nihil gerant laudabile: cum eximiam virtutem honeſta fama comitetur ultro, ac generoſis animis amor laudum veluti ſtimulus ad præclara facinora ſit innatus.

18. ALII cuipiam percunctanti quam ob cauſam Spartam impavide ſemet exponerent periculis: c *Quoniam*, inquit, *pro vita timere conſueſcimus, non aliorum more expaveſcere.* Significans moderatam vitæ curam addere calcar ad fortiter agendum, immodicum mortis pavorem ab egregiis factis deterrere.

19. CUIDAM ab ipſo ſciſcitanti, quamobrem ſeniores apud Lacedæmonios plures dies ſumerent ad cognoſcendum in cauſis capitalibus, & ſi quis fuerit abſolutus nihilominus obnoxius ſit legi: d *Ideo*, inquit, *pluribus diebus cognoſcunt, quoniam ſi in capitis diſcrimine erraverint, non eſt corrigendi conſilii poteſtas.* Oportet autem à cauſa liberatum obnoxium manere legibus quod fieri poteſt, ut ſecundum eandem legem liceat aliquid rectius

a *Arguto.* b *Salſe.* c *Prudenter.* d *Prudenter & Juſte.*

rectius de reo ſtatuere. Hoc temperamento proviſum eſt, ne vel occidatur innocens, vel effugiat nocens: qui quamvis errore judicum ſit abſolutus, poteſt eadem lege denuo conveniri, pœnaſque dare legibus.

ANAXANDER.

20. ANAXANDER Eurycratis filius roganti cuidam cur Spartani non colligerent pecunias in ærarium publicum: *a Ne*, inquit, *corrumpantur, qui facti fuerint illarum cuſtodes.* Quam male conſulunt integritati ſuæ, qui privatim pecuniarum vim in arcam recondunt, ſi vir prudens civium ſuorum moribus timuit à pecunia publica, cujus tantum erant cuſtodes futuri domini.

ANAXILAS.

21. CUIDAM admiranti quod Ephori Regibus non aſſurgerent, præſertim à Regibus conſtituti: *b Ob hoc ipſum*, inquit Anaxilas, *quod Ephori ſunt.* Magiſtratus eſt apud Lacedæmonios, quo qui funguntur, Ephori dicuntur. Eos priſci Reges in hoc inſtituerant, ut eſſent Regum miniſtri, quorum potentia poſtea eo crevit, ut ipſis etiam Regibus imperarent, demum & occiderent. Vox animi moderatiſſimi teſtis, quod percunctator ille contumelioſum ac ſuperbum judicabat, ille interpretatus eſt eſſe jus legitimum.

ANDROCLIDAS.

22. ANDROCLIDAS quidam Lacon crure claudicans, conjecit ſeſe in ordinem bellatorum: id prohibituri cum inſurrexiſſent quidam ob cruris vitium, ille: *c Immo*, inquit, *non fugientem, ſed manentem oportet bellare cum hoſtibus:* per quam lepide hoc ipſo vitio, ob quod rejiciebatur, ſe colligens utiliorem prælio, quam eſſent cæteri pedibus integris.

ANTALCIDAS.

23. ANTALCIDAS cum in Samothracia initia-

 retur,

a *Integre.* b *Moderate.* c *Simile habetur ſuperius* *pag. 13. apophth. 35.*

retur, rogatus à ſacerdote quid egregium patraſſet in vita: *a Si quid*, inquit, *mihi tale peractum eſt, ſciunt ipſi Dii*: exiſtimans ineptum commemoratione ſuorum geſtorum ſe Diis commendare, qui ſive prædicaret, ſive ſileret, nihilominus noverant. Nam apud ſacerdotem poterat etiam falſa narrare. Sit hoc modeſtiæ exemplum, ac de Deo præclare ſentientis.

24. CUM Athenienſis quidam Lacedæmonios appellaret indoctos: *b Soli igitur nos*, inquit, *nihil mali à vobis didicimus.* Senſit artes quibus ſe jactabant Athenienſes, magis ad oſtentationem, otium ac voluptatem accommodas, quam ad Rempublicam gubernandam, ad quod nulla diſciplina deerat Lacedæmoniis.

25. ALTERI cuidam Athenienſi ſic apud illum glorianti, Verumtamen nos ſæpenumero vos à Cephiſo propulimus: *c Sed nos*, inquit, *vos nunquam ab Eurota ſummovimus.* Significans hoc ipſum eſſe fortitudinis argumentum, quod Lacedæmonii frequenter auſi fuiſſent uſque ad Cephiſum flumen Atticæ progredi, cum Athenienſes nunquam ſuſtinuiſſent accedere ad Eurotam Spartæ fluvium.

26. ROGATUS à quodam, quo pacto quis maxime placere poſſit hominibus: *d Si*, inquit, *loquatur illis jucundiſſime, præſtet autem utiliſſima.* Admonuit in colloquiis adhibendam ſermonis comitatem, in officiis præſtandis ſpectandam utilitatem. Reprehendendi ſunt, qui cum re ſint fideles, tamen officium orationis aſperitate corrumpunt: his pejores ſunt, qui ſermone benigni, re lædunt: peſſimi vero, qui cum verbis moleſti ſunt, tum factis noxii.

27. CUM Sophiſta quiſpiam appararet recitare librum, & Antalcidæ percunctanti quod eſſet argumentum, reſpondiſſet, Herculis encomium: *e Quis*, inquit, *illum vituperat?* Supervacaneum exiſtimans in eo laudando ſumere operam, quem uno ore prædicarent omnes. Hercules autem apud Spartanos religioſiſſime colebatur.

28. AD-

a *Modeſte.* b *Graviter.* c *Salſe.* d *Sapienter.* e *Salſe.*

28. AD Ageſilaum in pugna cum Thebanis vulneratum: *a Habes*, inquit, *doctrinæ tuæ mercedem, qui eos pugnare docueris, cum ante pugnare nec ſcirent, nec vellent.* Videbantur Thebani crebris Ageſilai adverſus ipſos expeditionibus evaſiſſe bellaces. Significabat inutile ſemper cum iiſdem bello confligere, ne uſu colligant bellandi peritiam.

29. IDEM muros Spartæ dicebat juvenes eſſe Spartanos: *b* Fines autem Spartanæ ditionis eſſe lancearum cuſpides: ſentiens civitatem non egere mœnibus, quæ juventutem alat bellis idoneam: & eouſque porrigi ditionem Lacedæmoniorum, quouſque pertingerent armis: ſignificans virtute non dolis, aut pecunia propagandum Imperium.

30. CUIDAM roganti, quamobrem Lacones in bello brevibus pugionibus uterentur: *c Quoniam*, inquit, *cominus cum hoſte pugnamus.* Lepide torſit in argumentum fortitudinis, quo ille volebat illos videri minus utiles bello.

31. ANTIOCHUS Ephorus cum audiſſet quod Philippus Meſſeniis dediſſet agros, *d* percunctabatur num vires quoque dediſſet, per quas adverſus pugnantes pro agris tueri poſſent quod erat datum.

ARGEUS.

32. ARGEUS, quibuſdam non ſuas, ſed aliorum quorundam uxores prædicantibus: *e Per Deos*, inquit, *de bonis & honeſtis mulieribus nihil temere loquendum eſt, ſed in totum quales ſint oportet ignorari, præterquam ſolis maritis quibuſcum vivunt.* Tam inſignis erat apud priſcos virginum & uxorum pudicitia, ut eas ab aliis quam à parentibus aut ſuis maritis conſpici, gradus aliquis ad impudicitiam haberetur: tantaque cautione conſulebatur illarum famæ, ut parum pudica videretur, de qua rumor quamvis vanus oriri potuit: ſed ea demum ſumma matronalis pudicitiæ laus haberetur, ſi mulier adeo domi

a *Eſt ſuperius pag. 22. apopht. 69.* b *Et hoc ante, pag. 12. apopht. 29, 30. & 31.* c *Lepide.* d *Argute.* e *Pudicitia conjugum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

domi concluſa viveret, ut nullus eſſet qui de ea vel bene vel male loqui poſſet; propterea quod hoc ipſum, matronam verſari in fabulis, trahique per ora hominum, proſtitutionis genus putaretur. Etenim qui laudat alienam uxorem, videtur habere cognitam, cujus laudes prædicat, quod ipſum aliquid detrahit pudori fœmineo. Quid igitur vir ille præclarus ſentiret de matronis, quæ ſine maritis intereſſe gaudent juvenum conviviis, quæ curſitant ad alienarum civitatum dies feſtos & emporia, quæ ducunt choreas ex viris ac fœminis alterne miſtas, quæ in balneis corpus nudum oſtendunt quorumlibet virorum oculis.

33. QUODAM tempore faciens iter per Selinuntem, cum in monumento quodam hoc Elegiacum carmen vidiſſet inſcriptum:

Hoſce, tyrannida dum extinguunt, Mars ſuſtulit atrox,
Pone Selinuntis mœnia conſiderant.

Jure periſtis, inquit, *qui tyrannidem ardentem conati ſitis extinguere: contra magis oportuit illam ſinere, donec tota deflagraret.* Arripuit jocum ex occaſione verbi extinguere: extinguitur enim quod opprimitur, & extinguitur incendium.

ARISTO.

34. ARISTO cuidam laudibus vehenti dictum Cleomenis, qui rogatus, quid oporteret bonum Regem facere, reſpondit. Amicis benefacere, inimicis male: a *At quanto præſtantius eſt*, inquit, *vir optime, amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos.* Hanc ſententiam citra controverſiam primus omnium Socrates prodidit, & ad illum auctorem refertur.

35. ALII cuipiam roganti, quot eſſent numero Spartiatæ: b *Quot*, inquit, *ad arcendos malos ſufficiunt.*

36. CUM Athenienſis quidam apud illum recitaret funebrem orationem conſcriptam in laudem eorum, qui fuerant à Lacedæmoniis in bello cæſi: c *Quales igitur*, inquit, *noſtros eſſe putas qui iſtos vicerunt?* Mos erat

a *Humaniter.* b *Idem Agis Primus apophth. 91.*
c *Argute.*

erat apud Athenienſes, ut qui in prælio cecidiſſent, publicitus oratione laudarentur, quam illi vocant Epitaphium: in hac magno artificio amplificabantur & civitas Athenienſis & populus: poſtremo peculiariter hi, qui fortiter in bello mortem oppetiiſſent. At vir generoſi animi non invidit arte exaggeratis Athenienſium laudibus, ſed eas in ſuæ gentis gloriam retorſit. Itaque recitator ille magis illuſtrabat virtutem Lacedæmoniorum, quam Athenienſium: quandoquidem hoc conſilio Homerus multis modis attollit virtutem Hectoris, ut Achillis victoriam reddat illuſtriorem.

37. ARCHELAUS regni ſocius Charilao ſolitus eſt de illo dicere. Quo pacto non ſit vir bonus Charilaus, qui ne ſceleratis quidem moleſtus eſt? Fertur enim Charilaus manſuetiſſimi fuiſſe ingenii. Hoc mox in catalogo commemoratur in diverſam ſententiam, ac meo judicio argutiorem. Et haud ſcio an in vita Lycurgi ſuperſit ſyllaba ὤν. Ad hæc neſcio an Charilaus & Charilus idem ſint.

ARCHIDAMIDAS.

38. ARCHIDAMIDAS cuidam in laudem Charili prædicanti quod pariter erga cunctos fuiſſet mitis ac manſuetus: a *Et qua fronte laudetur aliquis,* inquit, *qui erga ſceleratos ſe mitem præbeat?* Perſpexit vir egregius, manſuetudinem cum juſtitia conjunctam eſſe oportere: Alioqui Principis in facinoroſos lenitas quid aliud eſt, quam in bonos crudelitas?

39. IDEM cuidam qui vitio vertebat Hecatæo Rhetori, quod adhibitus ad ipſorum convivium nihil dixiſſet: b *Videris,* inquit, *mihi neſcire, quod is qui dicendi novit artem, etiam dicendi norit opportunitatem.* In ſenatu, in foro, in concionibus, in legationibus aliiſque Reipublicæ negotiis locus eſt oratori: in conviviis temulentis majore cum laude ſilet eruditus quam loquitur. Sic periti bellatoris eſt, non minus ſcire fugiendi artem, quam pugnandi.

ARCHI-

a *Juſte.* b *Silere in tempore.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ARCHIDAMUS.

40. ARCHIDAMUS Zeuxidami filius, roganti quinam eſſent Spartanæ civitatis præfecti: *a Leges*, inquit, *ac legitimi Magiſtratus.* Graviter cenſuit, in Republica bene inſtituta ſupremam auctoritatem eſſe legibus deferendam, nec ulli Magiſtratui fas eſſe quidquam contra leges publicas tentare.

41. APUD hunc cum quidam prædicaret citharœdum, ejuſque in canendo facultatem admiraretur: *b Heus*, inquit, *vir optime quid honoris ac præmii abs te ferent boni viri, cum tantopere prædices citharœdum?* Recte taxavit non vulgi modo, verum & Principum præpoſtera judicia, qui plerumque pluris faciunt mimum aut morionem, quam ſapientem, fidique conſilii virum. Citharœdum vero, cujus ars non Reipublicæ, ſed voluptati ſervit, adeo non judicavit prædicandum, ut nec inter bonos viros habendum duceret.

42. AD eum qui ipſi cantorem commendare volens dixit. Hic eſt bonus cantor: *c At apud nos*, inquit, *hic eſt bonus condimentorum artifex.* Perinde quaſi nihil referret, utrum quis muſicorum inſtrumentorum ſono, an obſoniis & condimentis voluptatem adferret. Apud Athenienſes cantores erant in ſummo pretio, cum coquis non haberetur idem honos. Lacedæmoniis vero nihil placebat artium, quod civium animos effeminaret magis quam ad virtutem accenderet.

43. QUODAM illi pollicente vinum ſuave: *d Quorſum*, inquit, *opus? quandoquidem & plus abſumetur, & quæ fortes decent viros, ea reddet inutiliora.* O vero maſculinum animum & omnium deliciarum contemptorem.

44. CUM Corinthiorum urbem obſideret, vidit è ſolo mœnibus proximo exſilire lepores, moxque verſus ad commilitones: *e Habemus*, inquit, *hoſtes expugnatu faciles.* Quod fortuitu acciderat, velut in omen rapiens. Molles enim ac parum viros Græci leporis vocabulo notare

a *Legum auctoritas.* b *Artes inutiles.* c *Ars inutilis.* d *Continenter.* e *Solerter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

notare ſolent: argumento eſt illud è comœdia; Tute lepus es, & pulpamentum quæris.

45. A DUOBUS inter ſe diſſidentibus delectus arbiter, ambos duxit in lucum Minervæ, cognomento Chalciœcæ ſacrum, ibi exigit ab illis jusjurandum ut ſtarent arbitri judicio: ubi juraſſent: *a Pronuntio*, inquit, *ne prius hunc locum exeatis, quam quod inter vos eſt diſſidii, deponatur, & invicem reconciliemini.* Reperit vir ingenioſus quo pacto fieret, ut nec ambos offenderet recuſato arbitrio, nec alterum è duobus alienaret, ſi pro altero contra alterum tuliſſet ſententiam. Apud Lacedæmonios autem nefas erat fallere quidquid in Minervæ templo promiſſum eſſet.

46. CUM Dionyſius Siciliæ Tyrannus filiabus Archidami veſtes ſplendidas multique pretii dono miſiſſet, recuſavit accipere, dicens: *b Vereor ne hoc amictu puellæ mihi turpes videantur.* Intellexit vir prudens virgines nullo cultu melius ornari quam ſimplici; porro ſericis, gemmis & auro dehoneſtari magis quam ornari; propterea quod veſtium luxus arguit animum parum ſobrium, & intuentium animos ad libidinem ſolicitat citius, quam ad honeſtam opinionem. Decet autem ut virgo tota & undique virgo ſit, nec ulla ex parte det corruptæ mentis ſignificationem.

47. CONSPICIENS filium ſuum cum Athenienſibus juveniliter ac temere congredientem: *c Aut viribus*, inquit, *adde, aut animis adime.* Docens, periculoſam eſſe audaciam, ſi vires non ſuppetant ſpiritibus.

ARCHIDAMUS *Alter.*

48. ARCHIDAMUS Ageſilai filius poſt conflictum apud Cheroneam habitum, cum à Philippo Rege Macedonum literas accepiſſet acerbius ſcriptas, hunc in modum reſcripſit: *d Si metieris umbram tuam, haud quaquam reperies illam factam majorem quam erat ante victoriam.* Graviter admonens, non eſſe prudentis ob fortunæ ſucceſſum intumeſcere, cum ipſe ſit nihilo major. Æquum autem eſt, ut homo ſe ſuis ac propriis bonis

a *Solerter.* b *Severe.* c *Audacia periculoſa.* d *Arrogantia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

bonis metiatur potius quam externis, quæ fortuna, cum libet, dat; cum viſum eſt, eripit.

49. PERCUNCTANTI, quam ſpatioſam regionem obtinerent Spartiatæ: *a Quantam*, inquit, *haſta poſſunt aſſequi.* Alluſum eſt autem ad menſores agrorum, qui decem pedis arvorum ſpatia metiuntur.

50. PERIANDRO, qui cum eſſet arte medendi celebris, & in primis laudatus, carmina ſcriberet infelicia: *b Quid*, inquid, *tibi accidit Periander, ut pro eleganti Medico malus Poëta vocari concupiſcas?* Notavit hominum mores, qui res honeſtas aggreſſi, degenerant ad ſordidiora, cum conſultum ſit unumquemque in ea ſe arte exercere, in qua valet plurimum.

51. IN bello quod gerebatur cum Philippo, quibuſdam ſuadentibus ut procul à patria pugnaretur: *c Haud iſtud ſpectandum eſt*, inquit, *ſed bene pugnantes, hoſtibus erimus ſuperiores.* Significans non perinde referre ubi confligas cum hoſte, ut quam ſtrenue ſe gerat dux aut miles in bello.

52. CUM Arcadas bello ſuperaſſet, ob id laudatus à quodam: *d Præſtantius erat*, inquit, *ſi illos prudentia quam viribus ſuperaſſemus.* Intellexit dux egregius nullam eſſe ſpecioſiorem victoriam, quam virtute vincere, cum viribus ſuperemur à brutis animantibus.

53. CUM irrupiſſet in Arcadiam, audito quod hoſtibus Elei ferrent auxilium, ſcripſit illis in hunc modum: *e Archidamus Eleis, Quies bona.* Non potuit brevius & ſuadere quod erat illis commodum, & minari malum, ſi quid perperam aggrederentur. Decet hæc breviloquentia & ducem & Laconem.

54. IN bello Peloponneſiaco ſociis rogantibus, quanta pecunia futura eſſet ſatis, ac poſtulantibus ut tributorum certum modum præſcriberet: *f Bellum*, inquit, *non quærit definita.* Significans eos qui bellum ſuſceperunt, oportere per omnia ſervire belli neceſſitatibus, quarum nullus eſt certus modus, quod variæ ſint bellorum præter exſpectationem occaſiones.

55. UBI

a *Hoc ante pag.11.apophth.29.* b *Degeneratio.* c *Fortiter.* d *Victoria ſpecioſa.* e *Breviter.* f *Belli incerta.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

55. UBI vidiſſet jaculum catapulta mittendum, id temporis primum ex Sicilia advectum, exclamans inquit: a *Hercules periit viri virtus.* Quoties enim inſtrumentis bellum geritur, quæ miſſo telo ſaxove procul feriant, minimum intereſt inter fortem virum & ignavum: verum ubi cominus res geritur, tum apparet qui viri ſint, qui non.

56. CUM Græci nollent reſcindere pacta, quæ cum Antigono & Cratero pepigerant, & amplecti libertatem quam offerebat Arahidamus, veriti ne graviores eſſent habituri Lacedæmonios quam Macedones: b *Ovis*, inquit, *ſemper eandem edit vocem. Cæterum homo multas ac varias emittit voces, donec quod decrevit, confecerit.* Hoc dicto ſignificans fallendam eſſe fidem, ſi qua magna invitet utilitas. Nullum autem eſt animal cui tam varia vox ſit quam homo. Hoc apophthegma videri poſſit indignum Lacone, niſi poſt integritas ejus gentis, barbarorum commercio degeneraſſet. Dicti poteſt honeſtus aliquis uſus eſſe, veluti ſi quis admoneat pro tempore, proque re nata variandum eſſe ſermonis habitum. Eſt ubi loquendum ſit ſeverius, eſt ubi magnificentius, eſt ubi jucundius, eſt ubi durius: id ſi fiat citra perfidiam, prudentia eſt. Porro ovilli mores dicuntur hominum ſtupidorum, qui ſeſe neſciunt rebus ac perſonis accommodare. Græcorum igitur conſtantiam Archidamus ſtultitiæ tribuit, qui propoſita libertate nollent mutare vocem.

ASTYCRATIDAS.

57. ASTYCRATIDAS poſtea quam Agis ſuperatus eſt apud Megalopolim in prælio adverſus Antigonum, cuidam dicenti. Quid nunc facturi eſtis Lacedæmonii? an Macedonibus ſervituri? c *Quid tandem*, inquit? *num Antigonus vetare poteſt quo minus in pugna pro patria mortem oppetamus?* Generoſa vox, ſentiens libertatem urbis eſſe vita cariorem, nec turpiter occumbere qui pro patria pugnans moritur. Quoniam moriendi poteſtatem nullius hoſtis poteſt eripere, quiſquis mortem

a *Fortiter.* b *Vafre.* c *Generoſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

tem contemnit, habet quo cum vult, ſemet in libertatem aſſerat. Ea vox arguit egregie fortem animum, ſed cujus exemplum nulli bono ſit imitandum. Fortius eſt diutinam ſervitutem quamvis duram perferre, quam morte finire dolores: multoque ſanctius eſt quod docet Socrates, non eſſe fas animam de corporis præſidio decedere injuſſu Imperatoris.

BIAS LACEDÆMONIUS.

58. BIAS Lacon inſidiis circumſeptus ab Iphicrate Athenienſium Duce, cum illius milites rogarent quid in eo rerum ſtatu eſſet faciendum: a *Quid aliud*, inquit, *niſi ut vos ſervemini, ego pugnando moriar?* Talis erat animus Catonis Uticenſis, qui cæteris ſuaſit ut ſuæ ſaluti conſulerent, ipſe ſpontanea morte turpem effugit ſervitutem.

BRASIDAS.

59. BRASIDAS cum murem in caricis comprehendiſſet, morſus ab eo dimiſit captum, moxque ad eos, qui aderant: b *Ut nullum*, inquit, *eſt animal tam minutum, quin ſervari poſſit, modo auſit ulciſci invadentes.* Hoc dicto fortis & animoſus Dux ſuis animum adverſus hoſtes addidit.

60. IN prælio quodam per clypeum vulneratus, eduxit haſtam è vulnere, & eadem hoſtem interemit, qui vulneraverat. Pulcherrimum eſt inimicum ſuis ipſius armis opprimere. Hoc apophthegma non eſt.

61. CUIDAM percunctanti quomodo vulnus accepiſſet, perquam feſtiviter reſpondit: c *Prodente me ſcuto.* Ita crebro malum per illos venit, quorum præſidio credimus nos eſſe tutos.

62. EGRESSUS ad bellum hunc in modum ſcripſit Ephoris: *Quidquid erit malorum in bello, aut profligabo, aut moriar.* Teſtatus animum fortiſſimo Duce dignum. Nam eventus homini non eſt in manu. Cæterum ubi cecidiſſet in prælio, dum Græcos Thraciam incolentes liberat, & id nunciaturi oratores Lacedæmo-
nem

a *Fortiter.* b *Solerter.* c *Lepide.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

nem miſſi, matrem ejus Archileonidem adiſſent, illa nihil prius rogavit, quam an Braſidas honeſte occubuiſſet. Thracibus illius virtutem collaudantibus, dicentibuſque, non eſſe apud Lacedæmonios alium illi parem: a *Ignoratis*, inquit, *hoſpites, quales ſint Lacedæmonii. Erat quidem vir bonus Braſidas, cæterum Sparta multos habet illo præſtantiores.* Utrum in hac fœmina magis admirari convenit; animi ne generoſitatem, quæ de filii morte, quod obtigiſſet, honeſta, gloriandum etiam putaret, tantum abeſt, ut muliebriter defleverit: an modeſtiam & in patriam affectum, quæ non paſſa ſit ita filium prædicari, ut reliquorum Spartanorum gloriæ decederet aliquid.

DAMONIDAS.

63. DAMONIDAS cum à chori magiſtro poſtremum in choro locum accepiſſet: b *Euge*, inquit, *chorage reperiſti quo pacto & hic locus, cum per ſe ſit inhonoratus, fiat honorificus.* Generoſus adoleſcentis animus, qui fiducia ſui non metuit nè locus abjectior eſſet dedecori, ſed citius futurum arbitrabatur ut per ipſum locus fieret honoratior. Id enim ſæpenumero factum legimus, ut hominis virtus Magiſtratui per ſe contempto & humili dignitatem conciliarit.

DAMIS.

64. DAMIS, cum Alexander Magnus per literas petiiſſet ut Lacedæmoniorum decreto decernerentur ipſi divini honores, & in Deorum numero referretur: c *Age*, inquit, *concedamus Alexandro, ſi velit appellari Deus.* Ut deſpectim riſit ſtultam Principis ambitionem, qui putarit ab iis poſſe creari Deos, qui ipſi nihil aliud eſſent quam homines: aut ſi hoc non putavit, inſigni ſtultitia falſi nominis umbra gloriaretur.

DAMINDAS.

65. DAMINDAS cum Philippus irrupiſſet in Peloponneſum, & quidam ita loqueretur, periculum eſt ne

a *Fortiter.* b *Habetur antea ſimile pag. 4. apopth. 8.*
c *Ambitio notata.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ne acerba patiantur Lacedæmonii, niſi Philippo reconcilientur: a *O ſemiviri*, inquit, *quid nobis poterit acerbe accidere, qui mortem contemnimus?*

DERCILLIDAS.

66. DERCILLIDAS orator miſſus ad Pyrrhum, qui jam exercitum induxerat in terram Spartanorum, ut cognoſceret quid ſibi vellet: cum Pyrrhus præſcriberet ut regem ſuum Cleonymum reciperent, alioqui futurum ut intelligerent ſe nihilo cæteris eſſe fortiores, hunc in modum reſpondit: b *Si Deus eſt Cleonymus, non metuimus eum, quippe qui nihil ſceleris commiſimus, ſin homo eſt, nihilo eſt nobis præſtantior.* Hoc dilemmate taxavit ſuperbas Regum minas. Dii, qui quos velint poſſunt lædere, nec à quoquam lædi viciſſim, non nocent niſi improbis: homines hominibus ex æquo metuendi ſunt, proinde qui ſuperbe minantur aliis, aut Dii ſibi videntur, aut non cogitant, id quod minantur aliis, in ipſos poſſe recidere.

DEMARATUS.

67. DEMARATUS poſtquam cum ipſo colloquium Orontes habuiſſet aſperius, cuidam dicenti, Aſperius, tecum egit Orontes, ô Demarate! c *Nihil*, inquit, *in me peccavit.* Siquidem qui ad gratiam colloquuntur hi lædunt, non qui durius cumque malevolentia verba faciunt. Intellexit vir prudens, nihil eſſe nocentius blandiloquio, quod ut non fallat, reddit hominem inſolentiorem: at qui ex odio durius loquitur, adeo non lædit, ut interdum proſit etiam, ei præſertim qui novit ex inimico decerpere fructum aliquem.

68. CUIDAM percunctanti quam ob cauſam apud Spartanos qui ſcutum abjeciſſent, notarentur ignominia, & infami vocabulo Rhipſaſpides appellarentur: qui galeas aut thoraces, non item: d *Quoniam*, inquit, *hæc ſua ipſorum cauſa gerunt, ſcutum vero communis exercitus gratia:* ſignificans unicuique pluris eſſe faciendam com-

a *Mortis contemtus.* b *Refertur inter dicta Lycurgi.* c *Blandiloquium.* d *Publica utilitas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

communem utilitatem, quam propriam. Qui galeam aut thoracem abjecit, ſeipſum prodit tantum & exarmat: qui ſcutum abjecit, prodit univerſam phalangem. Nam obtentu clypeorum tota acies tuta eſt adverſus hoſtium jacula.

69. CUM audiret cantorem quendam oſtentantem artem ſuam, nihil aliud laudis illi tribuit, tantum ait: *a Mihi videtur non male nugari.* Tantus erat contemtus artium, quæ licet eſſent operoſæ, tamen ſolummodo delinirent aures, nullam ſeriam utilitatem adferrent Reipublicæ.

70. IN conſeſſu quodam rogatus, utrum ob ſtultitiam, an ob ſermonis inopiam ſileret: *b Atqui ſtultus,* inquit, *ne poſſit quidem ſilere.* Quidam hoc præclarum exiſtimant ſi nunquam ſileant, cum id ſit certiſſimum fatuitatis argumentum: ut contra, ſilentium, ubi loquendi tempus non eſt, prudentiæ ſignum eſt.

71. CUIDAM percunctanti cur exularet Sparta cum eſſet Rex: *c Quoniam*, inquit, *leges ſunt in ea potentiores.* Significans Regem apud Lacedæmonios eſſe principem civitatis, at non legum dominum, ſed his non minus obnoxium Regem quam cives: hoc ipſum laudabat in ſuæ gentis inſtitutis, per quod cogebatur exulare. Dedit interim inſigne moderationis ſpecimen, æquo animo ferens exilium auctoritate legum indictum, nec de patria male loquens, nec de legum iniquitate querens.

72. CUM Perſa quidam crebris muneribus puerum quem amabat Demaratus tandem abduxiſſet, atque id jactitans apud illum dixiſſet. O Lacon venatus ſum Amaſium tuum! *d Per Deos*, inquit, *non tu ſane venatus es, ſed mercatus:* in jocum vertens contumeliam, ob quam alii ſolent cœlum miſcere terræ: ſimulque ſignificans, non eſſe ſpecioſum pecunia vincere.

73. PERSA quidam à Rege defecerat. Is ſuaſu Demarati mutatus cum revertiſſet ad ſuos, tentaretque eum Rex interficere: *e Turpe*, inquit, *fuerit; O Rex,*

C *ſi cum*

a *Ars inutilis.* b *Silentium opportunum.* c *Moderate.* d *Moderate.* e *Clementer.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſi cum hoſtis fuerit, non potueris ab eo defectionis pœnas ſumere, nunc amicum factum velis occidere. Hoc prudentiſſimo dicto, & Regis indignationem temperavit, & ejus, cui reditum perſuaſerat, incolumitati conſuluit. Utrique conſultor utilis, alteri ne quid indignum regia manſuetudine committeret, alteri ne pœniteret ab errore revocanti paruiſſe.

74. AD eum vero qui apud Regem Perſarum paraſitum agebat, ac ſubinde in Demarati exſilium dicteriis ludebat: *a Non*, inquit, *amice*, *tecum pugnaturus ſum, nam vitæ aciem abſumſi.* Ludens ex ambiguitate vocis. τάξις enim Græce, tum ordinem ſonat, tum aciem. Nullus autem ad pugnam inſtructus eſt, cui nulla ſupereſt acies: & ordinem vitæ abſumpſit, qui ex Rege factus eſt exſul.

EMEREPES.

75. EMEREPES Ephorus, ex Phrynidis muſici cythara novem habente chordas, duas incidit: *b Noli*, inquiens, *depravare muſicam.* Priſci cantores non noverant, niſi ſeptem chordas, quibus aliquid addere, ac muſicam pro ſimplici reddere operoſiorem, judicabat artis eſſe corruptelam. Adeo Lacedæmoniis nulla non in re placebat ſimplicitas ac frugalitas.

EPÆNETUS.

76. EPÆNETUS dicere ſolitus eſt, *c* mendaces omnium ſcelerum & injuriarum auctores eſſe. Ea ſententia non diſſonat à literis Hebræorum, quæ narrant ſerpentis mendacio primum fores apertas omni vitiorum generi. Mendacii autem nomine continentur aſſentatores, calumniatores, infidi conſiliarii, perverſi educatores, qui fontes ſunt fere malorum omnium quibus ſurſum deorſum turbatur vita mortalium.

EUBOIDAS.

77. EUBOIDAS audiens à quibuſdam prædicari uxores alienas, non approbavit id factum, dicens: *De*

a *Moderate.* b *Frugaliter.* c *Mendacium.*

a *De moribus ingenioque uxorum apud exteros nullam omnino faciendam eſſe mentionem.* Qui non tulit laudari conjuges aliorum, quid faceret vituperantibus? Prima laus pudicitiæ matronalis eſt, nulli notam eſſe præterquam ſuo viro quicum cubat.

EUDAMIDAS.

78. EUDAMIDAS Archidami filius, Agidis frater, cum audiſſet Xenocratem jam ſenem in Academia cum amicis diſputantem, percunctatus eſt, quis eſſet ille ſenex, ubi reſponderat aliquis, illum eſſe virum ſapientem, & ex eorum numero qui virtutem quærerent: b *Et quando,* inquit, *ea uſurus eſt, ſi adhuc quærit?* Viſum eſt Laconi ineptum, per omnem vitam de virtute diſputare veluti de re controverſa, cum oporteat à prima ſtatim adoleſcentia habere certiſſima decreta de honeſto impreſſa animo, & ſecundum virtutem exerceri, non quærere quemadmodum faciunt Philoſophi, qui magna contentione inter ipſos de ſummo bono ac malo digladiantur, ne in hoc quidem ſatis conſentientes quid ſit virtus, aut beatitudo.

79. IDEM audito Philoſopho qui diſſeruerat, ſolum ſapientem eſſe bonum belli Ducem: c *Sermo quidem,* inquit, *mirificus eſt, at qui eum dicit, fide caret, eo quod illum nunquam circumſonuit tuba.* Probavit ſententiam, ſed indicavit neminem cum fide loqui de re, quam nullo modo ſit expertus.

80. DIE quodam cum Xenocrates argumentum quod tractabat diſſerendo abſolviſſet, jamque finem dicendi feciſſet, ſupervenit Eudamidas: cui cum comitum quiſpiam dixiſſet, poſtea quam nos adſumus, tum ille deſiit dicere: d *Recte,* inquit, *ſiquidem ea dixit quæ voluit.* Rurſus cum alter diceret, bonum erat audire, putans fore ut ſua cauſa juberet Xenocratem eadam de integro diſſerere: *Quid,* inquit Eudamidas, *ſi veniſſemus ad jam cœnatum, num poſtularemus ut cœnaret iterum?* Civilitas erat quod Philoſophum ad iterandam diſputatatio-

a *Habetur pag. 38. apophth. 32.* b *Argute.* c *Experientia.* d *Urbane.*

tionem perpellere noluit, quod ea res non caruiſſet tædio dicentis: Laconicæ virtutis erat, quod magis admirabatur præclara facinora deſignantes, quam de virtute diſſerentes.

81. CUIDAM percunctanti cur civibus bellum adverſus Macedones ſuſcipere volentibus, ipſe auctor eſſet quieſcendi: *a Quoniam*, inquit, *nolo illos mendacii arguere:* tecte ſignificans, Spartanos glorioſe magis quam ſerio bellum poſcere: eos prodidiſſet Eudamidas, ſi ipſe quoque bellum approbaſſet. Tum enim fore putabat, ut cives bellum detrectarent. Nunc effecit, ut per ipſum ſtetiſſe videretur, quo minus bellum ſuſceptum eſſet, ac civibus fortitudinis gloriam reliquit integram, quaſi promptos haberent ad bellandum animos.

82. CUM quidam commemorando laudem ac trophæa quæ Lacedæmonii ex rebus cum Perſis præclare geſtis retuliſſent, hortaretur ad bellum cum Macedonibus ſuſcipiendum: *b Ignorare mihi videris*, inquit, *iſthuc idem eſſe, ac ſi quis devictis mille ovibus pugnaret cum quinquaginta lupis:* ſignificans Perſas ut deliciis effœminatos, & ob id imbecilles non fuiſſe difficile vincere: ſed aliud eſſe cum Macedonibus bellaciſſima gente rem habere. Proinde qui ob victorias à Perſis reportatas cenſeret cum Macedonibus bellum iterum ſuſcipiendum, nihilo probabilius dicere, quam ſi quis ei qui viciſſet mille oves, diceret, aude cum quinquaginta lupis congredi, qui tot oves deviceris.

83. ROGATUS de cantore quodam, qui feliciter cecinerat, qualis ipſi videretur: *c Magnus*, inquit, *in re parva delinitor.* Contempſit operoſam artem, cujus nullus erat fructus præter inanem ac temporariam delectatiunculam aurium.

84. CUM quiſpiam prædicaret laudes urbis Athenarum: *d Quis*, inquit, *eam civitatem merito laudet, quam nemo dilexit factus ſeipſo melior?* Non judicavit eam urbem eſſe dignam ulla laude, quæ ſic eſſet corrupta deliciis ac vitiis, ut nullus in ea libenter vivens evaderet melior, ſed deteriores omnes; tacite præferens,

a *Civiliter.* b *Argute.* c *Ars inutilis.* d *Integre.*

rens Spartam Athenis, in qua qui vixiſſet, efficeretur melior.

85. ARGIVO cuidam dicenti, Lacedæmonios peregrinationibus reddi deteriores, quod interim degenerent à majorum legibus & inſtitutis: a *At vos*, inquit, *cum Spartam venitis, non deteriores, ſed meliores evaditis*. Dictum retorſit in Argivum. Nam hoc dicens magis ſuam gentem vituperavit quam Lacedæmoniorum: ſimul indicavit quantopere referat inter quos vivas.

86. CUM Alexander in Olympiis præconio jus feciſſet omnibus exſulibus in ſuam cuique patriam redeundi præterquam Thebanis: b *Infortunatum quidem*, inquit, *præconium, ſed vobis, ô Thebani, glorioſum: Solos enim vos metuit Alexander*. Ad conſolandos Thebanos ſic interpretatus eſt vir animi ſolertis. Etenim qui permittit exulibus reditum in ſuam patriam, non metuit ne moliantur vindictam. A Thebanis igitur ſolis metuebat.

87. ROGATUS à quodam, quam ob cauſam Lacedæmonii prius quam irent in prælium Muſis immolarent cum Muſis nihil videretur cum Marte eſſe commercii: c *Vt rebus*, inquit, *fortiter geſtis contingat honeſta commemoratio*. Bene gerendæ rei laudem ſibi tribuebant: ut autem egregia geſta ſplendidis verbis celebrarentur, hoc à Muſis eloquentiæ præſidibus petendum judicarunt, eo quod ipſi negligerent eloquentiæ ſtudium: ſimul admonebat, non expetendam honorificam memoriam niſi recte factis promeritam.

EURYCRATIDAS.

88. EURYCRATIDAS Anaxandriæ filius, percunctanti cur Ephori per ſingulos dies de conventis & contractibus jus dicerent: d *Vt inter hoſtes etiam*, inquit, *mutuam fidem inveniamus*. Majore Reipublicæ diſcrimine pacta violantur in bellis, ſed illic quoque violantur ab his, qui domi conſuerint fallere.

HERONDAS.

89. HERONDAS cum eſſet Athenis, audiſſetque quen-

a *Argute.* b *Argute.* c *Generoſe.* d *Juſte.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

quendam judicum ſententia damnatum de crimine otii, *a* qui mœſtus incederet, & ab amicis mœſtis deduceretur, juſſit ſibi commonſtrari eum, qui in cauſa liberali reus perageretur. Lacedæmonii quidquid erat ſordidarum artium, non per cives, ſed per Helotas mancipia exerceri volebant, eoque mirabatur Herondas, ob id quenquam vocari in jus quod ſervilia non exerceret, ibique pro crimine haberi quod Lacedæmone judicaretur honeſtum ac liberale.

THEARIDAS.

90. THEARIDAS cum gladium cote acueret, rogatus à quopiam num eſſet acutus: *b Acutior*, inquit, *calumnia:* graviter innuens rem omnium rerum nocentiſſimam eſſe calumniam.

THEMISTEAS.

91. THEMISTEAS cum eſſet vates, prædixit Leonidæ Regi futuram apud Thermopylas internecionem tum ipſius, tum commilitonum ejus. *c* Itaque cum à Leonida Lacedæmonem mitteretur, hoc quidem titulo ut renuntiaret eventura, ſed revera ne ſimul cum aliis periret, non ſuſtinuit ire, dicens: *d Ut pugnarem huc miſſus ſum, non ut ferrem nuntia.* Quis non admiretur in vate tam præſentem animum? Prævidit exitium, nec evitare voluit, cum id liceret honeſto titulo. Admirabilis etiam fuit Leonidæ moderatio, qui vati triſtia renuntianti non tantum non ſuccenſuit, ut Principum vulgus ſolet, ſed & vitæ & famæ illius conſultum voluit.

THEOPOMPUS.

92. THEOPOMPUS interroganti quo pacto quis regnum tuto poſſit tueri: *e Si*, inquit, *amicis concedat juſtam libertatem, pro viribus interim advigilans ne ſubditi afficiantur injuria.* Multis Principibus exitio fuit, quod amicis nihil non permitterent, cives injuria affectos negligerent. Heic temperantia adhibenda eſt, ut Princeps nec

a *Generoſe.* b *Columnia.* c *Humaniter.* d *Fortiter.*
e *Moderate.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

nec amicos alienet tyrannica ſævitia, nec patiatur illos regia familiaritate abuti ad quidvis audendum præter jus adverſus plebejos, qui nimium irritati ſæpe Reges ſuos excuſſerunt.

93. HOSPITI cuidam jactanti quod apud Theopompi cives philocalon, hoc eſt, Laconum amans diceretur: a *Præſtaret*, inquit, ſi φιλοπολίτης, id eſt, *civium amans dicereris, potius quam Laconum.* Alter exſpectabat ut ſibi pro ſtudio erga Lacones agerentur gratiæ, at ille notavit hoſpitem qui alienæ civitatis ſtudioſus haberi mallet quam ſuæ, cum prima charitas debeatur patriæ. Porro quiſquis alienam Rempublicam vehementer adamat, ſuam quodammodo vituperat.

94. HUIC ſimile eſt illud. Cum legatus ab Helide miſſus diceret, ſibi ob id à civibus legationem commiſſam, quod unus Laconicam vitam admiraretur: rogavit hominem, utrum meliorem duceret vitam aliorum civium, an ſuam ipſius: cum is reſpondiſſet, ſuam ipſius: b *Qui poteſt*, inquit, *igitur iſta civitas ſervari, in qua cum multi ſint, unus tantum bonus eſt?* Salſe taxavit Oratoris imprudentiam, qui Lacedæmonios ac ſeſe laudarit cum ſuorum civium vituperatione. Probabat Lacedæmoniorum mores, ſed ſolus Helidenſium: reſtabat igitur ut apud Helidenſes non eſſet niſi unus vir bonus, cui placerent honeſta.

95. DICENTE quodam, ideo ſervari Rempublicam Spartanam, quod Reges ſcirent imperare. c *Immo potius*, inquit, *quod cives ſciant parere:* inſigni modeſtia Regum laudem in cives transferens. Multum habet momenti Principis integritas, ſed multo plus civium recta inſtitutio.

96. CUM Pylii decretum edidiſſent quo Theopompo tribuebantur ſummi honores, reſcripſit: d *Mediocres honores ipſum tempus auget, immodicos abolet.* Hoc animo quid excellentius? quod alii ſibi aut vindicent arroganter, aut ambiunt inepte, hoc ultro delatum rejecit, ſimul & ſuam declarans modeſtiam, & amicos admonens, in omni re modum eſſe optimum. Quin & illud

a *Argute.* b *Argute.* c *Graviter.* d *Modeſte.*

illud acute perſpexit, quæ ſubito creſcunt in altum, non eſſe diuturna, quod genus ſunt betæ, & cucurbitæ: cæterum quæ paulatim augeſcunt, ea ferre ætatem, veluti quercum & buxum.

97. CUIDAM oſtendenti civitatis ſuæ mœnia, ac percunctanti, num valida & alta viderentur: *a Minime*, inquit, *ſiquidem ſunt mulierum:* ſentiens civitatem ſatis munitam eſſe ſi viros habeat: ſin minus, nihil prodeſſe quamlibet operoſa munimenta.

98. UXORI objurganti, quod regnum humilius ac minus eſſet filiis traditurus quam accepiſſet: *b Hactenus igitur*, inquit, *majus*, *quod diuturnius.* Ita Plutarchus in vita Lycurgi. Quæ moderata ſunt, in longum tempus durant, & hoc ipſo meliora ſunt.

TECTAMENES.

99. TECTAMENES poſtea quam Ephori capitis ſententiam in ipſum pronuntiaſſent, abiit ridens: rogantibus qui aderant, an etiam contemneret Spartanorum leges: *c Nequaquam*, inquit, *quin gaudeo potius quod hæc mihi mulcta ſolvenda eſt, cum eam nec indixerim cuipiam, nec à quopiam mutuo acceperim.* Vir innocens non accuſavit patriæ ſuæ leges, ſed hoc felicitatis eſſe judicabat, quod mori juberetur, qui neminem ad mortem adegiſſet, nec cuiquam deberet vitam, niſi ſibi. Facete mortis pœnam vocavit mulctam, rem atrocem molliori vocabulo ſignans. Jure autem cogitur ſolvere pecuniam, qui eam vel extorſit ab alio, vel mutuo ſumpſit. Marcus Tullius hoc apophthegma ſic vertit Tuſculanar. quæſtion. libro primo. Cum Lacedæmonius quidam, cujus ne nomen quidem proditum eſt, mortem tantopere contempſerit, ut cum ad eam duceretur damnatus ab Ephoris, & eſſet vultu hilari atque læto, dixiſſetque ei quidam inimicus: Contemnisne leges Lycurgi? reſponderit: *Ego vero illi maximam habeo gratiam, qui me ea pœna mulctaverit, quam ſine mutatione & ſine verſura poſſem diſſolvere.* O virum Sparta dignum, ut mihi quidem

a *Non eſt hoc in Græco, ſed Philel. vertit: habetur bis alibi.* b *Sapienter.* c *Mors contempta.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

quidem qui tam magno animo fuerit, innocens damnatus eſſe videatur. Pro *διαιτήσαντα* Cicero vertiſſe videtur, verſuram. Luſit autem contemptu mortis Tectamenes, quaſi mors levior eſſet multo, quam pecuniaria, quod illam quiſque de ſuo poſſet ſolvere, ob hanc multi cogantur uſuram aut verſuram facere.

THERYCION.

100. THERYCION è Delphis rediens, cum videret in Iſthmo anguſtias à Philippi copiis occupatas: *Malos*, inquit, *O Corinthii, portarum cuſtodes vos habet Peloponneſus.* Alluſit eo, quod graviter animadverti ſolet in cives, quibus urbis portæ commiſſæ ſunt, ſi eas indiligenter cuſtodierint. Multo magis accuſari merebantur Corinthii, qui totius Peloponneſi portas Philippo prodidiſſent.

HIPPODAMUS.

1. HIPPODAMUS qui tempore Agis adverſus Archidamum aciem inſtructam habebat, ſimul cum Agide juſſus eſt ire Spartam, curaturus illic ea quibus erat opus: a *An non*, inquit, *honeſtius eſt ut pro Sparta fortem bonumque virum præſtans mortem oppetam?* Ac poſt ſumptis armis, ſtanſque Regi ad dexteram, pugnando interiit. Conſultum volebant illius ſenectuti, quæ viribus defecta in bello non ita multum eſſet habitatura momenti, in patria futura nonnulli uſui (exceſſerat enim annum octogeſimum) at ipſe ſibi non indulſit.

HIPPOCRATIDAS.

2. HIPPOCRATIDAS acceptis literis à Cariæ ſatrapa, in quibus continebatur, Lacedæmoniorum quendam cum fuiſſet conſcius inſidiarum, quas quidam ipſi ſtruxerant, non indicaſſe rem ſed ſilentio texiſſe, ſimulque rogabat ſatrapas, quid de illo facturus eſſet, reſpondit hunc in modum: b *Si quo magno beneficio illum affeciſti, interfice: ſin minus, ejice è regione, ut ad virtutem formidoloſum.* Ingratitudinem erga benemeritum cen-

a *Mors contempta.* b *Moderata.*

cenſuit morte plectendam. Cæterum quod eſſet non per malitiam, ſed per formidoloſitatem commiſſum, ei ſatis ſupplicii judicabat exſilium. Non enim ipſe ſtruxerat inſidias, ſed ſibi metuens non prodidit.

3. HUIC cum aliquando fuiſſet obvius adoleſcens quem amator ſequebatur, erubeſcenti adoleſcentulo: *a Cum his*, inquit, *oportet ambulare, cum quibus conſpectus non mutes colorem.* Docuit ex improbis convictoribus nihil capi fructus niſi probrum & ignominiam.

CALLICRATIDES.

4. CALLICRATIDES claſſis præfectus, à Lyſandri amicis ſolicitatus, ut unum quendam ex inimicorum numero permitteret ipſis interimere, & acciperet talenta quinquaginta: tametſi vehementer opus haberet pecuniis ad ſolvendum nautis ſtipendium, haud tamen conceſſit. At cum Cleander, qui erat illi à conſiliis, dixiſſet, accepiſſem ſi fuiſſem Callicratides: *b Et ego*, inquit, *ſi fuiſſem Cleander.* Mira ducis integritas, qui nulla pecunia licet neceſſaria, vel ad hoc corrumpi quiverit, ut in unum hominem pateretur aliquid iniquum fieri, ſimulque monuit, in omni actione ſpectandum eſſe decorum perſonæ. Quod forte decuiſſet Cleandrum, non decuiſſet Callicratidem. Quod decet plebejum, non ſemper decet Principem.

5. IDEM profectus Sardeis ad Cyrum juniorem, quo tum Lacedæmonii in bellicis ſocio utebantur, petiturus pecunias rei navali neceſſarias, primo ſtatim die juſſit renunciari, ſe cum Cyro velle colloqui. Quem ut audiit bibere: *c Exſpectabo*, inquit, *donec biberit.* At tum quidem abiit, quoniam intellexit eo die non poſſe dari conveniendi Regis copiam, ne parum civilis haberetur. Poſtero vero, cum iterum audiſſet illum bibere, nec ſe admitti ad colloquium, dixit: Ita curam habendam pecuniarum, ut ne quid tamen committeretur Sparta indignum: moxque inde receſſit Epheſum, multa imprecatus mala iis, qui primi à Barbaris fuiſſent ludibrio habiti, eoſque ſua patientia docuiſſent illos fiducia

cia

a *Pudice.* b *Juſte.* c *Animoſe.*

cia divitiarum aliis illudere; juravitque apud comites, ſeſe ut primum Spartam rediiſſet, nihil non facturum ut Græcos inter ſe conciliaret, quo Barbaris fierent magis formidabiles, deſinerentque illius Regis viribus inter ſeſe pugnantes, egere. Quid non & faciunt & patiuntur homines, ubi pecuniarum urget inopia? At generoſa Spartani mens maluit pecuniam negligere, quam effœminati Regis tertio pati faſtidium, cum alii levioribus de cauſſis æquo animo ferant, ſi vel poſt totos ſex menſes admittantur ad Regis colloquium. Deinde nihil imprecatus eſt ipſis Barbaris aut Regi, ſed iis indignabatur, qui primi ſua tolerantia docuiſſent eos ob opulentiam tantas criſtas ſumere. Nam ſi fuiſſent omnes quales erant Spartani, opum ac voluptatum contemptores, nunquam ad tantam inſolentiam veniſſent Barbari. *a* Poſtremo ſingularis erat prudentiæ, quod perſpexit Græcos non alia magis ratione poſſe Barbaris reddi formidabiles, quam ſi poſitis inteſtinis ſimultatibus mutuam inter ſe concordiam ſancirent.

6. INTERROGATUS quod genus homines eſſent Iones: *b Liberi*, inquit, *mali, ſed ſervi boni*: ſignificans illos neſcire imperare ac libertate uti, ſed ſervitutem æquo animo ferre: videlicet referendos ad ſecundum hominum genus juxta diſtinctionem Heſiodi, qui per ſe quidem non ſapiunt, ſed parent recte ſapienti.

7. CUM Cyrus ſtipendium miſiſſet militibus, Callicratidi ſeorſim xenia, amicitiæ monumenta: *c* ſtipendium quidem accepit, xenia vero remiſit: negans ſibi cum ipſo privatam habendam amicitiam, ſed quam haberet publicam cum Lacedæmoniis omnibus, eandem illi ſecum quoque intercedere. Quid hoc animo incorruptius, qui totus ad Reipublicæ commoda ſpectabat?

8. APUD Arginuſas cum eſſet navali pugna conflicturus, atque Hermon nauclerus diceret, bonum eſſe ab eo loco ſolvere, quod Athenienſium triremes numero longe plures eſſent: *d Quid*, inquit, *tum poſtea? Atque fugere ignominioſum eſt Spartæ ac damnoſum, contra,*

a *Prudenter*. b *Argute*. c *Simile ante habetur pag. 21. apophth. 67.* d *Mors contempta.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

tra, manentem aut mori, aut vincere honeſtiſſimum. Gloriam vitæ anteposuit, ſed publicam gentis, non privatam ſuam.

9. ANTE conflictum peracto ſacrificio, cum haruſpex nuntiaret ex incenſis, exercitui quidem portendi victoriam ſed Imperatori mortem: nihil expavefactus: *a Haud penes unum*, inquit, *ſunt res Spartæ: me ſiquidem mortuo nihilo deterius habitura eſt patria: ſed ſi ceſſero hoſtibus, aliquid decedet patriæ.* Itaque cum Cleandrum pro ſe Ducem deſignaſſet, navalem pugnam aggreſſus eſt, ac pugnando interiit.

CLEARCHUS.

10. CLEARCHUS militum auribus ſubinde ſolet inculcare, militi magis eſſe metuendum Imperatorem, quam hoſtem: quæ vox mortem minabatur militi, qui parum gnaviter ſe geſſiſſet in prælio. Honeſtius autem eſt cum laude vitam impendere patriæ, quam cum dedecore pœnæ. Hoc dictum non quivis milites laturi ſint, ſed hi facile ferebant, quibus matres domi ſolent edicere, ut aut victores cum armis redirent, aut mortui in armis referrentur.

CLEOMBROTUS.

11. CLEOMBROTUS Pauſaniæ filius, cum hoſpes quidam controverſiam haberet cum patre de virtute: *b Tantiſper*, inquit, *pater eſt te præſtantior, quoad tu quoque genueris.* Civiliter deterruit hominem à contentione, quod pater vel hoc nomine ſuperior eſſet, quod filium dediſſet patriæ, cum ille nondum pater eſſet.

CLEOMENES.

12. CLEOMENES Anaxandridæ filius dicere ſolet, *c* Homerum eſſe Poëtam civium Lacedæmoniorum, Heſiodum vero Helotum, hoc eſt ſervorum, quod ille docuiſſet quo modo gerendum ſit bellum, hic quo modo colendi agri. Nam ut ante dictum eſt, Lacedæmonii tantum ad bellicas res inſtituebantur, eoque humi-

a. *Mors contempta.* b *Urbane.* c *Argute.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

humiliores operas & artes manuarias ſervis committebant Helotes.

13. IDEM cum Argivis ſeptem dierum pactus inducias, cum obſervandas deprehendiſſet illos tertia nocte indulgere ſomno, fiducia videlicet induciarum, adortus eſt eos, & alios interfecit, alios abduxit captivos. Cæterum cum illi probro daretur violata jurisjurandi fides: a *De diebus*, inquit, *pactus ſum*, *noctes non additæ ſunt jurejurando*. Quanquam & alioqui quidquid mali quis fecerit hoſtibus, id & apud Deos & apud homines habetur juſtitia præſtantius: verum huic magnificæ voci non reſpondit eventus. Nam & urbe cujus gratia violarat conventa, fruſtratus eſt, eo quod mulieres detractis è templis Deorum armis illum ultæ ſunt: perinde quaſi Diis ipſis quos contempſerat, pœnas de ipſo ſumentibus. Poſtremo verſus in dementiam, ipſe ſibi gladiolo quodam fodit & incidit corpus à talis uſque ad loca vitalia: itaque vitam finiit, ridens & ore diducto. In hoc apophthegmate nihil habes imitatu dignum, utile tamen exemplum ad vitandam jurisjurandi violationem.

14. CUM augur illum dehortaretur ne exercitum educeret ad urbem Argivorum, alioqui reditum illinc fore turpem: poſtea quam admoviſſet civitati copias, ac portas videret clauſas, & mulieres in mœnibus: b *Heic*, inquit, *reditus tibi turpis videtur, in quo viris mortuis uxores occluſere portas?* Fortis animus, ſi cum æquo bonoque fuiſſet conjunctus.

15. ARGIVIS nonnullis illum convicio laceſſentibus ut perjurum & impium: c *Vobis*, inquit, *poteſtas eſt mihi maledicendi*, *at mihi poteſtas eſt vobis faciendi male*. Admonet, non eſſe tutum eos maledictis irritare, quibus in manu eſt, cum velint, re ipſa lædere: ad hæc non oportere potentes humiliorum dictis admodum commoveri. Satis enim vindictæ eſt, quod licet, cum libet ulciſci, cum illis nihil aliud reliquum ſit quam male loqui.

16. VENERUNT ad Cleomenem Samiorum

a *Vafre*. b *Animoſe*. c *Moderate*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

oratores hortaturi ut cum Polycrate Tyranno bellum ſuſciperet : id cum feciſſent oratione plus æquo prolixa, reſpondit in hunc modum : a *Quæ primo loco dixiſtis non memini, & ob id ne media quidem intelligo : quæ vero dixiſtis omnium poſtrema, non probo.* Admonet multiloquium non ſolum moleſtum eſſe auditori, verum etiam ad perſuadendum inutile, præſertim apud Principes, tum variis curis occupatos, tum auribus faſtidioſis.

17. PIRATA quidam populabundus diſcurrebat per agros Lacedæmoniorum. Is ut captus eſt, rogatus cur id auſus eſſet : b *Quoniam*, inquit, *deerat mihi commeatus quem militibus præberem, ad eos veni qui & habebant nec ſponte dabant, vi erepturus.* Ad id Cleomenes : *Compendioſa*, inquit, *malitia :* Deteſtatus prædonis nefarium ſcelus, probavit tamen orationis expeditam brevitatem.

18. CUM improbus quidam ipſum conviciis inceſſeret : c *Num ideo*, inquit, *tu maledicis omnibus, ne ſi velimus reſpondere, otium habeamus viciſſim de tua dicendi malitia ?* Ut è ſublimi contempſit maledicum, nec ullo reſponſo nec alia pœna dignum judicavit hominem nullius rei, cui nihil eſſet præſidii præter maledicam linguam.

19. CUM è civibus quiſpiam apud eum diceret, bonum Regem omnino erga omnes mitem & placidum eſſe oportere : d *Sed hactenus*, inquit, *ne ſit contemptui :* ſignificans erga improbos manſuetudinem nimiam eſſe inutilem civitati ; notanſque quorundam mores, qui Principes vehementer bonos & clementes, cum impenſius amare debuerint, diſcunt habere contemptui. Eſt quidem præcipua vultus in Principe comitas ac manſuetudo, verum ob malorum ingenium hæc ita temperanda eſt, ut Principi ſua conſtet auctoritas.

20. CUM diutino morbo vexatus, expiatoribus ac divinis auſcultaret, ante non ſolitus idem facere, quodam id admirante : e *Quid miraris ?* inquit, *Non enim idem ſum nunc qui tunc eram. Cum autem non ſim idem nec probo*

a *Loquacitas.* b *Audacia.* c *Moderate.* d *Urbane.* e *Argute.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

probo eadem. Eluſit ille quidem inconſtantiæ reprehenſionem, verum tamen eſt, non eadem placere ſeni, quæ juveni placuerant.

21. SOPHISTA quodam de fortitudine multa diſſerente riſit Cleomenes. At Sophiſtæ dicenti; Quid rides Cleomenes audiens de fortitudine diſſerentem, præſertim cum ſis Rex? a *Quoniam*, inquit, *ô amice, ſi hirundo de fortitudine loqueretur, idem facerem quod nunc facio: ſin aquila, magno ſilentio auſcultarem.* Viſum eſt ineptum quenquam de fortitudine magnificis uti verbis; qui ipſe nihil fortiter geſſiſſet unquam, nec aliud poſſet quam in hirundinis morem garrire.

22. ARGIVIS profitentibus ſe prioris conflictus fortunam in qua victi fuerant, iterato prælio ſarcire velle: b *Demiror*, inquit, *ſi duarum ſyllabarum acceſſione facti eſtis meliores quam eratis prius.* Hujus apophthegmatis, argutia Latine reddi non poteſt. Nam Græcis μάχεσθαι, pugnare eſt, ἀναμάχεσθαι redintegrare pugnam. Inter hæc duo verba nihil intereſt, niſi quod poſterius ſuperat prius duabus ſyllabis ἀνα.

23. QUIDAM per convicium illum dixerat delitiis deditum: c *At hoc*, inquit, *ſatius eſt, quam injuſtum eſſe. At tu pecuniarum amore teneris, cum quod ſatis eſt poſſideas.* Argute ſignificavit neminem eſſe poſſe juſtitiæ tenacem, qui ſupra quam ſatis eſt, congerendi ſtudio tenetur: ad hæc ſtultum eſſe qui alteri levius exprobrat vitium, cum in ipſum ilico gravius crimen poſſit retorqueri.

24. QUIDAM ut Cleomeni cantorem quendam commendaret, cum aliis multis nominibus prædicabat hominem, tum illud in primis affirmabat, eum eſſe cantorem inter Græcos præſtantiſſimum. At Cleomenes oſtenſo quodam ex his, qui aderant: d *At per Deos hic*, inquit, *apud me juris condendi artifex.* Contempſit artem ad ſolam delectationem utilem.

25. MÆANDER Samiorum Tyrannus ob incurſionem Perſarum profugerat Spartam, oſtenditque quan-

a *Decorum.* b *Facete.* c *Belle retortum.* d *Habetur ante, pag. 40, apophth. 42. Ars inutilis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

quantam pecuniarum vim ſecum apportaſſet, & quantum Cleomenes vellet largiri. *a* At Cleomenes ipſe quidem nihil accepit, ſed veritus ne quid aliis civibus donaret, adiit Ephoros, dixitque, ſatius eſſe ſi hoſpitem ſuum Samium è Peloponneſo ſubmoverent, ne cui Spartano perſuadeat ut fiat malus. Ephori vero Cleomenis conſilio parentes, eodem ſtatim die promulgarunt edictum, ut Mæander Peloponneſo decederet. Quantus in hoc homine divitiarum contemptus, à quibus non ſecus atque à præſentiſſimo veneno timuit civibus ſuis, cum plerique non aliter exiſtiment beatas civitates, quam ſi quam maxime abundent opibus. Hunc Mæandrum Herodotus lib. 3. Mæandrium appellat.

26. QUODAM interrogante, cur Argivos cum Lacedæmoniis bellum gerentes, cum ſæpenumero vicisſent non deleverint: *b Ne optaverimus quidem*, inquit, *illos deletos, ut habeamus qui juvenes noſtros exerceant.* Perſpexerat egregius Dux, corrumpi juventutem, ſi permittatur ocio, luxus ac malorum omnium magiſtro.

27. PERCUNCTANTI cuidam, quam ob cauſſam Spartiatæ non dicarent Diis ſpolia ab hoſtibus detracta: *c Quoniam*, inquit, *à timidis venerunt.* Porro quæ parta ſunt ab his qui ob timiditatem capti ſunt nec decet intueri juvenes, nec Diis conſecrata reponi. Senſit in bello aut vincendum, aut fortiter occumbendum: adeoque rem ignominioſam judicabat metum mortis, ut alienæ quoque timiditatis monumenta putaret ab juvenum oculis ſubmovenda.

28. CLEOMENES cum amicus quidam hoſpiti in phiditiis nihil appoſuiſſet niſi jus nigrum, & panem igni duratum, ſuccenſuit homini dicens: *Erga peregrinos non oportere nimium λακωνίζειν.* Severitas eſt, ſi quis à ſeipſo exigat victum duriorem, at inhumanitatis eſt hoſpitem eodem compellere.

CLEOMENES *Alter.*

20. CLEOMENES Cleombroti filius, cum quiſpiam illi donaret gallos gallinaceos pugnaces, ac munus ſuum

a *Integre.* b *Induſtrie.* c *Fortiter.*

ſuum ornans verbis diceret, illos ob victoriam pugnando interire: *a Da igitur*, inquit, *mihi aliquot ex his qui hos occidunt. Nam illi his ſunt præſtantiores.* Vir militaris ad bellum torſit omnia. Quiſquis laudat victum, illuſtrat victoris gloriam.

LABOTUS.

30. LABOTUS cuidam apud ipſum prolixiore utenti ſermone: *b Quid mihi*, inquit, *de re puſilla longa texis prooemia? Quanta res eſt, tantam oportet & orationem eſſe qua uteris.* Eſt hoc omnibus Spartanis peculiare, oſſendi ſermone quam cauſa poſtulat longiore, adeo nuſquam non placebat frugalitas. Nam ad cauſam non magnam adhibere ſupervacuam verborum copiam, luxuriæ genus eſt. Hunc Labotum Herodotus Leobotan appellat: quod nobis ſonat populi paſtorem.

LEONTYCHIDAS *Primus*.

31. LEONTYCHIDAS hujus nominis primus, cuidam objicienti quod facile mutaretur: *c Mutor*, inquit, *ſed pro temporum ratione, non ut vos proprio morbo.* Prudentis eſt re nata novare conſilia: at ſine cauſa ſubinde alium fieri, inconſtantiæ vitium eſt.

32. IDEM rogatus à quodam, quo pacto quis bona quæ adſunt tueri valeret: *d Si non omnia*, inquit, *fortunæ crediderit.* In animi bona nullum jus habet fortuna. Tum externa bona reddemus nobis ſtabiliora, ſi quædam ſepoſuerimus, nec fortunæ volubili commiſerimus. At ſunt Principes, qui proferendæ ditionis ſtudio ſemet in periculum conjiciunt, ne hoc ipſum quod habent imperium amittant: multi item divites augendæ rei ſtudio quidquid habent, totum committunt navibus.

33. INTERROGATUS quid potiſſimum oporteret pueros ingenuos diſcere: *e Quæ illis*, inquit, *ubi ad virilem ætatem pervenerint, uſui ſint futura.*

34. PERCUNCTANTI cuidam quamobrem Spartiatæ parciſſime biberent: *f Ne*, inquit, *pro nobis alii,*

a *Lepide.* b *Loquacitas.* c *Non habetur in Græco.* d *Prudenter.* e *Habetur ante pag.21.apoph.65.* f *Sobrietas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

alii, ſed nos potius pro aliis conſultemus: ſalſiſſime notans, vinoſos non eſſe ad conſultandum idoneos, ſed ſalubrium conſiliorum parens eſt ſobrietas.

35. LEONTYCHIDAS unus è ſeniorum numero, quos ferunt Lacedæmoniis fuiſſe viginti octo, cum Corinthi cœnaret apud hoſpitem, rogavit num illic ligna quadrata naſcerentur: illo negante: a *Quid igitur,* inquit, *ſi quadrata naſcerentur, faceretis rotunda?* Ita Plutarchus in vita Lycurgi. Quanquam hoc alibi refertur alterius nomine, videlicet Ageſilai.

LEONTYCHIDAS *Alter.*

36. LEONTYCHIDAS Ariſtone natus, cuidam ipſi dicenti, quod Demarati amici male de eo loquerentur: b *Per Deos,* inquit, *nihil miror, quandoquidem nullus illorum de quodam bene loqui poſſet.* Docuit contemnendam eſſe maledicentiam quæ non à judicio, ſed ab animi morbo proficiſcitur. Qui vero paſſim maledicunt omnibus, eos palam eſt id naturæ vitio facere, non ex eorum merito quibus obtrectant.

37. CUM portæ illi proximæ clavem draco circumvolutus eſſet complexus, idque augures affirmarent eſſe portentum: c *Mihi,* inquit, *nequaquam videtur, ſed ſi clavis fuiſſet circumplexa draconem, portentum erat.* Lepide irriſit hominum ſuperſtitionem, qui terrentur his, quæ caſu, nec præter naturam accidunt. Hunc mortalis ingenii morbum alunt augures, arioli, haruſpices ac divini. Verum ubi quis præter rectum & honeſtum inſtituit nefaria conſilia, tum oportebat horrere portentum, & aliquid magni mali ſecuturum exſpectare.

38. PHILIPPUS quidam erat profitens Orphei myſteria, & his alios initiare ſolitus: is cum eſſet extremæ paupertatis, tamen apud Leontychidam diceret, eos qui apud ipſum Orphei ſacris initiati eſſent, poſt obitum fore beatos: d *Quin igitur,* inquit, *O demens quam ocyſſime vitam abrumpis, ut deſinas infelicitatem tuam ac inopiam deplorare?* O animum ab omni ſuperſtitione

a *Habetur ante pag. 12. apophth. 28.* b *Maledicentia.* c *Lepide.* d *Superſtitio nulla.*

ſtitione liberum. Poſt hanc vitam felices erunt, qui heic pie juſteque vixerint, non qui fictis cæremoniis fuerit initiatus. Hoc perſuaſum erat Lacedomoniis, qui heic pie vixiſſent, eos ab obitu fieri Divos.

LEON.

39. LEON Eurycratidis filius interrogatus, in qua tandem urbe aliquis poſſit tuto vitam agere: a *In ea*, inquit, *quam qui incolunt, neque plus poſſident, neque minus, & ubi juſtitia viget, injuſtitia imbecillis eſt.* Graviter admonuit, æqualitatem eſſe pacis & tranquillitatis altricem, inæqualitatem ſeditionis eſſe ſeminarium: nec ibi locum eſſe juſtitiæ, ubi ut quiſque potentior eſt, ita licentius opprimit imbeciliorem.

40. IDEM cum videret in Olympiis curſores ſolicitos de emiſſione, ut aliquid lucri haberent ad occupandam victoriam: b *Quanto major eſt*, inquit, *cura curſoribus de celeritate quam de juſtitia?* Vir integræ mentis etiam in ludis volebat haberi rationem juſtitiæ, nec tantum agendum ut prior quis ad metam pertingeret, ſed ut juſte vinceret.

41. CUIDAM de rebus haudquaquam inutilibus intempeſtive loquenti: c *O hoſpes*, inquit, *re oportuna non oportune uteris.* Nihil oratione melius, ſi parce promas linguæ theſaurum.

LEONIDAS.

42. LEONIDAS Anaxandridæ filius, frater Cleomenis, cuidam ad ipſum ita loquenti; Excepto regno nulla re nobis præſtas: d *At*, inquit, *ni vobis fuiſſem melior, non eſſem Rex.* Moderatiſſimo dicto & refellit convicium, & ſuam dignitatem ſibi defendit. Etenim ubi Reges non naſcuntur, ſed civium ſuffragiis eliguntur, hoc ipſo publicis calculis Princeps judicatus eſt cæteris melior, quod ad regnum adſcitus eſt.

43. CUM ad Thermopylas proficiſceretur cum Perſis conflictaturus, uxori Gorgoni roganti ſi quid ipſi man-

a *Æqualitas.* b *Juſte.* c *Habetur ante ſimile pag.* 17. *apopht.* 51. d *Moderate.*

mandaret: *a Ut bonis*, inquit, *nubas*, *bonoſque liberos parias*. Hæc vox teſtabatur illum animo præſagiſſe interitum: nec hac præſenſione deterritus eſt ab expeditione, pulcherrimum eſſe ducens, pro patria pugnantem occumbere.

44. EPHORIS dicentibus quod ad Thermopylas proficiſcens paucos ſecum educeret: *b Nimirum ad hoc*, inquit, *negotium ad quod proficiſcimur*. Indicans ſatis multos educi ad moriendum in bello: ſatius enim perire paucos quam multos.

45. RURSUM cum Ephori percunctarentur, ſi quid præterea rei facere ſtatuiſſet: *c Nihil aliud*, inquit, *quam verbotenus impediturus Barbarorum tranſitum, ſed re vera pro Græcis moriturus*. Egregium imperterriti pectoris documentum, in cauſa honeſta piaque nec certam mortem horreſcere.

46. UBI pervenerat Thermopylas, ſic commilitones affatus eſt: *d Ajunt Barbarum in propinquo eſſe, nos autem tempus terimus. Nunc enim pervenimus ad Barbaros, quos aut vincamus oportet, aut victi moriamur.*

47. QUODAM ita dicente, præ jaculis Barbarorum nec ſolem videre licebit: *e An non*, inquit, *lepidum fuerit, ſi cum illis ſub umbra pugnaturi ſumus?* Quid hoc animo fortius? ad mortem eunti etiam jocari libuit: ſed ludens interim metum exemit ſuorum animis. Hoc apophthegma refert Marcus Tullius Tuſculanar. quæſt. lib. 1. velut de ignoto. E quibus, inquit, unus cum Perſes hoſtis in colloquio dixiſſet glorians, ſolem præ jaculorum multitudine & ſagittarum umbra non videbitis: *In umbra igitur*, inquit, *pugnabimus*.

48. CUM alius quidam militum de hoſtibus dixiſſet, ſunt prope nos: *f Et nos*, inquit, *prope illos*: ſignificans ob id non minus imminere diſcriminis hoſti quam ipſis.

49. CUIDAM dicenti: Siccine cum paucis adverſus multos belli fortunam experturus huc veniſti? Leonidas: *g Si putatis*, inquit, *me multitudine fretum*

huc

a *Graviter*. b *Argute*. c *Mors contempta*. d *Fortiter*. e *Lepide*. f *Animoſe*. g *Fortiter*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

huc veniſſe, ne Græcia quidem omnis ſatis ſit. Siquidem ea ad barbarorum multitudinem collata exigua portio eſt: ſin virtute, & hic numerus ſuffecerit. In bello judicavit plus habere momenti quales ducas milites, quam quammultos.

50. ALTERI cuidam dicenti quod cum paucis adverſus multos conflicturus iret: *Immo multos*, inquit, *duco ut morituros.* Hoc convenit cum eo quod ante reſpondit Ephoris.

51. XERXES Leonidæ ſcripſerat; Si deſinas θεομαχεῖν, id eſt, cum Diis bellare, ſed meis te copiis adjunxeris, potes Græciæ fieri Monarcha. Huic ita reſpondit: a *Si noviſſes quæ ſint in vita honeſta, abſtinuiſſes à concupiſcendis alienis. Mihi vero potius eſt pro Græcia mori, quam in populares meos gerere Monarchiam.* Quid tam impium eſt, quod mortalium vulgus non admittat ampli principatus gratia? At hic prius duxit honeſtam mortem pro amicis liberandis oppetere, quam Monarcha factus, eos ſervitute premere, à quibus venerat depulſurus ſervitutem Barbarorum.

52. RURSUS cum Xerxes ſcripſiſſet, Mitte arma, reſcripſit: b *Veni & cape.* Maluit armis mori, quam traditis armis turpiter de vita cum hoſte paciſci.

53. CÆTERUM ubi jam adornaret cum hoſte confligere, belli Duces admonuerunt exſpectaret reliquos ſocios: c *Non adſunt*, inquit, *qui pugnaturi ſunt? An neſcitis eos ſolos cum hoſtibus pugnare, qui Reges verentur ac metuunt?* Non putavit eos exſpectandos, qui ad præſcriptum ab Imperatore tempus non adeſſent: reliquos etiamſi adſint non pugnare.

54. MILITES ſic adhortatus eſt: *Ita prandete commilitones mei, tanquam apud inferos cœnaturi:* Hæc vox ignavis ademiſſet animum, at viris fortibus addidit: admonens ne cibo vinoque graves venirent ad prælium, aut certe pro patria fortiter occumberent.

55. IDEM percunctanti quam ob cauſam fortes viri glorioſam mortem ingloriæ vitæ anteponant: d *Quoniam*, inquit, *alterum natura proprium, alterum pecu-*

a *Juſte.* b *Animoſe.* c *Graviter.* d *Sapienter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

peculiariter ſuum eſſe ducunt. Nam naturæ beneficio vivunt & ignaviſſimi, at honeſte mori non contingit niſi virtute præditis.

56. CUM cuperet juvenes cælibes, *a* quo forent incolumes abeſſe à belli periculo, ſciretque illos id minime laturos, ſingulis illorum tradidit ſcytalas, id eſt, epiſtolarum Laconicarum genus, cumque his miſit illos ad Ephoros. Cum vero treis etiam ex his, qui grandiores jam duxerant uxores, optaret ſalvos, ac ſimili prætextu ablegare conaretur in patriam, intellecto dolo non ſuſtinuerunt accipere ſcytalas. *b* Quorum unus ita ſe excuſavit, non præco, ſed pugnator te ſecutus ſum. Alter vero Heic, inquit, manens ero melior. Tertius porro, non poſtremus, inquit, horum, ſed primus inibo pugnam. Utrum heic potius admirari convenit, Ducisne animum, qui de ſe nihil ſolicitus, eorum incolumitati proſpexit, quos adhuc vivere referebat patriæ, an in ætate florenti tantum vitæ contemptum.

LOCHADUS.

57. LOCHADUS Polyænidæ filius, Sironis pater, nuntianti quod è filiis ipſius alter interiiſſet: *c Olim ſciebam*, inquit, *illi moriendum eſſe.* Nihil illi viſum eſt novæ rei, ſi mortalis natus moreretur: nec magni referre, paulo ſerius an citius vita decederet, cui omnino brevi foret decedendum.

LYCURGUS.

58. LYCURGUS is, qui Lacedæmoniis leges condidit, cum conaretur cives ſuos à moribus præſentibus ad temperantiorem vivendi rationem traducere, eoſque virtutis & honeſti ſtudioſos reddere (nam erant corrupti deliciis) duos educavit catulos eodem patre eademque matre progenitos, quorum alterum paſſus eſt domi lautioribus veſci cibis, alterum eductum venatibus exercuit. Dein cum ambos produxiſſet in forum apud multitudinem, poſuit illic ſpinas, ſimul & eſcas aliquas delicatiores, mox emiſit leporem: cum uterque rape-

a *Humaniter.* b *Animoſe.* c *Fortiter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

raperetur ad aſſueta, alter ad eſcas, alter leporem invaderet: a *An non videtis*, inquit, *cives, duos catulos, cum ejuſdem ſint generis, tamen ob diverſam educationem admodum diſſimiles inter ſeſe evaſiſſe, pluſque ad honeſtatem momenti habere exercitationem quam naturam?* Sunt qui dicant ab illo productos catulos, non quidem ex iiſdem parentibus natos, ſed quorum alter eſſet ex ignobili canum genere, qui aluntur ad ædium cuſtodiam, alter ex his qui aluntur ad venandum. Deinde qui erat ex ignobiliori genere exercuit ad venatum, alterum qui erat ex præſtantiore genere tantum deliciis exercuit. Deinde cum uterque ferretur ad ea quibus aſſueverat, atque hoc pacto palam omnibus feciſſet Lycurgus, quantum inſtitutio valeret, tum ad meliora, tum ad deteriora, dixit: *Proinde ne nobis quidem ô cives nobilitas, quam miratur hominum vulgus, ductumque ab Hercule genus, profuerit, niſi ea geſſerimus, per quæ ille mortalium omnium clariſſimus ac generoſiſſimus extitit, ac per omnem vitam quæ honeſta ſunt & diſcamus & exerceamus.* Reperit vir ingenioſus viam, qua multitudini philoſophicis rationibus non ſatis idoneæ, virtutis imaginem ob oculos poneret: magis enim movent ac penetrant in animos quæ cernuntur, quam quæ audiuntur. Quod autem ille fecit in civitate, hoc cuique patrifamilias in ſua domo, cuique moderatori in ſuo grege faciendum eſt. Res quidem efficax eſt natura, ſed potentior eſt inſtitutio, quæ malam naturam corrigit & vertit in bonam. Quales naſcantur liberi, nulli in manu eſt, at ut recta inſtitutione evadant boni, noſtræ poteſtatis eſt.

59. QUONIAM intelligebat æqualitatem & ad frugalitatem & ad concordiam in primis conducere, fecerat novam agrorum partitionem, & in ſingulos cives æquam portionem diſtribuerat. Fertur itaque cum dein ex peregrinatione rediens iter faceret per agrum recens demeſſum, conſpiceretque manipulorum acervos ordine poſitos & æquales, delectatus eo ſpectaculo cum riſu dixiſſe comitibus: b *Ut tota Lacedæmon videtur multorum eſſe fratrum, qui nuper inter ſe diviſerint hæreditatem.*

Bono

a *Educatio.* b *Æqualitas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Bono Principi nihil jucundius eſt civium concordia, rurſum Tyranno nihil formidabilius.

60. IDEM cum inductis novis tabulis debitores æris alieni liberaſſet, jam & ea quæ quiſque privatim in ædibus habebat ex æquo partiri tentavit, quo funditus è civitate tolleret diſcrimen opum & inæqualitatem: *a* ſed cum cerneret eos ægre laturos manifeſtam rerum abolitionem, idem occultiore via facere aggreſſus eſt, monetam auream ſimul & argenteam abrogavit, inſtituitque ut cives ferreo duntaxat nummo uterentur, & quatenus poſtulabat uſus ad hujus permutationem, totius ſubſtantiæ modum præſcripſit. Hoc facto omnis injuſtitia exſulabat ab Lacedæmone. Neque enim jam furari, neque largitionibus corrumpere corrumpive, neque fraudare dolo, neque rapere per vim quiſquam poterat, quod nec cælari valeret, nec parare magnificum eſſet, nec uti periculo vacaret, nec importare aut exportare tutum foret, hac arte vir ſolertis ingenii, quibus divitiarum contemptum perſuadere non potuit, divitiarum uſum ſubtraxit, ac reponendi ſtudium.

61. AD hæc quidquid erat rerum ſupervacanearum *b* è civitate ejiciendum curavit, adeo ut nec negotiator, nec Sophiſta, nec vates, nec circulator, nec lautitiarum artifex Spartam ingrederetur. Neque enim paſſus eſt illic eſſe pecuniam talibus utilem: tantum ferream monetam cudit, quæ pondere Æginetico æquabat minam, valore æreos quatuor. His remediis expugnavit avaritiam.

62. CÆTERUM cum ſtatuiſſet invadere delicias luxumque, in his quoque tollere divitiarum admirationem, inſtituit ſyſſitia, hoc eſt, convivia publica. Percunctanti vero cur ea conſtituiſſet, ſic ut in ſingulis conviviis pauci cum armis diſcumberent: *c Ut*, inquit, *expediti ſint ad parendum imperatis, & ſi quid tumultus inciderit, penes paucos ſit delictum, ſitque inter omnes potus ac cibi æqua portio: denique non ſolum in eſculentis ac poculentis, verum ne in ſtratu quidem aut vaſis, aut alia re quacun-*

a *Divitiarum contemptus.* b *Artes ſupervacua.*
c *Communitas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

cuique plus haberet dives quam pauper. His rationibus cum divitiis detraxiſſet admirationem, poſteaquam nemo erat, qui vel uti poſſet illis, vel oſtentare, dicebat amicis: a *Quam præclarum eſt, ô amici, ipſa re declaraſſe cujuſmodi ſint divitiæ, ſi quando cæcæ ſunt, carentque ſpectatoribus & admiratoribus.* Interim obſervabat, ne quis prius domi ſumpta cœna veniret ad publica convivia, expletus aliis cibis aliove potu. Quod ſi quis cum cæteris non biberet ederetve, eum vituperabat, ut qui aliis eduliis delinitus abhorreret à victu communi. Porro qui palam convictus eſſet id feciſſe, ei mulcta dicebatur. Unde Agis, qui multo poſt Lycurgum tempore Rex fuit, debellatis Athenienſibus domum reverſus, cum vellet unum diem cœnam capere cum uxore, miſſus à ſyſſitiis poſcenti præfecti militiæ non miſerunt. Ea res cum poſtero die innotuiſſet Ephoris, mulctam illi dixerunt. In eodem facto geminum exemplum nobis eſt proditum: primum frugalitatis; deinde ſeveritatis, cum in cauſa non gravi leges nec Regi pepercerint.

63. SED Lycurgo evenit, quod fere ſolet his qui cum corruptis populi moribus bellum ſuſcipiunt. Divites hoc genus inſtitutionis indigne ferebant, coortique ſunt in illum, & non ſolum conviciis inſectabantur, verum etiam ſaxa in luxum jaculabantur, conantes eum lapidare. At cum urgerent perſequentes, dilapſus eſt per forum, ac reliquos quidem fugiens antevertit. Alexander autem pertinacius inſequens fuſte reſpicienti in tergum extudit oculum. Hunc Alcandrum cum noxæ deditum publico decreto accepiſſet puniendum, nec ullo affecit incommodo, nec incuſavit: ſed cum illum ſui inſtituti ſocium haberet, effecit ut & ipſum Lycurgum, & vitæ rationem, quam cum eo egerat, prædicaret: nec victum modo, ſed univerſam civium educationem amaret, quam Lycurgus induxerat. Porro mali quod acciderat monumentum locavit dicatum in templo Minervæ, cui ab æreo delubro nomen Chalciœco, Deæque cognomentum addidit ut Optiletis diceretur: nam Dores

a τυφλὸς ὁ πλοῦτος.

Lacedæmonem incolentes oculos optilos vocant, ab ὄπτω, quod Græcis ſonat, video. Et heic habemus geminum exemplum: alterum admonens non abſque diſcrimine mores civitatis corruptæ vitiis ad meliorem frugem revocari: alterum inſignis tolerantiæ, quæ ex hoſte capitali reddidit amicum ac propugnatorem: quem etiamſi necaſſes, ut ipſi licuit, nihilo tamen minus ipſe fuiſſet luſcus, & uno legum ſuarum defenſore minus habuiſſet.

64. PERCUNCTANTI quam ob cauſam non uteretur legibus ſcriptis: *a Quoniam,* inquit, *eruditi qui ſunt, recteque educati, probant quid pro ratione temporis expediat:* ſignificans ſcripturam non mutari, cum pro varietate occaſionum vir probus & ſapiens ſæpenumero cogatur mutare conſilium. Ea res nominatim præſcribi non poteſt. Satis eſt cives honeſte fuiſſe inſtitutos, hi ſua ſponte videbunt quid pro tempore facto ſit opus.

65. RURSUM aliis percunctantibus quamobrem ſtatuiſſet, ut ad ædium culmen imponendum fabri ſecuri uterentur, ad fores vero addendas ſola ſerra, nec ullo alio inſtrumento: *b Ut,* inquit, *cives mediocritatem ſervent in omnibus quæ in ædes inferunt, neque quidquam habeant earum rerum, quæ apud alios ſunt admirationi.* Videbatur enim indecorum, ſi per oſtium rude ac vile ſuppellex inferretur exotica, pretio cara, arte operoſa. Id ne fieret, ipſæ quodammodo fores admonebant. Hinc ajunt accidiſſe, *c* quod Leontychidas primus apud Lacones Rex, cum cœnaret apud quendam cerneretque tectum domus ſumptuoſo apparatu factum, ac lacunaribus ornatum, rogabat hoſpitem num ligna apud eos quadrata naſcerentur: adeo luxum eſſe putabat, naturam artificio corrumpere.

66. ROGATUS aliquando Lycurgus quamobrem vetuiſſet frequenter adverſus eoſdem expeditiones agere: *d* Ne, inquit, *dum crebro ſeſe defendunt, bellandi peritiam uſu colligant.* Unde & Ageſilaus graviter accuſatus eſt,

a *Prudenter.* b *Frugaliter.* c *Habetur antea pag.* 12. *apopht.* 28. *& pag.* 64. *apopht.* 35. d *Habetur ante pag.* 22. *apopht.* 69.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

eſt, quod crebris in Bœotiam expeditionibus ac bellis Thebanos, Lacedæmoniorum hoſtes ad repugnandum induxiſſet. Nam cum Antalcidas vidiſſet illum ſaucium, exprobravit quod Thebanos præliandi artem docuiſſet, cum ante nec ſcirent bellare, nec vellent: Præclaram, inquit, doctrinæ tuæ mercedem habes, qui Thebanos nec animatos ad bellandum nec exercitatos, vel invitos conſuefeceris docueriſque bellum gerere. Hoc ſtrategema latius etiam patet, videlicet ne ſæpius cum iiſdem litigemus aut contendamus, ne tandem aſſueti vel contemnant nos vel ſuperent.

67. ALIO quopiam percunctante, quamobrem virginum corpora curſibus, luctis, diſcorum ac telorum jactibus fatigaret: *a Vt*, inquit, *fœtuum proſeminatio ab ipſa ſtatim radice, validum in validis corporibus initium ſumens, recte germinet, ſimul ut ipſæ in perferendis partubus facile ſimul & generoſè certent adverſus pariendi nixus doloreſque, poſtremo ſi qua incidat neceſſitas, poſſint & pro liberis, & pro patria pugnare.* Intellexit vir prudens, quanta Rerum publicarum peſtis ſit otium atque ignavia: contra moderatos labores etiam corpora reddere tum firmiora, tum ſalubriora: unde nec virginibus permiſit in otio vivere, ſed has quoque maſculinis exercitiis quodammodo vertit in maſculos, cum in pleriſque civitatibus per delicias ac luxum maſculi transformarentur in fœminas.

68. CÆTERUM cum eſſent qui vitio darent, quod virgines in pompis ac ludis ſolemnibus nudas exhiberet oculis omnium, cauſamque cur id inſtituiſſet requirerent: *b Vt iiſdem*, inquit, *cum maſculis rationibus inſtitutæ, nihilo ſint illis inferiores vel robore vel ſalubritate corporum, vel animorum virtute ac generoſitate, ſtudioque veræ laudis; vulgarem autem gloriam contemnant.* Unde tale quiddam fertur de Gorgone Leonidæ uxore. Cum quædam, ut probabile eſt, extera mulier illi dixiſſet, ſolæ Lacenæ viris imperatis, reſpondit: *Nimirum ſolæ viros parimus.* Hoc exemplum nec in maſculis, nec in

 puellis

a *Fœminæ maſculæ.* b *Additum ex alio loco per ſtudioſum quempiam.*

puellis imitandum cenſuerim. Hactenus tamen conducit, ut ſtupidum pudorem, qui frequenter obſtat honeſtis actionibus ab ætate tenera excutiamus, ſtatimque diſcant nihil eſſe vere pudendum præter turpitudinem. *a* Innumeras vero reperias quæ nudatæ vehementer erubeſcant, ſi quid præter honeſtum dixerint fecerintve, non mutent colorem. Sunt item innumeræ, quibus amictus vilior cultuſque ſimplicior genas rubore tingat: contra, glorioſum eſſe ducant ſi ſplendido veſtitu prodeant in publicum, negligentes earum rerum, quæ verum probrum veramque laudem adferunt.

69. CIVES qui à nuptiis abhorrerent, cœlibeſque vivere mallent à ſpectaculis, quibus nudi pueri incedebant, arcebat Lycurgus, aliaſque addebat ignominias, hac arte providens diligenter, ut cives creandis liberis operam darent. Cum enim mos eſſet apud Lacedæmonios, ut juniores ſenioribus multum honorem cultumque præſtarent, hoc honoris ademit iis qui conjugibus ductis nollent augere civium numerum. Unde nec illud in Dercyllidam dictum reprehendit quiſquam, cum tamen belli Dux eſſet probatiſſimus. Cum enim advenienti juvenis quidam non aſſurgeret, atque ille diceret. Non mihi aſſurgens ceſſiſti. *b* *Nec tu*, inquit, *mihi ceſſurum genuiſti.* Tam procax juvenis dictum in ſeniorem, eumque bellica laude celebrem, nunquam tuliſſet populus Spartanus niſi pro peſſimis civibus habuiſſet eos, qui ſponte ſteriles eſſe ſtatuiſſent, nec agnoſcerent quid patriæ deberent. Nam rem propius intuentibus non ita magnum diſcrimen eſt inter eum qui civem occidit, & qui civem Reipublicæ dare cum poſſit, recuſat.

70. CUIDAM percunctanti quam ob cauſam lege caviſſet, ut ſine dote virgines elocarentur: *c* *Ut*, inquit, *neque propter inopiam ullæ relinquerentur innuptæ, neque ob divitias expeterentur; ſed ut juvenum quiſque ad puellæ mores reſpiciens, ex virtute faceret electionem.* Eadem de cauſa fucos & ornamenta quibus aliæ formam vel

a *Pudor præpoſterus.* b *Cœlibatus damnatus.* c *Uxor eligenda.*

vel fingere vel commendare ſolent, ex urbe ſubmovit. Ut ubique vir egregius ſtuduit æqualitati.

71. IDEM cum certum tempus præſcripſiſſet, quo puellæ nubere, juvenes ducere deberent, interrogatus cur id ſtatuendum putarit: *Ut*, inquit, *ſoboles ex adultis perſectæque ætatis parentibus nata valida ſit & vegeta.* Ex coitu præpropero non ſolum læduntur corpora gignentium, verum etiam proles naſcitur imbecilla. Tum qui ante tempus dant operam liberis, carent apud illos auctoritate quam ætas conciliat: rurſus qui vergente jam ætate, nec fruuntur liberis ſuis, nec eos poſſunt ad perfectam inſtitutionem perducere, morte ſenioque præventi.

72. ALTERO quodam admirante quamobrem vetuiſſet ſponſum cum ſponſa ſimul dormire, ſed ſtatuiſſet ut uterque cum ſuis æqualibus maximam diei partem verſaretur, cumque his totas noctes quieſceret, cum ſponſa vero furtim ac verecunde congrederetur: *a Primum*, inquit, *ut corporibus eſſent validi, ſi non uterentur congreſſu ad ſatietatem; dein ut illis amor mutuus ſemper maneret recens ac vigens; denique ut fœtus ederent robuſtiores.* Hoc, hoc demum eſt patriæ patrem agere, nuſquam non advigilare ad Reipublicæ utilitatem, civiumque tum animis, tum corporibus undiquaque conſulere. At multi ſunt, qui ſibi legitimi magiſtratus videntur, ſi quamplurimum tributorum ac vectigalium è civibus extorqueant, & interdum puniant immania ſcelera, cum alioqui ſcelerum irritamenta præbeant ſuis.

73. QUIN & unguenta ejecit è Republica tanquam olei corruptelam ac perniciem: *b* Nam oleum odoribus vitiatum nullum habet uſum, nec ad eſum, nec ad membrorum unctionem: atque dum rem neceſſariam ad delicias corrumpunt, fit ut minor ſit copia.

74. SUBMOVIT & tingendi artificium, velut ſenſus adulationem. *c* Etenim dum color blanditur oculis, natura rei corrumpitur. In ſumma, cunctis ornandorum lenocinio corporum artificibus Spartana urbe interdixit, ut qui malis artibus bonas arteis corrumperent:

a *Coitus moderatus.* b *Deliciæ.* c *Unguenta.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

rent: propterea quod hujuſmodi deliciis cives à ſalubribus ac ſeriis exercitamentis avocarentur.

75. TANTA porro erat illis temporibus uxorum pudicitia, *a* tantumque aberant ab ea facilitate, quæ poſt invaſit, ut prius eſſet incredibile adulterii crimen apud Spartanas inveniri: ferturque dictum cujuſdam vetuſtiſſimi Spartani Geradæ, qui rogatus ab hoſpite quodam, quid pœnarum darent apud Spartanos adulteri, neque enim videre ſe quidquam ſuper hac re ſancitum à Lycurgo: *b Nullus*, inquit, ô *amice, apud nos adulter eſt.* Cum ille ſubjeciſſet: Quid igitur ſi exiſtat? *Dabit*, inquit, *bovem tantum, ut porrecto ultra Taygetum montem collo bibat ex Eurota:* cumque ille ridens dixiſſet, fieri non poteſt ut tantus bos inveniatur. *Et quo pacto*, inquit Geradas, *Sparta exiſtat adulter, in qua divitiæ, delitiæ, & corporis adſcititius cultus probro habentur: contra verecundia, modeſtia, ac obedientiæ Magiſtratibus debitæ obſervatio, decori laudique dantur?* Prudenter intellexit Geradas, ibi non poſſe naſci vitia, ubi non admittuntur vitiorum ſeminaria, eaque ubique jacere, quibus pro honore tribuitur ignominia. Atque hæc eſt clementiſſima ratio medendi pravis moribus, excitandique virtutis ſtudium.

76. CUIDAM poſtulanti ut in civitate pro Ariſtocratia, id eſt, optimatum gubernatione, conſtitueret Democratiam, hoc eſt popularem gubernationem: *c Tu fac*, inquit, *prius domi tua Democratiam inſtituas.* Compendio docuit eam Reipublicæ ſpeciem non eſſe utilem civitati, quam nemo vellet eſſe in ſua familia. Civitas autem nihil aliud quam magna domus.

77. PERCUNCTANTI cur inſtituiſſet ut minutis ac vilibus rebus ſacrificaretur: *d Ne unquam*, inquit Lycurgus, *deficiat nos quo numen honoraremus.* Quis non diceret in ſolemni Deorum cultu magnificentiam ac ſplendorem adhibendum? At vir prudens intellexit, numen magis delectari frugalitate quam opimis victimis, ne ſub religionis obtentu luxus irreperet, aut certe

a *Additum.* b *Adulterium.* c *Argute.* d *Sacrificia frugalia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

certe rerum penuria. Deus enim non eget noſtris impendiis, amat autem homines, quorum neceſſitati poterat illis impendiis ſuccurri.

78. E certaminibus ea ſola conceſſerat exercere, in quibus manus non extenderetur in altum. Ejus conſtitutionis cauſam percunctanti: a *Ne quis*, inquit, *illorum laborando conſueſcat defatigari.* Siquidem exercitia ad confirmandum corporis robur adhibentur, non ad exhauriendas vires. Qui vero ſubinde delaſſantur in exercitamentis, quoniam imbecilliores veniunt ad labores neceſſarios, facilius deficiunt.

79. CUIDAM percunctanti quamobrem crebro mutari caſtra juberet: b *Vt magis*, inquit, *lædamus hoſtem.* Lacedæmonii quoniam erant expediti, non magno negotio transferebant exercitum: verum idem facere non perinde commodum erat hoſtibus, magnam ſarcinarum & impedimentorum vim ſecum trahentibus, præſertim qui caſtra fere foſſis, aggeribus ac vallis ſolent communire.

80. ROGANTI qua de cauſa vetuiſſet oppugnari turres: c *Ne*, inquit, *à fœmina puerove, aut ab alio quopiam homine puero ac fœminæ non diſſimili, viri præſtantiores occidantur.* Non probavit prælii genus in quo virtuti locus non eſſet. E turribus vero puer aut mulier dejectu ſaxorum poteſt virum quantumvis fortem interimere. Quis igitur locus virtuti in bellis noſtris, in quibus præcipuas partes agunt bombardæ.

81. CUM Thebani conſulerent Lycurgum de ſacrificio luctuque quem illi Leucotheæ ſolent facere: d *Si*, inquit, *Deam eſſe creditis, ne lugeatis: ſin hominem ne ut Deæ rem divinam faciatis.* Mire taxavit Thebanorum ritus ſecum pugnantes. Non enim convenit ſimul lugere & ſacrificare, hoc eſt, ab ea petere opem, quæ ipſa ſit in calamitate ac lugenda.

82. CIVIBUS quibuſdam interrogantibus, quo modo liceret hoſtium inſultum effugere: e *Si*, inquit, *pauperes fueritis, nec alius alio plus requirat.* Ad opulentos

a *Exercitatio.* b *Strategema.* c *Strategema.* d *Argute.* e *Paupertas expedita.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

& onuſtos prædæ ſpes invitat hoſtem, nec facile poteſt elabi qui ſarcinis & impedimentis retardatur: ad hæc tutiores ſunt ab hoſtium incurſu, inter quos eſt æqualitas, & ex æqualitate concordia.

83. IISDEM percunctantibus cur prohibuiſſet urbem cingi muris: a *Quoniam*, inquit, *non caret mœnibus civitas, quæ non lateribus, ſed viris cincta eſt.* Indicavit id genus munimenta magis arguere civium ignaviam quam fortitudinem.

84. SPARTIANIS ſtudio eſt alere comam, & ſuper ea quoque re narrant Lycurgum reddidiſſe rationem: b *Quoniam*, inquit, *coma formoſis addit decorem, deformes vero reddit hoſtibus terribiliores.* Ut enim decet coma ſpecioſos, ita minus felici ſpecie præditis horrorem ac ferinum quiddam conciliat. Capillitium naturalis eſt ornatus, minimoque conſtans: hoc genus non damnavit Lycurgus, ut quod nec operoſis artibus conſtaret, nec pro frugalitate luxum induceret. Adſcititium cultum, magnoque paranda lenocinia non probavit. Quo magis deteſtanda eſt quorundam præpoſtera cura, qui corporis eas partes vellunt raduntque, quibus natura pilos dedit, non tantum ad decorem & verecundiam, verum etiam ad tuendam valetudinem: contra illic eliciunt ſilvam artificio, ubi natura voluit eſſe glabriciem.

85. PRÆCIPERE ſolet, ut poſtea quam in bello hoſtem vertiſſent in fugam ac ſuperaſſent, tam diu fugientes inſequerentur donec certa eſſet c victoria, moxque retro cederent. Neque enim Græcorum convenire moribus, eos trucidare qui ceſſiſſent, idque non ſolum honeſtius, verum etiam utilius eſſe dicebat. Siquidem hoſtes, quibuſcum res eſt, ubi cognorint Lacedæmonios parcere cedentibus, occidere vero qui loco non cedunt, ſibi conducibilius exiſtimabunt fugere quam perſiſtere. Frequenter enim deſperatio magnum robur addit animo, non minus quam ſpes victoriæ. Decet autem Græcos legibus ac diſciplinis imbutos etiam in bellis meminiſſe clementiæ. Barbaricæ feritatis eſt, ſævire in proſtra-

a *Fortiter.* b *Coma.* c *Moderatio victoriæ.*

ſtratos. Sed rurſus ita temperanda eſt clementia, ne nobis ſit exitio. Fit enim non raro ut hoſtis fugam ſimulet, ut redintegratis viribus acrior inſurgat in victorem.

16. PERCUNCTANTI quamobrem hoſtium cæſorum cadavera ſpoliare vetuiſſet: *a Ne*, inquit, *dum ſpoliis incumbunt, pugnam negligant, ſed paupertatem una cum ordine ſervent.* Ut vir ille ſapiens ubique civibus ſuis metuit à divitiis, tanquam à fonte plurimorum malorum, cum apud hominum vulgus nihil expetatur avidius, quaſi in his ſint præcipua felicitatis humanæ præſidia.

87. DICERE ſolet, Rempublicam duabus rebus contineri; præmio & pœna. Refert Marcus Tullius libro epiſtolarum ad Brutum.

LYSANDER.

88. LYSANDER precioſas veſtes, quas Dionyſius ad filias ipſius miſerat, non accepit, dicens: *b Vereor ne his amicta, turpes videantur.*

89. IDEM cum aliquanto poſt idem Dionyſius ipſi miſiſſet ſtolas duas, jubens ut utram elegiſſet, eam mitteret filiæ: *c Ipſa*, inquit, *rectius eliget:* itaque accepit ambas, & abiit. In hoc exemplo nihil eſt imitandum, nec viro Lacedæmonio dignum: nec aliud ab hoc Duce exſpectandum fore, præter malitioſam ingenii vafriciem.

90. IS cum egregius ſimulandi artifex evaſiſſet, ac pleraque quæ crudeliter & avare gerebat, callidis fucis ornaret, juſtum non alia re quam utilitate, & honeſtum commodo metiens, *d* fatebatur quidem veritatem mendacio præſtantiorem eſſe, ſed utriuſque dignitatem ac pretium utilitate æſtimandam. Invertit vir improbus Philoſophorum dogma, qui, quod honeſtum eſt, idem volunt utile eſſe: hic quidquid eſſet utile, idem ducebat honeſtum.

91. AD eos vero qui ipſi probro dabant, quod ple-

a *Strategema.* b *Hoc ante habetur pag.41. apopht 46.* c *Vafre.* d *Utilitas virtute potior.*

raque dolo ac fraude gereret, non palam virtute conficeret, hac parte Hercule generis auctore indignus, ridens dixit: *a Ubi quod vellet, non aſſequeretur leonis exuvium, ibi vulpinum applicandum eſſe:* ſentiens quod honeſtis rationibus non poſſet effici, id fraude doliſque perficiendum.

92. RURSUS aliis illi vitio vertentibus, quod fœdera quæ cum jurejurando feciſſet Mileto violaſſet, ait: *b Pueros talis eſſe fallendos, viros jurejurando:* quaſi hoc ipſum eſſet viro dignum, perjurio fallere.

93. CUM Athenienſes non virtute ſed inſidiis viciſſet juxta flumen, cui nomen Ægis, eiſque fame preſſis urbem in fidem ſuam accepiſſet, ſcripſit Ephoris: *c Captæ ſunt Athenæ:* perinde quaſi vi rem geſſiſſet, gloriam aucupans mendacio.

94. CUM Argivi de ditionis finibus ambigerent cum Lacedæmoniis, aſſeverarentque ſe juſtiorem habere cauſam, Lyſander ſtricto enſe: *d Qui hoc*, inquit, *ſuperior eſt, is optime de finibus diſputat.* Ab æquo & bono vir inſolens ad vim provocavit.

95. AD Bœotios ancipites, nec huic nec illi parti addictos, cum per illorum confinia faceret iter, legatos miſit, qui percunctarentur, utrum rectis an inflexis haſtis per illorum agros proficiſci deberet: ſignificans ſive amici eſſent Bœotii ſive inimici, nihilominus ſe cœpto itinere perrecturum, niſi quod per hoſtium agros iturus eſſet erectis haſtis ad propulſandum ſi quis obſiſteret: per amicorum inverſis, veluti nemini nociturus. Hoc dictum nonnihil reſipit indolis Laconicæ, quæ nec inimicis ſupplex eſſe vellet, nec amicis gravis.

96. MEGARENSI cuidam in publico conventu liberius adverſus ipſum loquenti: *e Tua verba*, inquit, *amice opus habent civitate:* ſignificans in civili conſeſſu cuique liberum eſſe quæ videntur dicere: in bello non eſſe eandem libertatem.

97. CUM ad Corinthiorum, qui defecerant, muros perveniſſet, videns Lacedæmonios cunctantes aggredi,

a *Vafre.* b *Perfidioſe.* c *Glorioſe.* d *Violenter.* e *Libertas in dicendo.*

gredi, ac forte accidiſſet ut lepus conſpiceretur exercitus tranſilire foſſam: *a* *Non pudet*, inquit, *ô Spartani, hujuſmodi formidare hoſtes, quorum mœnibus ob ipſorum ignaviam lepores indormiunt?* Caſum fortuitum ſolertia Ducis torſit ad animum addendum militibus.

98. EIDEM in Samothrace oraculum conſulenti Sacerdos juſſit, ut quod in vita maxime ſceleratum commiſiſſet, diceret. Ille Sacerdotem rogavit: *b* *Vtrum hoc tuo an Deorum juſſu facere oportet?* Cum Sacerdos reſpondiſſet, Deorum juſſu: *Tu igitur hinc diſcede, ac Diis dicam ſi percunctentur.* Heic cuique liberum eſt, utrum malit laudare animum ab omni ſuperſtitione liberum, an prudentiam: qui ſenſerit ſacrificii fucum hoc agentis, ut ex conſcientia criminis haberet illum obnoxium. Mos erat Lacedæmoniis, nihil aggredi novæ rei, niſi conſultis oraculis: at Lyſander cum nulla religione teneretur, nihilo ſecius hinc quoque ſolitus eſt ſuis vitiis honeſti ſpeciem petere, tametſi parum ſucceſſit.

99. INTERROGANTI Perſæ, quam Rempublicam maxime probaret: *c* *Eam*, inquit, *in qua fortibus viris ac meticuloſis congrua utriſque redduntur.* Senſit virtutem invitari præmiis, ignavos excitari ignominia. Nimirum hoc eſt quod Homerum ſtomachatur Achilles, idem honoris haberi ignavis ac fortibus. Ea ſententia non ſolum habet locum in Republica, verum etiam in privatis familiis. Sunt enim hæc duo præcipua ad conſervandam cujuſlibet gregis diſciplinam. Honos enim non ſolum alit artes, ut habet proverbium, verum etiam virtutem. Nec tam refert Monarchia ſit an Ariſtocratia, an Democratia, an aliqua Reipublicæ forma ex his temperata, quam ut in quacunque gubernatione diſcrimen habeatur publicum inter viros utiles Reipublicæ & ſuo viventes abdomini.

100. CUIDAM apud Lyſandrum jactanti, quod ipſum & laudibus veheret, & adverſus obtrectantes tueretur: *d* *Duo*, inquit, *mihi ſunt boves ruri, tacentibus*

a *Habetur ante Simile pag. 41. apopht. 44. Solerter.*
b *Simile dictum eſt pag. 36. apopht. 23.* c *Præmia virtutis.* d *Laus ab hominibus.*

ambobus, tamen certo novi uter ad laborem ſtrenuus. Senſit veram virtutem non egere laudibus humanis, cum ipſa ſecum ducat ſuam laudem ac decus. Cæterum qui nihil gerunt præclari, his opus eſt præconibus.

1. AD quendam à quo conviciis impetebatur: *a Dic,* inquit, *aſſidue, O amicule, dic dic, nihil omittas: ſi qua tuum animum malis, quibus videris plenus, valeas exonerare.* Ingentis animi argumentum, ne ira quidem dignum arbitrari maledicum, cum in promptu eſſet ultio.

2. ALIQUANTO poſt defuncto jam Lyſandro, cum de ſocietate belli nata eſſet controverſia, *b* Ageſilaus adiit Lyſandri domum, inquiſiturus ſuper hac re literas, quas Lyſander apud ſe detinuerat. Reperit autem præterea librum Lyſandro conſcriptum de novando Reipublicæ ſtatu, quod oportet regnum ab Eurytiontidis & Agide ablatum (nam ex his tantum familiis fas erat creare Reges) in commune ponere, ac Regem eligi ex optimis, quo videlicet hoc honoris decerneretur, non his qui genus duxiſſent ab Hercule, ſed iis qui tales eſſent virtute, qualis fuiſſet Hercules: quandoquidem virtute, non generis commendatione & ille ad divinos honores ſubvectus eſt. Hanc orationem Ageſilaus nitebatur apud cives evulgare, cupiens per eam oſtendere qualis civis clanculum fuiſſet Lyſander, non ſine calumnia eorum, qui Lyſandro faverant. Sed ferunt Cratidem, qui tum inter Ephoros primas tenebat, veritum ne lecta oratio perſuaderet, revocaſſe ab eo conſilio Ageſilaum, ac dixiſſe, non ſolum non eſſe refodiendum Lyſandrum, ſed ipſam potius orationem cum illo defodiendam; quod callide & ad perſuadendum accommodate compoſita videretur. Hoc factum declarat Lyſandri perverſam ambitionem, qui nihil intentatum reliquerit ad regnum adipiſcendum: ſed idem arguit Ageſilai moderationem, qui privatam ſimultatem poſthabuit utilitati Reipublicæ.

3. CÆTERUM qui filiarum illius nuptias prius ambierant, mox poſt obitum ejus, quod repertus eſſet pauper,

a *Moderate.* b *Hoc ante habetur in Ageſilao; licet aliter narratum, pag. 17. apopht. 51.*

pauper, eas recuſabant, iis *a* Ephori dixere mulctam, eo quod, quem divitem eſſe credentes coluerant, eundem juſtum ac probum ex paupertate agnitum contemnerent. Hoc ut apophthegma non eſt, ita ſalubre eſt exemplum ſeveritatis, quod admoneat in conciliandis matrimoniis magis ſpectandam virtutem quam cenſum: eoſque perfidos & inconſtantes eſſe amicos, qui amicitiam commodo metiuntur, cujus ſpe adempta protinus recedunt ab amicitia. Quin & illud nos admonet, honeſtius eſſe fama quam pecunia diteſcere.

NAMERTES.

4. NAMERTES cum legatione fungens à quodam ejus gentis ad quam erat miſſus, beatus prædicaretur, eo quod multos haberet amicos, interrogavit: *b Quomodo qui multos haberet amicos, periculum faceret an amicum haberet ſincerum ac probum?* Id cum alter faſſus ſe neſcire, cuperet diſcere. *Per adverſam*, inquit, *fortunam.*

NICANDER.

5. NICANDER cuidam dicenti, quod Argivi male de ipſo loquerentur: *Num igitur*, inquit, *dant pœnas qui de bonis loquuntur male?* ſignificans Rempublicam male moratam, ubi liceret impune maledicere nihil mali commeritis.

6. IDEM percunctanti quare Lacedæmonii comam ac barbam alerent: *c Quoniam*, inquit, *hic ornatus cum ſit homini omnium pulcherrimus ac proprius, nullo conſtat impendio.*

7. CUM Athenienſis quidam dixiſſet, Nimium, ô Nicander, amplectimini otium: *d Verum*, inquit, *prædicas, ſed non quemadmodum vos, quocunque modo nobis parare ſtudemus.* Senſit otium honeſtis rationibus partum non eſſe reprehendendum: ſed eos vituperio dignos, qui per fas nefaſque ſectarentur otium. Otium autem Athenienſis dixit, non exercere ſordidas artes.

ZEUXIDAMUS.

8. ZEUXIDAMUS cuidam percunctanti, quam ob

a *Severe.* b *Videtur adjectum: Amici exploratio.* c *Simile pag. 78. apophth. 84.* d *Otium.*

ob cauſam Lacedæmonii leges de fortitudine citra ſcriptum ſervarent, ac non potius deſcriptas traderent juvenibus legendas: *Quoniam*, inquit, *aſſuefaciendi ſunt, ut præclaris geſtis potius quam ſcriptis intendant.* Inertiæ genus eſt de fortitudine Philoſophorum more diſputare, ſed protinus factis exercenda virtus, quæ paucis dogmatibus tradi poteſt.

9. ÆTOLO quodam dicente, quod qui ſtuderent probitatem cum fortitudine conjungere, iis bellum eſſet potius pace: *Non per Deos*, inquit, *ſed his mors vita potior eſſe debet.* Correxit Lacon dictum Ætoli. Non enim optandum bellum, ſed nec in bello nec in pace libertatem tueri licet, niſi mortis terrorem abjeceris.

PANTHOIDAS.

10. PANTHOIDAS legatus miſſus in Aſiam, oſtendentibus ipſi murum probe munitum: *a Per Deos*, inquit, *O hoſpes bellum conclave mulierum.*

11. IDEM cum in Academia Philoſophos audiſſet multa de virtute diſſerentes, interrogatus cujuſmodi viderentur ejuſmodi ſermones: *b Quid aliud*, inquit, *quam probi, ſed prorſus inutiles vobis, qui illis non utimini.* Salſe tetigit mores Athenienſium, qui virtutem haberent in labris, non in factis.

PAUSANIAS.

12. PAUSANIAS Cleombroti filius, cum Delii de inſula cum Athenienſibus haberent controverſiam, atque inter cætera dicerent, quod ex more regionis neque mulieres in inſula parerent, neque mortui ſepelirentur: *c Quo modo igitur*, inquit, *hæc inſula erit vobis patria, in qua neque fuit quiſquam veſtrum, nec futurus eſt?* Argute notavit ineptam Deliorum conſuetudinem, qui ſuos in patria neque naſci ſinerent vivos, nec humari mortuos: cum ut mulier, ita nec regio, mater ſit, niſi gignat. Alienum autem ſit à materna pietate nolle ſepeliri quos genuit.

13. CUM Athenienſium exſules hortarentur illum ut adverſus Athenienſes moveret exercitum, dicerentque

a *Ante pag. 54. apophth. 97.* b *Salſe.* c *Argute.*

que, quod cum in Olympiis præconis voce pronuntiaretur victor, ſoli Athenienſes ipſum exſibilaſſent: *a Cum hoc*, inquit, *fecerint in bene meritum, quid facturos creditis ſi illis malefecero?* inſigne moderationis exemplum, nihil tam atroci commoveri contumelia: at idem ingenii mire ſolertis argumentum, quod adferebatur velut inſtigaturum Pauſaniæ animum ad ſuſcipiendum bellum, id in partem diverſam retorquere.

14. PERCUNCTANTI cur Tyrtæum Poëtam Spartæ civem feciſſent: *b Ne quis*, inquit, *externus nobis Dux fuiſſe videatur.* Poëtæ apud Lacedæmonios non erant in pretio, nec hoc nomine Tyrtæus meruit apud illos honorem, ſed quoniam ſtrenuum Ducem in bello præſtiterat: putarunt eam laudem patriæ vindicandam.

15. AD quendam imbecilli corpore, tamen hortantem ut cum hoſtibus terra marique experiretur: *c Vis*, inquit, *igitur poſitis veſtibus teipſum oſtendere qualis ſis, qui nobis bellandi es auctor?* Salſe riſit ad id hortantem alios, in quo ipſe nihil opis adferre poſſet.

16. QUIBUSDAM in ſpoliis Barbarorum demirantibus pretioſas veſtes: *d Præſtiterat*, inquit, *ipſos eſſe multi pretii quam poſſidere pretioſa.* Correxit ſuorum admirationem, eoſque ad verorum bonorum admirationem revocavit.

17. POST victoriam à Medis apud Plateas reportatam, præcepit ſuis, ut apponerent cœnam Perſicam, quam ſibi Barbari prius apparaverant. Ea cum eſſet oppipara ac ſumptuoſa: *e Lurco*, inquit, *eras, O Perſa, qui cum tantas haberes delicias, ad noſtram veneris mazam:* id erat panis genus contemptum ac vulgare. Admonuit ſtultiſſimum eſſe, locupletes pugnare cum his quibus non multum eſt quod eripiatur. Etenim ſi feliciter cadat Martis alea, exile lucrum eſt: ſin ſecus, ingens eſt damnum. Dicti vero argutia in hoc eſt, quod faſtidioſe delicatus videtur, qui inter varias delicias appetit cibum vilem ac plebejum. Nam id ſolent interdum divites, quibus aſſidua copia lautitiarum parit nauſeam.

PAU-

a *Moderate.* b *Argute.* c *Salſe.* d *Sapienter.* e *Lepide.*

PAUSANIAS *Alter.*

18. PAUSANIAS Pliſtonactis filius cuidam roganti; quamobrem apud Spartanos nefas eſſet ullam priſcarum novare legum: *a Quoniam*, inquit, *legibus convenit auctoritas in homines, non hominibus in leges.*

19. E PATRIA profugus cum Tegeæ laudaret Lacedæmonios, cuidam dicenti; Quin igitur manſiſti Spartæ, ſed fugere maluiſti? *b Quoniam*, inquit, *nec medici apud ſanos, ſed apud ægrotos verſari ſolent.* Salſiſſime convicium exilii retorſit in Tegeaten, quod ejus gentis corrupti mores egerent Spartana diſciplina.

20. ALTERI percunctanti quo pacto poſſent debellari Thraces: *c Si*, inquit, *qui vir optimus eſt, eum belli Ducem delegerimus.* Admonens, plurimum ad victoriam momenti eſſe in Imperatore. Quemadmodum in omni negotio magni refert, quales ſint quibus gerendæ rei creditur auctoritas.

21. MEDICUS qui viſebat Pauſaniam dicebat. Nihil habes mali: *d Non enim*, inquit, *te Medico utor*. Hoc ipſum quod nihil habebat mali, adeo non acceptum ferebat Medicis, ut eos ſolos judicaret proſpera eſſe valetudine, qui Medicis non uterentur. Id ut perpetuo verum non ſit, tamen extra controverſiam eſt, maximam malorum partem à Medicis proficiſci, vel quia ſint imperiti, vel quia negligentes, vel quia ambitione quæſtuve corrupti.

22. CUM ab amico argueretur, quod de Medico quodam male loqueretur, à quo nec ulla re læſus eſſet, nec cujus feciſſet periculum: *e Si feciſſem*, inquit, *periculum, nequaquam viverem.*

23. MEDICO cuidam dicenti Pauſaniæ; ad ſenectutem perveniſti: *f Ob id*, inquit, *quod te Medico non ſum uſus.* Medicus exiſtimabat arti ſuæ deberi, ſi cui contigiſſet ſenecta: at ille credebat, vix unquam ad ſenectutem pertingere, qui Medicis utuntur.

24. EUM vero Medicum cenſebat optimum, *g* qui non

a *Legum auctoritas.* b *Salſe.* c *Dux bonus.* d *Medicina contempta.* e *Medicorum oſor.* f *Medicorum oſor.* g *Medicus optimus quis.*

non ſineret ægrotos extabeſcere, ſed quamprimum ſepeliret. Inhumanior quidem videtur hæc ſententia, ſed tamen à Socratis opinione non multum abhorrens, qui vult admodum valetudinarios nec ulla jam ex parte utiles Reipublicæ, æquo animo debere è vita decedere, ſic tamen ut nemo ſibi vim adferat, ſed honeſtis actionibus immoriatur. Certe non apparet quid magni faciant, cum quatuordecim Medici multo tempore immodicis impendiis adnituntur, ut anui jam præmortuæ vitam in unum alterumve menſem proferant. Quid enim aliud agunt, niſi quod arte ſua mortem reddunt longiorem, quaſi hoc cuiquam ſano ſit optabile, diu mori. At viri ſapientes mortem inopinatam ac brevem judicarunt optimam.

PÆDARETUS.

25. PÆDARETUS cuidam dicenti magnum eſſe numerum hoſtium: a *Tanto*, inquit, *plus gloriæ referemus, quoniam plures interficiemus.* Quod alter adferebat ad perſuadendam ignaviam, ille vertit in calcar fortius agendi. Eodem telo repelli poſſunt quicumque difficultatis cauſſatione dehortantur ab honeſto.

26. IDEM conſpecto quodam qui natura mollis, tamen ob humanitatem laudabatur à civibus, dixit: b *Nec viros qui mulierum ſimiles ſint oportere laudare, nec mulieres quæ virorum ſint ſimiles, niſi ſi qua mulierum urgeat neceſſitas.* Senſit aliud decere bonum virum, aliud bonam mulierem: ac pro muliere in virum transfigurata accipit neceſſitatis excuſationem, in viro degenerante in mulierem, nullam recipit excuſationem. Ita non eadem laus decora Principi eſt quæ plebejo, non eadem Magiſtratui quæ privato.

27. CUM in trecentorum virorum ordinem non eſſet adſcriptus, qui honos apud Spartanos primam dignitatem obtinebat, repulſus diſceſſit hilaris ac ridens: revocantibus autem Ephoris, quidque rideret percunctantibus: c *Gratulor*, inquit, *huic Reipublicæ, quæ trecentos habeat cives multo me meliores.* Quid hoc pectore magis philoſophicum? Nec moleſte tulit repulſam, nec

a *Fortiter.* b *Decorum.* c *Candor.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

nec queſtus eſt de Ephororum judicio, ſed plus voluptatis capiebat ex publico Reipublicæ bono, quam ſenſurus erat ex honore impetrato.

PLISTARCHUS.

28. PLISTARCHUS Leonidæ filius cuidam interroganti, quam ob cauſam Reges Lacedæmoniorum non à priſcis Regibus cognomen ſortirentur: *a Quoniam*, inquit, *illi ducere quam regnare maluerunt, poſteriores illis nequaquam.* Primus omnium Regum Lacedæmoniorum Agis dictus eſt, & hoc nomen in aliquot poſteriores demanavit. Agis autem dictum eſt à ducendo, quoniam clementer imperabant, & Regum eſt imperare potius quam perſuadere. Pliſtarchus autem ſonat, plurimis imperantem.

29. CUM patronus quidam ridicula loqueretur in cauſa, Pliſtarchus interpellans illum dixit: *b Non tu cavebis, amice, perpetuo riſu digna dicere, ne quemadmodum qui aſſiduæ palæſtricam exercent palæſtritæ fiunt, ita tu fias ridiculus?* Senſit vir egregius, raris lapſibus dandam eſſe veniam: cæterum cum error tranſit in habitum & conſuetudinem, fit immedicabilis. Expedit autem hac Pliſtarchi interpellatione amicos crebrius peccantes revocare, ne peccandi colligant uſum, & vitium tranſeat in naturam.

30. CUIDAM referenti ipſum à maledico quodam laudari: *Demiror*, inquit, *ſi quis illi dixit me mortuum eſſe: Nam ille de vivo bene loqui poſſit nemine.* Non delectatus eſt vir generoſus laude, quæ à viro illaudato proficiſcebatur.

PLISTONAX.

31. PLISTONAX Pauſaniæ filius cum Rhetor quidam Atticus Lacedæmonios dixiſſet indoctos: *c Nos enim*, inquit, *Græcorum ſoli nihil à vobis didicimus mali.* Lacedæmonii malum exiſtimabant, quidquid non faceret ad efficiendam civitatem meliorem.

A N-

a *Moderate.* b *Stultiloquium.* c *Habetur & pag.* 36. *apopht.* 24.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ANNOTATIO.

PLISTONAX dicitur Pauſaniæ filius, cum paulo ſuperius duo Pauſaniæ commemorentur, unus Cleombroti, alter Pliſtonactis filius. Apud Plutarchum ita refertur, Πλειςώναξ ὁ Παυσανίȣ, *hoc modo Græci patris nomine diſcernunt filium: an eodem modo per filii nomen diſcernant patrem, mihi nondum liquet. Quanquam hoc apophthegma è Plutarchi Græcis collectaneis adjeci, cum non habeatur nec in verſione Philelphi, nec in verſione Raphaëlis. Et ſuſpicor in Plutarchi codice temere additum, præſertim cum idem dictum paulo ſuperior tribuatur Antalcidæ. Aldus excudebat Moralia Plutarchi ex exemplari parum emendato, eoque Joannis Laſcaris auctor erat, ut editio proferretur in aliud tempus, donec obtigiſſet exemplar emendatius, ſed auditus non eſt.*

POLYDORUS.

32. POLYDORUS Alcamenis filius, in eum qui non ceſſabat minitari hoſtibus: *a Non intelligis*, inquit, *te maximam vindictæ partem fruſtra conſumere?* Qui ſtatuit inimicum ulciſci, minis nihil aliud efficit, niſi ut præmonito inimico ſibi minuat lædendi facultatem. Fortium autem virorum eſt, male facere iis, qui malo digni ſunt, non maledicere.

33. CUM in Meſſenenſium regionem eduxiſſet copias, roganti cuipiam, num adverſus fratres eſſent pugnaturi: *b Non*, inquit, *ſed in eam agrorum partem proficiſcimur, quæ nondum ſortito diviſa eſt.* Eluſit percunctatorem, diſſimulans conſilium. Sit hoc quoque exemplum cælandi propoſitum, ſi quem cupias lædere.

34. CUM Argivi poſt illam trecentorum pugnam rurſus eſſent prælio ſuperati, ſocii Polydorum adhortabantur, ne eam oportunitatem præteriret, ſed aggreſſus hoſtium muros civitatem illorum caperet: Id enim factu fore facillimum, cum interfectis viris ſolæ mulieres eſſent reliquæ. His in hunc reſpondit modum: *c Mihi pari Martis alea rebellantes devincere honeſtum eſt: cæterum cum pro agris pugnarim, urbem velle capere non arbitror eſſe juſtum.*

a *Generoſe.* b *Diſſimulanter.* c *Moderate.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

juſtum. Siquidem huc veni agros recepturus, non urbem capturus. Vir excellentis animi ne cum hoſtibus quidem putavit agendum ſecus quam poſtulabat æquitas, cum hominum vulgus ſibi in hoſtem putet licere omnia in tantum ut ſi de frigido oppidulo fuerit concertatio, victor exiſtimet ſibi jus eſſe, regnum univerſum victi occupare. Ille enim turpe ſibi judicabat bellare cum his, quibus deerant paria ad bellum præſidia. Talis enim victoria nullam habet virtutis laudem, ſed crudelitatis crimen.

35. PERCUNCTANTI quid eſſet in cauſa quod Spartani in bello fortiter ſeſe periculis objicerent: a *Quoniam*, inquit, *Duces revereri didicerunt potiùs quam timere.* Reverentia cum amore conjuncta eſt, metuimus autem illos maxime quos odimus. Rectius autem fungitur ſuo officio, qui ex animo facit, quam qui metu mali.

POLYCRATIDAS.

36. POLICRATIDAS unus cum cæteris miſſus orator ad Duces regios, cum interrogaretur, utrum privatim veniſſent an publice miſſi: b *Si impetramus*, inquit, *publice: ſin minus, privatim.* Vox pii candoris in patriam index. Si ceſſiſſet ex ſententia legatio, gloriam volebat Reipublicæ cedere: ſi minus, ignominiam repulſæ ad patriam non pertinere.

SOEBIDAS.

37. SOEBIDAS cum eſſent Lacedæmonii in pugna Leuctrica Martis aleam experturi, cuidam dicenti; Hic dies declarabit virum bonum: c *Præclarus*, inquit, *dies, qui poſſit declarare virum bonum incolumem:* Præſagiens in eo prælio plurimos egregios viros fortiter occubituros, quos ipſe patriæ maluiſſet incolumes.

38. IDEM cum eſſet loco iniquo, præterea nullam habente aquam obſeſſus ab hoſtibus, dicitur ita pactus cum hoſtibus, ut eis terram bello partam cederent, d ſi milites una cum ipſo è vicino fonte bibiſſent: Nam eum fontem hoſtes obſederant. Icto fœdere congregatis ad ſe ſuis omnibus pollicitus eſt ſe daturum ejus regionis imperium ei qui non bibiſſet. Porro cum nemo ſibi temperaret,

a *Fortiter.* b *Patriæ ſtudium.* c *Argute.* d *Callide.*

peraret, ſed bibiſſent omnes, ipſe poſt omnes deſcendit in fontem: & aqua conſperſus, hoſtibus etiamnum præſentibus, abiit, ac regionem occupavit, ut qui ſolus non bibiſſet. Eodem ſtrategemate & exercitum à ſitis periculo liberavit, & hoſtem eluſit & regnum ſibi vindicavit tolerantia. Non erat obſtrictus inimicis ex fœdere, quia non omnes cum ipſo biberant: nec milites fefellit, quia nemo præter ipſum à potu abſtinuit. Quod ſi hoſtes voluiſſent ad arma currere, jam nactus locum pugnæ commodiorem, ac fonte potitus, facile poterat illis eſſe par.

TELECRUS.

39. TELECRUS ipſi nuncianti patrem de eo malè loqui: a *Niſi*, inquit, *illi dicendum eſſet, haudquaquam diceret*. Maluit in ſe transferre culpam, quam committere ut pater quidquam temere loqui videretur. Habes & pietatis ſimul & modeſtiæ exemplum.

40. JAM fratri ſuo querenti quod cives erga ſe non perinde afficerentur atque erga illum, ſed inhumanius tractarent, quod nondum ab illis eſſet creatus Ephorus: b *Tu*, inquit, *injuriam ferre neſcis, ego ſcio*: ſignificans ei qui velit uti faventibus civibus, ad multas injurias eſſe connivendum.

41. PERCUNCTANTI quare mos eſſet apud Spartanos, ut juvenes aſſurgant ſenioribus: c *Ut*, inquit, *aſſueti honorem habere nulla propinquitate junctis, magis honorent parentes.* Optima ratio conſuefaciendi ad debitum officium, ſi ultra quam debetur doceamus præſtandum. Veluti ſi quis aſſueſcat cum uxore verecunde caſteque convivere, multo minus improbus erit apud alienas.

42. PERCUNCTANTI quantum poſſideret facultatum: *Non plus*, inquit, *quam ſat eſt*. Divitias non cupiditate, ſed uſu metiebatur.

CHARILLUS. *Sive Charilaus.*

43. CHARILAUS interroganti quam ob cauſam Lycurgus tam paucas leges tuliſſet Lacedæmoniis: *Quo-*

a *Pie in patrem.* b *Comiter.* c *Graviter.*

a *Quoniam*, inquit, *pauca loquentibus, paucis etiam legibus eſt opus.* Senſit nimirum pleraque mala ex multiloquio naſci; Laconibus autem peculiaris erat breviloquentia.

44. ALTERI percunctanti quamobrem Lacedæmonii virgines nudas producerent in publicum, uxores vero tectas: *Quoniam*, inquit, *virginibus mariti ſunt inveniendi, uxores vero ſervandæ ſunt iis qui eas nacti ſunt.* Huc ſpectabat ea conſuetudo, ut nec puellis deeſſent mariti, nec contaminarentur matrimonia præter aliarum gentium conſuetudinem, ubi virgines videri nefas eſt, uxores oculis hominum exponuntur.

45. SERVO cuidam audacius agenti cum ipſo: b *Ni iratus eſſem*, inquit, *occiderem te.* Adeo putabat nihil recte dici fierive ab irato, ut ne in ſervum quidem animadvertere voluerit commotior.

46. INTERROGANTI quam arbitraretur optimam Rempublicam: c *In qua*, inquit, *plurimi cives de virtute inter ſeſe decertent citra ſeditionem.* In pleriſque civitatibus certamen eſt de opibus & honoribus, de virtute qui certent pœne nulli. Quanquam hoc quoque certamen de honeſto debet hactenus fervere, ne prorumpat in ſeditionem: Jam enim non concertatio virtutis, ſed ambitionis. Qui vera virtute præditus eſt, nihil ſpectat niſi ut proſit Reipublicæ, at ſeditio præſens venenum eſt civitatis.

47. PERCUNCTANTI cuidam quamobrem omnium Deorum ſtatuæ apud Lacedæmonios ponerentur armatæ: d *Ne*, inquit, *probra quæ ob ignaviam jaciuntur in homines ad Deos referamus, neve juvenes niſi armati Deos comprecentur.* Eo commento civium animis hanc opinionem infigere ſtudebat, Diis gratam eſſe fortitudinem, inviſam ignaviam: ſimulque juventutem armis ferendis debere aſſueſcere, quo ſimul & minus indulgerent deliciis, & utiliores bello evaderent ſine religionis quidem cauſa fas eſſet arma ponere, cujus obtentu fere ſolet otium & luxus in civitates irrepere.

APOPH.

a *Loquacitas.* b *Moderate.* c *Sapienter.* d *Otium.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

APOPHTHEGMATA LACONUM ALIQUOT ἀνονύμων.

LIBER II.

1. SAMIORUM legatis prolixiore utentibus oratione dixerunt Spartani: *a Prima ſumus obliti, postrema non intelleximus, quia prima non meminimus.*

2. AD Thebanos item qui de quibuſdam pertinacius contradicebant: *b Oportet*, inquiunt, *aut minus habere ſpirituum aut plus virium.*

3. LACON quidam ſenex interrogatus cur barbam geſtaret ſilvoſam ac promiſſam: *c Ut*, inquit, *intuens canos pilos nihil committam illis indignum.* Vir bonus undecunque venatur ſtimulos ad virtutem.

4. ALIUS cuidam laudibus immodicis efferenti bellatores optimos: *d Apud Trojam*, inquit: ſignificans, tales olim fuiſſe, ſed hoc genus hominum jam olim deſiiſſe inveniri.

5. ALIUS quidam Lacon cum audiſſet quoſdam à cœna cogi ad bibendum: *e Num*, inquit, *coguntur etiam ad edendum?* Notavit Græcorum morem in conviviis compellentium ad certum cyathorum modum, cum id revera non minus abſurdum ſit, quam hominem qui non eſuriat, ad certum eſcarum modum compellere, niſi quod alterius abſurditatem elevat conſuetudo.

6. RECITATO quod ſcripſit Pindarus, Græciæ fulcimentum eſſe Athenas, Lacon dixit: *f Ruituram Græciam ſi tali fultura niteretur.* Taxavit Athenienſium mollitiem, quæ Poëtæ elogio non reſponderet: aut certe

a *Habetur pag. 60. apopht. 16.* b *Habetur pag. 18. apopht. 55. & pag. 30. apopht. 99.* c *Canicies.* d *Argute.* e *Bibacitas.* f *Libere.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

certe Poëtæ vanitatem, qui tali præconio celebraſſet indignos.

7. QUIDAM conſpecta tabula, quæ picturam habebat, quo modo Lacedæmonii trucidarentur ab Athenienſibus, dixit: *Fortes Athenienſes:* Id Lacon audiens ſubjecit: *a In tabula:* ſignificans ridiculum eſſe de pictura gloriari, quod ea non minus mentiri ſoleat quam Poëtæ.

8. AD eum qui maledicta in alios per calumniam jactata ſolet facile admittere, Lacon, *b Deſine*, inquit, *adverſum me præbere aures.* Senſit non ſolum eos vituperio dignos qui calumniarentur alios, verum etiam qui calumniantibus accommodarent aures. Et injuriæ genus eſt, adverſus nihil male meritum audire maledicam linguam. Non enim eſſent maledici, ſi nullum invenirent auſcultatorem. Proinde Lacon expoſtulavit etiam cum illo, qui præbuerat aures de ipſo male loquenti.

9. QUIDAM ſervo qui dum puniretur, dicebat: Non volens erravi: *c Non volens igitur*, inquit, *pœnas dato.* Vulgaris quidem, ſed frigida excuſatio eſt; inſciens feci: vigilandum erat ne quid committeret imprudens.

10. ALIUS cum in peregrinatione vidiſſet homines in ſellis curulibus ſedentes: *d Abſit*, inquit, *ut in talibus ſedeam ſellis, unde non liceat aſſurgere ſeniori:* In his enim ſedebant delicati porrectis cruribus, ac cœlum imminens capiti prohibebat exurgere. Apud Lacedæmonios vero ſcelus erat, juvenem non aſſurrexiſſe ſeni.

11. CHII quondam Spartæ peregrinantes à cœna vomuerant in Ephororum curia, dein etiam in ſedes, in quibus ſedere ſolent Ephori, ventris onus dejecerant. Ac primum quidem acris inquiſitio facta eſt, quinam hoc deſignaſſent, ne forte cives eſſent. Ut vero compertum eſt fuiſſe Chios, *e* edixerunt ſe Chiis permittere ut agant intemperantius. Excellentium virorum eſt negligere contumeliam, quæ à palam improbis proficiſcitur, à quibus etiam laudari turpe eſt.

12. A-

a *Salſe.* b *Maledici.* c *Argute.* d *Severe.* e *Licentia.*

12. ALIUS quidam Lacon cum amygdalas duras duplo vendi conſpiceret: *a Suntne heic*, inquit, *rari lapides?* Quaſi nihil intereſſet inter ſilicem & duram amygdalam. Adeo Lacon deliciarum erat rudis, ut neſciret ſub gemino cortice latere nucleum. Et apparet hoc genus arboris non quibuſlibet regionibus fuiſſe notum, quando Plinius dubitat an ætate Catonis fuerit in Italia.

13. ALIUS cum in luſcinia plumis revulſis minimum reperiſſet carnium: *b Vox*, inquit, *tu es, præterea nihil.* In eos dici poteſt, qui præter garrulam linguam ac magnifica verba nihil habent.

14. ALIUS quidam cum videret Diogenem, cognomento canem, in vehementi frigore ſtatuam æream amplectentem, rogavit num algeret; illo negante: *c Quid igitur*, inquit Lacon, *magnifacis?* Philoſophus gloriæ mancipium hoc ipſum exiſtimabat magnificum, quod ſic haberet corpus ad omnes injurias duratum, ut in rigore frigidæ ſtatuæ complexum ferre poſſet abſque dolore. Id Laconi nihil pulchrius videbatur, quam ſi quis in æſtate ſimile quippiam amplecteretur nullo ſuo incommodo.

15. QUIDAM Metapontinus Laconi objicienti ignaviam. Atqui, inquit, non parum alienæ regionis poſſidemus: *d Ergo*, inquit Lacon, *non ſolum ignavi eſtis, verum etiam injuſti.* Significans non poſſe fieri, ut quis meticuloſus & imbellis multum teneat alienæ ditionis, niſi fraude partum.

16. HOSPES quidam apud Lacedæmonios, cum ipſi ſtanti interim altero pede, crepida in alterum indueretur, dixit cuidam. *Non arbitror te Lacon tantum temporis uni pede inſiſtere, quantum ego poſſum.* Lacedæmonius excipiens. *e Fateor*, inquit, *attamen nullus eſt anſerum qui iſthuc non poſſit.* Jure deriſit hominem, qui longo uſu didiciſſet artem, quæ nihil utilitatis adfert Reipublicæ. Hujuſmodi ſunt artes præſtigiatorum, funambulorum & ſimilium.

a *Lepide.* b *Loquaciter.* c *Argute.* d *Argute.*
e *Ridicule.*

17. CUIDAM jactanti de arte Rhetorica: *a At per geminos*, inquit Lacon, *ars niſi verum attigerit, nec eſt, nec unquam erit.* Notavit Rhetores qui ſe profiterentur veriſimilia dicere, licet vera non ſint.

18. ARGIVO quodam dicente, multa Spartanorum ſepulchra apud nos ſunt, Lacon excipiens: *b Atqui Argivorum apud nos nullum eſt ſepulchrum:* innuens quod Spartani ſemper invaſiſſent Argos, Argivi vero Spartanos nunquam. Solerter Lacon quod ille dixerat in gentis ſuæ laudem retorſit in ignominiam.

19. LACON in bello captus cum ſub haſta veniret, ac præco diceret, Laconem vendo, obturavit illi os: *Captivum*, inquit, *prædica te vendere.* Suam conditionem æquo animo tulit, patriæ ignominiam ferre non potuit in auctione traducenda.

20. Ex his militibus qui ſub Lyſimacho ſtipendium faciebant, quidam cum ab eo rogaretur, num eſſet quiſpiam ex Helotum, id eſt, ſervorum Laconicorum numero: *Tune*, inquit, *exiſtimas Laconem ad te venturum, ut abs te ferat quatuor obulos?* Maluit ſe fateri ſervum quam hoc probri admittere in nomen Lacedæmonicum.

21. CUM Thebani devictis apud Leuctra Lacedæmoniis ad ipſum veniſſent Eurotam, & quidam gloriabundus dixiſſet; Ubi nunc Lacones? Spartanus quidam ab illis captus: *c Non adſunt*, inquit, *alioqui vos huc non veniſſetis.* Ne victus quidem & captivus potuit obliviſci indolis Laconicæ, nec tulit victoris jactantiam.

22. ATHENIENSIBUS cum tradita civitate poſtularent ut Samum tantum ipſis relinquerent, ita reſponderunt Lacones: *d Hoc tempore quo veſtri non eſtis, alios habere poſtulatis:* unde natum eſt proverbium. Qui ſemetipſum non habet, Samum petit.

23. CUM Lacones civitatem quandam armis cœpiſſent, Ephori dixerunt: *e Periit juventutis luctamen: Non enim poſthac habebunt adverſarios.* Gaudebant quidem de victoria, ſed juvenibus exercendæ virtutis materiam ereptam dolebant.

24. CUM

a *Graviter.* b *Argute.* c *Generoſe.* d *Argute.* e *Habetur ante pag. 62. apopht. 26.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

24. CUM Lacedæmoniorum Rex polliceretur ſe funditus everſurum alteram quandam civitatem, quæ ſæpenumero Lacedæmoniis exhibuerat negotium, non permiſerunt Ephori dicentes: *a Nequaquam abolebis neque ſubvertes juvenum cotem.* Urbem infeſtam appellabant cotem juventutis, quod per eam juventus acueretur ad bellandi peritiam.

25. LACEDÆMONII non præficiebant pædotribas qui pueros ad luctam exercerent, ut virtutis eſſet certamen, non artis. Unde Lyſander interrogatus, quo pacto à Charonte victus eſſet, reſpondit: *Vario artificio.* Non exiſtimabat ea gens in quavis re ſpecioſam eſſe victoriam, quæ callidis conſiliis contigiſſet potius quam animi corporiſque robore. Ars autem omnis ut à naturali ſimplicitate recedit, ita dolo affinis eſt.

26. PHILIPPO, cum perveniſſet in agros Lacedæmoniorum, ſcripſiſſetque utrum vellent ipſum venire hoſtem an amicum, reſponderunt: *b Neutrum.* Unico verbo abſolverunt ſententiam, quod erat Laconum: ac ſimpliciter negantes Regi tranſitum, quod erat virorum fortium.

27. LACONES legatum, quem ad Antigonum Demetrii filium miſerant, quoniam acceperant quod Antigonum appellaſſet Regem, *c* mulctarunt quamvis in annonæ penuria medimnum frumenti in ſingulos ab ipſo reportaret. Tantus erat apud illos legum rigor, ut nec tanto beneficio ſublevata inopia ab illis veniam impetraret, ut unius voculæ gratiam facerent proſpere legatione perfuncta.

28. CUM improbus quidam ſententiam dixiſſet optimam, *d* ipſam quidem ſententiam approbarunt, ſed eo qui dixerat amoto, alteri cuidam inculpatis moribus eandem ſententiam tribuerunt. Adeo in Republica nihil honoris habendum putarunt his qui flagitioſe viverent: auctorem mutarunt, ne eſſet dedecori Reipublicæ, conſilium non rejecerunt, ne ob privatam ignominiam publicam utilitatem neglexiſſe viderentur. Meminit hujus & A. Gellius.

a *Generoſe.* b *Libere.* c *Factum.* d *Factum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

29. CUM duo fratres inter ſe diſſidium haberent, *a* Lacedæmonii mulctam dixere patri, quod filiorum diſcordiam diſſimulaſſet. Juvenibus ignoſcendum putarunt, ſed quidquid illi per calorem ætatis peccaſſent, parenti imputabant, cujus auctoritas providere debuerat, ne quid inter filios oriretur ſimultatis.

30. CANTORI apud Spertanos peregrinanti dixere mulctam *b* quod citharam digitis pulſaret, non ebore. Adeo non patiebantur innovari publico uſu recepta. Hoc ſtudio cuidam alteri ex novem cordis duas incidit Lacedæmonius ille.

31. DUO pueri inter ſe pugnabant, quorum unus alteri lætale vulnus inflixit. Puerorum autem ſodales, cum ſaucius ille moriturus eſſet, polliciti ſunt illi vindictam, ſeque vulneris auctorem interfecturos. At ille, *c* *Nequaquam*, inquit, *per Deos. Non enim æquum eſt, quandoquidem & ipſe hoc facturus eram ſi antevertiſſem, ſiquæ ſtrenuus fuiſſem.* Indolem vere Laconicam, qui victus ac moriens juſto tamen victori favebat, quod virtute non dolo ſuperaſſet adverſarium. Quid talibus ingeniis felicius, ſi à teneris ad veram virtutem fuiſſent inſtituta, potius quam ad militarem duritiem.

32. ALTER quidam puer eo tempore quo mos erat apud Spartanos, ut pueris ingenuis fas eſſet, quod quiſque poſſit ſuffurari, ſed hactenus ut deprehendi turpe eſſet: cum vivam vulpeculam, quam ſodales erant furati, ſibi ab eis traditam ſervaret, veniſſentque qui eam perdiderant inquirendi gratia, vulpeculam ſub veſte abditam tenebat. Cæterum cum efferata beſtia latus pueri uſque ad inteſtina eroderet, diſſimulavit tacitus ne proderet furtum. Mox vero cum digreſſis illis pueri vidiſſent quod acciderat, objurgabant illum dicentes: Præſtiterat aperire vulpeculam, quam ad mortem uſque cælare. *d* *Nequaquam*, inquit, *imo præſtat doloribus immori quam hac nota traduci, ut ob mollitiem dicar lucrifeciſſe vitam ignominioſam.* Quid abſolutius ſi tam feliciter natis ingeniis acceſſiſſet Philoſophia?

33. CUM

a *Factum. Pater pro filio punitur.* b *Factum ſevere.*
c *Generoſe.* d *Fortiter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

33. Cum quidam forte obvii Laconibus dixiſſent. Fortunati eſtis, ô Lacones: nam modo hinc abiere latrones: *a Non nos*, inquiunt, *per Enyalium* (ſic enim illi Martem vocant) *ſed illi potius fortunati ſunt, qui in nos non inciderint.* Adeo gens ea gerebat animos ad omnia impavidos, quæ vulgus hominum formidat.

34. Lacon quidam interrogatus quid artis ſciret: *b Liber*, inquit, *eſſe.* Ea gens nec diſciplinis Philoſophorum, nec opificiis exercebatur, tantum invictis animis libertatem tuebatur, nec hominibus nec vitiis ſervire docilis.

35. Puer Spartanus captus ab Antigono Rege ac ſub haſta venditus in cæteris omnibus, quæcunque putabat ab ingenuo decenter fieri poſſe, obſequens erat ei qui ipſum fuerat mercatus: cæterum juſſus adferre matulam, haud ſuſtinuit, dicens: *c Non ſerviam.* At cum inſtaret herus, puer conſcenſo tecto dixit: *d Senties cujuſmodi mercatum feceris*, *moxque ſeſe è ſublimi præcipitem dedit, ac periit.* Captivus eſſe poterat, ſervilia facere non poterat, ac ſemet in libertatem morte aſſeruit.

36. Alter cum venderetur rogatus à licitatore: Eriſne frugi ſi fuero mercatus? Reſpondit: *Etiam ſi non fueris mercatus.* Ne fortuna quidem ſervilis docere potuit illum ſervilia loqui. Qui enim natura probus eſt, ubique & apud omnes probus eſt.

37. Alter quidam captivus cum videretur, ac præco diceret ſe mancipium vendere: *e Sceleſte*, inquit, *non tu dices captivum?* Non puduit duræ conditionis, ſed puduit tituli ſervilis. Tantus erat libertatis amor.

38. Lacon quidam in clypeo pro inſigni gerens muſcam, eamque non majorem vera: quibuſdam irridentibus, dicentibuſque quod id ſtudio feciſſet quo lateret: *f Immo*, inquit, *ut ſim conſpicuus. Tam enim prope accedo ad hoſtes, ut ab ipſis inſigne cujuſmodi ſit videri poſſit.* Salſiſſime convitium ignaviæ vertit in argumentum fortitudinis.

a *Animoſe.* b *Generoſe.* c *Generoſe.* d *Fortiter.* e *Simile ante pag. 96. apopht. 19.* f *Salſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

39. LACEDÆMONIUS alter, cum ſuper convivium eſſet illata lyra: *a Non eſt*, inquit, *Laconicum nugari.* Longe diſſentiens à cæteris Græcis, quibus nullum convivium ſuave videbatur abſque muſica. Id Laconi nugale videbatur, qui lautius exiſtimabat honeſtis ac feſtivis fabulis condire compotationem quam inani lyræ ſtrepitu.

40. SPARTANUS interrogatus, num tutum eſſet ad Spartam iter: *b Refert*, inquit, *qualis eo deſcendas. Nam leones illuc euntes plorant, lepores autem in umbraculis venamur.* Significavit nec ferocibus ac violentis eſſe tutum proficiſci Spartam, nec mollibus & effœminatis: quod hoſtili animo illuc proficiſcentes, male acciperentur à fortioribus, delicatos homines illic non ſinerent laſcivire in tenebris.

41. IN luctandi genere, quod illi chirapſiam appellant, cum is qui collum alterius urgebat, fruſtra præterque legem paleſtræ pulſaret undique & in terram detraheret, poſtea quam corporis viribus deſtitueretur qui inhærenti cedere cogebatur, brachium urgentis momordit: cumque alter diceret. Mordes, ô Lacon, fœminarum more: *c Non*, inquit, *ſed more leonum.* Ut ſolerter objectam ignaviam detorſit in laudem fortitudinis: Nullum enim probrum apud illos deteſtabilius quam muliebris imbecillitatis. Jure autem ſe morſu liberavit, qui præter jus certaminis urgebatur à victo.

42. CLAUDUS ad bellum proficiſcens cum ab aliis rideretur: *d Non opus eſt fugientibus*, inquit, *ſed qui ſubſiſtant, locumque in acie tueantur.*

43. ALIUS ſagitta percuſſus cum animam ageret, dicebat: *e Non me movet quod morior, ſed partim quod ab imbelli ſagittario ac mulierculæ ſimili, partim quod nullo facinore edito morior.* Victis ſolet eſſe ſolatio, virtute præſtantis viri dextra cadere. Lacedæmonii vero quoniam enſibus pugnare ſolent cominus, non putabant eſſe virtutis procul miſſa ſagitta quempiam interficere, quod idem poſſunt & fœminæ. Tum æquiore animo dece-

a *Severe.* b *Argute.* c *Argute.* d *Simile ante pag.* 13. *apopht.* 35. *& pag.* 36. *apopht.* 22. e *Geneross.*

decedunt è vita, qui recte factorum poſt ſe relinquunt memoriam.

44. QUIDAM ingreſſus diverſorium, cauponi dedit obſonium ut appararet: cum ille poſcere caſeum & oleum: *a Quid*, inquit Lacon, *ſi caſeum haberem, jam non egerem obſonio.* Caupo caſeum & oleum petebat ad condiendum piſcem, at Lacon id videns, cui ſufficiebat victus ſimplicitas, ſupervacuum exiſtimabat, cibum cibo miſcere, cum aliter per ſe ſatis eſſe poſſet. Quantum abſunt ab hujus Laconis animo, qui centum rerum ſpecies in unum miſcent diſcum?

45. CUIDAM Lampem Æginetam efferenti ac felicem prædicanti, quod prædives videbatur, multorum navigiorum dominus, Lacon: *b Nihil*, inquit, *moror felicitatem de funibus pendentem.* Cum omnes divitiæ ſunt in manu fortunæ, tum eæ præcipue quas negotiatores commiſere navibus: ruptis funibus ſequitur naufragium, & hinc mercium omnium interitus. Unde Philoſophus quidam interrogatus, utrum putaret majorem eſſe numerum vivorum an mortuorum, viciſſim rogavit utro loco haberet navigantes, quod hi verſantes in ſummo vitæ diſcrimine vix eſſent habendi pro vivis.

46. QUIDAM Laconi dixit: *Mentiris*, ille contra: *c Nimirum*, inquit, *liberi ſumus, alii vero niſi vera dixerint vapulant.* Nihil commotus eſt Lacedæmonius, ſed atrox convicium eluſit joco, obiter taxans maledicum quod ipſe non eſſet Lacedæmonius, atque ob id nec liber. Porro ſervi ſi quid fallant mendatio, loris emendantur.

47. ALIUS cum vellet cadaver ſtatuere rectum, nec id poſſet efficere, cum nihil non feciſſet: *Per Jovem*, inquit, *aliquid intus ſit oportet.* Suſpicatus eſt Lacon aut animam aut genium malum latere in cadavere. Solent enim cadavera in rogo erecta poni.

48. TYNNICHUS Thraſybuli filii mortem perquam forti animo tulit, in hunc hoc factum eſt epigramma:

a *Frugaliter.* b *Argute.* c *Argute.*

Exanimis Pitanen clypeo a Thraſybule rediſti
Septem ex Argivis vulnera ſæva gerens,
Adverſa oſtendis tamen omnia, ſanguinolenta
Membra rogo imponens Tynnichus hæc ſenior,
Plorentur timidi, mi infletus humabere fili,
Qui & patre hoc vere dignus es & patria.

49. CUM Alcibiadi Athenienſi balneator plurimum adminiſtraret aquæ, Lacon id videns: b *Quid hoc rei eſt?* inquit, *plus aquæ infundit, quaſi non puro, ſed vehementer ſordido.* Hoc ſcommate notavit Alcibiadis vitam multa infamia contaminatam.

50. PHILIPPO Regi Macedonum quædam per literas imperanti reſcripſerunt Lacedæmonii: c *De quibus nobis ſcripſiſti, non.* Ad prolixam Regis epiſtolam unica ſyllaba reſponderunt, οὐ, quam grandibus literis pinxerant, ut expleret juſtum epiſtolæ ſpatium, ſimul & gentilis breviloquentiæ memores, & ſolitæ fortitudinis.

51. RURSUM cum Philippus in agros Lacedæmoniorum duxiſſet exercitum, reſque in eo eſſet ſtatu, ut probabile eſſet eos ad unum omnes interituros, Rex dixit cuidam Spartiatæ: Quid nunc facietis Lacedæmonii? At ille: d *Quid,* inquit, *aliud, niſi quod fortiter moriemur, quando nos ſoli Græcorum liberi eſſe, non aliis parere didicimus.* Nemo ſervire cogitur qui mori paratus eſt. Quam dulce bonum eſt libertas, quæ morte emitur, quam miſera res ſervitus cui mors anteponitur? Quid igitur mentis dicemus his eſſe, qui ſe ſponte dedunt in eam ſervitutem, unde nec dato peculio poſſunt redimi, nec gratuita manumiſſione liberari?

52. POST Agin bello ſuperatum Antipatro poſtulanti obſides pueros quinquaginta, Etheocles qui tum Ephorum agebat reſpondit: e *Se pueros non daturum, ne ſi licenter vixiſſent, fierent indociles patriæ diſciplinæ, itaque ne cives quidem eſſent: cæterum ſenes ac mulieres ſe duplo numero daturum.* Verum Antipatro dira minitanti ni acciperet poſtulata, populus una voce reſpondit: *Si im-*

a *Fortiter.* b *Salſe.* c *Non eſt in Græco noſtro ſed in Philelpho.* d *Fortiter.* e *Hoc non eſt* ἀδέσποτον.

imperas acerbiora morte, facilius moriemur. Hunc animum in uno alterove civium reperire, fortaſſe non ita magni miraculi eſſe videatur, in univerſo populo tantum eſſe conſenſum, prodigioſum eſt. Hoc exemplo ſimul admonemur, quanta ſolicitudo debeatur ætati teneræ ad probitatem educandæ, quando licenter educatos juvenes illi non putarunt habendos pro civibus, perinde quaſi mater abdicet filium ex ſe natum, niſi probitate morum majoribus ſuis reſpondeat.

53. SENEX in Olympiis cupidus erat ſpectandi certaminis quod agebatur, ſed cum nulla vacaret ſedes, ad varia loca ſeſe conferens, ludibrio erat, ac ſcommatis petebatur, quod nullus eum exciperet: ut vero pervenit ad Lacedæmonios, non ſolum pueri omnes aſſurrexerunt, verumetiam viri multi ceſſerunt illi locum. Id factum cum cæteri Græci quotquot aderant plauſu comprobaſſent, patriumque morem ſupra modum collaudaſſent, Senex:

Concutiens canaſque genas & tempora cana.

Ac fuſis lachrymis: a *Heu miſeriam*, inquit, *ut omnes Græci norunt quid ſit honeſtum, ſed eo ſoli utuntur Lacedæmonii.*

54. SUNT qui narrent hoc idem accidiſſe Athenis. Cum enim agerentur Panathenæa, Attici ſenem ludibrio habuerunt, invitantes tanquam admiſſuri, cæterum ubi veniſſet non admittentes. Verum jam perambulatis fere omnibus, tandem ad Lacedæmonios ſpectatores cum veniſſet, omnes è ſedibus aſſurgentes locum illi ceſſerunt. Eo facto delectatus populus, plauſu multaque geſtuum ſignificatione comprobavit. Inter hæc è Spartanis quidam dixit: b *Per geminos, norunt Athenienſes quæ ſint honeſta, at non ea faciunt.* Apud Athenienſes maxime florebat Philoſophia, quæ docet, quid turpe, quid honeſtum: Spartani non recipiebant ejuſmodi diſciplinas, ſed ex inſtitutione majorum virtutem factis ac moribus præſtabant. Ita factum eſt ut apud Athenienſes eſſent verba Philoſophiæ, apud Lacones ipſa res. Admonet apophthegma,

a *Argute.* b *Moderate.*

turpiſſimum eſſe ſcire quid doceat, & tamen diverſa ſequi.

55. MENDICUS quidam petiit aliquid à Lacone: at ille: a *Si quid*, inquit, *dedero, magis es futurus mendicus. Verum iſtius probroſæ vitæ tuæ fuit auctor qui tibi primus dedit, teque fecit inertem.* Apud Lacedæmonios probro dabatur mendicitas, quod & otium odiſſent, & minimo eſſent contenti. Benignitas autem in mendicos ſpeciem habet magnæ virtutis, ſed ea piorum hominum bonitas alit plurimorum malorum luxurioſam ignaviam.

56. LACEDÆMONIUS videns quendam Diis corrogantem: *Nihil*, inquit, *moror qui me ſint pauperiores.* Hinc liquet, vetus eſſe ſub obtentu religionis exercere mendicitatem, cum plerumque tali collecta titulo non impendantur Divis, qui nullius rei ſint egeni, ſed improborum luxui ac libidini.

57. ALIUS quidam cum adulterum apud deformem uxorem deprehendiſſet: b *Miſer*, inquit, *quæ tibi fuit neceſſitas?* Primum hic editum eſt nobis moderationis exemplum. Quis ſibi temperet in adulterum deprehenſum? Hic potius videtur miſertus hominis, qui gravi quapiam neceſſitate videretur huc compulſus, ut cum deformi rem haberet. Neque enim veriſimile erat adulterum voluptatis gratia ſeſe in hoc diſcrimen conjeciſſe.

58. ALIUS cum audiret Rhetorem magnos ſermonis circuitus connectentem: c *Per Geminos*, inquit, *fortis ſane homo, qui cum nullum habeat argumentum, tamen egregie volvit linguam.* Lacedæmoniis nulla placebat oratio niſi brevis & vera, & ad rem ſeriam pertinens. Proinde ridiculum exiſtimabat, quod orator in ficto themate tantam verborum copiam profunderet.

59. QUIDAM profectus in Lacedæmonem, cum vidiſſet honorem quem juniores præſtant ſenioribus: d *In ſola*, inquit, *Sparta expedit ſeneſcere.* Paupertas onus eſt & miſerum & grave, ut ait Comicus, ſed in hac moleſtia-

a *Argute.* b *Moderate.* c *Loquacitas.* d *Senectus honorata.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

leſtiarum maxima pars eſt, quod homines facit etiam ridiculos, ut ait Satyricus. Sic inter incommoda quæ fert ætas ingraveſcens, non minima pars eſt, quod ſenes fere contemptui ſunt ac ludibrio. Proinde Sparta viſa eſt multis honeſtiſſimum virtutis domicilium.

60. LACEDÆMONIUS percunctanti quid ipſi videretur Tyrteus Poëta: a *Bonus*, inquit, *ad depravandos juvenum animos.* Quemadmodum Plato judicabat Homeri Poëſim inutilem eſſe Reipublicæ qualem inſtitui volebat: ita Lacedæmonii non recipiebant Poëtas qui blanda ſcriberent potius quam ſalubria.

61. CUIDAM qui laborans ab oculis exierat in bellum, cum nonnulli dicerent. Quo vadis ad iſtum affectus modum, aut quid facturus: b *Ut nihil*, inquit, *aliud, certe hoſtis gladium hebetabo.* Hoc dictum ſalſius ne ſit, an fortius, nondum ſtatui.

62. BURIS & Spartis Lacedæmonii ſponte profecti ſunt ad Xerxem Regem Perſarum, daturi pœnas Lacedæmonii juxta oraculum pendere debebant, eo quod oratores à Perſa miſſos occidiſſent. Hi cum veniſſent ad Xerxem, juſſerunt ut ipſos, quocunque modo videretur, interficeret pro Lacedæmoniis. Cumque Rex admiratus & pietatem in patriam & animorum fortitudinem, liberaſſet illos à pœna, peteretque ut apud ſe manerent: c *Qui poſſumus*, inquiunt, *heic vivere, relicta patria, patriiſque legibus ac viris, quorum gratia tantum iter ſuſceperimus morituri?* Cæterum cum * Indarnus exercitus Regii Dux, rogans inſtaret, diceretque fore, ut in pari honore haberentur, cum his inter Regis amicos primas tenebant, hunc in modum reſponderunt. *Videre nobis ignorare quam ingens bonum ſit libertas, quam nemo ſanus vel cum Perſarum regno commutaret.* In eodem facto nobis propoſitum eſt exemplum pietatis erga patriam, & conſtanter adamatæ libertatis, & animi mortis terrore vacui. Cæterum Herodotus libro ſeptimo hos duos appellat Σπερθίην ϗ Βοῦλιν, id eſt, Sperthien & Bulin.

a *Ars inutilis.* b *Fortiter.* c *Pietas in patriam.* * *alias Hydarmes.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

63. LACONEM hoſpes quem pridie declinaverat, poſtridie ſtragulis commodato ſumptis ſplendide excepit: at ille ſtragulis conculcatis dixit: a *Propter has heri ne ſtoreis quidem indormire licuit.* Lepide riſit illorum morem, qui cum ſint tenues, tamen affectant videri divites corrogata aut conducta ſupellectile, quod maxime ſolent in excipiendis hoſpitibus, in nuptiis aut alioqui ſolemnibus epulis. Porro cum ineptum ſit oſtentare tuas divitias, quanto magis ridiculum eſt oſtentare ſupellectilem alienam, interdum ab uſurariis ſumptam? At Lacedæmonii non ſolum oratores Regum, verum ipſos etiam Reges ad ſua phiditia invitabant, eam frugalitatem ſibi magno etiam honori futuram exiſtimantes.

64. ALIUS quidam cum veniſſet Athenas, vidiſſetque illic præcones qui muriam promitterent, qui obſonium, qui publicanos & leones, aliaſque parum honeſtas functiones profiterentur, neque quidquam ſibi turpe ducerent: ubi reverſus eſt in patriam civibus percunctantibus quo modo ſe res haberent Athenis; Omnia, inquit, *honeſta:* per ironiam innuens Athenis omnia haberi honeſta, turpe nihil. Argutia dicti eſt in ambiguo ſermonis.

65. ALTER interrogatus de re quapiam, reſpondit: *Non.* Verum ubi percunctator dixit illum mentiri: b *Non vides igitur,* inquit Lacon, *te ſtultum eſſe qui ſciſciteris de his quæ noveris.* Salſe taxavit in illo vitium garrulitatis, qui de nihilo quæſierit fabulandi materiam.

66. VENERUNT aliquando Lacedæmonii ad Lygdamin Tyrannum legatione fungentes: ſed cum variis cauſſationibus frequenter diſtuliſſet colloquendi copiam, tandem poſt omnes excuſationes dictum eſt, illum parum firma eſſe valetudine, ſed languere nonnihil, Legati reſponderunt: *Per Jovem, non venimus huc cum illo luctaturi, ſed colloquuturi.* Belle taxarunt Barbari Regis faſtum ac delitias, qui quamvis frivola de cauſa res ſerias omitteret.

67. QUIDAM ſacris initiatus Laconem rogavit, quid

a *Lepide.* b *Salſe.*

quid ſibi conſciret maxime impie factum per omnem vitam. At ille: *a Hoc*, inquit, *Dii ſciunt*. Cum initiator magis urgeret, diceretque, omnino proferas neceſſe eſt. Lacon viciſſim rogavit: *Utrum*, inquiens, *oportet, me tibi dicere an Deo:* cum ille reſpondiſſet Deo, *Tu ergo*, inquit, *hinc ſecede, ut illi dicam.*

68. ALIUS Lacon quidam noctu præteriens monumentum, cum ſibi viſus eſſet videre ſpectrum, accurrit lancea trajecturus, & in hoc nitens: *b Quo me fugis*, inquit, *anima bis moritura?* O mentem vere liberam omni formidine, quæ nec larvarum ac lemurum occurſu terreri potuerit.

69. LACON alius cum voto ſe obſtrinxiſſet, quod ſe de Leucate præcipitem daret, conſcendit montem, & conſpecta altitudine ſeſe avertit. Id cum illi probri gratia objiceretur: *c Non putaram*, inquit, *illi voto majore voto opus eſſe.* Joco eluſit inconſtantiæ formidiniſque crimen. Etenim qui facinus arduum concipit animo, prius Diis optare debet animum facinori parem.

70. QUIDAM in acie cum ſtrictum jam enſem in hoſtem eſſet infixurus, quoniam interim ſignum datum eſt receptui canens, non infixit. Roganti vero cuidam cur hoſtem, quem in poteſtate habebat, non occidiſſet: *d Quoniam*, inquit, *melius eſt parere Imperatori, quam hoſtem occidere.* Exemplum diſciplinæ militaris, à qua immane quantum receſſerunt, qui ſub belli titulo mera exercent latrocinia. Olim non licebat ferire hoſtem niſi tuba dediſſet ſignum: eadem ſimulatque cecinerat receptui, homicidii crimen erat hoſtem interemiſſe.

71. QUIDAM Laconi in Olympico certamine ſuperato dixit, Adverſarius tuus ô Lacon, te fuit potentior. *e Immo*, inquit, *ad dejiciendum accommodatior.* Quoniam certamen artis erat magis, quam virtutis, Lacedæmonius non putabat ſe ob id deteriorem quod victus eſſet. Dicti argutia ſita eſt in ancipiti voce: nam κρείσσων & meliorem ſignificat & potentiorem, ſive

a *Habetur antea pag. 80. apopht. 98.* b *Superſtitio nulla.* c *Lepide.* d *Belli diſciplina.* e *Argute.*

ſuperiorem aut præſtantiorem. Is vere inferior eſt qui honeſto vincitur.

72. ÆTOLI quondam ingreſſi regionem Laconicam, abduxerunt quinquaginta ſervorum millia: unde Lacon quiſpiam ſenior feſtiviter dixiſſe fertur: *Magno bono fuerunt hoſtes Laconicæ, quam tanta turba levarunt.*

73. MOS erat apud Lacedæmonios ut Rex hoſtes aggrederetur, præcedente quopiam geſtante coronam qui in certamine victor aliquando tuliſſet coronam. Cum igitur Lacon quidam in Olympiis magnam pecuniæ vim reſpuiſſet, ſed multo cum ſudore dejecto adverſario coronam tuliſſet, cuidam dicenti, quid emolumenti tibi adfert victoria ô Lacon? ille ridens & alacer reſpondit: a *Ante Regem*, inquit, *coronatus incedens pugnabo cum hoſtibus.* Generoſæ mentis eſt, laudis honore teneri potius quam pecuniæ.

74. MILES quidam Lacedæmonius, cum proſtrato hoſtis incideret tergo occiſurus, rogavit ut ſe verteret & in pectus potius ſtringeret enſem, rogatus quid ita: *Ne amaſius*, inquit, *meus erubeſcat, ſi viderit averſis confoſſum vulneribus.*

75. LACON quidam ad Rhodium Diagoram, qui in Olympiis & filios, & ex filio filiaque nepotes vidiſſet coronari: *Morere*, inquit, *Diagora, num in Olympum adſcendes?* ſentiens tum optimum exire de vita, cum res ſunt proſperrimæ. Ita Plutarchus in Vitis. Meminit & Cicero in Tuſculanis quæſtionibus, libro primo. Lepos eſt in ambiguo: nam Olympus mons eſt, in quo ſingulis luſtris peragebantur Olympica certamina & pro cœlo accipitur.

76. LACON quidam pædagogus pueri cura ſuſcepta cum interrogaretur, quid eſſet illum docturus: *Efficiam*, inquit, *ut honeſtis delectetur, turpibus offendatur.* Nihil efficatius ad veram felicitatem, quam amare virtutem propter ſe, odiſſe vitium propter ſe.

77. SPARTANUS quidam interrogatus, quid conferrent utilitatis pueris adhibiti pædagogi: *Efficiunt,*

a *Generoſe.*

ciunt, inquit, *ut quæ ſunt honeſta, eadem pueris fiant etiam jucunda.*

78. AGESILAUS dicebat ſibi eſſe jucundum laudari ab his, qui non vererentur & vituperare ſiquid diſplicuiſſet. Tales enim ſi quid laudant, judicio laudant, non metu aut adulatione.

79. DEMONIDES amiſſis furto crepidis, precatus eſt ut ejus qui ſuſtulerat pedibus convenirent. Viſus eſt bene precari, cum illi magnum precaretur malum, videlicet pedes diſtortos quales habebat Demonides.

80. LACEDÆMONII cum Smyrnæis egentibus commeatum miſiſſent, atque illi beneficium verbis attollerent, Lacedæmonii ſermonem interrumpentes: *Nihil magni eſt*, inquiunt. *Hæc enim collegimus unius diei prandio nobis & jumentis detracto.* Gratius eſt beneficium quod extenuatur ab eo qui confert. Nam qui quod largiuntur exaggerant (qui pleriſque mos eſt) bonam gratiæ partem amittunt.

81. LACYDES Arceſilai familiaris, Cephiſicrati crimen læſæ Majeſtatis deprecanti, una cum reliquis amicis aderat. At cum accuſator anulum exhiberi flagitaret, per quem coargui poterat: iſque clam in terram demiſiſſet, Lacydes ſentiens pede impoſito texit. Inficiatus eſt igitur Cephiſicrates & abſolutus. Mox reo judicibus, ut mos eſt agenti gratias, quidam è judicum numero qui viderat, juſſit ut Lacydi quoque gratias ageret.

82. ARGESILAUS cum arderet podagræ doloribus, eumque Carneades inviſiſſet, atque exiret triſtis: *Mane*, inquit, *Carneade, nihil enim illinc huc pervenit*, *oſtenſis pedibus & pectore:* ſentiens pedes quidem dolore, ſed animum dolore vacuum eſſe.

PRISCA LACEDÆMONIORUM INSTITUTA.

1. Ad publica convivia ingredientibus, qui natu erat maximus ſingulis oſtendebat fores, dicens: *a Per has nullus egreditur ſermo:* admonens nihil effutiendum ſi quid

a. *Silentium.*

ſi quid liberius dictum eſſet in convivio. Hunc morem inſtituit Lycurgus.

2. QUONIAM apud Lacedæmonios in ſummo pretio erat jus, quod illi nigrum appellant, adeo ut ſeniores hoc contenti, non deſiderarent carnes, ſed eas juvenibus cederent: Dionyſius Siciliæ Tyrannus dicitur hujus gratia coquum emiſſe Laconicum, eique mandaſſe ut ſibi hoc jus appararet, nullis parcens impendiis. Quod ubi Rex guſtaſſet, ac diſplicuiſſet, exſpuit. Tum coquus: a *Hoc*, inquit, *jus ô Rex ſumendum eſt poſtea quam te Laconum more exercueris, & in Eurota laveris.* Feſtivius hoc narratur à Marco Tullio Tuſculan. quæſtion. libro quinto, in hoc varians à Plutarcho, quod ſcribit illum Spartæ in phiditiis cœnaviſſe, & à cœna negaſſe ſibi nigrum illud jus, quod cœnæ caput erat, placuiſſe: tum qui illud coxerat reſpondiſſe: *Minime mirum ſi diſplicuiſſet, condimenta enim deeſſe:* ac Dionyſio rogante. Quæ tandem illa? *Labor*, inquit, *in venatu, ſudor, curſus ab Eurota, fames, ſitis, his enim rebus Lacedæmoniorum epulas condiri.*

3. LACEDÆMONII poſtea quam moderate biberunt in conviviis publicis, b diſcedunt abſque tæda, non eſt enim fas illis ad lumen incedere, nec hac via nec illa, quo conſueſcant in tenebris noctuque confidenter & intrepide ire. Id interdum in bellis uſu venit, ut neceſſe ſit.

4. IIDEM literas quidem diſcebant ad uſum, c cæteras vero diſciplinas exoticas ejiciebant, nec minus homines harum Profeſſores quam ipſos libros. Hæc autem erat illorum eruditio, bene parere Magiſtratibus, patientem eſſe laborum, & in prælio aut vincere, aut mori. Hoc animo fuerunt olim & Romanorum quidam, qui Piloſophos Græcos urbe pepulere, quod curioſis diſciplinis averterent juventutem ad otium & ignaviam, redderentque ad diſcerendum quidem inſtructos, ad gerenda vero Reipublicæ munia inutiles. Quid illi dixiſſent, ſi Sophiſtarum gryphos, ſi nominalium & realium frigidiſſimas argutias audiſſent.

5. PER-

a *Exercitatio pro condimento.* b *Tenebris aſſueſcere.*
c *Philoſophia ruſticana.*

5. PERSEVERABANT abſque tunicis veſtem unicam accipientes, corporibus ſqualidi, *a* quippe à balneis & unguentis fere in totum abſtinentes. Nemo tales facile invadit tum inopes, tum duros: nec malis artibus cogebantur rem quærere, qui tam parvo contenti ſunt. Hæc Lacedæmonii, qui nec Philoſophorum dogmata, nec Chriſtum noverant: & non pudet nos deliciarum noſtrarum? Anachoritas vocamus, qui quatuor veſtibus contenti ſunt.

6. JUVENES vero gregatim ac *b* turmatim dormiebant ſupra ſtipadas, herbæ genus, quas ipſi ſibi congerebant ex arundine apud Eurotam naſcente, cujus ſumma non ferro, ſed manibus defringebant. Per hiemem vero ſubſternebant ſibi, quos vocant lycophones, ac ſtibadiis commiſcebant, quod ea materia caloris quiddam habere videretur. Ubi ſunt nunc qui toto corpore plumis anſerinis indormientes queruntur ob duritiem ſibi dolore latera.

7. AMARE puerorum indolem, qui probo ingenio videbantur, permiſſum illis erat, cæterum abuti illis turpiſſimum habebatur, quaſi corpus adamaretur potius quam animus. Quod ſi quis accuſatus eſſet, quod parum honeſtam cum illis habuiſſet conſuetudinem, is per omnem vitam infamis erat, & à publicis honoribus ſubmovebatur. Hoc non ſolum in pueris, quorum ætati conſulens lex permiſit grandioribus amare, ſed citra turpitudinem, locum habet, verum etiam in conjugibus: non enim recte amat uxorem, qui corpus amat potius quam animum.

8. MOS erat ut adoleſcentes quopiam abituri à ſenioribus interrogarent quo irent, & ad quid: objurgabatur autem qui vel non reſponderet percunctanti, aut frivolas cauſas recitaret. *c* Senior qui non objurgarat adoleſcentem ipſo præſente delinquentem, eidem pœnæ erat obnoxius, quam daturus erat ſi peccaſſet ipſe. Cæterum qui objurgationem moleſte ferebat, in magno erat probro. Merito puerorum errata imputantur iis, quorum partes erant ea vel arcere, vel corrigere. Simul autem

a *Frugaliter.* b *Amor animi.* c *Sapienter.*

autem magna neceſſitas habebat ſeniores ne quid teſtibus adoleſcentibus præter decorum committerent. Nam qua fronte objurgarent juniores, ſi ipſi ſenes eſſent objurgandi?

9. SI quis in peccato deprehenſus fuiſſet, *a* is cogebatur aram quandam quæ erat in urbe circum ire, ac vituperationem interim in ipſum compoſitam canere, quod nihil aliud erat, quam ſeipſum ſua voce objurgare. Ingenui pudoris & laudis amore melius ducuntur ad honeſta, virgis aut flagris cædi, ſervile eſt.

10. QUIN & ille mos erat, ut juvenes non ſolum ſuos quiſque parentes revererentur, *b* hiſque dicto audientes eſſent, verum etiam ut omnes ſeniores vererentur, tum de via cedentes, tum è ſedibus aſſurgentes, ac prætereuntibus illis taciti quietique. Qua re factum eſt, ut quiſque, non quemadmodum fit in aliis civitatibus, in proprios modo liberos, ſervos ac poſſeſſiones auctoritatem haberet, verum etiam in amicorum ac vicinorum liberos ac poſſeſſiones perinde jus haberet atque in ſua propria: ut omnia quam maxime inter ſe communiter haberent, ac aliena quiſque non aliter quam ſua curaret. Intellexerunt illi quantam utilitatem haberet communitas, non adacta, ſed ex mutua benevolentia proficiſcens. Quod enim à Pythagora proditum eſt, amicorum communia eſſe omnia, id illi volebant in Republica ſua quam latiſſime patere. Omnes enim cives inter ſe amici ſunt, multo magis omnes eandem profeſſi religionem. Poſtremo inter omnes homines ob hoc ipſum quod homines ſunt, intercedere deberet mutua benevolentia.

11. CÆTERUM puer abs quopiam caſtigatus, *c* ſi querelam ad patrem detuliſſet, turpe erat patri, ſi hoc audito non iterum filium emendaſſet. Siquidem ex inſtitutione majorum habebant hanc de ſe mutuo fiduciam, ut crederent neminem eſſe qui cujuſquam liberis, quos quiſque pro ſuis habebat, quidquam imperaret inhoneſtum. Prima ætas, quoniam nondum ſentit quid turpe, quid honeſtum, verberibus eget. Solent

a *Caſtigatio.* b *Communitas.* c *Diſciplina puerorum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

lent autem pueri à præceptoribus cæſi apud parentes queri de crudelitate eorum à quibus caſtigati ſunt. Ea res quoniam minuebat aliorum ſeniorum auctoritatem, hanc feneſtram occluſerunt liberis ſuis, ut omnium ſeniorum eadem eſſet in pueros auctoritas quæ patribus.

12. FURANTUR illic pueri etiam ex eſculentis quidquid poſſunt, *a* diſcentes dextre imponere vel dormientibus, vel indiligentius ſua ſervantibus. Deprehenſo pœna erat vapulare & eſurire. Datur enim illis cœna perquam tenuis, quo dum ſuopte ingenio depellunt inopiam, cogantur audaces eſſe & callidi. Hoc erat cur cibi inopia premerentur: quin ob id etiam dabatur illis victus exiguus, uti conſueſcerent nunquam expleri ad ſatietatem uſque, ſed famem tolerare poſſent. Siquidem hac ratione exiſtimabant illos & ad bellum utiliores evaſuros, *b* ſi valerent, & poſt toleratam inediam perdurare in laboribus: quin & temperantiores vilibuſque contentos fore, ſi longo tempore minimis impendiis degenerent: inſuper ſi citra obſonium aſſueſcerent vivere, & quemvis cibum appoſitum boni conſulere, exiſtimabant corpora fore tum ſalubriora tum majora, quod ſubtracta cibi copia conferret ad proceritatem, dum non depreſſa corpora tolluntur in altum potius quam in latum, redduntur que etiam pulchriora. Tenuis enim & gracilis corporum habitudo obſequitur artuum momento: obeſitas vero ex cibi copia collecta, propter gravitatem obſiſtit. Ut ea gens nihil dabat voluptati deliciiſve, ſed in omnibus ſpectabat Reipublicæ commoda, longe lateque diſſentiens à plurimorum ſententia, qui ſibi perſuadent, nihil eſſe utilius quam pueros immodico cibo potuque ſaginare: cum ea res non modo pigros reddat & laboribus inutiles, verum etiam tum corpora reddat deformiora, tum ingenia craſſiora.

13. NEC minor illis cura fuit de genere muſices, *c* modulorum & cantionum, quam de victu, cultu & cæteris quæ commemoravimus. Hæc autem talis erat, ut

a *Furandi ars.* b *Non eſt ſtylus Plutarchi. Sententia eſt apud Xenophontem.* c *Muſica virilis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ut animi vim ac ſpiritus excitaret, & impetum divino afflatui ſimilem, adque res gerendas accommodum induceret, cum reliquis Græciæ civitatibus magis placeret muſica demulcens, & ad voluptatem mollitiemque effœminans animos. Nam Plato magni referre putat quo genere muſices utatur civitas.

14. QUIN & orationis genus ſimplex & inaffectatum, nihil habens molle ac delicatum, nec in aliis verſabatur argumentis, quam vel in laudibus eorum qui fortiter ac generoſe vitam exegiſſent, quique pro Sparta occubuiſſent, & ob id ab omnibus ut beati celebrabantur, vel in vituperandis his qui metu periculorum nihil egregii geſſiſſent, & qui ob ignaviam à morte cruciabilem infelicemque vitam viverent: vel in pollicitatione per gloriæ ſtudium accendente animos ad virtutem, ad cujuſque ætatem accommodatæ, a Itaque tres erant apud illos chori juxta triplex ætatum diſcrimen, quibus in feſtis ſimul conſtitutis ſenum chorus incipiens canebat:

Nos fuimus olim ſtrenui juvenculi.

Secundus, in quo erant viri robuſtæ ætatis, ita reſpondebat:

At nos ſumus: ſi vis, facito periculum.

Porro tertius, qui erat puerorum, ita canebat:

Præſtantiores nos futuri olim ſumus.

15. QUIN inſuper apud illos erant numeri, ad quos temperarent inceſſum concitandis animis ad fortitudinem, audaciam, mortiſque contemptum accommodi, quibus utebantur tum in choris, tum ad tibiam tendentes in hoſtem: b Siquidem Lycurgus Rei bellicæ ſtudium cum muſices ſtudio copulavit, quo nimirum nimius bellandi ardor modulatione temperatus conſonantiam aptumque concentum haberet. Unde mos erat, ut in bellis Rex prius quam iniret prælium, Muſis ſacrificaret, quo pugnantes facinora ederent digna, quæ ſcriptis honeſtaque memoria celebrarentur. Nec permittebant, ut quiſpiam aliquid de veteri muſica mutaret, adeo ut Terpandrum cum eſſet antiquiſſimus, & omnium ejus ævi citharœdorum præſtantiſſimus, egregiuſ-

a *Chori tres.* b *Muſicæ genus.*

giuſque geſtorum heroicorum celebrator, tamen Ephori multaverint, ejuſque citharam arreptam paxillo affixerint, quod unam tantum chordam in ea præter neceſſitatem intendiſſet, ob vocis varietatem. Non enim probabant modos, niſi ſimpliciſſimos. Ac Timotheum certantem in Carneis (id feſtum erat in honorem Carni cujuſdam vatis inſtitutum: Pauſanias autem indicat apud illos Apollinem dici Carnion) ex Ephoris quidam arrepto enſe interrogarat: *Ex utra citharæ parte incidi vellet chordas quæ acceſſerant ultra ſeptem.* Ut ubique gens illa frugalitatem colebat, luxum horrebat, metuens à majorum inſtitutis recedere, quod ex his fontibus naſci ſoleat omnis rerum publicarum pernicies.

16. QUIN & ſepulchrorum univerſam ſuperſtitionem ſuſtulit Lycurgus, permittens ut non ſolum intra civitatem humarentur cadavera, verum etiam ut monumenta templis vicina haberentur. Submovit & funebres expiationes: nec conceſſit, ut quidquam una cum cadavere ſepeliretur. *a* Nam aliæ nationes, ſi quid fuiſſet vivo chariſſimum, id mortuo addebant in ſepulchro, damnoſa ſimul ac ridicula ſuperſtitione, quaſi mortui ſentiant aliquid: ſed in puniceo amictu, & oleæ foliis ex æquo: poſitos omnes ſepeliri juſſit. Vetuit etiam titulos & inſcriptiones addi monumentis, præterquam eorum qui in bello cecidiſſent. Suſtulit autem & luctus & funebres nœnias, quas reliquorum hominum vulgus incredibili ſumptu & apparatu, etiam per conductos ploratores celebrare conſuevit magna ſpecie dementiæ, quaſi manium ſit ullus ſenſus: aut ſi quid ſentiunt, iiſdem rebus delectentur, quas in vita non judicio, ſed animi vitio dilexerunt.

17. PEREGRINARI illis conceſſum non erat, ne morum peregrinorum vitæque incompoſitæ contagium attraherent. *b* Quin & peregrinos urbe exigebant, ne paullatim inundantes mali cujuſpiam civibus exiſterent magiſtri. Quiſquis autem civium non tuliſſet liberorum ſuorum juxta patrios ritus inſtitutionem, jure civium privabatur. Rurſus narrant quidam, quicunque pere-

a *Superſtitio funerum.* b *Peregrini mores.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

peregrinus Spartanæ civitatis inſtitutis ſuſtineret exerceri, eum ex Lycurgi ſententia admitti in eam civilitatis portionem quæ fuerat à priſcis ordinata. Cæterum vendere jus civitatis nulli fas erat. Perſpexerat vir ille prudentiſſimus, commerciis exterorum ac negotiatorum, civitates quamvis bene inſtitutas corrumpi, quod ad nequitiam omnes ſunt magis dociles quam ad virtutem. Sed nulla miſtura pernicioſior, quam quæ per Imperii tranſlationem prolationemve invehitur. Sic influxu Græcorum nationum effœminata eſt Roma: ſic Barbarorum commercio tandem & Sparta ex ſanctiſſima facta eſt corruptiſſima: ſic aliarum nationum admiſtu effœminata eſt Gallia, nonnihil etiam Germania.

18. VICINORUM famulis perinde ut ſuis uti mos erat, ſi quando quis opus haberet. *a* Itidem & canibus & equis, niſi forſitan his tum opus eſſet hero. Quin & ruri ſi qua re quis egeret, apertis foribus, & ablatis ab eo qui habebat ad uſum præſentem accommodis, obſignabat locum unde abſtulerat atque abibat. Inter hujuſmodi mores ubi locum inveniret inſatiabilis avaritia? ubi rapacitas aliena pro ſuis vindicantium? ubi ſupercilium è divitiis ſumptum? ubi latronum immanitas ob aliquantulum nummorum viatorem ignotum & innocuum jugulantium? Diceres hos germane Chriſtianos, ſi pro Lycurgo Chriſtum nacti fuiſſent legum latorem.

19. IN bellis utebantur puniceis tunicis, *b* ſive quod hic color videbatur illis aliquid habere virile, ſive quod ſanguineus coloris rubor plus terroris incuteret bellorum imperitis: ſive ne protinus conſpicuum eſſet hoſtibus, ſi quis vulnus accepiſſet, ſed utiliter lateret, ob veſtem ſanguini concolorem.

20. SI quando ſtrategemate, *c* hoc eſt callido conſilio ſuperaſſent hoſtem, Marti bovem immolabant, ſin aperto prælio, gallum: hoc pacto conſuefacientes belli Duces, ut non ſolum fortes eſſent ad prælium, verumetiam callidis conſiliis adverſus hoſtem inſtructi.

Præ-

a *Communitas.* b *Callide.* c *Conſilium in bellis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

præclarius enim exiſtimabant hoſtem ingenio citra ſanguinem dejicere, quam pugna plerumque utrimque cruenta.

21. CUM Deos comprecantur, hoc votis addunt, ut poſſint injuriam pati: quod neminem judicarent ad regendum Imperium, aut alioqui magnas res obeundas idoneum, qui quavis injuria commoveretur.

22. SUMMA comprecationis hæc erat, ut Dii bonis adderent honeſta, præterea nihil. *b* Non aliud petebant virtutis præmium quam honeſtam famam, cum multa alia ſint aliarum gentium vota, non ſolum multiloqua, verumetiam inutilia, nonnunquam & turpia à Diis poſtulantium.

23. VENEREM quam illi vocant Μορφώ, armatam colunt: *c* quin omnes etiam Deos Deaſque hac figura fingunt, ut lanceam teneant, hac imagine ſignificantes omnes eſſe bellica virtute præditos. Quoniam nihil ducebant turpius ignavia, nihil bellica virtute pulchrius: tali ſpecie proponebant Deos ſuos, quales cupiebant eſſe cives. At cæterorum Græcorum Theologia faciebat Deos otioſos & quietos, eoque fingebant illos geſtu recumbentium. Porro cum archetypum omnis honeſti petendum ſit à Numine, periculoſum eſt Reipublicæ tales facere Deos, quales ſi quis imitetur, inutilis aut pernicioſus ſit Reipublicæ futurus.

24. JAM & proverbio celebratum eſt apud illos: *d* *Admota manu fortunam eſſe invocandam:* quo ſignificabant, ſic eſſe invocandos Deos, ut ſimul & manum apponamus, & noſtram addamus operam, alioqui fruſtra invocari. Verum eſt, Numini acceptum ferri oportere, ſi quid in actionibus hominum proſpere cedit, ſed non favet Numen otioſis ac pigris: vult ſua munera ad nos per noſtram venire induſtriam, ne ſtultum videatur, ſi faveat ipſius dona contemnentibus.

25. PUERIS oſtendebant ſervos qui vino eſſent *e* temulenti, quo magis abominarentur ebrietatem, videntes quam deforme ſpectaculum ſit homo immo-

dico

a *Tolerantia.* b *Vota.* c *Armati Dii.* d *Induſtria.*
e *Temulentia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

dico madens vino, quamque dementi ſimilis. Immo cogebant Helotes quamplurimum bibere, deinde ſaltationes ineptas ſaltare, & carmina quædam ridicula canere. Ita quod alii prolixo ſermone vix perſuadent, ſobrietatem eſſe rem honeſtiſſimam, ebrietate nihil eſſe homine indignius, illi compendio ponebant ob oculos, ſed in mancipiis, ad quorum mores degenerare ingenuis turpiſſimum eſt.

26. Mos erat apud illos, non pulſare fores atriorum, ſed voce foras evocare ſi quid vellent. Adeo nihil clam geri volebant, ſed propalam omnia.

27. Strigilibus quibus ſudor abſtergeretur, non ferreis, ſed arundineis utebantur, in balneis, ut minus operoſis, parvoque parabilibus: nuſquam non memores frugalitatis ac *a* parcimoniæ.

28. Comoedias & tragœdias non audiebant, ut nec ſerio nec joco quidquam audirent repugnans legibus. Leges enim prohibent ſtupra, inceſtum & adulteria, prohibent dolos, injurias, furta, cæteraque flagitia: at in fabulis talia Poëtæ Diis affingunt. Nec placuit illis quorundam excuſatio, fabulas ad voluptatem fingi, non ad fidem veri: Voluptas ea corrumpit imbecillium animos. Hanc ob cauſſam Archilocum Poëtam cum veniſſet Lacedæmonem, eadem hora expulerunt, quod intellexerant ab illo ſcriptum: *Satius eſſe abjicere arma quam mori:* Carmen ſic habet:

Scuto aliquis gaudet Sajorum, quod bene pulchrum
Deſerui nolens inter opaca rubi.
Ille quidem clypeus valeat, quoniam mihi poſthac
Illo haud deterior forſitan obveniet.

29. Virginibus ac pueris ſacra erant communia, *b* quo vel ſic puellæ ad maſculinum robur proficerent.

30. Sciraphidam multarunt Ephori, quod à multis erat injuria affectus. Interpretabantur enim illius ignaviam eſſe in cauſa, quod complures auderent eundem lædere. Nam qui veterem impune ferat injuriam, invitat novam. Si qui primus læſerat, de latu

a *Parcimonia.* b *Lenitas prava.*

latus dediſſet pœnas legibus, cæteri temperaſſent ab injuria.

31. SCUTIFERUM militem interemere, *a* quod ſcuto nonnihil purpurei panni intertexuiſſet. In tantum horrebant exemplum peregrinæ luxuriæ, non ignari, ex minimis initiis immedicabilem vitiorum colluviem inundare, eoque tutiſſimum eſſe judicantes principiis obſtare. Ob id in primis in auctores ſeveriſſime animadvertebant. Plurimum nocuit Reipublicæ, quiſquis feneſtram vitiis aperuit.

32. ADOLESCENTULUM ex eorum numero qui exercebantur, increpuerunt, *b* quod viam noſſet quæ ducit in Pyleam: adeo ſtudebant ſuos à peregrinationibus ac rerum exoticarum cognitione ſervare alienos, ne per occaſionem à patriis inſtitutis degenerarent: præſertim cum Arcadia, cujus eſt Pylea, luxu deliciiſque Barbaricis eſſet corrupta.

33. CTESIPHONTEM ejecerunt qui ſe profitebatur de re quavis totum diem poſſe dicere, dicentes: *c Boni oratoris eſſe, ſermonem habere rebus parem.* Nulla in re juſtius putarunt adhibendam frugalitatem quam in oratione, quam Heſiodus non aliter quam pretioſum theſaurum parciſſime cenſet eſſe depromendam ad uſum, non ad oſtentationem.

34. PUERI apud illos in ara Dianæ cui ab indejicibili virtute cognomen Orthia, *d* flagellis ex more totum diem cæduntur: itaque frequenter durant ad mortem uſque hilares ac læti, concertantes inter ſeſe de victoria, quis ipſorum diutiſſime fortiſſimeque toleraret verbera, victor cum primis celebris habetur. Hoc certaminis genus appellant διαμαςίγωσιν. Renovatur autem quotannis. Hujus conſuetudinis originem indicat Plutarchus in vita Ariſtidis. Cum Pauſanias paulliſper ſemotus à ſtatione militum rem divinam faceret, Lydi aliquot incurſione facta, ſacrificiorum apparatum diripuerunt: quos ipſe cum comitibus ſuis comprehenſos, quoniam inermes erant, loris cecidit.

a *Severitas.* b *Peregrini mores.* c *Loquacitas.* d *Pueritia dura.*

In hujus facti memoriam fieri cœptum eſt Spartæ, quod retulimus. Pauſanias in Laconicis diverſam adfert hujus conſuetudinis cauſſam. Cum Limnates, Cynoſurenſes, Meſoani, & Pitanenſes Dianæ ſacrificarent, in diſſidium venerunt, ex diſſidio ad pugnam, adeo ut multis cadaveribus ara compleretur, reliquos peſtilentia conſumpſit. Hinc proditum eſt oraculum, aram Dianæ humano ſanguine expiandam eſſe. Cum igitur immolarent cuicunque ſors obveniſſet, Lycurgus eam mactationem vertit in flagellationem adoleſcentulorum. Ita factum eſt, ut citra necem hominum ara ſanguine humano expiaretur. Hoc exemplum ut imitari ſit ineptum, ita nobis exprobrat immodicam indulgentiam erga pueros, qui ſic in deliciis eos educamus, ut ad ſtudiorum quoque laborem ſint inutiles, & omnis increpationis quamvis blandæ impatientes.

55. HÆC utcumque æſtimentur, unum tamen quiddam ad honeſtatem ac beatitudinem conducens civibus ſuis præſtitiſſe videtur Lycurgus. *a* Quid hoc? Affatim otii, propterea quod ſedentarias artes in totum attingere fas non erat. Neque prorſus opus erat ullo opificio negotioſo operoſoque ad quæſtum poſtea quam divitiis in totum tum admirationem, tum honorem ademerat. Sed Helotes, hoc eſt, mancipia colebant illis agros, fructumque reddebant à majoribus præfinitum. Sunt & hodie qui hoc exemplum imitentur, per ſervos, aut conducticias operas, aut per eos quos ex liberis ſervos faciunt pleraque facientes, non ut ipſis interim vacet meditari meliora, ſed ut otium habeant bibendi, aut ludendi aleam.

36. ERAT autem deteſtabile, ſi quis alicui pluris locaſſet agrum quam erat præſcriptum: quo ſimul & mancipia lucri gratia libentius inſervirent, ne cives plus ſolito quærerent. Quanto conſilio ea gens omnium vitiorum materiam in mancipia rejiciebat, ab ingenuis arcebat, contra quam reliquæ faciebant nationes quæ liberis luxus, libidinis, avaritiæ, temulentiæque ſeminaria

a *Otium liberale.*

naria vindicant, ſervos ad paupertatem & frugalitatem adigunt.

37. INTERDICTUM erat illis nauticam exercere, ac navalibus uti pugnis, tametſi poſt navalibus præliis mare potiti rurſus abſtinuerunt, cum perſpicerent civium mores corrumpi. Sed denuo ab hac ſententia mutati ſunt, quemadmodum in cæteris omnibus. Ubi pecuniæ ſunt in Lacedæmoniorum regionem convectæ, qui eas importarant, morte damnati ſunt. Siquidem Alcameni ac Theopompo Regibus hoc oraculum erat redditum: *a Pecuniarum amor Spartam perdet.* Nihilo ſecius tamen Lyſander devictis Athenienſibus magnam auri argentique vim invexit, nec ſolum pecunias receperunt, verumetiam ipſi viro honos eſt habitus. Proinde Sparta donec Lycurgi legibus uteretur, nec à jurejurando recederet, ſexcentis annis in Græcia primas tenuit & legum æquitate & gloria. Cæterum cum ab his paullatim defluerent, invaderetque obiter divitiarum amor & avaritiæ malum: non ſolum ob hæc decrevit illorum potentia, verumetiam quibus antèa ſociis & amicis in bello fuerant uſi, eos inimicos habere cœperunt. Porro cum ita ſe gererent, tamen poſt Philippi Macedonis in Cheronea victoriam, quanquam Græci cæteri omnes illum Imperatorem terra pariter ac mari declaraſſent, ac poſt hunc Alexandrum filium everſis Thebanis, ſoli Lacedæmonii tametſi civitatem haberent nullis cinctam muris, eſſentque non modo perpauci propter aſſidua bella, ſed multo quam antea imbecilliores captu faciles eſſent facti, quoniam adhuc ſervabant admodum exiguas quaſdam Lycurgicarum legum ſcintillas, non ſe præbuerunt belli ſocios, neque cæteris Græcis, *b* neque poſt Macedonicis Regibus, neque in commune cum illis conſilium venerunt, neque tributum pendere coacti ſunt: donec per omnia contemptis Lycurgi legibus, à propriis civibus tyrannide oppreſſi ſunt, ita ut nihil jam reliquum eſſet patriæ inſtitutionis, ſed reliquorum ſimiles effecti, & gloria & libertate, quam

 prius

a *Pecunia peſtifera res.* b *Degeneratio.*

prius obtinuerant, exuti ſunt, & in ſervitutem traducti: ac nunc quemadmodum cæteri ſub Romanorum vivunt Imperio. Grave documentum univerſis, Imperia virtute parari: avaritia, luxu, delitiiſque vel perire, vel verti in tyrannidem.

APOPHTHEGMATA LACÆNARUM.

1. ARCHILEONIS Braſidæ mater, poſt obitum filii cum Amphipolitæ quidam veniſſent Spartam, eamque inviſerent, percunctata eſt num honeſte, & ut Spartano dignum erat, occubuiſſet: illis juvenis virtutem amplificantibus ac dicentibus, eum in bellicis negotiis Lacedæmoniorum omnium eſſe præſtantiſſimum, reſpondit: a *O hoſpes, honeſtus quidem ac ſtrenuus erat filius meus, ſed multos illo præſtantiores habet Lacedæmon.*

2. GORGO Cleomenis Regis filia, cum Ariſtagoras Mileſius Cleomenem ad bellum pro Ionibus adverſus Regem Perſarum ſuſcipiendum hortaretur, magnam pecuniarum vim pollicens, quantoque magis ille recuſabat, tanto plus adderet promiſſæ ſummæ: b *Pater*, inquit, *corrumpet te hic peregrinulus, ni ocyus eum ædibus extruſeris.* Ubi nunc ſunt qui dicunt avarum mulierum genus, cum Gorgo pro hortatrice patri fuerit dehortatrix?

3. EIDEM cum pater aliquando mandaſſet, ut quidam mercedis nomine daret frumentum, & elogium addidiſſet. Docuit enim me vinum reddere ſuavius: c *Ergo*, inquit, *O pater, & vini plus bibetur, & qui bibent delicatiores deterioreſque reddentur.* Quis ſatis prædicet hanc puellam, & ſene & viro ſeveriorem? atqui ſolet hic ſexus maxime capi rebus ſuavibus.

4. EADEM cum videret Ariſtagoram à quopiam è famulis calceari: d *Quid*, inquit, *Pater? Hoſpes iſte manus non habet.* Exiſtimabat non ferendas viri delicias, qui in eo abutebatur famuli opera, quod ipſe ſui mani

a *Habetur pag. 45. apopht. 62.* b *Pecunia contempta.* c *Simile habetur antea pag. 41. apopht. 43.* d *Severe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

manibus facere ſibi poterat. Et non pudet quoſdam quibus veſtiendis comendiſque vix decem famuli ſuffi-ciunt. Opus eſt famulo, qui ventrem exoneraturo ſolvat ligulas: qui fœnum aut lanam porrigat exterſuro, ac minimo minus qui abſtergat.

5. CUM hoſpes quiſpiam molliter & ægre veſtem prælongam attraheret, protruſit hominem dicens: *a Non tu hinc abis, qui nec ea poſſis quæ ſunt fœminarum?* Mulierum eſt lacinoſis & in humum defluentibus uti veſtibus, quin & caudas admodum longas interdum trahunt, nec tamen gravantur onere, aut ſuccingunt.

6. GYRTIAS, cum Acrotatus, qui illi erat ex filia nepos, è quadam puerorum pugna multis acceptis plagis domum pro exanimi relatus eſſet, plorantibus cæteris familiaribus ac notis: *b Non tacebitis*, inquit. Declaravit cujus eſſet ſanguinis. Addidit: *Fortes non eſſe complorandos, ſed ſanandos.*

7. CUM illi è Creta nuncius eſſet allatus de morte Acrotati: *c Cum ad hoſtes*, inquit, *proficiſceretur, nonne futurum erat ut aut ipſe moreretur, aut illos occideret?* Jucundius autem eſt audire quod mortuus eſt, ut & ipſo & civitate & progenitoribus dignum erat, *d* quam ſi iners & imbellis per omne ævum viveret. Solent aviæ tenerius & impotentius amare nepotes ſuos quam ipſæ matres. Et ubi nunc ſunt quæ in morte liberorum confugiunt ad laqueum, cum Gyrtias nepotem & feminecem lugeri vetuerit, nec eundem flendum putarit, quod fortiter pugnans interiſſet?

8. DAMATRIA cum accepiſſet filium ita ſe gerere in bello ut tali matre videretur indignus, domum redeuntem interemit. Qua de re hoc fertur epigramma:

e Tranſgreſſum leges mater Damatria natum,
Ipſa Lacæna necat, non Lacedæmonium.

Hoc facinus propius accedit ad Barbaricam immanitatem quam ad fortitudinem, utile tamen exemplum eſt ad exprobandam vulgo matrum nimiam in liberos indul-

a *Severe.* b *Fortiter.* c *Fortiter.* d *Prudenter.* e *Fortiter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

dulgentiam, quæ ob hoc ipſum ſæpe impotentius amant eos quod ſint nequitia corruptiſſimi.

9. ALTERA quædam Lacæna filium, qui deſerto in acie loco fugerat, ut patria indignum interemit, dicens: *a Haud meum eſt hoc germen:* in quam extat hoc epigramma:

Germen iners abeas ad tartara, teque peroſus,
Eurotas ſervis nec det aquam timidis.
Ignavus catulus, mala ſors, hinc vade ſub orcum,
I Sparta indignus, quem nec ego peperi.

Alia quædam cum filium audiſſet fortiter in acie cecidiſſe, ait:

b Plorentur timidi, mî infletus humabere nate,
Et matre hac vere dignus es & patria.

Hoc ante tributum eſt Tynnicho, quod tamen Philelphus ſeparatim commemorat.

10. ALIA quædam ut audierat filium incolumem, ſed fugiſſe ab hoſtibus, ſcripſit illi: *c Malus rumor de te ſparſus eſt, aut hunc dilue, aut ne ſis.* Præſtabilius judicavit mori, quam cum ignominia vivere.

11. ALIA rurſus cum filii qui è prælio fugerant, ad ipſam venirent. *d Quo*, inquit, *itis ignava & fugitiva mancipia?* & oſtenſo ventro: *Num huc*, inquit, *denuo ſubituri, unde emerſiſtis?* Hoc apophthegma Cynaca dignum eſt.

12. QUÆDAM filium ad ſe venientem conſpicata, percunctata eſt quid ageret patria: is cum reſpondiſſet: Periere omnes, laterem conjecit in illum, occiditque dicens: *e Te igitur nobis miſere mali nuncium?* Vita putavit indignum qui cum ſuis perire non ſuſtinuiſſet.

13. CUIDAM qui matri narraſſet quam generoſe frater occubuiſſet: *f Proinde an non turpe eſt*, inquit, *tibi non contigiſſe illi eſſe comitem.*

14. QUÆDAM filios quos habebat quinque poſtea quam in bellum emiſerat, ante ſuburbium ſtabat exſpectans quis eſſet belli exitus. Ut acceſſit quiſpiam nun-

a *Fortiter.* b *Pag.* 101. *apopht.* 48. c *Animoſe.* d *Ruſtice.* e *Fortiter.* f *Animoſe.*

nuntians filios illius omnes occubuiſſe: *a Non iſthuc percunctabar*, inquit, *ignavum mancipium, ſed quid ageret patria.* Is cum reſpondiſſet à patria ſtetiſſe victoriam: *Libenter igitur*, inquit, *accipio filiorum interitum.* Egregia mulier privatum in liberos affectum publicæ in patriam pietati poſthabuit.

15. QUÆDAM ſepeliebat filium, ad eam cum vilis anicula quædam acceſſiſſet, dicens: Heu fortunam ô mulier: illa ſubjecit: *b Per Geminos*, inquit, *bonam equidem arbitror. Siquidem cujus gratia filium peperi, videlicet ut pro Sparta moreretur, id mihi contigit.* Fortiſſima mulier aniculæ deplorationem vertit in gratulationem. Hujus meminit M. Tullius. Tuſculanar. quæſtion. libro primo.

16. CUM mulier quædam Ionica de texto quodam ſuo ut pretioſo gloriaretur, Lacæna oſtenſis quatuor filiis quos habebat moribus compoſitiſſimis: *c Hujuſmodi*, inquit, *decet eſſe heneſtæ probaque mulieris opera, deque his tollere animos & gloriari.* Iones operoſis texturis vacant, quæ varia picturarum habent argumenta. At Spartana docuit, nullum opus eſſe præclarius, quam ſi filios honeſtis moribus inſtituat. His enim melius ornari patriam, quam aulæis, aut veſtibus Ionicis.

17. ALIA cum accepiſſet quod filius peregre agens, inhoneſte ſe gereret, ſcripſit illi: *d Malus rumor de te ſparſus eſt, hunc tollito, aut ne eſto.*

18. SIMILITER cum Chii exſules veniſſent Spartam, multis nominibus incuſabant Pædaretum. Eos mater Teleutia ad ſe accerſit: ex his ubi cognoviſſet quæ filio objicerent, videreturque filius in culpa eſſe, ſcripſit illi in hunc modum: *e Mater Pædareto, ut aut melius viveret, aut illic maneret, deſperans ſe Spartæ eſſe incolumem.* Virago mortem minata eſt filio, ni mores corrigeret ſuos.

19. ALTERA filio injuriarum poſtulato: *f Aut crimine*, inquit, *fili, aut vita teipſum libera.* Mater in filium

a *Fortiter.* b *Fortiter.* c *Graviter.* d *Simile ſuperiori apopht.* 10. e *Severe.* f *Severe.*

filium ſeverior quam judex, quæ extinctum malebat, quam cum ignominia vivum.

20. ALIA filium claudum in aciem proficiſcentem deducens. *a Fili*, inquit, *ſingulo quoque gradu fac virtutis memineris*. Aliis claudicationis vitium ſolet formidinem incutere: at hæc monuit ut ex ipſo vitio ſumeret animos ad rem fortiter gerendam: ita cogitans, nihil eſt in fuga præſidii claudo, aut vincendum eſt, aut moriendum.

21. ALIA, cum illi filius rediſſet ex acie, atque ex vulnere pedis vehementer doleret: *b Si virtutis*, inquit, *memineris ô fili, non ſolum non dolebis, verum etiam bono futurus es animo*. At vulgus matrum ſolet filiorum dolorem ſuis querimoniis & lachrymis exaſperare, hæc animavit ad doloris tolerantiam.

22. LACEDÆMONIUS quidam ſic in bello vulneratus ut ingredi non poſſet, ſed quadrupedum more ambularet, cum ob id deriſus erubeſceret, à matre reprehenſus eſt his verbis: *c Quanto præſtabat, fili, de fortitudine gaudere, quam de ſtulto riſu pudeſcere*. Simile narrat Cicero de matre Sp. Calvidii, verba mulieris ſumens ex apophthegmate, quod paulo ante præceſſit.

23. ALIA clypeum imponens filio ſic illum adhortata eſt: *d Fili, aut hunc, aut ſuper hunc*: Laconica brevitate ſentiens ſic rem gerendam in bello, aut ut victor clypeum referret, aut mortuus in eo domum reportaretur.

24. ALIA rurſus filio ad bellum proficiſcenti clypeum imponens: *e Hunc*, inquit, *tibi pater ſemper reſervavit: proinde tu fac ſerves eundem, aut ne ſis*.

25. ALIA filio docenti quod brevem haberet gladium: *f Tu*, inquit, *adde gradum*: ſignificans nihil obfuturam gladii brevitatem, ſi propius ad hoſtem accederet.

26. ALIA cum audiſſet, quod filius fortiter in prælio ſe gerens occubuiſſet: *g Nimirum*, inquit, *meus erat*. Non deploravit mortem filii, ſed de virtute ſibi gratulata eſt.

a *Claudus*. b *Fortiter*. c *Fortiter*. d *Fortiter*. e *Fortiter*. f *Argute*. g *Fortiter*.

eſt. Contra, cum de altero audiſſet, quod ob timiditatem prælium detrectans ſalvus eſſet: *Nimirum*, inquit, *non erat meus:* ſentiens non eſſe habendos pro liberis qui à parentum inſtitutione degeneraſſent.

27. ALIA cum audiſſet filium in prælio cæſum: *a Deponite illum*, inquit, *ut erat in ordine locatus, ejuſque locum expleat frater*. Tale robur animi quam in paucis reperias viris: Non metuit orbitatem, modo vita patriæ impenderetur.

28. ALIA cum in publica ſolemnique pompa audiſſet filium in prælio quidem tuliſſe victoriam, ſed ex vulnerum multitudine mori, coronam non depoſuit, ſed glorians comitibus dixit: *b Quanto pulchrius eſt, amice, in acie victorem occumbere, quam in Olympiis parta victoria vivere:* Quantum hæc virago diſſenſit à cæteris mortalibus, quibus perſuaſum erat Diis proximum eſſe in Olympiis ferre palmam, cum ibi non ageretur certamen virtutis, ſed artis & impendiorum: tum nihil eſſe terribilius morte, neque qudquam eſſe tanti, quod vitæ jactura ſit emendum. Hæc nullam exiſtimavit victoriam ſpecioſiorem, quam quæ patriæ quæreretur, nec ullam mortem optabiliorem, quam quæ cum hac laude contigiſſet.

29. CUM quidam ſorori ſuæ narraret quam fortiter ipſius filius in prælio occubuiſſet: *c Quantum*, inquit illa, *de filio cœpi voluptatis: tantum tuam doleo vicem, qui à tam honeſta ſocietate defeceris*.

30. QUIDAM Lacænam miſſo nuncio ſollicitavit, num aſſentiretur ut ipſa ſui faceret copiam. Cui illa reſpondit: *d Cum eſſem puella, parenti obedire didici, idque feci: mulier autem facta, viro. Itaque ſi me invitat ad honeſta, viro meo primum rem aperiat*.

31. VIRGO quædam paupercula roganti quam ſponſo dotem eſſet allatura: *e Pudicitiam*, inquit, *à majoribus traditam*. Generoſe profeſſa eſt eam eſſe pulchre dotatam, quæ mores incorruptos adferret ad nuptias.

a *Fortiter*. b *Fortiter*. c *Similiter antea pag.* 123. *apoph*. 13. d *Pudice*. e *Pudice*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

32. LACÆNA rogata num ad virum acceſſiſſet: *a Non*, inquit, *ſed ille ad me:* ſignificans ſeſe non libidinis cauſa commercium habere cum viro, ſed parentibus ac legibus obtemperantem. Turpiſſimum enim eſt fœminæ, ſi virum ad coitum ſolicitet.

33. VIRGO quædam clanculum corrupta fœtum extinxit, *b* tam interim patiens dolorum, ut nullam ederet vocem, adeo ut parturiens & patrem, & alios qui aderant, falleret. Nam magnitudinem cruciatus turpitudo cum honeſtate conjuncta ſuperavit. Generoſi animi erat, quod ignominiam pati non poſſet: factum ipſum habebat turpitudinem, quam ut effugeret, nixus in quibus aliæ mulieres ſolent miſeras voces edere, ſilentio perpeſſa eſt.

34. ALIA cum venderetur interrogata quid ſciret: *c Fidelis*, inquit, *eſſe*. Exiſtimabat fidem in famula quovis opificio eſſe melius.

35. ALIA ſimiliter captiva cum interrogaretur quid ſciret: *Probe*, inquit, *regere domum*, Et hæc non vulgaris ars eſt in muliere.

36. QUÆDAM à licitatore interrogata num eſſet futura proba, ſi ipſam emeret: *d Etiam*, inquit, *ſi me non emeris.*

37. ALIA cum in auctione præco rogaret illam quid ſciret: *e Libera*, inquit, *eſſe*: ſignificans ſeſe captivam quidem eſſe, cæterum ad illiberalia juſſa non parituram. Itaque cum emptor imperaſſet quædam non convenientia liberæ: *Plorabis*, inquit, *qui tibi ipſi talem invideris poſſeſſionem*, moxque ſibi necem conſcivit.

38. AGESISTRATA cum Agidem filium exanimem jacentem videret, exoſculata faciem dixit: *Nimia tua ô fili bonitas, nimia manſuetudo & humanitas te ſimul & nos perdidit.* Moliebatur enim Agis facinus ſane præclarum, ſed invidioſum, nimirum ut degenerantes Lacedæmoniorum mores ad priſcam illam ſeveritatem revocaret. Interim dum ſtudet offendere neminem,

a *Pudice.* b *Fortiter.* c *Generoſe.* d *Antea pag. 99. apopht. 36.* e *Simile habetur de viro pag. 99. apoph. 35.*

minem, & gratificari omnibus, ſemetipſam in exitium conjecit.

39. EADEM laqueo guttur inſerens: *a In hoc tantum*, inquit, *Spartæ utilis fui.* Doluit generoſæ fœminæ, quod filio non licuit de patria quemadmodum voluit bene mereri.

40. CUM Thebani irrupiſſent in Laconicam, *b* & inter captivos captivaſque multos etiam abduxiſſent Helotas, juſſerunt illos Terpandri, Alcmanis ac Spendonis Laconica carmina canere: illi recuſarunt dicentes, id nolle filias heriles: adeo plus apud illos valuit concaptivarum puellarum auctoritas, quám juſſa victoris. Hinc probarunt quidam eſſe verum quod vulgo diceretur: *Liberum Spartæ maxime liberum eſſe; contra ſervum, maxime ſervum.* Ita Plutarchus in vita Lycurgi.

41. THEBANO veſtem induens caſu brachium nudavit: cuidam autem dicenti. O pulchrum brachium: *At non publicum*, inquit. Admonens uni pulchrum eſſe non cuivis, & laudatoris illius intemperantiam notans, qui alieni corporis nimium curioſus ſpectator eſſet.

CHILONIS LACONIS APOPHTHEGMATA.

1. NON dubium eſt quin Chilo Lacedæmonius, qui fertur unus de numero ſeptem Græciæ Sapientum, in apophthegmatis Laconicam indolem retulerit, quanquam ſcriptorum, ut opinor, vitio, non habent eandem gratiam quæ illi tribuuntur. Diogenes Laërtius hæc illi adſcribit: Fratri querenti quod Ephorus ille non crearetur, cum ille eſſet: *c Ego*, inquit, *injuriam ferre novi, tu non:* ſignificans neminem eſſe idoneum Magiſtratui, qui non poſſit diſſimulare multa præter æquum & bonum facta, juxta illud *ἄρχων ἄκουσον κ̀ δικαίως κἀδίκως*, id eſt, Princeps æqua & iniqua pariter audias.

2. AB Æſopo interrogatus quid ageret Juppiter, reſpondit: *d Excelſa deprimit, depreſſa extollit:* indicans

a *Pietas in patrem.* b *Servorum turba.* c *Idem tribuitur alteri. Moderate.* d *Viciſſitudo rerum.*

cans arbitrio Numinis res hominum ſurſum deorſum volvi, revolvique.

3. INTERROGATUS qua re docti præcellerent indoctos: *a Bona*, inquit, *ſpe*. Doctos autem appellabat, honeſtis legibus ac moribus inſtitutos, & juxta rectam inſtitutionem vitam agentes. Hi cæteris rebus pares hoc uno ſuperant improbos, quod poſt hanc vitam ſperant recte factorum præmia. Nam Lacones exiſtimabant egregios viros poſt obitum in vitam beatam translatos fieri Divos.

4. DICERE ſolet, quod Lydius lapis eſt auro, id aurum eſſe homini. *b* Lapis enim index affrictu prodit quale ſit aurum, ipſum autem aurum arguit quale hominis ingenium, juxta illud: *Magiſtratus virum arguit*.

5. JAM grandævus dicebat, *c* ſe ſibi nullius facti conſcium eſſe cujus pœniteret, uno excepto, quod cum eſſet adſcitus arbiter ut inter duos amicos finiret controverſiam, nec quidquam vellet adverſus leges facere, perſuaſit alteri amico, ut ad alios deferret arbitrium. Hoc pacto & legem ſervavit & amicum. Hic ſcrupulus nonnihil movebat ſenis animum, quod perfectæ virtutis fuiſſet, nullo metu à regula legum deflectere, nec illius amicitiam magni facere, qui ob ſententiam ſecundum leges, non ſecundum ipſum datam deſineret amicus eſſe. Quid illa ſanctius anima, qui per omnem vitam, quæ illi longa contigit, hoc tantum criminis admiſit?

6. QUIDAM, quorum eſt A. Gellius, huic tribuunt & illud: *d Sic ama tanquam oſurus, ſic oderis tanquam amaturus*. Hoc dicto admonuit, nec ſimultates tam acriter exercendas, ut præcludatur omnis in gratiam reditus, nec animis adeo fidendum, ut illis committas, quo ſi fiant inimici, poſſint te perdere.

7. DOCEBAT *e* neminem conviciis laceſſendum, ne ſi dixerimus quæ lubet, audiamus viciſſim quæ dolent. Habet enim & maledicendi morbus ſuam voluptatem, ſed quæ plerumque male audiendi ſummo dolore

a *Virtutis præmia.* b *Aurum index.* c *Conſcientia puritas.* d *Moderate.* e *Maledicentia.*

lore penſatur. Huc alluſit Marcus Tullius Salluſtio comminans fore, ut ſi quam voluptatem maledicendo cœpiſſet, eam male audiendo perderet.

8. DICEBAT, *a* non committendum ut lingua præcurreret animum: admonens prius cogitandum quid loquaris, quam lingua prorumpat in verba. Neſcit enim vox miſſa reverti. Cogitatio prior poteſt corrigi poſteriore meliore, ut habet proverbium, vox non item.

9. DAMNUM *b* ajebat turpi lucro præferendum. Nam illud ſemel dolere, hoc ſemper. Jactura rei facile ſarciri poteſt, fama contaminata vix unquam diluitur. Res amiſſa exiguo tempore dolet, ſceleris conſcientia ſemper cruciat animum. Itaque lucrum ſcelere partum, damnum eſt, non lucrum.

10. NON eſſe tentanda quæ fieri non poſſunt. *c* Quædam honeſta ſunt ac magnifica, ſed magno Reipublicæ malo tentantur, ſi nequeas perficere. Atque hæc eſt præcipua pars boni conſultoris, diſpicere non ſolum quid per ſe optimum ſit, ſed quid pro temporum ratione poſſit obtineri.

11. ROGATUS quid eſſet difficile: *d Arcanum*, inquit, *reticere*. Tanta eſt linguæ omnium maxime volubilis incontinentia, cum alioqui nihil videatur facilius quam ſilere.

12. IDEM præcipiebat, *e* linguam cum alias ſemper, tum præcipue in convivio continendam, quod illic cibus & potus invitet ad intemperantiam. Porro ubi plus eſt periculi, ibi major eſt adhibenda cautio.

13. NULLI, *f* minandum eſſe, non ſolum quod id mulierum videatur eſſe potius quam virorum, verumetiam quod minitari ei cui velis nocere, eſt inimicum admonere ut ſibi caveat, tibique ipſi lædendi facultatem adimere. Amicis autem minari, parum eſt humanum. Recte tamen minamur, quoties aliquem hoc remedio correctum eſſe cupimus, & hac pœna decrevimus eſſe contenti.

a *Lingua preceps.* b *Lucrum turpe.* c Ἀδύνατα. d *Silentium.* e *Loquacitas in convivio.* f *Mina inutiles.*

14. PROMPTIUS *a* ad amicorum adverſam fortunam, quam ad res ſecundas accurrendum. Rebus proſperis advolant quilibet, etiam minus amici: qui adſunt reflante fortuna, hi vere ſunt amici.

15. UXOREM *b* humilem modico apparatu ducendam, ne pro conjuge dominam acceſſas domum. Sat enim dotata venit puella quæ pudicitiam & honeſtos mores ſecum adfert. Proinde hoc erat unum ex Laconicis inſtitutis, ut virgines ſine dote nuptum irent.

16. VETABAT de *c* mortuis male loqui, quod ignavum videretur eos inceſſere lingua, qui reſpondere non poſſunt, ac turpe eſſet cum umbris ac larvis luctari. Nam id eſt, quodammodo ſepultum refodere.

17. DOCEBAT honorem à junioribus habendum *d* ſenectuti, ut ipſi facti ſenes ab aliis habeantur in pretio. Ea res geminam habebat utilitatem. Siquidem ut ſenum auctoritas ac reverentia temperabat ætatem laſcivam à peccando: ita ſenes cavebant ne quid committerent quo juvenibus vel ob ineptiam ludibrio poſſent eſſe, vel ob turpitudinem pernicioſi: ſed inter omnes juvenes omneſque ſenes ea eſſet reverentia, quæ inter parentes ac liberos.

18. ADMONEBAT *e* ſecundis rebus elato non applaudendum nec arridendum. Infelix felicitas eſt, quæ hominem reddit inſolentiorem, eoque non plauſum meretur, ſed lachrymas. Graviuſque peccant qui docent inſolentiam, quam qui utuntur. Sæpe populus clamat in avaritiam ac tyrannidem Principum, cum ipſe doceat illos hæc vitia. Quidam codex Græcus habebat, ἀτυχοῦντι μὴ ἐπιγελᾶν, id eſt, infelicem non eſſe irridendum, ſive infelici non inſultandum: id enim extremæ eſt inhumanitatis.

19. DOCUIT potentiæ adjungendam manſuetudinem, ut à ſuis non tam metum extorqueat, *f* quam impetret reverentiam. Reverentiæ comes eſt amor, metus odium. Amari autem non ſolum honeſtius eſt, verumetiam tutius.

20. AD-

a *Amicus verus.* b *Uxor humilis.* c *Mortuis parcendum.* d *Senectus honoranda.* e *Inſolentia.* f *Moderate.*

20. ADMONEBAT ut ſuæ quiſque domui bene præeſſet. Primam enim curam debemus familiaribus: nec idoneus videtur adminiſtrandæ Reipublicæ qui privatam recte gubernare neſcit. Domus enim nihil aliud eſt quam parva civitas.

21. VINCENDAM *a* iram, quod is affectus ſit cæteris potentior, quam ſuperare fortius eſt, quam hoſtem armatum dejicere: nec minus exitii mortalibus ſit ab ira, quam ab hoſte.

22. DIVINATIONEM non eſſe deteſtandam, *b* quod hanc Deorum munus eſſe crederet, quæ ratione percipi poſſet ab homine inſigni virtute prædito. Nam ipſe prædixiſſe fertur futurum, ut ex inſula Cythera ſummum malum oriretur Lacedæmoniis, cujus ſitum naturamque cum didiciſſet: *Utinam*, inquit, *hæc aut nunquam fuiſſet, aut ſimul ut nata fuit, ſubverſa fuiſſet.* Nam Demaratus Lacedæmone profugus Xerxi ſuaſit, ut in ea inſula claſſem haberet: ac plane Græciam ſubegiſſet Xerxes, ſi Demarati conſilium fuiſſet ſequutus. Poſt Nicias ea potitus ſtatuit illic præſidium Athenienſium, & Lacedæmonios multis cladibus afflixit.

23. FERTUR & hoc illius nomine: *c In via non properandum.* Ex inceſſu colligitur animus, præceps arguit præcipitem, nimium lentus ignavum. Decet autem in publico compoſitis eſſe moribus. Fortaſſe deterruit à præcipiti conſilio.

24. HUIC ſimillimum eſt, inter loquendum non eſſe movendam manum. Id enim eſſe vecordium. Unde & in Hebræorum proverbiis eſt: *Stultum digito loqui.*

25. MONUIT *d* obtemperandum legibus. Hoc ad Principes præcipue pertinet, qui ſe credunt non teneri legibus. Nec aliunde magis florent Reſpublicæ, quam ſi legum vigeat auctoritas. Nec ibi tyrannis oriri poteſt, ubi ex arbitrio priſcarum legum geruntur omnia.

26. DICEBAT adamandam eſſe quietem, *e* quoties

a *Ira.* b *Divinatio.* c *Mores in publico.* d *Legum auctoritas.* e *Otium.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ties datur honeſtum otium, juxta illud, ἡσυχία καλὸν. Nihil enim vel tutius, vel jucundius. Nullum autem negotium periculoſius quam bellum.

27. QUIN & illud huic adſcribitur: *a Cave tibi ipſi*. Fortaſſe legendum, cave teipſum, ſive teipſo, ſive obſerva teipſum. Nam Græce eſt, φυλάττειν ἑαυτὸν, ut admoneat ſibi quemque debere ſuſpectum eſſe. Omnes ſibi cavent ab aliis, at frequenter nemo magis hoſtis eſt homini, quam homo ſibi, dum libidinem, dum iram, dum ambitionem aliaſque cupiditates adhibet in conſilium. Demiror autem quem auctorem ſequutus Auſonius hæc illi adſcribat.

28. ITA moderandam vitam, ut nec inferioribus ſis terrori, nec ſuperioribus deſpectui. Metui à ſubditis tyrannicum eſt: negligentiæ vero eſt, ſic agere, *b* ut à majoribus contemnaris. Hoc & ad ætatem referri poteſt. Sic temperandi mores, ut à junioribus ameris potius quam timearis, à majoribus non contemnaris. Immodica ſeveritas parit terrorem: ſomnolentia, vinolentia, incogitantia, ſimiliaque vitia gignunt contemptum. Poteſt & ad fortunam accommodari, quæ ſi ſit vehementer ampla, parat qui metuant citius, quam qui ament aut revereantur, ſin humilior, paret contemptui. Mediocritas igitur hic quoque eſt optima, Auſonii carmen ſic habet:

Nolo minor me timeat, deſpiciatque major.

29. PRÆTEREA ſic eſſe contemnendam mortem, ut nihilo ſecius curam habeas incolumitatis. Non enim eſt fortitudinis, ſed amentiæ, ſemet temere in vitæ diſcrimen conjicere: ſed quoties aut inevitabilis neceſſitas urget, aut gravis honeſtaque cauſſa ſuadet, mortem cuntemnere fortis animi eſt. *c* In morbo non eſt metuenda mors, ſed interim adhibenda curatio mediocris. In bello ſumendus eſt animus ad mortem paratus, ſed interim fortiter pugnandum pro victoria. Auſonii carmen ſic legendum arbitror:

Vive memor mortis, uti ſis memor & ſalutis.

Poteſt

a *Cautio ſui.* b *Amari ſine contemptu.* c *Mors quatenus contemnenda.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Poteſt autem & hic accipi ſenſus: Hactenus memineris te moriturum, ut abſtineas è vitiis curiſque ſupervacaneis: ſed interim perinde quaſi diu victurus ſis, ea cures quæ ad honeſtam beatamque vitam pertinent. Multos mortis conſideratio deterret ab honeſtis actionibus: contra mortis oblivio multos invitat ad licentius peccandum. Poteſt & ſic intelligi: Ne ſic metuas mortem, ut vivas anxius ac triſtis, ſed vitæ ſpes mortis horrorem temperet. Hunc ſenſum indicat carmen quod ſequitur.

a Triſtia cuncta exſuperans aut animo, aut amico.

Hæc vita præterquam quod multis miſeriis expoſita eſt, nihil habet triſtius quam quod mortem habet certiſſimam, diem mortis incertiſſimum. Sed omnia ſuperanda ſunt, aut animi fortitudine, aut amicorum alloquiis. Nullum enim in dolore remedium præſentius quam curas æſtuſque animi in amicorum ſinum effundere, quorum & conſolatio, & communis dolor maximam mali partem tollit.

30. BENEFICII dati oblivīſci decet, accepti meminiſſe. Vulgus hominum contra facit. *b* Si quid cui benefecerunt, & ſine fine prædicant, ſine modo exaggerant: ſi quid in ipſos collocatum fuerit officii, mox aut obliviſcuntur, aut diſſimulant, aut elevant. Carmen Auſonii ſic habet:

Tu bene ſi quid facias, non meminiſſe fas eſt.

31. EIDEM hanc tribuit ſententiam, *c* optabilem eſſe ſenectutem juvenilem, moleſtam eſſe juventutem ſenilem. Maxima malorum pars ob quæ male audit ſenectus, à vitiis hominum proficiſcitur: habet autem ex ſeſe nonnulla commoda, plurimarum rerum uſum ac memoriam, conſulendi facultatem, reverentiam & auctoritatem: hæc ſi adſint commoda, abſintque incommoda, ea ſenectus optabilior eſt multorum juventute, vitiis & inertia marcente. Videas autem in nonnullis juvenibus ſenilem imbecillitatem, ſenilem ſomnolentiam, ſenilem ignaviam, ſenilem moroſitatem: horum juven-

a *Amicus conſolator.* b *Gratitudo.* c *Senectus juvenilis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

juventus pejor eſt ſenectute. Nam cum ſenecta careant, ſenio tamen abundant. Auſoniani verſus ſic habent:

Grata ſenectus homini, quæ parilis juventæ.
Illa juventus gravior, quæ ſimilis ſenectæ.

32. PLINIUS & illud oraculi vice celebratum adſcribit Chiloni, ἐγγύα, πάρα δʼ ἄτη: *Sponde, ſed noxa præſto eſt.*

33. A. GELLIUS Noct. Atticarum, lib. I. cap. 3. adſcribit illi quod dicam, idque auctore Plutarcho in lib. De anima. Quendam prædicantem, ſibi nullum eſſe inimicum, rogavit: a *An ullum etiam haberet amicum:* ſentiens amicitias & inimicitias invicem ſeſe conſequi: nec fieri poſſe, quin qui multos habet amicos, complures habeat inimicos. Sit hic hujus convivii ſecundus miſſus, ſi videtur, cui ſubjiciemus Philoſophos non omnes, ne nullus ſit finis, ſed aliquot eximios, ut varietas excludat lectionis tædium. Quod ſi quem hujus patinæ major aviditas tenet, huic Diogenes Laërtius facile ſtomachum explebit, ſi non modo habeat nimis faſtidioſum.

a *Amicitia juncta inimicitia.*

APOPH-

APOPHTHEGMATA SOCRATICA.

LIBER III.

AD Laconicam indolem mihi proxime videtur accedere Socrates, non tantum integritate morum, decretis ac dictorum ſale, verum etiam tolerantia, ut dicas patria quidem Athenienſem, ingenio vero Spartanum, niſi quod Laconicam breviloquentiam non affectavit, magis ſtudens virtutem perſuadere quam præcipere. Ad id potiſſimum utebatur ſimilibus & inductionibus, quas Græci vocant εἰσαγωγὰς: cui generi non convenit illa Laconica brevitas. Ut autem hac parte vincitur à Lacedæmoniis, ita ſanctitate dictorum ſuperat illos, quorum aliquot recenſere non abs re fuerit.

1. DICEBAT *a* Deos omnium optimos ac feliciſſimos, ad horum ſimilitudinem quo quiſque propius accederet, hoc & meliorem eſſe & beatiorem. Si corrigas unius vocis numerum, nihil dici poteſt Chriſtianus.

2. A DIIS nihil petendum, *b* niſi bona ſimpliciter, cum vulgus petat bene dotatam uxorem, opes, honores, regnum, longam vitam, quaſi præſcribentes Numini quid oporteat facere. At Deus optime novit, quid nobis bonum ſit, quid non.

3. SACRIFICIA *c* volebat quam minimis impendiis conſtare, quod Dii, ut non egent rebus hominum, ita magis ſpectant affectus immolantium quam divitias. Alioqui cum improbiſſimi quique maxime abundent divitiis, actum eſſet de rebus humanis, ſi malorum potius quam bonorum victimis dele-

a *Deus imitandus.* b *Vota qualia.* c *Sacrificia minimi ſumptus.*

delectarentur. Eoque verſum hunc magnopere probare conſuevit:

Καδδύναμιν δ' ἔρδειν ἱερ' ἀθανάτοισι θεοῖσι.

Hoc dictum & ad Chriſtianos pertinet, qui immodicis impendiis ornamus templa, peragimus ſacra & parentalia, gratius facturi Deo, ſi quod ultra frugalem munditiem ſupereſt, fratribus egenis erogaremus. Eandem frugalitatem adhibendam docuit in excipiendis hoſpitibus, eodem utens verſiculo: Καδδ' δύναμιν δ' ἔρδειν.

4. CUM admoneretur ab amico, quod excepturus hoſpites admodum tenuem feciſſet apparatum: *a Si boni ſunt*, inquit, *ſatis erit: ſin minus, plus ſatis.*

5. DOCUIT abſtinendum à cibis, *b* qui non eſurientem incitarent ad edendum: & à potu, qui non ſitientem invitaret ad bibendum. His enim rebus non eſt utendum, niſi quatenus corporis neceſſitas exigit.

6. DICEBAT optimum condimentum eſſe famem, *c* quod & optime edulcaret omnia, & nullius eſſet impendii. Unde ipſe ſemper jucunde edebat ac bibebat, qui neutrum faciebat niſi eſuriens ac ſitiens.

7. QUIN & famem ac ſitim tolerandam exercuerat ſeſe: poſt ſudorem enim è palæſtra collectum, cum alii potum vehementer appetunt, nunquam bibebat de primo cratere: rogatus quamobrem id faceret: *d Ne conſueſcam*, inquit, *obſequi affectibus.* Interdum enim licet ſitias, noxium eſt bibere: hic cum ratio ſuadet abſtinentiam affectus hortatur ut bibas, magis obtemperandum eſt rationi.

8. DICEBAT eos qui ſe ad continentiam ac frugalitatem exercuiſſent *e* longe plus habere voluptatis, ac minus dolorum, quam qui ſumma cura undique pararent oblectamenta: quod voluptates intemperantium præter animi ſibi male conſcii cruciatum, præter infamiam, ac paupertatem, frequenter ipſi etiam corpori plus adferant moleſtiæ, quam delectationis. Contra, quæ ſunt optima, eadem fiunt jucundiſſima ſi quis aſſuerit.

9. A-

a *Argute.* b *Frugalitas.* c *Frugalitas.* d *Affectus cohibiti.* e *Voluptas ex virtute.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

9. AJEBAT eſſe turpe, *a* ſi quis ſua ſponte ſerviens voluptatibus, talem ſe faceret, quales nemo domi ſuæ vellet habere ſervos. Talibus autem nullam ſalutis ſpem reliquam eſſe, niſi ſi pro eis Deos comprecarentur alii, ut bonos Dominos nanciſci poſſent, quando prorſus decretum erat ſervire. Exiſtimabat autem nullos fœdiorem miſerioremque ſervire ſervitutem, quam qui & animo & corpore ſervirent voluptatibus.

10. INTERROGATUS quamobrem ipſe non adminiſtraret Rempublicam cum adminiſtrandi rationem optime ſciret. Reſpondit: *b Eum utiliorem eſſe civitati qui multos efficeret idoneos gubernandæ Reipublicæ quam qui ipſe recte gubernaret.* Idem mihi reſpondit Nicolaus Leonicenus Ferrariæ, demiranti cur artem medicandi, quam profitebatur ipſe, non exerceret. Plus, inquit, ago docens omnes medicos. Nec diſſimile mihi reſpondit unicus ſtudiorum meorum Mæcenas Gulielmus Archiepiſcopus Cantuarienſis Sacerdotium improbe recuſanti, dicentique. Qua fronte fruat illorum pecuniis, quibus ut linguæ ignarus nec concionari poſſum, nec monendo nec conſolando adeſſe, nec ullum boni paſtoris officium præſtare? Quaſi, inquit, non plus efficias, qui libris doces paſtores omnes, quam ſi uni ruſticanæ plebeculæ inſervias. Faſſus ſum amice dictum, mihi tamen non perſuaſit.

11. ROGATUS quo pacto quis poſſet honeſtam aſſequi famam: *c Si talis,* inquit, *eſſe ſtudeas, qualis haberi velis.* Veluti ſi quis bonus tibicen haberi cupiat, ea præſtet oportet, quæ à probatis tibicinibus fieri viderit. Quemadmodum qui medendi eſt imperitus, non ideo medicus eſt, quod pro medico adſcitus eſt, & vulgo medicus appellatur: ita non ſtatim Princeps eſt aut magiſtratus, qui populi ſuffragiis declaratus ſit, niſi ſciat artem gubernandæ civitatis.

12. DICEBAT vehementer abſurdum eſſe, *d* cum artes ſedentarias nemo profiteatur abſque dedecore qui eas non didicerit, neque quiſquam ſcrinium facien-

a *Servire voluptatibus.* b *Prodeſſe pluribus.* c *Fama quomodo paranda.* d *Ars gubernandi.*

ciendum locet ei, qui rudis ſit ejus opificii: ad publicos magiſtratus admitti, qui nunquam dederunt operam diſciplinis, ſine quibus nemo poteſt recte magiſtratum gerere: cumque nemo non deteſtaturus ſit eum qui clavo aſſideret ignarus artis nauticæ, multo magis deteſtandos, qui Rempublicam capeſſerent ignari politicæ philoſophiæ. Neque eum putabat appellandum impoſtorem, qui à perſuaſo quopiam pecuniam aut vaſculum acciperet, quod non poſſet reddere: ſed illos magis impoſtores habendos dicebat, qui dolo perſuaderent ſe idoneos gubernandæ Reipublicæ, cum ſint homines nihili. Hoc dictum multo magis ad Principes Magiſtratus & Epiſcopos Chriſtianos pertinet, quam ad Ethnicos.

13. DICERE ſolitus eſt, nullam eſſe poſſeſſionem pretioſiorem *a* vero bonoque amico, nec aliunde plus fructus aut voluptatis capi. Itaque præpoſtere facere multos, qui pecuniæ diſpendium gravius ferunt quam amici jacturam, quique ſe beneficium perdidiſſe clamant gratis collocatum, cum eo ſibi conciliarint amicum quovis lucro potiorem.

14. UT illis committimus ſtatuas faciendas, *b* à quibus videmus aliquot ſtatuas eleganter factas: ita non ſunt admittendi in amicitiam, niſi quos cognoverimus erga alios præſtitiſſe fidos & utiles amicos.

15. QUENDAM acrius caſtigantem ſervum percunctabatur, quamobrem ita ſæviret: Quoniam, inquit, cum ſit obſoniorum voraciſſimus, tamen ignaviſſimus eſt: cumque ſit avidiſſimus, tamen deſidioſiſſimus eſt. Tum Socrates: *c Nunquamne*, inquit, *conſideraſti uter veſtrum pluribus egeat verberibus, tune an famulus?* Utinam ſibi quiſque dicat, quod illi Socrates, quoties hoc in aliis reprehendit, punitque idem quod ſibi ignoſcit, aut ſi non idem, crebro deterius.

16. CUIDAM cupienti quidem ire ad Olympia, ſed itineris labore deterrito: *d Cum*, inquit, *domi ſæpenumero totum prope diem ambules, ante prandium, rurſus* ante

a *Amicus ſincerus.* b *E factis judicium.* c *Punire in aliis quod ipſi committimus.* d *Spontanei labores.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ante cœnam: ſi domeſticas ambulationes proferas quinque ſex ve dies, facile pervenies Olympiam. Docuit vir ingenioſus, id quod terret in adeundis laboribus, imaginationem eſſe potius quam ipſum laborem. Si quid honeſtæ rei gratia periculi, diſpendii, aut laboris ſuſcipiendum eſt, excuſamus, detrectamus, horremus, cum frequenter ultro in rebus nihili, non enim dicam turpibus, plus impendamus. Ita quidam invitati ad ſtudia literarum, excuſant valetudinem, inſomnia, impendia librorum, cum interim totam noctem ludant aleam, potatione contrahant febrim, podagram, hydropem & lippitudinem, ſcortatione paralyſim, aut ſcabiem novam, quam gallicam appellant.

17. QUENDAM conquerentem ſe defatigatum longo itinere rogavit. Num puer ipſum potuerit conſequi. Ait: Rogavit vacuuſne an aliquid ferens oneris. Portavit, inquit, nonnihil ſarcinarum. Quid, inquit, queritur ne ille ſe defeſſum? Cum negaret: *a Non pudet te*, inquit, *mollitiei, qui vacuus ambulans defeſſus fueris, cum ille geſtans, ſarcinam, non queratur ſe fatigatum?* Oſtendebat Socrates ſervum in hoc feliciorem Domino, quod ad labores exercitatior minus ſentiret moleſtiæ.

18. ADMONERE ſolet quod apud alios diceretur edere aut convivari, *b* apud Athenienſes dici: εὐωχεῖσθαι: qua voce dicebat nos admoneri, eo temperamento ſumendum cibum, ut nec corpus nec animus oneretur: huc opinor alludens, quod ὀχεῖσθαι, ſonet vehi, unde ὀχεῖον vehiculum, quanquam ὀχὴ dicatur & cibus, eoque additum εὖ ne ſarcina juſto gravior imponeretur corpori.

19. DICEBAT, optime natis ingenuiſque potiſſimum adhibendam rectam inſtitutionem. Idem enim in his uſu venire quod in equis, in queis qui feroces ſunt ac generoſæ indolis, ſi ſtatim à primis annis recte inſtituantur, egregii & ad omnem uſum accommodi evadunt: ſin minus, efferati, intractabiles, & ad nihil utiles. Eoque fit, ut feliciſſima quæque ingenia

a *Servus domino melior.* b *Sobrietas in eduliis.*

nia corrumpantur inſcitia inſtituentium qui mox equos vertunt in aſinos, quod erectis ac liberis animis imperare neſciant.

20. DICTITABAT illum imprudenter facere, qui cum boves efficeret pauciores, *a* poſtularet tamen haberi bonus bubulcus: ſed multo abſurdius eſſe, ſi quis haberi velit bonus Reipublicæ gubernator, cum civium numerum imminuat. Hoc dictum torſit in Critiam & Chariclem, qui multos civium trucidarant. Nec illos id latuit: Critias enim illi minatus eſt, ni ſileret, fore ut ipſe quoque faceret boves pauciores, & quod minatus eſt verbo, re præſtitit, nam hujus opera Socrates periit.

21. E PRISCIS auctoribus ſelegerat verſiculos aliquot, quos proverbiorum vice frequenter uſurpabat, quorum eſt ille Heſiodius:

Ἔργον γ᾽ οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργείη δέ τ᾽ ὄνειδος:

Id eſt:

b Non probrum eſt operari, at eſt ceſſatio probrum.

Quo dehortabatur juvenes non ſolum ab otio, verum etiam ab actionibus infrugiferis. Siquidem eos appellabat otioſos, qui alea, compotationibus & ſcortis ætatem abſumerent.

22. ITEM illud Homeri, ut indicat Gellius ac Laërtius:

Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακῶν τ᾽ ἀγαθῶν τε τέτυκται.

c Ædibus in noſtris quæ prava aut recta gerantur.

Eo non ſolum revocavit auditorem à curioſitate rerum alienarum; verum etiam à diſciplinis non neceſſariis: velut ab exacta cognitione aſtrologiæ, aut geometriæ, aut cauſſarum naturalium, aut rerum ultra mundanarum, ad cognitionem ethices, cujus ſcientia præſtat, ut nobis ipſi noti ſimus, utque rem domeſticam aut publicam utiliter adminiſtremus.

23. EODEM ſpectat & illud quod illi adſcribitur, & inprimis celebratur: *Quæ ſupra nos, nihil ad nos.* Sic enim reſpondere ſolet admirantibus, quod de moribus

a *Indoles erecta.* b *Otium turpe.* c *Curioſitas.*

ribus ſemper, de aſtris, deque meteorologis nunquam diſputaret.

24. CUM in via quidam per laſciviam calcem impegiſſet, admirantibus quod id pateretur: *a Quid facerem*, inquit. Illis hortantibus ut vocaret hominem in Jus, *Ridiculum*, inquit, *ſi quis aſinus me calce percuſſiſſet, diceretis mihi, voca illum in Jus?* Nihil putabat intereſſe inter aſinum & hominem brutum, nullaque virtute præditum: ac vehementer abſurdum videri, non pati ab homine, quod ab animante bruto paſſurus ſis.

25. QUIDAM ab eo ſalutatus non reſalutavit, nec id moleſte tulit Socrates: amicis autem admirantibus, & ob hominis incivilitatem indignantibus, dixit: *b Si quis nos præteriret, pejus affectus corpore, quam nos ſumus, nequaquam illi ſuccenſeremus: cur igitur illi ſuccenſeam, qui pejus affectus eſt animo quam nos ſumus.*

26. EURIPIDES obtulit Socrati librum ab Heraclito conſcriptum, eo lecto rogavit quid illi videretur: *c Per Jovem*, inquit, *quæ intellexi, mihi præclara videntur, qualia puto & ea quæ non intellexi, ſed opus eſt Delio quopiam natatore.* Notavit perquam ſalſe affectatam ejus ſcriptoris obſcuritatem, unde & σκοτεινὸς cognomen inditum eſt. De Delio natatore diximus in Chiliadibus.

27. CUM Alcibiades illi ſpecioſam aream offerret dono, in qua ſibi domum ædificaret: *d Quid*, inquit, *ſi mihi calceis opus eſſet, num mihi corium dares unde mihi calceos conficerem? Et ſi dares, an non ipſe ridiculus eſſem ſi acciperem?* Hac ſimilitudine munus inutile recuſavit.

28. PER forum obambulans cum adſpiceret mercium copiam quæ illic vendebantur, ita ſecum loqui conſuevit: *e Quam multis rebus ego non egeo:* aſt alii cruciantur animo ita cogitantes, quam multa mihi deſunt. Socrates ſibi gratulabatur, quod juxta naturam vivens, ac paucis aſſuetus, aurum, purpuram, gemmas, ebur, aulæa, reliquaſque divitum delitias, nec cuperet, nec

a *Patienter.* b *Moderate.* c *Salſe.* d *Munus inutile.* e *Frugalitas.*

egeret, quas dicere ſolet magis neceſſarias agendis tragœdiis quam ad uſum vitæ. In hanc ſententiam uſurpabat verſus Iambicos Poëtæ neſcio cujus:

> Τὰ δ' ἀργυρώματ' ἐστὶν ἥτε πορφύρα
> Εἰς τοὺς τραγῳδοὺς χρήσιμ' οὐκ εἰς τὸν βίον.

Id eſt:

> *Argentea iſthæc vaſa ſimul ac purpura*
> *Tragœdiarum accommoda hiſtrionibus*
> *Sunt, ad beatam conferunt vitam nihil.*

29. DICERE ſolitus eſt, *a* Eum eſſe Diis ſimillimum, qui quam pauciſſimis egeret, cum Dii omnino nullius egeant rei. At vulgus divites Diis proximos exiſtimant quorum deliciis nihil ſatis eſt. De his enim dictum eſt in comœdia Terentiana. Quam vos facillime agitis. Hoc autem Homerus Diis tribuit, quos appellat ῥεῖα ζώοντας, id eſt, facillime viventes. Facillime autem vivit, qui pauciſſimis contentus eſt.

30. DICEBAT qui ſuaviter ederet panem, *b* huic non eſſe opus obſonio, & qui ſuaviter biberet quemlibet potum, hunc non deſiderare poculum præter id quod adeſt. Fames enim & ſitis optime condit omnia.

31. DICEBAT, cuivis eſſe promptum, *c* ſi quid rerum inſignium haberet proloqui, cui difficillimum eſſet nominare quos poſſideret amicos, cum hac poſſeſſione nulla ſit carior. Hoc dicto taxabat præpoſterum vulgi de rebus judicium, qui hoc negligentiſſime haberet, quod omnium plurimi faciendum erat. Ditior ſibi videtur cui pecuniæ non nihil obtigit, & damnum deplorat cui periit: at qui ſibi paravit bonum amicum non videtur ſibi factus beatior, nec jacturam deflet qui perdidit.

32. EUCLIDI contentioſarum argutionum admodum ſtudioſo: *d Sophiſtis*, inquit, *O Euclides, uti poteris, hominibus non poteris.* Indicans Sophiſticen inutilem ad publicas functiones, quas qui affectat, eum non oportet gryphis & inanibus argutiis ludere, ſed hominum moribus ſemet accommodare.

33. SCI-

a *Frugalitas* b *Frugalitas.* c *Amicus ſincerus.* d *Senſus communis.*

33. SCIENTIAM dicebat unicum eſſe bonum: contra, unicum malum ignorantiam: quod quicunque committunt rem injuſtam, hoc peccant, quod ignorant quid cuique ſit tribuendum: & qui fortes ſunt, non alia re fortes ſunt niſi quod ſciunt ea expetenda, quæ vulgus exiſtimat horrenda: & qui intemperantes ſunt, hoc errant, quod ea putant ſuavia aut decora, quæ minime ſunt. Summum igitur bonum eſſe dicebat, ſcientiam rerum expetendarum ac fugiendarum.

34. CUIDAM dicenti, Antiſthenem Philoſophum matre Threïcia prognatum eſſe, velut hoc probrum impingenti viro quod hybrida eſſet, patre quidem Athenienſi, ſed matre Barbara: a *Quid*, inquit, *an tu putas virum adeo præclarum ex utroque parente Athenienſi naſci potuiſſe?* Notans corruptiſſimos Athenienſium mores, ut citius è Thrace Scythave poſſet naſci vir probus, quam ex Athenienſi: & hoc quod habebat probitatis Antiſthenes, matri tribuendum putavit.

35. DICEBAT b otium poſſeſſionem omnium optimam, Otium autem ſenſit non ignaviam, ſed à tumultuoſis negotiis, & à cupiditatibus animi tranquillitatem vitiantibus eſſe quietum.

36. ILLUD omnium maxime celebratur quod dicebat: c *Se nihil ſcire, niſi hoc unum quod nihil ſciret.* Inquirebat enim de ſingulis, tanquam ambigens, non quod re vera nihil haberet certo cognitum: ſed hac ironia & ſuam declarabat modeſtiam & aliorum redarguebat arrogantiam, qui ſe profitebantur nihil neſcire cum re vera nihil ſcirent. Sophiſtæ quidam publice profitebantur, ſeſe ex tempore reſponſuros ad omnem propoſitam materiam, horum arrogantem inſcitiam ſæpenumero confutabat Socrates. Atque ob hoc ipſum, ut ipſe quidem interpretatur, ab Apolline judicatus eſt ſapiens, quod quamvis omnium rerum ignorantiam cum cæteris haberet communem, eo nomine tamen illos ſuperaret, quod ſuam inſcitiam agnoſceret, cum illi hoc quoque neſcirent, ſe nihil ſcire.

a *Facete.* b *Otium honeſtum.* c *Modeſte.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

37. LAERTIUS & hoc illi tribuit, *a* Cœpiſſe, dimidium facti eſſe, dicebat enim dimidium operis peractum ei, qui jam eſſet aggreſſus: Sunt enim qui cunctando ac deliberando vitam omnem abſumant. Eſt autem hemiſtichium Heſiodium.

Ἀρχὴ ἥμισυ παντός.

38. QUI res præcoces magno emerent, *b* eos ajebat deſperare, quod ad tempus maturitatis eſſent perventuri. Alioqui ſtultum eſt, & pluris & deterius emere, cum paullo poſt liceat & minoris & melioris. Ita nuſquam non revocabat hominum cupiditates rationis expertes ad ſobrium judicium.

39. QUODAM tempore cum Euripides, *c* ita de virtute diſſereret, ut diceret. Κράτιστον εἰκῇ ταῦτο ἐᾶν ἀφειμένα. Id eſt: Hæc miſſa temere eſt optimum relinquere. Quaſi virtus inveniri vix poſſet: Surrexit Socrates dicens, *Ridiculum eſſe, cum mancipium ſi non protinus inveniatur, operæ pretium exiſtimemus inveſtigare: virtutem nulla inveſtigatione dignam judicare ſi non protinus contingat homini.*

40. ROGATUS ab adoleſcente quodam, utrum melius cenſeret uxorem ducere, an non ducere: *d Utrumcunque*, inquit, *feceris, pœnitebit:* indicans & cœlibatum & conjugium habere ſuas moleſtias, ad quas perferendas eſſet præparandus animus. Cœlibatum comitatur ſolitudo, orbitas, generis interitus, heres alienus: matrimonium perpetua ſolicitudo, juges querelæ, dotis exprobratio, affinium grave ſupercilium, garrula ſocrus lingua, ſubſeſſor alieni matrimonii, incertus liberorum eventus, aliaque innumera incommoda. Proinde non hic eſt electio qualis eſt inter bonum & malum, ſed qualis inter graviora & leviora incommoda.

41. QUENDAM ex amicis conquerentem, quod Athenis omnia magno venirent, *e* vinum enim Chium mina, purpuram tribus minis conſtare, mellis heminam quinque drachmis: manu illius prehenſa duxit in penum farinariam, *Obolo*, inquiens, *ſemiſextarius venit*, vilis

a *Contentio mala.* b *Feſtinatio.* c *Virtus quærenda.* d *Matrimonium.* e *Frugalitas.*

vilis igitur annona eſt. Hinc ad oleariam deducens, *Duobus*, inquit, *areis ſextarius. Num magno igitur in urbe veneunt omnia?* Qui paucis ac neceſſariis contentus eſt, ſibi facit vilem annonam.

42. ARCHELAUS Rex Socratem ad ſe vocarat, multa pollicens: Socrates reſpondit: a *Se nolle ad eum venire à quo acciperet beneficia, cum illi reddere paria non poſſet.* Hoc dictum improbat Seneca, quod Philoſophus perſuadens auri argentique contemptum, plus dat quam ſi det aurum & argentum.

43. QUODAM tempore reverſus è foro inter amicos dixit: b *Emiſſem pallium ſi nummos habuiſſem.* Nihil poſtulavit, tantum verecunde admonuit egeſtatis. Mox inter amicos ambitus erat, à quo Socrates acciperet. Et tamen poſt eam vocem quiſquis properavit, ut ait Seneca, ſero dedit.

44. CUIDAM quærenti quod peregrinationes ſibi nihil profuiſſent: c *Non immerito*, inquit, *tibi iſtud evenit. Tecum enim peregrinabaris.* Multi putant longinquis peregrinationibus colligi prudentiam, quum Horatius clamet:

Cœlum non animum mutat, qui trans mare currit.

Congreſſus ſapientium confert prudentiam, non montes aut mária.

45. COLAPHO percuſſus à quodam in via, nihil aliud reſpondit, quam: d *Quod homines neſcirent quando prodire deberent cum galea.* Simile quiddam Laërtius aſſcribit Diogeni.

46. AJEBAT: e *Se mirari, quod quum ſtatuarum artifices id ſummo ſtudio conniterentur, ut lapis quam ſimillimus homini redderetur, non pariter hoc curarent, ne ipſi lapidibus ſimiles & viderentur & eſſent.* Sunt autem qui putent Socratem priuſquam ad ocium Philoſophiæ ſeſe conferret, ſtatuarum opificem fuiſſe.

47. ADHORTABATUR juvenes: f *Ut ſe ſubinde ad ſpeculum contuerentur, quo ſi eſſent egregia corporis*

a *Munera contempta.* b *Vltronea beneficentia.* c *Peregrinatio inutilis.* d *Patienter.* e *Lepide.* f *Cultus animi.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

poris forma, caverent ne quid ea indignum committerent: ſin minus, quod corpori deeſſet, id ingenii cultu morumque honeſtate penſarent. Adeo vir ille undecunque rapiebat occaſionem ad virtutis ſtudium adhortandi.

48. ADVOCARAT divites aliquot ad cœnam. Ob id ſolicita Xantippe, quod apparatus eſſet perquam exiguus: a *Bono animo es*, inquit. *Nam ſi frugi temperanteſque ſunt, boni conſulent: ſin minus, nulla nobis horum cura debet eſſe.* Hoc dilemma nobis merito excuteret operoſam & ſumptuoſam ambitionem in excipiendis convivis.

49. DICEBAT: b *Multos in hoc vivere ut ederent biberentque, ſe contra ob id edere ac bibere ut viveret*, quod his rebus non ad voluptatem, ſed ad naturæ neceſſitatem uteretur. Hanc ſententiam retulit Satyricus:

Non vivas ut edas, ſed edas ut vivere poſſis.

50. EOS qui multitudini imperitæ fidem habebant, ajebat. c *Perinde facere, ac ſi quis tetradrachmum unum contemnens rejiceret, & acervum è ſimilibus congeſtum probaret reciperetque.* Cui non fideres ſoli, ei nihilomagis fidendum eſt in turba ſimilium. Nec enim refert quam multi ſint, ſed quam graves. Nummus adulterinus etiam in quamvis magno acervo adulterinus eſt. Hoc adverſus turbam teſtium, & indocti vulgi judicia.

51. QUUM Æſchines ambiret eſſe de numero diſcipulorum Socratis, excuſaretque verecunde paupertatem ſuam, ac moleſte ferret, quod quum cæteri Socratis amici divites multa largirentur, ſibi nihil eſſet quod daret præter ſeipſum: d *An non intelligis*, inquit, *quam magnum munus mihi dederis, niſi forte teipſum parvo æſtimas? Itaque mihi curæ erit, ut te tibi reddam meliorem quam accepi.* Alii Sophiſtæ quum meras nugas docerent, nullum admittebant diſcipulum niſi magna mercede, Socrates nihilo minus libenter recepit inopem quam opulentos.

52. QUUM quidam illi diceret, Athenienſes te morti

a *Simile ante pag.136.apophth.4.Frugalitas.* b *Luxus.* c *Pecunia qualis.* d *Comiter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

morti adjudicarunt: *a Et illos*, inquit, *natura*. Sentiens non eſſe magnum malum, ſi quis adigatur ad mortem, paulo poſt moriturus, etiamſi nemo interficiat. Quanquam hoc dictum quidam ad Anaxagoram referunt.

53. UXORI muliebriter comploranti dicentique, Mi vir, innocens morieris: *b Quid*, inquit, *uxor, num me nocentem mori malles?* Mors bonorum ob hoc ipſum minus deflenda eſt, quod præter meritum occiduntur: bis vero deplorandi ſunt, qui ob malefacta dant pœnas, ſed longe miſerius eſt, meruiſſe pœnas quam dediſſe.

54. EO die quo Socrates bibiturus erat venenum, Apollodorus ei pallium multi precii ad ſolatium obtulit, ut eo indutus moreretur. At ille recuſans donum: *c Quid*, inquit, *hoc meum pallium quod viventi convenit, mortuo non conveniet?* Damnans quorundam ambitionem, hoc miro ſtudio providentium, ut quam honorificentiſſime efferantur ac ſepeliantur.

55. NUNCIANTI quod quidam de ipſo male loqueretur: *d Nimirum*, inquit, *non didicit bene loqui*: linguæ morbum non malitiæ tribuens, ſed inſcitiæ, nec ad ſe judicavit pertinere, quid de ſe dicerent, qui morbo animi non judicio loquuntur.

56. QUUM Antiſthenes Cynicus pallium haberet pertuſum, idque obvertens fiſſuram omnibus daret inſpiciendam: *e Per fiſſuram*, inquit Socrates, *pallii tui video tuam inanitatem*: Eleganter notans, turpiorem eſſe ambitionem è vilitate cultus, quam ex amictu ſplendido. Atque utinam inter Chriſtianos non ſint multi Antiſthenes, qui ſub veſte fuſca, vili ſordidaque plus celent gloriæ quam alii divites habeant in holoſericis ac byſſinis.

57. CUIDAM admiranti quod nihil in eum commoveretur, à quo conviciis inceſſebatur: *f Mihi*, inquit, *non maledicit, quandoquidem ea quæ dicit, mihi non adſunt, nec in me hærent* Atqui ob hanc cauſam hominum vulgus magis commovetur, ſi quid dicitur in imme-

a *Mors inevitabilis.* b *Mors non deflenda.* c *Funeris cura.* d *Moderate.* e *Sordes glorioſæ.* f *Moderate.*

merentem. Boni quum male audiunt, ſibi gratulantur quod puri ſint ab his malis quæ ipſis impinguntur, nec in ſe dici interpretantur: nihilo magis quam ſi quis oculorum errore Platonem appellat Socratem, & in Socratem congerat maledicta, is non maledicit Platoni, ſed ei quem exiſtimat eſſe Platonem.

58. VETUS comœdia ſolet nominatim in cives dicteria jacere. Horum libertatem quum plerique metuerent, Socrates dicebat expedire, ut quis ſemet illis ſciens ac volens objiceret: *a Nam ſi quid*, inquit, *dixerint in nos merito reprehendendum, admoniti corrigemus, & profuerint: ſin falſum convitium in nos jaculabuntur, nihil ad nos.*

59. SOCRATES quum Xanthippen diu rixantem tuliſſet in ædibus, ac tandem feſſus conſediſſet ante fores, illa magis irritata quiete viri, de feneſtra perfudit eum lotio. Ridentibus qui præteribant, & ipſe Socrates arridebat, dicens: *b Facile divinabam, poſt tantum tonitru ſequuturam pluviam.*

60. ALCIBIADI demiranti quod Xanthippen ſupra modum rixoſam domi perpeteretur: *c Ego*, inquit, *jam pridem his ſic aſſuevi, ut non magis offendar, quam ſi rota quæ aquam educit è puteo ſtridorem audiam.* Nam is ſtridor moleſtiſſimus eſt inſuetis, eundem qui quotidie audit, adeo moleſte non fert, ut ſe audire neſciat.

61. EIDEM ſimile quiddam dicenti: *d At tu*, inquit, Socrates, *nonne domi tuæ toleras gallinarum glottientium ſtrepitum?* Tolero, inquit Alcibiades, ſed gallinæ mihi pariunt ova pulloſque. *Et mihi*, ait Socrates, *mea Xanthippe parit liberos.*

62. SUNT qui putent Socratem ſimul aluiſſe domi duas uxores, Myrtho & Xanthippen. Proinde demiranti cuidam in quem tandem uſum aleret duas mulieres, præſertim rixoſas, nec eas domo exigeret: *e Hæ*, inquit, *me domi docent tolerantiam, qua mihi in publico utendum eſt: harum moribus exercitatus, commodior ero ad alio-*

a *Maledicus prodeſt.* b *Lepide & leniter.* c *Aſſuetudo mitigat.* d *Vxor quare ferenda.* e *Lenitas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

aliorum conſuetudinem. Hunc percontatorem Aulus Gellius facit Alcibiadem.

63. QUUM Xanthippe in publico pallium marito detraxiſſet, ac familiares admonerent, ut tantam injuriam manu ulciſceretur. a *Pulchre*, inquit, *nimirum ut nobis colluctantibus acclametis, alius, Eja Socrates: alius, Eja Xanthippe*. Nam hujuſmodi vocibus ſpectatores animant duos inter ſe commiſſos. Maluit autem vir ſapiens, tolerantiæ exemplum de ſe præbere, quam ridiculum exhibere ſpectaculum viri cum uxore concertantis.

64. PERCONTANTI cur Xanthippen moribus incommodiſſimis fœminam haberet domi, dicebat: b *Sic habendam conſuetudinem cum moroſis uxoribus, quemadmodum qui ſe ad ſtudium equeſtre exercent, parant equos ingenii ferocioris, quos ſi ſubegerint, & perpeti poſſint, cæteris utuntur commodius*: Ita qui moroſæ conjugis mores ferre didicerit, multo facilius cum quibuſlibet habebit conſuetudinem.

65. CUM Socrati Lyſias orationem quam in ejus defenſionem compoſuerat recitaſſet: c *Præclara*, inquit, *& elegans oratio eſt, ſed non convenit Socrati*. Erat enim forenſi inſtituto aptior quam Philoſopho, ac tali Philoſopho. Rurſus Lyſiæ percontanti, cur ſi bonam judicaret orationem, putaret ſibi non convenire: *Nonne*, inquit, *fieri poteſt, ut amictus aut calceus elegans ſit ac pulcher, qui tamen alicui non conveniat?* Hoc ipſum Valerius Maximus narrat odioſius minuſque Socratice. Sic enim Lyſiæ reſpondiſſe memorat: *Aufer quaſo iſtam. Nam ego ſi adduci poſſem, ut eam in ultima Scythiæ ſolitudine perorarem, tum me ipſum morte mulctandum concederem*.

66. CUM judices inter ſe diſceptarent, qua pœna dignus eſſet Socrates: d *Ego*, inquit, *ob ea quæ feci dignum me cenſeo qui publicitus alar in Prytaneo*. Nam hoc honoris haberi ſolet, qui præclare de Republica fuiſſent meriti. Marcus Tullius hoc refert libro De Oratore

 pri-

a *Lenitas*. b *Lenitas*. c *Decorum perſonæ*. d *Fiducia benefactorum*.

primo: *Erat*, inquit, *Athenis reo damnato, ſi fraus capitalis non eſſet, quaſi pœnæ æſtimatio.* Hæc ſententia quum judicibus daretur, interrogabatur reus, quam quaſi æſtimationem commeruiſſe ſe maxime confiteretur, quod quum interrogatus Socrates eſſet, reſpondit, ſe meruiſſe ut ampliſſimis honoribus & præmiis decoraretur, & ut ei victus quotidianus publice in Prytaneo præberetur: qui honos apud Græcos maximus habebatur. Cujus reſponſo judices ſic exarſerunt, ut capitis hominem innocentiſſimum condemnarent.

67. XENOPHONTEM in angiportu quodam Socrates habuit obvium, quumque videret adoleſcentem rara indole, porrecto baculo vetuit ne præteriret: ubi conſtiterat: Rogavit, *ubi fierent venderenturque variæ merces, quibus vulgo utuntur homines:* Ad id quum prompte reſpondiſſet Xenophon, percontatus eſt, *ubi homines fierent boni:* Quum adoleſcens reſpondiſſet, ſe id neſcire: *a Me igitur ſequere*, inquit, *ut hoc diſcas.* Ex eo Xenophon cœpit eſſe Socratis auditor. Abſurdum eſt ſcire ubi parare queas honeſtam veſtem aut poculum, & ignorare unde tibi comparare poſſis animi cultum.

68. QUONDAM pro foribus deambulanti contentius uſque ad veſperam, quum prætereuntium quiſpiam dixiſſet. Quid agis Socrates? b *Obſonium*, inquit, *mihi comparo in cœnam:* de fame ſentiens, quam agitatione corporis excitabat. M. Tullius ſic explicat: c *Quo melius cœnem, obſono ambulando famem.*

69. AJEBAT *unguenta relinquenda fœminis, in juvenibus nullum unguentum melius olere quam oleum, quo inter exercendum utebantur.* Nam amaracino, aut foliato, protinus idem olent ſervus & ingenuus. Rogatus quid ſenes olere deceat, *probitatem*, inquit. Rogatus, ubi hoc unguentum venderetur, recitavit Theognidis carmen:

Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ διδάξεαι.

Id eſt:

Qui bonus eſt, ab eo bona diſcito.

Hujus generis quædam congerit Xenophon in Convivio.

70. QUUM

a *Cultus animi.* b *Frugalitas.* c *Tuſc. quæſt. lib. 5.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

70. QUUM dives quidam filium adoleſcentulum ad Socratem miſiſſet, ut indolem illius inſpiceret, ac pædagogus diceret, Pater ad te, ô Socrates, miſit filium, ut eum videres. Tum Socrates ad puerum: *a Loquere igitur*, inquit, *adoleſcens, ut te videam:* ſignificans ingenium hominis non tam in vultu relucere, quam in oratione, quod hoc ſit certiſſimum minimeque mendax animi ſpeculum.

71. DICEBAT muliebrem ſexum non minus eſſe docilem & ad diſciplinas, *b* & ad omnem virtutem, etiam fortitudinem, quæ tanquam viris propria, Græcis à viro dicitur ἀνδρία, ſi diligenter inſtituatur. Id collegit ex puella ſaltatricula, quæ inducta in convivium mira arte trochos duodecim in altum projectos excipiebat, ita temperato altitudinis ſpatio, numeriſque pedum, ut nunquam falleret: eadem inter acutiſſimos gladios, non ſine horrore ſpectantium, impavida ſaltaret.

72. QUUM iret ab Agathone vocatus ad convivium ſoleatus & unctus, idque præter morem, & ab amico quodam obvio rogaretur, cur eſſet ſolito nitidior, ludens dixit: *Ut pulcher eam ad pulchrum*, cum nullus eſſet ab hujuſmodi affectibus alienior.

73. EO die quo bibiturus eſſet venenum, quum detractis compedibus ex frictu ſenſiſſet voluptatem, dicebat amicis: *c Quam mire hoc natura comparatum eſt, ut hæ duæ res ſeſe invicem comitentur, voluptas ac dolor: niſi enim præceſſiſſet moleſtia, non ſentirem hanc voluptatem.*

74. CARCERIS miniſtrum porrigentem in poculo cicutam, interrogavit: *d Quomodo ſumendum eſſet hoc pharmacum, quod ejus artis eſſet peritus:* alludens ad ægrotos qui à medicis diſcunt quando & quomodo oporteat ſumere quod ab illis temperatum eſt, quumque puer reſpondiſſet, ſemel totum hauriendum ſi poſſet, deinde tantiſper inambulandum donec ſentiret gravedinem in cruribus, poſt in lecto decumbendum ſupino corpore, ibi pharmacum effecturum quod ſolet. Socrates rogavit, *liceret ne inde aliquid libare, quod in conviviis*

a *Oratio ſpeculum animi.* b *Fœmineus ſexus ad omnia docilis.* c *Voluptas doloris comes.* d *Hilaritas in re triſti.*

viviis mos ſit, effuſa vini portiuncula, nominatim alicui Deo libare: miniſter reſpondit, ſe tantum miſcuiſſe quantum opus eſſet: hoc ſermone innuens, nihil eſſe quod effunderetur. Tum Socrates, *ſed & fas eſt & oportet orare Deos, ut felix fauſtaque ſit hæc mea migratio.*

75. QUUM puer illum detexiſſet, quod illi jam frigerent præcordia: *a Debemus*, inquit, *ô Crito gallum Æſculapio, quem perſolvere neglexeris:* perinde quaſi ſumpta potione medica convaluiſſet. Nam Crito hoc ſummis viribus egerat, ut Socrates vitæ ſuæ conſuleret. Adeo inerat illi viro nativa quædam vis urbanitatis, ut moriens etiam jocaretur. Nam hanc ferunt illi fuiſſe ſupremam vocem.

76. DOCUIT: *b* animorum formam magis amandam quam corporum, eamque voluptatem quam in nobis gignit conſpecta formoſa facies, ad longe pulchriorem, ſed latentem animi ſpeciem eſſe transferendam. Verum ut hanc videamus, philoſophicis oculis opus eſſe. Notabat φιλεῖν Græcam vocem ancipitem eſſe ad oſculandum & amandum, quorum prius eſt corpus amantium, alterum mentem.

77. CRITONI vehementi ſtudio ſuadenti, ut ſi vitam ipſe ſuam negligeret, certe liberis etiamnum parvulis, & amicis ab ipſo pendentibus ſe ſervaret incolumem: *c Liberi*, inquit, *Deo qui mihi eos dedit, curæ erunt: amicos hinc diſcedens inveniam vobis aut ſimiles, aut etiam meliores: ne veſtra quidem conſuetudine diu cariturus, quandoquidem vos brevi eodem eſtis commigraturi.*

78. EOS: *d* Qui corpus tantum amarent, ſimiles eſſe ajebat medicis, qui ſemper egerent, ſemper inſtarent aliquid flagitantes: rurſus qui amici eſſent potius quam amatores, ſimiles eſſe his qui proprium fundum poſſiderent, quem ſemper ſtudent reddere meliorem. Amator ſuam quærit explere voluptatem, amicus haudquaquam ad ſe ſpectans, hoc ſe putat ditiorem, quo meliorem reddiderit amicum.

79. IN convivio apud Xenophontem ſingulis dicere juſſis,

a *Hilaritas in morte.* b *Amor caſtus.* c *Mors ſancta.* d *Amor caſtus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

juſſis, quo artificio quove bono ſibi præcipue placerent: quum ordo veniſſet ad Socratem, joco dixit: *a Se maxime gloriari de lenocinio:* Sentiens ſe tradere veram virtutem, quæ potiſſimum commendat habentem, quæque tum privatim, tum publice conciliat homini benevolentiam & amorem.

80. PHYSIOGNOMON qui ſe profitebatur ex habitu corporis, *b* & oris lineamentis poſſe hominis ingenium certo deprehendere, inſpecto Socrate pronunciavit, illum eſſe hominem bardum ac ſtupidum, tum mulieroſum, ac puerorum amoribus impurum, vinolentum, & intemperantem. Quum amici vehementer indignati minarentur homini, Socrates illos cohibuit, dicens: *Nihil*, inquit, *mentitus eſt, omnino talis eram futurus, niſi me Philoſophiæ gubernandum tradidiſſem.*

81. QUUM Ariſtippus Socratis diſcipulus ex quæſtu, quem Socraticorum primus facere inſtituit, præceptori miſiſſet viginti minas, remiſit ilico Socrates ad illum pecuniam, dicens: *c Ipſius genium hoc nequaquam permittere.* Dicebat enim Socrates, *ſibi peculiarem eſſe Dæmonem, à quo prohiberetur arcano ſigno, ſi quid tentaret parum honeſtum.* Genium autem illum opinor fuiſſe rationem. Atque interim civiliter indicavit Ariſtippo, ſibi non probari, quod Philoſophiam doceret mercede, eoque donum ceu ſacrilegio partum rejecit.

82. SOCRATES è palæſtra redeuntem Euthydemum caſu factus obvius, *d* duxit ad cœnam. Illis autem inter ſe multa commentantibus, Xanthippe irata ſurrexit, multaque in maritum dixit convitia: quibus quum ille nihil commoveretur, tandem & menſam ſubvertit. Quum autem Euthydemus valde perturbatus ſurgens abire cœpiſſet, *Quid habes*, inquit Socrates, *nonne hoc idem accidit domi tuæ, ut gallina ſubvolans everterit quæ erant in menſa? Nos tamen ob id non indignabamur.*

83. QUUM in Ariſtophanis comœdia, cui titulus Nebulæ, multis & acerbis convitiis proſcinderetur, &

a *Lenocinium.* b *Philoſophia naturam mutat.* c *Pecunia contemptus.* d *Patientia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

adſtantium quidam diceret, Non hæc iniquo fers animo Socrates? *a Non per Jovem*, inquit, *ægre fero ſi in theatro, perinde ut in magno convivio, ſalibus mordeor.* Mos hic etiamnum durat apud quoſdam Germanos, ut in celebribus conviviis adhibeatur dicax aliquis, qui in convivas jaciat ſcommata, quibus commoveri vehementer incivile habetur.

84. DICERE ſolitus eſt: *b Saltatione moventi corpus ſpacioſa domo opus eſſe ad exercendum ſeſe: at qui cantu aut oratione ſeſe exerceat, huic vel ſtanti, vel accumbenti quemvis locum ſufficere.* Hoc dicto, probabat moderatas exercitationes, præſertim à cibo ſumpto, turbulentiores improbabat.

85. SOCRATI acrius objurganti familarem quempiam in convivio, Plato dixit, Nonne ſatius erat hæc illi dixiſſe ſeorſum? Cui Socrates: *c Et an non tu quoque rectius feciſſes, ſi hæc mihi ſeorſum dixiſſes?* Salſiſſime taxavit hoc ipſum reprehendendo committentem, quod reprehendebat.

86. SOCRATES in convivio videns adoleſcentem avidius veſcentem obſonio, ac ſubinde panem in jus immergentem: *d O convivæ*, inquit, *quis veſtrum pane utitur pro obſonio, obſonio pro pane?* Hinc orta inter convivas diſputatione, ſenſit juvenis & erubuit, cœpitque moderatius obſonio veſci.

87. ROGATUS quæ eſſet præcipua juvenum virtus: *e Ut*, inquit, *ne quid nimium tentent.* Nam calor ætatis vix ſinit illos ſervare modum. Huc Terentius ſpectavit in juvene Pamphilo.

88. LITERAS quas vulgus putat repertas juvandæ memoriæ, *f* dixit vehementer officere memoriæ. Olim enim homines ſi quid audiſſent dignum cognitu, non libris ſed animo inſcribebant: hac exercitatione confirmata memoria facile tenebant quicquid volebant: & quod quiſque ſciebat, habebat in promptu. Poſt reperto literarum uſu, dum libris fidunt, non perinde ſtuduerunt animo infigere quod didicerant. Ita factum

a *Comœdiæ libertas.* b *Exercitatio moderata.* c *Salſe.* d *Deliciæ.* e *Modus.* f *Memoria.*

factum eſt, ut neglecto memoriæ cultu, minus vivida eſſet rerum cognitio, & pauciora quiſque ſciret: quandoquidem tantum ſcimus, quantum memoria tenemus.

89. QUUM jam tempus urgeret moriendi, rogatus à Critone, quo modo ſepeliri vellet: a *Multam*, inquit, *O amici, operam fruſtra conſumpſi. Critoni enim noſtro nondum perſuaſi, me hinc avolaturum, neque quicquam mei relicturum. Verumtamen ô Crito, ſi me aſſequi poteris, aut ſicubi nactus eris, utcumque tibi videtur, ſepelito. Sed mihi crede, nemo me veſtrum quum hinc exceſſero conſequetur.* Senſit Socrates, animum eſſe hominem, corpus nihil aliud eſſe quam animi vel organum vel domicilium. Eoque ſtulte facere illos, qui ſoliciti ſunt quomodo ſepeliantur.

90. IDEM dicere ſolet: b *Mortem eſſe ſimilem profundo ſomno, aut diutinæ peregrinationi.* Somnus profundior adimit omnem ſenſum, & animus à corpore digreſſus, aliquando in ſuum domicilium rediturus eſt.

91. IDEM dicere ſolet: c *Ut omnes omnium hominum calamitates in unum conferrentur, moxque ſingulis ex eo acervo portiones æque diſtribuerentur: ita fore, ut ſuas quiſque calamitates recipere malit, quam æquam è communi portionem.* Hæc adverſus vulgares hominum mores, qui alienæ invident, ſuam deplorant ſortem.

92. DIDICIT fidibus canere jam natu grandior inter pueros, id admirantibus velut abſurdum, negavit abſurdum eſſe, quæ quis neſciret ea diſcere. Nulli enim vitio vertitur, ea ſibi parare quibus opus eſt, ſi deſint: nec hic ſpectanda eſt ætas, ſed egeſtas.

93. DICEBAT: *Bene incipere, non eſſe puſillum, ſed juxta puſillum.* Græca ſic habent, εὖ ἄρχεσθαι, μικρὸν μὲν μὴ εἶναι, παρὰ μικρὸν δὲ, quod Laërtii interpres ita reddidit: Bene incipere parvum non eſſe, ſed maximum. Quanquam aliud exprimunt verba Socratis, ſed ſenſit ni fallor, bene incipere non eſſe quidem parvum, ſed parvi fieri. Aut recte incipere non eſſe puſillum, ſed

a *Anima immortalis.* b *Mors & ſomnus.* c *Sua cuique ſors diſplicet.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſed juxta puſillum. Paulatim enim incipiendum, eo quod qui in initio præproperi ſunt ſerius perveniunt ad finem, ut alludat ad Heſiodum jubentem, ut puſillum puſillo addamus. Dicti argutia eſt in Græcis vocibus, eaque Latine reddi non poteſt.

94. ADMONEBAT: *eſſe dandam operam Geometria, donec quis poſſit menſura terram & accipere & tradere.* Græca ſic habent, ἔφασκε δεῖν γεωμετρεῖν, μέχρι ἄν τις μέτρῳ δύνηται γῆν παραλαβεῖν τε καὶ παραδοῦναι. Opinor eum ſenſiſſe, moderatos agros eſſe parandos, quos & tibi commodum ſit à majoribus accipere & hæredibus tuis tradere. Nam immodicæ poſſeſſiones ut non ſine negocio parantur, ita non abſque lite perveniunt ad hæredes. Dicti argutia eſt in verbo γεωμετρεῖν, quod anceps eſt ad artem Geometricam, & ad agrorum menſores.

95. CUIDAM moleſte ferenti quod negligeretur, quo tempore triginta Tyranni Rempublicam occuparant: *Nunquid eſt*, inquit, *cujus te pœnitet?* Sentiens non moleſte ferendum, ſi quis contemnatur ab improbis, nec hoc nomine ſibi quemquam oportere diſplicere, ſed ſi quid commiſit ob quod merito & ſibi & aliis bonis diſpliceat. Malis enim diſplicere, laudis eſt.

96. QUUM in ſomnis quidam ipſi viſus eſſet dicere.

Ἤματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο,
Ad Phthiam venias ſimul ac lux tertia ſurget.

Æſchini dixit: *Tertio die moriar:* Verſum Homericum pro oraculo interpretans: idque evenit. Phthia erat patria Achillis, & amici conati ſunt perſuadere Socrati ut in Theſſaliam fugeret, quod illic haberet bonos amicos.

97. DICEBAT: *Viros oportere civitatis parere legibus, uxores autem maritorum quibuſcum vivunt moribus.* Norma conjugis vir eſt, quæ recte vivit, ſi ille publicis legibus obtemperet.

98. ADMONEBAT: *Voluptates non aliter quam Sirenas eſſe prætereundas ei qui properat ut virtutem veluti*

patriam

patriam conſpiciat. Alluſit ad Ulyſſem, qui cera obturatis auribus prætarnavigavit Sirenas, ut Ithacæ fumum ſubſilientem cerneret.

99. QUUM audiret recitari Lyſidem Platonis: *Deum*, inquit, *immortalem, quam multa de me mentitur adoleſcens:* Sive quod ob modeſtiam non agnoſceret laudes quas ipſi tribuebat Plato, ſive quod in dialogo multa de Socrate fingeret.

100. ÆSCHINEM qui premebatur inopia ſolet admonere: *Ut à ſeipſo ſumeret mutuum ſive uſuram*, παρ' ἑαυτοῦ δανείζεσθαι, & addidit modum: *Sibiipſi ſubtrahendo cibaria:* Juxta illud, magnum vectigal parcimonia. Expeditiſſima ratio eſt augendi cenſus, detrahere ſumptibus.

101. INTERROGATUS de Archelao Perdicæ filio, qui tum fortunatiſſimus habebatur, num eum beatum judicaret: *Neſcio*, inquit, *nunquam cum eo collocutus ſum*. Subjicienti, eadem opera de Rege Perſarum dubitare potes an ſit beatus: *Quid ni*, inquit, *quum neſciam quam ſit doctus, aut quam vir bonus.* Socrates hominis beatitudinem veris animi bonis metiebatur. Refertur à Cicerone libro Tuſculanarum quæſtionum quinto, ex Gorgia Platonis.

ARISTIPPUS.

ARBITROR convenire ut diſcipulum & ætate & authoritate primum præceptori jungamus, quo nemo fuit inter Philoſophos vel ingenii dexterioris, & ad omnem vitæ habitum accommodatioris, vel in dictis urbanior aut feſtivior, tametſi non præſtitiſſe videtur eam morum ſanctimoniam, quam in Socrate mirantur omnes.

1. INTER hunc & Diogenem Cynicum nonnulla fuit æmulatio ob diverſum vitæ inſtitutum, Diogenes Ariſtippum appellabat canem regium, quod Dionyſium Siciliæ Tyrannum coleret. In quem viciſſim Ariſtippus: a *Si Diogenes ſciret uti Regibus, non veſceretur crudis holeribus.* Contra Diogenes, Si Ariſtippus didi-

a *Libertas.*

didiciſſet eſſe contentus crudis holeribus, non eſſet canis regius.

2. QUUM aliquando perdicem quinquaginta drachmis juſſiſſet emi, cuidam deteſtanti luxum in Philoſopho, *Et tu*, inquit Ariſtippus: *a Si Obolo venalis eſſet, non emeres?* Quum is reſpondiſſet, ſe empturum, *Et mihi*, inquit, *tanti ſunt quinquaginta drachmæ.* Quod ille luxus nomine damnabat, hic detorſit ad laudem contemptæ pecuniæ. Siquidem qui precii magnitudine deterretur ab emendo, is non contemnit cibum, ſed pluris facit pecuniam. At Philoſopho nihilo pluris æſtimantur quinquaginta drachmæ, quam illi obolus. Ariſtippus itaque obſonii cupiditate par, ſuperior erat deſpectu nummorum.

3. QUUM Dionyſius illi tres venuſtas meretrices obtuliſſet admonens, ut ex his quam vellet eligeret, omnes apprehendit, dicens: *b Ne Paridi quidem fuiſſe tutum, unam cæteris prætuliſſe:* ac puellas deduxit ad aulæ veſtibulum, dimiſitque, non minus in contemnendo facilis, quam in amplectendo.

4. STRATO, ſive ut alii tradunt, Plato dixit Ariſtippo, *Tibi uni & chlamydem & pannum ferre datum eſt.* Chlamys veſtis eſt Satraparum, pannus mendicorum. Id notavit Horatius quum ait:

Omnis Ariſtippum decuit color.

Apud Dionyſium ſaltavit in purpura, interdum vili pallio utebatur, ſemper tamen decori memor.

5. CONSPUTUS à Dionyſio, æquo animo tulit: ob eam contumeliam indignantibus, *Piſcatores*, inquit, *ut gobionem capiant, aqua marina ſe patiuntur aſpergi, ego ut balneam capiam, non patiar me aſpergi ſaliva?* Balenæ vocabulo Regem ſignans, quem ſua patientia conabatur ad Philoſophiæ ſtudium allicere. Plurimum autem utilitatis ex Principum ſapientia naſcitur.

6. ROGATUS quid fructus cepiſſet ex Philoſophiæ ſtudio: *c Quod cum quibuſlibet*, inquit, *libere loqui poſſim.* Nec enim metuebat potentes, nec faſtidiebat humiles. Quoniam animum habebat ſpe pariter ac metu

a *Argute.* b *Lepidi.* c *Libertas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

netu liberum, nemini ſerviebat, neque cuiquam aſſentabatur præter animi ſententiam.

7. QUUM quidam illi probro darent, quod ſplendide exquiſiteque viveret Philoſophus: *a Id*, inquit, *ſi vitium eſſet, in celebritatibus Deorum nequaquam fieret.* In his enim & magnifice veſtiri, & lautiſſimo ciborum apparatu ſolent uti: porro quum Dii ſint infenſi vitiis, non placarentur, ſed irritarentur hujuſmodi magnificentia, ſi ea cum vitio eſſet conjuncta. Sic ille quidem eluſit convitium, non oſtendit quid eſſet optimum.

8. PERCONTANTI Dionyſio, quid eximium haberent Philoſophi præ cæteris hominibus: *b Ut*, inquit, *etiam ſi omnes leges aboleantur, tamen æquabiliter victuri ſimus.* Vulgus legum præſcriptis arcetur à peccando, Philoſophus rationem habet pro legibus, non ideo quod rectum eſt faciens quia lex juſſit, nec à ſcelere temperans quia lex vetuit: ſed quia novit illud per ſe rectum eſſe, hoc per ſe turpe.

9. UTERQUE Dionyſium coluit Ariſtippus & Plato, *c* ſed Ariſtippus à deliciis aulicis quum adeſſent non abſtinebat, Plato etiam inter regalem luxum frugalitatem ſervare nitebatur. Itaque cum Plato reprehenderet Ariſtippum, quod adeo lauticiis indulgeret: rogavit quid ſentiret de Dionyſio, num vir bonus videretur: quum reſpondiſſet, videri bonum: *d Atqui ille*, inquit, *me multo vivit lautius.* Proinde nihil vetat eundem & laute vivere & bene vivere.

10. PERCONTANTI Dionyſio qui fieret, ut Philoſophi divitum limina tererent, non contra: *e Quoniam*, inquit, *Philoſophi norunt quibus egeant, illi neſciunt.* Philoſophi ſciunt abſque pecunia vivi non poſſe, itaque petunt eos qui quod opus eſt dare poſſunt. Quod ſi divites æque intelligerent ſe egere ſapientia, multo magis tererent Philoſophorum limina. Miſerior enim eſt egeſtas animi quam corporis: atque hoc miſerius egeni ſunt divites quod non intelligant, quam precioſa quamque neceſſaria re careant.

11. Ro

a *Argute.* b *Philoſophiæ fructus.* c *Lepide.* d *Lepide.* e *Philoſophia neceſſaria.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

11. Rogatus quo differrent docti ab indoctis: a *Quo*, inquit, *equi domiti ab indomitis.* Quemadmodum equus indomitus ad omnem uſum incommodus eſt ob inſcitiam ac ferociam: ita qui rapitur affectibus quos ſola domat Philoſophia, ad omnem vitæ conſuetudinem inutilis eſt.

12. Quum aliquando adiret ſcortum, ſenſit quendam ex adoleſcentulis qui aderant erubeſcere, quaſi turpe eſſet Philoſophum ingredi fornicem: ad hunc verſus: b *Huc*, inquit, *ingredi turpe non eſt adoleſcens, ſed egredi non poſſe turpe.* Senſit ignoſcendum ſi quis moderate utatur Venere, non ignoſcendum ſi quis addictus voluptati ſerviat. Hoc dictum illo ſeculo probari poterat, quo nulla lex vetabat cum ſcorto congredi, nunc præter argutiam nihil habet laudabile.

13. Cuidam qui propoſuerat ænigma, vehementer inſtanti ut ſolveret: c *Quid ô ſtolide*, inquit, *vis ſolvam, quod nobis etiam ligatum exhibet negocium?* Luſit ex ambiguo. Solvitur enim quæſtio, & ſolvitur homo aut belua vincta. Stultum autem ſit, furioſum hominem aut noxiam beſtiam ſolvere, magis nocituram.

14. Dicebat: d *Satius eſſe fieri mendicum quam indoctum, quod ille tantum pecuniis egeat, hic humanitate.* Nihilominus homo eſt, cui deeſt pecunia: at homo non eſt, cui deeſt eruditio. Et tamen cui deeſt pecunia, petit ab obviis: cui deeſt ſapientia, nullum ſolicitat ut accipiat.

15. Quum à quodam convitiis inceſſeretur, tacitus abiit. At quum maledicus inſequeretur abeuntem dicens, cur fugis? e *Quoniam*, inquit, *tibi quidem poteſtas eſt male loquendi, mihi vero non audiendi.* Salſiſſime notavit hominis impudentiam, qui quum ſibi jus ſumeret male loquendi, non ſaltem hoc juris concederet alteri, ut ſubduceret ſeſe, deſineretque male audire: nam vox hæc, cur fugis? erat velut expoſtulantis de injuria.

16. Quidam multa deſtomachatus in Philoſophos,

a *Philoſophiæ fructus.* b *Venus moderata.* c *Lepide.* d *Eruditio utilis.* e *Maledico cedendum.*

hos, etiam hoc adjecit, quod conſpiceret illos ſemper bſidere fores divitum: cui Ariſtippus: a *Et medici,* nquit, *ægrotantium domos frequentant, nemo tamen ægro-us eſſe mallet, quod medicus.* Scite retorſit in diverſum onvitium. Philoſophi prædicant felicitatem, quam ıni ſapienti vindicant, & tamen aſſidue verſantur apud livites aliquid venantes ab illis, unde colligebat divites ſſe beatiores quam Philoſophos. Sed ille interpretatus ſt Philoſophos ideo potiſſimum colere divites, quod b luxum ac delicias cæteris mortalibus & ſtultiores & orruptiores, magis egerent præceptis ſapientiæ: Philoſophus autem animorum male habentium medicus eſt. Porro beatius eſt eſſe medicum quam ægrotum.

17. QUUM aliquando Corinthum navigaſſet, & orta tempeſtas naufragium minaretur, expalluit Ariſtippus: *b* Id animadvertens è vectoribus craſſus quiſpiam militaris ac Philoſophorum oſor, ſedata tempeſtate cœpit inſultare: Quum inquiens vos Philoſophi qui prædicatis mortem non eſſe formidandam expalleſcitis in diſcrimine, nos indocti non timemus? *Quoniam*, inquit Ariſtippus, *non de pari anima tibi mihique cura ac metus eſt.* A. Gellius hoc addit, Ego timeo animæ Ariſtippi, tu non times animæ nebulonis: quod tamen amarulentius dictum eſt, quam ut Ariſtippo conveniat, cujus urbanitas non tantum habet nigri ſalis. Rebus viliſſimis minime timemus, unde proverbium, Hydria in foribus. Hinc luſit Ariſtippus, illum non expalluiſſe, non quod eſſet fortior, ſed quod quum eſſet homo nihili, haberetque animum omni virtute vacuum, minimum erat detrimenti ſi periſſet. Vir eruditus ac ſapientia præditus non perit niſi gravi Reipublicæ diſpendio.

18. CUIDAM jactanti ſe quod eſſet πωλυμαθὴς, hoc eſt, multiplicis eruditionis, quaſi nihil non didiciſſet: c *Quemadmodum*, inquit, *non hi qui plurimum edunt excernuntque, melius valent his qui ſumunt quantum opus eſt, ita non qui plurima, ſed qui utilia legerunt, ſtudioſi & eruditi ſunt habendi.* Graviter taxavit eos qui tumultuaria

immo-

a *Philoſophia medicina animorum.* b *Mortis metus.*
c *Varia lectio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

immodicaque lectione ſemet ingurgitant; nec ea quæ legunt trajiciunt in animum, ſed tantum reponunt in memoria, quare nec doctiores evadunt, nec meliores.

19. ORATOR quidam Ariſtippum reum defendit in judicio, vicitque litem. Is cum velut artem ſuam præferens Philoſophiæ, diceret: Quid tibi profuit Socrates Ariſtippe: *a Hoc*, inquit, *quod oratio quam pro me dixiſti, vera fuit*. Defenderat ut virum bonum & innocentem. Ut autem talis eſſet, qualis ab oratore prædicabatur, Socrates præſtiterat, à quo Philoſophiam didicit. Orator non hoc efficit ut quis ſit vir bonus, ſed ut talis videatur judicibus, etiam ſi non ſit. Præſtantius igitur eſt quod præſtat Philoſophus, quam quod orator.

20. ARETAM filiam ſalubribus præceptis inſtituebat *b* conſuefaciens ut ubique quod immodicum eſſet, contemneret, quod mediocritas in omni re ſit optima, & in fœmina maximæ virtutis ſit temperare cupiditatibus.

21. CUIDAM percunctanti, qua re eſſet melior evaſurus filius, ſi eum curaret litteris erudiendum, *c Ut nihil aliud*, inquit, *certe in theatro non ſedebit lapis ſuper lapidem*. Amphitheatra gradus habebant marmoreos, in quibus ſedens populus ſpectabat. Lapidem autem vulgo dicebant hominem indoctum & elinguem.

22. QUIDAM cum Ariſtippo ajebat ut filium ſuum ſuſciperet erudiendum: *d* Sed cum Philoſophus pro mercede peteret quingentas drachmas, alter deterritus magnitudine pretii. Minoris, inquit emerem mancipium. *At heic*, inquit, *habebis duo*. Senſit eadem pecunia illum ſibi paraturum, & Philoſophum utilem, & filium obſequentem. Lepide taxavit vulgi judicium qui nuſquam parcior eſt quam in recte inſtituendis liberis, pluſque ſumptus impendit curandis equis quam filiis.

23. REPREHENSUS quod pecunias acciperet ab amicis, ait: *e Se non ideo accipere ut uteretur ipſe, ſed ut*

a *Philoſophia oratoria præſtantior*. b *Modus*. c *Eruditio utilis*. d *Inſtitutio recta*. e *Divitiarum uſus*.

ut illi diſcerent ad quas res utendum ſit pecuniis. Vulgus enim divitum, aut in equos aut in operoſas ſtructuras, aut in luxum perdit pecuniam, cum ea bonis viris ſi egeant ſit eroganda. Quin & aliter intelligas licebit. Ariſtippus non niſi ad vitæ neceſſaria pecuniis utebatur, ideoque à divitibus accipiebat, ut eis demonſtraret bene utendi rationem: id non poterat, niſi illi materiam ſubminiſtraſſent. Veluti qui cupit artem ſcribendi diſcere, chartam & calamum porrigit docturo.

24. CUIDAM exprobanti quod in propria cauſſa oratore conductitio fuiſſet uſus: *a Nil mirum*, inquit, *& cœnam apparaturus coquum conduco.* Alter videri volebat ob hoc oratorem præſtantiorem Philoſopho, quod ejus operam conduceret: ille retorſit in diverſum, innuens inferiorem eſſe qui conducitur. Oratoris enim munus inferius eſt quam ut Philoſopho conveniat.

25. JUSSUS eſt aliquando è ſua Philoſophia non nihil dicere, cumque detrectantem urgeret Dionyſius: *b Ridiculum*, inquit, *ſiquidem me ut de Philoſophia loquar rogas, & quando oporteat loqui ipſe me doces.* Senſit hoc ipſum eſſe Philoſophi, ſcire quando loquendum ſit quando tacendum: at qui petit ut audiat aliquid ex Philoſophia, declarat ſe Philoſophiam à Philoſopho velle diſcere: rurſus qui cogit ad loquendum, is videtur ipſo Philoſopho doctior, ut qui melius norit loquendi tempus quam Philoſophus ipſe. Ob hoc Ariſtippi reſponſum indignatus Rex, juſſit illum in convivio infimum omnium accumbere, heic Ariſtippus nihil offenſus: *c Hunc*, inquit, *locum ô Rex illuſtrare vis ac honorificum reddere:* ſignificans non locum reddere hominem viliorem, ſed ex dignitate hominis honorem addi loco.

26. QUENDAM ſibi vehementer placentem de natandi peritia non tulit Ariſtippus, *Et non te pudet*, inquit, *tam inſolenter his de rebus jactare te, quæ Delphinum ſunt propria?* Lepidus erat, ſi dixiſſet, ranarum. Decet hominem gloriari ſuper his quæ ſunt hominis propria.

Nihil

a *Philoſophus oratore præſtantior.* b *Libere.* c *Locum ornat bono.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Nihil autem magis convenit homini, quam ratione pollere. Nullus tam peritus natator eſt, quin hic à Delphinis ſuperetur.

27. PERCUNCTANTI qua re differt ſapiens ab indocto: a *Mitte*, inquit, *ambos nudos ad homines ignotos, & videbis.* Significavit ſapientem ſecum in pectore circumferre quo ſe commendet quibuſlibet, Proinde ſi doctum & indoctum pariter nudos mittas in regionem peregrinam ubi ambo ſint æque ignoti, ſapiens proferens opes ſuas protinus & rem & amicos inveniet, nudus alter pro inſano ridebitur, & fame periclitabitur.

28. JACTANTI cuidam quod multum biberet, nec inebriaretur: b *Quid*, inquit, *magni narras, cum idem faciat mulus.*

29. QUIDAM Ariſtippo vitio dabat, quod cum meretrice haberet conſuetudinem. Hinc Socratica Iſagoge ſic contra refutavit: *Age dic mihi, num referre putas, utrum quis accipiat domum quam multi inhabitârint, aut quam nemo?* Cum negaſſet referre: *Quid*, inquit, *refertne utrum veharis navi quæ multos vexerit an quæ nullos?* Cum negaſſet & hoc: *Quid igitur intereſt*, inquit, *utrum conſuetudinem habeas, cum muliere quæ multis ſui fecerit copiam, an quæ nulli?* Et hoc dictum ut feſtivum probari poteſt apud illos, apud quos ſimplex ſtuprum non habetur pro crimine.

30. REPREHENSUS à quodam, quod Socratis diſcipulus contra Socratis morem pecuniam acciperet: c *Merito*, inquit, *hoc facio, nam Socrati plurimi divites amici mittebant triticum & vinum, è quibus pauca in uſus neceſſarios reſervans remittebat reliquum. Nimirum habebat ille diſpenſatores Athenienſium primores, ego vero Eutichydem ſervum meum empticium.* Significabat ſe nihilo minus contemnere pecuniam quam Socratem, ſed illi fuiſſe largiores amicos. Hoc colore ſe poſſent & hodie quidam excuſare, profitentes ſummum pecuniæ contemptum, cum apud amicos habeant depoſitam pecuniam, quod olim habebant benignos peni curatores,

a *Eruditio utilis.* b *Bibacitas.* c *Proviſio neceſſariorum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

teres, nunc eſurituros ſatis, ſi nihil ſit alicubi repoſitum nummorum.

31. HABUISSE dicitur conſuetudinem cum Laide nobili ſcorto. Quo nomine cum vulgo male audiret, cuidam objicienti quod Philoſophus haberetur à Laide: *Immo Lais*, inquit, *habetur à me, non ego à Laide:* ſignificans non eſſe turpe uti conceſſa voluptate, ſed ei ſervire deditumque eſſe, in turpibus habendum.

32. RURSUM objicienti quod cibis lautioribus uteretur, hac ratione occluſit os: *a Tu*, inquit, *hos cibos triobolo non emeres?* cumque is qui volebat lautitiarum videri contemptor annuiſſet: *b Ergo*, inquit, *non tam ego voluptati ſtudio quam tu avaritiæ.* Siquidem uſurus erat & ille lautitiis, ſi gratis aut minimo contigiſſent. Sic nationes quædam Germanis objiciunt bibacitatem, Anglis edacitatem, cum ipſis nihil ſit voracius, ſi quando gratis datur indulgere gulæ. Avariores igitur illæ ſunt, non temperantiores. Huic ſimillimum quod ante retuli de perdice.

33. DIONYSII quæſtor, nomine Simus, natione Phryx, *c* oſtendit Ariſtippo ſuas ædes undiquaque ſplendidas, etiam pavimento pretioſis teſſellis conſtrato: omnibus circumſpectis Ariſtippus ſputum oris rejecit in barbam Simi: & ob id indignanti hoc colore ſe excuſavit, quod in tota domo nihil videret ad excipiendum oris recrementum opportunius: innuens, in tota domo nihil eſſe fœdius aut immundius barbari facie, cum eam hominis partem oportuerit eſſe mundiſſimam. Quanquam hoc dictum magis quadrat in Cynicum aliquem quam in Ariſtippum, utcumque illi adſcribitur.

34. DELECTATUS aliquando inſigni unguento: *Male ſit*, inquit, *malis cinædis, qui rem tam bellam infamarunt:* ſentiens multa per ſe bona rejici culpa utentium male.

35. INTERROGATUS quo modo Socrates obiſſet diem, *Ut ego*, inquit, *optarim:* ſignificans talem mortem quavis vita optabiliorem, nec potuit brevius

 feli-

a *Lautitiæ.* b *Libere.* c *Splendide.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſelicem obitum deſcribere. Dicti tamen argutia in h
eſt, quod Philoſophus aliud reſponderit, quam exſp
ctabat percunctator. Ille quærebat de genere morti
morbo periſſet, gladio, veneno, an præcipitio: il
putans id nihil referre, reſpondit, illum feliciter e
mortuum.

36. SOPHISTA Polyenus ingreſſus ædes Ariſti
pi, cum videret illic mulieres pulchre ornatas, ac m
gnifice inſtructum convivium, cœpit reprehendere ta
tum in Philoſopho luxum. Ariſtippus diſſimulata o
jurgatione, aliquanto poſt: *a Poteſne*, inquit, *hodie n
biſcum eſſe?* Cum ille non recuſaſſet: *Quid igitur*, i
quit, *incuſas?* Videris enim non lautiorem menſam r
prehendere, ſed impendium. Nam ſi convivium ob h
ipſum diſplicuiſſet quod eſſet lautius, recuſaſſet eſſe co
viva. Porro probare quidem apparatum, ſed offen
ſumptu, non frugalis ſed avari hominis eſſe videtur.

37. VIX credibile eſt quod de illo refert Bion, cu
famulus in itinere geſtans pecuniam onere premeretu
b Abjice, inquit, *quod nimium eſt, & fer quod potes.*

38. QUODAM tempore navigans, ut intellexit n
vim eſſe piraticam, depromſit aurum ac numerare c
pit, moxque abjecit in mare, & graviter ingemuit, fi
gens ſibi imprudenti & invito excidiſſe. Hoc ingeni
vitæ ſuæ conſuluit, adempta piratis occidendi vincie
dive materia. Sunt qui narrent illum & hæc dixiſſ
*c Satius eſt ut hæc per Ariſtippum, quam propter hæc pere
Ariſtippus.*

39. PERCUNCTANTI Dionyſio, cur Ariſti
pus veniſſet in Siciliam relicto Socrate: *d Vt*, inqui
quæ habeo impartiam, quæ non habeo accipiam. Sunt q
narrent illum ſic reſpondiſſe, *Cum egerem ſapientia, a
Socratem, nunc quoniam egeo pecunia, ad te veni.*

40. ARISTIPPUS Platoni objurganti quod mu
tos piſces emiſſet, reſpondit ſe illos emiſſe obolo
cumque Plato dixiſſet, tanti & ipſe empturus eram
e Vides, inquit, *igitur ô Plato, me non eſſe obſonioru
avi*

a *Argute.* b *Philoſophiæ ſtudium.* c *Ingenioſe.* d *Libere.* e *Argute.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

avidum, ſed te pecuniæ amantem. Similia quædam ante commemorata ſunt.

41. IDEM Æginæ in Neptunalibus conſuetudinem habuit cum Phryne: cumque illi quiſpiam objeciſſet: quod tantum pecuniæ impenderet mulieri, quæ Diogenem Cynicum gratis admitteret: a *Ego*, inquit, *illi multa ſuppedito, ut ipſe ea fruar, non ne quis alius.* Traditum eſt hoc de Phryne, quod cum eſſet formoſiſſima, quibuſlibet tamen ſui copiam facere ſoleat, nullo delectu perſonarum, ſeu divites eſſent, ſeu pauperes, in neminem faſtidioſa. Itaque turbam amatorum habuit. Huc reſpexit Horatius:

Me libertina, nec uno
Contenta Phryne macerat.

42. ARISTIPPUM cum Phryne conſuetudinem habentem ſic objurgavit Diogenes: Cum publica, inquit, muliere tibi res eſt Ariſtippe: aut igitur canem agas quemadmodum ego, aut deſinas. Hunc inductione ſic repulit Ariſtippus: b *Num abſurdum tibi videtur Diogenes inhabitare domum, in qua prius habitarunt alii?* Cum negaſſet ille: *Quid*, inquit, *num vehi navi, quæ multos antea vexerit?* Cum hoc quoque negaſſet abſurdum eſſe: *Cur igitur*, inquit, *abſurdum putas congredi cum muliere, qua plures ſunt uſi?* Hoc ante commemoratum eſt, niſi quod Athenæus hunc in modum retulit.

43. CUM prædium amœniſſimum perdidiſſet, cuidam deploranti tam miſerabilem illius caſum: c *Quid*, inquit, *an neſcis tibi unicum eſſe prædiolum, mihi vero tres agros supereſſe?* Cum annuiſſet alter: *Quin igitur tuam potius vicem deploramus?* Sentiens inſipientis eſſe, dolere amiſſis potius quam gaudere relictis.

44. CUIDAM interroganti, num tu es ubique? ridens: d *Naulum*, inquit, *non perdo, ſi ſum ubique.* Eluſit Ariſtippus Sophiſticam quæſtionem, an idem corpus poſſit eſſe diverſis locis, dum reſpondit non eſſe periculum, ne perdat naulum. Perdit enim naulum,

 qui

a *Candide.* b *Candide, Supra apopht. 92.* c *Relictis gaudendum.* d *Lepide.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

qui dato pretio non pervehitur eo quo vult. Poteſt [illegible] ſic accipi: *Ergo naulum perdidi.*

45. CONFUTATUS in diſputatione à quodam homine audaci, ſed eodem furioſo ac ſtolido, cum illum videret geſtientem inflatumque victoria: *a Ego quidem,* inquit, *redargutus ab eo, ſed ſuavius dormiturus te, qui redarguiſti.*

46. HELICON Cyzienus unus ex Platonis æqualibus Solis defectum prædixerat: qui poſtea quam accidit quemadmodum ille prædixerat, à Dionyſio argenti talento donatus eſt. Tum Ariſtippus ad reliquos Philoſophos. *Et ego rem miram habeo quam poſſim prædicere.* Orantibus ut proferret: *Prædico,* inquit, *brevi inter Platonem ac Dionyſium futuram ſimultatem.* Senſerat enim Regem animum ſuum jam dudum diſſimulare.

47. ILLUD cum primis damnabat *b* in hominum moribus, quod in auctionibus vaſa diligenter inſpicerent prius quam emerent, vitam eorum non inſpicerent quos ſibi in amicitiam adjungerent. At major utilitas eſt à fidis amicis quam à vaſis, & plus damni eſt niſi deligas.

48. CUM Dionyſius in convivio juſſiſſet, ut ſinguli in veſte purpurea ſaltarent: purpura vero tum Regum erat geſtamen, nunc ſutoribus etiam communis: id Plato facere recuſavit his trimetris è fabula quapiam.

Οὐκ ἂν δυναίμην θῆλυν ἐνδῦναι στολὴν,
Ἄῤῥην πεφυκὼς, καὶ γένους ἐξ ἄῤῥενος.

Id eſt:

Muliebri ego haudquaquam indui queam ſtola.
Vir natus ipſe, & ex virili germine.

Ariſtippus vero non recuſavit, ſed indutus purpura ſaltaturus, hos verſus recitavit ex tempore.

c Καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν
Ὁ νοῦς ὁ σώφρων οὐ διαφθαρήσεται.

Id eſt:

Nam in Liberi patris ſacris
Mens quæ pudica eſt, neſciet corrumpier.

49. CUM aliquando Dionyſium interpellaret pr[illegible]
amic[illegible]

a *Moderate.* b *Amicus deligendus.* c *Comiter.*

amico, nec ille preces admitteret; proſtratus cœpit amplecti pedes Regis, & impetravit. Id factum cum quidam velut abjectius quam ut Philoſophum deceret reprehenderent: *a Non ego*, inquit, *ſum in culpa, ſed Dionyſius, qui aures habet in pedibus.* Ingenium juxta promptum & ad faciendum & ad excuſandum quidlibet.

50. IN Aſia comprehenſus eſt ab Artapherne ſatrapa. Id temporis cum quidam eum interrogaret, num & illic haberet ſolitam animi fiduciam: *b Inepte*, inquit, *quaſi unquam fuerim fidentiori animo quam nunc, alloquuturus Artaphernem.* Nimirum hoc illi præſtabat Philoſophia, ne quem hominem metueret, ſed cum omnibus libere ageret.

51. EOS qui liberalibus imbuti diſciplinis, *c* Philoſophiam negligerent, dicebat eſſe ſimiles procis Penelopes, quod hi cum Melanthone & Polydora ancillis rem habuerint, & omnia potius ſe habituros ſperaverint quam Dominæ nuptias. Senſit liberales diſciplinas eſſe velut pediſſequas Philoſophiæ moralis, quæ cumprimis ſit adhibenda, & cujus gratia reliqua diſcuntur omnia. Simile quiddam dixiſſe fertur & Ariſto de Ulyſſe, qui cum deſcendiſſet ad inferos, ait illum cum omnibus fere manibus fuiſſe colloquutum, cum ipſam Reginam ne videre quidem potuerit.

52. PERCUNCTANTI quæ potiſſimum adoleſcentibus eſſent diſcenda: *d Quæ viris*, inquit, *uſui futura ſunt.* Hoc dictum & aliis adſcribitur. Optima ſtatim diſcenda ſunt, nec rudis ætas, quæ maxime docilis eſt, ſupervacaneis eſt occupanda.

53. POSTEA quam Ariſtippus magnam pecuniarum vim ſibi comparaſſet, & admiratus Socrates diceret. Unde tibi tam multa? *e Unde*, inquit, *tibi tam pauca?* Non enim minus admirandum arbitrabatur, quod Socrates tantus Philoſophus, & qui tantos haberet amicos, pauper eſſet, quam quod ipſe dives.

54. SCORTO cuidam dicenti. Sum ex te gravida Ariſtippe: *f Iſthuc*, inquit, *nihilo magis ſcire poſſis, quam*

a *Preces abjectæ.* b *Animus metu liber.* c *Philoſophia regina.* d *Optima primum.* e *Philoſophus dives.* f *Lepide.*

quam per denſiſſimas ſpinas ambulans dicere. Hæc me ſpina pupugit.

55. INCUSANTE quodam quod filium ſic abjiceret, negligeretque, quaſi ex ipſo natus non eſſet: a *An non*, inquit, *& pituitam & pediculos è nobis natos velut inutiles procul à nobis abjicimus?* Senſit eos non habendos pro filiis, qui nihil haberent alioqui quo ſe parentum affectui commendent, niſi quod ab ipſis progeniti ſint. Ita ſenex in comœdia. Tantiſper te volo meum, dum id quod te dignum eſt facis.

56. CUM Ariſtippus à Dionyſio pecunia donatus eſſet, Plato libris: atque ob id à quodam carperetur, quaſi ad rem attentior eſſet quam Plato: b *Quid*, refert, inquit, *mihi pecuniis erat opus, Platoni libris:* ſentiens neutrum accuſandum.

57. INTERROGATUS quam ob cauſam ſic ipſum argueret Dionyſius: c *Ob eandem*, inquit, *ob quam cæteri:* ſignificans Philoſophi libertatem omnibus eſſe moleſtam, non igitur mirandum ſi Regi: ſimul illud innuens Regis judicium nihil à vulgari differre, quod fortuna non addat ſapientiam.

58. QUONDAM petiit talentum à Dionyſio, cumque Rex redarguendi nactus occaſionem, diceret. Nonne tu prædicabas, Philoſophum non egere? d *Da*, inquit, *& poſtea de hoc diſputabimus.* Cum accepiſſet pecuniam. *An non*, inquit, *recte dixi, Philoſophum non egere?* Non eget qui cum opus eſt habet unde accipiat.

59. DIONYSIO recitanti verſiculum ex Sophoclis tragœdia.

Πρὸς δὲ τὸν τύραννον ὅς τις ἐμπορεύεται,
Κεῖν᾽ ἐστὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ.

Id eſt:

Quiſquis tyranni ad tecta ſeſe contulit,
Fit ſervus illi, liber etſi venerit.

Ariſtippus correcto poſteriore verſiculo reſpondit:

Οὐκ ἔστι δοῦλος ἂν ἐλεύθερος μόλῃ.

Id

a *Liberi degeneres.* b *Avaritia non pecunia tantum eſt.* c *Veritas odioſa.* d *Philoſophus nullius eget.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Id eſt:

Haud ſervus eſt, ſi liber illuc venerit.

ignificans non eſſe vere liberum, a niſi cujus animum pe metuque liberavit Philoſophia. Neque enim vere iber eſt, quiſquis ingenuus natus eſt. Quidam hoc di- tum adſcribunt Platoni.

60. CUM inter Ariſtippum & Æſchinem incidiſſet imultas, quidam autem diceret: Ubi nunc illa veſtra micitia? *Dormit*, inquit, *ſed eam excitabo?* Itaque ſi- multatem Ariſtippus commodo liberaque appellatione facile ſuſtulit. Ne ſilentio malum, ut ſolet, incrudeſce- et, ultro adiit Æſchinem: b *Non*, inquit, *quamprimum edibimus in gratiam, ac nugari deſinemus? an potius ex- ſpectabimus, ut ſcurris inter pocula de nobis loquendi mate- iam præbeamus?* Cui cum Æſchines reſpondiſſet, ſe lubenti animo rediturum in gratiam. *Memento igitur,* inquit Ariſtippus, *quod cum eſſem natu major, prior ad te venerim.* Tum Æſchines. Næ tu profecto vir me lon- ge melior es. Siquidem à me ſimultatis, abs te ſar- ciendæ gratiæ fuit initium. Hoc pacto redintegrata eſt inter illos amicitia.

61. QUODAM tempore cum civibus aliquot ſuis navigans naufragio ejectus eſt, cum in litore vidiſſet fi- guras Mathematicas in arena depictas: c *Salva*, inquit, *res eſt amici, hominum veſtigia conſpicio:* & ingreſſus ci- vitatem proximam, inveſtigavit quinam eſſent illic di- ſciplinarum ſtudioſi: cum his ubi congreſſus eſt, ſum- ma cum humanitate tractarunt non ipſum modo, ve- rum & comites illius, atque etiam viaticum ad reditum ſubminiſtrarunt. Tandem cum hi qui cum Ariſtippo venerant, pararent reditum in patriam, rogarentque illum ecquid vellet ſuis civibus renuntiari: d *Ut*, in- quit, *ſtudeant ſibi hujuſmodi parare opes, quæ naufragio non pereunt, ſed ſimul cum poſſidente enatant.* Refert idem Vitruvius de Architectura libro ſexto, addens Ariſtip- pum tunc veniſſe Rhodum.

62. CUM Socrates taxaret unguentis delibutos, &

a *Libertas vera.* b *Reconciliatio.* c *Vera bona animi.* d *Vera bona animi.*

Charondas, ſive ut aliis placet, Phædon, percunctaretur, quis eſſet ille unguentis delibutus. Ego, inquit, infelix, & me infelicior Perſarum Rex. a *At vide*, inquit, *ut quemadmodum hac parte nullo cæterorum animalium eſt ſuperior, ita nec hominum ullo præſtantior.* Senſit externis bonis hominem nihilo fieri meliorem: & equus ſanſucino oblitus idem oleret quod Rex, & mendicus unguento ſimili delibutus, non minus bene olet quam Summus Pontifex.

DIOGENES CYNICUS.

NON inconcinnus, ut arbitror, ordo videbitur, ſi poſt facetam Socratis ſanctimoniam, poſt hilarem Ariſtippi libertatem, Diogenem Sinopenſem commemoremus, qui dictorum omnijugi gratia longe ſuperavit cæteros: quanquam omnes hos tres diverſis quidem virtutibus, ex æquo tamen ſuſpiciendos judico, ut licet diſſimillimi fuerint, æquales tamen fuiſſe dicas.

1. PRIMUM Athenas profectus ad Antiſthenem ſe contulit, à quo ſæpe repulſus (nullum enim Diſcipulum recipiebat Antiſthenes) non deſtitit tamen hærere: adeo ut cum aliquando baculum intentaret Antiſthenes, ultro baculo caput ſubjecerit, dicens: *b Cade ſi vis, at nullum invenies baculum tam durum, quo me abs te abigas, dum aliquid dixeris.* Inſigne exemplum adamatæ ſapientiæ.

2. CUM murem forte conſpiceret in Megarico diſcurrentem, qui neque cavum quæreret, neque turbis terreretur, neque cibum appeteret: c *Bellum*, inquit, *libertatis exemplum:* moxque contemptis omnibus cœpit in dolio habitare.

3. DEMIRANTIBUS d quod nullas haberet ædiculas ubi cibum capere poſſet, oſtendit Jovis porticum, aitque, Athenienſes ipſi magnificam extruxiſſe aulam ubi veſceretur. Quod publicum erat, ſibi quoque paratum interpretabatur. Neque potuit optare cenationem ſplendidiorem.

4. Eu-

a *Libere.* b *Studium ſapientiæ.* c *Libertas.* d *Facete.*

4. EUCLIDIS ſcholam quod arguta quidem, ſed ad recte vivendum inutilia docere videretur, χολὴν, *a* id eſt, bilem ac moleſtiam appellabat, cum ſchola Græcis ſonet otium & Platonis διατριβὴν, id eſt, exercitationem, κατατριβὴν, id eſt, contritionem voce depravata vocabat, quod à communi vita ſemotus diſputationibus inſeneſceret, cum Diogenes in publico vivens mallet philoſophice vivere quam diſputare.

5. DIONYSIACA certamina quæ Athenis in honorem *b* Bacchi magnis impendiis pompaque celebrabantur, appellabat magna ſtultorum miracula, quod in his nihil non ridiculum ageretur.

6. ORATORES *c* qui ſummo in pretio habebantur Athenis dicebat turbæ miniſtros, quod ad gratiam loqui cogerentur, ac ſerviliter adulari ſtolidæ multitudini. Coronas autem dicebat eſſe gloriæ poſtulas, ἐξανθήματα, qualia nonnullis progerminant in naſo vultuque ex bile.

7. QUOTIES *d* conſiderabat in hominum vita civitatum gubernatores, medicos aut Philoſophos, dicebat nullum enimal homine ſapientius. Idem contemplans ſomniorum interpretes, conjectores, divinos, & hujus generis cæteros, aut qui gloriæ divitiiſque ſervirent, ajebat ſibi nihil homine videri ſtultius: indicans hominis ingenium ad res optimas accommodum ſi exerceatur: ſin ad vitia degeneret, longe eſſe infra mutas pecudes.

8. DICERE ſolitus eſt. *e* ſæpius in vita parandum λόγον ἢ βρόχον, id eſt, ſermonem quam laqueum. Qui deſponderunt animum, ad laqueum confugiunt, cum ad conſolatorium ſermonem potius ſit confugiendum. Nam animo ægrotanti medicus eſt oratio. Nec abſurdum fuerit ſenſus, ſi λόγον accipias pro ratione.

9. CUM in opiparo convivio videret Platonem nihil attingentem lautitiarum, ſed oleis dumtaxat veſcentem: *f* *Quid accidit*, inquit, *vir ſapientiſſime,* *ut*

H 5

a *Artes ſupervacaneæ.* b *Pompæ ineptæ.* c *Oratores.* d *Homo animal ſtultiſſimum.* e *Ratio.* f *Philoſophus aulicus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ut cum ob hujuſmodi menſas in Siciliam profectus ſis, heic à paratis abſtineas? Ad hæc Plato, At Hercle, Diogenes, & in Sicilia hujuſmodi fere cibo contentus eram, *Quid igitur*, inquit Diogenes, *neceſſe erat Syracuſas navigare? An tum Attica non ferebat oleas?* Hoc dictum quidam adſcribunt Ariſtippo.

10. DIOGENES aliquando Platoni occurrit caricas edens, eique offerens dixit: a *Licet participem eſſe:* cum acceptas ediſſet, *Participem eſſe dixi*, inquit, *non devorare*, μεταχεῖν εἶπον, οὐ καταφαγεῖν. Hic jocus ad rem ſeriam poteſt accommodari, videlicet in eos, qui Principis, præceptoris, aut parentum permiſſu abutuntur ad inconceſſa. Veluti ſi quis admonitus, non eſſe inutile deguſtare Dialecticam totam vitam ei impendat ſtudio. Dictum ita refertur à Laërtio ut dubites uter alteri obtulerit caricas.

11. PLATO frugalis quidem erat, ſed tamen amans munditiei? contra, Diogenes ſordidus. Itaque calcans Platonis culcitram præſentibus aliquot Dionyſii amicis, quos Plato invitarat ad convivium, dixit: b *Calco Platonis ambitionem.* Mox Plato, At quanta ſuperbia tumes Ipſe Diogenes, dum alienam ſuperbiam te calcare putas? Hoc ipſum ab aliis narratur lepidius: Diogeni dicenti, *Calco faſtum Platonis: Calcas*, inquit Plato, *ſed alio faſtu.* Nam hoc ipſum faſtus erat, quod jactabat mundiciei contemptum: & qui ſordidis gloriantur, non minus ambitioſi ſunt quam qui ſplendide veſtiuntur, ſed aliter. Turpior eſt autem ambitio ex fuco virtutis laudem captans. Sotion tamen hoc non aſſcribit Diogeni, ſed Platoni Cynico.

12. DIOGENES à Platone petierat vini paullulum, tunc & caricas. Plato miſit lagenam: Cui Cynicus hunc in modum gratias egit: c *Cum interrogaris quot ſint duo & duo, reſpondes viginti: ita nec ſecundum ea quæ rogaris das, nec ad ea quæ interrogaris reſpondes.* Notavit Platonem ut immodice loquacem, quod idem in illius ſcriptis notavit Ariſtoteles.

13. PER-

a *Conceſſis abuti.* b *Gloria tecta.* c *Liberalitas nimia.*

13. PERCUNCTANTI in qua parte Græciæ viſiſſet bonos viros: *a Viros, ait, nuſquam, ſed Lacedæmone vidi pueros.* Notans totius Græciæ corruptiſſimos mores, adeo ut apud Lacedæmonios, gentem incorruptiſſimam, tantum in pueris reſideret priſca integritas. Simul illud innuit, in reliqua Græcia ne pueros quidem eſſe bonos: tum & illud, viros eſſe pueris deteriores, cum ab his oporteat pueros ad probitatem inſtitui.

14. CUM aliquando de re ſeria diſſerens, nullum haberet auſcultatorem attendentem, *b* cœpit ineptam cantionem canere, veluti ſaltaturis. Ubi jam plurimi concurriſſent, objurgavit illos, quod ad ſtulta & inepta frequentes & alacres accurrerent, ad ſeria vero & ad bene vivendum utilia, nec alacriter convenirent, nec diligenter auſcultarent. Huic ſimillimum eſt, quod Demoſtheni quidam adſcribunt de umbra aſini.

15. REPREHENDEBAT homines quod lucta, *c* calcitrando, aliiſque his ſimilibus ſemet exercerent ut periti evadant: nullos autem in hoc incumbere, ut probi & honeſti evaderent.

16. A NULLO denique hominum genere linguæ dicacitatem temperabat. Grammaticos ajebat ſe demirari, qui tanto ſtudio mala Ulyſſis perquirerent, ſua ipſorum mala ignorarent. *d* Olim Grammatici potiſſimum verſabantur in Homeri rhapſodiis, at is in Odyſſea commemorat varios Ulyſſis errores. Muſicos item accuſabat, quod in cithara diligenter aptarent chordas ad concentus, mores haberent inconcinnos. Reprehendebat & mathematicos, quod ſolem, lunam ac ſtellas intuerentur, non videntes ea quæ eſſent ante pedes. Oratores carpebat, quod ſtuderent juſta dicere, ſed eadem facere negligerent. Avaros objurgabat, quod pecuniam verbis vituperarent, cum eam animo plurimi facerent. Eſt enim hoc avaris peculiare, quod nulli magis deteſtantur avaritiam quam ipſi.

17. TAXABAT hominum vulgus, quod bonos viros hoc nomine laudarent, quia pecunias contemnerent,

a *Pauci boni.* b τερετίζειν. c *Ridicula præferuntur ſalutaribus.* d *Cura præpoſtera.* e *Præpoſtera ſtudia.*

rent, nec interim imitarentur quod laudibus extollerent vehementer, ſed pecunioſos magis ſequerentur, quos vituperabant. Deſtomachabatur in eos qui pro bona valetudine ſacrificarent, & in ipſo ſacro epulis immodicis ſemet ingurgitantes, facerent bonæ valetudini contraria. Dicebat ſe mirari ſervos, qui cum viderent Dominos plus æquo voraces, non illis eriperent cibos. Nam hoc eſſe Dominorum valetudini conſulere, & ſervis magis convenit edacitas.

18. HACTENUS dictum eſt, quos quibus nominibus, reprehenderit nunc audi quos laudarit: *a* Probabat eos, qui uxores ducturi non ducerent, qui navigaturi non navigarent, qui pueros alturi non alerent, qui ad Rempublicam acceſſuri non accederent, qui ſe ad convivendum præpotentibus componerent, nec tamen accederent: ſignificans ab his omnibus abſtinendum, eoſque prudentes videri qui ad ea ſolicitati, tempeſtive vertiſſent ſententiam, quod ſemel aggreſſis non ſit integrum mutare conſilium, etiam ſi pœniteat inſtituti. Qui duxit uxorem, jam ſui juris non eſt: qui ſe mari commiſit, ventorum arbitrio feratur oportet: qui ſemel acceſſit ad Rempublicam, ſcenæ ſerviat oportet, & ut cupiat, tutum non eſt ad privatam redire vitam.

19. ILLI tribuitur & hoc ænigma, manus non eſſe porrigendas amicis complicatis digitis: *b* innuens non ſatis eſſe ſi comes nos præbeamus amicis, ſed comitati comitem adjungendam benignitatem. Qui comiter tractant amicos, dicuntur δεξιοῦσθαι, quaſi dicas dextrare.

20. CUM captus venderetur in Creta, præconi roganti quid ſciret, & quo titulo eum commendaret emptori: *c Dic*, inquit, *te vendere hominem qui ſciat imperare liberis.* Quidam Xeniades Corinthius admiratus præconii novitatem, adiit Diogenem percunctans num ſciret quod profiteretur: ubi ex ſermone hominis comperit eſſe ſapientem ac doctum, mercatus duxit domum: eique ſuos liberos erudiendos tradidit: quos ille ſuſceptos liberaliter inſtituit, primumque artes liberales, mox

a *Quæ in vita fugienda.* b *Benigniter.* c *Educatio frugalis.*

mox docuit equitare, arcum tendere, fundam rotare, jaculari telum. In paleſtra vero non permittebat, ut pædotriba illos gravioribus laboribus, in morem athletarum exerceret, ſed hactenus quantum ad ruborem bonamque corporis valetudinem conduceret. Curavit ut ex Poëtis aliiſque ſcriptoribus optima quæque ediſcerent, quod ea modo vere ſcimus quæ memoria tenemus: breviter totius doctrinæ ſummam illis redegit in compendium, quo & citius perciperent, & fidelius memoria complecterentur. Eoſdem inſtituit, domi miniſtrare parentibus, cibo levi, vilique, & aquæ potu contentos eſſe: cumque cæteri cæſariem alant ad formæ commendationem, ille juſſit illos radere comam: & ſi quando prodeundum eſſet in publicum, incomptos producebat abſque tunicis, incalceatos ac tacitos. Quin & ad venatum illos inſtituebat, Lacedæmonios imitatus. His rebus factum eſt, ut à pueris obſervaretur, perque illos parenti commendaretur. Alii narrant Præconem Diogenis juſſu ita prædicaſſe, *Eſtne quiſpiam qui velit emere Dominum?*

21. CUM ſederet in auctione, vetitus eſt ſedere ac juſſus eſt ſtare, ob id opinor, ut facilius inſpiceret emptor quid emeret. At Diogenes: a *Quid*, inquit, *refert quandò piſces, quocunque modo jaceant, emuntur:* notans vulgi ſtultitiam, qui empturi ſervum cavent ne quod corporis vitium fallant, nec ſimili cautione explorant mentis habitum. Is autem deprehenditur ex oratione.

22. AJEBAT ſibi videri mirum, quod cum ollam aut operculum non emerent homines niſi pulſu ac tinnitu exploratum, in emendo homine ſolo adſpectu eſſent contenti: ſignificans hominem nulla ex re melius cognoſci quam ex oratione. Ut igitur qui vas fictile teruntio parant emere, digito pulſant, atque ex tinnitu reddito dignoſcunt, ſitne integrum, probæ argillæ, ac bene coctum: ita prius quam minis aliquot emant hominem, oportebat ad dicendum provocare, atque ex oratione deprehendere qualis ſit. Eodem pertinet dictum ſuperius: Piſcis mutus eſt, nec refert quo modo

a *Servo prudenti obtemperandum.*

jaceat, cum nihil aliud ſit quam piſcis: ita non refert quo corporis habitu emas hominem, ſi ſilentem emas.

23. XENIADÆ a quo fuerat emptus dicebat: a *Mihi licet ſervo obtemperes neceſſe eſt*, propterea quod qui nauclerum aut medicum habet ſervum, ei tamen parere cogitur, ſi velit ex eo capere utilitatem.

24. APUD hunc Xeniadem fertur conſenuiſſe, & à ſuis Diſcipulis ſepultus eſſe. Rogatus à Xeniade, quo modo ſepeliri vellet: b *In faciem*, inquit: Percunctanti cauſſam: *Quoniam*, inquit, *paullo poſt futurum eſt ut inferiora fiant ſuperiora*: huc alludens, quod id temporis Macedones rerum potirentur, atque ex humilibus fierent excelſi: quod ſi inverterentur omnia, fore ut cadaver etiam ex prono fieret ſupinum. Fortaſſis illud ſenſit, nihil referre quo ſtatu corpus exanime ſepeliatur, quia in re magna erat vulgi ſuperſtitio, porrectis in portam pedibus efferebantur, ſtantes cremabantur: & hodie ſtantes, ut audio ſepeliuntur Judæi, certe ſupini ſepeliuntur omnes Chriſtiani.

25. IN foro quondam ſtans clamabat, *Adeſte homines*: veluti concionaturus apud populum, cumque jam frequentes conveniſſent, nec ille deſineret clamare, *Adeſte homines*: quidam indignati. En adſumus, dic aliquid. Tum Diogenes baculo illos, abigens, *Homines*, inquit, *adeſſe juſſi*, *non ſterquilinia*. Non putavit hominis cognomen competere in eos qui non viverent juxta rationem, ſed brutorum in morem agerentur affectibus.

26. ALEXANDER Magnus cum eſſet Corinthi, adiit Diogenem pro dolio ſedentem, cumque eo multa collocutus eſt, à quo digreſſus indignantibus amicis quod Rex illi cani tantum habuiſſet honoris, qui tanto Principi nec aſſurgere dignaretur: c *Immo*, inquit, *ni Alexander eſſem: Diogenes eſſe vellem*. Adeo demiratus eſt animum illum liberum, ac rebus humanis omnibus ſuperiorem, ut nihil regno ſimilius eſſe judicaret. Præcipua Regum felicitas eſt, quod nulli ſerviunt,

a *Servo prudenti obtemperandum*. b *Sepultura*. c *Homines pecudum ſimiles*.

viunt, ſed quidquid volunt facile efficiunt, tum quod nullius egeant: atqui hoc ipſum homini præſtat Philoſophia multo verius, quam regnum Monarchis. Quanquam Alexandrum eſſe, Alexander majus quiddam exiſtimabat quam Regem eſſe.

27. NEGABAT illos debiles ac mancos appellandos, qui ſurdi eſſent aut cæci, *a* ſed qui peram non haberent. Luſit autem affinitate vocum. Nam ἀνάπηρος Græcis dicitur mancus, aut mutilus, ἄπηρος qui pera caret: innuens opinor hominem ad omnem vitæ functionem inutilem eſſe qui expers ſit Philoſophiæ: Pera enim Cynicorum penus erat.

28. INGRESSUS aliquando juvenum convivium, capite ſemitonſo, *b* non ſolum non comiter exceptus eſt, ſed multis plagis onuſtus dimiſſus eſt. Quos ille hac ratione eſt ultus: Nomina juvenum à quibus fuerat cæſus albo inſcripſit, itaque obambulabat ſoluto pallio: plagarum notæ loquebantur quid eſſet paſſus, & album prodebat auctores, hoc pacto juvenes inhumanos omnibus objurgandos ac reprehendendos expoſuit.

29. QUONIAM Cynicus erat, *c* canis dictus eſt, & hoc vitæ genus multis laudabatur, nemo tamen imitabatur. Itaque dicere ſolitus eſt, ſe canem eſſe laudantium, ſed laudatorum neminem cum laudato cane audere venatum ire.

30. JACTANTE ſe quopiam ac dicente, Viros ſupero in Pythiis: *d Equidem*, inquit, *viros, tu vero mancipia*. Luſit rurſus affinitate vocum, quæ eſt inter ἄνδρος & ἀνδράποδα. Mancipia autem appellabat quicumque ſervirent cupiditatibus: has philoſophia vincere pulchrius eſt, quam in Pythiis ludis vincere viros.

31. CUIDAM admonenti, ut jam ſenex quieſceret à laboribus: *e Quid*, inquit, *ſi in ſtadio currerem, utrum oporteret jam metæ vicinum curſum remittere, an magis intendere?* Recte ſenſit, virtutis ſtudium hoc magis intendendum, quo minus ſupereſt vitæ, quod turpe ſit tum ab honeſto inſtituto refrigeſcere.

32. ALI-

a *Philoſophia.* b *Vindincta civilis.* c *Virtus laudata tantum.* d *Servi veri.* e *Honeſti ſtudium intendendum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

32. Aliquando vocatus ad cœnam, negavit ſe venturum. Roganti cauſſam, *Quoniam*, inquit, *heri mihi non ſunt acta gratiæ*. Vulgus hominum poſtulat ſibi veluti pro magno beneficio gratias agi, ſi quem admiſerint ad convivium. At Diogenes licet pauper, exiſtimabat ſibi deberi gratiam, quod non gravaretur intereſſe convivio, quia nuſquam iret aſymbolos, ſed lautius Philoſophiæ ſermonibus paſceret convivatoris & convivarum animos, quam ille corpus epulis.

33. Demosthenem adoleſcentem aliquando in publico diverſorio prandentem deprehendit, cum ille conſpecto Diogene ſeſe ſubduceret introrſum, *Tanto magis*, inquit, *in diverſorio futurus es*: ſignificans hoc illum magis fore convivarum fabulam, quod non ſolum ibi verſaretur, ſed etiam tanquam in re nefaria deprehenſus ſeſe ſubduxiſſet. Hoc enim memorabilius, quam quod illic potaret. Alii narrant hoc cuidam adoleſcenti dictum. Is potuit & Demoſthenes eſſe, ſimplicior autem ſenſus eſt, ut accipiamus adoleſcentulum admonitum, ne intro fugeret, ſed foras. Nam quo interius ſeſe abdebat in popinam, hoc magis erat in popina.

34. Hospitibus quibuſdam celebrem illum Demoſthenem videre cupientibus, porrecto medio digito: *a Hic eſt*, inquit, *ille Demoſthenes Athenienſium orator*. Digitus pollici proximus index dicitur, quod hunc intendentes ſolemus aliquid commonſtrare. Digitus autem medius apud priſcos infamis habebatur ob cauſſam heic non referendam. Porro Demoſthenes vulgo male audiebat, quaſi parum vir eſſet. Id ſignificans Diogenes, maluit illum medio quam indice demonſtrare.

35. Cuidam exciderat panis, eumque reliquit, *b* quod puderet recipere. Hunc caſtigare volens Diogenes injecto fune collo traxit urceum per ceramicum, hoc faciens in poculo, quod ille in pane facere erubeſcebat.

36. Cum multis videretur immodice Philoſophus, reſpondit, *c* ſeſe imitari chori magiſtros, qui tonum legiti-

a *Hic eſt ille.* b *Pudor inutilis.* c *Exempla inſignia.*

egitimum excedere ſolent, ut alii congruum arripe-ent. Quod enim excedit modum, tametſi vitioſum ſt, tamen ad excitandam aliorum ſocordiam condu-ibile eſt. Ita pallium ac dolium Diogenis, divitibus ſuas delicias exprobrabant.

37. DICEBAT plurimos inſanire præter digitum. Nam ſi quis aſſidue medium digitum intendat vice indicis, *a* vulgo habetur inſanus: ſi quis indicem, ſanus videtur. At plurimi ſunt homines qui gravius inſaniunt in rebus ſeriis, quam ſi digitum pro digito porrigant, & tamen hi vulgo non habentur inſani. Quemadmodum & hodie parentes in liberis pro gravi peccato caſtigant, ſi læva pro dextra utantur: atqui non itidem caſtigant eos, cum turpia pro honeſtis eligunt.

38. TAXABAT & in hoc hominum inſaniam, quod res pretioſas minimo emerent, *b* venderentque viliſſimas plurimo. Statuam enim tribus nummum millibus emi, cum farinæ chœnix duobus æreis veniret. At ſtatua nihil opus ad vitam, ſine farina vivere non licet. Conveniebat igitur farinam multo ſtatuis eſſe cariorem. Philoſophus pretia rerum æſtimabat uſu naturali, vulgus æſtimat ſtulta perſuaſione.

39. QUOD ſupra retulimus de Xeniade, quidam ita narrant: Cum eſſet emptus Diogenes, perinde quaſi ipſe Xeniadam emiſſet, dixit illi: *c* *Vide ut juſſis meis pareas.* Cumque ille diceret ἄνω ποταμῶν, ſignificans rem præpoſtere agi, ſi ſervus imperet hero, *Si medicum,* inquit Diogenes, *emiſſes æger, non illi præſcribenti obtemperares an diceres,* ἄνω ποταμῶν. Si herus corpore male affectus auſcultat ſervo Rei medicæ perito, multo magis decet animo ægrum auſcultare ſervo Philoſophiæ perito: quod enim ars medica præſtat corpori, hoc Philoſophia præſtat animo: illa medetur febri, hæc pravis cupiditatibus. Quanto autem animus præſtat corpori, hoc illius morbi ſunt quam hujus graviores. Laërtius addit, cum à præcone rogaretur, quo titulo vellet prædicari, iſque reſpondiſſet, ſe ſcire imperare liberis: ubi vidiſ-

a *Inſania genera.* b *Æſtimatio præpoſtera.* c *Servus prudentior hero.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

vidiſſet prætereuntem quendam bene cultum, *Huic*, inquit, *me vende, nam is eget Domino.*

40. Cuidam ambienti à Diogene in Philoſophiæ diſciplinam recipi, admiſſo explorandi gratia pernam in via ferendam dedit, ſeque juſſit ſequi. Ille præ pudore, abjecto quod geſtabat, furtim ſe ſubduxit. Aliquando poſt forte fortuna illi factus obvius, ridens: *a Tuam*, inquit, *ac meam amicitiam perna diremit:* indicans illum non eſſe idoneum Philoſophiæ diſcipulum, qui ſtultum pudorem non poſſet contemnere. Neque enim turpe eſt geſtare pernam, ſed ab honeſto recedere turpe eſt, Diocles hoc ipſum paulo ſecus narrat. Cum quidam ambiens eſſe Diogenis diſcipulus dixiſſet illi, Impera mihi Diogenes, admiſſo in famulicium caſei fruſtum portandum dedit. Id cum ille ob pudorem recuſaret: *Noſtram*, inquit Diogenes, *amicitiam paullulum caſei diremit.*

41. Cum aliquando vidiſſet puerum cava manu bibentem: *b Hic puer*, inquit, *me frugalitate ſuperat, qui ſupellectilem ſuperfluam mecum circumferam:* & eductum è pera poculum ligneum abjecit, *Neſciebam*, inquiens, *& in hoc nobis providiſſe naturam.* Cum alterum puerum vidiſſet vaſculo fracto, cavo panis excipere lenticulam, abjecit & catinum ligneum, ut ſupervacaneum. Hæc patiar videri ridicula, modo fateamur, immodicum ſimplicitatis exemplum in hoc utile: ut nos noſtri luxus pudeat.

42. Sapienti *c* nihil deeſſe colligebat hoc ſyllogiſmo, *Deorum omnia ſunt, Deorum autem amici ſunt ſapientes, & amicorum communia ſunt omnia, ſapientum igitur ſunt omnia.* Sed eodem ſyllogiſmo rejici poterat petens aliquid, cur petis habens omnia?

43. Cum vidiſſet fœminam Diis procumbentem, ita curvato corpore, ut à tergo quædam apparerent quæ nudari non decet oculis hominum, adiit illam dicens: *d Non vereris mulier, ne ſtante poſt tergum tuum Deo (nam illius plena ſunt omnia) parum decenter te geras?* Æſculapio

a *Pudor inutilis.* b *Frugalitas.* c *Sapiens dives.*
d *Deorum ubique.*

pio percuſſorem conſecraſſe dicitur, qui accurrens procidentes in faciem contereret, hoc figmento deterrens homines à ſuperſtitione, qui credunt Deos non auditutos, niſi ipſis indecore corporis geſtu ſupplicent.

44. SOLITUS eſt joco dicere, ſibi tragicas exſecrationes occurriſſe, *a* quod eſſet ἀνέστιος, ἄπολις, ἄπατρις, πτωχὸς, ἀλήτης, καὶ ἡμερόβιος, id eſt, domo, civitate patriaque carens, pauper & erro: alludens ad locum aliquem è tragœdiis. De Oedipi exſecrationibus à nobis dictum in Chiliadibus.

45. QUIN & illud dixiſſe fertur, quod fortunæ opponeret animi fiduciam, *b* legi naturam, affectibus rationem, eo quod his tribus paratur ac ſervatur hominum tranquillitas. Adverſus fortunæ procellas tuetur ſapientem animus impavidus: naturam pro lege ſequitur, cui ſi repugnet lex, contemnit eam: porro cupiditatem tumultus ratione compeſcit.

46. CUM Alexander Magnus inviſeret Diogenem, reperit eum in cranio ſedentem pro dolio, ac laceras ſchedas glutino committentem: poſtea quam Rex multa cum illo colloquutus pararet abire, diceretque, Cogita Diogenes quid à me velis petere, nam quidquid optaris feres. *Mox*, inquit, *de aliis, interim ſede paulliſper.* Cum Rex ſeceſſiſſet, putans illum velle deliberare, diutius ſilenti repetiit, Pete quod vis Diogenes. *Hoc*, inquit, *volebam; nam prius arcebas mihi ſolem ad id quod ago neceſſarium.* Alii narrant illum dixiſſe, *Ne mihi feceris umbram*, quod vellet apricari.

47. MEMORATUR & illud: Alexandrum ita fuiſſe loquutum: *c* Adſum ô Diogenes tibi ſubventurus, quandoquidem video te multis egentem: cui Diogenes, *Uter noſtrum pluribus eget: ego qui ultra peram & pallium nihil deſidero: an tu qui non contentus patrio regno, tot periculis temet objicis ut latius imperes: adeo ut vix totus Orbis tuæ cupiditati videatur ſatis futurus?*

48. QUODAM tempore cum diutiſſime legens tandem eo veniſſet ut videret chartam vacuam: *d Bono*, inquit,

a *Paupertas tragica.* b *Philoſophi vita.* c *Philoſophus paucis eget.* d *Lepide.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

inquit, *animo eſtote viri, terram video.* Alludens ad longa navigatione feſſos, qui recreantur animo cum ipſis procul apparet portus.

49. CUIDAM ſophiſticis argutationibus colligenti, quod Diogenes haberet cornua: frontem ac tempora manu contractans: *a Atqui*, inquit, *ego non video:* irridere maluit frivolum enthymema quam ſolvere.

50. CUM Zenon in ſcholis differens, acutiſſimis rationibus probaret nullum eſſe motum, nec eſſe poſſet, Diogenes ſurgens cœpit inambulare. Id admiratus Zenon, Quid, inquit, agis Diogenes? *Confuto*, inquit, *tuas rationes.* Taxans interim inanem ingenii oſtentationem.

51. SOPHISTA quidam volens apud Diogenem oſtentare acumen ingenii, hunc in modum ratiocinatus eſt: Quod ego ſum, tu non es. Cum annuiſſet Diogenes. Ego, inquit, ſum homo, igitur tu non es homo. Tum Diogenes: *b A me*, inquit, *incipe, & recte colligeris.* Non dignatus eſt aperire, quid haberet vitii ratiocinatio, ſed maluit irridere de tam frivolis nugis ſibi placentem. Si ſic ſumpſiſſet, Tu es homo, ſequebatur ſophiſtam non eſſe hominem.

52. CUIDAM ad oſtentationem ingenii multa de rebus cœleſtibus differenti: *c Quam nuper*, inquit, *de cœlo veniſti?* Socratem in hoc retulit, cujus eſt illud: *Quæ ſupra nos, nihil ad nos.*

53. EUNUCHUS quiſpiam contaminatæ famæ inſcripſerat ædibus ſuis, *μηδὲν εἰσείτω κακὸν*, ne quid ingrediatur mali. Id videns Diogenes: *d Ædium*, inquit, *Dominus qua ingreditur?* Eunuchus boni ominis gratia poſuerat titulum, ne quid infelicitatis attingeret domum, id Diogenes detorſit ad mala animi, quæ ſola vera mala ſunt.

54. NACTUS unguentum, eo pedes inunxit præter morum publicum. Id demirantibus dixit: *e Quoniam unguentum capiti infuſum exhalatur in aërem, a pedibus*

a *Argutiæ frivolæ.* b *Argutiæ frivolæ.* c *Ignota loqui.* d *Mala vera.* e *Ridiculum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

bus autem adſcendit ad nares. Similiter alius reprehendit publicam conſuetudinem, qua coronas capiti imponunt, cum magis conveniat infra nares ponere, quod fragrantiæ vapor non tam deſcendat quam adſcendat.

55. ATHENIENSES hortabantur Diogenem, ut myſteriis initiaretur, addentes quod initiati apud inferos principatum tenerent. Ad quæ Diogenes: *a Perquam ridiculum eſt*, inquit, *ſi Ageſilaus & Epaminondas in cœno degunt, & Patecion fur ac viliſſimi quique homines, quod initiati ſint, in beatorum inſulis erunt.* Graviter taxavit Sacerdotum mores, qui quæſtus gratia blandiebantur hominum imperitorum ſuperſtitioni perſuadentes initiationem conferre felicitatem poſt hanc vitam, cum ea parata ſit his, qui piis & egregiis factis eam promeruerint, ſive ſint initiati, ſive non ſint.

56. CUM primum cœpiſſet Philoſophari, cum in dolio, ſicco mucidoque pane veſcens ſolus audiret totam urbem lætitia perſtrepentem, erat enim dies feſtus, ſenſit animo non nihil tædii, diuque ſecum de relinquendo vitæ inſtituto cogitavit. Sed cum tandem mures videret adrepentes, paniſque micas edere: *b Quid tibi diſplices*, inquit, *ô Diogenes? ſat magnificus es, ecce etiam paraſitos alis.*

57. PLATONI ipſum ob vitæ ſordes canem appellanti: *c Sane*, inquit, *nam ad eos qui me vendiderant recurri.* Solent enim canes ſi vendantur, ad veteres Dominos recurrere. Non offenſus eſt convicio, ſed commode interpretatus eſt. Cum Æginam navigaret, interceptus eſt à piratis, atque in Cretam perductus, ibique venditus. Eos piratas puto fuiſſe Corinthios, aut Athenienſes, aut certe Æginetas.

58. CUM è balneis redeuntem quidam rogaſſent, *d* num illic eſſent multum hominum, negavit eſſe. Rurſus percunctatus, an illic eſſet multa turba, annuit, ſignificans hominis vocabulum in paucos competere.

59. NARRATUR & illud vix credibile: Plato ſic

a *Initiari non eſt ſatis.* b *Lepide,* c *Canis convicium.*
d *Homines non homines.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſic definierat hominem. *a* Homo eſt animal bipes abſque pennis. Ei definitioni cum diſcipuli Platonis applauderent, Diogenes gallum gallinaceum pennis ac plumis nudatum produxit in ſcholam. *En*, inquiens, *hic eſt homo Platonis.* Itaque definitioni adjectum eſt, latis unguibus, quod aves hujuſmodi non habent.

60. PERCUNCTANTI qua quis hora prandere debeat: *b Si dives eſt*, inquit, *cum vult: ſi pauper, cum poteſt.*

61. APUD Megarenſes cum videret arietes pellibus tectos adverſus frigoris injuriam, ipſorum autem filios nudos: *c Satius eſt*, inquit, *Megarenſis eſſe arietem quam filium*, Traditum eſt de Megarenſibus, quod indiligenter habent filios ſuos.

62. QUIDAM in publico geſtans longam trabem, per imprudentiam percuſſerat Diogenem, moxque ex more dixit. Cave, At Diogenes: *d Non me*, inquit, *vis iterum percutere?* Alii ſic narrant: dicenti Cave, baculum impegit in caput, & poſt ictum adjecit, Cave, par pari referens. Nam ante læſionem dicendum erat, Cave.

63. QUODAM tempore lucernam accenſam geſtans obambulabat in foro clariſſima luce, quærenti ſimilis. Rogantibus quid ageret: *e Hominem*, inquit, *quæro:* notans publicos civitatis mores vix homine dignos.

64. CUM aliquando perfuſus eſſet aqua, ſtaretque toto diſtillans corpore, circumſtantes aliquot, ut fit, commiſerabantur hominem indigna paſſum. Quibus, Plato, nam & is forte tum aderat. *f* Si vultis, inquit, commiſerari Diogenem, abite: notans in Philoſopho gloriæ cupiditatem. Hoc igitur ſpectaculo quoniam delectabatur, felix erat potius quam miſerandus: at ſi nullo teſte perfuſus fuiſſet, tum vere fuiſſet miſerabilis.

65. COLAPHUM impingenti: *g Profecto*, inquit, *neſciebam me capite galeato ambulare:* Ludens ma-

num

a *Ridiculum.* b *Feſtivum.* c *Educatio.* d *Sera monitio.* e *Homo rarus inventu.* f *Gloria tecta.* g *Moderate.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

num pronam galeam dixit. Nec aliter ultus eſt percuſſorem. Niſi forte legendum eſt: *Neſciebam capite galea tecto incedendum eſſe.*

66. At non eadem patientia tulit Midiam, qui impacto illi colapho dixerat. Tria millia tibi in menſa ſunt poſita: per ludibrium illi gratulans, quod pro colapho tantum nummorum ex multa ad ipſum eſſet rediturum ſi lege ageret. At Diogenes poſtridie ſumpto pugilum loro, eoque impacto Midiæ totidem verbis dixit: *a Tria millia tibi in menſa ſunt poſita.* A. Gellius narrat de quodam, qui pro delectamento habebat manu depalmare homines, moxque è erumena quam in hoc circumferebat, juſſit numerari mulctam. At Diogenes declaravit non omnes eſſe ea patientia, ut mulcta contenti ſint.

67. Philosophi vulgo hoc nomine male audiebant, quod Deos aut non crederent eſſe, aut contemnerent. Hoc innuens Lyſias interrogabat Diogenem, crederetne eſſe Deos. Cui Diogenes: *b Qui convenit*, inquit, *ut non credam, cum perſuaſum habeam, te Diis inviſum eſſe?* Hoc dictum quidam attribuunt Theodoto. Non reſpondit ad quæſtionem, ſed in contumelioſe interrogantem retorſit ſermonem.

68. Conspicatus quendam ſe religionis cauſſa aſpergentem aquis fluvialibus: Nam hoc ritu priſci ſolent purificari, ſi quid piaculi commiſſum crederent: *c Infelix*, inquit, *cum erras in Grammatica, non abſolveris aſperſus: multo minus aſperſio te liberabit à vita criminibus.* Recte notabat hominum ſuperſtitionem, qui crederent ſenſibili elemento purgari maculas animi, niſi pravas cupiditates amputaſſent.

69. Eos ſummopere reprehendebat, *d* qui ſi quid ſecus eveniſſet, fortunam incuſarent, id quod vulgus hominum ſolet: dicens ipſos homines potius incuſandos, qui poſtularent à fortuna, non quæ vere bona eſſent, ſed quæ ipſis bona viderentur. Nam ſi permitterent Diis, quæ ipſi judicant optima, dare, darent: nunc acceptis his quæ flagitarunt, impudenter incuſant Deos.

70. Su-

a *Par pari.* b *Salſe.* c *Superſtitio.* d *Vota ſtulta.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

70. SUPERSTITIONEM hominum qui ir
ſomniis terrerentur, hoc pacto deridebat: *Quæ vigilan*
tes, inquit, *agitis, ea non curatis: quæ vero dormiente*
ſomniatis, ſolicite perquiritis. Ad felicitatem enim au
infelicitatem hominis non tam refert quid patiatur ir
ſomniis, quam quid agat vigilans. Ibi quoties aliquic
turpe committit, oportebat metuere Deorum iram a
triſtem eventum, non ſi quid dormientibus ſit viſum.

71. IN Olympiis præconem ita pronuntiantem
Doxippus viros vicit, correxit Diogenes: *a Hic*, in
quiens, *mancipia, ſed ego viros:* ſignificans eos qui cer
tarent Olympia, non eſſe viros ſed gloriæ mancipia. So
lus Philoſophus vincit viros. Simile huic eſt quod ſu
pra retulimus.

72. CUM Philippus exercitum haberet apud Chæ
roneam, venit eo Diogenes, & comprehenſus à militi
bus deductus eſt ad Regem: qui conſpecto Diogen
ignoto iratus exclamavit: Explorator. Cui Diogenes
b Prorſus, inquit, *explorator, nam huc veni inſpecturus in*
ſaniam tuam, qui non contentus Regno Macedonum, ali
na captans temet in diſcrimen conjicis, ne & Regno & vit
priveris. Rex admiratus hominis libertatem, juſſit il
lum abire liberum.

73. ALEXANDER Macedonum Rex miſer
epiſtolam ad Antipatrum, per quendam nomine Ath
liam: cum id temporis forte adeſſet Diogenes, qui Cy
nico more dixit: *Athlius ab Athlio per Athliam a*
Athlium. Porro athlius Græce miſerum ſonat, multi
que laboribus afflictum, unde & athletis nomen. Ser
ſit Philoſophus, Principes ob ambitionem aſſiduis bell
tumultuantes vere miſeros eſſe: æque miſeros qui ill
rum cupiditatibus inſervirent.

74. INVITATUS ut ad Alexandrum veniret
recuſavit: at Perdiccæ profecto minitanti necem ni v
niret: *c Nil*, inquit, *magni feceris, ſiquidem & canthar*
& phalangium idem poſſint. Cantharis puſillum eſt inſ
ctum non diſſimile ſcarabeo, ſed præſentaneum haber
venenum; phalangium aranei genus eſt nocentiſſimun

N

a *Victoria pulchra.* b *Ambitio.* c *Libere.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Nec dubitavit viciſſim minitari Perdiccæ ſe feliciter victurum, ſi ſine illo viveret; indicans infelices eſſe qui cum Perdicca viverent.

75. AJEBAT faciles eſſe Deos ad donandum hominibus vitam, *a* cæterum hanc ignorari ab his, qui quærunt dulciaria, unguenta, aliaſque hoc genus delicias. His enim qui fruuntur, credunt ſe vivere, cum veram vitam, tranquillam ac ſuavem ſola præſtet ſapientia. Non igitur Dii ſunt incuſandi, ſed homines, qui per ſtultitiam non poſtulant ab illis vitam, ſed voluptates.

76. CONSPICIENS delicatum quendam à ſervo calceari: *b Nondum*, inquit, *ſat beatus es, niſi te etiam abſtergat: id erit, ſi mancus fueris.* Viſum eſt Diogeni non multo minus abſurdum in calceatu abuti opera famuli, ſi quis ipſe ſibi hoc præſtare valeat, quam ſi poſt exoneratam alvum adhibeat famulum abſtergendo podici. Quanquam intelligi poteſt & de abſtergendo naſo, Philoſopho ethnico prodigioſæ deliciæ videbantur ethnicum calceari à famulo: at ego novi Chriſtianum, Sacerdotem, ac Theologum, cui cum nullum eſſet membrum mancum, tamen aditurus latrinam famulos accerſebat qui ſolverent ligulas, item reverſus qui alligarent. Id ego videns, ſic mecum cogitabam. Utinam hic adeſſet ſpectator Diogenes.

77. CONSPICATUS Duci quendam, qui phialam ex ærario furatus ſuſtulerat: Ducebatur autem à magiſtratibus quos illi ἱερομνήμονας appellant: *c Magni*, inquit Diogenes, *fures parvum ducunt.* Utinam hoc non poſſit vere dici in Magiſtratus aliquot Chriſtianos, à quibus ad laqueum adigitur interdum, qui x. drachmas ſuſtulit, ipſi impune magnis furtis, vel peculatu potius diteſcunt.

78. VIDENS adoleſcentem lapides jacientem in crucem: *Euge*, inquit, *ſcopum attinges.* Innuens fore, ut aliquando in crucem ageretur.

79. CUM adoleſcentuli circumſtantes Diogenem acclamaſſent, Canis: ac mox territi fugere cœpiſſent,

a *Voluptas.* b *Deliciæ.* c *Salſe.*

rogatique cur fugerent, dixiſſent, ne mordeas nos cani: *a Bono*, inquit, *animo ſitis filioli, canis non edit betulan* Tecte illis exprobrans mollitiem.

80. CUIDAM ſibi placenti, quod leonis exuvi tectus incederet: *b Non tu deſines*, inquit, *virtutis ſtra gula pudefacere?* Indecorum eſſe cenſuit, quod hom mollis Herculis amictum ſibi vindicaret. Idem di poteſt iis qui prodigioſo amictu profitentur ſanctimo niam, vita non reſpondente.

81. PRÆDICANTIBUS beatum Calliſthe nem Philoſophum, quod apud Alexandrum apparat ſplendido exciperetur. *Immo*, inquit, *infelix eſt*, *quo illi prandendum cœnandumque ſit*, *cum Alexandro viſum fuerit:* ſentiens nihil eſſe beatum ſi abſit libertas. Hi eſt Calliſthenes Ariſtotelis diſcipulus, quem Alexan der tandem conjecit in carcerem, ubi & periit. Qui dam pro Calliſthene ſupponunt ipſum Ariſtotelem, cu jus felicitatem prædicantibus quod cum Regis filio vi veret: *Ariſtoteles*, inquit, *prandet cum vult Alexander Diogenes cum vult Deogenes.*

82. SI quando egebat pecuniis, eas ab amicis acci piebat: at ſuggillantibus eum, quod præter Philoſoph dignitatem peteret, quod eſſet mendicorum: *c Immo* inquit, *non peto*, *ſed repeto*, οὐκ αἰτῶ, ἀλλ᾽ ἀπαιτῶ. Re petimus enim mutuum, aut depoſitum. Amicus au tem egenti amico dans non donat, ſed reddit quod de bebat. Quiſquis enim in tali caſu pecuniam ſervat, rem alienam detinet.

83. CUM adoleſcens quidam comptior Diogeni propoſuiſſet quæſtiunculam: *d Non tibi prius*, inquit, *reſponſurus ſum*, *quam ſublatis veſtibus oſtenderis utrum maſculus ſis an fœmina.* Ex cultu parum virili notavit il lius mollitiem.

84. ALTERI cuidam adoleſcenti, luſum quendam amatorium eleganter in balneis exhibenti, quod Græci vocant κοτταβίζειν. Diogenes: *e Quo melius*, inquit, *hoc deterius:* damnans improbatam artem, qualis

eſt

a *Salſe.* b *Hypocriſis.* c *Benignitas.* d *Mollities.* e *Canini mores.*

eſt & alea, cujus quo quiſque eſt artifex melior, hoc vir eſt deterior.

85. CUM Diogenes adeſſet convivio, *a* qui accumbebant appellantes illum canem, oſſa illi projiciebant, quod id canibus fieri conſuevit: at ille diſcedens à tergo commingebat accumbentes: ſignificans & hoc eſſe canum.

86. ORATORES ac cæteros omnia ad gloriam facientes appellabat τρισανθρώπους, id eſt, ter homines, ancipiti dicto. Nam ut vulgus hominem eſſe negat, qui nec doctus eſt, nec humanus: ita Philoſophus hominem vocabat miſerum, qui nihil haberet ſupra hominem. Siquidem juxta Homerum, nullum animal homine miſerius. Proinde ter homines dixit, ter miſeros, qui ſua ſtudia omnia conferrent ad rem inaniſſimam, ac populari multitudini, multorum capitum belluæ ſervirent ſervitutem.

87. DIVITEM quendam indoctum, ſed ſplendide veſtitum, χρυσόμηλον appellabat, hoc eſt, ovem aureo vellere. Nam tales fuiſſe proditum eſt à Poëtis, qui minimum valerent ingenio, ovillis moribus etiam proverbio dicebantur.

88. PRÆTERIENS prodigi cujuſdam ædes inſcriptionem habentes, venales: *b Facile*, inquit, *divinabam fore, ut præ immodica crapula domum evomeret*. Jam enim domum abſumpſerat ante quam venalem proſcriberet. Vomitus igitur erat ille veritus quam venditio.

89. ADOLESCENTI conquerenti quod à multis perturbaretur: *c Deſine*, inquit, *& tu perturbationis indicia præ te ferre*: ſignificans nulla re melius improbitatem lædentium finiri, quam ſi qui læditur, dolorem diſſimulet. Etenim, qui ob id inceſſunt homines, ut illum diſcrucient, deſinent, ſi viderint illum nihil commoveri. Et Græcis ſuſpicor alium eſſe ſenſum. Cum enim adoleſcens quereretur ſibi turbam eſſe moleſtam, παῦσαι γὰρ, inquit, καὶ σὺ τὰ δείγματα τῶν παρχηπώντων,

a *Ter homines.* b *Trofuſio.* c *Dolor diſſimulatus.*

πῶγων, περιφέρειν, id eſt, At deſine tu quoque ſign mollis & effœminati circumferre.

90. CITHAROEDUM imperitum, obeſoqu corpore, & ab omnibus vituperatum, ſolus Diogene laudabat. Demirantibus quamobrem id faceret: a *Laudo*, inquit, *quod cum talis ſit, maluerit ſe cithara quam latrociniis exercere:* ſignificans illum corpore validum ingenio rudem, latrociniis aptiorem eſſe quam muſicæ locus eſt ab inexſpectato.

91. ALTERUM citharœdum, qui quoties caneret, ab auditoribus deſerebatur, obvium ita ſalutabat b *Salve galle.* Cum ille offenſus ſalutationis novitate diceret, Quid ita? *Quoniam*, inquit, *cantu tuo excitas omnes.* Jocum captavit ex ambiguitate verbi Græci: ἀναγείρειν enim dicitur & qui excitat dormientem; quod ſolent galli gallinacei male canentes: & qui ſedentem excitat ut ſurgat, quod ille ſolet.

92. CUM adoleſcentem quendam inſigni forma plurimi intuerentur, Diogenes incurvato corpore ſinum lupinis implebat. At hoc ſpectaculum converſis omnium oculis, ajebat, mirari ſe, cur adoleſcentulo dimiſſo, ſeſe intuerentur: obiter notans illorum intemperantiam.

93. QUIDAM vehementer ſuperſtitioſo, ac lemurum larvarumque terroribus obnoxio, necem ipſi minanti, dicentique unico ictu tibi perfringam caput: c *At ego*, inquit, *ſi id feceris, tibi ſiniſter aſtans, ut contremiſcas efficiam.* Significans ſe mortuum etiam illum terrere poſſe à quo vivus contemnebatur. Hic tamen affectus & hodie plurimos habet, qui cum ſint adverſus vivos feroces, adverſus umbras ſunt formidoloſiſſimi.

94. AB Hegeſia rogatus, ut ipſi libros aliquot commodato daret: d *Non ſapis*, inquit, *Hegeſia, qui cum caricas non pictas, ſed veras eligas, vera exercitatione neglecta ad ſcriptam te conferas.* Hoc dicto notavit eos, qui per omnem vitam nihil aliud quam legunt Philoſophorum libros, recte vivendi præcepta continentes, cum vir-

a *Salſe.* b *Salſe.* c *Superſtitio.* d *Lectio mortua.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

virtus magis uſu diſcatur quam lectione: γράφειν, Græcis anceps vox eſt adſcribere & adpingere. Itaque virtus libris expreſſa, quodam modo picta virtus eſt. Abſurdum autem videretur, in caricis habere delectum, in virtute non item.

95. CUIDAM illi probro objicienti quod exſularet à Patria: a *Miſer*, inquit, *iſtius rei cauſſa philoſophatus ſum*, ſive quod exſilium compuliſſet Diogenem ad philoſophandum, ſive quod ideo didiciſſet Philoſophiam, ut exſilium ſimileſque caſus æquo animo perpeti poſſet.

96. ALTERI cuipiam per convicium dicenti, Sinopentes te exilio damnant. *At ego*, inquit, *illos manſione*: ſignificans ſe quod ſolum vertere juberetur, nihilo infeliciorem eſſe his, qui in patria manerent, nec exſilium æquo animo pati poſſent. Tam enim miſerum eſt manere coactum, quam exſulare coactum, Philoſophus cui quævis terra patria eſt, ſi jubeatur ire exſulatum, unius tantum civitatis exſul eſt. At qui nuſquam poteſt vivere niſi in patria, plurimarum regionum exſul eſt. Diogenes autem ob adulteratam, ut putant, monetam ſolum vertere juſſus eſt. Erat autem Sinopenſis. Hoc ita refert Plutarchus in bello de exſilio. Te Sinopenſis Ponto exulem eſſe juſſerunt. *At ego*, inquit, *illos hac damno pœna, ut in Ponto extremiſque Euxini litoribus incluſi perpetuo maneant*. Diogenes mutarat patriam, ſed in melius: exſulabant potius, qui infelici regioni erant adſcripti.

97. CUM Olympionem, hoc eſt, in Olympiis certare ſolitum offendiſſet paſcentem oves: b *Quam celeriter*, inquit, *O præclare ab Olympiis ad Nemea te contuliſti*, ludens affinitate vocum. Nam νέμεα certamina dicuntur à loco, quemadmodum Olympia. Νέμω vero Græcis paſco ſonat, & νομὸς paſcua.

98. INTERROGATUS quamobrem athletæ nihil ſentirent: c *Quoniam*, inquit, *ſuillis ac bubulis carnibus educati ſunt*. Nam athletæ craſſioribus cibis enu-

a. *Exilium utile.* b *Facete.* c ἀναισθησία. *Stupor animi.*

enutriuntur, qui corpori quidem robur conferunt, ſed mentis acumen hebetant. Vocis autem ambiguitas dedit jocum. Nam ut Græcis *αἰσθάνεσθε*, ita Latinis ſentire, tam ad animum quam ad corpus pertinet. At percunctator ille quærebat quid eſſet cauſſæ, cur athletæ veluti ſenſu carentes non offenderentur plagis. Diogenes animorum ſtuporem notare maluit.

99. SOLITUS eſt interdum adire ſtatuas, & aliquid ab illis petere. Demirantibus cur id faceret: a *Ut conſueſcam*, inquit, *non commoveri, ſi quando ab hominibus non impetro quod peto.*

100. POSTEA quam inopia compulſus cœpiſſet mendicare, his verbis ſolet aggredi: b *Si cui alteri dediſti, da & mihi: ſin nemini, à me incipe.* Significabat ſe non inferiorem cæteris mendicis: itaque par eſſe ut qui daret quibuſlibet, daret & Diogeni: qui vero tam parcus eſſet ut nemini quidquam daret, huic tempus eſſe ut aliquando dare incipiat.

1. INTERROGATUS aliquando à tyranno è cujuſmodi ære potiſſimum oporteret fieri ſtatuas: c *Ex eo*, inquit, *ex quo fuſi ſunt Harmodius & Ariſtogiton:* innuens illum eſſe tollendum, quod illi tyrannicidæ fuerint.

2. PERCUNCTANTI quo pacto Dionyſius uteretur, amicis: d *Ut utribus*, inquit, *plenos ſuſpendit, inanes abjicit:* ſignificans à tyranno divites occidi, pauperes negligi.

3. QUIDAM glorioſum titulum inſcripſerat ædibus ſuis, e Jovis filius Callinicus Hercules heic habitat, ne quid introeat mali. Diogenes ex inſcriptione ſtultitiam hominis deprehendens adjecit, *μετὰ πόλεμον ἡ συμμαχία*, id eſt, Poſt bellum auxilium: indicans ſeram eſſe malorum omnium deprecationem, poſtea quam talis immigraſſet. Colebatur enim Hercules *ἀλεξίκακος*, malorum depulſor. Eum oportuit in ædes immigrare prius quam immigraſſet Dominus ædium, qui ipſe erat magnum malum.

4. Luxu-

a *Uſus lenit moleſtiam.* b *Mendicitas.* c *Libere.* d *Salſe.* e *Sero.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

4. LUXURIOSUM quempiam in diverſorio conſpiciens veſcentem oleis: *a Si ſic prandiſſes*, inquit, *non ita cœnares:* ſentiens non eſſe frugalitatis quod cœnaret oleas, ſed quod ſtomachus nimis lauto prandio gravatus, nihil appeteret in cœna. Nam tenue prandium optime condit cœnam.

5. DICERE ſolebat, *b* cupiditatem eſſe malorum omnium arcem μητρόπολιν, non procul abludens à ſententia Solomonis, qui dixit, cupiditatem radicem malorum omnium.

6. BONOS *c* viros dicebat eſſe Deorum ſimulacra. Deorum, quum ſint optimi natura, proprium eſt bene facere omnibus, nocere nemini. Hæc imago melius relucet in ſapientibus ac bonis viris quam in ſtatuis, quum Dii ſint incorporei.

7. AMOREM *d* dixit ocioſorum negocium, quod hic affectus potiſſimum occupet ocio deditos: ita ſit ut dum ocio vacant, in rem negocioſiſſimam incidant, nec interim tamen quicquam bonæ rei agunt.

8. PERCONTANTI quid eſſet in vita miſerrimum: *e Senex*, inquit, *egenus*. Siquidem ubi naturæ præſidia deſtituunt hominem, extrariis rebus fulcienda eſt ætatis imbecillitas. Verum inter egenos habendus non eſt, qui bonas artes ac probos amicos ſibi paravit certiſſimum ſenectutis viaticum: ille infeliciſſime egenus eſt, qui nulla virtute præditus eſt.

9. INTERROGATUS quæ beſtia morſum haberet nocentiſſimum, *Si de feris*, inquit, *interrogas, obtrectator: ſi de cicuribus, adulator.* Nam obtrectator præ ſe fert odium, adulator ſub amici perſona multo etiam lædit gravius.

10. CONSPICIENS duos centauros pugnantes in tabula peſſime pictos: *f Uter*, inquit, *horum deterior eſt?* Notans pictoris imperitiam, quaſi dubitaret uter eſſet deterius pictus. Uſus eſt autem voce ambigua, nam χείρων & pejor dicitur, & in pugna inferior.

11. ORATIONEM *g* blandam non ex animo

a *Luxus.* b *Avaritia.* c *Boni ſimiles Diis.* d *Amor turpis.* e *Senectus.* f *Salſe.* g *Blandiloquium.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

proficiſcentem, ſed ad gratiam compoſitam, dicere ſolet, melleum laqueum, quod blande amplectens hominem jugulet.

12. LUXURIOSORUM ventrem vitæ charybdim appellabat, quod omnia devoraret, nec ſatiaretur unquam. Charybdis tantum ea ſorbet quæ mari vehuntur, & revomit tandem quod abſorbuit: *a* at lurconum ventribus nec aër, nec terra, nec flumina, nec maria ſufficiunt, quin & domos & agros totos abſorbent, nec revomunt.

13. QUUM quidam Diogeni referrent, Didymonem mœchum comprehenſum: *b Dignus eſt*, inquit, *ex ipſo nomine ſuſpendi.* Porro Didymi Græcis teſticuli dicuntur: ab his igitur unde nomen habebat, & quibus peccaverat, vult eum ſuſpendi.

14. PHYSICUS quidam interrogavit Diogenem, quam ob cauſam aurum palleret: *c Quoniam*, inquit, *plurimos habet ſibi inſidiantes.* Pallent autem qui metuunt.

15. QUUM videret mulierem in lectica, dixit: *d Caveam non convenire feræ:* notans tam efferum ac noxium animal ferrea cavea coërcendum. Lectica vero ſellæ genus eſt cancellatæ, ut aliquam caveæ ſpeciem præbeat: in hac divites ac delicatæ ſedere, atque etiam geſtari ſolent.

16. SERVUM fugitivum videns ad puteum ſedentem: *e Vide*, inquit, *adoleſcens ne excidas:* ambiguo verbo ludens. Nam excidit, qui in puteum decidit, & ἐκπίπτει, id eſt, excidit, qui de loco pellitur. Arbitror autem puteos olim fuiſſe ſacros, & ab his non fuiſſe fas quenquam vi detrahere, quemadmodum è templis aut à ſtatu Principis.

17. QUUM in balneis vidiſſet λωποδύτην, id eſt, furem veſtium, dixit illi: *f Num ad unctiunculam, an ad aliud veſtimentum?* Rurſum luſit affinitate vocum, quæ Latine reddi non poteſt, Græce eſt, ἐπ' ἀλειμμάτιον ἢ ἐπ' ἀλλ' ἱμάτιον, dictiones minimo diſcrimine ſoni

a *Venter omnia devorans.* b *Adulterium.* c *Auri amor.* d *Deliciæ.* e *Ambigue.* f *Ambigue.*

ſoni inter ſe differunt. ἄλειμα, ab ἀλείφω, unguentum eſt, unde & aliptæ dicti. Inde ἀλειμμάτιον diminutivum: ἀλλ' ἱμάτιον duæ dictiones, ſed ob συναλοιφὴν propemodum una videtur, quam ſi removeas, eſt ἄλλο ἱμάτιον, id eſt, aliam veſticulam. In balneis enim olim ungebantur, & ibidem fures ſuum agebant negocium, quod poſitis veſtibus lavare mos eſt. Notabat itaque furem, quod alibi furatus veſtem, eo veniſſet alteram furaturus.

18. INGRESSUS aliquando ſordidum balneum, dicebat: a *Qui hic lavant, ubi lavantur?* Significabat illic homines puros ſordidari, & ibi lotis opus eſſe alio balneo quo mundentur.

19. QUUM aliquando vidiſſet mulieres ex oliva pendere laqueo præfocatas: b *Utinam*, inquit, *& cæteræ arbores ſimilem ferrent fructum.* Erat enim Diogenes μισογύνης, id eſt, mulierum oſor, eoque cupiebat omnes videre penſiles.

20. CERNENS quendam male audientem, quaſi monumenta ſpoliaret, Homeri carmine compellavit:

c Τίπτε σὺ ὧδε φέριστε,
Η τινὰ συλήσων νεκύων κατατεθνειώτων,

Id eſt:

Quid tu huc veniſti vir præſtantiſſime, num ſors,
Ut ſpolies aliquem horum quos mors occupat atra?

21. INTERROGATUS num ſervum ancillamve haberet, negavit. Quumque percontator adjeciſſet, Quis igitur te efferet ſi moriaris? d *Cui domo*, inquit, *erit opus?* Multi ſuperſtitioſe ſoliciti ſunt, quomodo, & per quos efferantur. Hac cura prorſus vacabat Diogenes, non dubitans quin futurus eſſet aliquis, qui cadaver ejiceret, vel ob id, quo domum faceret vacuam. Quanquam illi contigit honorifica ſepultura.

22. CONSPICIENS adoleſcentem quendam neglectius dormientem, baculo pungens illum, dixit carmen Homeri:

a *Sordes.* b *Oſor fœminarum.* c *Sacrilegium.* d *Sepultura.*

Ἐγείρεο,

Μήτις σοι εὕδοντι, μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ,

Id eſt :

Surge,

Ne quis dum dormis, à tergo infixerit haſtam.

23. Ad eum qui obſoniis ac luxui plus æquo indulgebat, illud Homericum accommodabat.

Ὠκύμορος δήμοι τέκος ἔσσεαι,

Id eſt :

a Nate mihi fueris brevis ævi.

Significans illum ſibi luxu mortem acceleraturum.

24. Platonis Ideas, id eſt, *b* formas riſit & Ariſtoteles. Quodam igitur tempore quum Plato multa de Ideis diſſereret & rem confictam confictis vocabulis explicare conaretur, ſubinde in ore habens menſeitates & cyathitates, per quas voces intelligebat ſpecies menſæ & cyathi: Diogenes irridens ſubtiles nugas: *Menſam*, inquit, *ac cyathum video, menſeitatem ac cyathitatem non video.* Tametſi ſunt & hodie qui Sorteitatibus & ecceitatibus ſibi videntur acuti. At Plato regeſſit dictum: Nec mirum, inquit, nam oculos habes quibus cernuntur cyathi ac menſæ, at mentem non habes, qua cernuntur menſeitates ac cyathitates.

25. Interroganti quando ducenda eſſet uxor: *c Juveni*, inquit, *nondum, ſeni nunquam:* Græce jucundius μηδέποτε, μηδεπώποτε: ſubindicans prorſus abſtinendum à matrimonio. At percontator ille diſcere cupiebat, quo ætatis anno, aut qua anni parte expediret adſciſcere conjugem: quemadmodum Ariſtoteles præſcripſit puellæ decimum octavum, viro trigeſimum quintum: & Romani Aprilem & Junium exiſtimabant auſpicatum nuptiis, Majum inauſpicatum.

26. Percontanti quidnam vellet ut colaphum acciperet: *d Galeam*, inquit, & hic jocus eſt ab.

a *Luxus.* b *Argutiæ nugatoriæ.* c *Matrimonium vitandum.* d *Jocus ab inexſpectato.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ab inexſpectato. Nam ille exſpectabat, quid mercedis peteret pro colapho.

27. QUUM videret adoleſcentem quempiam ſeſe ornantem: *a Si ad viros*, inquit, *fruſtra: ſi ad fœminas, injuſte*. Hoc dictum feſtivius eſt Græcis ob vocum affinitatem ἀτυχεῖς & ἀδικεῖς: Nam fruſtra ſe mas parat maſculo, inter quos non poteſt eſſe conjugium: & inique facit adoleſcens, ſi cultura formæ inſidiatur infirmo ſexui, quum uxor non lenocinio, ſed honeſtis moribus concilianda ſit.

28. ADOLESCENTI cuidam erubeſcenti, atque ob id perturbato: *b Bono animo es*, inquit, *fili, iſtiuſmodi eſt virtutis tinctura*.

29. QUUM audiſſet duos legum peritos inter ſe contendentes, damnavit ambos: *c quod alter furtum commiſiſſet, alter non perdidiſſet*: ſignificans utrumque dignum exitio. Argutia dicti in hoc eſt: qui furatur, lucrifacit aliquid: is vero cui res furto tollitur, damno afficitur. At hic abſurdum quiddam acciderat, alter alterius rem furatus erat, nec tamen is cui furtum eſt factum perdidit, quod hoc ipſe furatus eſſet, quod alter ſuſtulit.

30. PERCONTANTI quod vinum libentius biberet: *d Alienum*, inquit, *& hic τὸ ἀπροσδόκητον, addit gratiam dicto*. Aliud enim exſpectabat percontator, videlicet de genere vini ſentiens.

31. CUIDAM ipſi dicenti, plurimi te derident: *e At ego*, inquit, *non derideor*. Id autem videtur ἀδύνατον, ut aliquis te percutiat, tu tamen non percutiaris: ſed Diogenes negavit ſe derideri, ſive quod non eſſet deridiculus, ſive quod exiſtimaret hominum irriſionem nihil ad ſe pertinere.

32. DICENTI miſerum eſſe vivere: *f Non*, inquit, *vivere miſerum eſt, ſed male vivere miſerum eſt*. Vulgus miſeram appellat vitam, laboribus, doloribus, morbis, damnis, exiliis, multiſque hoc genus incommodis obnoxiam. At Philoſophus nihil malum aut miſe-

a *Mollicies*. b *Pudor*. c *Furacitas*. d *Aliena dulciora*. e *Neglectus injuriarum*. f *Vita miſera*.

miſerum eſſe ducebat, niſi quod cum turpitudine conjunctum eſſet.

33. ERAT Diogeni ſervus nomine Manes, is quum profugiſſet à domino, admonuerunt amici ut fugitivum inveſtigaret. *a At ridiculum*, inquit Diogenes, *ſi Manes abſque Diogene vivat, Diogenes abſque Mane vivere non poſſit.* At multi ſervos inſequuntur ut ulciſcantur, Diogenes ſpectabat ſuum. Melior autem Philoſophus eſt qui paucioribus eget. Nolebat itaque hic ſervo videri deterior.

34. QUODAM tempore prandebat oleas, mox inductam placentam abjecit accinens illud è tragœdia:

Ὦ ξένε τυράννοις ἐκποδὼν καθίστασο,

Id eſt:

b Procul à tyrannis temet hoſpes auferas.

Idem illud Homericum, *ἄλλοτε μάστιξιν δ' ἐλάαν*, Id eſt: Interdum ſcuticis agitabat. Se tyrannum appellans, deliciarum contemptorem, quas procul abigi volebat.

35. DIOGENES vulgo canis dicebatur. Sunt autem canum multa genera, ſunt enim venatorii, ſunt aucupatorii, ſunt cuſtodes ovium & ædium, ſunt qui habentur in deliciis. Ergo percontanti qualis ipſe canis eſſet, lepide reſpondit: *c Eſuriens*, inquiens, *Melitæus, ſatur Moloſſeus:* quod cibi appetens blandiretur, ſaturatus morderet.

36. INTERROGATUS an Philoſophi placentis veſcerentur: *d Omnibus*, inquit, *ut cæteri homines.* Rurſus hic aliud reſpondit quam interrogabatur. Quærebat percontator an conveniret Philoſophis frugalitatem profitentibus veſci placentis cibis delicatorum. Diogenes *εἰρωνεύων* ita reſpondit, quaſi Philoſophi non eſſent homines, & tamen veſcerentur cibis humanis. Siquidem animalia bruta non veſcuntur quibuſlibet, bos comedit fœnum, leo nequaquam: oves amant frondes ſalicum, equi avenam. Quædam aves paſcuntur granis juniperi, quædam carnivoræ

a *Frugalitas.* b *Deliciæ ſpretæ.* c *Canis Diogenes.* d *Philoſophus homo.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

nivoræ ſunt, quædam veſcuntur piſcibus. Huc alluſit Diogenes.

37. Quum aliquando Diogenes in convivio placentam ederet, diceretque convivarum quiſpiam, quid comedis Diogenes? Suſpicans Cynicum Philoſophum neſcire quid ſit placenta: a *Panem*, inquit, *bene piſtum*: diſſimulans ſe ſcire quid eſſet, aliis erat placenta, Diogeni panis erat, qui non edebat voluptatis gratia.

38. Percontanti cur cæteris mendicis benigne largirentur homines, Philoſophis non item: b *Quoniam*, inquit, *ſperant citius futurum ut claudi cæcive fiant, quam Philoſophi.* Qui miſerentur afflictorum, quales fere ſunt mendici, faciunt hoc contemplatione communis hominum ſortis: ita cæco opitulantur cogitantes, hoc ipſum mihi poterit accidere, de Philoſopho non item cogitant. Dictum feſtivius eſt, ob abuſum verbi, ſperant: ut Philoſophus fias ſperari poteſt, cæcitatem aut claudicationem nemo ſperat.

39. Diogenes poſcebat aliquid ab homine avaro: quem ubi videret contantem ac negaturo ſimilem: c *O homo*, inquit, *ad cibum te poſtulo, non ad cyppum*: ut qua licet Græcarum vocum affinitatem reddam. Græcis enim & τροφὴ cibus eſt, & ταφὴ ſepultura.

40. Cuidam objicienti, quod aliquando falſo ſignaſſet monetam, nam hanc ob rem, ut dictum eſt, juſſus eſt exulare: d *Fateor*, inquit, *fuiſſe tempus, quo talis eram qualis tu nunc es: qualis autem ego nunc ſum, tu nunquam futurus es.* Notabat eos qui juventutis errores in aliis reprehendunt, cum ipſi ne in ſenectute quidem corrigant ſuos.

41. Alteri cuidam hoc ipſum opprobranti, crimen juventutis obtentu defendit, dicens: e *Tum celerius reddebam lotium, nunc non item.* Cynica circuitione notavit juvenilem ætatem, quæ facilius reddit humorem veſicæ, quum ſenibus moleſta ſit dyſuria.

42. Myndum aliquando profectus quum videret

a *Diſſimulatio.* b *Salſe.* c *Contanter dare.* d *Error correctus.* e *Error juvenilis.*

ret portas amplas ac magnifice extructas, quum oppidum eſſet exiguum: *a Viri*, inquit, *Myndi*, *claudite portas ne civitas veſtra egrediatur*: notans oppidum tam eſſe puſillum, ut per portas egredi poſſet.

43. CONSPICIENS furem purpuræ comprehenſum, Homericum carmen in eum detorſit, ἔλλαβε, inquit, te

Πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή,

Id eſt:

b Te mors purpurea apprehendit, violentaque Parca.

44. CRATERUS Alexandri Magni præfectus, homo prædives, invitarat Diogenem ut ad ſe commigraret: cui reſpondit: *c Malo Athenis ſalem lingere, quam apud Craterum opipara frui menſa*: Sentiens libertatem quamvis inopem omnibus divitum deliciis præferendam, ubi minuitur libertas.

45. ANAXIMENES Rhetor obeſo aqualiculo erat onuſtus, hunc adiens Diogenes ita loquutus eſt: *d Impartire nobis tenuibus & ventrem. Nam & ipſe levaberis onere, & nobis commodabis.*

46. CUM oraret aliquando Anaximines, Diogenes prætendens pernam, auditores in ſe convertit: ob id indignatus Anaximenes obticuit, ab auditorio deſtitus. Tum Diogenes *e Anaximenis*, inquit, *diſputationem oboli precium diſſolvit*: ſignificans, de rebus frivolis diſſeruiſſe, quæ non admodum attentos haberent auditores.

47. QUIBUSDAM objicientibus, quod in foro cibum caperet: *f Quid mirum*, inquit? *in foro eſurio*: ratiocinatus à relative oppoſitis. Si fames non urgeret hominem in foro, fortaſſis abſurdum eſſet in foro veſci. Sed eodem colore ſe tueri potuerat in foro dejiciens alvum, aut urinam reddens.

48. SUNT & qui illud aſcribant Diogeni. Plato offendens illum lavantem olera, dixit illi ad aurem. Si Dionyſio morem geſſiſſes profecto non lavares olera. Diogenes viciſſim Platoni in aurem dixit: *g Si tu*

a *Ridiculum.* b *Facete.* c *Libertas.* d *Obeſitas.* e *Ridiculum.* f *Veſci in publico.* g *Libertas.*

tu lavares olera, Dionyſio non inſerviſſes. Verum hoc videtur effictum ad ſimilitudinem illius quod ante retulimus de Ariſtippo, quemadmodum & hoc quod ſubjiciam.

49. CUIDAM dicenti, Multi te derident ô Diogenes: *a Et illos*, inquit, *fortaſſis aſini.* Altero ſubjiciente. Sed illi non curant aſinos. *Nihilo magis*, inquit, *ego ipſos.* Aſinis irriſionem tribuit, quod ſubinde nudatis dentibus irriſionis ſpeciem præbeant. Quin & deridentes quempiam, mota ab aure manu imitantur aſininas auriculas. Videtur igitur & aſinus motis auriculis irridere homines, nemo tamen oſtenditur.

50. CONSPICATUS adoleſcentulum Philoſophiæ dantem operam: *b Euge*, inquit, *corporeæ formæ amatores ad animi pulchritudinem avocas.* Sentiens illum hoc agentem, ut animum virtutibus & honeſtis diſciplinis exornaret, hoc conſecuturum, ut longe meliores amicos ſit habiturus. Nihil enim ſapientia pulchrius, nihil virtute amabilius.

51. SOLENT olim à periculis ſervati, in templis ſuſpendere donaria, velut incolumitatem ſuam aliis acceptam ferentes. Proinde quum Samothracem profecto oſtenderentur illi donaria, quæ è bello, morbo, navigatione, aliove diſcrimine ſervati dicarant: *c Atqui*, inquit Diogenes, *multo plura eſſent, ſi qui ſervati non ſunt, iſta dedicaſſent.* Senſit opinor eos qui ſervarentur, caſu ſervari, non Deorum beneficio. Quod ſi Diis imputandum eſt, ſi quis ſervatur, iiſdem imputandum eſt, quod plures pereunt quam ſervantur. Sunt qui hoc tribuunt Diagoræ Melio, impio. Samothraces autem magna in hiſce rebus ſuperſtitione laborabant.

52. ADOLESCENTI formoſo ad convivium eunti: *d Deterior*, inquit, *redibis.* Reverſus à convivio adoleſcens, quum Diogeni dixiſſet, Ivi, nec redii deterior: inquit, χείρων μὲν οὖν: id eſt, *deterior igitur*, indicans, fieri non poſſe, quin adoleſcens è luxurioſo temulentoque convivio redeat deterior.

53. DIO-

a *Irriſio contempta.* b *Animi cultus.* c *Anathemata.* d *Convictus improbus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

53. DIOGENES ab Eurytio petiit quiddam magni, qui cum ex more his verbis negaret: Faciam ſi mihi perſuadere poſſis: *a Si poſſim*, inquit Diogenes, *jam pridem tibi ſuaſiſſem, ut te ſuſpenderes.* Hic præter Cynicam libertatem nihil eſt quod mireris.

54. INVISERAT Lacedæmonem: inde Athenas reverſum percontabantur, ut fit, quo iret & unde veniret: *b A viris*, inquit, *ad fœminas:* notans Athenienſium deliciis effœminatos mores, quum Lacedæmonii dure inſtituerentur.

55. REDEUNTEM ex Olympiis quidam interrogabant, vidiſſetne illic multum turbam: *c Turbam*, inquit, *plurimam, ſed homines perpaucos.* Et hoc imitatum apparet ex eo quod ſupradictum de balneo.

56. EOS qui per luxum in coquos, nepotes, ſcorta, & adulatores facultates ſuas profunderent. *d Similes dicebat arboribus per præcipitia naſcentibus quorum fructus homo non guſtaret, ſed à corvis & vulturibus ederentur:* ſentiens eos qui gulæ ventrique ſerviunt, non eſſe homines.

37. GRÆCI ſi cui precantur exitium, jubent abire ad corvos, ἐς κόρακας. At Diogenes dicere ſolet: *e Multo periculoſius eſſe incidere in aſſentatores quam in corvos.* Dicti jucunditas perit nobis, quæ eſt in Græcarum vocum affinitate. Nam illi κόρακας appellant corvos, & unica literula mutata κόλακας dicunt adulatores. Hoc dictum tribuitur & Antiſtheni.

58. PHRINE meretrix Delphis Venerem auream dicavit, eam videns Diogenes, adſcripſit elogium. *Ex Græcorum intemperantia.* Arguebat enim Græcos ſupra modum libidini deditos eſſe, quod ſcortum è turpi quæſtu tantum auri collegiſſet.

59. SUNT qui & illud illi attribuant. Cum Alexander Magnus ad Diogenem veniſſet, eumque ſalutaſſet, percontatus eſt Diogenes quis eſſet, quumque ille reſpondiſſet. Ego ſum Alexander ille Rex. *f At ego*, inquit, *ſum Diogenes ille canis:* non minus ſuperbiens

a *Libere.* b *Deliciæ.* c *Homines pauci.* d *Profuſio.*
e *Adulatio.* f *Libertas.*

piens ſua libertate, quam Alexander ſuo regno. Interrogatus ob quæ facta canis nomen vulgo ſortitus eſſet. *Quoniam dantibus blandior*, inquit, *non dantibus oblatro, malos etiam mordeo.*

60. E ficu quadam fructus decerpenti Diogeni quum horti cuſtos dixiſſet, ex iſta arbore ante paucos dies homo quidam ſe ſuſpendit: a *At ego*, inquit, *illum purgabo.* Arbitrabatur ille fore, ut Diogenes admonitus abſtineret à funeſta arbore, quæ geſtaſſet cadaver. At ille liber ab omni ſuperſtitione, nihilo impuriores fructus arbitrabatur.

61. ANIMADVERTENS Olympionicem quendam oculos defigere in ſcortum, adeo ut prætcritum capite reflexo intueretur: b *Ecce ut*, inquit, *aries Martius a puella publica obtorto collo vinctus abducitur.* Ridiculum exiſtimabat, certare cum electis viris, & à vili puella veluti captivum trahi ſine funibus.

62. c FORMOSA *ſcorta ſimilia dicebat mulſo lætalibus venenis temperato*, quod afferrent quidem initio voluptatem, ſed quam perpetuus dolor conſequeretur.

63. QUUM in publica via pranderet, multique cingerent illum ob ſpectaculi novitatem, ac ſubinde acclamarent. Canis canis: d *Imo*, inquit, *vos potius eſtis canes, qui prandentem circumſtatis.* Nam id canibus cum primis familiare.

64. QUUM mentio fieret de puero ſtuprato, Diogenes interrogatus cujas eſſet, luſit ex ambiguo dicens: e *Tegeates*, nam Tegea civitas eſt Arcadiæ. Tegos autem interdum id quod lupanar, unde Tegeatem dixit Philoſophus ſcortum publicum.

65. VIDENS quendam jam artem medendi profitentem, qui prius fuerat palæſtrites, ſed ignavus, dixit illi: f *An eos qui te hactenus dejecerunt, nunc viciſſim dejicies?* Dejicit luctator quem ſuperat, & dejicit medicus, quos in lectum conjicit, aut etiam in ſepulchrum. Senſit autem Diogenes illum tam malum eſſe medicum, quam

a *Superſtitio nulla.* b *Voluptas.* c *Scortum.* d *Libere.* e *Ambigue.* f *Medicus malus.*

quam fuerat ignavus palæſtrites. Similis jocus eſt apud Martialem, de eo qui ex medico factus hoplomachus, non aliud faceret hoplomachus quam quod fecerat medicus.

66. Ad puerum ſpurium ex meretrice natum, lapillos jacientem in populum. *Cave*, inquit, *ne patrem ferias.* Erat enim è ſcorto natus, atque ob id incerto patre.

67. Quibusdam prædicantibus ejus benignitatem, qui Diogeni quiddam donarat: a *Quin & me*, inquit, *laudatis qui accipere merui?* Plus enim eſt meruiſſe beneficium quam dediſſe, juxta illud Publii Mimi:

Beneficio dando accepit, qui digno dedit.

68. Ei qui pallium à Diogene repetebat, lepidiſſime reſpondit:

Si donaſti, habeo: ſi commodaſti, utor:

Significans ſibi non in animo reddere, ſive dono, ſive commodato accepiſſet. Turpe eſt repoſcere quod dono dederis, & inhumanum eſt eripere, quo utenti eſt opus.

69. Quum ſuppoſititius quidam de Diogene dixiſſet. Aurum habet in pallio: recte regreſſit in illum convitium. *Ideo*, inquiens, *ſuppoſito indormio.* Suppoſititii partus dicuntur, qui ſimulantur eſſe nati ex utero unde non prodierunt. Indormimus theſauro ſervandi gratia, & indormimus ei quod negligimus. Diogenes autem pallium habebat noctu pro culcitra.

70. Percontanti quid lucri caperet ex Philoſophia: b *Ut nihil*, inquit, *aliud, certe hoc quod ad omnem fortunam paratus ſum.* Hoc dictum vix ſapit Diogenem, quamquam illi aſſcribitur.

71. Interrogatus à quopiam, cujas eſſet, reſpondit κοσμοπολίτης, id eſt, civis mundi: c ſignificans Philoſophum ubicunque locorum agat, in ſua patria vivere.

72. Cum aliquando ſtipem poſceret, ita ἐξενάρχην id

a *Beneficium meritum.* b *Philoſophus.* c *Omne ſolum forti patria.*

a id eſt, qui ſtipibus erogandis erat præfectus, Homerico carmine compellavit:

Τὴς ἄλλους ἐνάριζ', ἀπὸ δ' ἕκτορος ἴσχεο χεῖρας.

Deſpolia reliquos, teneas ſed ab Hectore dextram.

Dicti feſtivitas in hoc eſt, quod pro ἐρανίζε dixit ἐνάριζε, quorum prius eſt da ſtipem, alterum armis ſpolia: ſe Hectoris nomine ſignans. Spoliat autem, qui negat egenti. Et ſolet hoc hominum genus eſſe furax.

73. b *SCORTA dicebat eſſe Regum Reginas*, quod ab his quicquid collibuiſſet peterent & impetrarent. Nam ideo Regum Reginas appellabat, non quod eſſent pares uxoribus, ſed quod in ipſos Reges regnum exercerent. Reges à populo non ſemper obtinent quod exigunt: at ſcorto nihil negatur. Tales opinor olim fuiſſe Reges Barbaros.

74. ATHENIENSES per adulationem decreverunt, ut Alexander pro Libero patre haberetur & coleretur. Hunc honorem irridens Diogenes: *Et me*, inquit, *Serapin facite.* Ut enim Bacchus inter Satyros eſt, ita Serapis ab Ægyptiis ſpecie bovis colitur.

75. OBJURGATUS quod intraret loca ſpurca & parum honeſta: c *Et ſol*, inquit, *ſubit latrinas, nec tamen inquinatur.* Senſit probum virum non fieri deteriorem ob loci infamiam.

76. QUUM in phano cœnaret, eique panes ſordidi eſſent appoſiti, abjecit illos è phano dicens: d *In templum nihil oportere ingredi ſordidum.*

77. CUIDAM procaciter interroganti, cur quum nihil ſciret, ſe Philoſophum profiteretur: e *Si Philoſophum*, inquit, *ſimulo, hoc ipſum eſt philoſophari.* Subnotans Philoſophiam rem eſſe uſque adeo difficilem, ut eam vel ſimulare magna ſit Philoſophiæ pars. Quemadmodum multum Regis habet, qui ſcite Regis perſonam poſſit gerere. Et qui ſimulat imitatur, at imitari Philoſophos, eſt philoſophari, hoc eſt Philoſophiæ ſtudioſum eſſe.

78. QUIDAM abduxit puerum ad Diogenem, ut illius

a *Facete.* b *Scortum imperioſum.* c *Locus non contaminat.* d *Pura ſacra.* e *Philoſophiæ ſimulatio.*

illius doctrinæ fieret particeps: ut autem illum Philoſopho commendaret, dixit eum excellenti ingenio optimiſque moribus præditum eſſe. Hic Diogenes: *a Quid igitur eget mei?* Notavit immodicum laudatorem, qui hoc tribueret adoleſcenti, cujus adipiſcendi gratia ſolent pueri tradi Philoſophis. Satis erat, probam indolem bonamque ſpem in puero prædicare.

79. QUI de virtute loquerentur, nec recte viverent, eos dicebat, *b citharæ ſimiles, quæ ſono prodeſſet aliis, ipſa nec ſentiret, nec audiret quicquam.* Hoc dictum non multum abludit à dicto beati Pauli de cymbolo tinniente.

80. QUODAM die quum populus theatrum egrederetur, ipſe adverſus populum nitens ingrediebatur: interrogatus cur id faceret: *c Hoc*, inquit, *in omni vita facere ſtudeo:* ſentiens hoc eſſe philoſophari, in omnibus actionibus quam maxime à multitudine diſſidere, propterea quod vulgus hominum cupiditatibus agitur, non ratione.

81. CONSPECTO adoleſcentulo, cultu geſtuque parum virili: *d Non te pudet*, inquit, *qui pejus tibi velis quam ipſa natura voluit? Siquidem illa te virum fecit, tu teipſum refingis in fœminam.* Id in pleroſque dici poteſt, quos quum natura crearit homines, ipſi ſua ſponte degenerant in pecudes.

82. QUUM videret cantorem quendam vecordem, ac moribus incompoſitis aptare pſalterium: *e Non te tui pudet*, inquit, *qui ſonos linguæ aptare noris, vitam ad rectam rationem componere neſcias?* Et hoc apophthegma ex ſuperioribus videtur effictum.

83. DICENTI cuidam, quem ad ſapientiæ ſtudium hortabatur, non ſum idoneus Philoſophiæ: *f Quid igitur vivis*, inquit, *ſi tibi nulla recte vivendi cura eſt?* non enim in hoc vivit homo, ut vivat tantum, ſed ut diſcat recte vivere. Natura dat vivere, Philoſophia dat recte vivere. Natura gignit ad virtutem dociles, doctos non gignit.

84. AD

a *Laus immodica.* b *Doctrina ſine moribus.* c *Vulgo nihil recte placet.* d *Degeneratio.* e *Optima negligimus.* f *Vita ſine literis mors.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

84. AD eum qui patrem deſpiciebat: *a Non te pudet*, inquit, *eum contemnere, cui debes hoc ipſum quod tibi places?* Dicti gratia ſita eſt in alluſione contrariorum. Pugnant inter ſeſe, deſpectui eſſe, & ſibi placere.

85. AUDIENS adoleſcentem honeſta ſpecie, verbis parum honeſtis utentem: *b Non te pudet*, inquit, *qui ex eburnea vagina plumbeum educas gladium?* Ebur olim in ſummo erat precio. Animus corpore tegitur, is in oratione relucet.

86. QUUM illi quiſpiam probri vice objeciſſet, quod in caupona biberet: *c Et in tonſtrina*, inquit, *tondeor*: ſignificans nihilominus honeſtum bibere quam tonderi aut radi. Quemadmodum nemo reprehendit in tonſtrina radi, quod is locus ei rei paratus ſit, ita turpe videri non debet ſi quis bibat in caupona, modo bibat modice. Nam immodice bibere quovis loco turpe eſt.

87. OPPROBRANTI quod à Philippo Rege pallium accepiſſet, Homerico verſiculo reſpondit:

Οὔ τοι ἀπόβλητ' ἐςὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα,

Non ſunt rejicienda inſignia munera divum.

Quod Homerus de forma corporis, *d* quæ Deorum munus eſt, ſcripſit, hoc Diogenes detorſit ad pallium à Rege datum. Idem carmen & ipſe poſſem occinere calumniantibus, quod interdum à Principibus, aut Epiſcopis accipio quæ dantur honoris gratia. Nullus eſt horum à quo quicquam unquam petii, nec aperte, nec oblique: quæ vero volentes deferunt, libenter accipio, non tam ut munera, quam ut teſtimonia, præſertim quum illorum facultates abundantiores ſint, quam ut hoc damni ſentiant.

88. DIOGENI de non iraſcendo accurate diſſerenti, adoleſcens quidam protervus, veluti periculum faciens, an re præſtaret ea quæ docebat, inſpuit illi in faciem. Tulit hoc leniter ac ſapienter: *e Non quidem*, inquit, *iraſcor, ſed dubito tamen an iraſci oporteat.*

89. CON-

a *Impietas.* b *Turpiloquium.* c *Veſci quovis loco.* d *Munera Regum.* e *Lenitas.*

89. CONSPICIENS quendam meretrici ſupplicem ut impetraret quod petebat: *a Quid*, inquit, *tibi vis miſer? præſtat non impetrare quod rogas.* A ſcorto rejici felicius eſt quam admitti. Et tamen plerique malum ſuum & ambiunt inſtanter, & magno emunt.

90. CUIDAM habenti capillos unguento delibutos: *b Cave*, inquit, *ne capiti, ſuaveolentia, vitæ malevolentiam adducat:* nam Græcarum vocum jucundam affinitatem utcunque reddere ſtuduimus, *εὐωδίαν* & *δυσωδίαν*. Unguentum enim in viro arguit vitæ molliciem. Fama porro velut odor eſt hominis. Simile quiddam dixit Martialis;

Nevole non bene olet, qui bene ſemper olet.

91. DICEBAT inter ſervos ac dominos malos præter vocabula nihil aliud intereſſe: *c Niſi quod mancipia ſervirent dominis, domini cupiditatibus:* ſignificans utroſque eſſe ſervos, miſeriorem tamen ſervire ſervitutem dominos quam mancipia, ſi ſint improbi. Nam qui ducitur affectuum arbitrio, & multos habet dominos, & turpes & inclementes.

92. GRÆCI mancipia, præcipue fugitiva, vocant *ἀνδράποδα*, quæ dictio videtur compoſita ex viro & pede. Quum Grammatici variam reddant etymologiam. Quum igitur quidam improbus Diogenem interrogaſſet, quare mancipia fugitiva dicerentur *ἀνδράποδα*, *d Quoniam*, inquit, *pedes habent virorum, animum autem qualem tu nunc habes qui hoc percontaris:* ſentiens illi eſſe mentem non hominis ſed pecudis.

93. A prodigo petebat minam, Ille miratus improbam poſtulationem rogabat, cur quum ab aliis obolum petere ſoleas, à me minam petis? *e Quoniam*, inquit, *ab aliis iterum me accepturum ſpero, à te vero an unquam poſthac accepturus ſim*, *θεῶν ἐν γούνασι κεῖται*, id eſt, in Deorum genibus ſitum eſt. Attexuit enim hoc Homeri hemiſtichium. Significavit autem homini profuſo periculum imminere, ne brevi redigeretur ad extremam inopiam, ut ne obolum quidem haberet reliquum.

94. QUI-

a *Scortator.* b *Unguenta.* c *Servitus vitiorum.* d *Salſe.* e *Profuſio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

94. QUIBUSDAM Diogeni probro vertentibus quod peteret, quum id Plato non faceret: *a Imo*, inquit, *petit, & ille, ſed*

Ἀγχισχὼν κεφαλὴν ἵνα πεύθοιαθ' οἱ ἄλλοι,

Id eſt:

Admoto capite, ne quiſquam exaudiat alter.

Abuſus eſt Homerico carmine, quod eſt Odyſſeæ α. quo ſignificavit Platonem non minus eſſe petacem, niſi quod ille clam peteret, ipſe palam.

95. ANIMADVERTENS quendam imperite jaculantem, proxime ſcopum conſedit: cur id faceret interrogantibus: *b Ne forte*, inquit, *me feriat:* ſignificans illum quidvis percuſſurum citius quam ſcopum. At alii ſpectatores quam poſſunt longiſſime ſeſe à ſcopo ſemovent, ne feriantur.

96. QUI ſcopum non attingunt, hi vulgo ἀτυχεῖν, id eſt, fruſtrari dicuntur. At Diogenes negavit, *c illos fruſtrari, qui aberrarent à ſcopo, ſed eos qui curas ſuas ad voluptatem velut ad ſcopum dirigerent.* Nam ab his petunt beatitudinem, quum per eas deveniant in ſummam miſeriam.

97. INTERROGATUS num quid mali eſſet mors: *d Quo*, inquit, *pacto malum, quum præſentem non ſentiamus?* Quod autem abeſt, nulli malum eſt. Dum ſentit homo, vivit, nondum igitur adeſt mors: quæ ſi adſit, abeſt ſenſus. Malum autem non eſt, quod non ſentitur. Hanc ratiocinationem quidam tribuunt Epicuro. Mors quidem mala non eſt, ſed iter ad mortem miſerum eſt. Id ſi metuimus, tota hominis vita quid aliud eſt quam iter ad mortem?

98. NARRANT Alexandrum Magnum adſtantem Diogeni, quæſiſſe ab eo, num ipſum metueret. At ille: *e Quid es? bonum an malum?* Alexander reſpondit bonum. *Quis*, inquit, *timet bonum?* Convicit Regem non eſſe metuendum, niſi ſe malum eſſe profiteretur. Sed eodem enthymemate colligeret, Deum non eſſe timendum.

99. ERU-

a *Mendicitas.* b *Ridiculum.* c *Voluptas.* d *Mors an mala.* e *Argute.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

99. ERUDITIONEM omnibus hoc ſermone commendabat, quod diceret, *a eam juvenibus adferre ſobrietatem, ſenibus ſolatium, pauperibus divitias, divitibus ornamentum:* propterea quod ætatem ſuapte ſponte lubricam coërceat ab intemperantia, ſenectutis incommoda honeſto ſolatio mitiget, pauperibus ſit pro viatico, non enim egent eruditi, divitum fortunas ornet.

100. DIDYMON qui vulgo audiebat adulter, curabat oculum virginis. Et Diogenes dixit: *b Vide ne corrumpas pupillam.* Hoc dictum apud nos perdit ſuam gratiam. Apud Græcos autem κόρη & virginem ſonat & oculi pupillam. Luſit igitur ex ambiguo Diogenes.

1. ADMONITUS à quodam, ab amicis illi tendi inſidias, ut caveret: *c Quid faciam,* inquit, *ſi ſimiliter & cum amicis & cum inimicis habebimus conſuetudinem?* Ab inimicis nobis cavemus, amicis fidimus. Quod ſi pariter ab utriſque nobis cavebimus, non eſt ſuave vivere.

2. INTERROGATUS quid eſſet in vita optimum: *d Libertas,* inquit, *At vere liber non eſt, qui ſervit vitiis; nec liber eſſe poteſt, qui multis eget;* plurimis autem eget avarus, ambitioſus ac deliciis deditus.

3. OLIM in ſcholis pingi ſolent Muſæ, ceu ſtudiorum præſides. Ingreſſus igitur ſcholam, cum videret multas Muſas, diſcipulos admodum paucos, dixit Præceptori, *Cum Diis multos habes diſcipulos.* Ludens ex ambiguo ſermonis. Nam Græci, cum Diis, dicunt, pro eo quod nos dicimus, faventibus Diis. Interdum σὺν, id eſt, cum, ſignificat comitem: cum multis te defendi, id eſt, multi mecum te defenderunt.

4. QUIDQUID per ſe turpe non eſſet, id ne in publico quidem dicebat eſſe turpe. Hunc igitur in morem ratiocinabatur: *e Si prandere malum non eſt, nec in foro prandere malum eſt: ſed prandere nihil mali eſt, ergo nec*

a *Eruditio.* b *Jocus ab ambiguo.* c *Amicis fidendum.* d *Libertas.* e *Turpe ubique turpe.*

nec in foro prandere malum eſt. Hactenus tolerari poterat Cynicus ſyllogiſmus. Verum quis ferat ſimiliter colligentem? Exonerare ventrem, aut reddere lotium, aut habere rem cum uxore, aut exuere veſtes, malum non eſt: ergo nec in publico malum eſt. Probis viris ubique placet verecundia.

5. DICEBAT uſum atque exercitationem quemadmodum in actionibus extrariis, ita & in actionibus virtutis & animi tum celeritatem quendam, tum facilitatem parere.

6. DICEBAT, nec legem eſſe ſine civitate, nec civitatem ſine lege.

7. NOBILITATEM, *a* atque hoc genus alia fortunæ decora, dicebat nihil aliud eſſe quam velamenta malitiæ. Divites enim cum aliis nihilo ſint meliores, tamen peccant licentius, juxta illud Flacci de divite. Et quidquid volet, hoc veluti virtute peractum, ſperavit magne laudi fore. Nobiles autem plerique & hodie ſibi nihil non permittunt.

8. CUM Xeniadæ ſerviret, amici agebant de illo redimendo. At ille: *b Nequaquam*, inquit, *an neſcitis leones non iis ſervire à quibus aluntur, ſed altores potius ſervire leonibus?* Nam leo ubicumque eſt, ſemper leo eſt.

9. CUM à lethali ſomno eſſet experrectus, mediciſque rogaret quid ageretur: *c Recte*, inquit, *nam frater fratrem amplectitur*. Alludens ad Homerum, qui θάνατον & ὕπνον germanos finxit, quod ſomnus mortis ſit imago.

10. ROGATUS quo modo ſe vellet ſepeliri, juſſit cadaver abjici inhumatum. Tum amici, volucribuſne & feris? *d Minime vero*, inquit, *ſed bacillum prope me, quo illos abigam, ponite*. Rurſus illi. Qui poteris: non enim ſenties. *Quid igitur*, inquit, *mihi ferarum laniatus oberit nihil ſentienti?*

11. CUM Plato laudaret quendam hoc nomine, quod erga omnes eſſet humaniſſimus. *e Quid*, inquit,

a *Bona fortunæ.* b *Libertas.* c *Jocus in morte.* d *Sepultura.* e *Lenitas mala.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Diogenes, *illi tribuendum eſt, qui tot annos in Philoſophia verſatus, nullum hactenus affecit dolore?* Sentiens proprium Philoſophi munus eſſe mederi vitiis hominum: id autem fieri non poſſe, niſi metu ac dolore: metu probri, dolore præſentis ignominiæ.

12. IDEM id Lacedæmone peregrinum quendam conſpiciens ſeſe ſtudioſe ad feſtum diem componentem: *a Quid facis*, inquit, *an non quilibet dies viro bono feſtus eſt?* Senſit hunc mundum eſſe fanum Deo dignum, in quo conſtitutus homo ſemper honeſte velut in conſpectu numinis omnia cernentis verſari deberet. Detorſit huc proverbium, quo dicitur, pigris ſemper eſſe feſtum.

13. DICERE ſolet adoleſcentibus: *b Meretricum domos ingredere, ut perſpicias quam viles res, quanto emantur pretio.* Huc alluſit Terentius. Hæc omnia noſſe ſalus eſt adoleſcentulis.

14. AD ſalutem opus eſſe dicebat, aut fidis amicis *c* aut acribus inimicis, eo quod illi monent, hi redarguunt, utrique diverſis quidem modis, ſed pariter proſunt, dum per eos vitia noſtra diſcimus. Hoc Laërtius tribuit Antiſtheni, Plutarchus Diogeni.

15. INTERROGATUS à quodam, quo pacto maxime poſſet ulciſci inimicum. *d Si teipſum*, inquit, *probum & honeſtum virum præſtiteris.* Hoc qui facit, & ſibi prodeſt maxime, & inimicum maxime diſcruciat. Nam ſi fundum conſpiciens bene cultum diſcruciatur inimicus, quid fiet ſi teipſum viderit veris ornatum bonis?

16. Cum Antiſthenem morbo decumbentem inviſeret, dixit: *e Nunquid amico eſt opus?* Significans in rebus afflictis potiſſimum fidis amicis utendum, qui vel re opitulentur, vel conſolando moleſtiam mitigent.

17. AD eundem alias, quoniam acceperat illum amore vitæ *f* morbum ferre moleſtius, cum ſica ingreſſus eſt: ad quem cum Antiſthenes dixiſſet. Quis m[illegible]

hiſc

a *Feſtum ſemper ſapienti.* b *Scorta.* c *Objurgatio.* d *Vindicta optima.* e *Amicus conſolator.* f *Mors liberat à cruciatu.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

hiſce doloribus liberabit? Diogenes prolata ſica: *Hæc*, inquit, *contra Antiſthenes*; *Doloribus*, inquit, *dixi*, *non vita*.

18. CORINTHUM profectus ludum ingreſſus eſt, quem ibi Dionyſius regno pulſus aperuerat, audivitque pueros male canentes. Interim ingreſſus Dionyſius, quoniam putabat Diogenem conſolandi gratia veniſſe. Humaniter, inquit, facis Diogenes. Hæc eſt rerum humanarum volubilitas: a *Immo*, inquit Diogenes, *miror te etiamnum vivere, qui tantum malorum in regno patraris: & video nihilo meliorem eſſe ludimagiſtrum, quam fuiſti Rex*.

19. IDEM dicebat cæteris mortalibus quibus res ſunt proſperæ, vita jucunda eſt, mors odioſior: rurſus infelicibus vita gravis eſt, mors optabilis. At horum utrunque tyrannis eſt moleſtius. Siquidem ut vivunt inſuavius iis qui mortem vehementer optant, ita mortem perinde metuunt quaſi vitam ſuaviſſime degant.

20. CUIDAM oſtendenti horoſcopon. *Bellum*, inquit, *hercle inſtrumentum, ne fruſtremur cœna*: ſentiens inutiles eſſe artes Geometricas cum cæteris.

21. ALTERI cuidam jactanti Muſices peritiam, reſpondit:

Γνώμαις γὰρ ἀνδρῶν εὖ μὲν οἰκοῦνται πόλεις,
Εὖ δ' οἶκος, οὐ ψαλμοῖσι καὶ τερετίσμασιν.

Id eſt:

Prudentia urbes bene gubernat, at domus
Nec cantilenis, nec modis regitur probe.

22. CUM Speuſippus paralyſi reſolutus vehiculo deportaretur in Academiam, ac Diogeni forte obvio dixiſſet χαίρειν: reſpondit. *At non tu ſane, qui cum ad iſtum ſis affectus modum, ſuſtineas vivere*: ſentiens eſſe veri Philoſophi, ſponte mortem adſciſcere, poſtea quam deſiit eſſe uſui ad vitam humanam. Idque fecit poſtea Speuſippus.

23. CUM puerum conſpiceret indecore ſe gerentem, pædagogum illius baculo percuſſit dicens: *Cur ſic inſtituis?* Indicans primæ ætatis formatoribus potiſſimum

a *Qui malus ubique malus.*

mum imputandum eſſe, ſi adoleſcentes evadant male morati, aut ſecus. Refert Aphthonius ac Priſcianus.

24. CUIDAM probri gratia objicienti paupertatem, cum ipſe eſſet ſceleroſus: *a Ob paupertatem*, inquit, *neminem vidi torqueri, ob malitiam multos.*

25. PAUPERTATEM appellabat virtutem αὐτοδίδακτον, id eſt, quæ per ſe diſcitur. Divitibus opus eſt multis præceptis ut frugaliter vivant, ut corpus exerceant laboribus, ne corporis ambitioſo cultu delectentur, aliaque innumera, quæ omnia ſeipſam docet paupertas.

26. LACEDÆMONIIS quibus merito prima laus debetur in Apophthegmatibus, ſubjecimus tres Philoſophos, ſed in hoc genere præcipuos, quibus addemus totidem Reges, qui civilium dictorum gratia præ cæteris celebrantur, ne lectorem turba rerum obruamus.

a *Paupertas.*

APOPH

APOPHTHEGMATA PHILIPPI MACEDONIS.

LIBER IV.

EX Græcorum Regibus, mea ſententia nullus fuit, quem cum Philippo Rege Macedonum Alexandri Magni patre conferamus, vel ingenii dexteritate, vel dictorum urbanitate.

1. Is dicere ſolet: a *Athenienſes ſibi magnopere beatos videri, qui quotannis invenirent decem quos belli Duces crearent, cum ipſe multis annis unum dumtaxat belli Ducem reperiſſet Parmenionem.* Significans inutile Reipublicæ ſubinde mutare Duces, ſed ſatius eſſe, quem idoneum ac fidum nactus ſis, eum non mutare. Tum in bello non referre quam multi ſint Duces, ſed quam bello gerendo accommodi.

2. Cum illi nuntium eſſet allatum, uno die multas res feliciter ac proſpere geſtas eſſe: nam eodem tempore, Tethrippo vicerat in Olympiis, & Parmenio Dardanenſes prælio fuderat, & Olympias ipſi maſculum fœtum erat enixa: porrectis in cœlum manibus exclamavit: b *Et ô fortuna*, inquit, *pro tot tantiſque bonis levi quopiam malo me affice.* Vir cordatiſſimus non inſolenter geſtiit ob rerum ſucceſſum, ſed fortunæ indulgentiam ſuſpectam habuit, cujus ingenium eſſe novit, ut quibus exitium molitur, his prius nova rerum proſperitate blandiatur. Huc pertinet quod de Polycrate Samiorum Tyranno refert Plinius.

3. Cum ſubactis Græcis quidam ipſi auctores eſſent ut civitates præſidiis contineret ne deficerent: c *Malo*, inquit, *diu bonus & commodus, quam brevi tempore Dominus appellari:* ſentiens regnum quod beneficiis ac be-

a *Bonum nactus ne mutet.* b *Invidia fortunæ.* c *Metus, malus diuturnitatis cuſtos.*

nevolentia teneretur, eſſe perpetuum: quod vi metuque, non eſſe diuturnum.

4. QUIDAM petulantioris linguæ, maledicta conjicere ſolet in Philippum: hunc amici hortabantur ut ejiceret in exilium. At ille negavit ſe hoc facturum, demirantibus quid ita: a *Ne*, inquit, *oberrans inter plures male de me loquatur.* Quod maledicum non egit in crucem, vel clementiæ erat quod ignovit, vel magnanimitatis quod contempſit; quod noluit expellere, prudentiæ, plus enim nocuiſſet.

5. SMICYTHUS Nicanorem deferebat apud Regem, quod ſine fine de ipſo male loqueretur: cumque ſuaderent amici ut hominem accerſi juberet, deque eo ſupplicium ſumeret, Philippus ita reſpondit: b *Nicanor non eſt Macedonum peſſimus, videndum eſt igitur, necubi nos ceſſemus in officio.* Ut igitur cognovit vehementer afflictum inopia, & tamen à Rege neglectum fuiſſe, juſſit donum aliquod ad illum deferri. Hoc facto cum rurſus Smicythus diceret Regi, Nicanorem apud omnes ſine fine prædicare laudes ipſius: *Videtis igitur*, inquit, *in nobis eſſe ſitum, ut bene aut male audiamus.* Immane quantum abſunt ab hujus Principis ingenio, qui nunquam ſibi videntur ſatis laudari, cum nihil faciant laudandum: nec ſtudent beneficiis ſibi conciliare benevolentiam hominum, ſed metui malunt quam amari, cumque ſæpenumero faciant deteſtanda, idque palam, tamen periit quiſquis auſus eſt hiſcere.

6. AJEBAT ſe his qui in Republica Athenienſium adminiſtranda primores eſſent, plurimam habere gratiam, quod ſuis conviciis efficerent, ut ipſe tum oratione, tum moribus evaderet melior: c *Dum conor*, inquit, *illos, dictis pariter ac factis mendacii convincere.* O vere philoſophicum Principis animum, qui novit etiam ex inimicis capere utilitatem, nec, quod vulgus ſolet, hoc tantum ſpectare, ut maledicos afficeret malo, ſed ut ipſe minus malus redderetur illorum maledictis admonitus.

7. CUM

a *Maledictus contemptus.* b *In nobis eſt ut bene audiamus.* c *Conviciator utilis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

7. CUM Athenienſes, quotquot apud Cheroneam capti fuerant gratis dimiſiſſet, illi vero etiam veſtes ſtragulaſque repoſcerent, atque hac de cauſa Macedones in jus vocarent, riſit Philippus, dicens: *a Quid? Nonne videntur Athenienſes arbitrari, ſe à nobis in talorum ludo victos eſſe?* Tam civiliter tulit victor victorum ingratitudinem, qui non ſolum gratias non agerent, quod ipſi & incolumes & gratis fuiſſent dimiſſi, verum etiam criminarentur, quod non ſimul & amictus & ſtragulas redderent, quaſi neſcirent quale eſſet jus belli, quaſique nihil aliud eſſet certare armis quam certare talis, qui ludus eſt puerorum.

8. CUM eſſet illi clavicula in bello fracta, ac medicus à quo curabatur, in ſingulos omnium dies aliquid poſceret: *b Sume*, inquit, *quantum voles, nam clavum habes:* ludens ancipiti voce: κλεὶς enim Græce & clavem ſonat, qua aperitur ſcrinium aut oſtium, & commiſſuram humeri cum pectore. Quid hoc animo civilius, cui & in dolore, & erga avarum medicum jocari libuit, nec ob cruciatum moroſior, nec improbitate poſtulantis offenſior.

9. DUO erant fratres, quorum alteri nomen Amphoteros, quod Græcis ſonat ambo, alteri Hecateros, quod illis ſonat uterque. Philippus itaque animadvertens Hecateron eſſe cordatum ac gerendis rebus accommodum, contra Amphoteron ineptum ac degenerem, invertit illis nomina, dicens: *c Hecateron eſſe, Amphoteron, Amphoteron autem eſſe Udeteron*; id eſt, neutrum. Significans alterum fratrum, videlicet Hecateron, duorum in ſe virtutes complecti, alteri nihil relictum. Itaque ei qui Amphoteros dicebatur, mutavit nomen in contrarium, ut οὐδέτερος diceretur, quaſi nullius pretii.

10. QUIBUSDAM illi conſulentibus ut cum Athenienſibus aſperius ageret, reſpondit, illos abſurde facere, qui homini cuncta ad gloriam tum agenti, tum patienti ſuaderent, *d* ut gloriæ ſuæ theatrum abjiceret: ſigni-

a *Ingratitudo tolerata.* b *Jocus in morbo.* c *Jocus ex vocabulis.* d *Clementer.*

ſignificans ſeſe hoc agere, non ut Athenas everteret, ſed ut civitati celeberrimæ doctiſſimorum virorum copia florenti ſuas virtutes probaret.

11. Duo pariter ſceleroſi ſeſe invicem accuſabant cognoſcente Philippo: *a* audita cauſa pronuntiavit, ut alter exſularet Macedonia, alter illum inſequeretur. Hoc Græce ſonat jucundius, quod φεύγειν & ad fugientem pertineat, & ad exſulantem: fugientem autem inſequimur. Neutrum igitur abſolvit Philippus, ſed utrumque damnavit exſilio.

12. Cum appararet in loco pulchro caſtra metari, & moneretur illic non eſſe pabulum pro jumentis: *b* *Qualis*, inquit, *eſt noſtra vita, ſi etiam ad aſinorum commoditatem vivere cogimur.*

13. Cum arcem quandam ac præſidium capere deſtinaſſet, valde munitam, atque exploratores retuliſſent, prorſus eſſe difficile, atque adeo etiam impoſſibile: percunctatus eſt: *c* *Num uſque adeo difficile eſſet, ut nec aſinus auro onuſtus poſſet accedere:* ſignificans, nihil eſſe tam munitum quod auro non expugnetur. Quod ipſum Poëtæ ſignificarunt fabula Danaës à Jove ſtupratæ, ſed Deo in aurum verſo. Unde Flaccus, Aurum per medios ire ſatellites, & perrumpere amat caſtra potentius ferro.

14. Cum hi qui apud Laſthenem erant quererentur, indigneque ferrent, quod quidam ex Philippi Comitatu dicerent ipſos proditores, Philippus reſpondit. *d* *Macedones eſſe ingenio parum dextro, ſed plane ruſticanos, qui ligonem nihil aliud noſſent vocare quam ligonem.* Alludens ad illud proverbium celebre, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγω. Innuit autem illos re vera eſſe proditores. Ruſticana veritas quamque rem ſuis nominibus appellat.

15. Filium Alexandrum admonere ſolet, *e* ut cum Macedonibus comiter haberet conſuetudinem, vulgo interim conciliata benevolentia, vires ac robur ſibi parans, dum liceret alio regnante eſſe humanum: pruden-

a *Facetum judicium.* b *Militia miſera.* c *Auro nihil inexpugnabile.* d *Veritas.* e *Regum humanitas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

prudenter intelligens, ut nulla re melius conſtabiliri imperium, quam civium benevolentia: ita difficillimum eſſe jam regnum adminiſtranti erga quoſlibet eſſe humanum, non ſolum quod Regia poteſtas oppoſita ſit invidiæ, verum etiam quod Reſpublica non poſſit eſſe incolumis, niſi ſcelera ſuppliciis coërceantur. Regibus enim hactenus temperanda eſt humanitas erga cives, ut interim Regiam tueantur auctoritatem. Nam immodica bonitas ſæpe contemptum parit.

16. EIDEM ſuadebat, *a* ut eos qui in Republica pollerent auctoritate tum bonos, tum malos ſibi conciliaret amicos, ac bonis quidem uteretur, malis vero abuteretur. Præcipua Regum ars eſt, nullum rejicere, ſed ad publicam utilitatem omnium operam accommodare. Quemadmodum Deus unicus totius mundi Monarcha, malis geniis ac impiis hominibus abutitur ad utilitatem Eccleſiæ: ita Principes cordati norunt & probis & improbis uti: non quod ipſi per malos mali quippiam faciunt, ſed quod per malos puniunt malos. At multi ſunt Principes, qui præpoſtere bonis abutuntur, malis utuntur. Ad tyrannica negotia viros adhibent ſanctitatis opinione celebres, quo vulgus eſſe rectum ac pium quod agunt exiſtimet.

17. IDEM Philippus cum Thebis obſes eſſet, Philonis Thebani hoſpitio uſus eſt, multiſque inſuper ab eo beneficiis affectus. Is cum viciſſim à Philippo nihil muneris vellet accipere. *b Ne me*, inquit Philippus, *beneficentia ſuperatum hac laude ſpolies, quod hactenus à nemine beneficiis victus fuerim*. O animum imperio dignum: Pulchrius exiſtimavit benefaciendo quam potentia vincere.

18. CUM multi bello capti venderentur, Philippus in auctione ſedebat ſublata veſte parum decore. Quidam igitur eorum qui vendebantur exclamavit. Parce mihi Philippe, paternus enim tibi ſum amicus. Philippo vero interrogante. *c Quo pacto & unde ò homo conflata eſt hæc amicitia?* Tum ille. Volo, inquit, propius acce-

a *Bonis uti, malis abuti.* b *Beneficentia.* c *Admonitio grata.*

denis dicere: cum admiſſus eſſet, quaſi arcani quippiam dicturus. *Demitte*, inquit, *chlamydem aliquantulum, nam ad iſtum modum indecenter ſedes.* Mox Philippus: *Hunc*, inquit, *ſinite abire liberum, Neſciebam enim illum mihi vere benevolum & amicum eſſe.* Non offenſus eſt Rex tantus, nec ſimulatione, nec admonitione ignoti hominis, ſed ſimul & ſimulatione mutua ſimulationem texit, & tantillum officium magno libertatis præmio penſavit.

19. QUODAM tempore ab hoſpite quodam invitatus ad cœnam, *a* inter eundum plures forte obvios ſecum adduxit umbras. Ubi ſenſit hoſpitem turbari, quod tam multis non ſufficeret apparatus, præmiſſo ad ſingulos amicos puero, juſſit ut placentæ ſervarent locum: illi perſuaſi dum placentam exſpectant, paululum edebant, ita factum eſt ut cœna ſuffecerit omnibus. Faceto joco & eluſit amicos, & hoſpitis pudori ſubvenit.

20. HIPPARCHO Euboico vita defuncto, Philippus præ ſe ferebat quam illius mortem acerbe ferret. Itaque cuidam volenti dolorem ipſius mitigare, dicentique. Attamen ille tempeſtive deceſſit, jam natu grandis: *b Sibi quidem ipſi*, inquit Philippus, *tempeſtive deceſſit, ſed mihi præpropere. Mors enim illum anticipavit, prius quam à me beneficium acceperit, noſtra dignum amicitia.* Per quam rarum eſt Principem ſentire gratiarum affectus, ſed amicis plerique non aliter quam equis utuntur. Dum uſui ſunt curant, inutiles factos abjiciunt, eoſque ſpoliant citius quam beneficio juvant.

21. UBI reſcivit Alexandrum filium queri, quod pater ex pluribus fœminis gigneret liberos, ſic illum hortatus eſt: *c Ergo cum plures habeas regni competitores, da operam ut honeſtus ac probus evadas, ut non per me, ſed per teipſum regnum obtinuiſſe videaris.* Vir prudentia vere regia præditus, non conſolatus eſt filium, ſed metum illius auxit quo magis exſtimularet ad virtutem: indicans

a *Urbanum mendacium.* b *Gratitudo.* c *Regnum virtute ambiendum.*

cans illi non aliter ſpectandum paternum regnum, niſi ſe ſucceſſione dignum præberet, nec tam magnum eſſe regnum adipiſci, quam regnum promeruiſſe.

22. EUNDEM hortabatur, ut auſcultaret Ariſtoteli cui traditus erat inſtituendus, daretque operam Philoſophiæ: a *Ne*, inquit, *multa committas, quæ me feciſſe nunc pœnitet*. Perſpexit egregius Princeps, neminem Philoſophiæ expertem regno idoneum eſſe, nec puduit fateri ſe multa per errorem feciſſe perperam, quod à teneris unguiculis Philoſophiæ præceptis non fuiſſet imbutus. Nam qui experimentis diſcunt adminiſtrare regnum, licet ingenio feliciſſimo nati ſint, tamen & ſero & magno Reipublicæ malo tandem evadunt boni Reges. At qui Philoſophiæ præceptis præmunitus accedit, ſi adſit mens integra, vix poterit ab honeſto deflectere. Ubi ſunt interim qui literas ac Philoſophiæ ſtudium clamant ad Rempublicam adminiſtrandam prorſus inutile?

23. EX Antipatri amicis quendam in judicum numerum adſcripſerat. Verum poſt ubi cognovit illum tingere barbam & capillos, ſubmovit eum dicens. b *Qui in capillis fidus non eſſet, eum in rebus gerendis non videri dignum cui fideretur*. Fuco utebatur in tingendis capillis, ubi non multum erat lucri: multo magis uſurus erat fuco in publicis negotiis, ubi dolus interdum ingens adfert emolumentum. Et hanc oportet Regum præcipuam eſſe curam, ut cognoſcendis cauſſis viros præficiant incorruptos. Id qui fieri poteſt, ubi venduntur judicandi munia & is deſignatur judex, non qui vir melior eſt, ſed qui ad dandum prior, aut largior. At apud Philippum nec Antipatri tantum valebat auctoritas, quin ſuſpectum è judicum ordine moveret.

24. MACHETÆ cujuſdam pro tribunali ſedens cauſam cognovit, ſed dormitabundus, nec ſatis attentus ad juris æquitatem, itaque ſententiam tulit adverſus Machetam. Verum cum is exclamaſſet, ſe ab ea ſententia appellare, Rex iratus: c *Ad quem?* inquit. Nam

 appel-

a *Philoſophia Regi neceſſaria.* b *Fuco non cedendum.*
c *Judex attentus.*

appellandi verbum Monarchis eſt inviſum. Hic Machetes: Ad te ipſum ô Rex, ſi expergiſcaris, & attentius audias cauſam. Ac tum quidem ſurrexit Rex. Cæterum poſtea quam cauſam apud ſe melius perpendiſſet intelligeretque Machetæ factam injuriam, judicata quidem non reſcidit, ſed pecuniam qua damnatus fuerat Machetes, ipſe perſolvit. In uno facto quot Regiæ virtutis argumenta. Non perſeveravit iraſci & provocanti, & ſomnolentiam publice objicienti, ſed per otium rem ſuo cum animo accuratius conſideravit, jam ab ira liber. Sit hoc civilitatis, regiæque moderationis: illud vero prudentiæ, quod ingenioſo commento ſic damnatum exemit damno, ut regiam tamen in judicando auctoritatem non proderet, mulctam privatim perinde quaſi ipſe damnatus eſſet, diſſolvit.

25. INDIGNANTIBUS Philippi amicis quod Peloponneſii in Olympiacis ipſum ſibilis deriderent, præſertim beneficiis à Rege affecti, hoc ſermone Philippum exſtimulantibus ad vindictam: a *Quid igitur*, inquit, *futurum eſt, ſi quid illis faciamus mali?* Urbaniſſime amicorum argumentum vertit in diverſum. Si tam pravo ingenio ſunt, ut eos irrideant, qui de ipſis bene meriti ſunt: gravius nocebunt, ſi quis illos malefactis provocet. Hoc non ſolum moderationis & clementiæ, verum etiam eximiæ cujuſdam magnanimitatis documentum fuit, ingratorum ſibilos Regem negligere.

26. HARPALUS pro Cratere propinquo ac familiari ſuo qui injuriarum poſtulabatur, petiit à Philippo ut reus mulctam quidem ſolveret, ſed à cauſa liberaretur, ne damnatus hominum maledictis exponeretur. Hic vero Philippus: b *Praſtat*, inquit, *ut ipſe male audiat, quam ut nos propter illum.* Indulgebat amicis, ſed quatenus licebat integra judicis opinione.

27. IN exercitu cum multo tempore dormiſſet, experrectus: c *Tuto*, inquit, *dormivi, vigilavit enim Antipater.* Subindicans non eſſe regium indulgere ſomno, præſertim in bello: ſed tamen hoc interdum abſque periculo fieri, ſi Rex habeat fidum ac vigilantem pa-

a *Urbane.* b *Judex ſeverus.* c *Præfectus vigilans.*

præfectum. Ita cum laude amici ſuam excuſavit ſomnolentiam.

28. RURSUS evenit, ut interdiu dormiente Philippo, Græci qui multi ſimul ad oſtium convenerant, indigne ferrent, Regemque incuſarent, quod ob illius ſomnolentiam non ſtatim admitterentur ad colloquium: heic Parmenio ſic Regi patrocinatus eſt. *a Ne miremini*, inquit, *ſi nunc dormit Philippus, nam cum vos dormiretis, hic vigilabat.* Significans Græcis negligenter rem gerentibus, Philippum illis fuiſſe præſidio.

39. QUEMADMODUM ipſe fuit Urbanus, ita aliorum ſalſe dictis delectabatur. Itaque cum cantorem inter cœnandum vellet reprehendere, deque pulſu chordarum loqueretur. Dii, inquit cantor, prohibeant ô Rex, ne tu me melius hæc noris. *b* Civiliter & ſibi vindicavit de arte judicium, & Regem non offendit, meliorem illum judicans quam ut cum muſico de fidibus contenderet.

30. QUIN & aſperius dicta, modo tempeſtive, æquo ferebat animo. *c* Nam cum diſſidium haberet cum Olympiade uxore, cumque Alexandro filio. Demaratum Corinthium ad ſe venientem percunctatus eſt, quo modo inter Græcos invicem conveniret. Hic Demaratus: Scilicet, inquit, magnopere tibi curæ eſt Græcorum concordia, cum qui tibi ſunt conjunctiſſimi, hujuſmodi in te ſint animo. Quid heic exſpectas, niſi ut Rex offenſus Demarati libertate, jubeat illum ab oculis ſuis abduci? Immo, quoniam Demarati ſermo ab ira ad ſaniora conſilia vocabat, Rex ſeſe ad ejus objurgationem compoſuit, poſitaque ira rediit cum ſuis in gratiam.

31. ANUI cuidam pauperculæ *d* Philippum appellanti ut cauſam ipſius cognoſceret, cum hac flagitatione frequenter obſtreperet illi, reſpondit ſibi non eſſe otium: cumque anus inclamaſſat. Proinde ne Rex quidem eſſe velis: Philippus admiratus aniculæ liberam vocem, non illi ſolum præbuit aures, verum etiam alios

a Somnus excuſatus. b *De arte judicet artifex.* c *Admonitio libera.* d *Regum eſt audire omnes.*

alios audivit. Hoc idem Latini tribuunt Hadriano imperatori.

32. PHILIPPUS cum audiſſet filium ſuum quodam in loco ſcite ceciniſſe, civiliter objurgavit, dicens: a *Non te tui pudet, qui noris tam belle canere?* ſignificans alias artes eſſe Rege digniores.

33. IDEM in palæſtra prolapſus, cum ſurgens in pulvere vidiſſet corporis veſtigium: b *Papæ*, inquit, *ut minimam terræ partem natura ſortiti, orbem appetimus univerſum?* Utinam hoc dictum inhæſiſſet animo filii, cujus ambitioni orbis fuit anguſtus.

34. PHILIPPUS Alexandrum filium objurgans, quod largitionibus Macedonum benevolentiam conſectaretur: c *Quæ te malum*, inquit, *ratio in iſtam ſpem induxit, ut eos tibi putes fore fideles, quos pecunia corruperis? An tu id agis, ut Macedones te non Regem ſuum, ſed præbitorem putent?*

35. ATHENIENSES legationem ad Philippum miſerant. Ea benigne audita, ut humaniter dimitteret, juſſit illos dicere, qua re gratum facere poſſet Athenienſibus. Heic Demochares excipiens. Si te ipſum, inquit, ſuſpendas. Is Demochares unus fuit è legatorum numero ob linguæ procaciam dictus parrheſiaſtes. Ob tam inhumanum reſponſum indignantibus Regiis amicis, Philippus compeſcuit eos, juſſitque ut Therſitem illum incolumem dimitterent. Tum ad cæteros legatos converſus: d *Renuntiate*, inquit, *Athenienſibus multo ſuperbiores eſſe, qui iſta dicunt, quam qui impune dicta audiunt.* Tales demum animi regno digni ſunt.

ALEXANDER MAGNUS.

1. IN Philippi dictis nihil erat, quod præter urbanitatem non etiam ad bonos mores conduceret: nec video quem Philippo jungamus congruentius quam filium Alexandrum. Is puer etiamnum, cum Philippus pater multa præclare feliciterque gereret, nequaquam eo gaudebat, ſed ad pueros æquales ac collectaneos dice-

a *Artes Rege indignæ.* b *Ambitio.* c *Benevolentia virtute paranda.* d *Prudenter.*

dicebat: *Pater mihi nihil relicturus eſt.* Illis contra dicentibus. Immo hæc omnia tibi parat. a *Quid profuerit*, inquit Alexander, *ſi multa poſſidens agam nihil?* Jam tum cognoſcas ſcintillam indolis ambitioſæ & irrequietæ.

2. IDEM cum levitate corporis ac pedum celeritate polleret, patri hortanti ut in Olympiis ſtadium decurreret: b *Facerem*, inquit, *ſi Reges habiturus eſſem concertatores.* Et hic agnoſcas excelſum, nec cuiquam facile ceſſurum in certamine laudis & imperii. Nondum erat Rex, & tamen non dignabatur niſi cum Regibus committi.

3. CUM puella multa nocte ad Alexandrum eſſet deducta, cum eo dormitura, rogavit Rex ubi fuiſſet tamdiu: illa reſpondente, ſe exſpectaſſe donec maritus eſſet cubitum: miniſtros accitos acriter objurgavit: c *Reducite*, inquit, *hanc: parum enim abfuit, quin veſtra culpa fuerim factus adulter.* Egregium caſtitatis exemplum, tum in juvene, tum in Rege. Nam apud illos ſimplex ſtuprum pro nullo crimine habebatur. Apparet autem tum fuiſſe morem, qui adhuc durat in Italia, ut uxores ſecubarent à viris, niſi ſi quando vocarentur.

4. ALEXANDRO puero Diis largius facienti ſuffitum, ac ſubinde ad thus accurrenti. Leonides illius pædagogus, qui tum aderat. Heus puer, inquit, tum large facies ſuffitum, cum regionem deviceris quæ thus gignit. Poſt cum eam regionem obtinuiſſet, memor ejus dicti, hac ſententia ſcripſit illi literas: d *Mitto tibi thuris & caſiæ talenta aliquot, ne poſthac parcus ſis erga Deos, cum non ignores nos potitos regione odores gignente.*

5. APUD Granicum Martem experturus, hortabatur Macedones ut affatim pranderent, veluti poſtridie ex hoſtium commeatu cœnaturi. Præſens animus ac de belli eventu fidens ac ſecurus.

6. PERILLUS unus ex amicorum Alexandri numero,

a *Indoles agilis.* b *Regem regia decent.* c *Adulterium.* d *Profuſio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

mero, filiabus ſuis ab Alexandro dotem petiit. Juſſit Rex illum capere talenta quinquaginta: cumque is reſpondiſſet decem ſatis eſſe: *a Tibi quidem*, inquit, *ſatis eſt tantum accipere, mihi vero non ſatis eſt tantum dare.* Præclare dictum, niſi virtutis indolem ambitio vitiaſſet.

7. ANAXARCHO Philoſopho juſſerat quæſtorem dare quantumcumque ille poſtularet: cumque quæſtor audita poſtulatione turbatus Alexandro indicaſſet, Philoſophum petere centum talenta: *b Recte*, inquit, *facit, ſciens ſe amicum habere, qui tantum dare & poſſit & velit.* Heic dubites utrum potius admirari oporteat, regiamne liberalitatem in donando, an Philoſophi improbitatem in poſtulando, niſi malumus hanc vocari fiduciam.

8. MILETI cum vidiſſet multas ſtatuas eorum qui in Olymphiis ac Pythiis vicerant, eaſque prægrandes: *c Et ubi*, inquit, *erant tam magna corpora, cum Barbari veſtram urbem obſiderent.* Salſe taxavit illorum ſtultam ambitionem, qui gloriarentur his, qui corporum magnitudine viribuſque præſtantes in ludicris certaminibus victoriam reportaſſent, cum in tantis periculis nulli fuiſſent, qui adverſus Barbaros ſe tales præberent.

9. CUM Regina Carum Adas illud haberet ſtudio, ut aſſiduo mitteret Alexandro opſonia, bellariaque per talium rerum architectos coquoſque magna arte parata, Alexander ait: *d Seipſum habere meliores opſoniorum artifices, ad prandium quidem, nocturnum iter: ad cœnam vero: tenue prandium.*

10. QUODAM tempore cum omnibus ad prælium apparatis interrogaretur, numquid aliud præter hæc fieri vellet: *e Nihil*, inquit, *niſi ut Macedonum barba radantur.* Hoc dictum quid ſibi vellet admirante Parmenione. *An neſcis*, inquit, *in prælio nullam anſam meliorem eſſe quam barba?* Significabat cominus eſſe pugnandum, in quo genere certaminis barbæ officiunt, quod his milites facillime poſſunt apprehendi.

a *Fiducia.* b *Liberalitas.* c *Fortitudo intempeſtiva.* d *Frugalitas.* e *Barba bello inutiles.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

11. DARIUS obtulit has conditiones Alexandro, ut ab ipſo acciperet talentorum decem millia, & inſuper Aſiam ſecum ex æquo partiretur. Id cum recuſaret Alexander. Ego, inquit, Parmenio accepiſſem ſi Alexander eſſem: *a Et ego*, inquit Alexander, *ſi Parmenio eſſem.* Dario vero hunc in modum reſpondit: *Neque terram duos ſoles, neque Aſiam duos Reges ferre poſſe.* Et hic animi celſitudinem probare poſſis, niſi dictum impotentiam quandam dominandi ſaperet.

12. CUM in Arbelis de rerum ſumma periclitaturus eſſet, conflicturus cum mille hominum millibus ad pugnandum inſtructis, *b* adierunt illum milites aliquot ipſi bene volentes, deferebantque cæteros, quod in caſtris inter ſe miſcerent ſermones, conſpirarentque ne quid prædæ in regium tentorium deportarent, ſed ipſi totum in ſuum verterent lucrum. His auditis ſubriſit Alexander: *c Fauſta*, inquit, *nuntiatis. Siquidem audio ſermones virorum ad vincendum, non ad fugiendum animatorum.* Nec illum fefellit divinatio: plurimi namque milites Regem adiere dicentes. Bono animo eſto Rex, neque metuas hoſtium multitudinem, ne pædorem quidem noſtrum ferre poterunt.

13. IDEM inſtructa jam ad prælium acie, cum cerneret militum quendam id temporis amentum telo adaptantem, *d* ut inutilem ſubmovit ab exercitu, qui tum demum appararet arma, cum his utendi tempus adeſſet. Hoc inter ſtrategemata magis commemorandum erat, quam inter apophthegmata, quemadmodum & hoc quod ſubjiciam.

14. LEGEBAT Alexander epiſtolam à matre miſſam, *e* quæ arcana quædam & calumnias adverſus Antipatrum continebat, ſimulque, ut ſolet, cum Rege legebat Hephæſtion, nec eum Rex vetuit legere, ſed perlecta epiſtola annulum ſignatorium è digito detractum ori illius appreſſit: hoc geſtu admonens, ut arcana contineret. Exemplum inſignis de amico fiduciæ, tum etiam humanitatis egregiæ, qui calumnias

a *Monarchia.* b *Interpretatio commoda.* c *Prædæ contemptus.* d *Serus apparatus.* e *Silentium.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

lumnias latius ſpargi noluerit, licet inviſum haberet Antipatrum.

15. In Ammonis templo cum à vate dictus eſſet Jovis filius: *a Nihil*, inquit, *mirum: nam Jupiter omnium quidem natura pater eſt, ſed ex his optimos quoſque peculiariter ſuos facit.* Modeſtiſſime interpretatus eſt oraculum: nam vates per adulationem dixit illum filium Jovis, quaſi ſic è Jove prognatus eſſet, quemadmodum Hercules creditus eſt eſſe Jovis filius. Alexander faſſus eſt. Jovem natura auctorem ac parentem eſſe omnium, ſed eos demum peculiariter pro ſuis filiis agnoſcere, qui virtute ac præclare geſtis proxime ad divinam naturam accederent. Ea eſt omnibus benefacere.

16. Cum in bello crus eſſet illi ſagitta vulneratum, multique accurrerent, qui ipſum frequenter Deum appellare conſueverant, exporrecta hilarique fronte ad Homeri carmen alludens, dixit: *b Hic ſanguis eſt quem videtis, liquorque qualis divis ſolet emanare beatis.* Nimirum irridens adulatorum vanitatem, cum ipſa res declararet ipſum nihil aliud eſſe quam hominem. Alluſit autem ad locum Homeri Iliad. ε. ubi narratur Venus à Diomede vulnerata.

17. Nonnullis Antipatri frugalitatem laudantibus, quod alienam ab omnibus deliciis, auſteramque vitam ageret: *Foris*, inquit, *Antipater albo utitur pallio, intus vero totus eſt purpureus.* Notans fictam illius parcimoniam, cum eſſet alioqui ambitioſiſſimus.

18. Cum hieme frigidoque cœlo apud amicum quendam convivio acciperetur, videretque foculum exiguum & ignis puſillum: *c Aut ligna*, inquit, *inferte, aut thus.* Subnotans convivatorem lignis ſuis parcere, perinde quaſi thus eſſent, cum in rigore tanto nec thuri parcendum eſſet: ſimul ſatis eſſe ignis ad faciendum ſuffitum Diis, at parum ad depellendum frigus.

19. Cum apud Antipatridem cœnaret, iſque ad cœnam formoſam pſaltriam induxiſſet, Alexander adſpectu motus in illam exarſit: mox rogavit Antipatridem, nunquid ipſe mulieris amore teneretur. Illo confiten-

a *Filii Deorum qui.* b *Modeſte.* c *Parcimonia.*

ſitente. *a O ſceleſte*, inquit, *non tu protinus abduces è convivio mulierem?* Quantum ille animus aberat à conſtupranda aliena uxore, qui tantopere ſibi metuit ab amica hoſpitis.

20. RURSUM cum Caſſander Pythonem Euii tibicinis amaſium per vim oſculari vellet, idque Euium ægre ferentem ſenſiſſet Alexander, iratus exſiliit in Caſſandrum clamans: *b Itane per nos, ne amare quidem quidquam licebit?* Non ſatis erat Regi, ſi ſe ipſum præſtaret continentem, niſi & præfectos haberet ſui ſimiles. Quando autem paſſus fuiſſet à ſuis per vim conſtuprari filiam aut uxorem honeſti civis, qui tibicini ſuos amores etiam ab oſculo voluit eſſe inviolatos? Denique quod Duces peccarent, arbitratus eſt ad ſe pertinere.

21. CUM è Macedonum numero ad mare remitteret valetudinarios ac mutilos debileſque, proditus eſt quidam qui ſe inter ægrotos adſcripſerat cum non ægrotaret. Is cum ad Alexandri conſpectum adductus eſſet, & examinatus fateretur, ſe morbum prætexuiſſe ob amorem Teleſippæ, quæ ad mare fuerat profecta: percunctatus eſt Alexander, cui negotium retrahendæ ad exercitum Teleſippæ delegaretur. Cæterum ut cognovit eam eſſe liberam: *c Perſuadeamus igitur*, inquit, ô *Antigenes Teleſippæ, ut nobiſcum maneat. Nam vim admovere liberæ, non eſt noſtrum.* Sic indulſit amori ſtrenui militis, quem in exercitu retinere cupiebat, ut ingenuam mulierem redire nollet niſi perſuaſam.

22. CUM Græci qui apud hoſtes ſtipendium faciebant veniſſent in poteſtatem Alexandri, Athenienſes quidem juſſit in compedibus ſervari, quod cum ex publico ſtipendium haberent, tamen apud hoſtes metuiſſent, ſimiliter & Theſſalos, quod regionem optimam nacti, non eam colerent: Thebanos vero dimiſit, dicens: *d His per nos nihil eſt reliquum, neque civitas, neque agri.* Ita moderatus eſt pœnam, ut mortem commeritis non indiceret niſi vincula, & culpam eorum qui neceſſitatem excuſare poterant in ſe tranſtulit.

23. Ex

a *Continentia.* b *Continentia.* c *Civiliter.* d *Moderatio pœnæ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

23. Ex Indis quendam ſagittandi arte cum primis celebrem, *a* adeo ut etiam per annulum ſagittam mittere diceretur, cum in bello cœpiſſet, juſſit artis ſuæ ſpecimen edere: recuſantem iratus Rex necari juſſit. Cum duceretur homo, dixit his à quibus ducebatur, ſe multis diebus non exercuiſſe artem, eoque timuiſſe ne aberraret. Id ubi renunciatum eſt Alexandro, quod non contumacia, ſed ignominiæ metu recuſaſſet, admiratus ingenium gloriæ ſtudioſum, dimiſit illum donatum, eo quod mortem oppetere maluiſſet, quam fama ſua videri indignum. Heic apparet non omnino vanum eſſe quod proverbio jactatum eſt. Simile ſimili eſſe amicum. Alexander gloriæ ſupra modum appetens ſimilem affectum in aliis amabat.

24. TAXILES unus è numero Regum Indiæ, occurrens Alexandro, ſic illum affatus eſt. Provoco te, inquit, non ad pugnam neque ad bellum, ſed ad aliud certaminis genus. Si inferior es, à nobis accipe beneficium: ſin ſuperior, nobis benefacito. Cui Alexander: *b Atqui*, inquit, *ob hoc ipſum inter nos certandum eſt, uter bene faciendo ſuperet alterum*. Et humaniſſime complexus illum, non ſolum non ſpoliavit ditione, ſed auxit etiam.

25. CUM audiſſet de rupe quadam apud Indos, quæ ob ſublimitatem velut avibus inacceſſa ἄορνος dicitur, quod ipſe quidem locus expugnatu difficilis eſſet, ſed qui eum teneret formidoloſus. *Nunc*, inquit, *locus captu facilis eſt:* ſignificans nihil prodeſſe munimenta, niſi vir fortis ea tueatur. Arx enim non tam foſſis ac muris tuta eſt quam viris.

26. CUM alius quidam rupem teneret inexpugnabilem ut putabatur, ſemet Alexandro dedidit: At Alexander non ſolum ejus ditionis Principem eſſe juſſit, verum etiam addidit, dicens: *c Hic homo mihi videtur ſapere, qui ſe maluit bono viro, quam loco munito concredere.*

27. RUPE capta cum amici dicerent illum egregiis

a *Gloria vita carior.* b *Certamen vere Regium.* c *Viri fortis fiducia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

giis geſtis Herculem ſuperaſſe: *a At ego*, inquit, *meas res geſtas in imperio, ne verbo quidem cum his quæ geſſit Hercules, arbitror conferendas.* Adulabantur illi, ſed hujus animo nulla ſatis faciebat adulatio.

28. QUOSDAM *b* ex amicis mulctavit, quod in ludo aleæ ſenſiſſet eos non ludere. Siquidem multi ſunt qui in hoc ludo velut in re maxime ſeria verſantur. Non enim ludunt, qui fortunas ſuas omnes, interdum & liberos aleæ permittunt arbitrio.

29. INTER amicos quos habebat præcipuos ac potentiſſimos, omnium maxime videbatur honorare Craterum, ſed omnium maxime diligere Hephæſtionem. *Craterus enim*, inquit, *amat Regem, Hephæſtion amat Alexandrum.* Id Græce jucundius dicitur, φιλοβασιλεὺς & φιλαλέξανδρος. Sentiens Craterum in his quæ ad Regiam dignitatem attinebant, præſtare fidum amicum, Hephæſtionem privato quodam affectu diligere Alexandrum. Pariter itaque licet diſſimiliter amantibus diverſa ratione perſolvit præmium. Craterum ornavit dignitate, Hephæſtionem ad intimam admiſit familiaritatem.

30. XENOCRATI Philoſopho quinquaginta talenta domo miſit: ea cum ille recuſaſſet accipere, dicens ſibi non eſſe opus, interrogavit, an ne amicum quidem ullum haberet cui eſſet opus: *c Nam mihi*, inquit, *vix Darii opes in amicos ſuffecerunt.* Heic utrius animum magis admirari conveniat, nondum ſtatui, Regiſne tam ad liberalitatem propenſum, an Philoſophi qui tantum munus à tanto Rege ultro delatum remiſerit.

31. PORUS Rex ab Alexandro devictus, cum ab eo poſt pugnam rogaretur dicente: *d Quo modo te tractabo?* Regaliter, ait: rurſus ſubjicienti Alexandro, *Num quid etiam aliud?* Omnia, inquit Porus, complectitur hoc verbum, Regaliter. Alexander & prudentiam, & fortitudinem viri admiratus latiorem ditionem illi addidit ea quam prius obtinuerat: Supplici & ad pedes

a *Herculem contempſit Alexander.* b *Amicus.* c *Liberalitas.* d *Regaliter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

des abjecto minus conceſſiſſet. Adeo diligebat animoſus juvenis impavidos amicos. Quintus Curtius aliquanto ſecus narrat. Interrogatus Porus quid ipſe victorem ſtatuere debere cenſeret. Quod hic, inquit, dies tibi ſuadet, quo expertus es quam eſſet caduca felicitas. Submonuit Regem ut modeſte ſua fortuna uteretur, memor ipſi poſſe accidere, quod acciderat Poro.

32. CUM accepiſſet eſſe quendam qui convitiis ipſum impeteret: a *Regium eſt*, inquit, *cum facias bene, audire male*. Nihil hoc dicto generoſius, quanquam idem & aliis adſcribitur.

33. MORTI proximus ad amicos reſpiciens dixit: *Magnum epitaphium video futurum:* præſentiens res ab ipſo geſtas multorum eloquentia celebrandas. Nec eum ſua fefellit divinatio.

34. CUM Darii filias haberet captivas, demiſſis oculis eas ſalutabat, idque raro, ſibi metuens ab illarum inſigni forma. Apud familiares autem dicere ſolet: *Dolores oculorum ſunt Perſicæ puellæ.*

35. EDICTO vetuit, ne à quoquam pingeretur præterquam ab Apelle, aut à quoquam ære ſculperetur præterquam à Lyſippo, b artificibus illius ætatis præſtantiſſimis. Nam hoc quoque judicabat ad Principis dignitatem pertinere. Cum Cherylo Poëta pactus erat, ut pro unoquoque bono verſu Philippicum acciperet aureum, pro malo colaphum.

36. IDEM interrogatur ubi ſuos reconderet theſauros: c *Apud amicos*, inquit: ſignificans facultates nuſquam reponi tutius. Cum enim res poſtulat, redeunt ad te cum fœnore.

37. CUM nuntius quidam gaudio geſtiens, porrectaque manu accurreret, rem proſpere geſtam narraturus: d *Quid mihi bone vir magni nuntiabis, niſi nunties Homerum revixiſſe?* ſignificans omnium præclare geſtorum gloriam abolendam, niſi contingeret talis præco qualis fuit Homerus.

38. CIVITAS quædam ut ab armis Alexandri quie-

a *Animus vere Regius.* b *Artes.* c *Liberalitas.*
d *Præco rerum geſtarum.*

quietem haberet, obtulit illi partem agrorum, & præterea rerum omnium dimidium. Cui ſic reſpondit: a *Hoc animo veni in Aſiam, non ut acciperem quod dediſſetis, ſed ut vos haberetis quod reliquiſſem.*

39. ALEXANDER habebat Eudæmonicum Philoſophum, ſed quovis paraſito adulantiorem. Hic cum aliquando tonaret vehementer, adeo ut omnes expaveſcerent, dixit Alexandro. Quin tu tale quippiam facis Alexander fili Jovis? At ille non ferens tam abjecti Philoſophi vocem, ridens ait: b *Nolo enim formidabilis eſſe quemadmodum tu me doces, qui Satraparum ac Regum capita me jubes ſuper cœnam apponere.* Sic Athenæus, Plutarchus in vita ſecus aliquanto: *Quid mihi ſucſenſes, quod piſces apponam in convivio, ac non potius Satraparum capita?*

40. ALEXANDER cum hieme duceret exercitum aſſidens igni, recognoſcere prætereunteis copias cœpit: cumque videret ſenem quendam horrentem frigore, & ad ignem ſtantem, conſidere loco ſuo juſſit, dicens: c *Si in Perſide natus eſſes, in regia ſella ſedere tibi capitale foret: in Macedonia nato conceditur.*

41. ALEXANDER etiamnum adoleſcens videns patrem Philippum equum præferocem, nec ullum ſeſſorem tergo patientem, velut inutilem abjectum ire. d *Qualem*, inquit, *equum iſti perdunt, dum illo per imperitiam ac mollitiem uti neſciunt.* Cumque mira arte ſine verberibus tractaſſet equum tandem conſcenſum ad curſum admiſiſſet, tum calcibus uſus eſt: ac molliter flexis habenis cum equum reduxiſſet, deſcendentis caput exoſculatus pater. Aliud, inquit; ô fili, tibi par regnum quære; quando jam te non capit Macedonia. Præſagiit vir prudens tam excelſæ indoli non ſuffecturam paternam ditionem. Sed equus ille nos admonet, multa bene nata ingenia perire vitio inſtituentium, qui fere neſciunt imperare, niſi ex equis generoſis reddiderint aſinos.

42. IDEM Ariſtotelem, cui puer formandus fuerat

a *Imperioſe.* b *Adulatio.* c *Civiliter.* d *Indoles excelſa.*

rat traditus, ſumma veneratione proſequebatur dicens, *a* ſe illi non minus quam patri debere, quod à patre vivendi, à præceptore bene vivendi initium accepiſſet.

43. Cum pirata captus ad ipſum deductus eſſet, rogatus qua re fretus auderet infeſtare maria, compendio reſpondit: *b Ego*, inquit, *quoniam id unico navigiolo facio, pirata nominor: tu cum idem facias magna claſſe, Rex appellaris.* Alexander admiratus intrepidum animum, donavit illi vitam.

44. Idem Delphos profectus cum Sacerdos negaret ſe conſulturam Deum, quod dies eſſent nefaſti: quibus ne oraculis quidem loqui fas eſſet: vi pertracta cum Sacerdote templum adſcendit, cumque illa importunitate victa diceret: Invictus es ô fili: *c Satis*, inquit, Alexander, *oraculi eſt:* mulieris vocem reſponſi loco ducens.

45. Postea quam in expeditionem profectus regias opes pœne omnes in milites ac Duces diſtribuiſſet, roganti Perdiccæ. Quid tibi nunc Rex ſupereſt? *d Spes*, inquit. Heic Perdicca. Hæc, inquit, nobis commilitonibus tuis futura communis eſt: & prædium quod ipſi deſignarat Alexander, recuſavit. Tanta erat fiducia bene ſucceſſuram expeditionem.

46. Idem initio cum in cauſſis capitalibus ſederet judex, accuſatori alteram aurem occludebat: rogatus cur id faceret: *e Alteram*, inquit, *integram ſervo reo.*

47. Cum Philoxenus claſſis præfectus Alexandro ſcripſiſſet, Tarentinum quendam Theodorum eſſe apud ſe pueros habentem inſigni forma venales, ſi vellet emere: indigne tulit, apud æquales ſubinde clamitans: *f Quid in me Philoxenus tam obſcenum animadvertit, ut mihi tantum probri conciliaret?*

48. In Calliſthenem nequaquam ſeſe accommodantem aulæ Regiæ moribus, ſed & dictis & geſtu præ ſe ferentem nihil ibi placere, dixit hunc verſiculum:

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.

Id

a *Pietas in præceptorem.* b *Animoſe.* c *Oraculum.* d *Fiducia eventus.* e *Judex incorruptus.* f *Integritas.*

Id eſt:

a Sapientem ego odi, qui ſibi ſapit nihil.

49. NISAM expugnaturus cum videret milites deterreri fluminis, quod civitatem præterlabitur, profunditate, exſiliit: *b O me omnium deterrimum*, exclamans, *qui natare non didicerim?* moxque clypeo pro ſubere innixus primus tranavit.

50. ILIUM profectus Achillis ſtatuam coronans: *c O te felicem*, inquit, *Achilles, cui vivo talis amicus, mortuo talis contigerit præco*. De Patroclo loquens & Homero, quorum ille fidiſſimus Achilli fuit amicus, hic defunctum Iliade tota celebravit.

51. DUABUS potiſſimum rebus, cum Deus à multis prædicaretur, *d* ſe quod mortalis eſſet deprehendere dicebat, ſomno & coitu, quod hæc præcipue proderent humani corporis imbecillitatem, ad cætera invictus erat. Somnus enim mortis imago eſt, & coitus ſpecies eſt morbi comitialis.

52. DARII Regiam ingreſſus cum vidiſſet ſublime cubiculum, & in eo ſtratum, menſas cæteraque omnia mirifico ornatu inſtructa: *e Hoccine*, inquit, *erat imperare?* Sentiens non eſſe Regium hujuſmodi deliciis indulgere.

53. IDEM lectum ingreſſus excuſſis accurate palliis dicere ſolet: *Nunquid heic delicatum aut ſuperfluum mater addidit?* Adeo adhorrebat à muliebribus deliciis.

54. CUM delato ad ipſum ſcriniolo, quo nihil inter opes Darii pretioſius pulchriuſve repertum eſt, quæreretur in quem uſum deſtinandum eſſet: aliis aliud ſuadentibus, dixit: *f Huic optime ſervandus dabitur Homerus:* ſentiens nullum eſſe theſaurum illo pretioſiorem. Ita viſum eſt juveni, qui ſe totum ad exemplar Achillis componebat.

55. IDEM hortante Parmenione, ut noctu hoſtem adoriretur, alioqui ſummum fore diſcrimen, ſi palam

 cum

a *Servire tempori.* b *Exemplum Ducis.* c *Præcipua bona.* d *Quæ nos admonent mortalitatis.* e *Deliciæ indignæ Principe.* f *Litterarum amor.*

cum tanta multitudine Martem experiretur. Siquidem ex fragore procul velut è pelago reſonante, conjectabant immenſum eſſe numerum: *a Non furor*, inquit, *victoriam:* recuſans tenebrarum præſidio vincere.

56. CUM legiſſet prolixam epiſtolam ab Antipatro ſcriptam, in qua multæ inerant adverſus Olympiadem calumniæ: *b Ignorare videtur*, inquit, *Antipater, quod una matris lachryma multas delebit epiſtolas.*

57. CUM ſenſiſſet ſororem ſuam cum juvene quodam eleganti forma conſuetudinem agere, nihil offenſus eſt, ſed dixit: *c Concedendum eſſe, ut illa quoque aliqua ex parte regno frueretur:* Multum diſſentiens ab animo Cæſaris Auguſti, qui nihil acerbius tulit, quam filiæ neptiumque laſciviam.

58. CUM audiſſet Anaxagoram diſſerentem, innumerabiles eſſe mundos, illachrymaſſe dicitur. Rogantibus nunquid accidiſſet lachrymis dignum: *d An non videor*, inquit, *merito flere, qui cum mundi ſint innumerabiles, nos nondum unius domini facti ſumus?*

59. PHILIPPUS à Triballis in prælio vulneratus eſt femore lancea trajecto: opera chirurgi liberatus periculo mortis, dolebat claudicationis deformitatem contractam manere. Cui Alexander: *Ne verearis*, inquit, *in publicum prodire, ſed gradum movens virtutis tua potius memineris.* Hoc & aliis adſcribitur.

60. SI quando in colloquiis aut conviviis incidiſſet *e* contentio de carminibus Homeri, aliis alia præferentibus, hoc unice probavit Alexander.

f Ἀμφότερον βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής.

Id eſt:

Dux bonus atque idem validus pugnator in armis.

Addebat Homerum hoc verſu virtutem Agamemnonis prædicaſſe, Alexandri vaticinatum eſſe.

61. CUM tranſmiſſo Helleſponto Trojam inviſeret, veterum heroum res geſtas animo revolvens, quidam, ſi vellet, pollicitus eſt ſe Paridis lyram daturum.

Heic

a *Ingenue.* b *Matris lachrymæ.* c *Candide.* d *Ambitio inſatiabilis.* e *Comparatio carminum Homericorum.* f *Iliad.* γ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Heic Alexander: *a Minime*, inquit, *illa mihi eſt opus, cum Achillis lyram habeam.* Hac vir ſtrenuus fortium virorum laudes canere conſuevit, cum Paris ſua lyra molles ac laſcivos modulos incineret.

62. QUODAM tempore Darii mulieres inviſit una cum Hephæſtione. Hunc, cum eſſet eodem ornatu quo Rex, corpore etiam major: Syngambris Darii mater pro Rege adoravit. Eadem cum ex nutibus adſtantium intellexiſſet errorem ſuum, perturbata denuo ſalutavit Alexandrum. Tum Alexander: *b Nihil eſt, ô mater, quod turberis. Nam & hic Alexander eſt.* Sentiens amicum eſſe alterum Alexandrum.

63. CUM in Hammonis templum veniſſet, Sacerdos grandævus illum ſalutavit. Salve fili, & hanc appellationem à Deo habeas, tum Alexander: *c Accipio eam, ô pater, & poſthac patiar tuus dici, ſi mihi totius Orbis dominium conceſſeris.* Sacerdos recepit ſe intro, & quaſi conſulto Deo reſpondit, Jovem certo promittere quod peteret. Heic Alexander. *Scire cupio num quis ſuper ſit inultus eorum qui patrem meum interfecerunt.* Ad hæc Sacerdos, Philippi, inquit, interfectores omnes dedere pœnas, ſed patri tuo nemo mortalium poteſt tendere inſidias: ſignificans illum eſſe Jovis, non Philippi filium.

64. CUM Darius numeroſiſſimum exercitum inſtruxiſſet, Alexander profundiſſimo ſomno correptus eſt adeo, ut nec interdiu potuerit expergiſci: tandem imminente periculo amici ingreſſi Regem excitarunt, qui cum dicerent, ſe mirari in eo rerum ſtatu tantam Regis ſecuritatem: *d Magna*, inquit Alexander, *animi moleſtia me Darius liberavit, qui vires ſuas omnes in unum contraxit, ut liceat uno die de ſumma rerum decernere.*

65. ALEXANDRO Magno Corinthii per legatos jus ſuæ civitatis detulerunt. Hoc officii genus cum riſiſſet Alexander, quidam è legatis. Nulli, inquit, civitatem unquam donavimus præterquam tibi & Herculi. Hoc audito lubens accepit oblatum honorem,

 quem

a *Muſica digna Duce.* b *Humanitas.* c *Adulatio.* d *Animoſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

quem illi commendabat partim raritas, partim cum Hercule laudatiſſimo viro ſocietas.

66. DUM in obſidione cujuſdam urbis infirmiſſima mœnium quærit, ſagitta ictus eſt, nec tamen ab inſtituto deſtitit: mox cum repreſſo ſanguine ſicci vulneris dolor creſceret, & crus equo ſuſpenſum paullatim obtorpuiſſet, coactus quod cœperat omittere, ac chirurgum accerſere. *Omnes*, inqut, *me prædicant Jovis eſſe filium, ſed vulnus hoc hominem eſſe me clamat.*

67. ZENOPHANTUS certis modis Alexandrum ad arma ſolet concitare. Eam Muſices vim admirantibus cunctis, quidam ait. Si tantus artifex eſt, incinat modulos quibus illum à bellis revocet. Sentiens non eſſe magnæ artis hominem eo perpellere, quo ſuapte natura pronus eſt.

ANTIGONUS *Rex Macedonum.*

1. ANTIGONUS in extorquendis pecuniis acer erat ac rigidus. Cuidam itaque dicenti. At non talis fuit Alexander: *a Merito*, inquit, *nam ille metebat Aſiam, ego culmos lego.* Sentiens opulentiſſimam Aſiam prius ab illo ſpoliatam, ſibi à ſpoliatis corradendum quod poſſet.

2. MILITES quoſdam videns thoracibus & galeis indutos ſphæra ludere, delectatus eſt hoc ſpectaculo, ac Duces illorum accerſi jubet, ut eos coram illis laudaret: verum ubi nuntiatum eſſet Duces bibere, *b* præfecturas illorum militibus dedit, qui ſphæra luſerant armati, ſimul & Ducum ignaviam puniens, & militum ſtrenuitatem honorans.

3. CUM omnes admirarentur quod cum initio regni durior fuiſſet, ſenex factus clementer ac placide regnum gubernaret. *c Prius*, inquit, *opus erat regno, nunc gloria & benevolentia:* ſentiens regnum armis & auſteritate frequenter parari, ſed non niſi honeſta opinione civiumque benevolentia retineri.

4. IDEM filio Philippo multis præſentibus percunctant

a *Feſtiviter.* b *Severe.* c *Regni ſtabilitas.*

ctanti ac dicenti. Quando caſtra movebimus? *a Quid,* inquit, *num metuis ne ſolus tubam non audias?* Notans adoleſcentis imperitiam, qui hoc patrem multis audientibus percunctaretur, cum in bello cælanda ſint conſilia Principum: ſed quoties caſtra movenda ſunt, tum omnibus tuba dat ſignum.

5. CUM adoleſcens inſtitiſſet, ut hoſpitium nanciſceretur apud viduam treis habentem forma decente filias, accito hoſpitiis deſignandis præfecto: *b Non expelles, inquit, filium meum ex loci anguſtia?* Non prodidit adoleſcentis affectum, qui ſciebat illum captare quod amaret, ſed excuſavit ædium anguſtiam in quibus vidua cum tribus filiabus ageret.

6. A GRAVI morbo poſtea quam convaluerat: *c Nihilo pejus eſt, inquit, ſiquidem hic morbus ſubmonuit nos, ne animo efferamur cum ſimus mortales.* Quis docuerat ethnicum Regem philoſophiam Chriſtiano dignam animo? Deplorabant amici ceu magnum malum, quod tam graviter ægrotaſſet, ille interpretatus eſt ex morbo plus acceſſiſſe boni quam mali. Corpus extenuarat, ſed animum reddidit modeſtiorem: corporis robori non nihil detraxerat, ſed animo detraxit, inſolentiam, morbum longe periculoſiſſimum. Proinde non peſſime res habet, cum levior morbus arcet pellitve majorem.

7. HERMODOTUS Antigonum in carmine ſcripſerat Jovis filium. Is hoc legens: *d Iſtius, inquit, rei nequaquam mihi conſcius fuit Laſanophorus ille:* perquam facete ridens poëticam adulationem parique modeſtia ſui generis humilitatem agnoſcens. Laſanum autem matula fictilis eſt. Quod ſi Jovis erat filius, ea res hactenus fefellerat & ſervum matulam in cubiculo ferre ſolitum, & Antigonum filium.

8. QUODAM dicente, omnia Regibus honeſta juſtaque eſſe: *e Sunt per Jovem, inquit, Barbarorum dumtaxat Regibus: at nobis ea dumtaxat honeſta ſunt, quæ honeſta ſunt, & ea tantum juſta, quæ juſta ſunt.* Graviter retudit adulatricem vocem, volentis omnia licere Regibus.

a *Silentium in bello.* b *Caſte.* c *Morbus utilis.* d *Modeſte.* e *Regibus honeſta tantum licent.*

bus. Non enim Rex eſt honeſti juſtique regula, ſed honeſti juſtique miniſter eſt. Atque utinam ſimiles voces non audiant Chriſtianorum aures, aut ſi audiant, ſimili ſeveritate rejiciant. Quid enim aliud dicunt, qui occidunt. Quod Principi placuit, legis vigorem habet: qui negant Principem teneri legibus, qui tribuunt illi geminam poteſtatem, ordinatam & abſolutam: quarum altera poſſit quod leges, pacta, & fœdera poſtulant: altera quodcunque libuit.

9. FRATER Antigoni Marſyas litem habebat, ſed à Rege poſtulabat ut cauſa domi cognoſceretur. Cui Antigonus: *a Si nihil*, inquit, *præter jus agimus*, *melius fiet in foro*, *cunctiſque audientibus*. Non impetravit hoc à Rege fraternus affectus, ut vel tantillum de jure concederet. Ipſum autem hoc dilemmate conſtrinxit: ſi injuſtam cauſam habere te ſcis, cur litigas? Sin juſtam, cur fugis hominum conſcientiam, & ad domeſticas latebras rem fori pertrahis, non cariturus ſiniſtra civium ſuſpicione, etiam ſi bonam cauſam viceris?

10. CUM aliquando tempore hiberno compuliſſet caſtra transferri in locum ubi non erat rerum neceſſariarum copia, atque hac de cauſa milites quidam in Regem maledicta congererent, ignari ipſum eſſe in proximo, virga tentorii vela diduxit: *b Flebitis*, inquit, *ni longius ſemoti de me male loquamini.* Quid hac facetia clementius, aut quid hac clementia facetius? Simulabat ſe non indignari quod male de ipſo loquerentur, ſed quod tam vicini, ut exaudiri poſſent ab eo cui maledicebant.

11. ARISTODEMO qui unus ex amicorum regiorum numero fuit, è coquo, ut putabatur, prognatus, ſuadenti ut impendiis ac largitionibus aliquid detraheret: *c Verba tua*, inquit, *Ariſtodeme jus olent*. Subindicans coquorum eſſe parcimoniam, non Regum: proinde illum tali conſilio non meminiſſe cujus eſſet amicus, ſed quo eſſet patre natus.

12. CUM Athenienſes ſervum Antigoni honoris gratia perinde ut ingenuum in civium numerum adſcripſiſ-

a *Severe.* b *Lenitas.* c *Liberalitas Regum.*

pſiſſent: *a Nequaquam*, inquit, *velim unum Athenienſium à me loris cædi:* ſignificans per illos factum, ut unum civem Athenienſem poſſet loris cædere, quippe ſervum: ſed Athenis eſſe plures uno commeritos, ut à Rege loris cæderentur, qui ſervum alienum, quod in ipſis fuit, manumitterent.

13. ADOLESCENS quidam Anaximenis Rhetoris diſcipulus, orationem à præceptore meditatam, & ad eam recitandam ſubornatus, coram Antigono habebat: cumque is inter audiendum quiddam ſcire cupiens ſciſcitaretur, moxque adoleſcens reticuiſſet: *b Quid ais*, inquit Antigonus, *num iſta tibi ſunt in tabulis deſcripta?* Quod ille in adoleſcente judicavit abſurdum, hoc hodie magnificum habetur, ut ſenes etiam apud Principes orationem à Rhetore quopiam conducto ſex menſibus elaboratam ediſcant, eamque pſittacorum more reddant. Nec raro fit, ut nemine etiam interpellante ſibi excidant, cunctiſque ridiculi ſint.

14. ALTERUM quendam Rhetorem audiens ita loquentem, Hora nivium jaculatrix adveniens, regionem herbis defectam reddidit: *c Non deſines*, inquit, *mecum ut cum turba agere?* Offenſus eſt Rex oratione nimis elaborata, cujuſmodi verborum apparatu ſolent ſe venditare Rhetores apud imperitam multitudinem. At idem apud Regem facere, erat illius abuti patientia. Quoniam autem affectata ſermonis ſtructura, Latine non perinde poteſt exprimi, Græca ponam χιονοβόλος ἡ ὥρα γενομένη, λειποβοτανεῖν ἐποίησε τὴν χώραν, pro χιονοβόλος ἡ ὥρα dicere poterat hiems, & λειποβοτανεῖν verbum eſt affectatum, vixque Poëtæ concedendum.

15. THRASYLLO Cynico petenti drachmam: *d Non eſt*, inquit, *munus Regium*. Cynico ſubjiciente. Talentum igitur da. *At non eſt*, inquit, *Cynicum tale munus accipere.* Utroque cornu repulit poſtulatoris improbitatem, quem exiſtimabat nullo dignum beneficio.

16. CUM mitteret filium ſuum Demetrium cum numeroſa claſſe magnaque militum vi ad Græcos liberan-

a *Severe.* b *Oratio aliena.* c *Verba affectata.* d *Facete.*

randos, dicebat. *a* Gloriam à Græcia velut à ſpecula in orbem terrarum accendi: juvenem gloriæ ſtudio exſtimulans, uti ſtrenue rem gereret, quod ejus laudis rumor non intra Græciæ fines eſſet continendus, ſed ob Græci nominis celebritatem, per omnes mundi plagas dimanaturus.

17. ANTAGORAM Poëtam in tentorio congrum coquentem, atque ipſum patellum verſantem deprehendit Antigonus à tergo ſtans, eique dixit: *b Putaſne, ô Antagora, Homerum cùm Agamemnonis res geſtas ſcriberet, coxiſſe congrum:* Contra hæc Antagoras. Et tu Rex, putaſne Agamemnonem cum illas res gereret, fuiſſe curioſum, ſi quis in exercitu congrum coqueret? æquo animo Rex tulit joci talionem, quaſi inter pares res ageretur.

18. IN ſomnis Antigonus aliquando viderat Mithridatem auream metentem meſſem, eoque ſtruebat illi inſidias, ut tolleret è medio. *c* Idque dum indicaſſet Demetrio filio, jurejurando adegit ut ſileret. Is vero juncto ſibi Mithridate deambulabat in litore maris, & infima haſtæ parte inſcripſit arenæ. Fuge Mithridates. Is intellecta re profugit in Pontum, atque illic perpetuo regnavit. Hoc cum non ſit apophthegma, videtur ab aliquo adjectum.

19. ANTIGONUS amicis ſuadentibus, ut ſi Athenas caperet validis illam præſidiis communiret, ne quando deficeret, ſummaque cura ut totius Græciæ baſim cuſtodiret, reſpondit, *d* ſe ſemper in hac fuiſſe ſententia, ut crederet nullum eſſe regni præſidium firmius, quam civium benevolentiam.

20. IDEM ubi audivit Reges in ipſius exitium conſpiraſſe, inſolentiſſime reſpondit, *e* ſe illos omnes velut aves ſemina legentes uno lapide unoque clamore diſturbaturum.

21. CUM Antigonus in arduis ac præruptis locis planitiei imminentibus exercitum haberet, Pyrrhus poſitis circa Napliam caſtris, poſtridie per caduceatorem,

a *Gloriæ ſtimulus.* b *Urbanitas.* c *Fides amici.* d *Clementer.* e *Inſolenter.*

rem, ut in campum deſcendens Martem experiretur provocavit. Antigonus vero reſpondit. *a Suam militiam non magis armorum quam temporum eſſe: Pyrrho ſi illum ſuæ vitæ tædium cœpiſſet, ſatis multas ad interitum vias patere.*

22. ANTIGONUS interrogatus, quem è ſuæ ætatis Ducibus præſtantiſſimum judicaret, reſpondit; *Pyrrhum ſi ſeneſceret.* Non pronuntiavit optimum, ſed optimum fore, ſi rerum experientiam ætas adjungeret.

23. IDEM videns militem quendam alioqui ſtrenuum, *b* & ad pericula promptum, parum bene affecto corpore, rogavit quid palleret: illo confeſſo morbum occultum, juſſit Medicis ut ſi qua fieri poſſet adhiberent remedia. At miles jam morbo liber cœpit detrectare pugnam, minuſque prompte ſemet objicere periculis. Rex admiratus interrogavit illum quænam eſſet mutati animi cauſa? Tum miles. Tu ipſe, inquit, in cauſa fuiſti: cum afflicte viverem, non magnopere metuebam tali vitæ: nunc cum tua opera mihi vita facta eſt carior, magis caveo ne pereat.

24. ANTIGONUS ſenior Sophiſtæ cuidam librum de juſtitia conſcriptum porrigenti: *c Deſipis*, inquit, *qui cum me videas alienas urbes armis vexantem, tamen apud me de juſtitia diſſeris.* Senſit eos qui ditionis ampliandæ, gloriæve cauſa bellum inferunt alienis civitatibus, non poſſe tueri juſtitiæ leges.

25. ANTIGONUS ſenior cum frequenter Biantem moleſte flagitantem tuliſſet, tandem victus tædio. *Date*, inquit, *Bianti talentum, vel vi.* Sentiens beneficium non impetratum, ſed improbitate extortum.

26. ANTIGONUS cum nocte quadam quoſdam è militibus ſuis exaudiſſet omnia mala imprecantes Regi qui ipſos in illud iter & inextricabile lutum induxiſſet, acceſſit ad eos qui maxime laborabant: eos cum ignorantes à quo adjuvarentur explicuiſſet. *Nunc*, inquit, *maledicite Antigono, cujus vitio in hac miſerias incidiſtis:*

a Non ſemper pugnandum. b *Felicitas timidos facit.*
c *Bellum injuſtum.*

ſed ei bene optate, qui vos ex hac voragine eduxit. Hac vindicta contentus erat Regis vere excelſus animus.

27. IDEM cum in parvulo quodam caſtello Græci obſiderentur, ac fiducia loci contemnentes hoſtem, multa in deformitatem Antigoni jocarentur, & nunc ſtaturam humilem, nunc colliſum naſum deriderent: *Gaudeo*, inquit, *& aliquid boni ſpero, quando in caſtris meis Silenum habeo.* Cum hos dicaces fame domuiſſet, quod captis facere mos eſt, videlicet ut qui bello ſunt utiles, in cohortes deſcribantur, cæteri preconio ſubjiciantur, negavit ſe vel id facturum fuiſſe, niſi expediret his dominum habere, qui tam malam haberent linguam. Hoc idem arbitror eſſe cum eo quod refert Plutarchus, niſi quod aliter commemoratur à Seneca.

28. IDEM cum accepiſſet inſtrumentum prægrandibus literis deſcriptum: *a Hæ*, inquit, *vel cæco perſpicuæ ſunt:* jocans in vitium oculorum. Erat enim luſcus. Idem alius magno capitis ſui periculo dixiſſet, quod uſu venit Theocrito Chio, de quo poſtea dicetur.

29. ANTIGONUS Rex cum renuntiatum eſſet filium Alcyoneum in acie cecidiſſe, demiſſo vultu pauliſper apud ſe cogitavit, mox erupit in hanc vocem. *O Alcyonee ſerius quam oportuit vitam morte commutaſti, qui tam audacter in hoſtes inſilieris, neque tuæ ſalutis, neque meorum monitorum ullam habens rationem.* Putavit non eſſe deflendum qui ſua culpa periſſet, ſibique calamitatem accerſiſſet. Refertur ex Plutarcho.

30. IDEM conſpiciens filium ſuum eos, in quos habebat imperium, ferocius tractantem atque inſolentius: *b An ignoras*, inquit, *fili, regnum noſtrum eſſe ſplendidam ſervitutem?* Nihil dici potuit cordatius. Nam Princeps non minus obſervire cogitur populo, quam populus Principi, niſi quod Princeps id facit cum dignitate, alioqui re vera mutua ſervitus eſt.

31. JAM ut cum Græcis utcunque paria faciamus. Alexandro Julium Cæſarem, Philippo Auguſtum, Antigono M. Tullium objiciemus.

OCTA-

a *Jocari in ſeipſum.* b *Regnum ſervitus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

OCTAVIUS CÆSAR AUGUSTUS.

1. Cum in convivio Rhœmitalces Thracum Rex, qui ab Antonio ad Auguſtum deſciverat, inſolentius jactaret ſua erga Cæſarem merita, ac ſine fine exprobrans belli ſocietatem, moleſtus eſſet, Cæſar diſſimulata illius petulantia, alteri cuidam Regum propinans dixit: *a Proditionem amo, proditores non laudo.* Significans his qui proditione profuerunt, nihil deberi gratiæ: licet enim officium quod præſtant pro tempore gratum eſt, ipſi tamen habentur pro malis ac fœdifragis.

2. Cum Alexandrini poſt urbem vi captam extrema ſe paſſuros exiſtimarent, *b* Auguſtus ſuggeſtum conſcendit, adjuncto ſibi Ario Alexandrino, dixit ſe civitati parcere, primum propter ipſius magnitudinem ac pulchritudinem, dein propter Alexandrum Magnum ejus urbis conditorem, poſtremo in gratiam Arii amici. Raræ cujuſdam clementiæ fuit, non diripere civitatem quæ pertinaciſſime rebellarat: ſed non minus laudis merebatur illa civitas, quod hujus beneficii gratiam non ſibi vindicavit, ſed unam præcipuamque partem ipſi conceſſit urbi, alteram tribuit Alexandro, cujus memoriam ſciebat apud Alexandrinos eſſe gratioſiſſimam; tertiam tranſtulit in Arium, ejus civitatis civem, amicum tanto titulo ſuis commendans.

3. Cum ad Auguſtum delatum eſſet, *c* Erotem Ægypti Procuratorem emiſſe coturnicem, in pugna ſuperantem omnes, prorſus invictam, eamque aſſam devoraſſe: juſſit acciri hominem, & diſcuſſa cauſſa confeſſum malo navis affigi juſſit, vita judicans indignum, qui ob tantillam gulæ voluptatem non pepercisſet avi, quæ pugnando diu multiſque potuiſſet eſſe voluptati: præterea quæ læto quodam omine Cæſari perpetuam in bellis proſperitatem portenderet.

4. In Sicilia pro Theodoro Arium præfectum inſtituit, *d* ſed cum Cæſari quidam libellum porrexiſſet, in quo ſcriptum erat, Calvus Theodorus Tarſenſis fur

a *Proditio grata.* b *Clementer.* c *Severe.* d *Lepide.*

erat, quid tibi videtur? lecto eo, nihil aliud ſubſcripſit quam *Videtur.*

5. ATHENODORO Philoſopho cauſſatione ſenectutis flagitanti ut ſibi liceret redire domum, Auguſtus conceſſit. At cum ille Cæſari dixiſſet, Vale, volens aliquod Philoſopho dignum monumentum apud illum deponere, adjecit Cæſar, cum fueris iratus, ne quid dixeris feceriſve, prius quam Græcarum literarum XXIV. nomina apud te recenſueris. Cæſar autem Philoſophi dexteram amplexus: a *Adhuc*, inquit, *te præſente mihi opus eſt:* totumque etiam annum apud ſe detinuit, dicens illud Græcorum proverbium, *Silentii ſunt tuta fidi præmia:* ſive approbans Philoſophi dictum, quod tutum eſſet iram premere ne prorumpat in verba, ſive ſentiens Philoſopho profuturum fuiſſe, ſi hoc dictum non addidiſſet jam abiturus. Quanquam tam ſalubris admonitio magnificum aliquod præmium merebatur.

6. CUM audiſſet, quod Alexander natus annos triginta duos poſtea quam pleraſque mundi regiones peragrarat, b dubitaſſet quid in reliquum vitæ tempus eſſet facturus, demirabatur ſi Alexander non judicaſſet majus opus, bene gubernare partum imperium, quam amplam ditionem comparaſſe. Recte notavit inexplebilem Alexandri ambitionem, qui nullam aliam functionem Rege dignam exiſtimaſſet, quam proferre ditionis terminos, cum multo tum pulchrius tum difficilius ſit, regnum quod contigit, rectis legibus, ſanctiſque moribus exornare, quam armis regno regnum addere.

7. AUGUSTUS legem tulerat de adulteris, quo modo judicandi eſſent de hoc crimine delati, & quo modo puniendi convicti, poſt iræ impotentia irruit in adoleſcentem delatum, quod cum Julia Auguſti filia commercium habuiſſet, eumque manibus verberavit. At cum adoleſcens exclamaſſet: c *Legem tuliſti ô Cæſar:* adeo facti pœnituit Cæſarem, ut eo die recuſaret cœnam capere. Crimen per ſe grave erat, tum admiſ-
ſum

a *Iræ remedium.* b *Parta tueri maximum.* c *Princeps legum obſervator.*

ſum in Cæſaris filiam. Quis Princeps ibi dolori ſuo temperaret: Aut quis ibi legum judiciorumque mores expectaret? At tantus Princeps ſibi adeo diſplicuit, ut à ſeipſo pœnas ſumeret quod legi quam aliis prodiderat, non per omnia paruiſſet.

8. Cum Cajum ex filia nepotem, *a* in Armeniam mitteret, optabat à Diis, ut illum Pompeji benevolentia, audacia Alexandri, ipſius autem fortuna comitaretur. Quod in ſingulis erat præcipuum, id optabat uni contingere. Illud autem ſingularis cujuſdam erat modeſtiæ, quod vir ingenio, doctrina, conſilioque præſtans, ſua præclara geſta fortunæ adſcribebat.

9. Dicebat ſe Romanis eum imperii ſucceſſorem relicturum, *b* qui nunquam eadem de re bis conſultaſſet: de Tyberio ſentiens.

10. Cum juvenes nobiles ac dignitate claros inter ſe tumultuantes vellet compeſcere, nec auſcultarent illi, ſed tumultuari pergerent: *c Audite*, inquit, *juvenes ſenem, quem juvenem ſenes audierunt*. Auguſtus enim adoleſcens ad Rempublicam admotus eſt, ſummaque fuit auctoritate: hac ſola voce illos coërcuit, nec aliud ſupplicium ob concitatum tumultum exegit.

11. Cum populus Athenienſium videretur deliquiſſe quiddam, ſcripſit ex urbe Ægina: *d Non arbitror vos latere quod vobis iraſcor. Neque enim Æginæ ſum hibernaturus*. Nec aliud illis neque dixit, neque fecit, ſatis habens illis comminatum eſſe, ni deſiſterent.

12. Cum quiſpiam ex Euclidis accuſatoribus, *e* affatim & ad ſatietatem uſque dicendi libertate utens, eo tandem provectus eſſet ut tale quiddam diceret, Hæc ſi tibi non videntur magna, jube ut mihi reddat ſeptimum Thucydidis librum. His offenſus Cæſar juſſit illum duci. Cæterum ut audivit illum ex Braſide poſteris reliquum eſſe, ad ſe venire juſſit, ac moderate correptum dimiſit.

13. Pisoni domum à fundamentis uſque ad extremam contignationem accurate ædificanti: *f Ut bono,* in-

a *Votum.* b *Præſens Conſilium.* c *Auctoritas.* d *Clementer.* e *Clementer.* f *Commoda interpretatio.*

inquit, *ſim animo facis ô Piſo, qui ſic ædificas, quaſi Roma futura ſit perennis:* Non offenſus eſt immodico ſtructuræ apparatu, ſed quod alius fuiſſet ſuſpicatus ad tyrannidem ſpectare, ille vertit in lætum Romani Imperii auſpicium. Hactenus Plutarchus.

14. SCRIPSERAT Auguſtus tragœdiam cui titulus erat Ajax, eam poſt, quoniam diſplicebat, ſpongia delevit. Itaque cum Lucius tragœdiarum ſcriptor interrogaret quid ageret ipſius Ajax, Cæſar admodum feſtiviter: a *In ſpongiam*, inquit, *incubuit:* alludens ad argumentum fabulæ, in quo Ajax cum reſciviſſet quæ dixiſſet, feciſſetque per inſaniam, gladio incumbens ſibi necem conſcivit.

15. CUIDAM ipſi libellum trepide porrigenti qui manum nunc proferret, nunc retraheret: b *Quid*, inquit, *An putas te aſſem dare elephanto?* Solent enim pueri inimicos nummos elephanto porrigere, quos ille non ſine ſpectatorum admiratione proboſcide ſic corripit, ut pueri manum non lædat. Sic videmus pueros & in urſorum rictum manum inſerere, non ſine metu. Moleſtum erat optimo Principi quod timeretur.

16. CUM ab eo Pacinnius Taurus munus peteret, diceretque populari rumore ſparſum, pecuniam haud parvam ipſi à Cæſare datam: c *Sed tu*, inquit, *noli credere:* lepido joco ſignificans ſe non daturum. Alter exſpectabat futurum ut Cæſar ipſius pudori ſuccurreret, ne ſi compertum eſſet rumorem eſſe vanum, ipſe ludibrio haberetur. Cæſar aliud indicavit remedium, ſineret homines loqui quæ vellent, modo ne ipſi quod erat falſum perſuaderent.

17. ALTER præfectura equitum ſubmotus, inſuper & ſalarium ab Auguſto poſtulare eſt auſus, hoc colore, ut diceret ſe non lucri cauſſa ſalarium petere, ſed ut tuo, inquit judicio videar impetraſſe munus, & ita credar non ab officio ſubmotus, ſed officium depoſuiſſe: d *Tu*, inquit Auguſtus, *apud omnes prædica te accepiſſe, ego non negabo.* Si nihil movebat petitorem, niſi

a *Lepide.* b *Princeps aditu facilis.* c *Lepide.* d *Lepide negare.*

niſi metus ignominiæ, via commonſtrata eſt, qua nihilominus honori ſuo conſulere poſſet, quam ſi pecuniam accepiſſet.

18. HERENNIUM adoleſcentem vitiis corruptum Cæſar caſtris excedere juſſerat: cumque ille dimiſſus ſupplex ac plorabundus apud Auguſtum hac deprecatione uteretur, Quo ore redibo in patriam, quid dicam patri meo: *a Dic*, inquit, *me tibi diſplicuiſſe.* Quoniam pudebat adoleſcentem fateri quod ipſe Cæſari diſplicuiſſet, Cæſar permiſit ut ſermonem inverteret & culpam in ipſum conferret.

19. MILES quidam in expeditione ſaxo percuſſus, notabilique in fronte cicatrice deformatus, quoniam honeſto vulnere erat inſignis, immodice ſua facta jactabat, ejus inſolentiam Auguſtus leniter caſtigavit. *b At tu*, inquit, *cave ne quando fugiens poſt te reſpexeris.* Subindicans fieri poſſe, ut vulnus de quo nimium ſe venditabat, non in prælio, ſed in fuga accepiſſet.

20. GALBA corpus habens gibbo deforme, de quo vulgo jactatum eſt. Ingenium Galbæ male habitare, cum apud Cæſarem cauſam agens ſubinde diceret, Corrige me Cæſar, ſi quid in me reprehendendum videris: *c Ego*, inquit, *Galba, monere te poſſum, corrigere non poſſum.* Corrigitur quod reprehenditur, corrigitur quod ex diſtorto fit rectum.

21. CUM plerique rei, quos Severus Caſſius accuſabat, abſolverentur, & is cui Cæſar forum exſtruendum locarat, diu traheret illum operis exſpectatione: *d Vellem*, inquit, *Caſſius & forum meum accuſaſſet.* Jocatus eſt ambiguo verbo. Nam abſolvitur quod perficitur, & abſolvitur qui à cauſa liberatur: abſolvit opus architectus, & reum judex abſolvit.

22. OLIM erat magna ſepulchrorum religio, eaque pars agri quæ ſepulchro erat dicata, non proſcindebatur aratro. Vectius itaque cum nihil hac religione deterritus, patris monumentum exaraſſet, Auguſtus facete jocatus eſt: *e Hoc*, inquiens, *eſt vere patris monumentum colere.*

a *Jocoſe.* b *Salſè.* c *Salſè.* d *Lepide.* e *Jocus ex ambiguo.*

colere. Rurſus luſit ancipiti verbo: Colimus ea quæ veneramur, & colitur ager, aut aliud ſimile. Gemina fuiſſet amphibologia, ſi pro monumento dixiſſet memoriam quod ab illo dictum arbitror. Siquidem eorum memoria nobis ſacroſancta dicitur, quos vita defunctos veneramur, & memorias ad Græcorum imitationem vocamus defunctorum monumenta.

23. CUM Herodianæ crudelitatis rumor ad Auguſtum perveniſſet, quod in Syria pueros omnes qui bimatum non exceſſiſſent juſſiſſet interfici, & in his etiam ipſius periſſe filium: a *Praſtat*, inquit, *Herodis eſſe porcum quam filium*. Herodes Judæus erat. & Judæi mira religione abſtinent ab eſu ſuillæ.

24. MÆCENAS vir alias laudatus in ſtylo laſciviebat, verbis affectatis & compoſitioni inſolenti frequenter indulgens: Auguſtus contra verbum inſolens quaſi ſcopulum fugiendum eſſe dicebat. Ad alios itaque ſcribens, ſtylo ſimplici conſuevit uti: Mœcenati vero, quem familiariter amabat, ſcribens, Mœcenatem imitari ſolet, adeo ut in quadam epiſtola, multa liberius ac diſſolutius jocatus, hanc adjecerit clauſulam: *Vale mel gentium, metuelle, ebur ex Etruria, laſer Aretinum, adamas Supernas, Tyberinum margaritum, Cilneorum ſmaragde, jaſpis figulorum, Berille Porſennæ, carbunculum habeas, ἵνα συντέμνω πάντα, μάλαγμα, mœcharum.* Sic irriſit parum viriles amici in ſcribendo delicias. Ejuſdem μυροβρέχεις cincinnos jocis exagitare conſuevit, voces ac ſententias ineptas fœtores appellare conſuevit. Sermonem amabat purum & elegantem, qui ſententiam quam apertiſſime declararet. Nec Tyberio pepercit, interdum reconditas & exoletas voces aucupanti. Marcum Antonium increpabat, velut ea ſcribentem quæ homines mirentur potius quam intelligant. Quin & Agrippinæ neptis ingenium collaudans, hoc adjicit: *Sed opus eſt dare te operam, ne moleſte loquaris.*

25. POTITUS Alexandria multis vitam donarat in gratiam Arii Philoſophi, b Soſtratum tamen promptiſſimæ quidem linguæ virum, ſed qui Cæſari diſpli-

a *Crudelitas.* b *Extorta venia.*

diſpliceret, quod temere Academicus haberi vellet, rejecit. At is ſqualidus promiſſaque cana barba cœpit Arium quocumque iret inſequi, verſiculum illum in ore habens:

Σοφοὶ σοφοὺς σώζουσιν, ἂν ὦσιν σοφοί.

Id eſt:

a Sapientes ſapientes ſervant, ſi fuerint ſapientes.

Hac arte coëgit Cæſarem ignoſcere.

26. CUM jam quadrageſimum exceſſiſſet annum, ageretque in Gallia, delatum eſt ad illum, L. Cinnam adoleſcentem nobilem ac Pompeji nepotem inſidias illi ſtruere: dictum eſt ubi, quando, & quo modo aggredi vellent. Decreverant enim ſacrificantem interficere. Dictabatur proſcriptionis ſententia, ſed Auguſto interim varias edente voces, ingreſſa Livia uxor, Fac, inquit, quod Medici ſolent, qui ubi uſitata remedia non procedunt, tentant contraria: ſeveritate adhuc nihil profeciſti, ignoſce. Cinna deprehenſus vitæ tuæ nocere non poteſt, famæ tuæ prodeſſe poteſt. Protinus juſſit accerſi Cinnam ſolum ad colloquium, venienti alteram cathedram poni juſſit. *Hoc*, inquit, *Cinna primum abs te peto, ne me loquentem interpelles: dabitur tibi loquendi tempus.* Hic commemoratis pluribus in Cinnam beneficiis, quod ſervaſſet repertum in caſtris hoſtium, quod patrimonium omne conceſſiſſet, quod inſuper ornaſſet Sacerdotio, rogavit quare putarit ipſum occidendum: perturbato Cinna ſic finiit objurgationem. *Vitam tibi Cinna iterum do, prius hoſti, nunc inſidiatori ac paricidæ. Ex hodierno die inter nos incipiat amicitia, contendamus utrum ego meliore fide vitam tibi dederim, an tu mihi debeas.* Et conſulatum obtulit. Vis exitum? Cinnam habuit perpetuo amiciſſimum, ſolus illi fuit heres. Nullis amplius inſidiis ab illo petitus eſt.

27. AUGUSTUS nulli fere ad convivium vocanti negare ſolitus eſt. Exceptus igitur à quodam cœna perparca, ac pœne quotidiana, cum à convivatore dimitteretur, hoc illi tantum inſuſurravit: *b Non putabam me tibi tam familiarem.* Alius tam jejunum apparatum con-

a *Clementer.* b *Civiliter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

contumeliam fuiſſet interpretatus, ille etiam pudori conſuluit invitatoris, familiaritati tribuens, idque in aurem, ne cæteri putarent exprobratam parcimoniam. Quid hac comitate amabilius in tanto Monarcha, qualem nunc vix triginta Reges æquent?

28. PURPURAM Tyriam empturus, de obſcuritate querebatur: cumque venditor diceret. Erige altius & ſuſpice: *Ergone*, inquit, *ut me populus Romanus dicat bene cultum in ſolario ambulaturus ſum?*

29. HABEBAT Auguſtus nomenclatorem obliviosum, cum hoc genus hominum oporteat in primis valere memoria. Is ad forum iturus rogat Cæſarem, nunquid eo mandaret: a *Accipe*, inquit, *commendaticias, nam illic neminem noſti.* Atqui hoc eſt proprium nomenclatorum munus, omnium nomina, cognomina, tituloſque dignitatum tenere, quo heris cum opus eſt ſuggerant. Unde illis etiam nomen eſt inditum, è Græco Latinoque conflatum.

30. AUGUSTUS etiamnum adoleſcens lepide tetigit Vatinium: ſiquidem is podagræ obnoxius, videri ſtudebat diſcuſſiſſe vitium, ac jam mille paſſus ambulare ſe gloriebatur: b *Non miror*, inquit Cæſar, *dies aliquanto ſunt longiores:* ſignificans illum nihilo magis liberum eſſe à podagra, ſed dies longiores factos.

31. EQUITE Romano quodam defuncto compertum eſt, illum tantum habuiſſe æris alieni, ut ſumma ducenties nummum excederet, idque dum viveret cælaverat. Cum igitur res illius auctioni ſubjicerentur, ut ex pecunia creditoribus ſatis fieret, Auguſtus juſſit ſibi emi culcitram illius cubicularem: ac mirantibus hoc præceptum: c *Habenda eſt*, inquit, *ad ſomnum mihi conciliandum illa culcitra, in qua ille tanto ære alieno obſtrictus, ſomnum capere potuit.* Nam Auguſtus ob ingentes curas ſæpe maximam noctis partem ducebat inſomnem.

32. QUODAM die forte venit in ædes, in quibus habitarat Cato Uticenſis, heic cum Strabo quo Cæſari adula-

a *Obliviosus nomenclator.* b *Lepide.* c *Culcitra obærati.*

adularetur, Catonis pervicaciam accuſaret, quod ſibi manus adferre quam Julium victorem agnoſcere maluiſſet: *a Quiſquis*, inquit Auguſtus, *præſentem Reipublicæ ſtatum mutari non vult, is & civis & vir bonus eſt.* Unico dicto & Catonis memoriam tutatus eſt, & ſibi conſuluit, deterrens ne quis in poſterum affectaret res novas. Nam præſens ſtatus non is tantum dicitur, qui tum erat cum hæc loqueretur Auguſtus, ſed is quoque qui fuerat tempore conſpirationis in Julium: Siquidem hæc dictio, præſens, apud Latine loquentes, ad tria tempora pertinet, præteritum, præſens & futurum, ut Præſentibus non erat contentus: & præſens vita quæ nunc agitur: & præſens in tempus omittat, id eſt, in futurum oportunitatem.

33. QUEMADMODUM Auguſtus gaudebat jocis liberalibus in alios ludere, ita in ſe jactos aut retortos interdum liberius, patientiſſime tulit. Adoleſcens quidam Provincialis Romam venerat, oris ſimilitudine tam mirifice referens Auguſtum, ut in ſe populi totius oculos converteret. Cæſar hoc audito juſſit ad ſe perduci, eumque contemplatus, hunc in modum percunctatus eſt: *b Dic mihi adoleſcens, fuit ne aliquando mater tua Romæ?* Negavit ille, ac ſentiens jocum retorſit, adjiciens. Sed pater meus ſæpe. Auguſtus ludens ſuſpicionem intendebat in matrem adoleſcentis, velut ab ipſo ſtupratam: at adoleſcens protinus eam ſuſpicionem retorſit in matrem Cæſaris, aut in ſororem. Nam oris ſimilitudo non magis arguebat illum eſſe Cæſaris filium quam fratrem aut nepotem.

34. TEMPORIBUS triumviralibus cum Octavius, *c* Lepidus & Antonius rerum potirentur, Auguſtus in Pollionem ſcripſerat Feſcenninos, ludibrii cauſſa. Tum Pollio, At ego, inquit, taceo: Non eſt enim facile in eum ſcribere, qui poteſt proſcribere: notans Auguſti tyrannicam potentiam, nec ea libertate offenſus eſt Auguſtus.

35. CURTIUS eques Romanus deliciis diffluens, cum

a *Graviter.* b *Jocus in Principem retortus.* c *Libere.*

cum apud Cæſarem cænaret, *a* macrum turdum ſuſtulit è patina, eumque tenens interrogavit Cæſarem, liceret ne mittere: cumque is reſpondiſſet, Quid ni liceat? ille protinus avem miſit per feneſtram, jocum arripiens ex ambiguitate verbi. Nam cibus è convivio dono mittitur amicis, quod apud Romanos erat ſollemne: & mittitur quod abjicitur. Nec hoc joco Cæſar offenſus eſt.

36. IDEM æs alienum cujuſdam ſenatoris, *b* quem carum habebat, non rogatus diſſolverat, ac pro eo numerarat quadragies nummum. Senator autem ea re cognita, pro gratiarum actione nihil aliud ſcripſit Cæſari, quam mihi nihil: joco velut expoſtulans etiam, quod cum numeraſſet omnibus creditoribus, ipſi nihil numeraſſet. Hunc jocum moroſior aliquis ingratitudinem fuiſſet interpretatus, Cæſar familiaritatis fiducia delectatus eſt.

37. LICINIUS Cæſaris libertus ſolet patrono novum aliquod opus inchoanti magnas conferre pecunias. *c* Quem morem ſequutus Licinius novum opus aggreſſuro centies promiſit per libellum, in quo poſt expreſſam pecuniæ ſummam, quæ virgula ſuperducta ſignabatur ſpatium erat vacuum. Hac occaſione Cæſar uſus priori ſummæ quam ſcripſerat libertus, alterum centies adjecit, ſua quidem manu ſpatio quod vacabat diligenter expleto, ſed affectata literarum ſimilitudine. Itaque duplum accepit pecuniæ, diſſimulante liberto. Cæterum ubi Cæſar rurſus novum opus inchoaret, libertus hoc factum illi leviter objecit, dato tali libello, Confero tibi Domine ad novi operis impenſam, quod videbitur: non expreſſit ſummæ modum, ut illi liberum eſſet ſcribere quantum vellet, quandoquidem priorem ſummam duplicaſſet.

38. CUM Cenſoris munus gereret Auguſtus, eques quidam Romanus apud illum delatus eſt, quaſi facultates ſuas imminuiſſet. *d* At ille citatus probavit ſeſe auxiſſe. Mox eidem objectum eſt, quod legibus contrahere

a *Libere.* b *Ingratitudo.* c *Faceta exprobratio.* d *Libertas innocentiæ.*

trahere matrimonium jubentibus non paruiſſet. Ille docuit ſe ex uxore trium liberorum eſſe patrem. Nec ſatis erat equiti dimitti, ſed Cæſari credulitatem exprobrans addebat, Poſthac Cæſar in honeſtos viros inquirens, honeſtis mandato. Satis aperte pronuntians, eos non fuiſſe viros bonos, qui manifeſto falſa ad ipſum detuliſſent, obiter & ipſum criminans, qui vices ſuas mandaret ſycophantis. Et hanc libertatem innocentiæ condonavit Cæſar.

39. IN villa quadam inquietas nocteis agebat, interrumpente ſomnos ipſius noctuæ cantu. *a* Miles aucupii peritus curavit apprehendendam noctuam: ſpeque ingentis præmii ad Auguſtum pertulit: laudato Imperator mille nummum dari juſſit. Ille auſus eſt dicere, Malo vivat, avemque dimiſit. Quis non miretur hanc contumaciam impune ceſſiſſe militi?

40. VETERANUS quidam cum vocatus in jus periclitaretur, *b* adiit in publico Cæſarem, rogans ut ſibi vellet adeſſe: Cæſar è comitatu ſuo ſelectum ilico dedit, eique litigatorem commendavit. Hic miles vociferans, At non ego Cæſar periclitante te Actiaco bello vicarium quæſivi, ſed pro te ipſe pugnavi, ſimulque detexit cicatrices. Erubuit Cæſar, atque ipſe deſcendit in advocationem, veritus ne non modo ſuperbus, verum etiam ingratus videretur.

41. DELECTATUS inter cœnam fuerat ſymphoniacis Turonii Flacci mangonis, eoſque frumento donarat, cum alios auditos ſoleret largiter donare nummis. Eoſdem cum poſtea Cæſar inter cœnam requireret, Turonius ſic excuſavit. Ad molas, inquit, ſunt: exprobrans illi frumentarium munus. Et hoc impune tulit, quod dixerat non miles, ſed mango.

42. CUM ſublimis ex Actiaca victoria reverteretur, *c* occurrit inter gratulantes quidam corvum tenens doctum hæc verba ſonare, Ave Cæſar victor. Hac ſalutatione delectatus Auguſtus, avem ſex millibus nummum emit. Socius opificis ad quem nihil ex ea libera-

a *Lenitas Principis.* b *Gratitudo Principis.* c *Lenitas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

beralitate pervenerat, indicavit Cæſari, eundem & alium habere corvum, quem ut afferre cogeretur rogavit: allatus verba quæ didicerat expreſſit. Ave victor Imperator Antoni. Auguſtus nihil exaſperatus, tantum juſſit, ut munus cum delatore partiretur.

43. SALUTATUS ſimiliter à pſittaco, & hunc emi juſſit. Idem miratus in pica, & hanc mercatus eſt. Hoc exemplum tenuem quendam ſutorem ſolicitavit, ut corvum inſtitueret ad hujuſmodi ſalutationem. Qui cum impendio exhauriretur, ſubinde ad avem non reſpondentem dicere ſolet, Opera & impenſa periit. Tandem pervicit aſſiduitate, ut corvus ſonaret dictatam ſalutationem. Ea cum Auguſtum prætereuntem ſalutaſſet, Cæſar: *a Satis*, inquit, *iſtiuſmodi ſalutatorum habeo domi.* Tum corvus memor & illorum verborum quæ toties audierat, ſubtexuit, Opera & impenſa periit. Ad hoc arridens Auguſtus juſſit avem emi quanti nullam adhuc emerat.

44. GRÆCULUS quidam ita captare ſolitus eſt Cæſarem Auguſtum: deſcendenti à palatio honorificum aliquod epigramma porrigebat. Id cum fruſtra ſæpe feciſſet, nec deſtiturum videret Auguſtus, epigramma bene Græcum manu ſua deſcripſit, & Græculo ad ſe venienti obviam miſit, veluti carmina carminibus penſaturus. Græcus acceptum legit: ac non ſolum voce, verum etiam vultu geſtuque corporis laudavit carmen, miratuſque eſt. Deinde cum acceſſiſſet ad ſellam qua Cæſar vehebatur, demiſſa in pauperem crumenam manu pauculos denarios protulit, Cæſarique obtulit his verbis, *οὐ κατὰ τύχην τὴν σὴν σεβαστὲ, εἰ πλέον εἶχον, πλέον ἐδίδουν*, id eſt, non juxta fortunam tuam Auguſte, ſi plus haberem plus darem. Sequuto omnium riſu, diſpenſatorem Cæſar vocavit, & ſeſtertium centum millia Græculo numerari juſſit. Bene ceſſit Græculo palam exprobrata Principi parcimonia.

45. JULIA Auguſti filia cum patrem ſalutaret, ſenſerat illius oculos licentiore cultu offenſos, licet ille diſſimularet: itaque poſtero die mutato cultu patrem com-

a *Solerter.*

omplexa eſt. Tum Cæſar, qui pridie dolorem ſuum ontinuerat, gaudium continere non potuit: *a Et quanto magis*, inquit, *iſte cultus decet Auguſti filiam?* Tum illa. Nimirum hodie me patris oculis ornavi, heri viri.

46. In ſpectaculo gladiatorum converterant in ſe populi oculos Livia & Julia, *b* comitatus diſſimilitudine: Liviam cingebant viri graves, Juliam juvenes luxurioſi comitabantur. Pater Juliam admonuit ſcripto, videret quantum inter duas principes fœminas intereſſet. Illa reſcripſit, Et hi mecum ſenes fient. Hoc commode interpretanti, lepide: incommode, procaciter dictum videri poteſt.

47. Eadem mature canos habere cœperat. Subitus autem Cæſaris interventus oppreſſit comtrices, filiæ canos ſublegentes, deprehenſis ſuper veſtes earum pilis, quos evulſerant. Id diſſimulavit Auguſtus, ætatis ſermonibus extracto tempore tandem induxit gratis mentionem, Hac occaſione rogavit filiam. *c Utrum poſt aliquot annos cana eſſe mallet, an calva.* Cumque illa reſpondiſſet: Ego pater cana eſſe mallem. *Cur ergo*, inquit, *iſtæ te calvam ante tempus ſtudent facere?* Lepido commento coarguit illam mendacii.

48. Cuidam gravi amico ſuadenti, ut ſe ad exemplum paternæ frugalitatis componeret, ſatis procaciter Julia, ille, inquit, obliviſcitur ſe Cæſarem eſſe, ego memini me Cæſaris eſſe filiam.

49. Augustus duobus pantomimis inter ſe commiſſis, ut alternis geſtibus certarent, alterum dixit ſaltatorem, alterum interpellatorem, quod ille immodice geſticularetur, alter non geſticulari, ſed ſaltantem interpellare videretur.

50. Tarraconensibus pro læto oſtento nuntiantibus, quod in ejus ara palma eſſet enata: *d Apparet*, inquit, *quam frequenter accendatis.* Quod illi Diis tribui volebant, ille tribuit illorum negligentiæ, qui nunquam in ara Cæſaris adolerent incenſum.

51. IDEM

a *Solerter.* b *Convictus arguit mores domina.* c *Calvitium accerſitum.* d *Adulatio repulſa.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

51. IDEM cum Galli donaſſent ei torquem aureum centum pondo, ac Dolabella per jocum tentans illum, tandem huc produceret jocum ut diceret, Imperator, torque me dona: *a Malo te*, inquit, *civica donare.* Feſtiviter ſubmovit poſtulatoris impudentiam, qui nunquam in bello fuiſſet, eoque magis illi conveniebat corona, quæ civica ex quernis ilignisque frondibus fieri conſuevit, quemadmodum triumphalis ex auro. Quanquam & caſtrenſis & muralis & navalis ex auro fieri ſolet. Qua de re vide A. Gellium lib. 5. cap. 6. Civicam autem Auguſtus ut honorificentiorem per jocum obtulit. Nam Suetonius refert eum inter dona militaria aliquanto facilius phaleras & torques, & quidquid auro argentoque conſtaret, dare ſolitum quam vallares ac murales coronas, quæ honore præcellerent. Hoc niſi ſcias, friget Auguſti jocus. Tametſi de materia coronarum variant Gellius & Suetonius.

52. CUM urbem Romam multis modis & ornaſſet & communiſſet, atque etiam in poſterum, quod quidem in ipſo fuit, tutam reddidiſſet, non ſine cauſſa glorians dicere ſolet: *b Romam latericiam accepi marmoream relinquo.* Nihil Principi magnificentius, quam ſi ditionem, quam accepit, reddat ſtatu meliore.

53. CUM miles quidam ab ipſo impudenter peteret, ac Martianum videret accedentem, quem & ipſum aliquid improbe petiturum ſuſpicabatur: *Non magis*, inquit, *faciam Commilito quod petis, quam quod Martianus à me petitus eſt.*

54. LEX erat, ut qui patrem occidiſſet, culeo inſueretur: nec hæc pœna ſumebatur niſi de confeſſo. Ab hujus pœna atrocitate Cæſar ut liberaret manifeſti paricidii reum, ſic interrogavit: *c Certe patrem tuum non occidiſti?* anſam porrigens infitiandi. Tanta erat Principis in judicando lenitas.

55. DICERE ſolet, nihil minus in perfectum Ducem convenire, *d* quam feſtinationem ac temeritatem, crebroque illud jactabat, σπεῦδε βραδέως ἀσφαλὴς

c *Feſtiva negatio.* b *Principis eſt ornare ditionem.*
c *Clementer.* d *Feſtina lente.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

λὴς γάρ ἐστιν ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης. Qua de re ſatis dictum eſt nobis in Chiliadibus.

56. LIVIÆ uxori pro quodam Gallo petenti civitatem, *a* negavit, immunitatem obtulit, dicens ſe facilius paſſurum fiſco ſuo detrahi, quam honorem civitatis Romanæ vulgari: nimirum Reipublicæ dignitatem anteferens privato commodo.

57. CUM pro concione multos videret pullatos, ſive ut legendùm arbitror, palliatos, indignabundus: *b En,* inquit, *Romanos rerum dominos gentemque togatam.* Adeo ſtudebat priſcos revocare mores, ut habitum quoque veſtitumque doluerit immutatum.

58. POPULO de inopia vini caritateque querenti dixit: *c A genero ſuo Agrippa perductis pluribus aquis ſatis proviſum, ne ſitirent homines.* Fuit autem Agrippæ vigilantiſſimum ſtudium undique proſpiciendi urbi de aquarum copia. Auguſtus autem ſevere populum ad aquas à vino revocavit.

59. TIMAGENES hiſtoriarum ſcriptor, *d* multa petulanter in Cæſarem, multa in uxorem, multa in totam illius domum dixerat. Cæſar illum admonuit, ut moderatius lingua uteretur. Cum perſeveraret male loqui, nihil aliud quam domo ſua illi interdixit. Timagenes autem libros quos ſcripſerat, acta Cæſaris continentes recitavit, & combuſſit, in odium Cæſaris, quaſi rerum ab illo geſtarum memoriam abolere cupiens. Hunc tamen palam & pertinaciter inimicitias exercentem, cum Cæſare, nemo civium Romanorum ab ædibus ſuis excluſit, in domo Pollionis Aſinii conſenuit. Nunquam tamen Auguſtus cum hoſpite inimici ſui expoſtulavit, niſi quod quodam tempore illi dixit, θηριοτροφεῖς, id eſt, alis beſtiam, ſive viperam. Mox Pollionem parantem excuſare ſe, interpellavit, dicens; *Fruere mi Pollio, fruere.* At cum Pollio nondum ſecurus diceret; Si jubes Cæſar, protinus illi interdicam domo mea. *An iſtud,* inquit Auguſtus, *me facturum putas, qui vos redegerim in gratiam?* Fuerat enim antea Timageni iratus

M

a *Dignitas vileſcit in plures diffuſa.* b *Cultus.* c *Frugalitas.* d *Lenitas mira.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

iratus Pollio, nec aliam habebat deſinendi cauſam, niſi quod illi Cæſar iraſci cœperat. Utriuſque malevolentiam boni conſuluit Principis clementia.

60. COENABAT Auguſtus apud Atedium ſive Vedium Pollionem: fregerat quidam è ſervulis vas cryſtallinum, illico juſſus eſt ab Atedio rapi, & murænis objici. Puer ad Cæſaris pedes confugit nihil aliud petiturus, quam ut aliter periret, Cæſar motus novitate crudelitatis, & puerum dimitti, & cryſtallina omnia ante ſe frangi juſſit, & his pro puero compleri piſcinam. Amicum autem graviter increpavit: a *E convivio*, inquiens, *rapi homines imperas, & navi generis pœna lacerari. Si calix tuus fractus eſt, viſcera hominis diſtrahentur? Tantumne tibi placebis, ut ibi aliquem Duci jubeas, ubi Cæſar eſt?*

61. IN cognitione quadam, cum Æmilio Eliano Cordubenſi inter cætera crimina illud vel maxime objiceretur, quod male loqueretur de Cæſare, converſus ad accuſatorem: b *Velim*, inquit, *hoc mihi probes, efficiam ut Elianus ſciat me quoque linguam habere, plura enim viciſſim de eo loquar.* His minis contentus, nihil poſtea de illo inquiſivit.

62. TYBERIO frequenter per literas iracunde querenti de his qui de Auguſto male loquerentur, reſcripſit, ne ea in re nimium indulgeret ætati ſuæ: c *Satis enim eſt*, inquit, *ſi hoc habemus, ne quis nobis male facere poſſit.*

63. FILIOS ſuos nunquam populo commendavit, niſi cum hac exceptione: d *Si merebuntur.* Honorem non auctoritati, ſed meritis tribui volens.

64. JULIAS filiam ac neptem relegarat, poſt etiam Agrippam prius adoptatam, e poſt ob ſordidum ac ferox ingenium abdicatum. Ad omnem horum mentionem ſolet exclamare verſu Homerico:

Αἴθ' ὄφελον ἄγαμός τε μένειν, ἄγονός τ' ἀπολέσθαι.
O utinam cœlebs vixiſſem, orbuſque periſſem.

Nec aliter illos appellabat, quam tres vomicas, ſeu tria car-

a *Sævitia caſtigata.* b *Levitas.* c *Lenitas.* d *Modeſte.* e *Liberi mali.*

carcinomata ſua. Suorum enim mortem levius ferebat quam dedecora. Quin & teſtamento cavit, ne ſi quid accidiſſet Juliæ & nepti, ſepulchro ſuo inferrentur.

65. INDIGNE ferebat aliquid de ſe componi niſi ſerio, *a* & à præſtantiſſimis: admonebatque prætores ne paterentur nomen ſuum commiſſionibus mimorum aut hiſtrionum obſoleſieri: hac quidem in parte Alexandrum Magnum referens. Decet ubique Principis auctoritatem ſartam tectam præſtare.

66. INSULAM quandam Capreis vicinam, in quam è Comitatu Cæſaris ſecedere ſolent, *b* qui cuperent otiari, ſolitus eſt ἀπραγόπολιν appellare ἀπραγία enim ſonat negotiorum vacuitatem.

67. CUM ſentiret imminere mortem, admiſſos amicos percunctabatur, ecquid ipſis videretur mimum vitæ ſat commode tranſegiſſe, ſentiens de fabula vitæ peracta, & adjecit carmen peractis comœdiis accini ſolitum:

Δότε κρότον, καὶ πάντες ἡμῖν μετὰ χαρᾶς κτυπήσατε.

C. JULIUS CÆSAR.

1. C. JULIUS CÆSAR cum Syllam fugeret etiamnum adoleſcens, incidit in piratas Cilices: ac primum ubi pro redemptione ſummam quam ab eo peterent pronuntiaſſent, deriſit prædones, velut ignaros, quem cepiſſent, ſeque duplum daturum pollicitus eſt. *c* Deinde cum aſſervaretur donec adferretur pecunia, imperavit illis ut ſilerent, nec ſibi dormienti obſtreperent. Eiſdem orationes & carmina quæ ſcribebat recitare ſolet, quæ cum illi non ſatis probarent, ſtupidos ac barbaros appellabat, cumque riſu minitabatur ſe illos acturum in crucem, quod & perfecit. Apportatis enim pecuniis quas piratæ pro redemptione pacti fuerant dimiſſus, contractis ex Aſia viris ac navibus, comprehendit eoſdem prædones, ac ſuſpendit: ſed prius jugulatos, ne ſeveritas careret clementia. An non heic ſtatim agnoſcis indolem Alexandri Magni, cui nihil mediocre ſatis eſſe poſſet?

 2. CUM

a *Majeſtas nominis.* b *Otiura.* c *Indoles excelſa.*

2. Cum Romæ Maximi Pontificis dignitatem ambiret, competitore Quinto Catulo primæ apud Romanos dignitatis ac potentiæ viro, matri ipſum ad fores deducenti: *a Hodie*, inquit, *ô mater, aut Pontificem Maximum habebis filium, aut exſulem.* Excelſa indoles, omniſque repulſæ impatiens.

3. Pompejam uxorem, quod ſiniſtra fama laboraret, quaſi cum Clodio rem habuiſſet, repudiavit quidem. Cæterum cum Clodius hoc nomine reus perageretur, Cæſar citatus teſtis, nihil mali de uxore dixit. At cum accuſator diceret. Cum igitur cum illa feciſti divortium? *b Quoniam oportet*, inquit, *Cæſaris uxorem etiam à calumnia puram eſſe.* Præter argutiam reſponſi laudari poteſt & civilitas, quod repudiatæ conjugis famæ pepercit.

4. Cum Alexandri Magni res geſtas legeret, non tenuit lachrymas: atque ad amicos: *c Hoc*, inquit, *ætatis qua nunc ſum, Alexander devicit Darium: mihi vero ad hunc uſque diem nihil præclari facinoris geſtum eſt.* Suetonius tradit id accidiſſe cum prætor jure dicundo conventus obiens, apud Gades in templo Herculis vidiſſet Alexandri Magni ſtatuam. Utinam hoc ingenium ad moderati potius quam ad maximi Principis æmulationem properaſſet.

5. Cum in Alpibus oppidulum quoddam frigidum præteriret, ambigentibus amicis, an illic etiam eſſent ſeditiones, contentioneſque de principatu, ſubſtitit, ac ſecum aliquandiu cogitavit, mox: *d Mallem*, inquit, *hic primus eſſe, quam Romæ ſecundus.* Hoc nimirum eſt quod à Lucano poëta ſcriptum eſt, nec Cæſarem potuiſſe pati priorem, nec Pompejum potuiſſe ferre parem.

6. Facinora quæ quoniam periculo obnoxia ſunt & magna *e* gerenda eſſe dicebat: at de his non conſultandum, quod ad hæc perficienda plurimum habeat momenti celeritas. Expenſio vero periculi revocat hominem ab audacia.

7. Cum

a Fiducia ſui. b *Civilitas.* c *Ambitio.* d *Principatus amor.* e *Adulatio.*

7. CUM ex Gallia Provincia adverſus Pompejum tenderet, Rubicone amne tranſmiſſo, dixit, *Omnis jacta ſit alea:* ſignificans ſe de ſumma rerum velle periclitari. Is enim fluvius Galliam ab Italia dirimit.

8. CUM Pompejus relicta Roma perfugiſſet ad mare, Metellus ærario præfectus, Cæſari volenti illinc pecunias tollere, obſtitit, & ærarium clauſit. At Cæſar illi mortem minatus eſt. Ea vox cum Metellum reddidiſſet attonitum: a *Hoc*, inquit, *ô adoleſcens, dictu mihi difficilius fuit quam factu.* Sentiens ſe vel nutu poſſe quem vellet occidere, cum ſecum duceret armatas cohortes.

9. DYRRACHII exſpectabat ut illuc è Brundiſio milites mitterentur: id cum tardius fieret, clam omnibus conſcenſa ſcapha exigua tentavit tranſmittere Pelagus, cum navigium undis obrueretur, gubernatori jam animum deſpondenti, quis eſſet aperuit, dicens: b *Confide fortunæ ſciaſque te Cæſarem vehere.* Tanta erat animi præſtantia, quaſi fortunam ac Deos in manu haberet. Ac tum quidem tempeſtate ingraveſcente vetitus eſt quod inſtituerat peragere. Milites autem ubi reſcivere factum, concurſum fecerunt ad Cæſarem, graviterque ferebant ſi alias exſpectaret copias, velut ipſis diffiſus.

10. CÆTERUM commiſſa pugna Pompejus vicit, ſed victoriam non eſt perſequutus, verum ſeſe recepit ad exercitum. Tum Cæſar: c *Hodie*, inquit, *penes hoſtes erat victoria, at non habent ducem qui victoria ſciat uti.*

11. CUM Pompejus inſtructam aciem apud Pharſalum inibi conſiſtere, & hoſtem operiri juſſiſſet: d Cæſar dixit illum erraſſe, qui vim, impetum, ac divinum afflatum animorum ad incurſionem paratorum mora relaxaſſet. Adeo Cæſari non modo certamen erat cum Pompejo de fortuna belli, verum etiam de bellandi peritia.

12. CUM Pharnacem primo congreſſu viciſſet, ami-

a *Minæ potentum.* b *Amicus imperterritus.* c *Uti victoria.* d *Mora noxia.*

amicis ſcripſit: *a Veni, vidi, vici*, ſummam rei geſtæ celeritatem indicans.

13. POSTEA quam milites qui Scipionem in Africa ſequebantur fugiſſent, & Cato victus ſibi necem Uticæ conſciſſet, *Invideo*, inquit Cæſar, *ô Cato tibi mortem iſtam, quando tu mihi ſalutem tuam invidiſti.* Cæſar exiſtimabat ſibi ſummæ gloriæ futurum, ſi vir tantus, cum bello victus eſſet, ipſi vitam deberet. At Cato maluit honeſtam mortem, quam oppreſſa publica libertate cuiquam ſervire. Proinde mortis illius gloriam Cæſar invidebat Catoni, quod is Cæſari ſervati Catonis laudem invidiſſet.

14. NONNULLI quoniam ſuſpectos habebant Antonium ac Dolabellam, monebant ut ab illis ſibi caveret. At ille: *b Non iſtos*, inquit, *metuo rubicundos & obeſos, ſed graciles illos ac pallidos*, oſtenſo Bruto & Caſſio. Nec fefellit illum ſuſpicio: ab illis enim occiſus eſt.

15. CUM inter cœnandum ortus eſſet ſermo, quod genus mortis eſſet optimum, incunctanter reſpondit, *Inopinatum*, & quod optimum judicavit, ipſi contigit.

16. IN prælio quodam, Martiæ legionis aquiliferum jam ad fugam converſum, faucibus apprehenſum in contrariam retraxit partem, dextraque ad hoſtem porrecta: *Quorſum*, inquit, *tu abis? Illic ſunt cum quibus dimicamus.* Ac manibus quidem unum militem correxit, voce tam acri legionum omnium trepidationem diſcuſſit, vincique paratas vincere docuit.

17. IDEM poſtea quam Publius Mimus in ſcena ſuperaſſet omnes, & in his Laberium, ita pronuntiavit: *Favente tibi Cæſare victus es Liberi a Syro.* Publius enim conditione ſervus, natione Syrus erat. Longe à tergo relinquitur, qui favente judice ſuperatur.

18. CÆSAR cum Romæ videret peregrinos quoſdam locupletes, canum ac ſimiarum catulos in gremio circumferentes, eoſque habere in deliciis, percunctatus eſt. *c* Num apud illos fœminæ parerent liberos: ſentiens nullos catulos eſſe jucundiores infantibus. Refert Plu-

a *Celeritas conficiendi.* b *A craſſis minus periculi.*
c *Liberis pro ſimiis.*

Plutarchus in vita Periclis: tametſi non indicat cujus Cæſaris hoc dictum ſit, ſuſpicor eſſe Auguſti.

19. Cum milites ſuos videret exſpectatione hoſtium perterritos, pro concione dixit: a *Scitote pauciſſimis his diebus Regem adfuturum cum X. legionibus, equitum XXX. levis armaturæ CM. elephantis CCC. Proinde deſinant quidam quærere ultra, aut opinari, mihique qui compertum habeam credant, aut quidem vetuſtiſſima navi impoſitos, quocunque vento, in quaſcumque terras jubebo avehi.* Nova ratio terrorem excutiendi, non infitiando minuendove, ſed amplificando terroris materiam, ut certi de gravi periculo ſumerent animos tanto periculo dignos.

20. Proferentibus in medium, quod Sylla dictaturam depoſuiſſet, cum Cæſar perpetuam gereret, quod minimum aberat à tyrannide, reſpondit: b *Syllam neſciſſe litteras, eoque dictaturam depoſuiſſe.* Dictant grammatici diſcipulis, cum præeunt, aut recitant ſcribenda, huc alludens dixit illum neſciſſe litteras.

21. Cum triumphans ſubſellia tribunicia præteriret, Pontius Aquila non aſſurrexit unus omnium: id adeo indigne tulit, ut proclamarit: c *Repete ergo Aquila à me Rempublicam tribunus:* nec deinde per continuos aliquot dies cuiquam quidquam pollicitus eſt, niſi ſub hac exceptione, *Si tamen per Pontium Aquilam licuerit.*

22. Populo per adulationem Regem ipſum ſalutanti, d *Cæſar*, inquit, *ſum, non Rex.* Maluit privatum nomen, quam regium invidiæ obnoxium.

23. Quidam è turba ſtatuæ Cæſaris coronam lauream impoſuerat, e candida faſcia præligatam: at cum tribuni detracta faſcia hominem in vincula duci juſſiſſent, Cæſar graviter increpitos eos poteſtate privavit, idque ne regnum affectare videretur, cauſſatus eſt, per illos ſibi recuſandi gloriam fuiſſe ademptam.

24. Quoniam Cæſar multos exteros in ſenatum allegarat, f libellus propoſitus eſt: Bonum factum, ſi quis

a *Audacia ex periculis.* b *Poteſtas abdicata.* c *Honos negatus.* d *Modeſte.* e *Cauſſatio.* f *Scomma.*

quis Senatori novo curiam monſtrare velit. Significabat quiſquis is fuit, peregrinos illos ne viam quidem ad curiam noſſe niſi commonſtraretur.

25. QUIDAM Bruti ſtatuæ ſubſcripſit, *Utinam viveres*: *a* quod opera Bruti Tarquinius Rex urbe depulſus eſſet. Cæſaris ſtatuæ ſubſcripſerant hos verſiculos:

Brutus quia Reges ejecit, conſul primus factus eſt:
Hic quia conſules ejecit, Rex poſtremus factus eſt.

26. CUM undique viderentur imminere inſidiæ, atque admoneretur ut ſibi caveret, reſpondit: *Satius ſubire ſemel quam ſemper cavere.* Significans eum non vivere, qui vivit in perpetuo mortis metu.

27. C. CÆSAR poſt attritos Tigurinos, ad urbem quandam ſociorum proficiſcens, cum audiſſet Helvetios in itinere occurrere, in locum quendam munitum ſe recepit. Ibi congregatis copiis, inſtructaque acie, equus illius cui ſolet inſidere adductus eſt: *b Hoc*, inquit, *poſt victoriam utar in perſequendis hoſtibus*; & pedes aggreſſus eſt Helvetios.

28. CÆSARE jam palam multa vi præterque leges agente, Conſidius admodum natu grandis libere dixit, ideo non venire Senatores, quod illius arma timerent. Huic cum Cæſar dixiſſet: *c Quin igitur tu eodem metu te domi contines?* Me, inquit, Conſidius, ſenectus intrepidum facit. Cum enim vitæ pauxillum ſuperſit, non eſt cur magnopere ſim ſolicitus.

29. C. CÆSAR Pomponio militi vultus oſtentanti ore exceptum in ſeditione Sulpiciana, quod ſe paſſum pro Cæſare pugnantem gloriabatur? *d Ne unquam fugiens reſpexeris*, inquit. Tale quiddam Macrobius adſcribit Auguſto Cæſari, Quintilianus C. Cæſari.

30. IDEM cum teſtis ad exaggerandam injuriam diceret, femina ſua à reo ferro petita: *e Quid enim faceret*, inquit, *cum tu galeam & loricam haberes?* Non ignorabat cur illam partem potiſſimum vulnerare voluiſſet,

a *Tyrannis.* b *Animoſe.* c *Senectus animoſa.* d *Salſe.* e *Salſe.*

luiſſet, ſed hoc diſſimulato jocari maluit. Galea & lorica omnia tegit præter femina.

31. IDEM Metello obſiſtenti ne pecunias ab ærario tolleret, ac leges id fieri vetantes proferenti: *a Non idem*, inquit, *armorum ac legum tempus eſt. Quod ſi hæc pati non potes, nunc quidem hinc abſcede, ac poſtea quam peractis fœderibus arma depoſuerimus, tunc ſi videbitur, & plebis patronum age.*

32. IDEM dicere ſolitus eſt, ſibi idem eſſe conſilium adverſus hoſtem, *b* quod pleriſque Medicis contra morbos corporum, fame potius quam ferro ſuperandi. Nam Medici non niſi tentatis omnibus ad ſectionem deſcendunt. Hic mos & hodie manet apud Italos, adverſus omne morbi genus indicunt inediam. Huic ſimile eſt, quod dicere ſolet Domitius Corbulo, hoſtem dolabra, id eſt, ſenſim eſſe vincendum. Securis ſtatim incidit, dolabra paullatim idem efficit.

33. CONFLAVIT Cæſari magnam invidiam, quod quidam ex his quos Romam miſerat, ſtans in Senatu, ſimul atque cognovit Cæſari Senatum non dare prorogationem, manu capulum percutiens: *c At hic*, inquit, *dabit.* Vim Reipublicæ minitans.

34. SYLLA præturam adeptus comminatus eſt Cæſari, ſe ſua in illum poteſtate uſurum: *d Jure*, inquit Cæſar ridens, *tuam poteſtatem appellas, quam tuo ære mercatus es:* notans Syllam quod eum Magiſtratum largitionibus ſibi paraſſet.

35. MARCUS TULLIUS libro de Officiis tertio ſcribit, Cæſarem hos verſus ex Euripidis Phœniſſis ſemper habuiſſe in ore:

e Εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρή, τυραννίδος πέρι,
Κάλλιστον ἀδικεῖν, τ᾽ ἄλλα δ᾽ εὐσεβεῖν χρεών.

Hos ipſe vertit hoc pacto:

Nam ſi violandum eſt jus, regnandi gratia
Violandum eſt, aliis rebus pietatem colas.

36. CUM Africam petens, in egreſſu navis pro-

M 5 lapſus

a *Arma neſciunt leges.* b *Fame vincere.* c *Vis pro jure.* d *Poteſtas empta.* e *Imperium neſcit pietatis jura.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

lapſus eſſet, omen ſiniſtrum vertit in melius, dicens: *Teneo te Africa.* Frontinus id factum putat in conſcenſu navis, eumque dixiſſe: *Teneo te terra mater.* Huc opinor alludens, quod cum quodam ſomnio perturbatus eſſet, quo ſibi viſus conſtuprare matrem, conjectores interpretati ſunt, portendi totius orbis imperium.

POMPEJUS MAGNUS.

1. CN. POMPEJUS cognomento Magnus, tam carus fuit populo Romano, quam pater fuerat inviſus. Is etiamnum adoleſcens, totum ſe Syllanæ factioni addixit: cumque nec Magiſtratus eſſet, nec Senator, magnum tamen ex Italia contraxit exercitum. Hunc cum Sylla ad ſe venire juſſiſſet. *a Non abſque ſpoliis*, inquit, *nec incruentas Imperatori copias exhibebo.* Nec prius ad illum venit, quam multis conflictibus hoſtium Duces ſuperaſſet. Jam tum egregii Principis, & ad res magnas nati. Specimen dedit. Noluit adducere numerum, ſed militem virtute ſpectatum.

2. JAM vero creatus Imperator cum à Sylla miſſus eſſet in Siciliam, *b* non ſtrenuum modo, verum etiam juſtum Ducem agere cœpit. Cum enim audiſſet milites in profectionibus ab itinere deflectentes, vim facere ac rapere, temere palantes ac circumcurſitantes ſupplicio affecit: quos vero præmiſiſſet ipſe, horum gladiis anuli ſignum impreſſit, ne quem in via læderent.

3. MAMERTINOS, quod hoſtium partibus adhæſiſſent, univerſos interficere ſtatuerat. *c* At Sthenius ejus civitatis Princeps Pompejum adiit his verbis. Non æquum facis Pompei, qui propter unum noxium multos innoxios occidere pares. Atqui ego ipſe ſum ille, qui & amicis perſuaſi, & inimicos coëgi Marianas ſequi partes. Heic Pompejus viri fortem animum admiratus, dixit ſe ignoſcere Mamertinis à tali perſuaſis viro, qui patriam ſuæ ipſius vitæ antetulerit: ſimul & civitatem & Sthenium liberavit. In Sthenio habes exemplum, quem

a *Indoles excelſa.* b *Militis innoxii.* c *Amor Patriæ.*

quem animum erga Rempublicam oporteat gerere principem, ſi periculum incidat: in Pompejo placabilitatis documentum, qui pietati maluerit habere honorem, quam indulgere iræ?

4. CUM in Lybiam adverſus Domitium tranſiſſet, eumque ingenti prælio ſuperaſſet, militibus ipſum Imperatoris titulo conſalutantibus, negavit ſe eum honorem admiſſurum, quoad hoſtium vallum ſtaret erectum. *a* Hoc audito milites, licet ingens obſtaret pluvia, impetu facto hoſtium caſtra adorti expugnarunt. Recuſavit honorem nondum factis emeritum.

5. AB ea victoria reverſum Sylla cum aliis honoribus excepit, tum Magni cognomen ipſe primus illi detulit. At cum Pompejus his non contentus vellet triumphum agere, non paſſus eſt Scylla, eo quod nondum eſſet ordinis ſenatorii. Cæterum cum Pompejus iis qui aderant dixiſſet, ignorare Syllam, *b* quod plures adorarent ſolem orientem quam occidentem. Sylla exclamavit, Triumphet. Horruit juvenis animum, & indies creſcentem gloriam, nec dubitavit illi cedere, quem videbat nemini cedere poſſe.

6. INTERIM Servilius vir inter optimates clarus indignabatur Pompejo conceſſum triumphum, atque etiam milites complures conſtabant ne triumphus ageretur: non quod inviderent Pompejo, ſed munera quædam poſcebant, quaſi largitionibus ab ipſis eſſet emendus triumphus. Alioqui milites minabantur ſe direpturos pecuniam quæ in triumpho ferretur, eoque Servilius Glauciaque ſuadebant, ut eam potius inter milites divideret quam diripi ſineret. Verum ubi Pompejus reſpondit, ſe citius omiſſurum triumphum, quam militibus blanditurum, ſimulque laureatos faſces eis objecit, ut illinc inciperent direptionem. *c* Nunc, inquit Servilius, te Pompei vere magnum video, dignumque triumpho. Non judicabat eſſe ſpecioſum triumphum, niſi qui citra ambitum, citraque largitiones benefactis redderetur.

7. ROMÆ mos erat, ut equites qui legitimum tem-

a *Honor promeritos juvat.* b *Sol oriens.* c *Animoſe.*

tempus militaſſent, equum in forum deducerent ad duumviros quos cenſores appellant, & commemoratis expeditionibus ac Ducibus ſub quibus meruiſſent, pro meritis aut collaudarentur aut vituperarentur. Itaque Pompejus cum eſſet conſul, ipſe equum ad cenſores Gallium ac Lentulum deduxit: quibus ex more percunctantibus, an omnia militaria munia obiſſet: *a Omnia*, inquit, *ſub me ipſo Imperatore.* Significans ſe ſic geſſiſſe Ducem, ut nihilo ſecius omnes militis partes gnaviter praſtaret. Idem & Imperator bonus, & miles ſtrenuus, qua laude nulla Principi poteſt major contingere.

8. CUM Sertorii litteras in Hiſpaniis intercepiſſet, in quibus erant incluſæ complurium Ducum epiſtolæ, *b* Sertorium ad novandas res ſtatumque civitatis immutandum Romam invitantium, exuſſit omnes, ut improbis daret pœnitentiæ locum, & in melius mutandi conſilia facultatem. Hoc ut inter moderate prudenterque facta merito recenſeretur, ita non video quid faciat inter apophthegmata. Quanquam ejuſmodi multa reperiuntur in Plutarchi collectaneis. Si prodidiſſet nomina, jam metu pœnæ ſeſe ad vim manifeſtam paraſſent. Simulque deferens ſilentium hoſtium litteris, docuit quantum ſit crimen, alienas reſignare literas, aut quod tibi per litteras obſignatas creditum eſt, ſub dium efferre.

9. PHRAATI Parthorum Regi per legatos ab ipſo poſtulanti, ut Euphratem Romanæ ditionis terminum eſſe vellet: *c Immo*, inquit, *illud magis poſtulandum, ut Romanorum fines à Parthorum regno juſtitia dirimat.* Significans Romanis non eſſe præſcribendum quouſque debeant proferre imperium, à quo propagando non montes aut flumina debeant arcere: ſed ibi demum fore fines Romanæ ditionis, ubi jus non eſſet ulterius procedere.

10. CUM Lucius Lucullus poſt obita militiæ munia ſeſe voluptatibus dederet, ac ſumptuoſe viveret, Pompejum interim reprehenderet, quod præter ætatem multis

a *Dux & idem miles.* b *Clementer.* c *Juſtitia dirimit fines.*

multis negotiis appeteret implicari: *a Magis*, inquit, *præter ætatem eſt, ſenem deliciis vacare, quam imperium gerere.* Graviter taxavit illorum ſententiam, qui putant ſenibus nihil agendum, cum decorum ſit Rempublicam gubernantem, vel ſtantem mori. Luxus autem & otium in juvenibus ſtultitia eſt, in ſenibus crimen.

11. ÆGROTANTI Pompejo medicus præſcripſerat ut turdis veſceretur. Cumque hi quibus datum erat negotium negarent inveniri, non enim erat tempus quo genus hoc avium capi ſolet, admonuit aliquis, apud Lucullum inveniri poſſe, qui turdos toto anno ſoleat alere: *b Itane*, inquit Pompejus, *niſi deliciis deditus eſſet Lucullus, nequaquam viveret Pompejus?* Contemptoque medico, cibis parabilibus uſus eſt. O vere maſculum animum, qui ne vitam quidem deliciis acceptam ferre ſuſtinuit.

12. CUM ingens rei frumentariæ Romæ eſſet pænuria, Pompejus titulo quidem annonæ Procurator, re autem vera maris terræque Dominus declaratus, in Africam, Sardiniam ac Siciliam navigavit, multaque frumenti vi collecta properabat ire Romam: verum cum ingenti tempeſtate oborta naucleri detrectarent navigationem, ipſe primus navem ingreſſus juſſit ancoras tolli, clamans: *c Ut navigemus urget neceſſitas, ut vivamus non urget.* Significans patriæ periclitantis habendam rationem potius quam privatæ incolumitatis. Siquidem Reipublicæ ſublevandæ curis immori pulchrum eſt, at patriam in extremo diſcrimine noſtra ceſſatione deſeri, turpiſſimum eſt. Heic monemur non animalia bruta tantum omiſſa libertate venire in ſervitutem, verum etiam homines indomitos fame domari. Docemur item, publicæ ſaluti privatam incolumitatem poſthabendam eſſe.

13. CUM jam detecta eſſet Pompeji cum Cæſare ſimultas, ac Marcellinus, ut Plutarchus, aliorum judicio Marcellus, unus ex eorum numero quos Pompejus evexiſſe putabatur, à Pompejo ad Cæſarem tranſtuliſſet

a *Otium turpe.* b *Deliciarum contemptus.* c *Patria vita curior.*

animum, adeo ut non veritus ſit in Senatu multa in Pompejum dicere: hunc ita compeſcuit Pompejus: *a Non te pudet*, inquit, *Marcelline ei maledicere, cujus beneficio ex muto factus es facundus, ex famelico eo productus, ut vomitum non teneas?* Graviter objecit ingratitudinem homini, qui hoc ipſum quod habebat dignitatis, auctoritatis & eloquentiæ, abutebatur in eum cui debebat acceptum ferre. Nam hoc turpiſſimum ingratitudinis genus eſt, ſed tamen heu nimium vulgare.

14. CATONI acerbius inſectanti Pompejum, quod cum ipſe ſæpius prædixiſſet potentiam Cæſaris indies creſcentem nulli bono fore populari civitatis gubernationi, ſed potius ad tyrannidem tendere: Pompejus ita reſpondit: *b Tua*, inquit, *Cato, magis accedunt ad divinationem, at mea magis accommoda ſunt amicitiæ.* Sentiens Catonem incerta loqui, quod nemo poſſit rerum humanarum exitum liquido præſcire: ſe vero ea ſequutum, quæ tum temporis amicitia quæ ſibi cum Cæſare intercedebat, poſtulabat. Certum erat quid debebatur amico: incertum erat an amicus illi futurus eſſet inimicus. De amico vero humanius eſt bene ſperare, quam divinare pejora.

15. DE ſe libere profitebatur, quod omnem Magiſtratum quem geſſerat, *c* & citius eſſet nactus quam ipſe exſpectaſſet, & citius depoſuiſſet quam ab aliis exſpectatum eſſet. Quod cito ſuſcepiſſet Imperium, vel fortunæ fuit, vel præmaturæ virtutis: quod mature depoſuit, animi moderati erat, non ad tyrannidem ſpectantis, ſed ad Reipublicæ commodum.

16. POST prælium in Pharſalicis campis habitum, in Ægyptum profugit: cumque è triremi deſcenſurus eſſet in ſcalmum piſcatorium ab Ægypti Rege miſſum, converſus ad uxorem ac filium, nihil aliud dixit quam illud Sophocleum:

Πρὸς δὲ τύραννον ὅστις ἐμπορεύεται,
Κείνου ἐστὶ δοῦλος κἂν ἐλεύθερος μόλῃ.
Quiſquis Tyranni ad tecta demigraverit;
Fit ſervus illi, liber et ſi venerit.

Præ-

a *Ingratitudo.* b *Divinatio futurorum.* c *Moderate.*

Præſagiſſe videtur imminens exitium. Ubi deſcenderat in ſcapham ictus gladio, ſemel tantum emiſit ſuſpirium & ob voluto capite præbuit ſe occidendum.

17. POMPEJUS impatiens Tullianæ dicacitatis, inter amicos dicere ſolet: a *Cupio ad hoſtes tranſeat Cicero, ut nos timeat.* Notavit illius ingenium, quo dicitur hoſtibus fuiſſe ſupplex, in amicos contumax. Hoc Pompeji dictum ita refert Quinctilianus. *Tranſi ad Cæſarem, & me timebis.*

18. IDEM rebus infœliciter geſtis adverſus Cæſarem, & ad ſummam deſperationem redactus, in tentorium venit attonito ſimilis, nec aliam vocem emiſit quam hanc, ἐκοῦν ἐς παρεμβολήν, *Ergo in caſtra:* ſumptaque veſte præſenti fortunæ accommoda, clam profugit.

19. COMPOSITO Siciliæ tumultu, ac civitatibus quæ defecerant placide receptis, ſoli Mamertini poſtulabant audiri, recitantes leges quaſdam ipſis olim à Romanis conceſſas: b *Non deſinetis*, inquit, *nobis accinctis gladiis recitare leges?* Significans jure agere volentibus non eſſe opus armis.

20. IDEM cum ex litteris Senatus intellexiſſet, omnia quæ Sylla armis obtinuerat, in ipſius poteſtatem eſſe tradita populi ſuffragiis centuriatis, percuſſo femore dixit: c *Pro nunquam finienda pericula, quanto ſatius erat obſcurum naſci, ſi à militaribus curis nunquam dabitur recedere, nec hac exuto invidia licere cum uxore ruri vitam degere.* Magnam potentiam ambit inexpertus, odit expertus: ſed deponere tutum non eſt.

21. QUIBUSDAM ſe videre negantibus quo modo poſſet Cæſaris impetum ſuſtinere, hilari vultu vetuit illos hac de re eſſe ſolicitos: d *Nam ſimul ac*, inquit, *ſolum Italiæ pede pulſavero, exſilient affatim equeſtres pedeſtreſque copiæ.* Præſens quidem animus, ſi fortunæ reſpondiſſet.

Jam ſi nondum te cepit hujus convivii ſatietas, addemus ex oratorum numero aliquot eximios.

PHO-

a *Moleſta dicacitas.* b *Armatæ preces.* c *Tædium gloriæ.* d *Fiducia fallax.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

PHOCION *Athenienſis.*

1. PRIMUM igitur accipe Phocionem Athenienſem genere, ſed Lacedæmonium & morum integritate, & orationis breviloquentia. Socratem in hoc referebat, quod nunquam viſus eſt cuiquam neque flere, neque ridere, tanta erat animi conſtantia. Huic in concione ſedenti quidam dixit; Videre cogitabundus ô Phocion: *a Recte*, inquit, *conjectas. Cogito enim ſi quid queam detrahere his quæ dicturus ſum apud Athenienſes:* Alii ſoliciti ſunt ut quam plurima dicant, quo videantur diſerti: illi diverſa erat cura, nimirum ut quæ ad rem faciebant, verbis quam pauciſſimis complecteretur.

2. CUM oraculum proditum eſſet Athenienſibus, in ea civitate unum eſſe virum qui cunctorum ſententiis adverſaretur, ac populus vociferans juberet illum inquiri, Phocion ſemet prodidit, dicens: *b Ego ſum ille, quem deſignat oraculum. Nam uni nihil placet omnium quæ vulgus vel facit, vel dicit.* Quid heic primum admireris, impavidumne viri animum, an clementiam, qui non paſſus ſit ſuſpicionem ad innocentem aliquem devolvi: an ſingularem ſapientiam, qua perſpexit inconditam multitudinem, quoniam affectibus agitur, nihil ſani nec agere, nec loqui.

3. QUODAM die orationem habens apud Athenienſem populum placebat omnibus, cumque videret ab omnibus pariter ſermonem approbari, converſus ad amicos. *Quid*, inquit: *Nam mali quippiam dixi imprudens?* Adeo perſuaſum habebat, nihil placere vulgo, quod à recto judicio proficiſcitur.

4. CUM Athenienſes ad ſacrificium quod apparabant, ex more peterent à civibus ut conferrent aliquid, ac cæteris conferentibus, frequenter eſſet appellatus Phocion: *c Puderet*, inquit, *ſi vobis adderem, & huic nihil redderem:* oſtenſo creditore. Plerique ſunt qui putent optime collocatum, quod impenditur templis ac ſacri-

a *Sententioſa breviloquentia.* b *Vulgi nihil ſanum.*
c *Quod ſupereſt, ſacris impendendum.*

ſacrificiis epuliſve Divorum: at vir ille perſpicax ſenſit, multo ſanctius eſſe, reddere quibus debeas: quid ſenſurus de his, qui fraudata conjuge ac liberis exſtruunt ſacrificiis ſtructuras regias, & horum otio alendo magnam facultatum partem impendunt?

5. DEMOSTHENI Rhetori dicenti; Occident te, Phocion, Athenienſes, ſi quando cœperint inſanire, hunc in modum reſpondit: a *Me quidem, ſi inſanire cœperint, at te ſi ad ſanam mentem redierint.* Demoſthenes enim pleraque ad gratiam apud populum loquebatur, & blanda potius quam ſalubria.

6. CUM Ariſtogiton calumniator jam condemnatus in carcere moriturus eſſet, rogaretque Phocionem ut ſe inviſeret, amicis non ſinentibus ut ad hominem iret: b *Et ubi quis*, inquit, *libentius Ariſtogitoni loquatur?* Amicorum argumentum argutiſſime torſit in diverſum: ſignificans ſe non ire ut ſceleroſo patrocinaretur, ſed ut ejus merita calamitate frueretur.

7. CUM Byzantiis iraſcerentur Athenienſes, quod Charetem, qui cum exercitu ſubſidium ſuæ civitatis miſſus eſſet adverſus Philippum, noluiſſent recipere: ac Phocion dixiſſet, non eſſe iraſcendum ſociis diffidentibus, c ſed Ducibus quibus fides non haberetur, ipſe Dux electus eſt: atque ipſi fidentibus Byzantiis effecit, ut Philippus re infecta diſcederet: Diffidentiam Byzantiorum in Charetem Ducem rejecit, qui talis erat, ut non videretur tutum ſeſe illius fidei committere, Prudentiæ eſt in fido diffidere: at Phocioni probatæ opinionis viro non dubitarunt ſeſe credere.

8 ALEXANDER Macedonum Rex centum talenta dono miſerat Phocioni: is vero percunctatus eſt eos qui pecuniam adferebant: d *Quid ita, cum eſſent Athenienſes permulti, ſibi uni illa mitteret Alexander?* Illis reſpondentibus. Quoniam unum te judicat virum & honeſtum & bonum. *Ergo ſinat*, inquit, *me talem & haberi, & eſſe.* Ut ſcite arreptum ab illis argumentum torſit ad occaſionem recuſandi muneris: Jam quis heic non

a *Pulchre retortum.* b *Malos inviſere in carcere jucundum.* c *Fides in Duce.* d *Corruptela munerum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

non admiretur incorrupti pectoris ſinceritatem ? pauper erat Phocion, nec doni magnitudine quidquam movebatur. Simul autem indicat illos qui cum Rempublicam adminiſtrent, tamen à capiundis muneribus non temperant, nec bonos eſſe viros, nec tales haberi debere.

9. Cum Alexander ab Athenienſibus poſceret ſibi triremes exhiberi, ac populus nominatim flagitaret adeſſe Phocionem ut quid conſuleret proferret, ſurgens inquit: *a Conſulo igitur, ut aut armis ſuperetis eos, aut ſuperantium amici ſitis.* Compendio ſuaſit nihil Alexandro negandum, niſi confiderent ſe iratum poſſe armis opprimere. Quibus ſi ille videretur ſuperior, non eſſe provocandum animoſum juvenem, & repulſæ impatientiſſimum.

10. Rumor incerto auctore obortus erat de morte Alexandri, *b* moxque Rhetores proſilierunt, hortantes ne cunctarentur, ſed ilico bellum ſuſciperent. Phocion exſpectare juſſit, donec certius aliquid cognoſceretur. Nam ſi, inquit, hodie mortuus eſt, & cras & perendie mortuus erit. Graviter oratorum præcipitem temeritatem coërcuit.

11. Cum Leoſthenes civitatem Athenienſium ad bellum perpuliſſet, *c* magnificis ſpebus ad nomen libertatis ac principatus erectam. Phocion illius verba dicebat eſſe cupreſſis ſimilia, quæ ſublimes cum ſint ac pulchræ, fructum non habent. Nihil potuit dici accommodatius in ſermonem ſplendide magnificeque pollicentem, ſed infrugiferum: quemadmodum cupreſſus arbor ſublimi compoſitoque in conum vertice procul egregium quiddam polliceri videtur, ad vix ulla ſterilior.

12. Cæterum cum initia belli ceſſiſſent feliciter, ac civitas ob ſecundum nuntium Diis ſacrificans grataretur: rogatus Phocion, an hæc ita geſta nollet: *d Hæc quidem,* inquit, *geſta vellem, ſed illa decreta.* Sentiens etiam inconſulta conſilia nonnunquam feliciter cede-

a *Idem faciendum erat de Turcis.* b *Præcipitatum conſilium.* c *Magnifica promiſſa, ſed inania.* d *Optima decernenda.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ꝛdere: id quoties accidit, gratulandum quidem eſſe ꝛeipublicæ, non tamen ideo non ſemper utendum ꝛptimis conſiliis. Fortaſſis & illud ſenſit Phocion, non ꝛſſe protinus fidendum primis ſucceſſibus, ſed totius ꝛegotii eventum declaraturum, quale fuiſſet ipſius ꝛonſilium.

13. Cum Macedones irrupiſſent in Atticam, ac ꝛaritima illius depopularentur, Phocion eduxit juveꝛes ætate florentes: quorum multis ad ipſum concurꝛentibus, hortantibuſque ut colle quodam occupato ibi ꝛollocaret exercitum: a *ô Hercules*, inquit, *quam mulꝛos video Duces, milites vero perpaucos:* notans juvenilem ꝛemeritatem, quæ Duci præire conaretur, cum militis ꝛit, non dare conſilium, ſed ubi res poſtulabat bonam ꝛavare operam. Attamen commiſſo prælio vicit, & ꝛNicionem Macedonum Ducem ſuperavit. At non mulꝛo poſt tempore bello devicti Athenienſes, ab Antipaꝛro accepere præſidium.

14. Cum vero Menillus præſidii Dux, Phocioni pecunias dare vellet, indignatus Phocion dixit: *b Nec illum Alexandro meliorem eſſe, & cauſam deteriorem ob quam nunc accepturus eſſet, cum tunc non accepiſſet.* O nullis muneribus expugnabilem animum.

15. Antipater dicere ſolet, cum duos haberet Athenis amicos, neque Phocioni unquam perſuaſiſſe, ut acciperet, neque Demadem unquam dando expleviſſe. Hic erat Demades, qui valebat extemporali dictione, cum Demoſthenes non niſi deſcripto diceret.

16. Phocion Antipatro petenti, ut in gratiam ſuam faceret quiddam pugnans cum juſtitia. *Non potes*, inquit, *ô Antipater, Phocione ſimul & amico & adulatore uti.* Amicus obſecundat quouſque patitur æquum & honeſtum. Nec enim amicus ab amico quod injuſtum eſt petere debet. Adulator autem ad quidvis obſequitur.

17. Cum populus Athenienſis flagitaret ut Phocion copias in Bœotiam educeret, eamque rem Phocion

a *Militis officium.* c *Incorruptus animus.*

cion non fore è Republica judicaret, edixit ut quo quot eſſent in civitate ab ephebis uſque ad ſexagenario ſe ſequerentur. Heic reclamantibus ſenioribus, & ætatem excuſantibus. *Nihil*, inquit, *abſurdi meo edicto continetur, cum ipſe natus annos octoginta una cum ipſis Du profecturus ſim.* Hac arte temporarium multitudinis calorem retudit.

18. Post Antipatri obitum, cum Athenienſium Reſpublica ad gubernationem populorem rediſſet, Phocion in concione capitis damnatus eſt. Atque hujus quidem amici cæteri qui ſimul cum illo damnati fuerant flentes ducebantur, Phocion autem tacitus ibat. Cui ex inimicis quiſpiam factus obvius, poſt convicia in faciem exſpuit. Tum Phocion ad Magiſtratus reſpiciens: a *Non hunc*, inquit, *compeſcet aliquis indecore ſe gerentem*? Vir ſanctiſſimus etiam moriturus publicæ diſciplinæ curam habebat. De tam atroci contumelia queſtus non eſt, nec flagitavit vindictam adverſus eum qui præter leges ſæviret in hominem damnatum, tantum cohiberi juſſit exemplum bonis moribus adverſum, & immane facinus non aliud quam indecentes mores appellavit.

19. Ex his qui cum Phocione erant morituri, quidam indignans complorabat ſortem ſuam. Quem ita conſolatus eſt Phocion: b *Non tibi*, inquit, *Euippe*, ſive ut quidam legunt Thudippe, *ſatis eſt cum Phocione mori?* Phocion non tantum innocens, verumetiam præclare de Republica meritus ducebatur ad mortem. Magnum itaque ſolatium oportebat eſſe cum Phocione innocente mori innocentem.

20. Denique cum illi poculum cicuta temperatum porrigeretur, percunctatus eſt quiſpiam, ſi quid filio vellet dicere. Nam is aderat. *Ego*, inquit, *tibi fili præcipio, atque etiam obſecro, ne quid ob hujus rei memoriam Athenienſibus male velis.* Cæteris morientibus præcipuum ſolatium eſſe ſolet ſpes vindictæ, huic illud curæ fuit, ne filius patris injuſtam necem ulciſceretur, maluitque illum in patriam quam in patrem ſervare pietatem.

a *Patientia.* b *Solatium mortis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

21. NICOCLI petenti, ut ſibi ante Phocionem venenum haurire liceret: *a Tametſi durum hoc*, inquit Phocion, *tamen concedendum eſt ei cui nihil unquam in vita negavi.* Phocion Nicoclem inter amicos fidiſſimum unice adamarat, eoque moleſtum erat videre illum morientem. Eam moleſtiam ut vitaret Nicocles, petebat ut ipſe prior biberet. Et hac in re commodavit amico.

22. CUM bibiſſent omnes, ſoluſque Phocion ſupereſſet, conſumpto ab aliis veneno, carnifex negabat ſe daturum niſi numerarentur duodecim drachmæ: tanti enim venire cicutæ unciam. Phocion itaque ne per illius contentionem mora fieret morti, accito ad ſe cuidam ex amicis: *b Quandoquidem*, inquit, *Athenis ne mori quidem gratis licet, quæſo dato huic pretium.*

23. CUM Demoſthenes multa maledicta faceret in Alexandrum, jam Thebis imminentem. Homerico verſu ex Odyſſeæ α. illum corripuit:

Σχέτλιε τίπτ' ἐθέλεις ἐρεθιζέμεν ἄγριον ἄνδρα;
Cur libet irritare virum miſerande ferocem?

M. TULLIUS CICERO.

1. M. TULLIUS, cum ob Ciceronis cognomen dicteriis inceſſeretur, ab amicis admonitus ut aliud ſibi cognomen adſciſceret, reſpondit, *c* ſe Ciceronis nomen illuſtrius effecturum, quam eſſet Catonum, Catulorum, aut Scaurorum. Nam hæ familiæ cum primis illuſtres erant apud Romanos, cum Tullius eſſet novus homo. Cognomen autem ideo patebat cavillis, quod à cicere viliſſimo legumine dictum videretur. Quaſi vero non & Fabii à fabis, & Lentuli à lente cognomen habuiſſe viderentur. Parum illuſtris eſt, qui præter imagines & cognomen nihil habet nobilitatis: pulcherrimum autem nobilitatis genus eſt, quam ſibi quiſque propriis virtutibus conciliat. Nec fefellit M. Tullium. Ciceronis enim nomen hodie decantatius eſt, quam trecenti Catuli aut Scauri cum ſuis ſtemmatis, ſtatuis & imaginibus.

2. CUM

a *Amicitia.* b *Empta mors.* c *Nobilitas virtute parta.*

2. Cum poculum argenteum Diis dicaret, prænomen ac nomen literis ſignavit, *a* ſed pro Cicerone, ciceris figuram inſculpſit, nihil refugiens cavillatorum interpretationem.

3. Oratores qui inter dicendum vociferantur, dicebat claudis eſſe ſimiles, *b* qui ſic ad clamorem, ut illi ad equos confugerent. Hoc genus homines & hodie videre eſt, qui cum ſentiunt ſe cauſa inferiores, ad furioſa jurgia confugiant, ut quoniam rationibus perſuadere non poſſunt, improbitate metuque extorqueant.

4. Cum Verres, qui filium habebat parum pudice flore ætatis utentem, Ciceronem ut parum virum ac cinædum inceſſeret conviciis. *c Ignoras*, inquit, *quod liberis intra fores conviciandum ſit.* Significans hoc convicium non in ipſum competere, ſed in conviciatoris filium. Parentum autem eſt objurgare liberos, ſed intra domeſticos parietes, nec ea convicia ſunt eliminanda. Eliminat autem, qui aliis impingit, quod ipſius domi committunt liberi.

5. Metello nepoti objicienti quod Cicero teſtimonio ſuo plures occidiſſet, quam patrocinio ſervaſſet: *d Plùs enim*, inquit, *mihi fidei eſt quam eloquentiæ.* Mira ſolertia convicium retorſit in laudem. Siquidem in teſte ſpectatur fides, in patrono valet eloquentia.

6. Rursum Metello percunctanti Ciceronem, quis ipſius eſſet pater, nimirum ignobilitatem exprobrans. *e Ad iſtam*, inquit, *percunctationem ut reſpondere ſit difficilius, mater effecit tua.* Nam Metelli mater audiebat parum pudica. Quin & ipſe Metellus matrem referens, levior erat & inconſtans, & affectibus ſerviens. Cicero convicium à patre ad matrem tranſtulit. Tum enim incertus eſt pater cum mater non cum uno conſuetudinem habet.

7. Idem Metellus cum Diodoro, quo Rhetori-ces

a *Cicer pro Cicerone.* b *Clamoſus orator.* c *Salſe retortum.* d *Retortum in laudem convicium.* e *Salſe retortum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ces magiſtro fuerat uſus, defuncto ſepulchro ejus corvum lapideum impoſuiſſet: a *Juſtum*, inquit Cicero, *præmium retulit*. Nam volare ipſum docuit, non dicere: notans Metelli levitatem & inconſtantiam. Corvus avis eſt ἄμουσος.

8. VATINIUM inimicum, & alioqui ſceleratum M. Tullius audierat obiiſſe diem: poſt cum audiſſet illum vivere: *Male pereat*, inquit, *qui male mentitus eſt*: ſignificans Vatinium indignum qui diutius viveret. Omne quidem mendacium malum, ſed hoc mendacium bis erat malum, quia bonos viros in falſum gaudium conjecerat. Dictum tamen erat ambiguum, quod dici poterat & de illo quem mori nolles.

9. CUM orante M. Tullio quidam creditus Afer genere diceret. Non audio: hoc ſermone negans ſe probare quod dicebatur. *Atqui*, inquit Cicero, *aurem habes perforatam*. Solet enim ea gens habere perforatas aures, unde ſuſpenderet anulos ac gemmas, quæ nunc collo digitiſque geſtamus. Ea foramina quo modo fiant docet Celſus.

10. C. POPILIUS qui juriſperitus videri volebat, cum indoctus eſſet ac ſtupidus, citatus in controverſia quadam teſtis reſpondit ſe nihil ſcire. Tum Cicero: b *Putas*, inquit, *fortaſſis te de jure interrogari*.

11. HORTENSIUS orator defenſionis mercedem à Verre acceperat Sphingem argenteam. Is cum M Tullio obliquius quiddam & involutius loquuto dixiſſet. Non didici ſolvere ænigmata: c *Atqui*, inquit Cicero, *Sphingem habes domi*. Nota eſt fabula de monſtro Sphinge, quæ præmiis propoſitis edebat ænigmata, non ſolventibus mors erat præmium.

12. CUM Voconium forte obvium haberet cum filiabus tribus inſigniter deformibus, tacite ad amicos dixit verſiculum Græcum:

d Φοίβου ποτ' οὐκ ἐῶντος ἔσπειρεν τέκνα.
Phœbo haud ſinente hic ſeminavit liberos.

Sentiens illum invito Apolline liberis operam dediſſe, ſive

a *Salſe*. b *Nihil ſcire*. c *Sphinx domi*. d *Deformitas exprobrata*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſive quod Apollo pulcher à Poëtis fingitur, ſive quod oriente ſole fœtus exiſtiment concipi feliciores.

13. CUM Fauſtus Syllæ filius, ob æris alieni magnitudinem ſupellectilem ſuam proſcripſiſſet: *a Hanc*, inquit, *proſcriptionem magis approbo, quam paternam.* Luſit ambiguo verbi. Proſcribuntur res, quæ in auctione vænum exponuntur, & proſcribuntur homines, à quovis jugulandi: quo crudeliſſimo genere Sylla quam plurimos cives proſcripſerat.

14. POMPEJO ac Cæſare inter ſe diſſidentibus, Cicero: *b Quem fugiam*, inquit, *ſcio: quem ſequar, neſcio:* ſentiens ambos non pro Reipublicæ libertate, ſed pro principatu dimicare.

15. POMPEJO vitio dabat, quod civitate deſerta Themiſtoclem potius quam Periclem fuiſſet imitatus, cum illis res nequaquam pares eſſent, his eſſent. Themiſtocles enim fugit ad Perſas, Pericles manſit Athenis.

16. CUM ad Pompejum veniſſet, ac veniſſe pœniteret, rogatus ubi Piſonem generum reliquiſſet: *c Apud tuum*, inquit, *ſocerum.* Cæſarem deſignans. Perinde quaſi notatus eſſet Cicero, quod à genero ſuo disjunctus eſſet, retaxavit illum quod ipſe cum ſuo ſocero bellum gereret.

17. CUM quidam à Cæſare ad Pompejum transfugiens, *d* diceret ſe feſtinandi ſtudio equum reliquiſſe, Cicero dixit, illum melius de equo quam de ſe ſtatuiſſe: ſentiens longe rectius facturum fuiſſe, ſi & ipſe manſiſſet apud Cæſarem.

18. CUIDAM nuntianti, Cæſaris amicos eſſe triſteis: *e Hoc dicis*, inquit, *illos Cæſari male cogitare.* Irriſit adulantem nuntium, quaſi Cæſariani rebus ſuis diffiderent, metuerentque Pompejum.

19. POST Pharſalicum conflictum cum fugiſſet Pompejus, Nonius quidam dicebat, ſeptem adhuc aquilas ſupereſſe, proinde bono animo eſſent hortabatur: *f Recte*, inquit Cicero, *hortareris, ſi nobis cum graculi*

a *Jocus ex ambiguo verbi.* b *Neutra pars placet.* c *Salſe.* d *Argute.* e *Interpretatio.* f *Bellum cum graculis.*

culis bellum eſſet. At ille aquilas dixit, vela Romana aquilis inſignita.

20. Cum Cæſar rerum potitus Pompeji ſtatuas dejectas honorifice repoſuiſſet: *a Cæſar*, inquit Cicero, *dum Pompeji ſtatuas reponit, ſuas ſtabilit:* ſentiens illum hoc non in Pompeji gratiam facere, ſed ut ſibi clementiæ ſimulatione favorem apud cives conciliaret, atque hoc pacto ſuum regnum conſtabiliret.

21. Adeo vero ſolicitus erat M. Tullius benedicendi, *b* tamque anxium huic rei ſtudium impendit, ut cum cauſam oraturus eſſet apud centumviros, jamque dies inſtaret, Erota ſervum manumiſerit, eo quod nuntiaſſet cognitionem in poſterum diem fuiſſe prorogatam. Et hoc aliquis inter apophthegmata adjecit, cum non ſit.

22. Cum Cicero in Pompeji caſtra veniſſet, dicentibus: Sero veniſti: *c Minime*, inquit, *ſero, nam nihil heic adhuc parati video.* Alluſit ad eos qui ſero veniunt ad convivium. Jocus eſt ex ambiguo. Sero venit qui tarde venit, & ſero qui poſt tempus.

23. Cum Pompejus Gallum quendam quod ad ipſum à Cæſare transfugerat, civitate Romana donaſſet: *d Hominem*, inquit, *bellum qui Gallis civitatem promittit alienam, cum noſtram nobis non poſſit reddere.*

24. Post Cæſaris victoriam interrogatus Cicero, cur in electione partium erraſſet: *e Præcinctura*, inquit, *me fefellit:* ſentiens ſe non ſperaſſe, victoriam à molli & effœminato ſtaturam. Cæſar enim ita toga præcingebatur, ut laciniam trahens mollium in morem incederet: unde Sylla Pompejum admonere ſolet, caveret à puero male præcincto.

25. Idem apud Damaſippum cœnans, cum convivator mediocre vinum appoſuiſſet, idque convivis à vetuſtate cupiens commendare diceret. Bibite Phalernum hoc, quadraginta annorum eſt: *f Bene*, inquit, *fert ætatem.* Hoc modo de homine loqui ſolemus, cujus

a *Clementia ſimulata.* b *Benedicendi ſtudium.* c *Nihil parati.* d *Apertum convicium.* e *Male præcinctus.* f *Vinum vetus.*

formæ viribuſque non multum detrahit ætas. At ridiculum erat vinum ab immodica vetuſtate commendare.

26. CUM Lentulum generum ſuum, exiguæ ſtaturæ hominem prælongo gladio videret accinctum: a *Quis*, inquit, *alligavit generum meum gladio?* Videbatur homo gladio alligatus, non gladius homini.

27. CUM Quincti fratris clypeatam imaginem in provincia quam is rexerat ingentibus lineamentis, à capite uſque ad pectus, ex more vidiſſet: b *Frater*, inquit, *meus dimidius major eſt quam totus.* Erat enim Quinctus puſillæ ſtaturæ.

28. CUM Tullia Ciceronis filia concitatius incederet quam deceret fœminam. Contra Piſo gener lentius quam deceret virum, ambos eodem dicto taxavit, filiæ præſente genero dicens: c *Ambula ut vir.*

29. IN Vatinium qui paucis diebus conſul fuit, ita jocatus eſt: *Vatinii anno magnum oſtentum fuit, quod eo conſule nec bruma, nec ver, nec æſtas, nec autumnus fuiſſet.* Nam his horis annus totus diſtinguitur, quarum unaquæque tres menſes occupat. Neſcio an hoc ipſum ſit quod aliter refert Pollio in Marino tyranno. Conſul qui ſex pomeridianis horis conſul fuerat, joco Ciceronis aſperſus eſt. Conſulem habuimus tam ſeverum tamque cenſorium, ut in ejus Magiſtratu nemo pranſus ſit, nemo cœnaverit, nemo dormierit. Niſi forte videtur hoc magis ad Caninium Revilum pertinere.

30. RURSUS expoſtulanti Vatinio, quod Cicero gravatus eſſet ipſum languentem inviſere: d *Volebam*, inquit, *in tuo conſulatu venire, ſed me nox occupavit.* Hæc talio videri poterat. Nam antea Vatinius Ciceronem gloriantem, quod ipſum Reſpublica ſuis humeris reportaſſet, ita taxarat: *Unde ergo tibi varices?* Varices enim non ſedentium, ſed ſtantium aut ambulantium crura ſolent occupare.

31. CANINIUS Revilus unico tantum die conſul fuit: is roſtra cum adſcendiſſet, pariter & honorem inii conſulatus & pejeravit: in quem fertur illud Ciceronis

λογο-

a *Nulla proportio.* b *In puſillum.* c *Inceſſus decorus.*
d *Vatinius in Ciceronem.*

λογοθεώρητος *eſt Caninius conſul.* In eundem jecit illud: *a Hoc conſequutus eſt Revilus, ut quæreretur quibus conſulibus conſul fuerit.* Solet enim annorum numerus conſulum nominibus deſignari. Revilus autem & conſul fuit nec ullum habebat annum. Rurſus illud: *Vigilantem habemus conſulem, qui toto conſulatu ſuo ſomnum non vidit.*

32. C. CÆSAR multos in ſenatum legerat eo ordine indignos, & in his Laberium ex equite Romano mimum. Hic cum in ſenatu M. Tullium præteriret, ſedem quærens: *b Recepiſſem*, inquit Cicero, *te, niſi anguſte ſederem.* Simul & illum reſpuens, & in novum ſenatum jocatus, cujus numerum Cæſar ſupra quam fas erat auxerat. Nec hoc dicterium inultum tulit Laberius. Demiror, inquit, ſi ſedes anguſte, qui ſoleas duabus ſedere ſellis: objiciens illi levitatem, quod lubricæ fidei nunc his nunc illis partibus adhæreret.

33. IDEM cum ab hoſpite ſuo P. Manlio rogaretur ut decurionatum privigno ipſius expediret: aſſiſtente frequentia civium dixit: *c Si jus habebit Pompejus, difficile eſt:* Cæſaris in legendo ſenatum notans facilitatem.

34. AB Androne quodam Laodiceno ſalutatus, cum adventus cauſam percunctatus intellexiſſet illum pro patriæ libertate legatum ad Cæſarem veniſſe, græcis verbis expreſſit publicam ſervitutem: ἐὰν ἐπιτυχῇς, καὶ περὶ ἡμῶν πρέσβευσον, id eſt: *d Si impetras, etiam pro nobis legatus eſto, ſive pro nobis orato.*

35. CUM M. Lepidus in ſenatu dixiſſet, patribus conſcriptis, ne dicam circumſcriptis: *e Ego*, inquit Cicero, *non tanti feciſſem* ὁμοιόπτωτον. Affectavit Lepidus ſchema vocum ſimiliter deſinentium quod Rhetores ὁμοιόπτωτον vocant. At ſatius erat ſchema perdere, quam ſenatum offendere. Quanquam in his verbis non tantum eſt ὁμοιόπτωτον, verum etiam παρονομασία ſchema priore jucundius.

36. CUM quidam candidatus, qui coquo patre natus credebatur, coram Cicerone ſuffragium ab illo peteret:

a *Conſulatus brevis.* b *Duabus ſedere ſellis.* c *Obliquus jocus.* d *Libertas oppreſſa.* e *Schema male affectatum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ret: *a Ego quoque*, inquit, *tibi favebo.* Ex quo colligitur, coce à coco & quoque conjunctionem, aut eodem, aut ſimillimo fuiſſe ſono.

37. Cum accuſator Milonis ex argumento temporis colligens, Clodio à Milone ſtructas inſidias, ſubinde rogaret, quo tempore occiſus eſſet Clodius, Cicero reſpondit: *b Sero:* voce ancipiti ſignificans, è Republica fuiſſe futurum, ſi Clodius multo ante fuiſſet interfectus.

38. Cicero nuntiata morte Vatinii, cum ejus rumoris parum certus eſſet auctor: *c Interim*, inquit, *uſura fruar:* ſentiens ſe temporario gaudio de morte Vatinii fruiturum, quemadmodum qui pecuniam mutuo accepit, ad tempus ea perinde ac ſua fruitur.

39. M. Coelium melius objicientem crimina quam defendentem, *d* bonam dextram, malam ſiniſtram habere dixit: huc alludens, quod in pugna dextra gladium tenemus, ſiniſtra clypeum: gladio ferimus, clypeo defendimus.

40. Jubium Curtium, quo junior videretur, multa de annis ætatis ſuæ mentientem, ita redarguit: *Ergo*, inquit, *cum una declamabamus, non eras natus.*

41. Fabiæ Dolabellæ dicenti, ſe triginta annos habere: *e Verum eſt*, inquit. *Nam hoc jam viginti annos audio.* Volebat illa junior videri, quam erat. Itaque Cicero eluſit illam ſimulata aſſenſione, ſignificans interim illam eſſe quinquagenariam.

42. Objurgantibus quod homo ſexagenarius puellam virginem duxiſſet: *f Cras*, inquit, *mulier erit.* Jocans hoc probrum mox eluendum. Nam poſtridie non poterat objici quod virginis eſſet ſponſus.

43. Idem *g* in Curionem ſemper ab ætate ſumentem orationis exordium ita luſit, ut diceret, illum quotidie facilius habere prooemium, videlicet ætate in dies magis ingraveſcente.

44. Rursus in Vatinium qui cum pedibus æger eſſet,

a *Jocus ex ſimilitudine.* b *Sero.* c *Gaudium temporarium.* d *Melior dextra.* e *Aſſenſio ſimulata.* f *Virgo mulier.* g *Exordium ab ætate.*

eſſet, volebat tamen videri commodioris valetudinis factus, dicebatque jam ſe bina millia paſſuum ambulare: *a Dies enim*, inquit, *longiores ſunt*. Hoc Fabius tribuit Ciceroni, Macrobius Auguſto. Narratur & hodie quiddam non minus facetum, ſi modo accederet vetuſtatis commendatio. Miles quidam in convivio jactabat ſibi baliſtam eſſe, quæ jaculum excuteret ad ſpatium nulli credibile, reclamantibus convivis omnibus, affirmabat famulum ſuum id vidiſſe factum. Accerſito famulo percunctatus eſt illum, an non ipſe vidiſſet quod narraret. Tum famulus: Verum, inquit, narras here, ſed tum vento ſecundo miſeras ſagittam.

45. CICERO audito falſo rumore de Vatinii morte, cum Ovinium libertum ejus interrogaſſet: *b Rectene omnia*, atque ille reſpondiſſet: Recte, *Mortuus eſt*, inquit. Significans non omnia recte habere ſi ille viveret.

46. IDEM cum teſtis, Sexti Annalis reum legiſſet, & inſtaret identidem accuſator rei, Dic Marce Tulli ſi quid potes de Sexto Annali: protinus recitare cœpit verſus ex Ennii ſexto Annalium libro: *c Qui potes ingentis cauſas evolvere belli*. Scripſit enim Ennius Annales, & accuſator dicebatur Sextus Annalis.

47. RURSUS in Accium hominem callidum & verſutum, cum is in cauſa quadam ſuſpectus eſſet, ſenarium ex vetuſto quopiam Poëta torſit. Niſi qua Ulyſſes rate evaſit Laërtius. *d Ulyſſes vaſer navi & Charybdim & Scyllam evaſit, ſic Accius aſtutia ſua è judicii periculo elapſus erat.*

48. SIMILITER luſit in quendam, qui cum prius habitus eſſet ſtultiſſimus, poſt adeptam hæreditatem primus rogabatur ſententiam. *Cujus*, inquit, *hæreditas, quam vocant ſapientiam*. In verſu pro facilitas, mutavit, hæreditas. Apud Poëtam enim verſus ſic habet: Cujus facilitas, quam vocant ſapientiam. Significavit autem hæreditatem illi pro ſapientia contigiſſe, & ob hæreditatem jam habitum ſapientem.

a *Podagra*. b *In Vatinium*. c *Ab inexſpectato*. d *Verſus detortus*.

49. Cum mater M. Bruti Servilia pretioſum ære parvo fundum abſtuliſſet à Cæſare, qui bona civium ſubjiciebat haſtæ, ita jocatus eſt Cicero: *a Et quidem*, inquit, *quo melius emptum ſciatis, emit hunc fundum Servilia tertia deducta.* Serviliæ autem filia dicebatur Junia Tertia, eademque C. Conſidii uxor, laſciviente dictatore tam in matrem quam in filiam. Ex ambiguo jocatus eſt Cicero: potuit enim intelligi tertia pars pretii detracta. Deducitur autem uxor aut ſcortum.

50. Idem ænigmate luſit in matrem Pletorii, qui Fontejum accuſabat: *b* dicens eam dum viveret, ludum, mortuam Magiſtros habuiſſe: notans quod dum viveret, infames ad eam fœminæ commeare ſolent, poſt mortem ejus bona veniebant. Sermo videtur & abſurdus, & præpoſterus. Nam qui ludos habent, ipſi Magiſtri ſunt, & diſcipulos habent. Magiſtri autem dicuntur non ſolum qui docent, verum etiam qui regunt.

51. In *c* nomen Verris jocatus eſt, quaſi ſic dictus eſſet, quod omnia verreret, hoc eſt, nihil reliqui faceret homo furax. Quo genere jocandi quidam furem pro Tullio Tollium dixit; nec defuerunt qui pro Tiberio dixere Biberium.

52. De C. Cæſare dicere ſolet: *d Quoties hujus aſtutiam & ambitionem video ſub humanitatis ſpecie latitantem; metuo Reipublicæ tyrannum: rurſum cum comas molliter fluentes, & ipſum uno digito ſcalpentem caput intueor, vix animum inducere poſſum, ut tantum facinus animo concipiat.*

53. Idem objicientibus quod à reo pecuniam accepiſſet, qua magnificas quaſdam ædes eſſet empturus: *e Fatebor*, inquit, *accepiſſe me, ſi emero.* Eas cum eſſet mercatus, exprobrantibus vanitatem. *An neſcitis*, inquit, *boni patrisfamilias eſſe, diſſimulare ſi quid conſtituerit emere?*

54. Ciceroni cum Craſſo ſimultas erat. Cum igitur alter è Craſſi filiis non diſſimilis cuidam nomine Digno, atque hinc populi ſuſpicio in Craſſi uxorem, quaſi

a *Tertia deducta.* b *Salſe.* c *Jocus ex nomine.* d *Ingenium varium.* e *Mendacium illuſum.*

quaſi cum Digno rem habuiſſet, in ſenatu præclaram habuiſſet orationem, rogatus Cicero, qualis ei videretur: *a Dignus*, inquit, *Craſſo*: tecte alludens ad nomen Digni: jocus lepidior eſt, ſi more Græcorum dicas, Dignus Craſſi, ut intelligas duos eſſe Craſſos, alterum adulterũm, alterum illi ſimilem Craſſi filium.

55. CICERO Munatio reo patrocinatus fuerat, atque ille abſolutus. Poſt cum Munatius Sabinum Ciceronis amicum rerum perageret, iratus Cicero exprobravit illi beneficium: *b An tu*, inquit, *Munati illud judicium tua opera effugiſti, an potius mea, qui multum caliginis tribunalibus effudi?*

56. CUM Marcum Craſſum pro roſtris laudaſſet magno populi applauſu, & eundem poſt ex eodem loco acribus convitiis inceſſeret. Quid, inquit Craſſus, an non me nuper ex hoc ipſo loco laudaſti? *c Laudavi*, inquit, *ſed exercendi gratia argumentum infame declamans.* Solent enim Rhetores tractare materias ἀδόξους, velut cum laudant Buſyridem, aut febrim quartanam, aut ingratitudinem.

57. IDEM cum Craſſus dixiſſet, Neminem Craſſorum Romæ vixiſſe diutius annis LX. deinde pœnitens ejus ſermonis diceret. Quid mihi accidit ut hoc dicerem? M. Tullius: *d Sciebas*, inquit, *Romanos hoc libenter audituros, & iſta via veniſti ad Rempublicam gubernandam*: duo ſignificans, & Craſſorum nomen inviſum eſſe Romanis, & illum non virtute, ſed blandiendo provectum ad honores.

58. CRASSO dicente, Stoicorum eſſe dogma, virum bonum eſſe divitem: *e Vide*, inquit Cicero, *ne magis hoc ſentiant, ſapientis eſſe omnia.* Tecte notans Craſſi avaritiam, cui nihil eſſet ſatis.

59. CRASSUS in Syriam profecturus, malens Ciceronem amicum quam inimicum relinquere, officioſe ſalutato dixit, ſe apud illum velle cœnare, quem Cicero alacriter excepit. Poſt aliquot dies quidam amicorum

a *Jocus ex nomine.* b *Eloquentia victor non cauſa.* c *Ex eodem ore frigidum & calidum.* d *Acerbe.* e *Avaritia.*

egerunt apud Ciceronem, ut cum Vatinio quoque rediret in gratiam: *a Num*, inquit, *& Vatinius mecum cœnare vult?* Significans illum cœnam ambire potius quam amicitiam.

60. Rursus in Vatinium qui ſcrophas habebat in cervice, id eſt morbi genus, cum cauſam quandam ageret: *b Tumidum*, inquit, *habemus oratorem*. Aſiatici dicti ſunt tumidi.

61. Cæsar ſtatuerat agros Campanos militibus dividere: id cum complures in curia moleſte ferebant, tum L. Gellius, homo extremæ ſenectutis, dixit hoc non futurum ſe vivo: *c Exſpectemus*, inquit Cicero, *non enim poſtulat longam dilationem:* ſignificans illum eſſe morti proximum.

62. Adolescens quidam accuſatus quod patrem placenta venenata ſuſtuliſſet, cum ſtomachabundus minaretur ſe probris laceraturum Ciceronem: *d Hoc*, inquit Cicero, *Malim quam placentam:* ancipiti dicto parricidium illi objiciens.

63. P. Sextius Ciceronem cum aliis aliquot ad cauſæ patrocinium adhibuerat: cumque ipſe vellet omnia dicere, nec cuiquam dicenti locum daret, ubi jam conſtaret illum à judicibus abſolvendum, ferreturque ſententia: *e Utere*, inquit Tullius, *hodie tempore, nam cras privatus eris:* notans hominem quod in cauſa ſuo arbitratu ſolus egiſſet omnia.

64. Cum M. Appius in prooemio diceret, ſe magnopere rogatum ab amico, ut in cauſa clientis adhiberet curam, eloquentiam & fidem: hic Cicero: *f Adeone ferreus homo es, ut ex tam multis quæ rogavit amicus, nihil praſtes?*

65. M. Aquilium duos habentem generos, ſed ambos exſules, Adraſtum appellavit, quod ſolus locum tueretur: alludens ad Græci nominis etymologiam.

66. L. Cotta cenſore, qui vini avidiſſimus habebatur, cum Cicero conſulatum petens ſitiſſet, bibiſ-
ſetque

a *Reditus in gratiam.* b *Morbus exprobatus.* c *In ſenem.* d *Tectum crimen,* e *Loquacitas.* f *Eriſio,*

ſetque ſeptus undique amicis: *a Recte*, inquit, *timetis ne cenſorem habeam infenſum, quod aquam bibo.* Simulavit Cicero ſe credere, ob id circumſtare frequentes amicos, ne cenſor videret illum bibentem aquam. Simile enim ſimili amicum.

67. CUM M. Cœlius, qui credebatur è parentibus non liberis natus, epiſtolam apud ſenatum clara firmaque voce recitaſſet: *b Ne miremini*, inquit Cicero, *nam hic unus ex his eſt, qui proclamarunt:* ſignificans illum fuiſſe præconem, & hoc uſu contigiſſe ut eſſet vocalis. Solent autem ſervi venales voce præconis commendari.

68. MEMMIO cuidam vituperanti Catonem Uticenſem, dicentique quod totas noctes ebrius eſſet: *c At illud*, inquit Cicero, *non addis, eum totos dies aleam ludere:* civiliter excuſans Catonem, qui totum diem Reipublicæ negotiis dabat, nocturnas aliquot horas ſumebat laxando animo.

69. C. CÆSARI in ſenatu enixè defendenti cauſam filiæ Nicomedis beneficiaque Regis in ſe commemoranti: *d Remove*, inquit, *iſthæc oro, quoniam notum eſt quid ille tibi, quid tu illi dederis.* Jocus eſt ex ambiguo verbi. Nam dat qui confert beneficium, & dat mulier quæ ſui facit copiam. Unde illud Martialis. Vis dare, nec dare vis.

Male audiebat Cæſar, quod in Bythinia Nicomedi Regi fuiſſet obſequentior, quam pudicitiæ leges poſtulant.

70. M. CALLIDIUS Gallum accuſavit, M. Tullio defendente: cumque accuſator affirmaret, ſe teſtibus, chirographis, quæſtionibus probaturum, ſibi à reo fuiſſe præparatum venenum: ſed interim rem tam atrocem, remiſſo vultu, languida voce, ac reliquo geſtu parum concitato pronuntiaret. M. Tullius: *Tu*, inquit, *niſi fingeres M. Callidi, ſic ageres?* Ex actione ſic colligens, illum non ex animo loqui.

71. IDEM in Iſauricum ita luſit: *e Miror quid ſit, quod*

a *Cenſor bibulus.* b *Vocalitas.* c *Jocus ex addito.* d *Scomma ex ambiguo.* e *Scomma ex ambiguo.*

quod pater tuus homo conſtantiſſimus te nobis varium reliquerit. Jocus ex ambiguo vocis: nam varius dicitur parum animo conſtans: varius item qui veſtigiis plagarum notatus eſt. Vulgatum autem erat, hunc Iſauricum aliquando à patre cæſum loris, inde illud M. Cœlii prætoris non dictum, ſed factum, cujus cum ſellam curulem conſul Iſauricus fregiſſet, alteram poſuit loris intentam, tacite minitans illi atque exprobrans, quod à patre loris cæſus eſſet.

DEMOSTHENES *Orator.*

1. PYTHEAS Demoſtheni objecit, quod ipſius enthymemata *a* lucernam olerent: ſignificans illum non niſi deſcripto, & ad lucernam elucubrata dicere. Quod dictum ita retorſit Demoſthenes, ut diceret, non eodem pretio ſibi & illi conſtare lucernam: notans quod ille nocturnis conviviis indulgeret, plus impendens luxui quam ipſe ſtudio.

2. ALIIS immodicum eloquentiæ ſtudium objicientibus, ita reſpondit: *b Eloquentiæ ſtudium declarare hominem popularem: contra negligere ſtudium eloquentiæ, eſſe eorum qui dominari populo quærerent, ut qui hoc agerent, non ut perſuaderent dicendo, ſed ut vi cogerent.*

3. DE PHOCIONE quoties in concione dicturus aſſurgeret, *c* ad amicos proximos dicere ſolet Demoſthenes, rationum ipſius ſecurim ſurgere. Nam Phocion erat in dicendo brevis, ſed acutus. Solet autem fere à Demoſthene diſſentire.

4. POPULUS Athenienſium à Demoſthene flagitabat ut quendam accuſaret: id cum recuſaret, cœpit populus in illum, ut ſolet, vociferari. Tum ſurgens: *d Vos me viri Athenienſes, conſultorem habetis vel inviti, calumniatorem autem non habebitis etiamſi velitis.*

5. DEMOSTHENES *e* unus fuerat ex decem quos Athenienſes legatos ad Philippum Macedonem miſerant. Itaque poſtea quam Æſchines & Philocrates, quos præcipue fuerat complexus Philippus, à legatione reverſi,

a *Lucernam olet.* b *Eloquentia popularis.* c *Sermo brevis.* d *Conſultor non calumniator.* e *Laudes depravatæ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

reverſi, cum aliis multis nominibus prædicarent Regem, tum his præcipue, quod eſſet formoſus, facundus, & ad bibendum ſtrenuus, Demoſthenes ita cavillatus eſt, ut diceret, in his laudibus nihil eſſe dignum Rege. Nam primam eſſe fœminarum, alteram ſophiſtarum, tertiam ſpongiarum.

6. DEMOSTHENES clypeo ſuo literis aureis inſcripſerat, *ἀγαθῇ τύχῃ*, id eſt, *a* bona fortuna. Attamen cum ad pugnam ventum eſſet, illico projecto clypeo aufugit. Id cum illi probro daretur, quod *ῥίψασπις* eſſet, eluſit vulgato verſiculo:

Ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται.

Id eſt:

Vir qui fugit, rurſum integrabit prælium.

Indicans utilius eſſe patriæ, fugere quam in prælio mori. Mortuus enim non pugnat, at qui fuga quæſivit ſalutem, poteſt in multis præliis patriæ uſui eſſe.

7. CUM Alexander pacem hac lege deferret Athenienſibus, ſi cives octo ſibi dederent, inter quos erat Demoſthenes: Demoſthenes apologum retulit de lupo, qui hac lege pacem obtulit ovibus, ſi canes dederent: lupi nomine ſignans Alexandrum: canum, eos qui tum populi rem curabant, ovium, plebem Athenienſium. Addidit & illud: *b Ut mercatores*, inquit, *exiguum frumenti in paropſide ſpecimen deferunt, per hoc ingentes acervos vendere cupientes; ita vos ſi traditis.*

8. CUM ab Areopagitis damnatus, elapſus è carcere fugeret, & haud procul ab urbe obvios habuiſſet aliquot diverſæ factionis homines, primum abdere ſeſe voluit: ſed cum illi nominatim Demoſthenem appellantes juberent eſſe bono animo, & viaticum inſuper offerrent, graviter ingemuit, dicens: *c Qui poſſum hanc urbem relinquere, in qua tales habeo inimicos, quales amicos vix in alia ſim inventurus?*

9. INTER fugiendum fertur ſubinde reſpiciens ad arcem Palladis, ſublatis manibus dixiſſe: *d ô Pallas urbium domina, cur tribus infauſtiſſimis beſtiis delectaris, no-*

a *Fuga excuſata.* b *Pauci pro omnibus.* c *Patria deſiderium.* d *Populus nocentiſſima beſtia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ctua, dracone, & populo? Noctua cum ſit avium inauſpicatiſſima, tamen Palladi ſacra eſt: quemadmodum & draconem habet pro geſtamine: populus autem bellua eſt multorum capitum, peſſimam gratiam referre ſolita optime de ſe meritis, velut Socrati, Phocioni, Scipioni, & aliis compluribus.

10. AD juvenes quos habebat familiares, dicere ſolet: *a Sibi gnaro jam quantum invidiæ, metus, calumniæ ac diſcriminis ſit exſpectandum ad Rempublicam accedenti, ſi ex duobus alterum ſit eligendum, citius in exitium iturum, quam ad ſuggeſtum aut tribunal.*

11. CUM exſularet in Arcadia, Pytheaſque pro Macedonibus dixiſſet, ut domum in quam lac venale importatur aliquid habere mali ſuſpicamur, ita civitatem eſſe morbidam, ad quam mitteretur Athenienſium legatio: Demoſthenes eam ſententiam ita retorſit: *b Ut lac pro ſanitate ægrotantium importatur, ita Athenienſes pro ſalute civitatum adeſſe*, dicens. Id ubi reſcivit populus Athenienſium, protinus illum ab exilio revocarunt.

12. CUM redeunti ab exilio navis eſſet miſſa, multique Magiſtratus ac cives obviam iſſent, ſublatis in cœlum manibus dixit, *c* ſibi in patriam reditum honorificentiorem contigiſſe quam Alcibiadi, quod ille coactis civibus rediſſet, ipſe perſuaſis.

13. POSTEA quam Demoſthenes metu Antipatri profugiſſet in Calauriam inſulam, ſeque in Neptuni templo contineret, & Archias ex tragœdiarum hiſtrione potens, illi blandis ſermonibus perſuadere conaretur, ut ſeſe in Antipatri fidem committeret, non modo nihil paſſurum mali, verum etiam ampliſſimis muneribus honorandum: *d In ſcena*, inquit, *mihi nunquam placuiſti hiſtrio, neque nunc perſuadebis orator.* At ubi commotus Archias minaretur, ſe detracturum illum è templo: *Tandem*, inquit, *oracula Macedonica aperuiſti. Nam prius hiſtrionum more ſimulabas.*

14. FERTUR aliquando Corinthum navigaſſe Demoſthenem, illectum fama nobiliſſimi ſcorti Laidis, ut

a *Rempublicam fuge.* b *Exul in patriam pius.* c *Spontanea grata.* d *Acerbe.*

ut & ipſe famoſo amore potiretur. *a* At cum illa pro nocte ſtipularetur drachmarum decem millia, deterritus magnitudine pretii, mutavit ſententiam, dicens: οὐκ ἀγοράζω τοσούτου μετανοῆσαι, id eſt, *non emo tanti pœnitere:* ſignificans inhoneſtæ voluptati paratam eſſe comitem pœnitentiam.

15. CELEBRE eſt Pytheæ dictum, orationes Demoſthenis olere lucernam, quod noctu ſcriberet, meditareturque quæ dicturus eſſet. In id cum alius quiſpiam, qui ob furti ſuſpicionem vulgo male audiebat, petulantius inveheretur: *b Scio*, inquit Demoſthenes, *nos tibi moleſtos eſſe, qui noctu lucernam accendimus.* Fures enim amant tenebras.

16. IDEM adverſus Demadem clamantem, Demoſthenes me corrigere vult, ſus Minervam: *c An iſta*, inquit Demoſthenes, *Minerva anno ſuperiore in adulterio deprehenſa fuit.* Adulterium objecit Demadi, cum Minervam Poëtæ faciant virginem.

17. IDEM Athenienſibus flagitantibus ut conſuleret, obſtitit dicens, οὐ συντέταγμαι, id eſt, *d Non ſum coactus in ordinem.* Significans ſe non ſervire populi affectibus, ſed ſuo arbitratu facere quod faciendum judicaſſet.

18. ANCILLA quædam depoſiti nomine pecuniam acceperat à duobus hoſpitibus, hac conditione, ut eam utriſque ſimul redderet. Horum alter poſt tempus aliquod lugubri veſte & ſqualidus ſocii mortem ſimulans, decepta muliere nummos abſtulit. Eo facto ſupervenit alter, & depoſitum repetere cœpit. Cum mulier anxia de laqueo cogitaret, Demoſthenes ei patronus adfuit, qui ut in advocationem venit, ſic aggreſſus eſt petitorem: *e Mulier*, inquit, *parata eſt depoſiti fidem ſolvere, ſed niſi ſocium adduxeris, facere id non poteſt: quoniam ut ipſe prædicas, hac dicta lex eſt, ne pecunia alteri ſine altero numeretur.* Hoc ingenio ſervavit miſeram, eluſitque nebulonum conſpirationem, qui hoc egerant, ut eandem pecuniam bis acciperent.

19. CUIDAM percunctanti, quid eſſet in eloquen-

a *Magno empta voluptas.* b *Salſe.* c *Acerbe.* d *Fortiter.* e *Callide.*

tia præcipuum, reſpondit: *a Hypocriſis*, hoc eſt, actio. Roganti quid proximum, reſpondit: *Actio.* Roganti quid tertium, nihil aliud reſpondit quam *Actio:* tantum tribuens pronuntiationi, ut in ea totum ſitum exiſtimaret. Actio autem multa complectitur, vocis moderationem, oculorum vigorem, vultus habitum, & totius corporis geſtum.

20. CUM Athenienſes geſtirent Harpalo ferre ſuppetias, jamque in Alexandrum armarentur, derepente apparuit Philoxenus, quem Alexander maritimis negotiis præfecerat: heic cum populus metu attonitus conſileſceret: *b Quid facerent*, inquit Demoſthenes, *ſi ſolem videant, qui non poſſunt obtueri lucernam?* Ita populo temerarios motus exprobravit.

21. QUIBUSDAM arbitrantibus Demadem jam deſiiſſe malum: *Jam enim*, inquit, *ſaturum videtis, veluti leones.* Erat pecuniarum avidus Demades, leones autem mitiores ſunt ſaturi.

22. CUM à quodam convitiis inceſſeretur: *c Committor*, inquit, *in certamen, in quo qui ſuperior evaſerit, inferior eſt & qui vicerit, victus eſt.*

23. IDEM cum audiret oratorem quendam immodice vociferantem. *Non*, inquit, *quod magnum eſt, bene eſt: ſed quod bene eſt, magnum eſt.* Hoc & aliis adſcribitur. Sunt qui & convivia prolixa, ac plurimis inſtructa miſſibus exiſtiment lauta.

a *Actio totum.* b *Temeritas.* c *Graviter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

APOPHTHEGMATA VARIE MISTORUM.

LIBER V.

EQUIDEM ſtatueram aliquot ſelectis, quos ſuperioribus libris retuli, eſſe contentus: ſed quoniam invitabat arridens undique dictorum memorabilium copia, ſimulque veniebat in mentem, quam avidum ac famelicum hujuſmodi deliciarum convivam accepiſſem, viſum eſt quintum miſſum addere, repetito ordine, quem Plutarchus ſequutus eſt.

CYRUS *Major.*

PERSÆ amant homines adunco naſo, quos Græci gryphos appellant, eoſque pulcherrimos eſſe putant, eo quod Cyrus, quo non alius Regum populo fuit carior, ejuſmodi ſpecie naſum habuerit. Eſt autem duplex pryphorum genus, unum cui ſtatim à fronte naſus inſurgit, quod Ariſtoteles putat eſſe ſignum impudentis animi, & ad corvos refert: alterum, cui curvatura niſi à fronte ſeparata eſt, ſed circa medium intumeſcit, & ad extremum tendens unci ſpeciem præbet: id Ariſtoteles putat eſſe notam magnanimitatis, & ad aquilam pertinere.

1. CYRUS autem dicebat: *Qui ſibi nollent prodeſſe, cogi ut aliis ſint uſui:* ſignificans ſervili animo natos, ſibique inutiles eo imperio adigendos, ut aliorum commodis inſerviant. Vulgus autem putat homines aquilino naſo, & ad ſuum commodum cum primis attentos, & imperio magis quam ſervituti natos, unde & Poëtæ veteres aquilæ regnum in omne avium genus tribuunt. Sed idem dicebat: a *Neminem debere ſuſcipere prin-*

a *Princeps qui virtute præcellit.*

principatum, niſi melior his in quos ſuſciperet. Sentiens hoc eſſe principis unicum munus, aliis proſpicere, & publicis conſulere commodis: id autem non poteſt, niſi qui ſapientia, vigilantia animique integritate cæteris antecellit. Hoc vero non præſtat nativitas, ſed inſtitutio recta & rerum uſus.

2. CUM Perſæ, quoniam regionem habebant montuoſam aſperamque, cuperent eam campeſtri ac molliore commutare, non paſſus eſt Cyrus, dicens: a *Quemadmodum plantas ac ſemina, ſic hominum mores ad regionis habitum immutari.* Sentiens ſe velle duros homines & laboribus accommodos. Nam mollis & fertilis regio molles & ignavos gignit homines.

3. CYRUS abſtinebat à conſpectu Pantheæ: & Araſpo dicenti mulierem eſſe inſigni forma, dignam Regis oculis: b *Ob iſthuc ipſum,* inquit, *magis eſt ab illa abſtinendum. Etenim ſi nunc tuo obtemperans conſilio illam adiero cum vacat, fortaſſis illa mihi perſuaſura eſt ut ad ipſam frequenter commeem, etiam cum non vacabit, eique aſſideam neglectis ſeriis negotiis.* Scite retorſit argumentum, regiæ functionis memor.

DARIUS.

4. DARIUS Xerxis pater, in ſui laudem dicere ſolet, c ſeſe præliis ac rebus aſperis reddi prudentiorem. Atqui talis prudentia nimio conſtat Reipublicæ. Præſtat Principem è philoſophiæ præceptis haurire ſapientiam potius, quam experimentis miſeram, ut vocant, colligere prudentiam.

5. IDEM cum tributum indixiſſet ſubditis, accerſitos provinciarum Præfectos percunctatus eſt, cum aliis de rebus, d tum de tributis, eſſentne gravia: cum illi reſpondiſſent eſſe mediocria, juſſit ut ſinguli dimidium exigerent. Quod præfectis moderatum videbatur, Regis æquitati viſum eſt dimidio plus ſatis. Maluit enim ſuos beneficio ſibi conciliare, quam exarmatos ſubigere. Strategematis autem gratia in hoc ſita eſt, quod duplum

a *Deliciæ emolliunt.* b *Caſte.* c *Fortuna adverſus prudentes facit.* d *Favor arte captatus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

duplum imperavit ejus quod deſtinarat accipere. Si dimidium imperaſſet, nec quidquam remiſiſſet, latuiſſet benignitas: nunc exacta dimidians, effecit ut omnes ſentirent beneficium.

6. Cum aperuiſſet prægrandum malum punicum, & quidam ab eo ſciſcitaretur, cujus rei tantum numerum habere optaret, quantus illic ineſſet granorum, reſpondit, *Zopyrorum.* a Is erat vir bonus ac Dario fidus amicus. Significans Regi nihil prius aut carius eſſe debere probis ac fidis amicis. Tametſi Herodotus libro quarto refert hoc fuiſſe dictum de Megabyze.

7. Is Zopyrus ſibi nares & aures præcidit, itaque diſſimulans quis eſſet, ad Babylones transfugit, fingens ſe à Dario crudeliſſime tractatum. Babylonii perſuaſi commiſerunt illi præfecturam. Ille nactus occaſionem Dario civitatem tradidit. Poſtea Darius ſæpenumero dicere ſolet: b *Se malle unum Zopyrum integrum, quam centum Babylones capere.* Erat opulentiſſima civitas Babylon, tamen unum amicum centum Babylonibus antepoſuit. Ab hoc animo quantum abſunt Principes quidam, qui ſannionem, aut equum, aut canem pluris faciunt, quam probum, fidelem, ac doctum amicum? Hujus factum damnans Rex dicebat, quod turpiſſimo facto pulcherrimum nomen impoſuiſſet. Videbatur enim mira fides in Regem, cum illum ſumma afficeret tum jactura tum moleſtia.

SEMIRAMIS.

8. Semiramis regina, quæ Babylonem condidiſſe dicitur, monumento quod ſibi pararat inſcripſit: c *Quiſquis Rex pecuniis eguerit, aperto monumento quantum voluerit capiat.* Darius potitus ea civitate, titulo credens ſaxum ingens quo claudebatur monumentum, vix amolitus, nihil quidem invenit pecuniarum, ſed ex altero ſaxi latere hoc inſcriptum reperit: *Ni vir malus eſſes, & pecunia inexplebilis, haudquaquam mortuorum loculos*

a *Amico fido nihil pretioſius.* b *Fidus amicus.* c *Avaritia deluſa.*

los moveres. Quanquam hoc aptius inter ſtrategemata, ſives inter γελοῖα commemorandum erat.

XERXES *Alter.*

9. INTER Xerxen Darii filium & Arimenem fratrem de regno erat contentio. Itaque cum Xerxes intellexiſſet fratrem ex Bactrianorum regione deſcendere, miſit illi munera, & iis quibus ea mandarat perferenda, juſſit ut ipſius verbis illi dicerent: *a His in præſentia te honorat frater tuus Xerxes: quod ſi Rex fuerit declaratus, eris apud ipſum omnium primus.* Hac humanitate delinitus Arimenes contentionem remiſit, ac fratri regnum adepto protinus adorationis honorem exhibuit, eique diadema impoſuit. Xerxes autem illi proximum ab ſe locum dedit. Nec hoc video cur inter apophthegmata debeat recenſeri, cum Plutarchus recenſeat. Simile quiddam de Jacob & Eſau legitur in Hebræorum literis. Ira contentioque melius ſolvitur blandis verbis & benignitate, quam repugnando.

10. IDEM iratus Babyloniis, quod à ſe defeciſſent, poſtea quam illos in poteſtatem ſuam redegerat, *b* interdixit ne ferrent arma, ſed pſalteriis tibiiſque canerent, ſcorta alerent, cauponas haberent, ac ſinuoſis tunicis uterentur, quo voluptatibus evirati non molirentur denuo defectionem. Nec hoc inter apophthegmata commemoraturus eram, ni Plutarchus recenſuiſſet.

11. CUM importarentur ad illum Atticæ caricæ venales, negavit ſe illas eſurum, donec regione potitus eſſet quæ illas ferret. Tam ingens erat excelſi pectoris *c* fiducia ſui.

12. CUM vidiſſet univerſum Helleſpontum navibus ſuis conſtratum, omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta, jactavit ſe beatum, moxque fudit lachrymas. Tam ſubitam mutationem admiratus Artabanus Regis patruus, qui diſſuaſerat eam expeditionem, auſus eſt rogare cauſam. Tum Xerxes. *Subiit,* inquit,

a *Humanitas plus valet quam vis.* b *Deliciæ.* c *Fiducia ſui.*

nquit, *animum meum cogitatio, quam brevis ſit hominum vita, quando ex tam numeroſa multitudine poſt annum enteſimum nemo ſuperfuturus eſt.*

13. IDEM Græciæ bellum indicturus, convocatis omnibus Aſiæ principibus dixit. *Ne viderer meo tantum conſilio hoc aggreſſus contraxi vos: cæterum mementote mihi parendum magis quam ſuadendum.* Vox bis tyrannica, & quod Principum conventu pro fuco abuteretur, & quod negotium multo periculoſiſſimum ſua unius cupiditate verius quam conſilio ſuſciperet.

14. IDEM cum à trecentis Lacedæmoniis ad Thermopylas vexatus eſſet, *a* tantum militum ducens multitudinem, hoc ſe deceptum ajebat, quod multos quidem homines haberet, milites autem perpaucos. Sentiens nos perinde referre quam multos educas, ſed quam exercitatos.

15. GRÆCORUM exploratores in exercitu comprehenſos nullo affecit malo, quin potius juſſos *b* omnem luſtrare exercitum illæſos dimiſit. Sit & hoc ſingularis fiduciæ exemplum: cur apophthegma dici debeat non video.

ARTOXERXES.

16. ARTOXERXES Xerxis filius, cognomento Longimanus, quod alteram manum haberet longiorem, dicere ſolet: *c Regalius eſſe addere quam adimere.* Sentiens Principe dignius eſſe, honorem & opes eorum quibus imperant augere potius quam imminuere.

17. IDEM permiſit, ut ex his qui ſecum venabantur, qui poſſent ac vellent, ante Regem jaculum emitterent. *d* Sit hoc comitatus exemplum: quid ad apophthegma pertineat non video.

18. AT is quam in venatu fuit comis, tam erat mitis in diſciplina militari. *e* Nam Ducibus qui deliquiſſent, pro eo quod ſolent flagris cædi corpora, juſſit ut pro corporibus veſtes illis detractæ cæderentur, utque pro eo quod ſolet illis velli caput, tiara depoſita velleretur.

a *Turba inutilis.* b *Fiducia.* c *Liberalitas Regum.* d *Comitas in venatu.* e *Clementer.*

retur. Nec hoc quidem ad apophthegmatum ſodalitatem pertinet.

19. Cum Satibarzanes Artoxerxis à cubiculis quiddam minus juſtum ab ipſo peteret, ſentiretque Rex illum hoc facere ſolicitatum triginta Daricorum millibus, quæſtori ærarii ſui mandavit, ut Daricorum triginta millia ad ſe deferret, ea dedit Satibarzani dicens: *a Accipe*, inquit, *ô Satibarzanes. Nam hæc tibi cum dedero non ero pauperior, injuſtior futurus, ſi tua quæ petebas feciſſem.* Commentus eſt Rex egregius, ut nec amicum contriſtaret, nec à juſto deflecteret.

CYRUS *Junior.*

20. Cyrus Junior Lacedæmoniis ut ſecum societatem inirent potius quam cum fratre, hac oratione ſeſe commendavit: *Ajebat ſibi cor longe gravius eſſe quam fratri, plus illo meri bibere, meliuſque ferre quam illum.* Nam illum vix in venatu poſſe in equo ſedere, ut non excutiatur in rebus acerbis, ne in ſella quidem. Sciebat enim Lacedæmoniis inviſos eſſe molles ac timidos. Hortatur inſuper ut viros ad ſe mitterent, polliciens ſe peditibus daturum equos, equitibus currus, agrum poſſidentibus ſe daturum vicos, vicos qui haberent eos, ſe facturum urbium dominos: cæterum auri argentique vim tantam, ut non poſſent numerare, ſed pendere cogerentur. Nimirum hoc erat quod dixit Artoxerxes, regalius eſſe addere quam adimere. Si quis Princeps nunc talia polliceretur, vereor, ne totam Germaniam brevi viſuri ſimus vacuam.

21. Cyro conflicturo cum hoſte loco qui dicitur Cunax, Clearchus ſuaſit, ut ſe poſt Macedones contineret, nec ſeſe in belli diſcrimen conjiceret: *b Quid ais*, inquit, *Clearche? jubeſne ut cum regnum appetam, regno me indignum oſtendam?*

22. Phocais ex Ionia, parentibus honeſtis orta, ingenueque educata, ad Regis cœnam cum aliis mulieribus admiſſa, Regios jocos ac luſus hilariter excipientibus, nec refugientibus ab illo tangi, ſola tacite in-

a. *Juſte & comiter.* b *Animoſe.*

ingreſſa ad lectum conſtitit, nec vocanti Cyro paruit. Cubiculariis autem tentantibus illam adducere. Flebit, inquit, quiſquis horum mihi manus admoverit. Ob hæc cum à cæteris agreſtis & incomis haberetur, Cyrus gaudens, & cum riſu verſus ad illum qui mulieres adduxerat: *a Non intelligis, inquit, te hanc unam ingenuam & incorruptam adduxiſſe?* Poſtea ad hanc in primis adjecit animum, uniceque adamavit, ſapientem appellans. Apud Barbaros, mulieres attigiſſe, conſtupraſſe erat.

ARTOXERXES *Alter.*

23. ARTOXERXES hujus Cyri frater, cognomento Memor, non ſolum ſeipſum affatim præbuit adire volentibus, *b* verum uxorem legitimam juſſit ſublatis curris aulæis vehi, ut iis qui eam conventam vellent, etiam in itinere pateret aditus. Laudo quidem affabilitatis exemplum, ſed quid hæc ad apophthegmata?

24. IDEM cum pauper quiſpiam inſigni magnitudine malum obtuliſſet, hilariter accipiens: *Per Mithram*, inquit, (ſic enim Perſæ ſolem appellant) *hic mihi talis videtur eſſe, ut ſi quis ei committat civitatem, poſſit eam ex parva magnam reddere.*

25. RUSTICUS quidam videns ad Regem varia deferri donaria, *c* nec aliud habens quod largiretur, utraque cava manu hauſtam è proximo flumine aquam illi obtulit vultu alacri. Rex lætatus, juſſit illi dari phialam auream, ac mille Daricis donavit hominem.

26. IN fuga quadam cum direpto illius commeatu, aridis ficis & hordeaceo pane veſceretur: *d Dii boni*, inquit, *cujuſmodi voluptatis hactenus inexpertus fui?*

27. CUM Aclides Japſon multa in Regem licenter, & contumelioſe diceret, *e* hactenus tum ultus eſt maledicum, ut per tribunum militum denuntiaret, ei licere

a *Pudice.* b *Affabilitas.* c *Munus in tempore.* d *Fames condimentum.* e *Maledicere Regi, non tutum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

licere in Regem quæ vellet dicere, ſibi vero in illum licere quæ vellet & dicere, & facere.

28. TERIBAZUS in venatu Perſicam veſtem dilaceratam oſtendit, conſulens quid faciendum eſſet: reſpondente Rege, aliam induendam. Tuam igitur, inquit, mihi tradas oportet. Rex ſuam tradidit, dicens: *a Dono do tibi hanc veſtem, ſed geſtare prohibeo.* Teribazus vir minime quidem malus, ſed levis præcipitiſque conſilii, neglecta Regis monitione veſtem induit, mulieribus etiam ex auro donis quæ à Rege acceperat exornatam. Hoc cæteris omnibus indigne ferentibus, nam ridere nefas erat, Rex effuſe ridens. *Tibi,* inquit, *ut mulieri aurum, ut inſano Regium amictum jus poteſtatemque concedimus.*

29. ARTOXERXI jam ſiti deficienti, Peribarzanes eunuchus cum aliud non liceret, *b* à ruſtico quopiam ſordidum utrem detulit, putris aquæ cotylas octo continentem. Eam aquam cum Rex totam ebibiſſet, rogatus, ecquid illi placuiſſet ille potus: Deos teſtatus eſt, ſe nunquam vinum potaſſe jucundius, nec ullam aquam quamvis puriſſimam ſibi viſam ſuaviorem. Ac poſt nactus eum hominem qui eunucho aquam dederat, è paupere divitem fecit. Tanti refert in tempore dare munus.

30. PARYSATIS Cyri & Artoxerxis mater præcipere ſolet, *c* ut Rex palam ac libere loquuturus, verbis byſſinis uteretur, *d* hoc eſt, magnificis ac mollibus, quo ſermonis blandities rei mitigaret aſperitatem. Reges byſſo veſtiuntur, ſed talem decet eſſe Regis orationem, qualis eſt amictus.

ORONTES.

31. ORONTES Artoxerxis Regis gener, cum irato Rege rejectus & condemnatus eſſet: *e Quemadmodum*, inquit, *ſupputatorum digiti nunc infinitum numerum, nunc unum tantum poſſunt ponere: ſic Regum amici nunc*

a *Fatuis omnia licent.* b *Munus in tempore datum.* c *Diſſident interpretes.* d *Severitas verbis temperata.* e *Favor Regum temporarius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

nunc quidvis pollent, nunc quam minimum. Olim digitis ſubducebatur ratio, quemadmodum nunc calculis.

MEMNON *Dux.*

32. MEMNON quo tempore bellum gerebat adverſus Alexandrum pro Dario Rege, militem quendam mercenarium multa convitia petulanter jacientem in Alexandrum haſta percuſſit: *a Ego*, inquiens, *te alo, ut pugnes cum Alexandro, non ut illi maledicas.*

ÆGYPTII.

33. ÆGYPTIORUM Reges, juxta regionis illius conſuetudinem, *b* judices ad jusjurandum adigebant, ut etiam ſi quid Rex juberet eos judicare, quod juſtum non eſſet, ne judicarent. Tanti referre putabant, ut populus juſtos haberet judices. Porro potentiæ ferociæque Regiæ oppoſita eſt jurisjurandi religio: quod adactum videri non poterat, cum ab ipſis Regibus exigeretur. At qui fieri poteſt, ut civitas judices habeat incorruptos, ubi judicandi poteſtatem magno vendit Princeps?

POLTYS.

34. POLTYS Traciæ Rex Trojani belli tempore, *c* cum Trojani pariter & Græci legationem ad ipſum miſiſſent, auditis utriſque pronuntiavit, ut Alexander redderet Helenam, & à ſe pro una duas formoſas abduceret uxores. Sapuiſſet Paris ſi hoc feciſſet. Nam una ſatis fruitus habuiſſet duas novas, & patriæ conſuluiſſet. Quis autem non miretur Græcorum humanitatem, quibus ſat erat futurum, ſi tantum redderetur quæ cum adultero tamdiu dormierat?

TERES.

35. TERES Sitalci pater dicere conſuevit: *d Quoties eſſet in otio, nec militia exerceretur, ſe nihilo meliorem eſſe equiſonibus.* Hæc vox quid aliud ſonat, quam barbaricam

a *Maledicentis.* b *Judices incorrupti.* c *Amor inſanus.* d *Belli ſtudium.*

zicam immanitatem, quaſi pacis tempore deſit quod agat bonus Princeps?

COTYS *Thraciæ Rex.*

36. COTYS ei qui dono miſerat pardalim, *a* viciſſim dono miſit leonem, malam beſtiam æque mala re penſans.

37. CUM *b* eſſet natura celer ad iram, ſævuſque caſtigator eorum qui in miniſterio deliquiſſent, hoſpes quidam ad illum detulit vaſcula fragilia tenuiaque, ſed ſcite curioſeque cælata, tornoque elaborata. At is hoſpiti quidem dedit munera, cæterum vaſcula omnia confregit, demirantibus cur id faceret. *Ne*, inquit, *ſæviam in eos qui fructuri erant.* Prudentis eſt, naturæ ſuæ morbum agnoſcere, & vitio materiam præripere.

38. IDEM ubi cognovit quod Athenienſes honoris gratia, civem ipſum ſuæ civitatis declaraſſent, pro auxilio quod illis adverſus Darienſes impenderat, gratiam reponere ſtudentes. *Per Jovem*, inquit, *& ego illis viciſſim mea gentis jus dabo.* Sentiens nihilo minus honorificum eſſe Thracem, quam Athenienſem appellari.

IDATHYRSUS *Scytha.*

39. IDATHYRSUS Scytharum Rex, in quem arma movit Darius, ſuaſit Ionum regibus, *c* ut Hiſtrici pontis junctura ſoluta fugientes ſeſe in libertatem vindicarent: qui cum id facere recuſarent, ne violarent fidem qua Dario erant obſtricti, vocavit illos frugi mancipia, & ἄδραστα, hoc eſt, qui fugere nollent. Nam hæc non minima laus eſt ſervorum, nolle fugere ſi liceat: at nolle tyrannicam ſervitutem commutare libertate, ſi detur opportunitas, animi ſervilis eſt.

ATEAS *Scytha.*

40. ATEAS hunc in modum ſcripſit Philippo: *d Tu quidem imperas Macedonibus bellandi peritis, at ego Scythis, qui & cum fama & cum ſiti pugnare valeant.* Signi-

a *Par pari.* b *Iræ ſubducenda occaſio.* c *Servitus grata.* d *Miles durus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Significans hac parte Scythas ad bellum eſſe magis idoneos.

41. IDEM *a* cum fricaret equum ſuum præſentibus Philippi legatis, percunctatus eſt illos, num idem faceret Philippus. Sentiens ſe tanto meliorem bello quam eſſet Philippus.

42. IDEM cum Iſmeniam tibicinem optimum in bello cepiſſet, *b* juſſit illum canere, ac cæteris admirantibus ipſe juravit per ventum & Acinacen, ſibi jucundius eſſe, audire hinnitum equi.

SCYLURUS *Scytha.*

43. SCYLURUS octoginta liberos maſculos habens, cum eſſet moriturus faſciculum jaculorum ſingulis porrexit, juſſitque rumpere. Id cum ſinguli recuſaſſent eo quod videretur impoſſibile, ipſe ſingula jacula exemit, atque ita facile confregit omnia, filios admonens his verbis: *c Si concordes eritis, validi invictique manebitis: contra, ſi diſſidiis & ſeditione diſtrahemini, imbecilles eritis & expugnatu faciles.* Non potuit Scytha magis Scythice rem ob oculos ponere.

GELO *Syracuſanus.*

44. GELO Siciliæ Tyrannus, debellatis apud Imeram Carthaginenſibus, *d* in pacis fœdere compulit illos & hoc acceptis conditionibus adſcribere, ne poſthac filios ſuos Saturno immolarent. Solet enim ea gens infantes ſuos æneæ Saturni ſtatuæ cavæ, & intus incenſæ, in ſinum ponere, qui velut in Dei complexu enecabantur. Id ut Saturno gratum putarent effecit fabula, quæ narrat illum omnes uxoris filios devorare ſolitum. Nam & Jovem devoraturus erat, niſi pro puero ſaxum ſuppoſuiſſent.

45. IDEM Syracuſanos frequenter ad *e* agriculturam educere ſolet, ſed non aliter inſtructos, quam ſi ad bellum irent, quo ſimul & agri meliores redderentur cultura, nec ipſi deteriores fierent otio.

a *Rex equum fricans.* b *Scytha ἄμουσος.* c *Concordia fratris.* d *Pietas.* e *Agricultura militaris.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Et hoc ſtrategema dici meretur potius quam apophthegma.

46. EXIGEBAT pecuniam à ſuis civibus, quos ubi videret tumultuantes, *a* ait ſe petere mutuo, quippe redditurum. Ita volentes dederunt, atque ille peracto bello reddidit. Hoc artificio perfecit, ut pecunia non deeſſet ad bellum neceſſaria, nec cives haberet minus benevolos.

47. IN convivio cum lyra circumferretur, cæterique ordine canerent: *b* nam id apud Græcos honeſtum habebatur, ipſe equum juſſit induci in convivium, facileque ac leviter in illum inſiliit: ſignificans hoc eſſe regalius quam lyra canere.

48. CUM Athenienſes conditiones pacis à Gelone delatas recuſarent, multaque de ſuæ gentis antiquitate præſtantiaque jactarent, Gelo reſpondit oratori. *Hoſpes Athenienſis, apud vos qui præſint habetis, qui ſubſint non habetis.* Proinde quando totum retinere mavultis quam partem cedere, quam ocyſſime hinc abire, renuntiaturi Græciæ, ver illi ex anno inaruiſſe: ſignificans optimam ac florentiſſimam copiarum partem illis defuturam. Suum enim exercitum veris nomine ſignavit.

HIERON.

1. HIERON qui Geloni ſucceſſiſſet in regnum, *c* neminem qui libere apud ſe loqueretur importunum aut moleſtum eſſe dicebat: cæterum qui arcanum efferrent, eos exiſtimabat etiam illos lædere, apud quos effutirent, eo quod odimus non ſolum illos qui efferunt, verum etiam eos qui audierunt quæ nollemus illis audita eſſe.

2. QUIDAM exprobrabat illi oris graveolentiam. *d* At ille cum uxore expoſtulavit, quod id ſibi nunquam indicaſſet. Tum illa: Putabam, inquit, viros omnes ad eundem olere modum. Eximium pudicitiæ argumentum, quæ nulli viro tam vicina fuerit, ut oris halitum ſentire poſſet, præterquam uni marito.

3. XENOPHANI Colophonio de paupertate ſua que-

a *Solerter.* b *Artes Regiæ.* c *Garruli.* d *Pudicitia.*

querenti, quod ægre duos aleret famulos: *a At Homerus*, inquit, *quem tu carpis, etiam mortuus alit pluſquam decem hominum millia, & tu qui illo videris doctior, unus non alis duos?* Erant illis quoque temporibus qui carpendis illuſtrium virorum operibus gloriam aucuparentur.

4. IDEM Epicharmo comico Poëtæ, quod præſente ipſius uxore dixiſſet quiddam inhoneſtum, mulctam dixit. *b* Epicharmus Siculus erat, juxta regionis naturam plurimi joci. At Rex tantum judicavit eſſe tribuendum reverentiæ conjugio, ut crimen exiſtimaret, audiente uxore jocari laſcivius.

5. IDEM cum aliquot è familiaribus occidiſſet, paucis poſt diebus Epicharmum vocavit ad cœnam, cui ille minimum libere: *c At nuper*, inquit, *cum immolares amicos, non me vocabas.* Solent qui ſacrificant ſplendidum epulum apparare, adque id rogare amicos. Periculoſa libertas, quæ plus laudis adfert ferenti quam dicenti.

DIONYSIUS.

1. DIONYSIUS cum Magiſtratus per literas ſorte crearentur, *d* & ipſi contigiſſet litera M. dicenti cuidam per jocum μωρολογεῖς, id eſt, Morio es Dionyſi: *Immo*, inquit, μοναρχήσω, *Monarcha ero.* Et adeptus Magiſtratum protinus Imperator electus eſt à Syracuſanis. Magni erat animi, quod illo joco non offenderetur, contentus omen literæ ſecus interpretari.

2. CUM autem in initio regni regia ipſius obſideretur, conjuratis in illum civibus, & amici auctores eſſent ut imperium deponeret, ni mallet captus interfici: ille conſpiciens bovem à coquo mactatum illico concidere, dixit: *e Cum mors adeo brevis ſit, an non abſurdum ſit nos metu mortis tale regnum relinquere?* Quanta regnandi libido pectus illius occuparat, qui principatum morte bene emi putarit?

3. CUM intellexiſſet filium cui principatum relicturus

a *Carptores alienæ famæ.* b *Caſte.* c *Libertas ſtulta.* d *Omen commode interpretatum.* e *Regnandi dulcedo.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ctturus erat, ingenui viri conjugem adulteraſſe, iratus interrogavit, an unquam tale quidquam in patre competiſſet. Hic adoleſcens. Tu enim, inquit, non habebas patrem Regem: *a Nec tu*, inquit Dionyſius, *filium Regem habiturus es, ni talia perpetrare deſinas.* Tyrannis in filio dignum exhæredatione crimen judicabat adulterium, qui hodie magnatum ludus eſt.

4. RURSUS cum ad filium ingreſſus conſpexiſſet vaſculorum aureorum & argenteorum magnam vim, exclamans: *b Non eſt*, inquit, *in te regius animus, qui his poculis quæ à me tam multa accepiſti, neminem tibi amicum feceris.* Sentiens abſque civium benevolentia regnum nec parari, nec teneri. Benevolentiam vero maxime conciliat benignitas. At juvenis rerum imperitus, putabat eſſe felicius habere argentum & aurum quam amicos.

5. EXEGERAT pecunias à Syracuſanis, deinde cum videret illos lamentantes, obſecrantes, ac negantes ſe habere quod darent, indixit alteram exactionem, idque iterum ac tertio fecit. At poſtea quam ubi majorem ſummam imperaſſet, audiret illos in foro obambulantes ridere, & ſcommata in Regem jacere, juſſit præfectos ab exigendo quieſcere: *c Nunc enim*, inquit, *nihil habent, poſtea quam contemnunt nos.*

6. MATRI ſuæ præter ætatem nubere cupienti: *d Civilia*, inquit, *ô mater jura violari poſſunt, naturæ jus nequaquam.* Significans contra naturam eſſe, ſi vetula quæ jam parere non poteſt, nubat. At hodie nubunt ſeptuagenariæ.

7. CUM in aliorum ſcelerum patratores ſevere animadverteret, *e* veſtium furibus parcere ſolet, ut Syracuſii cœnare inter ſe & inebriari deſinerent. Solent enim lopodytæ, id eſt, veſtium fures in balneis frequentibuſque conviviis venari. Quemadmodum autem in balneis veſtes deponuntur, ita in conviviis ſummæ veſtes abjici ſolent, ut togæ, palliaque.

8. HOS-

a *Adulterium in Regis filio.* b *Liberalitas regia.* c *Nudus non metuit.* d *Nuptiæ intempeſtivæ.* e *Temulentia caſtigata.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

8. HOSPES quidam ajebat ſe velle cum Dionyſio privatim colloqui: Demonſtraturum enim quo modo poſſet præſcire quinam ipſi molirentur inſidias. Rex admiſit hominem, juſſitque dicere ſemotis arbitris. At ille: *a Da mihi*, inquit, *talentum, ut exiſtimeris à me audiſſe inſidiatorum indicia.* Dedit, ac ſimulavit ſeſe audiſſe, admiratus hominis commentum. Nam fucus ille vehementer utilis erat ad deterrendas inſidias. Sunt qui narrant Maximilianum Cæſarem ſimili arte ſimulaſſe magicas artes, induſia, gladioſque fortunatos, genios anulis incluſos, quo facinoroſis & hoſtibus eſſet formidabilior.

9. CUIDAM percunctanti num eſſet otioſus: *b Abſit*, inquit, *ut hoc mihi unquam accidat.* Senſit turpiſſimum eſſe Regi vacare unquam à Reipublicæ negotiis. Ubi ſunt igitur qui bonam diei partem alea nugiſque tranſigunt.

10. CUM ad eum delatum eſſet, *c* duos adoleſcentes inter pocula multa convitia tum in ipſum, tum in ejus tyrannidem dixiſſe, ambos vocavit ad cœnam, & animadvertit alterum largius potum multa nugari, alterum raro cauteque bibere: illum dimiſit, ut qui natura vinolentus per temulentiam maledicus fuiſſet: hunc interfecit, ut qui ſtudio malevolus & hoſtis eſſet. Præclarum exemplum prudentiſſimi Principis, ſed quid hoc ad apophthegmata?

11. EXPOSTULANTIBUS quibuſdam, quod honore dignaretur, cæteriſque præferret hominem improbum ac civibus inviſum: *d Volo*, inquit, *eſſe quem me magis oderint.* Agnovit ingenium multitudinis, ſi ſit in quem invidiam odiumque derivent, mitiores ſunt in Principem. Eoque videas nonnullos Monarchas quibuſdam, quos tamen ex animo non ament, plurimum dignitatis & auctoritatis permittere, ut ipſi tutiores ſint à furore multitudinis: qui ſi exſtiterit, habent victimam qua civium iram mitigent.

12. CORINTHIORUM legatis ad ſe miſſis donaria prout mos eſt obtulit: quæ cum illi negaret ſe acce-

a *Fucus utilis.* b *Otium Rege indignum.* c *Ebrietati condonatur.* d *Invidia in alium derivata.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

accepturos, eo quod lex eſſet apud ipſos vetans, ne legatione fungentes munera acciperent à Principe: *a Rem*, inquit, *abſurdum facitis, qui quod unum bonum habet tyrannis, hoc tollitis, dum docetis etiam beneficium à Tyrannis accipere periculoſum eſſe.* Ille gravem contumeliam judicabat oblata recuſare munera, cum hac una re Tyranni ſe poſſint aliis commendare. Tyrannidem enim adeptis ſupereſt ut potentiæ invidiam munificentia comitateque leniant.

13. CUM audiſſet quendam è civibus *b* aurum habere domi defoſſum, id ad ſe deferri juſſit. Verum poſtea quam is ſuffuratus auri paullulum in aliam urbem commigraſſet, ibique mercatus eſſet agrum, revocato Dionyſius totum aurum reddidit, ut qui jam divitiis uti cœpiſſet, deſiiſſetque rem utilem inutilem reddere. Satis declaravit, ſe non aurum alienum appetiſſe, ſed hominis morbum ſanare voluiſſe: ſimul uſum auri legitimum demonſtravit, ſi in agriculationem impendas potius quam in uſuram.

14. DIONYSIUS dicere ſolet, *c* ſe à ſapientibus amicis ſibi cavere quando certum haberet, ne ex his quidem eſſe quenquam, qui imperare mallet quam ſervire.

15. IDEM cum intra Regiam ſacrum ex more perageretur, præcoque, ſicut conſuevit precaretur, ut per multa tempora inconcuſſum duraret imperium: *d Non tu deſines*, inquit, *abominanda nobis imprecari?* Sentiens potius à Diis optandam bonam mentem, quam ea quæ nihil conferunt ad hominis felicitatem.

16. TESCHA Dionyſii ſoror nupta Polyxeno, *e* poſtea quam maritus metu tyranni profugerat, & Rex ſororem accuſaret, quod conſcia fugæ mariti non indicaſſet. Adeone, inquit, Dionyſi me vilem abjectique animi fœminam judicas, ut ſi ſenſiſſem illum moliri fugam, non me illi navigationis & omnium fortunarum comitem additura fuerim?

17. EGRE-

a *Tyrannidem mitigat liberalitas.* b *Auro bene uti.* c *Sapientes inviſi Tyrannis.* d *Quid optandum à Deo.* e *Uxor caſta.*

17. EGREGIUM quendam citharœdum magnificis promiſſis ad ſe pellexit, jubens ut quam optime caneret. Nam quo ſcitius caneret, hoc plus laturum præmii. Cum ille per dies aliquot accurate cecinifſet, nec quidquam daret Rex, cœpit flagitare mercedem. Tum Dionyſius aſſeverat, ſe mercedem quam pollicitus fuerat, bona fide ſolviſſe. Qui, inquit ille, ne nummus quidem mihi datus eſt. *a At dedi*, inquit Dionyſius, *voluptatem pro voluptate* Neque enim ego te minus delectavi ſpe, quam tu me cantu.

18. IDEM admiratus egregiam fidem Damonis & Pythiæ: *b Rogo*, inquit, *ut me quoque in veſtram amicitiam recipiatis.* Alteri Tyrannus deſtinarat diem necis, cumque is pauculos dies petiiſſet rerum domeſticarum ordinandarum gratia, hac lege impetravit, ut alter vas amici fieret ea conditione, ut ſi ille non rediſſet ad diem præſcriptum, hic plecteretur. Rediit autem ad diem, mori malens quam amicum fallere. Ita ſervatus eſt uterque ac Regis amicitia decoratus. Tantum valet egregia virtus etiam apud Tyrannos.

19. SACRILEGIA ſua ſolet facetis dictis obtegere. Locris Proſerpinæ templum ſpoliarat: mox cum claſſis illius ſecundo vento navigaret: *c Videtis*, inquit, *quam proſpera navigatio à Diis immortalibus detur ſacrilegis?* Ex hoc colligens, aut non eſſe Deos, aut illis non eſſe moleſtia ſacrilegia.

20. JOVI Olympio detraxit magni ponderis aureum amiculum, quo cum Hieron è manubiis Carthaginenſium ornaverat, proque detracto aureo laneum illi pallium injecit, ita cavillans: *d Aureum amiculum æſtate grave eſt, hyeme frigidum, laneum ad utrumque anni tempus accommodatius eſſe.*

21. EPIDAURI Æſculapio barbam auream detraxit, quod negaret decorum, patrem Apollinem imberbem, ipſum vero barbatum conſpici. Æſculapius fingitur Apollinis filius. Apollinem autem ſemper imberbem facit Theologia Poëtica, Æſculapium barba-

a *Par pari.* b *Amicorum fides.* c *Impietas felix.*
d *Faceta rapacitas.*

barbatum: *a* ſignificans in Medico multarum rerum uſum.

22. MENSAS aureas atque æreas Diis dicatas è fanis ſuſtulit. *b* Has inſcriptio ex more Græcorum teſtabatur eſſe bonorum Deorum, ne quis manum admoliretur. At ille cavillatus eſt ſe Deorum bonitate uti. Nam boni Dii dicuntur, quod omnibus bene faciant.

23. IDEM victorias aureas, pateras, & coronas: *c* quæ ſimulachra porrectis manibus ſuſtinebant, velut offerentia, tollebat dicens, ſe oblata accipere, non eripere: addens, perabſurdum eſſe, à quibus quotidie bona flagitamus, ab his ultro porrigentibus nolle accipere.

DIONYSIUS *Junior.*

1. DIONYSIUS Junior dicere ſolet, ſe multos alere Sophiſtas, non quod illos admiraretur, ſed quod per illos admirabilis eſſe ſtuderet. Sciebat populum de illis tanquam de viris doctis magnifice ſentire, hac perſuaſione callide abutebatur ad conciliandum ſibi multitudinis favorem. Eadem arte fortaſſe Principes quidam alunt in palatiis ſuis viros eruditionis & ſanctitatis opinione venerabiles, ut populus arbitretur horum conſiliis geri pleraque.

2. CUM Pollyxenus dialecticus Dionyſio diceret. Ego te convinco: *d Nimirum verbis*, inquit, *at ego te reipſa convinco, qui tuis relictis me meaque colas.* Significans illum à ſchola ad aulam, à Philoſophis ad Tyrannum tranſiſſe, non facturum niſi hanc vitam illa judicaſſet beatiorem.

3. POSTEA quàm regno fuit expulſus, cuidam dicenti. Quid tibi Plato & Philoſophia profuit: *e Ut tantam*, inquit, *fortunæ mutationem facile feram.* Neque enim ſibi manus admovit, quod alii ſolent, ſed Corinthi ludum literarium aperuit.

4. PER-

a *Barbati Medici.* b *Anathemata.* c *Ludibrium ſacrilegio additum.* d *Res verbis efficacior.* e *Philoſophia in adverſis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

4. PERCUNCTANTI qui factum eſſet, ut cum pater ipſius tenui fortuna ac privatus ſibi Syracuſanæ civitatis principatum paraverit, ipſe Regis filius, & regnum hæreditate acceptum amiſerit: a *Quoniam*, inquit, *pater rerum potitus eſt, cum jam in odium veniſſet popularis gubernatio: ego, cum invidia laboraret tyrannis, principatum ſuſcepi.*

5. ALTERI cuidam hoc ipſum percunctanti, compendio reſpondit. *Pater*, inquit, *mihi regnum ſuum reliquit, non fortunam.* Non omnia omnibus æque feliciter cedunt.

AGATHOCLES.

1. AGATHOCLES figulo patre natus fuit. Is vero cum Sicilia potitus eſſet, Rexque declaratus, ſolitus eſt in menſa fictilia pocula juxta aurea ponere, eaque juvenibus oſtendens dicere: b *Cum antea talia fecerim*, commonſtratis fictilibus, *nunc per vigilantiam ac fortitudinem talia facio*, commonſtrans aurea. Non puduit priſtinæ, ſed glorioſius exiſtimavit regnum virtute partum, quam ſi hæreditate obveniſſet. Nam Regem naſci nihil magni eſt, at regno dignum ſe præſtitiſſe maximum eſt.

2. CUM obſideret urbem quandam, quibuſdam è muro convitia in ipſum jaculantibus, dicentibuſque. Figule, unde militibus tuis perſolves ſtipendium? Ille placidus ac ridens reſpondit: c *Cum hanc cepero.* At cum urbe vi potitus eſſet, venderetque captivos. *Si me*, inquit, *denuo convitiis affeceritis, apud heros veſtros querar de vobis:* civiliter illis exprobrans & intempeſtivam maledicentiam, & ſervitutem maledicentiæ præmium.

3. ITHACENSIBUS nautas ipſius apud eum deferentibus, quod ad inſulam appellentes pecora quædam abegiſſent: d *At noſter*, inquit, *Rex cum veniſſet ad nos, non modo pecudibus abreptis, verum ipſo etiam paſtore exoculato receſſit.* Alludens ad fabulam de Ulyſſe, qui Cyclopem Polyphemum excæcavit.

a *Prudenter.* b *Dignitas induſtria parta.* c *Maledicentia.* d *Lepide.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

DION.

1. Dion qui Dionyſium regno expulit, cum accepiſſet Calippum, cui & inter hoſpites & amicos ſuos fidebat maxime, ſibi molire inſidias, non potuit inducere animum ut illum convinceret, dicens. *Mori ſatius eſſe quam vivere, ſi non ab hoſtibus tantum, verum etiam ab amicis cavendum eſſe.* Dignus erat optimis amicis, qui mori prius habuerit, quam amico diffidere.

2. Idem exſul cum Preodoti Magarenſis opera opus haberet, & ad ædes illius veniens videret illum ob negotiorum magnitudinem ægre quenquam admittere, amicis ob id indignantibus dixit: a *Quid hunc incuſamus? Nonne & ipſi cum Syracuſis eſſemus eadem faciebamus?*

ARCHELAUS.

1. Ab Archelao in convivio quodam familiaris quidam, ſed parum humanus petiit ſibi dari poculum. Archelaus autem illico mandavit puero, ut hoc poculum daret Euripidi. Id factum admiranti poſtulatori: b *Tu quidem*, inquit, *dignus eras qui peteres, nec acciperes: at hic dignus erat qui acciperet vel non petens.* Significans alteri hoc tribuiſſe regiam familiaritatem ut auderet quidvis petere: at Euripidis boni viri pudorem hoc mereri, ut ultro donaretur aliquid.

2. Idem tonſori garrulo ſubinde roganti, quo modo te rado, ô Rex? c *Silendo*, inquit. Alter aliud reſponſum exſpectabat, & hinc dicti lepos. Quidam ſunt in curatione moroſi. Archelao ſatis erat ſi ſileret. Nobis autem interdum etiam cum ebriis pariterque loquacibus res eſt.

3. Cum Euripides in convivio formoſum illum Agathonem amplecteretur, deoſculareturque, cui jam barba provenire cœperat, Archelaus amicis dixit: d *Ne miremini: nam pulchrorum etiam autumnus pulcher eſt.* Civiliter excuſavit amicum apud amicos.

4. Ti-

a *Modeſte.* b *Ab altero petitum, alteri datum.* c *Garrulitas.* d *Civiliter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

4. TIMOTHEUS citharœdus cum ingens præmium ab Archelao ſperaſſet, *a* ac minus ſperatis accepiſſet, palam illum incuſabat: proinde aliquando canens hanc particulam. Tu vero terræ filium argentum laudas: nutu Regem denotavit, at Archelaus ſuccinuit: *Tu vero petis.* In Græcis verbis plus eſt gratiæ ob vocum affinitatem, αἰνεῖς, αἰτεῖς, id eſt, laudas, petis. Turpiter petit, qui non probat quod petit.

5. CUM à quodam aqua conſperſus eſſet amicis illum adverſus eum qui hoc fecerat inflammantibus: *b Immo*, inquit, *non me conſperſit, ſed eum quem me eſſe putavit.* Quid hac moderatione civilius? Hoc exemplo facile decet ignoſcere, qui licet in præpotentem, tamen imprudentes delinquunt.

PTOLEMÆUS *Lagi filius.*

1. PTOLEMÆUS Lagi filius plerumque apud amicos & cœnare ſolet & dormire. *c* Quod ſi quando illos viciſſim acciperet cœna, amicorum rebus utebatur, commodato ſumens ab illis pocula, aulæa & menſas. Ipſe vero ſibi non parabat plura quam exigeret neceſſitas, ſed regalius eſſe dicebat ditare, quam divitem eſſe.

2. IDEM cum peragranti Ægyptum, comitibus non conſequutis, cibarius in caſa panis datus eſſet, negavit ullum cibum unquam ſibi viſum ſuaviorem. Aderat enim optimum *d* condimentum fames.

3. CUM grammaticum notaſſet inſcitiæ, quærens ab eo quis eſſet Pelei pater, viciſſimque audiſſet, dic tu prius quis ſit Lagi pater: amicis invitantibus ad tantæ improbitatis vindictam. *e Si regium eſt*, inquit, *non pati ut à quoquam dicto attingatur, nec illud regium eſt, quenquam dicto laceſſere.* Inique petit vindictam qui prior laceſſivit, cujuſcunque dignitatis fuerit. Nec ſuæ dignitatis meminiſſe debet qui referitur, cum ejus prærogativam laceſſendo depoſuerit.

a *Apte retortum.* b *Leniter.* c *Frugalitas regia.* d *Fames condimentum.* e *Lenitas Regia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

XENOPHANES.

1. Xenophanes Lagi filius, cum ipſi Hermoneus timiditatem objiceret, quod nollet ſecum teſſeris ludere: a *Fateor*, inquit, *me non ſolum meticuloſum, verum etiam vehementer meticuloſum, ſed adverſus inhoneſta.* Honeſta formidoloſitas eſt, quæ deterret à turpibus.

DEMETRIUS *Antigoni filius.*

1. Cum Rhodum obſideret Demetrius, & in ſuburbio cepiſſet tabulam quandam Protogenis clariſſimi pictoris opus, in qua pinxerat Jalyſin, id eſt, Bacchum, Rhodiis per caduceatores obſecrantibus ut tabulæ parceret, reſpondit: b *Se citius patris imagines quam eam picturam aboliturum.* Tantum honoris habuit arti Rex.

2. Idem fœdere cum Rhodiis icto, helepolim, id eſt, machinam quandam à capiendis urbibus ita dictam, c apud illos reliquit, quæ ſimul & Regis magnificentiam, & illorum fortitudinem teſtaretur. Nec hoc inter apophtegmata recenſendum erat. Cæterum monumentum illum admonebat, Rhodum à Demetrio magnifice oppugnatam, ac Rhodios fortiter patriam defendiſſe.

3. Athæniensium qui defecerant urbem cum cepiſſet, eaque graviter rei frumentariæ penuria laboraret, protinus convocata concione dilargitus eſt illis frumentum gratis. Cumque his de rebus loquens apud populum barbariſmum commiſiſſet, vocem quampiam ſecus quam oportuit pronuntians, & quidam è conſeſſu quomodo ſonanda fuiſſet dictio loquentem interpellans admonuiſſet: d *Pro hac*, inquit, *correptione altera quinquaginta medimnorum millia vobis addo.* Utrum in hoc potius miremur benignitatem in eos qui modo fuerant hoſtes: an civilitatem, qui corrigentis officium non tantum boni con-

a *Timiditas laudata.* b *Honos arti habitus.* c *Helepolis.* d *Victor benignus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

conſuluit, verum etiam tanta mercede dignum exiſtimavit?

4. DEMETRIUS cum Megaram occupaſſet, *a* Stilbontem Philoſophum accerſitum rogavit, num quis militum aliquid rerum abſtuliſſet: Nullus, inquit. Neminem enim vidi qui ſcientiam raperet. Sentiens ſola animi bona non eſſe bellorum violentiæ obnoxia.

5. RURSUS cum Demetrius abductis omnium civium ſervis Stilbonti diceret: *b Civitatem veſtram liberam vobis relinquo.* Recte, inquit Stilbon, nullum enim in civitate ſervum relinquis.

6. LISIMACHO Demetrium impetente conviтiis, dicenteque: *c* Lamiam ſibi viſam meretricem de ſcena tragica prodeuntem, hæc erat amica Demetrii magnifice culta. Demetrius reſpondit, meretricem Lamiam eſſe modeſtiorem, meliuſque moratam, quam ipſius Penelopen: conjugem illius notans.

7. CUM Legatis à Demetrio ad Lyſimachum miſſis, Lyſimachus per otium narraret aliquando, quo modo coactus ab Alexandro cum ferociſſimo leone colluctatus fuiſſet, & cicatrices oſtenderet in cruribus ac brachiis è feræ ungulis relictas, legati dixerunt. *d* Et noſter Rex graves feræ Lamiæ morſus in collo geſtat: notantes ſuaviorum amatoriorum veſtigia, ſimul alludentes ad Lamiam belluam.

8. NEMO Demetrio fuit utraque fortuna exercitatior. Itaque ſolet in fortunam illud Æſchyli dicere:

e Σύ τοι μ᾽ ἔρυσας, σύ με καταθεῖν μοι δοκεῖς.

Id eſt:

Tu me extuliſti, tu ipſa rurſus dejicis.

9. CUM Eraſiſtratus Demetrio Antiochi filii mentem qua mori deſtinarat, indicaſſet, ſimulque faſſus eſſet, hujus affectionis cauſam eſſe amorem: Demetrius qui adoleſcentem unice adamabat, per omnia multis cum lachrymis cœpit obteſtari, ut illius incolumitati conſuleretur: *f* Cum Eraſiſtratus addidiſſet, immedicabile

a *Philoſophus bonus habitus.* b *Salſe.* c *Lamia meretrix.* d *Lamia Regis* e *Fortunæ viciſſitudo.* f *Pietas mira in filium.*

cabile malum eſſe, quod in ipſius uxorem deperiret: hoc audito Demetrius multo vehementius cœpit obteſtari, ut ob ſalutem filii cederet illi ſuam conjugem. Iſta, inquit, ô pater, tibi facile dicuntur, ſed aliud diceres, ſi tuam conjugem Stratonicem adamaret. Heic cum Rex Deos comprecaretur, ut liceret amorem filii commutare, & à medici conjuge in ſuam transferre nihil ſe non facturum, ſi modo liceret ſervare filium: Eraſiſtratus patris dextram amplexus. Nihil eſt, inquit, ô Rex, in quo jam Eraſiſtrato indigeas. Etenim cum & pater ſis & maritus & Rex, optimus eris tuæ familiæ medicus. Non enim in conjugem meam, ſed in Stratonicem tuam Antiochus deperit. Poſt hæc Demetrius edixit, ut Antiochus Rex, Stratonice quam filio ceſſit, Regina nominaretur.

10. IN machinis bellicis in tantum ingenio arteque præcelluit, ut merito de illo jactatum ſit, Demetrii machinas magnitudine ſua etiam amicis ſtuporem, pulchritudine vero etiam hoſtibus adferre voluptatem.

ANTIGONUS *Secundus.*

1. ANTIGONUS ſecundus, *a* cum Demetrius pater eſſet captus, ipſique per amicum in hoc miſſum mandaſſet ne curaret, ſi quid ſcriberet à Seleuco compulſus, neque civitates illi cederet, ultro ſcripſit ad Seleucum, cedens illi totam ditionem, ſeque obſidem offerens, ſi Demetrius pater dimitteretur. Heic pietas certabat cum pietate. Pater ſui negligens, volebat parci filio, filiique regno: filius contra patris libertatem & regno & ſeipſo priorem habuit.

2. CUM pugnaturus eſſet adverſus Ptolemæi milites, gubernatorque admoneret plures eſſe naves hoſtium: *b Pro quot*, inquit, *navibus ſupputas quod ego heic præſto ſum?* Sentiens ad victoriam plurimum habere momenti, ſi ſtrenuus Imperator præſens regat exercitum. Ptolemæus autem tum ſuis non aderat.

3. CUM aliquando cederet hoſtibus imminentibus, ajebat

a *Pietas in patriam.* b *Oculus domini.*

a ajebat ſe non fugere, ſed utilitatem à tergo ſitam perſequi. Sentiens non eſſe turpe fugere, quoties magis expedit hoſti dare locum quam conſerere manus. Dicti gratia in hoc eſt, quod cum fugere & perſequi ſint contraria, ille fugiens interpretabatur ſe perſequi magis quam fugere. Perſequimur enim hoſtem, & perſequimur id quod ſtudioſe expetimus.

4. ADOLESCENTI cuidam qui patrem habuerat fortem, quanquam ipſe non admodum ut videbatur, bonus erat miles, poſtulanti ut patris ſtipendia caperet: b *At ego*, inquit, *ô adoleſcentule, non ob patrias, ſed ob proprias cujuſque viri virtutes mercedem ac munera dare ſoleo.* Hoc ſermone juvenem exſtimulans, ut patris fortitudinem æquaret, ſi quantum ille capere ſolet, vellet accipere. Apud Græcos major eſt dicti gratia ob vocum affinitatem, ἀνδραγαθίας πατραγαθίας, quæ vox poſterior ad prioris imitationem efficta eſt.

5. ZENONE defuncto, quem unum ex Philoſophis maxime ſuſpiciebat, dicere ſolet, c geſtorum ſuorum theatrum eſſe ſublatum, quod ad illius viri judicium potiſſime componeret ſuas actiones, quem unum pro multis hominum millibus habebat.

LYSIMACHUS.

6. LYSIMACHUS in Thracia ſuperatus à Dromacheta, cum ob ſitis impatientiam tum ſe, tum exercitum dediſſet, poſtea quam bibit jam factus captivus. *O Dii*, inquit, *quam brevis voluptatis gratia me ex Rege feci ſervum.*

De Philippo quod heic habebatur, referetur ſuo loco: neque enim hoc eſt apophthegma Lyſimachi, ſed Philippi.

7. IDEM offenſus libertate Theodori, dixit illi: d *Quoniam iſtis eras moribus, patria te ejecit.* Sane, inquit, quod me ut Semele Bacchum ferre non poſſet. Sentiens ſe majorem eſſe quam ut à malis ferri poſſet, à quibus tamen non tam ſuo quam ipſorum malo pulſus eſſet,

a *Fuga excuſata.* b *Sua quiſque virtute commendetur.* c *Placere bonis.* d *Exilium excuſatum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

eſſet. Semele Bacchum conceperat ex Jove fulminante, cumque fœtum igneum ferre non poſſet, infans exſectus eſt, & Jovis femori inſutus.

ANTIPATER.

8. ANTIPATER cum didiciſſet Parmenionem ab Alexandro interfectum, dixit: a *Si Parmenio ſtruxit inſidias Alexandro, cui fidendum eſt? Si non ſtruxit, quid agendum?* Erat Parmenio velut alter Alexander in rebus militaribus. Si tantus amicus fefellit, non eſt tutum cuiquam amico fidere: ſi Alexander nihil commeritum ſuſtulit, præſtat à Regum negotiis abſtinere.

9. DE Demade Oratore jam grandævo dicere ſolet: b *Demadis ut immolatæ victimæ, nihil ſupereſſe præter linguam & ventrem.* Nam venter ex hoſtia abjiciebatur, & lingua dabatur præconi. Ita ſenex Orator tantum loquebatur. Loquacitas enim creſcit cum ætate. Tradunt autem Demadem luxui gulæ fuiſſe deditum, unde & Phocionis reprehendit frugalitatem.

ANTIOCHUS *Tertius.*

10. ANTIOCHUS tertius ſcripſerat civitatibus, c ut ſi quid per literas juberet, quod adverſaretur legibus, ne curarent, perinde quaſi ipſo neſcio ſcriptum eſſet. Interdum enim Principes dum metuunt quoſdam offendere, ſcribunt quæ fieri nollent. Quidquid autem pugnat cum legibus, hoc velut inſciente Principe tentatum haberi decet, cum ipſe nihil aliud ſit quam legum Miniſter.

11. IDEM cum Dianæ Sacerdotem vidiſſet ſupra modum eleganti forma, d continuo ſolvit Epheſo, veritus ne vis amoris aliquid ipſum facere compelleret, quod fas non eſſet. Immane quantum abſunt ab hujus ethnici Principis religione Chriſtiani milites, qui Deo dicatas virgines conſtuprare pro ludo ducunt.

AN-

a *Amicitia Regum.* b *Venter & lingua.* c *Juſte.* d *Pudice.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ANTIOCHUS *Quartus.*

12. ANTIOCHUS cognomento Accipiter, *a* cum fratre Seleuco pro regno bellum gerebat. At ubi Seleucus à Galatis victus, nuſquam appareret: ſed interfectus in prælio crederetur, depoſita Antiochus purpurea, pullam veſtem induit: rurſus paullo poſt cum audiſſet illum eſſe incolumem, pro læto nuntio Diis immolavit, fecitque ut civitates ipſi ſubditæ coronas geſtarent. Solent fratrum iræ, ſi quando inciderint, eſſe acerrimæ, ſolet regni cupiditas nihil impium aut nefarium ducere. At hic hac moderatione regnum ambiit, ut fratrem vellet incolumem. Quanquam non video cur debeat hoc inter apophthegmata recenſeri.

EUMENES.

13. EUMENES inſidiis petitus à Perſeo, credebatur extinctus. Is rumor cum Pergamum eſſet perlatus, Attalus ejus frater impoſito ſibi diademate, ductaque fratris uxore, regnum occupavit. Cæterum cum audiſſet illum vivum, ut ſolet, profectus eſt illi obviam una cum ſatellitibus haſtam geſtans. Eumenes autem amanter illum amplexus dixit in aurem: *b Ne feſtines ducere prius quam me mortuum videris:* nec præterea per omnem vitam ullam offenſi animi ſignificationem vel dicto vel facto dedit: quin etiam moriens fratri & uxorem & regnum reliquit. Cujus animi memor Attalus, cum multos ex ſe liberos haberet, nullum tamen regno educavit, ſed Eumenis filio poſtea quam adoleviſſet, adhuc vivens principatum tradidit.

PYRRHUS.

14. PYRRHUS Epirotarum Rex cum à filiis etiamnum pueris interrogaretur. Cui noſtrum relinques regnum? *c Quicumque*, inquit, *veſtrum acutiorem habuerit enſem:* ſignificans ſe non ætati daturum principatus ſucceſſionem, ſed virtuti. Hoc ſtimulo liberos omnes ad certamen fortitudinis excitavit.

15. IN-

a *Pietas in fratrem.* b *Humanitas fratrum.* c *Virtus ſuccedit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

15. INTERROGATUS uter melior tibicen videretur, Python ne an Chariſius: *a Polyſperches*, inquit. Is erat egregius Dux exercitus. Contempſit artem imbellem, & utrique prætulit ſtrenuum Ducem.

16. BIS cummiſſo cum Romanis prælio vicerat, ſed deſideratis compluribus amicis ac Ducibus: heic Pyrrhus: *b Si uno*, inquit, *adhuc prælio Romanos vicerimus, actum fuerit de nobis.* Quod victi ſolent dicere, hoc dicebat victor, declarans victoriam magno emptam non eſſe victoriam, ſed calamitatem.

17. CUM è Sicilia ſolveret, fruſtratus ejus videlicet potiundæ ſpe converſus ad amicos: *c Cujuſmodi*, inquit, *palæſtram reliquimus Romanis & Carthaginenſibus*: ſignificans ſe certamen hoc cruentum & operoſum libenter aliis cedere. Interdum felicius eſt non aſſequi, quam nimio mercari quod ambis.

18. PYRRHUS ei cui delectum militum commiſerat, dixiſſe fertur: *d Tu grandes elige, ego eos forteis reddam.* Significans inſtitutione fieri bonum militem. Fertur autem Pyrrhus diſciplinæ militaris optimus fuiſſe magiſter.

19. IDEM dicere ſolet, plures urbes Cineam oratione ſubegiſſe, quam ipſe cœpiſſet armis. Erat autem Cineas Theſſalus, vir magni ingenii, qui audito Demoſthene ad illius æmulationem ſe contulerat, ſed vim præcipue exprimens. Confirmatum eſt itaque quod dicit Euripides:

e Πᾶν ἐξαιρεῖ λόγος,
Ὃ καὶ σίδηρος πολεμίων δράσειεν ἄν.

Id eſt:

Cuncta ſermo conficit,
Quæcunque ferrum efficere poſſit hoſtium.

20. CUM rebus feliciter geſtis domum rediſſet, & à ſuis aquila diceretur: *f Per vos*, inquit, *aquila ſum. Cur enim non eſſem, cum veſtris armis veluti pennis ſublever?*

a *Ars imbellis.* b *Victoria magno empta.* c *Magno paranda.* d *Inſtitutio.* e *Eloquentiæ vis.* f *Aquila in nubibus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

lever? Modeſtiſſime glorioſi cognominis laudem in ſuos milites transferens, vitavit invidiam.

21. IN Ambracia cum amici ſuaderent, ut quendam maledicum multa in ipſum blâterantem expelleret: *a Satius eſt*, inquit, *ut heic apud paucos nobis maledicat quam apud omnes obambulans.*

22. CUM Athenas veniſſet, & ingreſſus arcem Palladis rem divinam feciſſet, eodem die deſcendens ex arce, collaudavit quidam Athenienſium erga ſe fiduciam, cæterum admonuit, ſi ſaperent, ne poſthac cuiquam Regum portas aperirent. *b* Significans omnibus Regibus natura inviſam populi libertatem.

23. METON quidam, cum in concione Tarentini tractarent de bello ſuſcipiendo, deque Pyrrho adſciſcendo, ſumpta corona & lucerna, præcedente tibicine velut ebrius commeſſabundus venit in forum, atque ut fit, aliis applaudentibus, aliis ridentibus, nonnullis etiam ad canendum hominem invitantibus, proceſſit in concionem, ac tanquam cantaturus adſtitit. Silente vero turba dixit: *c Recte facitis viri Tarentini, qui jocari ludereque dum licet, qui velint, permittitis. Atqui ſi ſapitis, omnes hac ludendi libertate fruemini prius quam Pyrrhus adveniat. Nam tum non noſtro, ſed illius arbitrio vivendum erit.*

24. CINEAS ut Pyrrhum à bellandi ſtudio revocaret, ſic per otium cum illo colloquutus eſt, Romani feruntur bellaciſſimi, ſed his ſuperatis quid dein agemus Pyrrhe? *d Tum Italiam*, inquit Pyrrhus, *totam occupabimus.* Heic denuo Cineas, quid Italia ſubacta? *Sicilia*, inquit Pyrrhus, *proxima eſt.* Tum Cineas. Num hic erit militiæ finis? *Nequaquam*, inquit Pyrrhus, *ſed hæc tantum præludia ſunt ad res majores: Supereſt Lybia & Carthago.* Recte, inquit Cineas: nam his potitus facile & Macedoniam recipies, & Græciæ dominaberis. Sed deletis omnibus quid tandem faciemus? Hic arridens Pyrrhus: *Tum*, inquit, *otium agemus, ô beate, & quotidie Cothon erit, mutuiſque ſermonibus nos invicem delecta-*

a *Moderate.* b *Reges non admittendi.* c *Sapiens ſub ſtulti perſona.* d *Conſilium prudens.*

lectabimus. Tum Cineas: At quid vetat, ô Rex, quo minus nunc jam iſto otio, iſto Cothone & mutuis ſermonibus perfruamur? Nunc enim citra negotium ſuppetit nobis ea facultas, quam per ſanguinem, per moleſtias, per pericula tum noſtra tum aliorum ſequimur, incerti an aſſecuturi.

25. Cum Pyrrhus Rex falſas adventus ſui cauſas prætexens Laconicam invaſiſſet, diripuiſſetque: Lacedæmoniorum legatis expoſtulantibus quod non indicto bello Laconicam invaſiſſet: a *Nec vos*, inquit, *Spartani, quod facturi eſtis, prius aliis denuntiatis.*

In victoria Tarentina Romanorum militum virtutem ac Ducum prudentiam admiratus exclamavit. *O quam facile erat orbis imperium occupare, aut mihi Romanis militibus, aut me Rege Romanis.* Ita Florus in Epitomis lib. 1.

ANTIOCHUS.

26. Antiochus ille qui bis exercitum duxit adverſus Perſas, cum in venatu quodam feram inſequitur, aberrans ab amicis ac famulis in caſam pauperum quorundam, quibus ignotus erat, introiit: atque inter cœnam injecta mentione Regis audivit quod cætera quidem probus eſſet, ſed pleraſque functiones mandaret amicis improbis, ipſe ad eorum facta connivens: tum quod immodico venandi ſtudio frequenter neceſſaria negligeret. Ad hæc tum temporis nihil reſpondit, nec quis eſſet prodidit: verum ubi diluculo ſatellites veniſſent ad caſam, jamque agnoſceretur, allata purpura, ſimul cum diademate: b *Age*, inquit, *ex quo vos indui, heri primum vera de meipſo audivi.* Nam fere hoc ſtudio eſt his qui vivunt in aulis Principum, ne quid audiant niſi blandum auribus.

27. Idem cum urbem obſideret Hieroſolymam, c Judæis ad maximum illud feſtum celebrandum ſeptem dies petentibus, non ſolum eos conceſſit, verum etiam tauros auratis cornibus adornatos, magnamque thymia-

a *Inexſpectato.* b *Reges raro verum audiunt.* c *Benignitas in hoſtes.*

niamatum & aromatum vim uſque ad portas urbis um pompa ſolemni deduci juſſit, traditaque illorum acerdotibus hoſtia ipſe in caſtra rediit. Judæi vero Re- is benignitatem admirati, protinus à feſto peracto in idem illius ſeſe dederunt. Hoc ut bellum eſt ſtratege- na, ita nihil habet apophthegmatis, unde probabile eſt à ſtudioſo quopiam adjectum in Plutarcho.

28. ANTIOCHUS cum à L. Scipione ultra Taurum montem ſubmotis imperii finibus, Aſiam provinciam, vicinaſque ei gentes amiſiſſet, gratias egit populo Romano, quod magna parte curarum per eos liberatus eſſet. Intellexit vir prudens, unius hominis animum quamvis vigilantem, non poſſe tot negotiis parem eſſe.

GRÆCORUM DUCUM APOPHTHEGMATA.

THEMISTOCLES.

1. THEMISTOCLES cum eſſet adoleſcens, in compotationibus ac mulierum amoribus volutabatur. At poſtea quam Miltiades factus Imperator apud Marathonem deviciſſet Barbaros, jam nullus offendit illum quidquam agentem præter decorum. Percunctantibus autem unde ſic eſſet repente mutatus: *a Miltiadis*, inquit, *trophæum non patitur me dormire, neque ceſſare*: Gloriæ ſtudium excuſſit amorem voluptatum clavuum, ut ajunt.

2. INTERROGATUS utrum Achilles eſſe mallet, an Homerus: *b Dic ipſe prius*, inquit, *utrum malles eſſe victor in Olympiis an præco, qui victores pronuntiat*: ſentiens multo præſtantius eſſe res egregias gerere, quam geſtas celebrare, Homerum præconi conferens.

3. CUM Xerxes ingenti illa claſſe deſcenderet in Græciam, *c* Themiſtocles metuens ne Epicydes Demagogus, homo turpiter lucri avidus ac formidoloſus, ſi na-

a *Gloriæ ſtudium.* b *Præcones Poëtæ.* c *Corruptela munerum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſi nactus eſſet imperium perderet civitatem, pecunia data illi perſuaſit, ut à militari præfectura abſtineret. Nec hoc quidem video cur inter apophthegmata debeat commemorari.

4. ADIMANTUS abhorrens à pugna navali, ad Themiſtoclem qui Græcos huc hortaretur incitaretque ita loquutus eſt. O Themiſtocles, qui in certaminibus ante alios proſiliunt, mos eſt flagris cædere. Cui Themiſtocles: *a Sic eſt Adimante, ut dicis, ſed nec eos, qui ſe ſubducunt, coronat quiſpiam.* Adimantus notavit in Themiſtocle præcipitem audaciam, ille viciſſim illum inſimulavit formidoloſitatis, qui cum oportunitas invitaret, detrectaret pugnam.

5. CUM Eurybiades baculum ſuſtuliſſet in Themiſtoclem obſtrepentem *b Percute*, inquit, *ſed tamen audi:* præſens animus, & ſuo fidens conſilio.

6. IDEM cum Eurybiadi non perſuaderet, ut in anguſtiis committeret, navale prælium, clam ad Barbarum miſit qui illum hortaretur, ne formidaret Græcos fugam adornantes. *c* Perſuaſus Rex prælio ſuperatus eſt, nimirum pugna commiſſa loco Græcis commodiſſimo. Poſt hæc denuo miſit ad illum qui monerent ut quam poſſet ocyſſime fugeret ad Helleſpontum, Græcos enim de ſolvendo ponte cogitare: hæc callide, quo cum hoc ageret ut Græcos ſervaret, Regis incolumitati proſpicere videretur. Hoc ingenio Græciam à Barbaris liberavit non minore gloria, quam Miltiades retulerat ex Marathonia victoria.

7. SERIPHIO cuidam objicienti, quod non ex ſeſe, ſed ob urbis nobilitatem celebris eſſet: *d Vera*, inquit, *prædicas. Neque enim ego ſi Seriphius eſſem, clarus eſſem, neque tu ſi Athenienſis:* non infitiatus eſt urbis celebritatem nonnihil facere ad illuſtre nomen, ſed illum eſſe tam ignavum, ut etiam ſi fuiſſet natus Athenis, nihilominus fuiſſet obſcurus futurus.

8. ANTIPHATES adoleſcens qui prius Themiſtoclem amantem fugerat ac faſtidierat, ubi vidit illum gloria

a *Retortum crimen.* b *Fiducia.* c *Exſul in patriam pius.* d *Obſcuritas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

[..]loria celebrem potentiaque magna pollentem, ultro [..]diit illum blandiens: cui Themiſtocles: *a O adoleſcens, ſero quidem ambo, ſed tamen ſapere cœpimus:* ſentiens illum non arripuiſſe occaſionem ſeſe offerentem, ſibi vero non vacare per negotia talibus affectibus indulgere.

9. SIMONIDI petenti ut in negotio quodam ſententiam injuſtam pronuntiaret: *b Neque tu*, inquit, *bonus Poëta fueris ſi præter muſicæ modulos caneres; neque ego Princeps bonus, ſi contra leges pronuntiem.*

10. FILIUM quem mater adamabat atque in deliciis habebat, plurimum omnium Græcorum poſſe colligebat hunc in modum: *c Athenienſes*, inquit, *dominantur Græcis, ego Athenienſibus, mihi mater, matri filius.*

11. CUM ex procis filiæ virum probum diviti prætuliſſet, quibuſdam hoc admirantibus: *d Malo*, inquit, *virum abſque pecunia, quam pecuniam abſque viro.* Vir ſtrenuus facile parabit pecuniam, ignavo pecunia inutilis eſt.

12. CUM prædium venderet, juſſit præconem hoc addere, *e* quod bonum haberet vicinum: ſentiens juxta Heſiodum, ex bono vicino plurimum eſſe utilitatis, ut contra, ex malo nòxæ plurimum.

13. ATHENIENSIBUS ipſum contumelia afficientibus: *f Quid tumultuamini*, inquit, *adverſus eos, à quibus ſæpenumero fuiſtis affecti commodis?* Ajebat autem ſe ſimilem platanis, ſub quarum umbra accurrunt homines afflicti tempeſtate, & eaſdem ſimul ut rediit ſerenitas vellunt, convitiiſque petunt: ſentiens hunc eſſe populi morem, ut in belli periculis implorent opem fortium virorum, in pace contemnant ac vexent eoſdem.

14. IN Eretrienſes ita cavillari ſolet, ut diceret eos ſimiles piſcium, qui gladioli vocantur, quippe qui gladium quidem haberent, cor autem non haberent: notans

a *Occaſio neglecta.* b *Juſte.* c *Affectus privati.* d *Vir pecunia potior.* e *Vicinus bonus.* f *Ingratitudo.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

tans illorum ignaviam, *a* quod armatis non adeſſet animus.

15. POSTEA quam Themiſtocles primum Athenis, mox tota Græcia depulſus, ad Perſarum Regem confugiſſet, admiſſus juſſus eſt dicere: at ille reſpondit, orationem ſimilem eſſe picturatis ſtragulis. *Nam quemadmodum*, inquit, *illæ dum extenduntur, oſtendunt imagines, dum contrahuntur, celant eaſdem & abolent: itidem fit in oratione.* Petiit autem anni ſpatium, ut interim Perſicam linguam ſuo arbitrio perdiſceret, ne Regi per interpretem cogeretur, ea quæ ſentiret explicare. Diffiſus eſt interpreti, qui dum quædam omittit, quædam addit, quædam aliter narrat, perdit orationis gratiam. Ubi vero multis muneribus à Rege eſt honoratus, citoque factus dives, dixit ſuis: *O pueri, perieramus, niſi periſſemus.* Perire videtur qui cogitur exſulare, at Themiſtocli feliciter ceſſit exilium.

16. CUM Xerxes expugnatis Thermopylis crudeliter tractaſſet Aſtum, *b* & hac fama perterriti claſſiarii cogitarent de repetenda domo, idque plerique ſuaderent, ſolus Themiſtocles obſtitit, dicens eos univerſos hoſtibus fore pares, diſperſos vero perituros. Ita Probus Æmylius.

17. THEMISTOCLIS pædagogus dicere ſolet. *c* Nihil, inquit, mediocre futurus es ô puer. Nam aut magnum bonum eris Reipublicæ, aut magnum malum. Generoſa indoles, ſi accedat recta inſtitutio, magno bono eſt patriæ: ſin ad vitia degeneret, ingens adfert malum.

18. QUONIAM *d* adoleſcens feroci mutabilique ingenio videbatur mirantibus mutatos mores dicere ſolet, aſperos & indomitos pullos in optimos equos evadere, ſi quis illis adhibeat diſciplinam rectamque inſtitutionem.

19. AD Olympiæ celebritatem profectus cum in ſtadium proceſſiſſet, omnes neglectis certaminibus oculos in ipſum intenderunt, in eoque contemplando diem

a *Armata timiditas.* b *Conjunctæ vires.* c *Nil medium.* d *Inſtitutio.*

diem totum conſumpſerunt, ac Themiſtoclem illum cum plauſu & admiratione peregrinis oſtenderunt. *a* Ea re lætus vir gloriæ cupidiſſimus dixit amicis, ſe eo die laborum quos pro Græcia ſuſcepiſſet, omnium fructum ampliſſimum reportaſſe.

20. IDEM facilitate morum multos civium ſibi conciliarat, atque hinc popularem potentiam adeptus. Itaque cuidam ipſum admonenti, bene principatum geres Athenis, ſi cunctis æqualis & communis eſſe voles, reſpondit: *b Nunquam ei ſellæ inſederim, unde nihilo plus à me ferrent amici quam alieni.*

21. IDEM ludum præteriens in quo diceretur eſſe profeſſio, rogavit quid is profiteretur: cum reſponſum eſſet, artem memoriæ, dicens: *c At ego malim artem obliviſcendi.* Vox hæc digna fuit eo qui linguam perſicam intra annum potuit ediſcere. Et ſunt, quorum oblivio nobis gratior ſit quam memoria. Facile meminimus quæ volumus, at non licet obliviſci quæ volumus.

22. CUM aliquando theatrum peteret, interroganti cuidam cujus vocem eſſet libentiſſime auditurus. *Ejus*, inquit, *à quo artes meæ quam optime canerentur.* Ingenue faſſus, ſe magno gloriæ ſtudio teneri. Solent autem olim muſici in publico virorum illuſtrium laudes canere.

23. CUM aliquando ad mare viſendi cadavera gratia acceſſiſſet, ac torques armillaſque paſſim disjectas videret, ipſe quidem præteriit, ſed amico qui ſequebatur dixit: *d Collige tu tibi, nam tu Themiſtocles non es.* Ne tam obvia quidem præda commoveri potuit, ut quidquam ageret indignum egregio Duce, cui gloria debet eſſe ſatis magnum virtutis præmium.

24. CUM apud Andrum argentum peteret: *e Duos*, inquit, *ad vos adduco Deos: Vim ac Suaſionem:* Significans ſi minus impetraret ſuadendo, ſe vi erepturum. At illi reſponderunt apud ſe quoque duas magnas eſſe Deas. Inopiam & impoſſibilitatem, per quas non liceret dare quæ petebat.

a *Gloria Ducis.* b *Æqualitas.* c *Memoria.* d *Præda contempta.* e *Dii, Vis & Suaſio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

25. Ab Artabano Regis Perſarum ſatrapa rogatus quem Græcorum diceret adveniſſe. *a Hoc*, inquit, *ante Regem nemo ſciet Artabane.* Senſerat Artabanus è colloquio non eſſe vulgarem hominem: Themiſtocles autem ignotus eſſe ſtuduit, donec ſe Regi ſuapte oratione commendaret. Rex audito Themiſtocle precatus eſt Deum ſuum Arimenium, eam mentem immittere pergeret hoſtibus ſuis, ut hujuſmodi viros à ſe expellerent.

ARISTIDES.

1. Aristides cognomento juſtus, ſemper ſue unius præſidio fretus Rempublicam adminiſtrabat, à ſodalitatibus abhorrebat, velut ab amicorum potentia, quæ ad injuriam aliis inferendam adderet animum. *b* Quantum ille vir abhorruit ab omni factione, qui non ob aliud vitabat amicitias, quam ne per illas adigeretur ad aliquid faciendum quod juſtum non eſſet aut cogeretur abſtinere ab eo quod judicaſſet Reipublica conducere. Nunc mundus undique plenus eſt ſodalitatibus, ſed titulis plauſibilibus ac religionis lenocinio commendatis. Nec his fortaſſe dediſſe nomen expedit viris inſigni virtute præditis, eo quod major pars, quæ fere deterior eſt, ſæpe cogit facere quod nollent, aut abſiſtere ab eo quod erat factu optimum.

2. Cum Athenienſes eo concitati eſſent, ut Ariſtidem oſtraciſmo, id erat damnationis genus quod teſtulis peragebatur, in exilium agerent, ac ruſticus quidam illiteratus teſtulam ad eum deferens juſſiſſet ut Ariſtidi nomen inſcriberet: *c Noſtine*, inquit Ariſtides, *Ariſtidem?* Cum ille negaſſet ſe noſſe, moleſte tamen ferre, quod juſtus cognomine diceretur: ſiluit Ariſtides & nomen ſuum inſcripſit teſtulæ, ac reddidit. Tam leni animo ferebat injuſtam damnationem. Graviſſimum autem vitæ innocenter actæ teſtimonium, è tanta multitudine neminem exſtitiſſe qui aliud objiceret quam Juſti cognomen, quod ipſe tamen ſibi non impoſuerat.

3. Era

a *Optimi ejiciuntur.* b *Factiones & fidelitates.* c *Lenitas.*

3. ERAT illi ſimultas cum Themiſtocle. Huic cum delectus eſſet collega ad peragendam legationem: *Vis*, inquit, *Themiſtocles ut in his montibus ſimultatem deponamus? Nam ſi videbitur, reverſi illam reſumemus.* Privatos affectus publicæ poſthabuit utilitati. Ex his enim fere omnis humanæ vitæ pernicies naſcitur.

4. CUM Græcis tributa indixiſſet, tanto pauperior rediit, quantum abſumpſerat in peregrinatione. *a* Atqui in tali genere functionis ſolent alii meſſem opimam metere. Eo magis ille cavit, ne quid ſuſpicionis ejuſmodi conflaret ſibi: proinde ſuis impendiis rem geſſit.

5. CUM hi verſus, quod de Amphiarao ſcripſit Æſchylus, in theatro recitarentur:

b Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει,
Βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενος:
Ἀφ' ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.

Id eſt:

Neque enim videri, at eſſe ſtudet vir optimus,
Segetem profundam mente ſtudioſa colens,
Conſilia quando hinc germinant ſalubria.

Totus populus in Ariſtidem vertit oculos, agnoſcens hoc laudis in eum competere.

6. E CONCIONE quadam, in qua fruſtra Themiſtocli obſtiterat, diſcedens clara voce teſtatus eſt, *c* res Athenienſium incolumes eſſe non poſſe, niſi & ipſum & Themiſtoclem in barathrum conjicerent: prius habens in carcerem ire, quam ob duorum ſimultatem minus recte conſuli publicis commodis.

7. QUENDAM reum egerat: *d* at cum judices poſt Ariſtidis accuſationem nollent audire reum, ſed protinus ad ſuffragia, quibus eum damnarent, properarent, Ariſtides ſupplex pro reo interceſſit apud judices, ut eum juxta legum præſcripta diligenter audirent. Tanta erat in viro legum æquique obſervatio.

8. CUM inter duos privatos cauſam cognoſceret, & alter quo Ariſtidem irritaret in adverſarium, extra

a *Integritas.* b *Sanctitas non ficta.* c *Simultas Magiſtratuum.* d *Æquitas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

cauſam multa commemoraret, quibus ille læſiſſet eum, Ariſtides interpellans hominem: *a Iſta nunc*, inquit, *miſſa fac bone vir, & ſi quid te læſit eloquere: tibi enim in præſentia, non mihi judex ſedeo.*

9. Fuit & procurator fiſci, quod munus cum ſanctiſſime geſſiſſet, tamen à Themiſtocle delatus eſt, ac repetundarum damnatus. Sed optimatum favore non ſolum illi mulcta remiſſa eſt, verumetiam eidem redditus eſt muneri: quod per ſimulationem ſic adminiſtravit, ut omiſſa priſtina ſeveritate, lenem ſe, facilemque præberet iis qui publico malo gaudent diteſcere. Horum opera factum eſt, ut populus tertio munus ſummis favoribus idem deferret Ariſtidi. Tum ille: *b Ob integre geſtum munus damnaſtis, nunc quoniam præter æquum multa conceſſi civitatis expilatoribus, honore dignum judicatis. Hoc igitur honore delato, plus mihi dedecoris afferri puto, quam damnato ac mulctato irrogaſtis.* Norat quibus artibus poſſet fieri gratioſus apud populum, niſi maluiſſet juſtus eſſe quam plauſibilis. Simile quiddam apud Terentium facit Demea.

10. Cum iret exulatum ſublatis in cœlum manibus Deos comprecatus eſt, *c* ſic proſperarent res Athenienſium, ut illis Ariſtides nunquam veniret in mentem. In rebus enim afflictis ſolet populus ad egregios viros confugere, id quod evenit. Siquidem tertio poſt anno cum Xerxes Atticam adoriri ſtatuiſſet, Ariſtides ab exilio revocatus eſt.

11. Themistocles in concione dixit, ſe reperiſſe conſilium quod ſummopere pertineret ad dignitatem Athenienſium, ſed id ejus eſſe generis, ut proferri non expediret: populus cenſuit ut uni Ariſtidi indicaret, ſi is probaret, probaturos omnes. Cum igitur Themiſtocles indicaſſet Ariſtidi, ſe de incendenda Græcorum navali ſtatione cogitare: ſic enim fore, ut Athenienſes toti Græciæ dominarentur. Ariſtides ad populum prodiens dixit: *d Themiſtoclis conſilio nihil eſſe utilius, ſed eodem nihil inhoneſtius.* Hac audita voce, populus

a *Extra cauſam.* b *Damnata integritas.* c *Vindicta neglectus.* d *Auctoritas.*

pulus vetuit ne ſuper ea re in poſterum verba faceret Themiſtocles. Heic certe populus quiddam Philoſophicum præſtitit, repudians utilitatem cum turpitudine conjunctam: ſimulque declaravit quanta ſit ſpectatæ virtutis auctoritas, qui non dubitarit Reipublicæ fortunam unius judicio committere.

12. CUM Themiſtocles irrideret Ariſtidis conſilium, hoc agentis ut ſenſus eſſet in tuto, dicens eam laudem non eſſe viri, ſed ſcrinii tuto ſervantis aurum: deinde ſummam boni Ducis laudem definiret, ſcire ac præſentire hoſtium conſilia. *Et iſthuc*, inquit, *ô Themiſtocles faciendum eſt, ſed in primis oportet habere manus abſtinentes, atque hæc egregii Ducis præcipua laus eſt.* Hoc ſermone taxavit Themiſtoclis rapacitatem.

13. CUM Ariſtides duceretur ad ſupplicium, quidam inimicus expuit illi in faciem: ille nihil aliud quam abſterſit faciem, & ſubridens ait Magiſtratui comitanti: *Admone iſtum, ne poſtea tam improbe oſcitet.* Huic ſimillimum eſt quod adſcribunt Phocioni.

14. MARCUS Imperator triduum commoratus Smyrnæ, quoniam nondum videret Ariſtidem, miſit Quinctilios qui illum ſtipatum adducerent. Cur, inquit Cæſar, te ſero videmus? *Quoniam*, inquit, *conſideratio quædam me impediebat.* Tum Cæſar hominis ſimplicitate delectatus. Quando, inquit, audiam te? *Hodie*, inquit, *propone, & cras audi. Non enim ſumus de numero vomentium, ſed exacte loquentium, licet ne, ô Imperator, adeſſe familiares dictioni?* Licebit, inquit Cæſar, eſt enim negotium publicum. Rurſus Ariſtides. *Concedatur*, inquit, *illis tum acclamare, tum applaudere quantum poſſunt.* Heic arridens Cæſar. Iſtuc, inquit, in te ſitum eſt.

15. IDEM dixit, Arimaſpas eſſe cognatos Philippi, quod ea gens gignat unoculos.

MYRONIDES.

16. MYRONIDES creatus Dux exercitus adverſus Bœotos, edixit ut Athenienſes exirent. Cum autem adeſſet congrediendi tempus, Duceſque mone-

rent nondum omnes adeſſe: *a Adſunt*, inquit, *qui pugnaturi ſunt.* Hos itaque cum videret promptos, hoſtem aggreſſus vicit: ſic interpretans eos qui ob ignaviam non ſtuduiſſent tempeſtive adeſſe, ne in pugna quidem bonam operam navaturos.

PERICLES.

17. PERICLES quotieſcumque belli Dux creatus eſſet, chlamydem induens apud ſe dicere conſuevit: *b Attende Pericles, quod geſturus es Imperium in liberos, en Græcos & in Athenienſes.* His dictis ſe vir cordatiſſimus hortabatur ut moderate gereret principatum. Magni ingenii eſt imperare liberis: at Græci pluſquam liberi tum erant: poſtremo inter Græcos liberrimi Athenienſes.

18. SUADEBAT Athenienſibus ut Æginam tollerent, veluti Pyrei pituitam, *c* quod inde ſuſpicaretur bellum oriturum. E corpore malos humores tollere medicorum eſt.

19. AMICO roganti ut pro ſe falſum diceret teſtimonium, cui adjunctum erat jusjurandum, hoc eſt, perjurium, reſpondit. *d Se quidem amicum eſſe uſque ad aram:* ſentiens aliquouſque gratificandum amicis, ſed citra violationem religionis.

20. MORITURUS hoc nomine ſibi gratulabatur, *e* quod ipſius cauſa nullus Athenienſium pullam veſtem induiſſet: ſignificans ſe nulli cauſam mortis fuiſſe, nec ulli diem ab ipſo capitis dictum. Pullati ſunt qui mortuum lugent: & olim capitis reum amici pullati pullatum comitabantur.

21. PRÆTOR collegam ſortitus eſt Sophoclem Poëtam: cumque ſimul navigarent, ac Sophocles conſpecto formoſo puero dixiſſet. En quam ſpecioſus puer: *f Decet*, inquit, *ô Sophocles prætorem non modo manus, ſed & linguam habere continentem.*

22. CUM Thucydides vociferaretur apud populum adverſus Periclem, quod in picturas ac ſtatuas ſummorum

a *Ignavi non exſpectandi.* b *Imperium in liberos.* c *Noxia tollenda.* d *Uſque ad Aras.* e *Potentia innoxia.* f *Pudice.*

rum artificum profunderet Reipublicæ cenſus, ipſe aſſurgens rogavit populum. *a Videreturne multum impendiſſe?* quo reſpondente plurimum. *Age*, inquit, *ſint igitur hæc mihi impenſa, non vobis, atque ipſis donariis Deorum meum tantum nomen inſcribam.* Hæc vox ſubito mutavit animum populi, juſſitque ut publicis impendiis pergeret, nec ullis parceret ſumptibus. Tantum valuit animus præſens, & ſermo aculeatus.

23. CUM devictis Samiis Athenas reverſus pro concione laudaſſet eos qui in bello ceciderant, cæteræ matronæ redeuntem è concione coronis ac vitris decorarunt. *b* Elpinice Cimonis ſoror propius accedens dixit illi, Præclara ſunt iſta quæ geſſiſti, & coronis decoranda, qui nos tot fortibus viris ſpoliaſti. Ad hæc aliaque convicia nihil commotus Pericles, tantum arriſit, nec aliud reſpondit quam verſiculum Archilochi:

Οὐκ ἂν μύροισι γραῦς ἐοῦσ' ἀλείφεο.

Id eſt:

Unguento anus cum ſis caveto inungier.

Significans publica negotia non eſſe curanda vetulæ. Tam enim hoc indecorum quam turpe foret eam unguentis uti. Aut ſenſit indecorum eſſe jam anui mariti deſiderio teneri.

24. SUBITO oborto ſolis defectu cum Pericles videret alios multos, ſed præcipue claſſis gubernatorem, vehementer perturbatos, chlamyde ſua texit gubernatoris faciem interrogavitque: *c Numquid hoc horrendum oſtentum exiſtimaret*: illo negante. *Quid intereſt*, inquit, *igitur, niſi quod clamyde majus eſt id quod nunc tenebras inducit.* Senſit vir prudens interventu lunæ nobis abſcondi ſolem, quemadmodum oppoſita chlamys impediebat aliorum aſpectum: nullum autem eſſe oſtentum, quod natura fit.

25. PERICLES Ariphroni volenti publico præconio quæri Alcibiadem, quod adoleſcens clam domo egreſſus ad amicum Democratem ſe contulerat, obſtitit dicens: *d Si forte nobis inſcius periit, præconio nihil aliud*

a *Gloriæ ſtimulus.* b *Aliena curare.* c *Animoſe.*
d. *Civiliter.*

agetur quam ut uno tantum die citius manifeſtum fiat illum interiiſſe: ſin ſalvus, ne per omnem quidem vitam ſalvus eſſe poterit. Civiliter excluſit Pericles adoleſcentis infamiam, quam nunquam potuiſſet eluere.

26. PERICLES *a* cum à populo vocaretur frequenter, non auſcultavit dicens: *ἀσύντακτός εἰμι.* Sentiens ſe non eſſe cogendum in ordinem, nec pro quolibet è media plebe habendum.

ALCIBIADES.

1. ALCIBIADES etiamnum puer, cum in palæſtra nexu quodam conſtrictus eſſet, unde ſe non poſſet explicare, manum colluctatoris mordicus arripuit: illo dicente, Mordes Alcibiades ut fœminæ ſolent. *b Immo,* inquit, *ut leones.* Hoc de Lacone quodam ante commemoratum eſt, ſed in diverſam ſententiam. Jam tum agnoſcere erat animum cedere neſcium.

2. HABEBAT canem quendam inſigni pulchritudine, emptum drachmarum ſeptem millibus: huic amputavit caudam, ac per urbem obambulare paſſus eſt. Demirantibus cur id faceret: *c Ut hoc,* inquit, *de me loquantur Athenienſes, nec alterius rei ſint curioſi.* Norat ingenium populi: de claris viris libenter loquimur male, illi morbo ſuppeditavit materiam leviorem.

3. PUER ludum literarium ingreſſus popoſcit Iliadem Homeri, *d* cumque ludimagiſter negaſſet ſibi eſſe quidquam Homeri, impegit illi pugnum, & abiit: declarans impudenter eum docere literas, qui non ſemper Homerum haberet in ſinu. Quid ille facturus erat, ſi pro Homero quis porrexiſſet illi Michaëlem Modiſtam aut Floriſtam?

4. CUM aliquando Periclem inviſeret, & accepiſſe illi tum non eſſe otium, propterea quod perpenderet quo pacto poſſet Athenienſibus reddere rationem: *e Nonne ſatius fuerit,* inquit, *cogitare qui fieri poſſit ut non reddat rationem?* Notans ita rem geſtam, ut non facile poſſit reddi ratio: proclivius autem

a *Auctoritas.* b *Utcumque vincere.* c *Fabulæ populi.* d *Ludimagiſter.* e *Ratio reddita populo.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

autem eſſe in totum effugere rationem, quam bene reddere.

5. ACCITUS ab Athenienſibus è Sicilia ut diceret cauſam capitis, abdidit ſeſe, dicens, eum eſſe fatuum, qui vocatus in jus quærat elabi cum liceat vitare ne eat. *a* Sentiens conſultius eſſe non committere ſe periculo, quam dare operam ut ingreſſus periculum temet expedias. Dictum Græcis ſonat jucundius ob vocum affinitatem, φυγεῖν & ἀποφυγεῖν. Græcis autem ἀποφυγεῖν δίκην dicitur, qui judicum ſententiis abſolvitur: φυγεῖν, qui vitat aut fugit.

6. CUIDAM autem dicenti. Non fidis patriæ de te judicaturæ? *b Ego ſane*, inquit, *ne matri quidem: vererer enim ne inſciens pro albo calculo nigrum immitteret.*

7. NUNTIANTI quod ipſe cum comitibus morte damnatus eſſet Athenis: *c At nos*, inquit, *demonſtrabimus illis Alcibiadem vivere:* ſimulque ſeſe ad Lacedæmonios contulit, ac bellum Decelicum, ab urbe Decelia cognominatum, excitavit in Athenienſes.

8. IMBUTUS Philoſophiæ præceptis voluptates ac artes indecoras aſpernatus eſt, diſciplinas liberales ſemper amplectebatur. Lyram hoc argumento rejiciebat, quod vocem hominis imitaretur: ex quo colligere licet, olim qui lyra canebant, ſimul & voce ceciniſſe: plectrum, quod habitum formamque liberalem immutaret in illiberalem: tibiam duplici nomine damnabat, & quod ſic mutaret oris habitum, ut vix à familiariſſimis agnoſceretur qui caneret, & quod homini propriam adimeret vocem, loquendique facultatem eriperet. Nemo enim poteſt ſimul & inflare tibiam & loqui: *d Cantent igitur*, inquit, *Thebanorum filii, qui dicere neſciunt: nobis autem Athenienſibus, ut à majoribus accepimus, gentis Princeps eſt Pallas & Apollo, quorum illa fiſtulam confregit, hic tibicinem excoriavit.* Proditum eſt priſcorum fabulis, Palladem ad ſpeculum tibia canentem, offenſam oris deformitate, projectam comminuiſſe tibiam, Apollo Marſyam canando victum excoriavit.

a *Periculum vitare ſatius.* b *Diffidentia.* c *Vindicta.* d *Amor ob malum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

TIMON *Athenienſis.*

9. TIMON Athenienſis, quem μισάνθρωπον appellat Lucianus, cum erga cæteros eſſet inhumaniſſimis moribus, fugeretque conſuetudinem hominum, ſolum Alcibiadem adamabat, *a* exoſculabaturque. Id admiranti Apemanto, cauſamque roganti, reſpondit, ideo ſibi carum eſſe adoleſcentem, quod perſpiceret illum aliquando magno malo fore Athenienſibus.

10. APUD hunc cum cœnaret Apemantus, nam & ipſum ob morum ſimilitudinem admittebat, diceretque pulcherrimum ô Timon, hoc noſtrum convivium: reſpondit Timon: *b Ita ſane, ſi tu non adeſſes.*

11. IDEM aliquando prodiit in concionem, factoque ſilentio cum omnes magnum quiddam exſpectarent, quod inſolens eſſet Timonem concionari, dixit: *c Viri Athenienſes, poſt ædes meas hortulus eſt, in eoque ficus, unde multi jam ſeſe ſuſpenderunt. Eo in loco conſtitui ſtructuram ponere: proinde viſum eſt hoc publicitus denuntiare, ut ſi qui etiam velint ſe ſuſpendere, maturent prius, quam arbor excidatur.*

LAMACHUS.

22. LAMACHUS caſtigavit quendam è Ducibus, qui deliquerat neſcio quid: & cum ille dixiſſet. Non iterum iſthuc committam. *Ne poſſis quidem*, inquit, *in bello peccare bis.* Error enim in bello mors eſt.

IPHICRATES.

13. IPHICRATES quod ſutore patre natus exiſtimaretur erat contemptui, ac tum primum opinionem ſibi paravit, poſtea quam ipſe ſaucius, hoſtem una cum armis correptum vivum in triremem ſuam deportavit. Is cum in amicorum ac ſociorum agris haberet exercitum, ac nihilo minus & vallum jaceret, & foſſam foderet accurate, cuidam dicenti. Quid metuimus? ait: *d Peſſimam eſſe Ducis vocem; haudquaquam putaram.*

a *Inhumaniter.* b *Inhumaniter.* c *Cautio adverſus omnia.* d *Contemptus.*

ram. Significans in tranquilliſſimis rebus interdum exiſtere periculum, quod nullus exſpectaſſet. Adverſus inopinatos igitur caſus proſpexit ſuis copiis, ne ſi quid accidiſſet, dicere cogeretur, non putaram. Hoc Latini transferunt ad Scipionem.

14. CUM inſtrueret aciem adverſus Barbaros, *a* dicebat ſe vereri ne hoſtes non noſſent Iphicratem, quo nomine ſolet alios hoſtes terrere. At alii dant operam, ne quis norit Ducem.

15. CAPITIS poſtulatus dixit calumniatori qui litem intendebat: *b Quale eſt quod facis homo, cum inſtet bellum, Reipublicæ perſuades ut de me conſultet, ac non potius mecum?* Sentiens id temporis maxime opus eſſe civitati conſilio operaque Iphicratis.

16. HARMODIO priſci illius Harmodæ abnepoti, generis probrum per convicium objicienti: *c Meum,* inquit, *genus à me habet originem, tuum vero in te deſiit.* Hoc imitatus eſt Cicero.

17. ORATORI cuidam in concione hunc in modum ipſum interroganti. Quis es ut tam ſublimes geras ſpiritus? num eques, aut ſagittarius, aut ſcutatus, aut pedes? *d Nihil horum,* inquit, *ſed qui his omnibus imperare didici.* Sentiens pulchrius eſſe bonum præſtare Ducem quam quemvis militem.

18. IDEM cenſebat, *e* militem & divitiarum & voluptatum avidum eſſe oportere, dicens illum audacius pericula ſubiturum, quo ſuis cupiditatibus ſuppeditaret.

19. IDEM in cauſa obrutus eloquentia patroni qui Ariſtophontem defendebat: *f Adverſariorum,* inquit, *melior eſt hiſtrio, ſed mea fabula melior.* Ut fabula nonnunquam exploditur vitio hiſtrionis, ita ſæpe melior cauſa vincitur à pejore patroni infantia ſtultitiave.

XENÆNETUS.

20. XENÆNETUS Dux civibus exprobrantibus, ſibi quod Imperator exercitus fugiſſet in bello:

a *Nomen habet momentum.* b *Intempeſtiva.* c *Nobilitas vera.* d *Dux bonus.* e *Miles dives.* f *Eloquentia victrix.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

a *At vobiſcum*, inquit, *ô capita:* probrum cum exprobrantibus communicans, neque enim Dux perſiſtere poteſt abſque militibus. Et turpiter objicit alteri vitium, à quo ipſe non eſt immunis.

TIMOTHEUS.

21. TIMOTHEUS dicebatur Dux fortunatus. Huic invidentes nonnulli pinxerant civitates ultro ſe reti implicare ipſo dormiente. Hac contumelia nihil offenſus Timotheus civiliter reſpondit: b *Si tantas urbes capio dormiens, quid facerem vigilans?*

22. AUDACE quodam milite vulnus Athenienſibus oſtentante. c *Et me*, inquit, *puduit, quod cum ego in Samo Dux veſter eſſem, catapultæ telum prope me ceciderat.* Significans hoc vulnus illi non factum in prælio cominus pugnanti, ſed procul. At bono Duci adeo cavendum, ut ne prope quidem jaculum ullum poſſit accidere. Vulnus gladio factum fortitudinem arguit, telo factum catapultæ, indiligentiæ ſignum eſt.

23. CUM oratores Charetem commendarent, cenſentes, talem creari debere Athenienſium Ducem: d *Non Ducem*, inquit, Timotheus, *ſed qui Duci ſuas ſtragulas portet.*

CHABRIAS Dux.

24. CHABRIAS dicere ſolet eos optime Ducis munere fungi, qui res hoſtium quam maxime cognitas haberent.

25. IDEM proditionis accuſatus eſt una cum Iphicrate. Cum autem ab Iphicrate objurgaretur, quod cum eſſet in periculo, tamen ad gymnaſium itaret, ſolitaque pranderet hora: e *Ergo*, inquit, *ſi quid ſecus de nobis ſtatuerint Athenienſes, te ſqualidum ac famelicum, me vero pranſum & unctum occident.*

26. QUIN & illud dicere ſolet. f *Formidabiliorem eſſe cervorum exercitum duce leone, quam leonum duce cervo.*

a *Probrum commune.* b *Scomma contemptum.* c *Cautio.* d *Magnus non fortis.* e *Miſer ante tempus.* f *Dux egregius.*

cervo. Sentiens totam belli fortunam pendere à virtute prudentiaque Ducis.

HEGESIPPUS.

27. Cum Hegeſippus cognomento Crobelos, Athenienſes in Philippum irritaret, quidam è concione ſucclamavit. Itane bellum nobis invehis Hegeſippe? a *Na per Jovem*, inquit, *& pullas veſtes, & publicas exequias, & orationes funebres, ſi victuri ſumus liberi, nec imperatis Macedonum parebimus*. Significans libertatem bene emi magno, nec ſine negotio poſſe ſervari.

28. Pytheas cum adhuc eſſet adoleſcens, acceſſit in concionem contradicturus decretis quæ tum de Alexandro condebantur. Huic cum quidam dixiſſet. Tu cum ſis juvenis audes de rebus tantis loqui? *Atqui*, inquit, *quem vos ſuffragiis veſtris Deum facitis, me junior eſt*.

PISISTRATUS.

29. Pisistratus Athenienſium Tyrannus, cum aliquot amici qui ab ipſo defecerant Phylen occupaſſent, venit ad illos ſtragulas in ſarcinam colligatas ipſe portans. Cæterum illis quid ſibi vellet percunctantibus: b *Ut*, inquit, *ſi perſuaſero, reducam vos, ſi non perſuaſero, maneam vobiſcum: ob hoc enim veni cum ſarcinis*. Egregius animus, qui nollet ſine amicis nec regnare, nec vivere.

30. Cum mater apud ipſum eſſet delata, quod adoleſcentem quendam deamaret, furtimque cum eo congrederetur, & quidem frequenter præ metu Piſiſtrati negante ſui copiam, adoleſcentem vocavit ad cœnam: peracta cœna rogavit quo modo habitus eſſet, cum ille reſpondiſſet: Suaviter: c *Hæc*, inquit, *tibi contingent quotidie; ſi matri meæ placueris*. Admodum civiliter & maternis indulſit affectibus, & adoleſcentem omni terrore liberavit.

31. Thrasybulus Piſiſtrati filiam amabat, eamque cum haberet obviam, in publico oſculatus eſt: ob id uxori maritum in Thraſibulum irritanti: Si

a *Libertas magno emenda.* b *Solerter.* c *Civiliter.*

a Si illos, inquit Piſiſtratus, *qui nos amant habemus odio, quid faciemus iis qui nos oderunt?* Ac virginem adamantem Thraſybulo dedit uxorem.

32. COMESSATORES quidam in Piſiſtrati uxorem inciderant multaque laſcive in illam tum fecerant, tum dixerant. Poſtero vero die jam decocta temulentia Piſiſtratum adierunt cum lachrymis orantes veniam. Tum Piſiſtratus: *b Vos quidem in poſterum date operam ut ſitis ſobrii, uxor vero mea heri nequaquam uſquam prodiit ex ædibus.* Humanitatis erat, quod ignovit adoleſcentibus: pietatis, quod uxoris honori conſuluit, negans tale quidquam in illam factum eſſe.

33. CUM alteram uxorem ducere ſtatuiſſet, liberis ipſum percunctantibus nunquid in ipſis haberet de quo quæreretur: *c Nequaquam*, inquit, *immo ob id potius alteram duco, quod collaudem vos, cupiamque mihi & alios iſtiuſmodi liberos naſci.*

34. DEMETRIUS Phalereus Ptolemæum Regem adhortari ſolet, ſibi pararet libros, de regno, deque militari imperio gerendo tractantes, eoſque evolveret, propterea quod ea de quibus amici non audent admonere Reges, in libris ſcripta habeantur.

35. CUM exularet, ac Thebis inglorius humiliſque viveret, audiſſetque. Craterem Philoſophum, qui ipſum inviſeret, multa placide prudenterque de moderate ferendo exilio diſſerentem: *Male ſit*, inquit, *negotiis ac occupationibus, per quas hactenus talem virum non licuit cognoſcere.*

NICOSTRATUS *Dux.*

36. NICOSTRATUS Argivus, cum ab Archidamo ſolicitaretur, tum ingenti promiſſa pecunia, tum cujuſcunque vellet Lacænæ conjugio, ut Cromnum traderet, reſpondit: *d Archidamum non ducere genus ab Hercule, quod Hercules obiens orbem ſoleat improbos afficere ſupplicio, ipſe contra ex probis faceret improbos.* Lacedæmonii

a *Civiliter.* b *Civilitas prudens.* c *Retortum mire.* d *Degeneres.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

monii vero hoc nomine potiſſimum gloriantur, quod originem ducunt ab Hercule.

EPAMINONDAS.

1. Sub Epaminonda Thebano Duce nunquam evenit, *a* ut exercitum invaderet tumultus Panicus, qui ſubito præter cauſam interdum oboriri ſolet: eum quoniam à Pane Deo credunt immitti, Panicum appellarunt.

2. Dicere ſolebat, pulcherrimum eſſe genus mortis in bello mori, *b* quod hæc mors primum cum laude fortitudinis conjuncta ſit, modo bellum geratur pro patria: deinde brevis, non diu crucians hominem, aut paullatim extabefaciens.

3. Idem dicere ſolet, *c* militum quibus arma gerenda ſunt corpus exercitatum eſſe oportere, non ſolum athletice, verumetiam militariter. Nam athletæ tantum hoc agunt, ut corpore ſint robuſto: at militem oportet corpus habere expeditum & agile. Unde & vehementer obeſis infenſus erat, adeo ut hujuſmodi quendam expulerit ab exercitu, dicens, quod vix clypei tres quatuorve tegerent ipſius ventrem, per quem nunquam vidiſſet ſua pudenda.

4. Ipse tam tenui victu utebatur, ut aliquando vocatus ad cœnam à vicino, cum reperiſſet bellariorum, opſoniorum & unguentorum apparatum, confeſtim abierit, dicens: *d Ego te ſacrificare putabam, non deliciari & illudere.*

5. Cum coquus collegis Epaminondæ de impendiis aliquot dierum rationem redderet, *e* non alia de re indignabatur quam tantum fuiſſe conſumptum olei: demirantibus autem collegis, negavit ſe offendi ſumptu, ſed moleſte ferre tantum olei exceptum intra corpus hominum. Sentiens oleum eſſe natum foris unguendo corpori, non intus explendo. Inunctum reddit corpus firmius & injuriæ patientius: infuſum in viſcera, reddit delicatius ac ſegnius.

6. Cum

a *Providentia.* b *Mors in bello.* c *Obeſus miles.* d *Frugalitas.* e *Frugalitas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

6. Cum feſtum diem celebraret civitas, omneſque compotationibus & libidini indulgerent, Epaminondas cuidam è familiaribus factus eſt obviam ſqualidus & cogitabundus. Admirante illo roganteque quid tandem eſſet rei, quod ſolus ad eum affectus modum obambularet: a *Ut vobis*, inquit, *omnibus ebrios ac ſocordes eſſe liceat.* O vocem Principe dignam. Tum maxime vigilandum eſt Principi, cum populus maxime indulget genio. At non oportet ipſi unquam vacare genialiter vivere.

7. Homini contempto qui leve quiddam admiſerat Pelopida pro eo deprecante, b non ignovit, ſed amica pro illo rogante dedit veniam: dicens ejuſmodi munera à ſcortillis accipi oportere, non à militibus. Paratus erat ad ignoſcendum, ſed quemadmodum non quævis damus omnibus, ita ſpectandum eſt cui in qua cauſa gratificemur.

8. Cum Lacedæmonii copias in Thebanos educerent, variaque Thebanis ferrentur oracula, quorum alia victoriam illis pollicebantur, alia diverſa prædicebant, juſſit bene promittentia ad dextram tribunalis poni, contraria ad lævam. Atque omnibus hunc in modum diſpoſitis, ſurrexit, dixitque: c *Si volueritis parere Ducibus, & conglomerati in hoſtem tendere, hæc vobis ſunt oracula*, oſtenſis melioribus: *quod ſi ad conflictum ſegnes timidique fueritis, hæc oracula vobis reddita ſunt*, oſtenſis deteriora pollicentibus. Mire nec oraculorum contempſit auctoritatem, nec animos militum his dejici paſſus eſt: ſed interpretatus eſt Deum proſpera polliceri ſtrenuis, infauſta timidis, quaſi à nobis pendeat rerum eventus.

9. Rursum cum copias admoveret caſtris hoſtium, tonitru facto, militibus percunctantibus quid putaret portendere Deum: d *Attonitos*, inquit, *eſſe hoſtes, quod cum tales agros haberent in propinquo, in talibus caſtra metarentur.* Solertia Ducis non ſolum terro-

rem

a *Sobrius Princeps.* b *Perſonæ reſpectus.* c *Oracula à nobis pendent.* d *Oſtentum commode interpretatum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

rem exemit animis militum, verum etiam commoda interpretatione addidit alacritatem.

10. Ex omnibus quæ præclare & honeſte geſſiſſet in vita, illud ſibi dicebat eſſe jucundiſſimum, quod utroque parente vivo Leuctrica pugna viciſſet Lacedæmonios. Vir pius non tam ſibi gratulatus eſt eam obtigiſſe gloriam, *a* quam hanc voluptatem ex ſe contigiſſe his quibus vitam ſuam acceptam ferebat.

11. Cum alias ſolitus eſſet uncto corpore hilarique vultu prodire in publicum, poſtridie ejus diei, quo feliciter pugnatum eſt in Leuctris, proceſſit ſqualidus ac ſummiſſus. Amicis autem ſciſcitantibus, ecquid illi moleſti accidiſſet: *b Nihil*, inquit, *ſed heri ſenſi me plus æquo mihi placuiſſe, ejus gaudii intemperantiam hodie caſtigo.* Adeo metuit arrogantiam vir Bœotus ac militaris, & nos non idem faciemus, quoties ſecunda fortunæ aura res nobis ſuccedunt.

12. Cum videret hoc agere Lacedæmonios, ut eam calamitatem tegerent, *c* Epaminondas ut palam faceret quanta fuiſſet illius cladis magnitudo, non quibuſlibet permiſit cadavera tollere, ſed ut quæque civitas ſua auferret. Ita factum eſt ut appareret pluſquam millenos Lacedæmonios interiiſſe. Hoc ſtrategema pro apophthegmate forſitan adjecit aliquis.

13. Jason Theſſalorum Rex venerat Thebas, belli ſocius futurus. Is cum Epaminondæ vehementer egenti aureorum duo millia miſiſſet, aurum non recepit, ſed ipſum Jaſonem intuitus: *d Injuſtis*, inquit, *imperias ipſe deterior.* Ipſe vero quinquaginta drachmis à cive quodam acceptis mutuo, pro viatico exercitus, invaſit Peloponneſum. Sentiebat iniquas eſſe divitias, quæ poſſeſſorem reddunt deteriorem: at viri fortes gloria virtutis præmio contenti ſunt.

14. Rursus cum Artoxerxes Perſarum Rex ipſi tria Daricorum millia miſiſſet, Diomedontem Cyzicenum aſperius increpuit, ſi tantam navigationem ſuſcepiſſet corrupturus Epaminondam, eumque juſſit hæc verba

a *Pietas.* b *Secundis moderate gaudendum.* c *Gloria.*
d *Gloria potior.*

verba ad Regem referre: *a Si favet commodis Thebanorum, habiturus eſt Epaminondam amicum gratis: ſin minus, hoſtem.* Quid hoc animo incorruptius, non alio ſpectante quam ad patriæ commoda?

15. CUM Argivi Thebanorum eſſent ſocii, Athenienſium oratores in Arcadiam miſſi vituperarunt utramque gentem, & Calliſtratus Rhetor Oreſtem & Oedipodem civitatibus exprobrabat. Nam Oreſtes Argivus fuit, Oedipus Thebanus. Interim ſurgens Epaminondas: *b Fatemur*, inquit, *apud nos fuiſſe qui patrem occiderit, apud Argivos qui matrem necarit, ſed eos qui hoc patrarunt nos expulimus, Athenienſes receperunt.* Tanto compendio convicium retorſit in auctores.

16. IN Spartanos qui multa magnaque crimina Thebanis objiciebant: *c Hi nimirum fecerunt*, inquit, *ut breviloquentia uti deſtiteritis.* Solent Lacedæmonii de breviloquentia gloriari, ſed à Thebanis multis affecti calamitatibus multa dicere coacti ſunt, de illis conquerentes.

17. POSTEA quam Alexandrum Pheræorum Tyrannum Thebanis infenſum, Athenienſes ſibi feciſſent amicum ac ſocium, iſque polliceretur illis ſe perfecturum ut minam carnium emerent ſemiobolo, videlicet ſignificans ſe tantum pecudum ac jumentorum adducturum è præda: Epaminondas ſubjecit: *d At nos*, inquit, *Athenienſibus ad coquendas iſtas carnes ligna gratis ſuppeditabimus. Nam ſilvas ipſorum ſuccendemus, ſi ſe plus ſatis admiſceant noſtris negotiis.*

18. CUM ſtuderet Bœotos, otio diſſolutiores, continenter in armis habere, ſimul ut Bœotiæ creatus eſt Imperator, his verbis illos adhortatus eſt: *e Poſthac conſultate viri, nam ſi ego militiæ præfectum agam, vobis militandum eſt:* adimens illis ſpem otii ſub tali Imperatore.

19. REGIONEM quandam ſupinam & campeſtrem belli orcheſtram appellabat, veluti theatrum unde late pateret proſpectus. *f* Eam dicebat obtineri non poſſe,

a *Patriæ commoda.* b *Integre.* c *Miſera multiloquia.* d *Mnæ.* e *Militia laborioſa.* f *Vigilantia.*

oſſe, niſi manum ſemper ſcuti loro inſertam haberent. Iam quæ montibus cincta ſunt, minore negotio tuenur. Campeſtris Regio quoniam pater omnium incurſionibus, armis tuenda eſt.

20. CUM Chabrias circa Corinthum paucos Thebanos ſub mœnibus avidius pugnantes proſtraviſſet, atque ob id trophæum erexiſſet, Epaminondas deridens hominem dixit: *a Heic ſane decebat non trophæum, ſed Hecatæum erectum eſſe.* Veteres enim ante portas in triviis congruenter Hecates imaginem ſtatuere ſolent, vel ad indicandam viam, vel in gratiam ſepultorum.

21. CUIDAM nuntianti, quod Athenienſes exercitum novis inſtructum armis in Peloponneſum miſiſſent: *b Quid*, inquit, *num igitur gemit Antigenidas, ſi Tellis novas habet tibias?* Tellis autem erat tibicen peſſimus, Antigenidas optimus. Significabat Athenienſes fruſtra novis armis inſtructos, cum his neſcirent uti.

22. SCUTATUM militem ſenſerat à captivo quodam magnam pecuniarum vim accepiſſe. Huic Epaminondas: *c Mihi*, inquit, *redde clypeum, tibi vero cauponam emito, in qua vitam degas.* Poſthac enim noles eodem modo ſubire periculum, quippe jam unus de numero divitum ac beatorum. Recte judicavit, timidum, ut eſt in proverbiis, eſſe Plutum. Magis enim metuit mortem, qui domi habet unde poſſit ſuaviter vivere.

23. INTERROGATUS quem arbitraretur Ducem præſtantiſſimum, ſeipſumne an Chabriam an Iphicratem: *d Id*, inquit, *judicatu perdifficile eſt donec vivimus.* Alludens ad illud Solonis, neminem dicendum beatum ante obitum. Quandiu vivit homo, poteſt & ad meliora proficere, & ad deteriora degenerare.

24. CUM è Lacedæmone reverſus, cum ſuis collegis capitis poſtularetur, ut qui præter legem, Bœoticæ præfecturæ menſes quatuor adjeciſſet, juſſit, ut Duces in ipſum rejicerent crimen tanquam vi compulſi. Ipſe autem pro ſe dixit, ſe non habere ſermones factis meliores: ſentiens ipſas res geſtas reo patrocinari debere.

Quod

a *Trophæum ridiculum.* b *Arma indigna viri.* c *Miles ditatus.* d *Finis vitæ ſpectandus.*

a *Quod ſi*, inquit, *omnino dicendum eſt aliquid apud judices, peto ut cum me occiderint, columnæ damnationis titulum inſcribant, quo Græci videant, quod Epaminondas Thebanos nolentes coëgerit Laconicam, quæ per quingentos annos capi non poterat, ac Meſſenam incoluerat annis* CCXXX. *igni ferroque populari, tum Arcades inter ſe conciliare, reſque illorum componere, denique Græcos libertati reſtituere.* Nam hæc illo tum Imperio geſta ſunt. His auditis judices diſceſſerunt multum ridentes, ac ne calculos quidem de illo colligere voluerunt. Quod totius cauſæ periculum à Ducibus in ſe unum recepit, dubites humaniuſne factum ſit an animoſius: ſimul autem docuit quantam fiduciam homini præſtet egregiorum meritorum conſcientia.

25. IN ſuprema pugna apud Matineam ſauciatus, b delatuſque in tentorium, vocavit ad ſe Daiphantum, poſt illum Iollidam, ubi audivit eos viros interiſſe, juſſit omitti bellum cum hoſtibus, quandoquidem jam exercitus Duces non habebat: ac verbis ipſa res teſtimonium præbuit, quod Epaminondas optime noſſet cives ſuos. Et hoc videtur apophthegmatibus adjectum.

26. MENECLIDES invidens Epaminondæ gloriæ, ſuaſit populo ut pacem haberent bello potiorem. Cui Epaminondas: c *Fallis*, inquit, *cives tuos, qui otii nomine eos ad ſervitutem vocas.* Pax enim bello paratur, nec eam tueri licet, niſi cives ſint ad bellum inſtructi.

27. EIDEM exprobranti quod non duxiſſet uxorem: d *Nullius*, inquit, *conſilio, ô Meneclida, hac in re minus uti velim quam tuo.* Notans illum quod uxorem haberet parum ſecundæ famæ.

28. RURSUS eidem objicienti quod Agamemnonis gloriam æmularetur: e *Falleris*, inquit, *nam ille totius Græciæ præſidiis uſus decem annis vix unam cepit urbem, ego unius hujus urbis præſidiis, uno die profligatis Lacedæmoniis totam Græciam liberavi.*

29. CIVIUM ſuorum injurias patientiſſime ferebat,

a *Fiducia meritorum.* b *Ducis præcipua victoriæ ſpes.* c *Pax bello parta.* d *Morſus tectus.* e *Agamemnone major.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

bat, dicens, *eſſe nefas iraſci patriæ*: quemadmodum parentum injurias ulciſci pietas vetat.

30. PELOPIDÆ increpanti quod nullos tolleret liberos, male in hoc conſulens patriæ: *a Vide*, inquit, *ne tu pejus conſulas, qui talem patriæ filium relicturus ſis.* Habebat enim Pelopidas filium improbum & infamem. *Mihi*, inquit, *Leuctrica pugna pro liberis erit, nunquam interitura.* In hoc enim ſuſcipiuntur liberi, ne pereat noſtri memoria. At hoc melius præſtant egregia facinora: nam liberi frequenter offuſcant parentum gloriam.

31. CUM ſentiret vulnus eſſe lethale, non prius ferrum eduxit, quam audiſſet Thebanos viciſſe: *b Tum ſatis*, inquit, *vixi, invictus enim morior*: & educto ferro protinus efflavit animam.

32. VALERIUS narrat illum quæſiſſe, an ipſius clypeus eſſet ſalvus: ut audivit ſalvum, rogaſſe an hoſtes eſſent devicti. Cum audiſſet penes Thebanos eſſe victoriam, ita loquutum militibus. *Non finis commilitones vitæ meæ, ſed melius & altius initium advenit. Nunc enim veſter Epaminondas naſcitur, quia ſic moritur.*

33. CUM illi per invidiam & contumeliæ gratia ſordidus quidam & contemptus. *c* Magiſtratus delegatus eſſet à populo Thebano, non aſpernatus eſt dicens, non ſolum Magiſtratum oſtendere virum, ſed virum viciſſim oſtendere Magiſtratum: itaque geſſit, ut deinceps tanquam honeſtum munus à multis ambiretur, cum antea nihil aliud fuerit, quam cura ſordes & ſtercora ex angiportis ejiciendi.

34. IDEM cuidam egeno mandavit, ut à quodam ex amicis ipſius talentum peteret, petiit & accepit. Amico percunctanti cur id juſſiſſet: *d Quoniam*, inquit, *ille cum vir ſit probus, inopia premitur: tu vero dives es, multa de publico depeculatus.* Epaminondas ipſe pauper hac ratione ſubvenit egenti. Bonorum enim probrum eſt, virum probum egere neceſſariis.

35. TEMPORE belli Leuctrici cum accepiſſet quen-

a *Benefacta pro liberis.* b *Mors generoſa.* c *Vir Magiſtratum ornat.* d *Benigniter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

quendam ſtrenuum virum periiſſe morbo, per jocum dixiſſe fertur: a *Unde fuit illi moriendi otium in tantis negotiis?* Frequenter autem non minima morbi pars eſt imaginatio metuſve morbi. Hunc languorem ſolet excutere negotiorum ardor.

PELOPIDAS.

1. PELOPIDAS in præfectura rei militaris Epaminondæ collega, cum amici dicerent illi rei neceſſariæ, videlicet colligendi pecunias, nullam eſſe curam: b *Ita per Iovem*, inquit, *neceſſaria, ſed huic Nicomedi:* oſtendens hominem claudum ac mancum. Senſit fortibus viris nihil eſſe opus pecunia.

2. UXORI quæ ipſum ad bellum proficiſcentem rogabat muliebriter ut ſervaret ſeipſum: c *Alii*, inquit, *ut iſthuc faciant monendi ſunt.* Nam Princeps ac Dux hortandus eſt potius ut ſervet cives. Vox Imperatore digna, cujus eſt civium multorum ſalutem ſuæ unius incolumitati anteponere.

3. CUM è militibus quiſpiam qui videret Lacedæmonios per anguſtias montium adventare, dixiſſet Pelopidæ, incidimus in hoſtes: d *Qui potius nos in illos*, inquit, *quam in nos illi?*

4. AB Alexandro Phæreorum Tyranno præter fœdera captus ac vinctus Pelopidas, convitia congeſſit in fœdifragum: ut autem iratus ille dixit, Mori properas: e *Admodum*, inquit, *quo magis in te exaſperentur Thebani, tuque citius des pœnas violati fœderis, Diis pariter atque hominibus inviſus.*

5. THEBE Tyranni uxor adiit Pelopidam, dixitque ſe mirari quod vinctus eſſet tam hilaris: f *At ego*, inquit, *magis te miror, quod non alligata feras Alexandrum.*

6. POSTEA quam Epaminondas Pelopidam liberum reduxiſſet, ajebat ſe gratiam habere Alexandro, per quem experimento comperiſſet, ſe non tantum ad bellum, ſed etiam ad mortem bene animatum eſſe.

7. CUM

a *Otium.* b *Pecunia contempta.* c *Dux aliorum ſervator.* d *Animoſe.* e *Libere.* f *Mortis contemptus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

7. Cum Pharſali congreſſus eſſet cum Alexandro Pheræorum Tyranno, milites admonuerunt, duplo plus Theſſalorum eſſe cum Alexandro, quam ipſe Thebanos haberet: *a Tanto*, inquit, *melius nobis erit, plures enim vincemus.* Hoc & alteri cuidam adſcribitur.

8. De eo Plutarchus Sympoſiacon libro ſecundo refert quiddam per quam feſtivum. Convivium agitans cum collegis Ducibus, in fine convivii bibit acetum. Percunctantibus num id conduceret ad ſanitatem: *b Neſcio*, inquit, *illud ſcio, bonum eſſe ad hoc, uti quis meminerit domeſticæ diætæ, ſive domeſticorum negotiorum*, ſentiens conducere adverſus crapulam, & conferre ſobrietati: ſimul indicans ſe domi parciſſimo victu agere ſolitum.

MANIUS CURIUS.

9. Manius Curius nonnullis arguentibus quod ex *c* agris bello partis partem exiguam unicuique militum diſtribuiſſet, magnam vero Reipublicæ, optavit à Diis, ne quando exiſteret quiſquam Romanus, cui ager exiguus videretur, qui poſſet alere dominum. Sentiens eum non eſſe Romano dignum nomine, qui plus appeteret quam quod ad victum frugalem ſatis eſt.

10. Samnites poſtea quam ab illo fuerant devicti, venerunt ad Manium Curium, ac magnam auri vim offerebant, atque id temporis forte rapula coquebat illis fictilibus. Reſpondit autem Samnitium legatis huncin modum: *d Nihil opus eſt auro talem cœnanti cœnam: ſibi vero potius eſſe aurum poſſidentibus imperare, quam aurum habere.*

C. FABRITIUS.

11. C. Fabritius cum audiſſet Romanos à Pyrrho devictos, ad Labienum verſus: *e Pyrrhus*, inquit, *non Epirotæ vicerunt Romanos.* Sentiens unius Ducis ingenio victoriam acceptam ferri oportere, non virtuti militum. Hoc pacto Romani nominis ignominiam

a *Generoſitas.* b *Frugalitas.* c *Agri modus.* d *Aurum ſpretum.* e *Dux egregius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

niam elevavit, qui cum Epirotis eſſent virtute ſuperiores, hoc ſolo erant inferiores, quod non haberent Ducem Pyrrho ſimilem.

12. Cum Pyrrhus pro redimendis captivis multum auri miſiſſet, aurum quidem non accepit Fabritius. Poſtridie vero Pyrrhus maximum elephantum emiſit, qui ignaro Fabritio à tergo ſubito barriens appareret. Id ubi factum eſt, reſpiciens Fabritius ac ridens: *a Me*, inquit, *nec aurum heri, nec hodie bellua fecit attonitum*. Senſit Pyrrhum hoc de induſtria egiſſe, ut quoniam auro boniſque verbis deliniri non poterat, immani voce belluæ terreretur. Sed expertus eſt Pyrrhus animum undiquaque inexpugnabilem.

13. Pyrrho vero hortanti ut Fabritius apud ſe ageret, Imperii ſocius futurus: *b Ne tibi quidem iſthuc expedierit*, inquit: *Nam ſi Epirotæ noſtrum utrumque pernorint, mihi Regi quam tibi parere mallent.*

14. Fabritio jam conſuli miſit epiſtolam Pyrrhi medicus, qua promittebat ſe Regem veneno necaturum ſi juberet. At eam epiſtolam auctore non prodito ad Pyrrhum remiſit, jubens illum ſibi cavere, qui peſſimus eſſet judex, tum amicorum, tum hoſtium. *c* Sentiens eum eos habere pro hoſtibus quos amplecti debebat ſi ſatis noviſſet, & hos pro amicis ducere, qui pejus illi vellent quam hoſtes.

15. Cæterum ubi compertis inſidiis Pyrrhus medicum egiſſet in crucem, *d* Fabritio captivos gratis remiſit. At Fabritius noluit eos gratis recipere, ſed parem captivorum numerum remiſit, ne à Pyrrho proditi veneficii mercedem accepiſſe videretur, negans ſe hoc indicium feciſſe Pyrrhi cauſa, ſed ne Romani viderentur dolis hoſtem occidere, ut qui viribus ſuperare non poſſent.

16. Fabius Maximus quoniam cum Hannibale confligere detrectabat, ſed mora copias illius & pecuniarum & commeatus egentes attenuebat, ſequens illum per aſpera montuoſaque, ac ſubinde obiter ſeſe oppo-

a *Animus inexpugnabilis.* b *Fiducia ſui.* c *Fides in hoſtem.* d *Nihil gratis.*

opponens, à nonnullis per ludibrium dicebatur, Hannibalis pædagogus: hoc convitio nihil commotus pergebat ſuum inſtitutum ſequi, dicens apud amicos: *a Qui dicteria convitiaque metuat, eum ſibi videri timidiorem his qui fugiunt hoſtes.* Senſit hoc turpius eſſe timiditatis vitium, quo levius eſt periculum. Nihil autem levius dictis, quæ qui formidat, quomodo ſubſtinebit impetum hoſtium?

17. CUM de Minutio illius collega, quoniam nonnullos hoſtes dejecerat, *b* multus eſſet ortus rumor, tanquam de viro nomine Romano digno, ait, ſe magis ſecundam Minutii fortunam, quam adverſam pertimeſcere. Sentiens illius temeritatem periculoſiſſimam eſſe Reipublicæ, quam ſi rerum ſucceſſus attolleret, in extremum diſcrimen adducturum univerſum populum Romanum, ſed adverſis caſibus futuram moderationem.

18. PAULO poſt cum Minutius hoſtium inſidiis ſeptus in ſummo eſſet periculo, ne cum ſuis copiis periret, Fabius è monte movens exercitum venit illi auxilio, multiſque trucidatis hoſtibus ipſum eripuit. *c* Hoc facto Hannibal ad ſuos dixit. Nonne vobis ſæpenumero prædixi fore, ut illa montana nubes nobis aliquando tempeſtatem immitteret? Hoc Hannibalis non Fabii dictum huc aliunde ſuſpicor adſcriptum.

19. POST calamitatem quam Romani acceperant apud Cannas, creatus Imperator cum Claudio Marcello *d* viro audaci, ſemperque geſtienti cum Hannibale confligere Fabius potius ſperabat futurum, ut ſi pugna abſtineret, Hannibalis exercitus dictu temporis deficeret. Id ſentiens Hannibal, dixit, ſe magis formidare Fabium à pugna quieſcentem, quam Marcellum pugnantem. Nec hoc eſt Fabii apophthegma, ſed Hannibalis.

20. MILES quidam Lucanus delatus erat Fabio, quod noctu frequenter è caſtris clam excederet, amore cujuſdam fœminæ, Fabius cum audiſſet illum alioqui

a *Convitia contempta.* b *Temeritas.* c *Facete.* d *Cunctatio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

in rebus belli præclarum eſſe virum, juſſit clam apprehenſam mulierem quam amabat miles, ad ſe perduci, quæ ſimul ut adducta eſt, juſſit accerſi virum, ad quem ita locutus eſt: *a Haud clam nobis fuit, te præter legem militarem abnoctare à caſtris: at ne id quidem prius nos latuerat te probum eſſe militem, proinde errata ante bene geſtis condonamus, cæterum poſthac eris nobiſcum: nam habeo fidejuſſorem.* Et productam mulierculam illi commendavit.

21. TARENTINOS Hannibal præſidio impoſito tenebat arce excepta: Fabius itaque dolo quam longiſſime exercitum ſuum abduxit ab urbe, quam ubi cepiſſet diripuiſſetque, ſcribæ percunctanti, quid de templorum ſimulachris ſtatuiſſet: *b Relinquamus*, inquit, *Tarentinis Deos iratos.*

22. CUM M. Livius ſibi poſtularet acceptum ferri, quod Fabius cepiſſet urbem Tarentinam, videlicet quod in arce præſidium habuiſſet: cæteris jactantiam hominis deridentibus: *c Vera*, inquit Fabius, *narras: nam niſi tu civitatem amiſiſſes, nequaquam ego recepiſſem.*

23. FABIO jam ſene filius illius conſul factus eſt, qui cum publicitus multis audientibus habuiſſet orationem, Fabius conſcenſo equo præcedebat. Cum autem juvenis lictorem miſiſſet, qui patrem juberet equo deſcendere, alii quidem factum hoc averſati ſunt: at Fabius ab equo deſiliens, non habita ætatis ratione accurrit, ac filium complexus: *d Euge*, inquit, *fili, ſapis qui intelligas quibus imperes, & quam magnum magiſtratum ſuſceperis.*

24. CUM Minutius gloriaretur, ipſius opera multum majeſtati Fabianæ dignitatis deceſſiſſe: *e Si ſaperes*, inquit Fabius, *Minuti, reputares tibi cum Hannibale certamen eſſe potius quam cum Fabio.*

25. DICEBAT abſurdum videri, ſi cum equos & canes venaticos familiaritate ciboque cicuremus potius quam catenis ac verberibus: homines feroces animo, non humanitate ac beneficiis nobis conciliemus, ſed

a *Error meritis condonatis.* b *Facete.* c *Jactantia eluſa.* d *Conſulatus majeſtas.* e *Graviter.*

ſed aſperiores in illos ſimus quam agricolæ ſunt in caprificos ac malos ſilveſtres & oleaſtros, qui has non protinus excidunt, ſed inſitione docent miteſcere.

26. FABIUS Maximus congiariorum exiguitatem notans, *a* dixit non eſſe congiaria, ſed heminaria. Congiaria dicuntur dona quæ dantur populo. Congius autem menſuræ genus eſt, qua multo minor eſt hemina. Ad menſuram igitur alludens, negavit eſſe congiarium, ſed heminarium.

HANNIBAL.

27. HANNIBAL à Minutio quem inſidiis obſederat, per Fabii copias depulſus, ubi rediſſet in caſtra, dixiſſe fertur: *b Eo prælio victum à ſe Minutium, ſe autem à Fabio fuiſſe ſuperatum*, videlicet ex eadem pugna victus & victor rediit. Perierat enim Minutius, ni Fabius ſuccurriſſet.

28. CUM Marcellus aliquot diebus continenter cum Hannibale conflixiſſet vario Marte, dixit Hannibal, *c* ſibi rem eſſe cum hoſte, qui nec victus nec victor noſſet quieſcere.

29. CUM Fabius ſimili arte recepiſſet Tarentum, quali Hannibal ceperat: *d Et Roma*, inquit Hannibal, *ſuum habet Hannibalem.*

30. CUM Romanorum Legati conditiones pacis retuliſſent apud Carthaginenſes, & Giſco quidam auſus eſſet ſuadere bellum cum Romanis redintegrandum, Hannibal indigne ferens, hominem imbellem de rebus arduis loqui, adhuc dicentem è ſuggeſto deturbavit. Hoc factum tam violentum in libera civitate demirante & indignante multitudine, Hannibal conſcenſo ſuggeſto dixit: *e Neminem mirari debere, ſi qui à primis ſtatim annis Carthaginem reliquiſſet, interim ætatem omnem in bellis & armis tranſegiſſet, minus noſſet urbanas conſuetudines:* hoc præfatus pacem ſuadere cœpit, & perſuaſit.

31. CUM adeſſet dies quo primam penſionem exigebant

a *Humanitas cicurat optime.* b *Victor & victus.* c *Pertinacia vincit.* d *Dolus dolum vincit.* e *Militaris ferocia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

gebant à Pœnis Romani, *a* totus populus ad tributi mentionem ingemuit, at Hannibal interim effuſe riſit. Ea de re increpatus ab Haſdrubale Hedo, negavit eum riſum fuiſſe gaudentis, ſed aliorum ſeras & inanes lachrymas deridentis, quæ nunc in leviore malo manarent, cum antea potius manare debuerint, quo tempore Romani claſſes, arma & ampliſſimarum victoriarum ſpolia Pœnis detraherent, ac Leges victis imponerent.

32. Cum Hannibal apud Cannas feliciſſime pugnaſſet, amicis ſuadentibus ut fugientem hoſtem inſequens in urbem irrumperet, non obtemperavit. Quam rem Barcha Carthaginienſis adeo indigne tulit, ut exclamarit: *b Vincere ſcis Hannibal, victoria uti neſcis.* Hoc dictum Titus Livius tribuit Maharbali.

33. Hannibal Giſconi nuntianti ſibi admirabilem videri Romanorum inſtructorum ad pugnam numerum: *c Immo aliud*, inquit, *mirabilius te fugit.* Quidnam hoc eſſet ſciſcitanti Giſconi. *Quod ex tam numeroſa*, inquit, *hominum multitudine, nullus appellatur Giſco.* Is Ducis jocus multum timoris detraxit, multumque alacritatis addidit militibus.

34. Idem profugiens apud Antiochum Regem agebat. Is oſtendit illi ſuum exercitum Barbarico apparatu magnifice inſtructum, ſed ad prædam magis quam ad bellum. Hæc omnia cum diligenter eſſet contemplatus Hannibal, rogavit Antiochus, num hæc omnia ſatis eſſent futura Romanis. Tum Hannibal: *d Plane ſatis arbitror, etiam ſi avariſſimi ſint Romani.* Luſit Pœnus ab inexſpectato: Rex de prælio ſciſcitabatur, iſte reſpondit de præda. Quid enim aliud eſt miles imbellis, auro, argento, cæteriſque rebus ad prædam invitantibus inſtructus?

35. Idem adhuc puer, *e* cum quæreretur de finiendo odio inter Romam & Carthaginem, pedem infixit ſolo, ac pulvere ſuſcitato tum demum finem belli fore dixit, cum altera pars in habitum pulveris eſſet

a *Lachrymæ ſeræ.* b *Uti victoria.* c *Ridicule.* d *Exercitus prædæ aptus.* e *Odium pertinax.*

eſſet redacta. Agnoſcas ingenium exitio Romanæ gentis natum.

36. INTER Scipionem Africanum & Hannibalem ortus eſt ſermo de præſtantia Ducum. Cumque Scipio rogaſſet quem primum eſſe cenſeret, reſpondit: *a Alexandrum Magnum,* quem ſecundum, *Pyrrhum Epirotarum Regem:* quem tertium, ſeipſum nominavit. At quid, inquit Scipio, ſi me viciſſes? *Tum*, inquit, *me neque ſecundum, neque tertium, ſed omnium primum cenſuiſſem.*

37. HANNIBAL bibiturus venenum quod in eum uſum paratum habebat, dixit: *b Solvamus ingenti cura populum Romanum.* Aut ut Livius refert. *Solvamus diutina cura populum Romanum, quando mortem ſenis exſpectare longum cenſet.* Id poſtremo male habebat hominem, quod Romanis jam non poſſet aliquo pacto moleſtus eſſe.

38. POST victoriam Cannenſem, ſi Hannibal recta petiſſet Romam, poterat in Capitolio prandere: ſed frui quam uti victotia maluit, Campaniam ac Tarentum peragrans: ubi mox & ipſe & exercitus ardore adeo elanguit, ut veriſſime dictum ſit, Capuam Hannibali fuiſſe Cannas. *c* Siquidem invictum apibus, indomitam armis, Campania ſole, & Bajæ fontibus calidis tepentes ſubegerunt. Refert Florus.

SCIPIO MAJOR.

1. SCIPIO ſenior ſi quando vacans à negotiis bellicis in literis verſaretur, dicere ſolet, *d* ſe nunquam minus eſſe otioſum, quam cum eſſet in otio. Senſit ſe id temporis non dare animum otio in voluptatibus, ſed de Reipublicæ commodis multa ſuo cum animo tractare.

2. POSTEA quam Carthaginem Novam quæ erat Hiſpanorum, armis ceperat, milites quidam virginem eleganti forma captam adduxerunt, eique tradiderunt. Heic ille: *e Libenter acciperem*, inquit, *ſi privatus eſſem,*

a *Præſtantia.* b *Odium pertinax.* c *Voluptas emollit indomitos.* d *Otium ſapientis.* e *Imperator caſtus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſim, non Imperator. Juvenis inſigni puellæ forma corrumpi non potuit, quo minus meminiſſet quid deceret Imperatorem. At multi ſunt hodie, qui ob hoc ipſum ſibi credunt tum licere, tum decora eſſe omnia, quod ſunt Imperatores.

3. Rursus cum obſideret oppidum humili loco ſitum, prominente illic Veneris templo, juſſit illuc profiteri vadimonia, tanquam tertio poſt die jus ibi redditurus. *a* Et quod ſe facturum prædixit, fecit urbe capta: tanta erat fiducia victoriæ.

4. In Sicilia percunctanti cuidam, qua re fretus claſſem educere pararet in Africam, oſtendit viros armatos trecentos ſeſe exercentes, præterea turrim excelſam mari imminentem, & ait: *b Nullus horum eſt qui non conſcenſa turri ſemet in mare præcipitaturus ſit, ſi juſſero:* ſentiens non perinde referre quam numeroſam educas multitudinem, modo fortis Dux educat exercitatos & dicto audientes.

5. Ubi trajecit in Africam, ac terra potitus hoſtium caſtra concremaſſet, Carthaginenſes miſſis Legatis fœdus cum Scipione pepigere, pollicentes ſe & elephantos cameloſque, & naves, & pecunias daturos. *c* Cæterum poſtea quam Hannibal abnavigaſſet ex Italia Carthaginem, cœpit illos conventorum pœnitere, eo quod jam animum recepiſſent. Id audiens Scipio, negavit ſe etiam ſi ipſi vellent, pacta ſervaturum, niſi prius imperatis adderent talentorum quinque millia, hoc nomine quod Hannibalem acceſſiſſent.

6. At poſtea quam Carthaginenſes vi adacti Legatos de fœdere ac pace ad Scipionem miſiſſent, juſſit eos qui venerant protinus abire, tanquam non auditurus eos prius quam L. Terentium ad ſe perduxiſſent. Erat autem Terentius Romanus, *d* vir probus & humanus, qui in bello captus à Pœnis detinebatur. Quem ut adduxerant, Scipio pro tribunali ſedens hominem apud ſe collocavit: moxque auditis Legatis bellum diſſolvit. Porro Terentius tanti beneficii memor triumphan-

a *Fiducia eventus.* b *Miles dicto audiens* c *Animus præſens.* d *Humaniter & grate.*

phantem Scipionem ſequebatur pileatus, velut illius libertus: quin & Scipione mortuo ad exequias multum exhibuit, aliaque ad funeris celebritatem pertinentia ſtudioſe procuravit. Sed de his poſterius. Heic in Scipione quidem habes exemplum beneficii candide ſimul & honorifice collati, in Terentio vero memoris animi ſpecimen.

7. POSTEA quam Romani trajecerant in Aſiam adverſus Antiochum Regem, iſque Legatos ad Scipionem de pace miſiſſet: a *Id*, inquit Scipio, *prius factum oportuit, non nunc cum & frenum & ſeſſorem recepiſti.* Alluſit ad Apologum de equo & ſeſſore, notiorem quam ut heic ſit commemorandus.

8. SENATUS decreverat ut pecunias ſumeret ex ærario: at cum quæſtores ærarii negarent ſe eo die aperturos: b *Ipſe*, inquit, *aperiam, quando mea cauſa clauditur, qui tanta pecuniarum vi repleverim ærarium.* Vacua non clauduntur, eo Scipio per jocum dicebat, ſibi hoc laboris ſuſcipiendum ut aperiret, qui fuiſſet in cauſa ut tam diligenter clauderetur, ut quæſtores diei ſpatium quærerent ad recludendum. Exemplum ingentis fiduciæ meritis quæſitæ.

9. CUM à petiliis tribunis plebis, multis nominibus accuſaretur apud populum Romanum, nihil ad crimina reſpondit, tantum hoc dixit: c *Hoc die, Quirites, Hannibalem & Carthaginem devici: proin ipſe ſumpta corona in Capitolium aſcendio, Jovi Optimo Maximo ſacrificaturus: ſi quis de me ſuffragium ferre velit, ferat.* Hæc locutus aſcendebat ad Capitolium relictis accuſatoribus, nondum perorata cauſa. Tantum valet egregiorum in Rempublicam meritorum fiducia, ut repente judicii rigor verſus ſit in ovationem, & reus pro ſupplice egerit triumphantem.

10. SCIPIO Africanus quibuſdam calumniantibus, quod parum ſtrenuus pugnator eſſet: d *Imperatorem*, inquit, *me mater, non bellatorem genuit.* Significans in Imperatore plus habere momenti ſolertiam

a *Frenum receptum.* b *Fiducia meritorum.* c *Fiducia meritorum.* d *Generoſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

lertiam ac prudentiam in conſiliis, quam vires in præliis.

11. IDEM dicere ſolebat, *a* hoſti non ſolum eſſe dandam viam fugiendi, verum etiam muniendam: docens moderandam eſſe victoriam, nec ſæviendum in eos qui contra ferre arma deſtitiſſent.

12. IDEM militi cui ſcutum erat elegantius ornatum. *b Non miror*, inquit, *quod ſcutum tanta cura ornaris, in quo plus habeas præſidii quam in gladio:* ſignificans illum ignavum militem. Clypeus tuetur, ſed gladius fortitudinis organum eſt. Quanquam hoc idem de altero Scipione narratur inferius.

13. IDEM dicere ſolet, *c* ii quibus ſunt equi ferociores tradunt eos domitioribus, ut his faciliori-bus poſſint uti. Sic homines ſecundis rebus effrenatos, ſibique præfidentes tanquam in gyrum rationis ac doctrinæ duci oportere, ut perſpecta rerum humanarum imbecillitate, varietateque fortunæ, reddantur moderatiores.

14. DICERE ſolet, in re militari turpe verbum eſſe. *d* Non putaram: quod aliis in rebus interdum locus datur male inſtituta poſterioribus conſiliis melioribus corrigere: cæterum quæ ferro peraguntur, ea non oportet temere aggredi, quod hic error fere eſt inemendabilis. Idem dictum locum habet & in his, quæ ſemel facta mutari non poſſunt, ut in ducenda uxore, in ſacris ordinibus.

15. CUM hoſte dicebat non eſſe confligendum, *e* niſi aut invitaret occaſio, aut urgeret neceſſitas: quod incogitantis ſit, oportunitatem oblatam negligere, & extremæ ignaviæ ſit, tum non præſtare fortem animum, cum audacia ſpem præbet incolumitatis, formidoloſitas nihil aliud quam certum promittit exitium.

T. QUINCTIUS.

1. T. QUINCTIUS ab ipſo protinus initio clarus fuit, ut prius quam eſſet ædilis, aut tribunus militum,

a *Clementer.* b *Ignavia.* c *Graviter.* d *Providentia.* e *Quando bellandum.*

tum, aut prætor, conſul factus ſit. Porro miſſus Imperator adverſus Philippum, ſuaſit ut veniretur in colloquium. At cum Philippus poſceret obſides, eo quod ille multis Romanis comitatus eſſet, ipſe vero ſolus: *a* *Ut ſolus ſis*, inquit Quinctius, *ipſe feciſti, qui amicos & cognatos tuos occideris.*

2. UBI Philippum bello vicerat, in Iſthmiis præconio juſſit evulgari, ſe Græcos ſuæ libertati ſuoque juri permittere. *b* Quotquot autem Romani temporibus Hannibalis capti ſerviebant apud Græcos, cum horum ſingulos Græci quingentis drachmis emiſſent, gratis Quinctio donarunt: qui & ipſi Romæ triumphantem Quinctium ſecuti ſunt pileati, quod facere ſolent è ſervitute manumiſſi. Et hoc miror à Plutarcho inter apophthegmata commemorari.

3. ACHÆOS meditantes expeditionem adverſus inſulam Zacynthiorum, monuit ut caverent, *c* ne more teſtudinum caput extra Peloponneſum proferentes, venirent in periculum. Teſtudo enim intra teſtam tutiſſima eſt.

4. CUM Antiochus Rex cum numeroſo exercitu veniſſet in Græciam, omneſque reddidiſſet attonitos & militum numerus & armaturæ varietas, Quinctius hoc ſermone metum ademit Achæis: *d* *Cum*, inquit, *eſſem in Chalcide cœnans apud hoſpitem meum, mirabar carnium copiam, cum eſſent omnia tecta nive:* at hoſpes reſpondit, ea omnia nihil aliud eſſe quam ſuis domeſticæ carnes, tantum apparatu & conditura diverſa. *Ne vos igitur*, inquit, *admiremini Regis copias, cum auditis haſtatos, cataphractos, pedites, equites & ſagittarios.* Nam hi omnes Syri ſunt, armatura inter ſe differentes.

5. IN Philopœminem Achæorum Ducem, qui multos haberet equites & armatos, ſed pecuniarum indigus, ita ludebat: *e* *Philopœmen*, inquiens, *manus habet & crura, ventrem non habet.* Ac tali quidem ſpecie corporis erat Philopœmen. Quinctius autem equites ac pedites armatos, manus & crura Ducis appellabat, ſed

a *Libere.* b *Clemens victor.* c *Tutum conſilium.* d *Oſtentatio inanis.* e *Salſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

quoniam non haberet quo aleret militem, negabat illum habere ventrem.

C. DOMITIUS.

6. C. DOMITIUS, ſive ut Livius lib. 7. Decad. 4. Cn. Domitius, *a* quem Scipio major pro ſe Lucio fratri in bello adverſus Antiochum Legatum dederat ubi contemplatus eſſet hoſtium phalangem, exercitus præfectis hortantibus ut confeſtim aggrederetur, negavit tempus ſufficere ad hoc, ut tot millibus trucidatis ac direptis impedimentis, in caſtra reverſi ſua curarent corpora. Sed hoc ipſum poſtridie ſe tempeſtive facturum dixit. Ac poſtero die congreſſus, quinquaginta millia trucidavit. Vir ſtrenuus non dubitavit de victoria, ſpatium modo temporis gerendæ rei par eligebat.

P. LICINIUS.

7. P. LICINIUS conſul, *b* Imperator equeſtri pugna ſuperatus à Perſeo Macedonum Rege, bis mille & octingentos milites amiſit, partim interfectos, partim captos. Ubi vero poſt pugnam Perſeus mitteret Oratores acturos de fœdere, ac pace, Licinius qui victus erat, victori præſcripſit, ut ſi pacem vellet, quæ haberet in ſua poteſtate, daret in fidem Romanorum. Ne calamitas quidem fortiſſimi viri ſpiritus potuit imminuere. Ne ignoravit Perſeus quibus cum viris ipſi res eſſet, eoque fecit victor quod victi ſolent facere.

PAULUS ÆMILIUS.

8. PAULUS ÆMILIUS cum iterum peteret conſulatum, repulſam tulit: cæterum cum bellum adverſus Perſeum, *c* ac Macedones, imperitia ſegnitieque Ducum in longum duceretur, eidemque conſulatum detuliſſent, negavit ſe illis habere gratiam: non enim ſe ob id tum deſignatum Imperatorem, quod ipſe deſideraret imperium, ſed quod ipſi Imperatorem.

9. E FORO domum reverſus cum filiam puellam nomi-

a *Fiducia eventus.* b *Animoſe.* c *Neceſſitate delatus honor.*

nomine Tertiam reperiſſet lachrymantem, rogavit quid haberet. Illa reſpondente, Perſeus nobis interiit: Id erat nomen catelli, quem puella habebat in deliciis: *Sit felix*, inquit, *ô filia, omen accipio:* moxque in bellum profectus pulcherrimum de hoſte triumphum egit.

10. IN exercitu vero cum multam confidentiam *a* ac loquacitatem comperiſſet militum officia Ducum ſibi vindicantium, reſque non neceſſarias curantium, juſſit illos quieſcere, nec aliud quidquam agere, quam ut enſes ſuos acuerent, cætera ſibi fore curæ. Nocturnas autem excubias juſſit illos ſine lanceis & gladiis agere, quo nimirum adempta ſpe depellendi hoſtem, tanto acrius pugnarent cum ſomno.

11. CUM per loca prærupta irrupiſſet in Macedoniam, vidiſſetque inſtructam hoſtium aciem, exhortante Naſica ut protinus invaderet hoſtem. *b Facerem*, inquit, *ſi tua eſſem ætatis, ſed multarum rerum experientia prohibet, ne ex itinere ſtatim cum inſtructa acie congrediar.*

12. DEVICTO Perſeo, cum epulum exhiberet victoriale, *c* dicebat, ejuſdem eſſe artis & aciem bene inſtruere, & convivium exhibere, illam, ut hoſtibus ſit quam maxime formidabilis, hoc, ut amicis ſit jucundiſſimum.

13. CUM Perſeus captivus deprecaretur, ne in triumpho duceretur: *d Iſthuc*, inquit, *in te ſitum erat:* ſignificans illi licuiſſe in bello perire, aut certe vincere.

14. EX pecuniarum infinita vi reperta in caſtris hoſtium, ipſe quidem nihil ſibi ſumpſit. *e* Tuberoni tamen genero phialam pondere quinque drachmarum, fortiter geſtæ rei præmium dedit. Atque hoc primum ajunt argenteum vaſculum in Æliorum domum fuiſſe ingreſſum. Meminit hujus Plinius libro 33. cap. 11. Quanquam ait fuiſſe duo pocula, nec Tuberonem nominat, ſed Cajum Ælium.

15. EX quatuor liberis maſculis quos ſuſceperat, duos

a *Diſciplina militaris.* b *Dux uſu rerum callidus.* c *Ars convivii.* d *Severe.* e *Frugalitas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

duos antea dederat in adoptionem. *a* Ex duobus autem qui remanſerant in familia, alter quinque ante triumphum diebus interiit, annos natus quatuordecim: alter quinto poſt actum triumphum die, annos natus duodecim. Ob id populo luctum ac mœrorem cum illo jungente, ipſe prodiens ad multitudinem, dixit ſe poſt tam continuos rerum ſucceſſus aliquid magni mali à fortuna exſpectaſſe: ſe vero nunc de patriæ incolumitate ſecurum eſſe factum, nihilque timere periculi, poſtea quam fortuna proſpere geſtarum rerum invidiam in ſuam domum impingente, ipſe pro omnibus dependiſſet.

16. UXOR erat illi Papyria, Maſonis viri conſularis filia, quam cum longo tempore domi habuiſſet, exque ea pulcherrimam ſobolem ſuſtuliſſet, inclytum illum ac maximum Scipionem Æmilianum, repudiavit: & amicis divortium vehementer diſſuadentibus, porrexit calceum, dicens: *b Hic calceus nonne novus eſt, nonne pulcher eſt? at nemo veſtrum novit, qua pedem meum torqueat.*

17. PERSEO ſeſe ad victoris pedes abjicienti, voceſque degeneres emittenti: *c Cur*, inquit Paulus, *fortunam crimine liberas, ſic te gerens, ut ſuperiore etiam fortuna videaris indignus? Cur meam dedecoras victoriam ac rerum à me geſtarum gloriam obſcuras, tam abjectum te demonſtrans, ut indignus appareas, quem populus Romanus haberet hoſtem.*

18. IDEM dicebat, Imperatorem, *d* ſi minus ætate, certe moribus ſenem eſſe oportere: ſentiens non eſſe præcipitanda conſilia, quod ſolent juvenes, ſed moribus utendum eſſe ſenilibus.

CATO SENIOR.

1. CATO SENIOR in concione ſuaſurus de frumento viritim dividendo, ita præfatus eſt: *e Perdifficile eſſe ad ventrem auribus carentem verba facere:* ventrem dixit quod ageretur de populi victu.

2. AJE-

a *Patriæ caritas.* b *Calceus qua torqueat.* c *Temeritas.* d *Generoſe.* e *Venter ſurdus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

2. AJEBAT ſe mirari, quo modo ſervari poſſit ea civitas, *a* in qua pluris veniret piſcis, quam bos. Præcipuus luxus olim erat in piſcibus, unde legimus mullum ſex millibus emptum.

3. OBJURGANS aliquando ſummam uxorum impotentiam: *b Omnes*, inquit, *homines uxoribus dominantur, nos omnibus hominibus, nobis autem uxores:* hoc modo colligens, mulieres eſſe rerum omnium dominas.

4. DICERE ſolet, ſe malle pro collato beneficio nullam reportare gratiam, *c* quam pro maleficio perpetrato non dare pœnam. Significans nihil eſſe periculoſius impunitate, quæ ſemper ad deteriora invitat.

5. IDEM dicebat, ſe omnibus peccantibus ignoſcere, præterquam ſibiipſi. *d* Multum diſſimilis illi Mævio, qui carpens alios ſibi condonabat omnia. Sibi ignoſcit, quem non pœnitet admiſſi: de ſe pœnas ſumit, qui cura penſat quod incogitantia commiſſum eſt.

6. EXHORTANS autem Magiſtratus ad ſumendas pœnas de his qui delinquerent, dicebat eos qui maleficos prohibere poſſent nec facerent, lapidandos eſſe: ſentiens illos de univerſo populo peſſime mereri, quod ad ſcelerum licentiam invitarent improbos.

7. AJEBAT ſibi magis placere, *e* juvenes qui rubeſcerent quam qui palleſcerent, quod rubor arguat probam indolem, pallor non item.

8. DICEBAT *f* ſibi inviſum eſſe militem, qui ambulans moveret manus, pugnans moveret pedes, clariuſque ſterteret quam inclamaret, peſſimum autem Imperatorem, qui ſibi non poſſet imperare.

9. MAXIME exiſtimabat: oportere unumquenque ſeipſum revereri, quod nullus unquam à ſeipſo diſcedat. Ita fieret, *g* ut quidquid aliis teſtibus non auderemus facere, idem ſolos facere puderet.

a *Luxus.* b *Uxorum imperium.* c *Impunitas mala.* d *Severus in ſeipſum.* e *Pudor.* f *Miles bonus.* g *Sibi quiſque teſtis.*

10. CONSPICIENS multorum erigi ſtatuas. *a* *Malim*, inquit, *ut de me quærant homines, quamobrem Catoni non ſit poſita ſtatua, quam quare ſit poſita:* ſentiens ſe malle res præclaras gerere, ut olim ſcientes illum promeruiſſe ſtatuam, mirentur non eſſe poſitam.

11. ADMONEBAT ut qui potentes eſſent, *b* parce uterentur ſua poteſtate, quo ſemper uti poſſent: ſentiens potentiam clementia comitateque fieri diuturnam, ferocia brevem.

12. QUI virtutem honore ſuo fraudarent, *c* eos dicebat ipſam virtutem à juventute auferre: ſentiens præmiis animos juvenum ad virtutem accendi, quæ ſi detrahas, ipſa virtus elangueſcit.

13. MAGISTRATUM aut judicem dicebat, *d* nec pro juſtis orandum, nec pro injuſtis exorandum. Senſit culpam eſſe judicum, ſi ut juſtis æqui ſint, orandi ſunt, cum oporteat ultro favere bonis: pro injuſtis orare fortaſſis humanitatis eſt: at exorari, eſt à juſtitia deflectentis.

14. INJURIAM etiam ſi facienti nihil adferat periculi, univerſis tamen periculoſam eſſe dicebat: *e* ſentiens impunitæ injuriæ exemplum omnibus minari injuriam. Etenim ſi liceat impune lædere, nullus erit tutus ab improborum violentia.

15. SENECTUTI cum multa adſint probra, dicebat non eſſe addendum malitiæ dedecus: *f* ſentiens ſenectutem multis nominibus vulgo male audire, veluti cum audit deformis: edentula, luſcioſa, imbecillis, oblivioſa, indocilis. Hæc ferre ſatis eſt, ut non accedat crimen improbæ vitæ, quod omnibus quidem fœdum, ſed ſeni fœdiſſimum. Alii narrant hoc ab illo dictum in ſenem obvium vitæ contaminatæ. *Ne ætatis tuæ malis addas turpitudinem.*

16. IRATUM *g* ab inſano nulla alia re differre dicebat, quam mora temporis: ſentiens iram brevem eſſe infinitam.

17. EOS

a *Statuarum gloria.* b *Poteſtas moderata.* c *Honor virtutis.* d *Juſtitia.* e *Impunitas.* f *Senectus.* g *Ira.*

17. Eos qui fortuna moderate, ſobrieque uterentur, dicebat minime peti invidia: *a Non enim, inquit, nobis ſed bonis quæ nos circumſtant, invident homines.* Externa bona extra hominem ſunt, at inſolenter utendi vitium intra hominem eſt, qui eo ſibi conflant invidiam, vere ſint invidioſi.

18. Qui in rebus ridiculis ſeriam operam ponerent, *b* eos dicebat in ſeriis fore ridiculos: ſignificans aſſuetos ridiculis, ob habitum collectum, in ſeriis negotiis ita ſe gerere, ut non ſolum rideantur, ſed etiam irrideantur.

19. Præclaras actiones ajebat præclaris verbis occupandas, ne à gloria defluant. Argutius eſt quod vertit Philelphus, aliud, ut opinor, exemplar ſequutus. Honeſtas actiones, honeſtis actionibus occupandas, hoc eſt, benefacta benefactis addenda, ne ſi deſinamus bene facere, obſoleſcat priorum benefactorum memoria.

20. Cives incuſabat, quod ſemper iiſdem committerent Magiſtratum: *c Videmini enim, inquit, aut vilem habere Magiſtratum, aut judicare paucos eſſe dignos Magiſtratu.* Quorum alterum erat male ſentire de publica poteſtate: alterum, male ſentite de civibus.

21. Quendam qui agros mari vicinos ob luxum vendere coactus eſt, *d* ajebat ſe mirari, quaſi plus poſſet quam ipſum mare: quod enim illud vix paullatim alluebat, ille facile devorarat.

22. Censuram petens, cum cæteros competitores videret ſupplices, *e* populoque blandientes, ipſe clamabat populo opus eſſe medico auſtero, validiſque remediis: proin eligendum, non qui jucundiſſimus eſſet, ſed qui inexorabilis. Atque hæc dicens, ante omnes cenſor creatus eſt. Agnovit populus morbum ſuum, eoque Cato plus valuit objurgando, quam cæteri blandiendo.

23. Quando docebat juvenes intrepide pugnare, ſæpenumero dicebat, verba plus quam gladium, & voces

a *Invidia quo modo vitetur.* b *Ridiculis aſſueſcere.* c *Honos non ſemper iiſdem.* d *Lurco.* e *Severitas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

voces plus quam manum hoſtes in fugam vertere, attonitoſque reddere. *a* Nolebat militem in prælio mutum eſſe, ſed atrocibus dictis, clamore, vultuſque truculentia terrere hoſtem.

24. BELLUM gerens cum his qui Bœtim fluvium accolunt, *b* cum in diſcrimen adductus eſſet propter hoſtium multitudinem, & Celtiberi quidem offerrent ſuppetias, ſi darentur talenta ducenta: Romani vero non ſinerent illum mercede paciſci cum barbaris: dixit errare Romanos, eo quod ſi viciſſent, reddituri fuerint non de ſuo, ſed de bonis hoſtium: ſin victi fuiſſent, jam non fore, nec à quibus peteretur, nec qui peterent.

25. QUAMVIS autem complures urbes cepiſſet, *c* tamen ajebat ſe hiſce diebus quos inter hoſtes egit, nihilo plus ſumpſiſſe quam quæ ex hoſtium agris comediſſet, bibiſſetque.

26. CUM cuique militum argenti libram diſtribuiſſet, ait: *d* *Satius eſſe multos habentes argentum, quam paucos habentes aurum è militia domum redire.* Nam Duces non alia re quam gloria auctos è provinciis redire oportere. Senſit rem ſat feliciter geſtam, ſi tanta militum multitudo redeat incolumis, ut ex diſtributis manubiis exigua portio ad ſingulos redeat, potius quam ſi multis deſideratis pauci redeant ex præda locupletiores. Quoniam autem rerum proſpere geſtarum gloria redit ad Duces, hac portione par eſt illos eſſe contentos, ſive multum ſit prædæ, ſive parum.

27. IN militia quinque ſervos habebat, quorum unus tria captiva corpora emit. *e* Quod ubi ſenſit reſciſſe Catonem, prius, quam in ejus conſpectum veniret, ſeipſum laqueo præfocavit. Adeo quæſtum oderat in milite, adeo veniam deſperabat qui peccaverat. Nec hoc videtur apophthegma.

28. HORTANTE Scipione Africano, ut Achæorum exſulibus opitularetur, quo illis in ſuam patriam redire liceret: ſimulabat ejus rei ſibi nullam eſſe curam.

a *Vox in bello.* b *Argute.* c *Abſtinentia Ducis.* d *Reditus è bello.* e *Severitas.*

tam. Cæterum in ſenatu cum hac de re multa verba fierent, aſſurgens ait: *a Perinde quaſi nihil habeamus quod agamus, ſedemus de ſeniculis aliquot Græcis diſputantes, utrum à noſtris an illius regionis veſpillonibus efferantur.*

29. CUM Poſthumius Albinus hiſtoriam Græce conſcripſiſſet, & ob id veniam peteret ab auditoribus, Cato irridens. *b Danda,* inquit, *erat venia, ſi Amphyſtionum decreto coactus Græce ſcripſiſſet.* Hoc aliquanto ſecus narrant Gellius & Macrobius.

30. POPULUM Romanum gregi pecudum conferre ſolebat, quæ ſingulæ nemini obtemperant, univerſæ autem gregis ducem ſequuntur. *c Sic & vos,* inquit, *quos nemo veſtrum privatim in concilium adhibere vellet, ab his heic congregati vos agi ducique ſinitis.* Notans populum, quod deterrimis committeret Magiſtratus.

31. AJEBAT populum Romanum non tantum purpuræ, verum etiam virtuti plurimum conducere, *d* Quemadmodum enim tinctores eum potiſſimum colorem inducunt, quo vident homines maxime delectari: ita juventus ad ea ſtudia potiſſimum incumbit, quibus populus defert honores. Honos enim non ſolum alit artes, verum etiam virtutem. Hoc pacto monebat populum, ut Magiſtratus his demum committerent, qui de ſe virtutis ſpecimen dediſſent, ita fore ut quam plurimi ſeſe ad egregia ſtudia conferrent.

32. HORTABATUR juvenes ut qui virtute & æquitate ad dignitatem perveniſſent, *e* ne turpiter ad deteriora degenerarent: ſin ambitu ac violentia, ad meliorem frugem ſe referrent: ita futurum ut & illi gloriam augerent, & hi benefactis maculam abolerent.

33. QUI Magiſtratum eundem frequenter ambirent, *f* eos dicebat velut ignaros vitæ, ne aberrarent lictores qui præcederent ſemper quærere. Solent enim lictores præire Magiſtratum, non ut viam oſtenderent, ſed honoris gratia.

34. IN

a *Senes neglecti.* b *Latinus Græce.* c *Populus qualis.* d *Honos alit virtutem.* e *Conſilium optimum.* f *Modus in honoribus.*

34. IN inimicum quendam probroſæ vitæ: *a Hujus*, inquit, *mater cum Deos orat ut ſibi filius ſit ſuperſtes, non precatur, ſed imprecatur:* ſentiens illam & ſibi & Reipublicæ precari magnum malum.

35. CUM Eumenes Rex Romam veniſſet, & à ſenatu honorifice exceptus, clariſſimorum civium frequentia ſtiparetur, Cato non diſſimulabat tantum Romanorum erga illum ſtudium ſibi ſuſpectum eſſe, ipſe vitans Regis conſuetudinem. Hoc quibuſdam admirantibus ac dicentibus. Eumenem virum eſſe probum, ac amico in populum Romanum animo. *b Sint iſta vera*, inquit, *attamen illa bellua, natura ferox canis eſt*: ſentiens omnes Reges, utcumque pro tempore ſimulent, natura tyrannos eſſe, ac Democratiæ infenſos. Romæ autem Regis nomen erat inviſiſſimum.

36. DICEBAT ideo ſibi ab inimicis conflari invidiam, quod quotidie noctu ſurgens rei familiaris rationibus neglectis Reipublicæ conſuleret: *c* notans ingratitudinem populi.

37. CUM tres eſſent deſignati qui Legati proficiſcerentur in Bithyniam, quorum unus podagra teneretur, alter caput haberet vulneribus confoſſum, tertius vecordia laborare videretur, Cato ridens dixit: *d Populi Romani legationem nec pedes habere, nec caput, nec cor.*

38. CUM impetratum eſſet de reſtituendis Achæorum exſulibus, Polybius & hoc ad ſenatum retulit, ut reſtitutis apud ſuos priſtini honores ac Magiſtratus redderentur. Hic Cato rogatus ſententiam dixit: *e Polybius idem facere videtur quod fecit Ulyſſes, qui Cyclopis ſpeluncam repetere voluit, quo pileum & cingulum quæ illic per oblivionem reliquerat, reciperet:* ſignificans abunde multum eſſe, quod exulibus datus eſſet in patriam reditus, eſſetque periculum ne dum priſtinos honores repetunt, etiam à reditu excludantur.

39. AJEBAT ſtultos prudentibus plus adferre utilitatis quam prudentes ſtultis. *f* Prudentes enim dum

a *Filius improbus.* b *Rex infenſus Democratiæ.* c *Pietas in patriam.* d *Salſe.* e *Puſilla curare cum periculo.* f *Nova ſententia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

dum facile vident errata ſtultorum, eaque vitant, fieri cautiores: at ſtultos non item quæ à prudentibus recte fiunt, quia non vident, poſſe imitari.

40. VIDENS *a* quendam vehementer obeſum, mirabatur cui uſui tale corpus eſſe poſſet Reipublicæ, cujus inter guttur & inguen omnia venter occuparet.

41. LURCONI cuidam ambienti inter Catonis familiares recipi, negavit, dicens, ſe cum eo non poſſe vivere, *b* qui plus ſaperet palato quam corde.

42. AMANTIS animum dicebat in alieno corpore vivere: quod hodie quoque celebratur, animam illic potius eſſe ubi amat, *c* quam ubi animat.

43. TRIA per omnem vitam accidiſſe dixit, *d* quorum pœnituiſſet: primum, ſi quid arcani fœminæ crediddiſſet: ſecundum, ſi quopiam navigio vectus eſſet quo pedeſtri itinere pervenire licuiſſet: tertium, ſi quis dies ipſi per negligentiam abſque fructu effluxiſſet.

44. AD tribunum plebis qui veneficii infamia laborabat, iniquam ferentem legem: *e Adoleſcens*, inquit, *nondum ſcio utrum haurire quod temporas, an approbare quod ſcribis deterius ſit*: ſentiens & legem quam parabat, exitioſam eſſe Reipublicæ.

45. A QUODAM multis nominibus infami vexatus: *f Impar mihi*, inquit, *tecum certamen eſt. Nam ut tibi & male audire & maledicere facillimum ac promptiſſimum eſt, ita mihi maledicere inſuave, male audire inſolitum.*

46. APUD Athenienſes cum quæcumque Cato breviſſimo ſermone expedierat, ea vix longo verborum ambitu redderet interpres, dictum eſt, Græcis orationem è labiis, Romanis ex corde proficiſci.

47. ADOLESCENS quidam patris vita defuncti inimicum mox in jus vocavit, ultuſque eſt, quem Cato obvium comiter amplexus. *g Sic oportet*, inquit, *non agnis hædiſve, ſed è malorum lachrymis ac damnationibus parentum exſequias celebrare.*

a *Obeſus.* b *Palato ſapere.* c *Amor.* d *Pœnitenda.*
e *Salſe.* f *Maledicentia.* g *Pietas in patrem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

48. CUM quidam Catoni dixiſſet. Eamus deambulatum : & adoleſcens quidam interpellaſſet dicens. Quid opus erat de ? *a Immo*, inquit Cato, *quid opus erat te ?* Una litterula mutata, ſignificavit ipſum potius eſſe ſupervacaneum in vita, quam de, in verbo.

49. CATO percuſſus ab eo qui arcam ferebat, cum bajulus diceret, Cave, rogavit nunquid ferret præter arcam. Nam quod ad arcam attinebat, *b* ſerum erat dicere, Cave. Simulavit itaque ſe moneri de alio quopiam onere quam de arca, unde cavendum eſſet. Simile eſt quod de Diogene trabe icto retulimus.

50. CATO ſenior quibuſdam efferentibus hominem inconſulte audacem, & in rebus bellicis ſtrenuum, ait plurimum referre, utrum quis virtutem magnam magno æſtimet, an vitam non magni faciat : *c* ſentiens non eos ſtatim eſſe fortes, qui quovis modo vitam contemnunt, ſed qui tanti faciunt virtutem, ut hujus gratia vitam alioqui caram negligant. Nam ſemet in vitæ diſcrimen conjicere, aut infelicium eſt, & quos vitæ jam tædet, aut immanium & belluis ſimilium.

51. CATO in Albidium qui luxu facultates prodegerat, denique & ædes devorarat, *d* noviſſime conſequutum incendium, quod reliquum erat abſumpſit, ita jocatus eſt, ut diceret eum feciſſe proterviam. Id erat priſcum ſacrificii genus, in quo ſi quid ſuperfuiſſet, ſervari religio erat, ſed igni cremabatur.

52. CATULUS Cenſor Catonem ſibi arctiſſima junctum neceſſitudine rogavit, ut quendam ipſius judicio obnoxium, erat enim quæſtor, miſſum faceret. Ille hunc in modum reſpondit : *e Turpe eſt nos qui juventuti recte inſtituendæ auctores eſſe debemus, à lictoribus irrideri noſtris.* Negavit aſperius quod injuſte petebatur.

53. DE ſpe ſic prædicaſſe narratur auctore Plutarcho, quod quæ magna eſſent, puſilla faceret, quæ puſilla, prorſus nulla : ſentiens, opinor, de periculis. *f* Victoriæ ſpes extenuat omnia quæ ſolent à bello deterrere.

54. COM-

a *Curare frivola.* b *Admonitio ſera.* c *Fortitudo vera.* d *Profuſio.* e *Severe.* f *Spes fallax.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

54. COMMEMORANTUR ejuſdem quædam velut oracula de re ruſtica. Dicebat fortiſſimos viros ac ſtrenuiſſimos milites, & agricolis gigni, minimeque male cogitantes. Prædium ne cupide emas. In re ruſtica operæ parcas, in agro emendo minime. Quod male emptum eſt, ſemper pœnitet. Agrum paraturos ante omnia intueri oportet aquarum vim & vicinum. Æſtimare oportet quo modo niteant contermina. Malus eſt ager cum quo dominus luctatur. De bono domino melius emitur fundus. Agro ut homini quamvis quæſtuoſus, ſi idem ſumptuoſus ſit, non multum ſupereſſe. Idem interrogatus quis eſſet certiſſimus quæſtus, reſpondit: *Si bene paſcat*, quis proximus: *Si mediocriter paſcat:* quid tertium: *Si bene veſtiat:* quid quartum, reſpondit: *Arare.* Cuidam autem ſubjicienti quid fœnerare: *Quid*, inquit, *hominem occidere?* Dixit agricolam oportere vendacem eſſe non emacem. Fundum in adoleſcentia ſine cunctatione conſerendum, non niſi conſito agro ædificandum, ac tum quoque cunctanter: optimum eſſe aliena inſania frui. Eum qui bene habitet, ſæpius ventitare in agrum, frontemque domini plus prodeſſe quam occipitium. Hunc agri modum ſervandum, ut neque fundus villam quærat, neque villa fundum. Satius eſſe minus ſerere, & minus arare. Latifundia perdidere Italiam. Villicum quam proximum domino cordi eſſe debere, & tamen ſibimetipſi non videri. Coli rura ergaſtulis peſſimum eſſe, ut quidquid agitur à deſperatis. Nihil minus expedire, quam agrum optime colere.

55. CUM Catoni cauſam in foro agenti. Lentulus attracta pingui ſaliva in mediam frontem quantum poterat exſpuiſſet, abſterſit Cato faciem ac dixit: a *Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negent os habere.* Os habere negantur quos nihil pudet: id cum eo facto maxime declaraſſet Lentulus, tamen Cato ludens profitetur illi eſſe os, non quod erubeſceret, ſed quod ore multam purulentiam ejacularetur.

56. QUIDAM mane ſurgens reperit caligas à foricibus

a *Patienter.*

cibus arroſas: hoc oſtento, turbatus, conſuluit Catonem quid mali portenderetur. Ille vero: a *Non eſt*, inquit, *oſtentum, quod ſorices arroſerunt caligas, ſed ſi caligæ arroſiſſent ſorices, id demum fuiſſet oſtentum.*

57. DICERE ſolet, pecuniam pedibus compenſari: ſentiens, ni fallor, ſumptuoſum eſſe ad villam procul diſſitam crebro proficiſci, ſed hoc impendii pedibus penſari, ſi dominus impiger pedes inviſat fundum ſuum. Refert M. Tullius in oratione pro L. Flacco.

CATO UTICENSIS.

1. CUM Catoni qui poſt dictus eſt Uticenſis, etiamnum puero vitio daretur taciturnitas: nec enim cum pueris exercebatur, nec à quoquam audiri volebat, ait: b *Carpant taciturnitatem, modo vitam probent.* Et addidit: *Tum demum abrumpam hoc meum ſilentium, cum ea loqui potero, quæ ſunt indigna ſilentio.*

2. CUM partes in conviviis ſortirentur, nec illi faviſſet ſors, amicis hortantibus ut primus omnium caperet, c οὐ καλῶς, inquit, ἔχει ἀκούσης ἀφροδίτης, id eſt, *non decet in vita Venere.* Tam natura juſtus erat, ut præter ſortem amicorum favore noluerit uti. Veneris jactus felix erat in talis.

3. CUM M. Tullius Murenam defendens, multa ſalſe diceret in paradoxa Stoicorum, ridentibus cæteris tandem & Cato exhilaratus, proximis dixit: d *Dii boni, quam ridiculum habemus conſulem.* Stoicorum philoſophiam Cato præcipue ſequebatur, puer nactus hujus ſectæ præceptorem.

4. CUM in ſenatu de Catilinæ conjuratione tractaretur, redditæ ſunt Cæſari literæ. Id ubi ſenſit Cato, ſuſpicans à conjuratis venire, clamare cœpit ut palam recitarentur. Id ne fieret, Cæſar Catoni literas tradidit. Erant autem ab Servilia Catonis ſorore, amatoriæ parumque pudicæ. Eas ubi legit Cato rejecit in Cæſarem dicens: e *Accipe ebrie.* Nec aliud loquutus rediit ad ſermonem intermiſſum.

5. HOR-

a *Superſtitio irriſa.* b *Taciturnitas.* c *Juſte.* d *Conſul ridiculus.* e *Leniter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

5. HORTENSIUS à Catone petiit, ut Portiam
iliam ſuam Bibulo nuptam ſibi traderet in matrimo-
nium, pollicens ſe marito, *a* redditurum ſimul atque ex
a prolem ſuſcepiſſet. Id cum multis rationibus illi per-
uaſiſſet, Cato reſpondit, ſe quod ad ipſum attineret,
benter gratificaturum amico, verum hoc non audere à
Bibulo petere. Tum Hortenſius nudans animum ſuum,
etiit Martiam ipſius Catonis uxorem. Jam enim ſibi
Cato ademerat mariti prætextum. Aſſenſus eſt Cato, ut
d fieret volente patre conjugis. Ipſoque Catone præ-
ente facta ſunt ſponſalia.

6. IN forum veniens cum Thermo conſpicatus Ca-
toris templum armatis occupatum, omneſque fori adi-
us à gladiatoribus obſideri, ipſumque Metellum una
um Cæſare: *b O timidum*, inquit, *hominem, qui adver-
ſus unum tantam armavit multitudinem.*

7. POMPEJUS quo ſuam factionem redderet fir-
miorem, per Munatium petiit, ut Cato neptium dua-
rum alteram filio ſuo daret. Cato juſſit reverſum Mu-
natium Pompejo renuntiare: *c Se quidem per mulieres
capi non poſſe, benevolentiam tamen illius ſibi gratam eſſe:
amicitiam etiam, quæ quavis affinitate firmior eſſet, polli-
ceri, ſi quæ Reipublicæ conducerent, ſequeretur. Cæterum
adverſus Rempublicam nunquam daturum obſides.* Neptes
in matrimonium datas, obſidum nomine ſignans. Sunt
qui narrent non neptes, ſed filias in matrimonium à
Pompejo petitas.

8. MUNATIO quærenti quod in Cypro Catonem
adire cupiens parum civiliter repulſus eſſet, *d* cum nihil
eſſet negotii, ſed intus cum Canidio fabularetur, ſic ſe
purgavit, ut diceret ſe vereri, ne juxta Theophraſti ſen-
tentiam nimia amicitia cauſam aliquando daret odio.

9. LAUDATUS à ſenatu quod populi tumultum
oratione ſua prorſus ſedaſſet. *At ego*, inquit, *vos P. C.
nequaquam laudo, qui me prætorem in tanto periculo de-
ſeruiſtis.*

10. CATO ipſo die comitiorum quendam è ſpon-
ſoribus

a *Prolis amor.* b *Auctoritas.* c *Factio vitata.* d *Ni-
mia familiaritas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſoribus damnavit, ac pecuniam illi traditam in alium tranſtulit. At populus admiratus Catonis juſtitiam, damnato pœnam remiſit dicens: *a Satis dediſſe pœnarum, quod à Catone damnatus eſſet.*

11. MULTIS P. Sulpitii ingratitudinem incuſantibus, quod Catoni de ſe optime merito oppoſuiſſet competitorem, Cato ſic excuſavit, dicens: *b Minime mirandum, ſi quod quis maximum bonum duceret, id alteri nollet concedere.*

12. CUM Cæſar Ariminium occupaſſet, & ad Pompejum ſumma rerum in urbe tranſlata eſſet, Cato dixit: *c Si mihi iſta prædicenti credidiſſetis P. C. nec unum nunc timeremus, nec ab uno ſpes noſtræ penderent.*

13. CUM Pompejo res infeliciter cederent, & ad Cæſarem inclinaret victoria, *d* Cato dicebat in rebus divinis multum eſſe caliginis, quod Pompejo præter jus agenti fuiſſent omnia proſpera, cauſam Reipublicæ tuenti nihil ſuccederet.

14. CUM deploratis rebus amici hortarentur Catonem, ut ad Cæſaris clementiam confugeret, reſpondit: *e Victorum eſſe, & eorum qui deliquiſſent ſupplicare, Catonem, nec victum, nec captum eſſe, qui ſe per omnem vitam invictum præſtitiſſet, ac Cæſarem honeſtate juſtitiaque longe ſuperaſſet: Cæſarem potius victum captumque eſſe, qui bellum quod diu negaſſet ſe moliri, adverſus patriam nunc id egiſſe convictus eſſet. Proinde pro ſe Cæſarem orarent qui vellent, pro Catone neminem orare debere.*

15. CUM M. Octavius duas habens legiones haud procul ab Utica, à Catone poſtularet ut inter ipſos de Imperio ſtatueretur, Cato Legatis nihil reſpondit: verum ad amicos converſus: *f Quis jam miretur*, inquit, *rem male geſtam eſſe, cum in ipſa morte in noſtris videatis dominandi cupiditatem?* Significans ambitione Ducum bellum infeliciter ceſſiſſe.

16. CUM in ſenatu pro victoria quam Cæſar ex Uſipetis Tencteriſque Germanis retulerat, de ſupplicatione decernenda ageretur, ſententiam dixit: *g Cæſarem hoſtibus* *eſſe*

a *Grave damnari à probis.* b *Civiliter.* c *Providentia.* d *Dei conſilia arcana.* e *Animoſe.* f *Ambitio.* g *Libere.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

eſſe dedendum, quo Romana civitas à perfidia expiaretur, deinde exſecrationes in auctorem verterent.

17. RURSUS cum in ſenatu Pompejo, cui parum alioqui favebat, decerneret Imperium, dixit: *a Talium virorum eſſe, ingentia Reipublicæ inferre mala, eademque depellere:* tempori conſilium accommodans.

SCIPIO MINOR.

1. SCIPIONEM minorem narrant annis quinquaginta quatuor quibus vixit, *b* nihil emiſſe nihil vendidiſſe, nihil ædificaſſe, libras autem argenti triginta treis, auri duas in ampla domo reliquiſſe, idque cum potitus eſſet Carthagine, militeſque ditaſſet, plus cæteris Ducibus omnibus.

2. POLYBII ſequens præcepta, dabat operam ne quando è foro rediret domum, prius quam ſibi quocunque modo quempiam eorum in quos incidiſſet, *c* familiarem & amicum reddidiſſet: ſentiens, nullam eſſe homini poſſeſſionem meliorem.

3. JUVENIS etiamnum tantam habebat opinionem fortitudinis & prudentiæ, *d* ut Cato Senior interrogans de his qui apud Carthaginem militarent, in quibus erat & Scipio junior, Homerico verſu reſponderit:

Ille ſapit ſolus, volitant alii velut umbræ.

De Tireſia dictum eſt, apud Homerum Odyſſeæ *κ*.

4. CUM Romam veniſſet, *e* revocatus eſt ab exercitu, non ut ipſi gratificarentur, ſed quod per illum cito Carthaginem ſe capturos eſſe crederent.

5. POSTEA quam ſeſe intra muros urbis receperat, *f* Carthaginienſibus ex arce ſeſe defendentibus, ac Polybius ſuaderet ut in mari, quod interjacebat non valde profundum, murices ſpargeret ferreos, aut tabulas aculeatas injiceret, ne tranſmiſſo mari hoſtes pro aggeribus pugnarent: ajebat eſſe ridiculum, cum mœnia tenerent, & intra urbem eſſent, dare operam ne cum hoſtibus confligerent.

a *Prudenter.* b *Frugalitas.* c *Amici.* d *Catonis teſtimonium.* e *Utilitas.* f *Fortiter.*

6. Ubi civitatem comperit ſtatuis Deorum Græca-
nicis, *a* ac monumentis è Sicilia deportatis differtam
per præconem edixit, ut qui illarum eſſent urbium agno
ſcerent illa, ac referrent domum. De pecuniis vero ne
ſervum nec libertum paſſus eſt quidquam capere, ac n
emere quidem, cum alioqui quilibet paſſim ferrent
agerentque.

7. C. Lælio, quem inter amicos maxime carum
habebat, *b* conſulatum ambienti cum faveret percun
ctatus eſt Q. Pompejum nepotem, an & ipſe conſulatum
peteret. Credebatur autem is Pompejus tibicinis eſſe fi
lius: cum Pompejus negaſſet ſe petere, quin etiam pol
liceretur ſe Lælium ambientem deducturum ac ſimu
cum illo ambiturum ſuffragia: dum credunt promitten
ti, & hunc exſpectant, decepti ſunt. Renuntiatum e
enim ipſum in foro circumire candidatum, ac civiun
prehenſare dextras. Ob id cæteris indignantibus, Scipi
ridens: Næ, inquit, *nos egregie ſtulti ſumus, qui perina*
quaſi Deos precaturi ſimus, non homines, jam dudum temp
terimus, tibicinem exſpectantes. Solet enim in ſacris tibi
cen dare ſignum comprecandi Deum, quaſi jam adeſſet.

8. Ap. Claudio, qui Scipioni in ambienda cen
ſura competitor erat, jactante ſe quod ipſe citra nomen
clatorem cives omnes nominatim ſalutaret, cum Scipi
propemodum noſſet neminem: *c Vera narras*, inqu
Scipio, *non mihi ſtudio fuit, non ut noſſem multos, ſed ne cu*
quam eſſem ignotus. Nomenclatorum laus eſt, quamplu
rimos noſſe: at egregii Ducis eſt ob egregia in Rempu
blicam merita, nulli civium ignotum eſſe, juſſitque c
ves cum bellum eſſet cum Celtiberis, à quibus amb
fuerant in bellum miſſi, vel legatos, vel tribunos mil
tum teſtes ac judices utriuſque virtutis ſtatuerent, qui
bello interfuiſſent.

9. Censor creatus adoleſcenti cuidam equu
ademit, quod eo tempore quo Carthago oppugnabatu
ſplendide cœnatus libum in urbis ſimilitudinem fig
ratum, cui Carthagini nomen indiderat, convivis di
piendum propoſuiſſet. Juvene vero cauſam ſciſcitant

cu

a *Honos arti habitus* b *Facete.* c *Nobilitas vera.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

cur equo privatus eſſet: *a Quoniam*, inquit Scipio, *me prior Carthaginem diripuiſti.*

10. C. LICINIUM prætereuntem cum vidiſſet: *b Hunc*, inquit, *virum ſcio pejeraſſe, verum quoniam nullus illum defert, non poſſum ſimul & accuſator eſſe & judex.* Sit hoc in cenſore moderationis & juſtitiæ exemplum.

11. CUM jam tertium à ſenatu fuiſſet emiſſus, quo, ut tradit Clitomachus, Urbes atque homines cernat bene legibus actas, utque gentium, civitatum *c* ac Regum inſpector eſſet: poſtea quam pervenit Alexandriam, navique egreſſus capite pallio tectus incederet, Alexandrini undique accurrentes flagitabant, ut caput nudaret, faciemque id deſiderantibus oſtenderet. Cum ſe nudaſſet, clamore, & plauſu teſtati ſunt gaudium ſuum: cumque Rex Alexandriæ vix interim ob delicias ac mollitiem corporis æquaret Romanos incedentes, Scipio, voce ſubmiſſa Panætio inſuſurravit in aurem. *Jam*, inquit, *Alexandrini, nonnihil ex noſtra peregrinatione fructus ceperant, quibus per nos contigit videre Regem ambulantem.* Nam Athenæus ex auctoritate Poſidonii ſcribit, Ptolomæum perquam obeſo corpore, nunquam antea pedibus ambulaſſe.

12. ERAT illi peregrinationis comes unus amicus Panætius Philoſophus, *d* famuli quinque, quorum uno peregre defuncto, quoniam alium nolebat emere, è Roma accerſiit qui defuncti locum impleret.

13. CUM Numantini viderentur inexpugnabiles, ut qui multos Romanorum Duces ſuperaſſent, populus Scipionem iterum conſulem fecit ad ſuſcipiendum hoc bellum. *e* Cæterum cum multi geſtirent exire in militiam, idque ſenatus fieri vetuiſſet quaſi Italia futura eſſet deſerta, ac ne pecunias quidem ex ærario ſumere paſſus eſt, ſed vectigales proventus, quorum tempus nondum exceſſerat, aſſignavit. At Scipio pecuniis quidem ſeſe negavit egere, ſuas enim & amicorum ſatis futuras. De militibus negatis queſtus eſt, bellum enim eſſe difficile. *Quod ſi priores*, inquit, *ob hoſtium fortitudinem toties*

a *Gloria.* b *Judex non accuſat.* c *Rex ſegnis.* d *Frugalitas.* e *Pecunia contempta.*

victi fuerunt, difficile bellum eſt; quia cum talibus pugnandum erit: ſin ob civium noſtrorum ignaviam, aque difficile eſt, quia talium opera in bello ſumus uſuri.

14. POSTEA quam venit in caſtra, multamque illic licentiam, laſciviam, ſuperſtitionem ac luxum offendiſſet, divinos ac ſacrificos cum lenonibus protinus ejecit: quin & vaſa omnia juſſit amoliri excepta olla, veru & poculo fictili. *a* Ex argenteis poculum librarum non amplius duarum permiſit, ſi quis habere vellet: balneis uti vetuit. Qui ungerentur, juſſit ut ipſi ſeſe fricarent. Jumentis enim, quia manibus carent, opus eſſe alio à quo fricentur. Edixit ut milites ſtantes pranderent obſonium non igni coctum, cœnarent autem discumbentes, panem aut pultem ſolam, & carnes aſſas ſive elixas. Ipſe vero ſago circumtectus obambulabat per exercitum, dicens, ſe lugere exercitus dedecora.

15. CUM Memmii cujuſdam tribuni militum jumenta intercepiſſet, vaſculis lapideis refrigerando vino paratis, ac poculis Tetricleis, hoc eſt, operoſe factis onuſta: *b Mihi quidem*, inquit, *ac patria dies triginta, tibi ipſi vero per omnem vitam, cum talis ſis, teipſum inutilem reddidiſti.* Significans bellum quod pro patria gerebatur menſem fortaſſe duraturum. Parum autem eſſe quod tum militem præſtaret inutilem, ſed multò gravius, quod ſi pergeret eſſe talibus moribus, perpetuo civis inutilis eſſet futurus.

16. ALTERI cuidam ſcutum pulchre ornatum oſtentanti: *c Scutum quidem*, inquit, *ô juvenis, bellum eſt, at decet virum Romanum in dextra potius quam in ſiniſtra ſpem collocare.* Clypeus ſiniſtra geritur, gladius dextra.

17. CUIDAM vallum geſtanti, qui ſe dicebat onere vehementer premi: *d Nihil mirum*, inquit, *quando iſti ligno magis quam gladio fidis.* Significans ideo vallum plus habere ponderis, quia plus apud illum valeret. Quod ſi gladiis fiderent milites, nihil eſſet opus vallis.

18. CUM videret hoſtes deſpondere animum, *e* ajebat ſeſe ut tuto vinceret, mora temporis emiſſe, addens bonum

a *Diſciplina militaris.* b *Luxus damnatus.* c *Spes in clypeo.* d *Valli fiducia.* e *Vincere ſine cade.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

bonum Ducem perinde ut Medicum, nonniſi in extrema curatione ferrum adhibere. Nihilominus per occaſionem adortus Numantinos, terga illos dare compulit.

19. CUM ſeniores Numantini victis ſuis ignaviam exprobrarent, *a* qui nunc eos fugiſſent, quos toties in fugam verterant, Numantinus quidam reſpondiſſe fertur: Nunc quidem oves eædem ſunt, ſed alius paſtor: ſignificans Scipionem Ducem eſſe cauſam mutatæ fortunæ bellicæ, licet iidem eſſent milites.

20. NUMANTIA capta, cum iterum triumphaſſet Scipio, incidit illi controverſia cum Cajo Graccho, tum pro Senatu tum pro belli ſociis. Id moleſte ferens populus, tumultuabatur: Scipio vero conſcenſo ſuggeſto: *b Me*, inquit, *nec aſtrorum vociferatio unquam terruit, nec tumultus hominum terrebit, quibus Italiam ſcio non matrem eſſe, ſed novercam:* ſignificans eos qui publicis patriæ commodis obſtreperent, non eſſe vere Italos, ſed alienigenas, Valerius refert illum dixiſſe. *Nunquam eos metuam ſolutos, quos huc alligatos adduxi.* Denotans eos adductos fuiſſe captivos, qui in victorem ferocirent.

21. IIS vero qui Graccho aderant vociferantibus occidendum eſſe Tyrannum. *Merito*, inquit Scipio, *qui patriam oppugnant, me prius volunt è medio ſublatum: Neque enim Romam poſſe cadere ſtante Scipione, neque Scipionem vivere, collapſa Roma.* In hoc catalogo multa admiſſa ſunt, quæ non ſunt apophthegmata.

22. SCIPIO Africanus conſulatum appetebat; *c* verum ubi ſenſit Pompejum amicum aliis favere candidatis, ipſe à petitione deſtitit, dicens eum conſulatum ſibi non tam gloriæ futurum ſi adipiſceretur, quam moleſtum & inauſpicatum, ſi refragante Pompejo conſequeretur. Maluit conſulatum cedere, quam amicum perdere. Vide num hoc dictum ſit de Scipione Africano, Metello, & Cn. Pompejo.

23. CUM in Africa Pompeji partes ſequutus res parum proſpere geſſiſſet, & Hiſpaniam petens intellexiſſet navim qua vehebatur ab hoſtibus captam, gladio præcordia ſua tranſverberavit. Deinde Cæſarianis militibus

a *Dux omnia facit.* b *Libere.* c *Moderate.*

litibus quærentibus ubi eſt Imperator? *Imperator*, inquit, *bene habet*. Suprema vox, morientis declaravit animum meliore fortuna dignum. Et hoc dictum videtur de Scipione ultimo, cognomento Metello.

CÆCILIUS METELLUS.

1. CÆCILIUS Metellus, cum loco munito cogitaret admovere exercitum, *a* ac centurio dixiſſet ipſi: Si decem modo hominum jacturam facere velis, capies locum. Interrogavit eum, num ipſe de numero decem unus eſſe vellet. Hoc & alteri tribuitur.

2. TRIBUNO militum cuidam è junioribus percunctanti Metellum quid eſſet facturus: *b Si ejus rei*, inquit, *ſcirem mihi tunicam eſſe conſciam, exutam in ignem conjeciſſem.*

3. CUM Scipioni viventi fuiſſet inimicus, *c* mortem tamen illius graviter tulit, juſſitque filios ut ſubeuntes pheretrum funus Scipionis efferrent, addens, ſe Romanæ civitatis nomine gratiam habere Diis, quod Scipio apud alios non eſſet natus. Sentiens Romam non futuram fuiſſe incolumem, ſi talem Ducem habuiſſent hoſtes. Simultatem oportet morte finiri, amicitiam non item.

C. MARIUS.

4. C. MARIUS obſcuro genere natus, *d* facinorum militarium commendatione ad Rempublicam acceſſit. Ac primum majorem petiit ædilitatem. Ubi ſenſit ea ſpe fruſtrari ſeſe, eodem die minorem ambiit: & hac fruſtratus, haud tamen deſperavit, ſe Romanæ civitatis primatem fore: docens quantum in rebus humanis valeat improbitas.

5. CUM in utroque crure varices haberet, *e* nullis vinculis alligatus præbuit ſeſe medico ſecandum, ac nec ſuſpirio emiſſo nec adductis ſuperciliis, chirurgi curationem pertulit. Cæterum cum medicus ad alterum crus tranſiret ſecandum, vetuit dicens, curationem non eſſe tanto dignam cruciatu.

6. LU-

a *Argute.* b *Silentium Ducis.* c *Simultas à rogo deponenda.* d *Improbata cura.* e *Curatio morbo gravior.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

6. Lusius Mario ex ſorore nepos, cum Marius iterum conſul eſſet, *a* vim admonuit militi cuidam adoleſcenti, nomine Trebonio: at is Luſium interfecit. Id factum multis incuſantibus, non infitiatus eſt adoleſcens ſe Ducem ſuum interfeciſſe, ſed cauſam addidit ac probavit. Marius itaque cum juſſiſſet adferri coronam, pro facinore in bello præclare geſto dari ſolitam, Trebonio impoſuit: gravi exemplo monens cæteros, ne ſimili modo tentarent adoleſcentium pudicitiam, quando non ſolum abſolvit, verum etiam coronavit eum, qui & Imperatoris cognatum & Ducem ſuum ferro necaſſet.

7. Cum caſtrametatus eſſet adverſus Teutonas, in loco qui minimum habebat aquæ, militibus dicentibus ſe ſitire, oſtendit illis flumen proxime hoſtium vallum labens: *b Illinc*, inquit, *vobis potus ſanguine venalis eſt.* At illi juſſerunt, ut ſe quo vellet duceret, donec liquidum haberent ſanguinem, nec totus adhuc præ ſiti diriguiſſet.

8. Mille Camerinos, *c* qui ſe in bello adverſus Cimbros, ſtrenuos viros præſtitiſſent, honore Romanis æquavit, idque præter omne jus. Ad eos vero qui factum hoc reprehendebat, reſpondit, ſe ob armorum ſtrepitum legum vocem exaudire non potuiſſe.

9. In bello civili cum foſſa cinctus obſideretur ab hoſtibus, continuit ſeſe, tempus exſpectans opportunum. Propedio autem Siloni dicenti: Si magnus es Imperator ô Mari, deſcende in conflictum: *d Immo tu*, inquit, *ſi magnus es Imperator, coge me nolentem ad certamen venire.*

CATULUS LUCTATIUS.

10. Catulo Luctatio in bello Cimbrico juxta flumen Atheſim exercitum habente, *e* cum Romani viderent Barbaros tranſire conantes, retroceſſerunt, quandoquidem illorum impetum ſuſtinere non poterant: ipſe celeriter ad fugientium primos contulit, ut

a *Severe & pudice.* b *Sitis.* c *Arma non audiunt leges.* d *Retortum.* e *Callide.*

ut non hoſtes fugere, ſed Ducem ſequi viderentur. Hoc ſtrategema eſt, non apophthegma.

C. POPILIUS.

11. C. Popilius miſſus erat ad Antiochum Regem, epiſtolam ferens à ſenatu, a qua jubebatur, exercitum ex Ægypto abduceret, nec Ptolomæi filios orphanos regno ſpoliaret. Cum vero Rex illum per medium exercitum ad ſe accedentem procul humaniter ſalutaſſet, non reſalutato Rege literas reddidit: quibus lectis cum Antiochus diceret ſe conſultaturum, daturumque reſponſum. Popilius virga quam tenebat, ducta linea cinxit Regem, dicens: *Heic igitur ſtans conſulta & reſponde.* Omnibus viri ſpiritum admirantibus, poſtea quam Antiochus ſpopondiſſet ſe facturum quæ Romanis viderentur, ita demum ſalutavit illum & amplexus eſt Popilius.

LUCULLUS.

12. Lucullus cum in Armenia cum decem millibus armatorum, & mille equitibus adverſus Tigranem tenderet, centum quinquaginta hominum millia habentem in exercitu, pridie nonas Octobris, quo die prius Scipionis copiæ delectæ fuerant, quodam admonente, quod Romani diem illum ut nefaſtum & inauſpicatum metuerent: b *Ergo*, inquit, *hodie alacriter pugnemus, ut hunc quoque diem ex nefaſto funeſtoque Romanis hilarem & auſpicatum reddamus.*

13. At cum Romani cataphractos præcipue formidarent, bono animo illos eſſe juſſit: plus enim negotii futurum in ſpoliandis illis quam in vincendis. Significans plenam armaturam nihil profuturam hoſti in pugna, cum eſſet ignavus, ſed victori profuturam ad prædam. Cumque primus in collem aſcendiſſet, ſpeculatus hoſtium tumultus exclamavit: c *Vicimus commilitones:* ſimulque impetu facto in hoſtes, cum nemo irruentis impetum ſuſtineret, quinque tantum Romanos qui ceciderant, amiſit, hoſtium vero centum millia trucidavit.

14. Lu-

a *Animoſe.* b *Superſtitionis contemptus.* c *Fortiter.*

14. LUCULLUS Imperator ad direptionem incitantibus, *a* dixit ſe malle unum militem Romanum ex hoſtium manibus eripere, quam univerſas hoſtium fortunas ſibi vindicare.

15. ARCHELAO qui iterum à Mithridate defecerat, aſſeveranti, ſi in Ponto Lucullus conſpiceretur, fore ut omnia ſubderentur Imperio Romano: reſpondit Lucullus: *b Non cedo Archelae venatoribus audacia, ut relictis feris ad vacua illorum luſtra progrediar.* Jam enim Mithridates Pontum reliquerat.

16. ROMANI cum in pugna cum Tigrane, *c* hoſtium peditum centum millia trucidaſſent, paucis equitum fuga ſervatis, cum ex ipſis non amplius centum eſſent vulnerati, interfecti quinque, dicebant ſeſe erubeſcere, quod in tam vilia mancipia ſtrinxiſſent ferrum.

17. CUM œconomus Lucullo cœnam modicam apparaſſet, accerſitum objurgavit, illo dicente. Non putabam ſumptuoſo apparatu opus eſſe cum ſolus eſſes cœnaturus. *d Quid ais*, inquit Lucullus, *an ignorabas apud Lucullum hodie cœnaturum Lucullum.*

18. CUM Græcos quoſdam per dies aliquot magnifice tractaſſet, atque illi dicerent, ſe mirari quod tantum impendiorum ſua cauſa faceret: *e Nonnihil, ô hoſpites, veſtra cauſa, ſed maxima pars Luculli gratia.*

SYLLA.

19. SYLLA cognomento Felix, inter felicitates ſuas, duas præcipuas ducebat, alteram quod Pium Metellum haberet amicum, *f* alteram quod urbem Athenarum non ſubvertiſſet.

20. CUM Sylla defectus neceſſariis cogeretur etiam Diis dicata tangere, Caphin amicum Delphos miſerat, ut pecunias ac donaria ad ſe perferret. Quibuſdam vero dicentibus intra templum auditum citharæ ſonitum, quod oſtentum interpretabantur, quaſi Apollo citharœdus indignaretur, Caphis audita per-

 ſcripſit

a *Cura militis.* b *Animoſe.* c *Hoſtis pudendus.* d *Splendide.* e *Splendide.* f *Felicitas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſcripſit Syllæ, cui facete reſcripſit Sylla: *a Quin tu Calphi potius interpretaris iſtud eſſe ſignum gaudentis & exultantis Dei, quam indignantis? Itaque perinde ut Deo hilariter tribuente, tu quoque bono animo pecunias accipe.*

21. Cum ad ſociale bellum magnis cum copiis miſſus eſſet circa Limernam, *b* è vaſto terræ hiatu magnus ignis emicuit cujus flamma ad cœlum perveniens conſtitit. Id vates interpretati ſunt quod vir bonus, adſpectu eximius & admirandus, principatum adeptus præſentibus turbis civitatem liberaturus eſſet. Hoc audito Sylla. *Ille*, inquit, *ego ſum*. Nam illi erat peculiare, comam habere auream, ignique concolorem: nec ſe ait ſuæ virtutis pudere, qui res tam multas tamque præclaras geſſiſſet.

22. Cum milites in bello ſociali Albinum virum prætorium fuſtibus mactaſſent, *c* Sylla tam atrox facinus impunitum reliquit, dicens ſe illis poſthac promptioribus uſurum in præliis, dum peccatum fortiter gerendo rem ſtudebunt penſare.

23. Cum Athenienſes ad Syllam duos treſve miſiſſent de pace tractaturos, atque illi nihil adferrent quod ad incolumitatem civitatis faceret, ſed Theſeum, Eumolphum, & res adverſus Medos geſtas verbis inanibus jactarent: *d Abite*, inquit, *ô beati, iſtaſque orationes nobiſcum referte: non enim diſcendi cupidus huc miſſus ſum à populo Romano, ſed ut rebelles ſubvertam.*

24. Apud Orchomenum cum milites longius evagarentur, ordinibuſque perturbatis fugam caperent, Sylla ex equo deſiliens, arrepto vexillo in hoſtem convolat, ita vociferans: *e Mihi quidem, ô Romani milites, heic pulchrum eſt mori: vos interrogati quo loco Ducem veſtrum amiſeritis, memineritis dicere, apud Orchomenum.* Hac voce ſuos revocavit.

25. Cum Mithridates Syllæ proceſſiſſet obviam, dextramque porrexiſſet, Sylla non reſalutavit, ſed percunctatus eſt, num à bello deſiſteret his conditionibus, quas cum Archelao pactus eſſet. Obticeſcente Mithridate.

a *Oſtentum commode interpretatum.* b *Fiducia ſui.* c *Sceleroſis uti.* d *Militariter.* e *Animoſe.*

dato. a *Quibus pace opus eſt*, inquit Sylla, *eos priores loqui convenit, victori ſilere ſatis eſt.* Rurſus cum Mithridates variis coloribus excuſaret quæ geſta fuerant. *Olim*, inquit, *audivi, nunc experior te ſingulari eloquentia præditum, qui tam nefariis factis colorem invenire potueris.*

26. LUCIUS Sylla cognomento Felix, cum cogitaret de occidento C. Cæſare, amicis ne id faceret dehortantibus, indignum enim eſſe talem necare puerum: b *Decipitis*, inquit, *ſi in hoc puero non videtis multos ineſſe Marios.* Deprehendit in eo excelſam indolem nullis honoribus ſatiandam, ut qui vixdum pubeſcens ſacerdotium ambierit. Idem populum Romanum ſubinde monere ſolet, caverunt puerum male præcinctum.

M. ANTONIUS.

1. M. ANTONIUS filium habebat ex Fulvia. Is puer Philotæ dederat ingentem vaſorum vim: quæ cum ille recuſaret accipere, c metuens ne pater tantam filii liberalitatem non probaret. Quid times, inquit, puer, accipere? An neſcis eum qui dat, filium eſſe Antonii?

2. IPSE Antonius cum eſſet prodigioſe profuſus, dicere ſolet: d *Amplitudinem Imperii Romani non per ea quæ acciperet, ſed per ea quæ daret illuſtrari.* Ea vox excelſi animi videri poterat, niſi ab Antonio fuiſſet profecta.

3. GEMINIUS in Græciam profectus ad Antonium, quoniam ſuſpectus erat Cleopatræ, quod eo veniſſet Octaviæ cauſam acturus, diu repulſus ac variis modis deluſus, tandem in convivio juſſus cauſam adventus dicere, ita reſpondit: e *Cætera*, inquit, *Antoni, ſobria ſunt orationis, nec hujus temporis, verum illud unum & ſobrius & ebrius ſcio, bene ſucceſſura omnia ſi Cleopatra remittatur in Ægyptum.* Moxque Romam ſe recepit, metuens ſibi ab Antonio. Nam Cleopatra in convivio gratias egit, quod rem aperte dixiſſet, nulla uſus circuitione. At ſic agere gratias, erat minari malum. Sciebat Geminius quam eſſet illis inviſa veritas.

4. CUM Antonius appararet claſſe cum Cæſare confligo-

a *Victor ferox.* b *Providentia.* c *Filius patri ſimilis.* d *Liberalitas.* e *Libere.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

fligere, *a* quidam tribunus militum vir fortis, & armis exercitatus Antonio prætereunti corpus ſuum multis cicatricibus inſignitum oſtendit, dicens, ô Imperator, cur his vulneribus aut huic gladio parum fidis, in lignis fragilibus ſpem reponis? Sine Phœnices & Ægypti claſſe pugnent, nobis Romanis terram da, in qua conſuevimus vel hoſtem vincere, vel mortem oppetere.

5. CLEOPATRA metuens Antonii ſævitiam confugit in monumentum demiſſis cataractis, miſitque qui dicerent, illam ſpontanea morte periſſe. Id credens Antonius, & ipſe ſibi parans adferre vim, dixit. *b ô Cleopatra, non doleo quod te caream, nam mox una futuri ſumus, ſed quod ego tantus Imperator fortitudine victus ſum à fœmina.* Victum ſe putabat, quod illa prior ſpontaneæ mortis gloriam occupaſſet.

6. CUM Auguſtus eam inviſeret, exigeretque ab illa rationes, Seleucus unus è procuratoribus ipſius indicavit aliquid eſſe ſubtractum ab ipſa. Illa in procuratorem inſiliit, & arrepto hominis crine crebris ictibus pulſavit os. Hæc cum Auguſtus ridens conatus eſſet inhibere, illa: *c* An non, inquit, permoleſtum eſt, ô Cæſar, cum tu me digneris inviſere, ſervos meos heram incuſare, quod nonnihil muliebrium ornamentorum ſubtraxerim, non ea quidem mihi, ſed ut Octaviæ & Liviæ munuſcula dem? Hoc commento perſuaſit Cæſari ſe de vita cogitare, cum mori decreviſſet.

CASSIUS.

7. CASSIUS etiamnum puer, Fauſtum Syllæ filium, inter æquales de patris Monarchia gloriantem non tulit, ſed colaphos impegit. Ejus rei cognitionem cum Pompejus ad ſe recepiſſet, accitis ambobus pueris, Caſſius auſus eſt dicere: *d Eja Fauſte, aude rurſus coram hoc ea verba proferre, quibus irritatus in te fui, ut iterum tibi percellam os.* Inerat Caſſio nativum quoddam odium Tyrannidis, ut jam tum appareret illi non defuturum animum ad interficiendum Cæſarem.

8. IDEM

a In terreſtri prælio apparet virtus. b Mors ſpontanea. c Callide. d Indoles in puero mira.

8. IDEM cum Rhodum inſulam vi cepiſſet, & in ingreſſu ſalutaretur Rex atque Dominus: *a Nec Rex ſum, inquit, nec Dominus, ſed Regis ac Domini interfector.*

M. CRASSUS.

1. M. CRASSUS ille dives, *b* magnam ſervorum turbam domi alebat, quorum præcipuam agebat curam, diſcentibus adſtans, interdum & ipſe docens eos, dicens hanc oportere præcipuam eſſe patrisfamilias ſolicitudinem, quod ſint rei familiaris animata inſtrumenta. Idem ſenſit Ariſtoteles.

2. HÆC vox probata eſt, *c* ſed illa damnata, quod negabat quenquam pro divite habendum, qui non poſſet privatis facultatibus legionem alere.

3. ÆGRE ferens Pompejo Magni cognomen delatum, decretumque triumphum, Romano cuipiam dicenti. Jam aderit Pompejus Magnus: *d Quantus tandem?* inquit: ſentiens illum corpore cæteris parem, animo nihilo majorem.

4. CUM Pompejus & Craſſus in conſulatu collegæ deceſſuri eſſent Magiſtratu, Cneus Aurelius quidam ſubito in forum procurrens clamavit ſibi viſum in ſomnis Jovem juſſiſſe, ne prius ſe Magiſtratu abdicarent, quam in gratiam rediſſent. Idem flagitante populo Pompejus nihil motus eſt, at Craſſus ſurgens ultro collegæ dextram porrexit, dicens: *e Nihil, ô Quirites, me indignum facturus mihi videor, ſi prior cum Pompejo in gratiam rediero, quem vos etiamnum impuberem Magnum cognominaſtis, cuique prius triumphum decreviſtis, quam in Senatum allectus eſſet.*

5. IN Parthos proficiſcens cum Deiotarum extremæ jam ſenectutis, novam urbem condere videret. *f Quid eſt,* inquit, *ô Rex hoc rei, quod cum hora diei jam adſit duodecima, novam urbem exſtruere inſtitueris?* Ad hæc arridens Deiotarus. Immo quid tibi in mentem venit Imperator, ut cum haudquaquam ſis, ut videtur,

a *Tyrannidis oſor.* b *Servorum cura.* c *Divitiæ immodicæ.* d *Invidia elevat.* e *Reconciliatio.* f *Senex ædificator.*

matutinus, tamen in Parthos cum exercitu properes? Nam id temporis Craſſus ſexageſimum agebat annum. Hora quæ nobis duodecima eſt in meridie; olim erat extrema diei.

6. Cum Parthi per legatos denuntiaſſent, ut ſuæ ætati conſulens à bello abſtineret, inſolenter reſpondit: a *In Seleucia iſtis mandatis reſponſum dabimus.* Hic Agiſſis legatorum unus ſublata manu mediam palmam oſtendens, Prius, inquit, in hac manu naſcentur ſetæ quam tibi Seleuciam conſpiciendi ſit futura poteſtas.

7. Conflicturo tum Parthis exta è manibus deciderunt: hoc cæteris ut inauſpicatum oſtentum interpretantibus, ac prælium diſſuadentibus: b *Hujuſmodi,* inquit, *incommoda, multa nobis ſenectus adfert. At arma mihi nunquam è manibus ceciderunt.*

8. Cum Publius Craſſi filius fortiſſimè in bello & pugnaſſet & cecidiſſet, hoſtes caput juvenis haſtæ impoſitum geſtantes proxime ad Romanos accedebant, inſultantes roganteſque quo genere juvenis ille fuiſſet ortus, neque enim fieri poſſe, ut ex patre tam ignavo & imbelli talis filius naſci poſſet. Hoc tam triſti ſpectaculo nihil commotus Craſſus, per omnes ordines concionatus eſt clamans: c *Meus hic privatus dolor eſt Romani, mea hæc calamitas, meus hic peculiaris luctus, cæterum publica civitatis ſalus & gloria in veſtra incolumitate veſtraque virtute ſita eſt.*

9. Marcello ac Domitio Pompejum in Senatu rogantibus, num proximis comitiis petiturus eſſet conſulatum. d *Forte,* inquit, *petam, forte non petam.* Rurſus idem percunctantibus. *A bonis,* inquit, *civibus petam, à malis nequaquam.* Cum hæc reſponſa ut ambigua ac ſuperba multos offenderent, Craſſus idem percunctantibus reſpondit. *Si è Republica fore judicavero, petam: ſin minus, à petendo abſtinebo.*

SERTORIUS.

10. Sertorius cum Pompei milites varie diſpulſos ſuperaſſet multis occiſis, audiviſſetque adventare Me-

a *Militaria.* b *Senex bellator.* c *Fortiter.* d *Ingenue.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Metellum cum aliis copiis, diremit prælium, revocatiſque ſuis dixit: *a Ego puerum hunc niſi ſuperveniſſet anus illa, verberibus caſtigatum domum remiſiſſem:* Pompejum pueri nomine ſignans, Metellum vetulum anus.

11. IDEM ſæpe victor ad Pompejum Metellumque miſit, offerens ſe paratum redire in urbem ſi ſibi permitteretur: *b* dixitque malle ſe Romæ ignobiliſſimum civem, quam exulem omnium aliarum civitatum Imperatorem nominari.

12. ADMONERE ſolet ſuos ne quid in convivio, *c* præter decorum vel fieret vel diceretur, præſertim à jurgiis & obſcœnitate temperare. Nec ipſe quidquam tale ſuſtinebat vel audire, vel videre.

M. BRUTUS.

1. M. BRUTUS rebus in ſummam deſperationem addactis, *d* cum è Ducibus atque amicis paucos apud ſe haberet, ſublatis oculis in cœlum ſtellis plenum, dixit hunc verſiculum Græcum è tragœdia quapiam.

Ζεῦ μὴ λάθοι σε τῶνδ' ὃς αἴτιος κακῶν.

Id eſt:

Ne te latuerit, ô ſupreme Jupiter,
Horum malorum quiſquis auctor exſtitit.

Velut imprecans Cæſari vindictam à Diis. Volumnius narrat illum & alterum dixiſſe carmen, ſed negat ſe meminiſſe.

2. QUODAM ex his qui aderant præcipue monente ut illinc fugeret Brutus: *e Prorſus*, inquit, *fugiendum, ſed manibus, non pedibus:* ſignificans morte ſpontanea vitandam Cæſarianorum tyrannidem.

3. CUM inter conjuratos deliberaretur, *f* an una cum Cæſare occidendus eſſet Antonius, Brutus diſſuaſit, dicens, hoc negotium quod pro legibus ac jure ſuſciperetur, oportere omni carere injuria. Noluit vir optimus cædem in pluréis proferri. At hæc clementia male ceſſit illis.

4. UL-

a *Vetulus Dux.* b *Patria dulcis.* c *Convivia pudica.* d *Ultio Deorum.* e *Mors deſtinata.* f *Clementer.*

4. ULTIMUM prælium initurus, dehortantibus quibuſdam ne ſe tanto diſcrimini committeret. *a Hodie*, inquit, *aut recte erit; aut nihil curabo.* Significans ſe aut victorem fore aut non victurum. Mors autem adimit omnium malorum ſenſum.

5. HUJUS *b* uxor Portia Catonis filia, poſtea quam ſenſit conſpiratum de Cæſare interficiendo, ea nocte quæ præceſſit diem in quo Cæſar occiſus eſt, egreſſo cubiculum Bruto, cultellum tonſorium velut unguium reſecandorum gratia popoſcit, eoque quaſi forte de manibus elapſo ſeipſam graviter vulneravit. Mox Brutus clamore ancillarum in cubiculum revocatus, objurgare eam cœpit, quod tonſoris præripuiſſet officium. Heic illa clam marito. Noc hoc, inquit, temere feci: nam experiri volui, ſi quod conſtitutum eſt, parum ceſſerit ex ſententia, quam æquo animo me ferro ſim peremptura.

6. IDEM dixit, ſibi videri eum ætatis florem male collocaſſe qui nihil negaret. Inutilis eſt verecundia quæ obſtat quo minus negemus obſequium ad inhoneſta vocanti.

a. *Aut vincere aut mori.* b *Fides uxoria.*

APOPHTHEGMATA VARIE MISTORUM.

LIBER VI.

IN his quæ ſequuntur, clariſſime adoleſcens, miraberis quædam dicta, nec Scythis nec Cyclopibus digna: ſed memento tum exceptis aliquot non homines, ſed mera portenta, rerum ſummam tenuiſſe, ſive quod tales militum temeritas adſciſceret, ſive quod immodica poteſtas, niſi adſit animus Philoſophiæ præſidiis diligenter præmunitus, tales reddat. Quanquam & ab illis prodigioſe malis quædam dicta geſtaque ſunt non indigna imitatione. Poſtremo turpitudinis alienæ ſpecies velut in theatrum producta, deterret à vitiis, & ad virtutis ſtudium exſtimulat ingenia non omnino deplorata. Hunc igitur poſtremum librum puta eſſe menſæ ſecundæ bellaria, in quibus quædam apponuntur ut tollas, quædam ut guſtes, nonnulla ut ſpectes tantum. Malo enim te ſuaviter affectum, quam ſaturum onuſtumque dimittere. Quod ſi quædam apponentur levia ridiculaque mimorum, coquorum, equiſonum, ſcurrarum ac meretricum, decet omne convivium hilaritas: ſed præcipue menſas ſecundas. Quanquam & à leviſſimis perſonis nonnunquam dicuntur, quæ nemo ſapiens contemnat. Nec ignoras, olim moriones, ſaltatriculas, & ſimios ſub convivii finem induci ſolere. Non laboro ſi adſit hilaritas, modo abſit omnis obſcœnitas. Fortaſſis exiſtet qui deſideret ordinem, & hoc & ſi quid aliud videbitur reprehenſione dignum, excuſabit ſecundarum menſarum libertas.

TIBERIUS CÆSAR.

I. TIBERIO Cæſari cunctanter & ægre ſuſcipienti,

pienti delatum Imperium, *a* quidam in os auſus eſt dicere. Cæteri quod pollicentur, tarde præſtant: tu quod præſtas, tarde polliceris. Notata eſt illius ſimulata cunctatio, detrectantis quod cupiebat.

2. CUIDAM à quo fuerat Dominus appellatus, denuntiavit, *b* ne ſe amplius contumeliæ cauſa nominaret. Quanta modeſtia in tanto Principe? Nunc quidam nihil audire poſſunt, niſi ſacras majeſtates, gratioſas celſitudines, & reverendiſſimas dominationes.

3. IDEM dicentem, ſacras tuas occupationes interpellavit, *c* juſſitque non ſacras dicere, ſed laborioſas. Rurſum alterum dicentem, ſe ipſo auctore adiſſe Senatum, correxit, auctore mutans in ſuaſore.

4. CUM jocis, conviciis, famoſis carminibus ac rumoribus frequenter impeteretur, amicis ad ultionem hortantibus reſpondit. *d In civitate libera linguam mentemque liberas eſſe debere.*

5. QUIN & Senatu de hujuſmodi criminibus ac reis flagitante: *e Non tantum*, inquit, *habemus otii, ut implicare nos pluribus negotiis debeamus.* Si hanc feneſtram aperueritis, nihil aliud agi ſinetis.

6. DIOGENES grammaticus ſabbatis Rhodi diſputare ſolitus. *f* Tiberium ad ſe venientem ut ipſum extra ordinem audiret, non admiſit, ſed per ſervulum ſuum in ſeptimum diſtulit diem. Is cum Romam veniſſet, & pro Cæſaris foribus adſtaret, cupiens illum ſalutare, Tiberius juſſit ut poſt ſeptimum annum rediret. Nec alia pœna tantam grammatici ſuperbiam ultus eſt.

7. PRÆSIDIBUS onerandas tributo provincias ſuadentibus ſcripſit: *g Boni paſtoris eſſe tondere pecus, non deglubere:* hoc eſt, lanam non pellem detrahere.

8. QUONIAM tyro in caſtris avidius bibebat vinum, *h* militari joco pro Tiberio, Claudio, Nerone, dictus eſt, Biberius, Caldius, Mero.

9. THEODORUS Gaudareus Tiberii in rhetoricis præ-

a *Libere.* b *Modeſte.* c *Modeſte.* d *Leniter.* e *Leniter.* f *Civilis ultio.* g *Exactio moderata.* h *Jocus ex depravatione.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ræceptor, *a* animadvertens in puero ſanguinarium inenium ſub ſpecie lenitatis latitans, ſubinde inter oburgandum appellavit illum πηλὸν αἵματι συμπεφυραμένον, id eſt, lutum ſanguine maceratum. Hic initio principatus miram lenitatem præ ſe tulit, ſed progreſſu temporis ad immanem crudelitatem devenit.

10. CUM audiſſet quendam è reis nomine Carvilium ſibi mortem conſciſſe prius quam eſſet damnatus, exclamavit: *b Carvilius me evaſit.* Adeo leve ſupplicium eſſe judicabat mortem.

11. CUM cuſtodias recognoſcentem quidam rogaret ut ſupplicium maturaret, reſpondit: *c Nondum tecum redii in gratiam.* Humanitatis officium ducens, ſi damnatum cito occidiſſet.

12. TIBERIUS perſpecto Caligulæ ingenio, *d* fero ac malefico, ſubinde prædicabat, ſe natricem Reipublicæ & Phaëtontem orbi terrarum educare. Natrix ſerpentis genus eſt.

13. TIBERIUS Cæſar & illud dixiſſe fertur, *e* eum hominem ſibi videri ridiculum, qui ſexageſimum prætergreſſus annum, manum porrigeret Medico. Sentiens hominem tam grandem, oportere jam ſcire quo modo ſibi mederi debeat. Porrigunt manum Medico, qui conſulunt illum, explorantem pulſus venarum.

C. CALIGULA.

1. COMMENTARIOS ad matris fratrumque ſuorum calumnias pertinentes, *f* ne cui poſtmodum delatori teſtive maneret ullus metus, convectos in forum, & ante clare teſtatus Deos, neque legiſſe ſe neque attigiſſe quidquam, concremavit. Quin & libellum de ſua ſalute oblatum non recepit, contendens ſibi nihil admiſſum cur cuiquam inviſus eſſet. Negavit ſe delatoribus aures habere. Hæc boni Principis videri poterant, niſi fingerentur.

2. CUM audiret, forte Reges qui officii cauſa in urbem

a *Crudelitas tecta.* b *Crudelitas.* c *Crudeliter.* d *Indoles malefica.* e *Medicina.* f *Surdus delatori.*

urbem advenerant, inter ſe ſuper cœnam de nobilitate generis concertantes, exclamavit Caligula: *a De Cælo venit nobis Rex:* & adjecit carmen Homericum:

Εἷς κοίρανος ἔστω εἷς βασιλεύς.

Id eſt:

Unus Dominus ſit, unus Rex.

Nec multum abſuit, quin ſtatim diadema ſumeret, ſpeciemque principatus in regni formam converteret.

3. LIVIAM Auguſtam proaviam ſuam appellare conſuevit: *b* Ulyſſem ſtolatum, vafritiem ac fraudulentiam illius notans, hoc tantum intereſſe, quod ut fœmina ſtolam geſtaret.

4. DICEBAT ſe nihil magis in ſua natura probare, quam ἀδιατρεψίαν, hoc eſt, inverecundiam: *c* Pudor enim ut multis ad honeſtas actiones obſtat, ita nonnunquam improbæ mentis homines à turpibus revocat. Vox carnifice quam Imperatore dignior.

5. ANTONIÆ aviæ pro ſua auctoritate monenti ut quædam ſecus ageret: *d Memento*, ait, *mihi omnia in omnes licere.* Talia portenta tum Principum titulo pertulit mundus: quæ non commemorarem, niſi ut ex his Principibus prodigioſæ feritatis horror incutiatur.

6. CUM deſtinaſſet interficere fratrem ſuum, eumque ſuſpicaretur ſeſe medicamentis præmunire, ita locutus eſt: *e Antidotum adverſus Cæſarem?* Timebat ille venenum, quaſi Cæſar non poſſet alio quovis modo trucidare, quem vellet exſtinctum.

7. VIR quidam prætorius valetudinis cauſa ſeceſſerat in Anticyram petito à Cæſare commeatu. *f* Is cum ſæpius peteret prorogari commeatum, mandavit interfici, & adjecit, neceſſariam ſanguinis eſſe miſſionem, cui tamdiu non profuiſſet helleborum. Solent enim Medici in morbis validioribus venarum inciſione uti. Et in Anticyram navigabant quibus opus erat purgatione.

8. IL-

a *Tyrannica vox.* b *Verſutia.* c *Imprudentia.* d *Vox Tyrannica.* e *Crudeliter & impie.* f *Crudeliter.*

8. ILLUD è tragœdia ſubinde jactabat. a *Oderint dum metuant.* Hanc ne quis miretur, ejuſdem vox fuit: *Utinam populus Romanus unicam cervicem haberet.* Hanc emiſit inſenſus turbæ faventi Venetæ aurigarum factioni, cum ipſe faveret Praſinæ.

9. Luxu prodigioſo utens, ut calidis frigidiſque unguentis lavaretur, pretioſiſſimas margaritas aceto liquefactas ſorberet, convivis ex auro panes & obſonia apponeret nummos non mediocris ſummæ è faſtigio baſilicæ Juliæ per aliquot dies ſpargeret in plebem. Liburnicas naves gemmatis puppibus, verſiculoribus velis fabricaretur, ſubinde dicebat: b *Aut frugi hominem eſſe oportere, aut Cæſarem.*

10. IN auctione Apronius quidam vir prætorius dormitans capitis motu nutabat. c Id animadvertens Caligula, præconem admonuit ne illum ſibi nutantem præteriret, nec hoc monere deſiit, donec ignoranti tredecim gladiatores ſeſtertium nonagies addicerentur.

11. ALEAM ludens, plus mendacio, d atque etiam perjurio lucrabatur: & quodam tempore proximo colluſori demandata vice ſua, progreſſus in atrium domus, cum prætereuntes duos equites Romanos locupletes, ſine mora corripi confiſcarique juſſiſſet, exultabundus in domum rediit, glorians ſe nunquam proſperiore alea uſum.

CLAUDIUS CÆSAR.

12. GRÆCULUS quidam cauſam agens apud Claudium Cæſarem, e inter altercandum per calorem hanc vocem in illum emiſit, καὶ σὺ γέρον εἶ καὶ μωρὸς, id eſt, *& tu ſenex es & ſtultus.* Uſque eo ſumma poteſtas ob ſtultitiam & paſſim, & propalam eviluerat, ut hæc in os dixerit, non ſenator, ſed ignotus Græculus, & dixerit impune.

13. CUM cenſor equites recognoſceret, & in his reperiſſet juvenem probris coopertum, ſed quem pater probiſſimum affirmabat, ſine ignominia dimiſit. Id amicis

a *Hoſtis populi.* b *Profuſio.* c *Jocus inſanus.* d *Rapacitas.* e *Libere.*

amicis mirantibus : *a Habet*, inquit, *cenſorem ſuum*. Auctoritatem ſuam in parentem tranſtulit.

14. ALIUM corruptelis adulteriiſque famoſum nihil aliud quam monuit, ut aut parcius ætatulæ indulgeret, aut certe cautius, addiditque : *b Quare enim ego ſcio quam habeas amicum ?* ô cenſorem gravem.

15. NARCISSUM ab epiſtolis, & Pallantem à rationibus ſic adamavit, ut eos non ſolum ampliſſimis præmiis, *c* verum etiam quæſtoriis prætoriiſque ornamentis decreto ſenatus ornari libenter paſſus ſit : ad hæc tantum rapere & acquirere, ut illi querenti de fiſci exiguitate quidam non abſurde dixerit. Abundaturum fiſcum, ſi à duobus libertis in conſortium reciperetur. Hos Plinius fatetur & Craſſo fuiſſe ditiores.

16. CUM cuidam notam oppoſitam deprecantibus familiaribus, ademiſſet : *d Litura tamen*, inquit, *exſtat*. Sentiens etiam remiſſa culpa manere tamen infamiæ prioris veſtigium. Alludens ad ſcripturam, quæ licet ſpongia deleatur, aut graphio radatur, relinquitur tamen lituræ raſuræque veſtigium.

17. HIC temulentus aliquando dixit, ſibi fatale eſſe ut conjugum flagitia ferret, deinde puniret. *e* Ea vox terrorem non mediocrem injecit Agrippinæ.

SEXTUS NERO.

1. IN Cn. Domitium Sexti Neronis atavum, *f* cui cognomen fuit Ænobardo, L. Craſſus orator dicebat, non eſſe mirandum quod æneam haberet barbam, cui os ferreum, cor plumbeum eſſet. Os ferreum objiciens propter ſummam impudentiam, cor plumbeum ob ingenii ſtuporem. Quidam illum pro Nerone Ænobarbum appellarunt, atque hoc erat unum è duobus convitiis quæ indigniſſime tulit : alterum erat, quod increpitus eſſet malus citharœdus.

2. CUM ex more cujuſdam capite damnati cauſæ ſubſcripturus eſſet Sextus Nero. *g Utinam*, inquit, *literas*

a *Pater judex.* b *Lenitas prava.* c *Peculatus diſſimulatus.* d *Infamia non deletur.* e *Ebrietas loquax.* f *Jocus ex nomine.* g *Clementer.*

teras neſcirem. Vox parcimoniam humani ſanguinis promittens, ſi ex animo prodiſſet. Seneca lib. De clementia 2. refert fuiſſe Burrum cohortium præfectum, qui cum eſſet animadverſurus in duos, petiit ut Nero ſubſcriberet, quo cum cunctaretur & recraſtinaret, Burrus inſtans protulit chartam: tum Nero: *Vellem*, inquit, *neſcire literas*. At hæc indoles clementiam pollicens, in prodigioſam crudelitatem evaſit.

3. PUERUM Sporum exſectis teſtibus in muliebrem naturam transfigurare conatus eſt. Addita dos, additum flammeum, addita celeberrima nuptiarum ſolennitas. Quid multis? palam pro uxore habuit. Hinc fertur cujuſdam non inſcitus jocus. Bene agi potuiſſe cum rebus humanis, ſi Domitius Neronis pater talem habuiſſet uxorem. Sentiens exitio totius orbis natum Neronem. Is nunquam fuiſſet natus, ſi pater Spori ſimilem habuiſſet vice conjugis.

4. NUNQUAM cuiquam officium delegavit, niſi hæc adjiceret: a *Scis quibus mihi eſt opus, & hoc agamus, ne quis quid habeat*. Vox prædone quam Principe dignior.

5. QUODAM in colloquio proferente Græcum verſiculum:

Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθείτω πυρί.

Id eſt:

Me mortuo terra miſceatur incendio.

Subjecit: b *Immo*, ἐμοῦ καὶ ζῶντος, id eſt, *me etiam vivo*. Quibus portentis aliquando committitur Reſpublica?

6. CUM nihil flagitiorum ſibi non permitteret, c elatus tanto rerum ſucceſſu, dicebat neminem Principum ante ipſum ſciſſe quid ſibi liceret. Verum qui hoc dixit, ſenſit tandem quid viciſſim liceat populo in malum Principem.

7. CUM incendiſſet urbem, ſpectabat, dicens ſe flammæ pulchritudine delectari, atque interim ſuam canebat Haloſin, hoc eſt Trojanæ urbis excidium, quod deſcripſerat.

8. ISIDORUS Cynicus tranſeuntem in publico clara

a *Rapacitas*. b *Crudeliter*. c *Licentia Principis*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

clara voce corripuit, *a* quod Naupli mala bene cantaret, ſua bona male diſponeret. Nauplus erat Palamedis pater, qui filii præter meritum damnati necem magno Græcorum exitio eſt ultus. Solet autem Nero tragœdias cantare.

9. NOTATUS eſt & à Dato Attellanarum hiſtrione, qui recitans canticum quoddam, *ὑγίαινε πάτερ, ὑγίαινε μῆτερ,*, *b* ita demonſtravit, ut bibentem natantemque faceret, exitium C. Claudii & Agrippinæ ſignificans. Nam Nero C. Claudium veneno ſuſtulit, Agrippinam naufragio. Et in clauſula cantici recitans, Orcus vobis ducit pedes, geſtu ſenatum notavit hiſtrio, ſubindicans illis à Nerone imminere perniciem.

10. A MATHEMATICIS audierat fore, ut aliquando dejiceretur Imperio, eoque Græcum Iambicum dimetrum identidem uſurpabat: *τὸ τέχνιον πᾶσα γῆ τρέφει.* Id eſt: *Terra quævis artem alit.* Putans ſe tantum profeciſſe in arte canendi, ut etiam ſi exigeretur, in quavis regione ob Muſices peritiam poſſet haberi in pretio. Cumque imminentibus qui illum inſequebantur de ſalute deſperans, cogitaret ſibi vim adferre, ſubinde dicebat: *Quantus artifex pereo.*

11. QUONDAM theatro clam illatus, *c* Scenico cuidam populo placenti invidit, eique nuntium miſit qui diceret, illum abuti Cæſaris occupationibus.

12. QUONDAM ex annonæ caritate quidam diteſcebant aulici, *d* multum & hinc invidiæ Neroni conflatum eſt: Cum forte accidiſſet, ut in publica fame diceretur Alexandrina navis appuliſſe, jactatum eſt illam advexiſſe pulverem luctatoribus aulicis. Quo dicto ſimul notatum eſt, in Cæſare rerum ſcœnicarum ſtudium, & monopolia quorundam per Cæſaris favorem publico damno lucrantium.

13. STATUÆ ejus à vertice currus appoſitus eſt cum inſcriptione Græca. *e* Nunc demum agon eſt, trahe tandem. Notatum eſt in Cæſare aurigandi ſtudium, ſimulque denuntiatum periculum.

14. AL-

a *Libere.* b *Libere.* c *Scenicus Princips.* d *Monopolia fœda.* e *Princeps auriga.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

14. ALTERI cuidam ſtatuæ & aſcopera alligata eſt cum hoc titulo. *a* Ego quid potui? Sed tu culleum meruiſti. Sólent olim parricidæ culleo inſui, & Nero matrem occiderat. Culleus itaque ſeſe excuſans dicit. Ego quid potui? paratus ſi quis te inſuat: ſed ſive inſuaris, ſive non, tu tamen culleum meruiſti. Poteſt hoc & ad Reipublicæ perſonam accommodari.

15. COLUMNIS ſtatuarum illud adſcriptum eſt, *b* Galli te cantando excitarunt. Indigniſſime tulerat Galliarum defectionem, proinde decreverat Gallos omnes Romæ agentes contrucidare, provinciamque exercitui diripiendam tradere.

16. NOCTU quidam ſimulabant ſe ſævire in ſervos, *c* petebantque vindicem. Vindex autem erat defectionis in Neronem Dux. Et hoc joco notabatur jam non ferenda Cæſaris Tyrannis.

17. CUM ex oratione Neronis qua in Vindicem perorabat, recitaretur in ſenatu, daturos pœnas ſceleratos, ac brevi dignum exitium facturos, exclamatum eſt ab univerſis: *d Tu facies Auguſte.* Quæ vox bifariam poteſt accipi. Tu facies ut dent pœnas, aut tu dabis pœnas.

18. IN Oedipode fabula, *e* quam Nero noviſſimam recitavit, in verſu decidiſſe legitur:

Θανέειν μ' ἄνωγε σύζγαμος μητὴρ, πατὴρ.

Id eſt:

Juſſit mori me mater, & pater.

Nam & Oedipus patrem occiderat inſciens, matrem uxorem duxerat. Ita Nero ſciens Claudium patrem occiderat, matrem conſtupratam interfecerat, & Octaviam uxorem indignis tractarat modis.

19. DESPERATIS rebus noctu adiit hoſpitia ſingulorum de fuga conſulturus: cum fores omnium occluſas reperiſſet, reverſus in cubiculum comperit & cuſtodes diffugiſſe direptis etiam ſtragulis, & amota veneni pyxide, quam in extremum caſum paraverat: mox Mirmillonem nomine Spiculum requiſivit, vel alium

a *Parricidium exprobratum.* b *Salſe.* c *Salſe.* d *Ambigue dictum.* e *Omen exitii.*

quemlibet, cujus manu periret: ac nemine reperto: *a Ergo ego*, inquit, *nec amicum habeo, nec inimicum?* Decretum erat eam belluam publico orbis odio immolare.

20. IN fuga cum Phaon libertus hortaretur, *b* ut in ſpecum egeſta harena conderetur, negavit ſe vivum ſub terram iturum.

21. AQUAM è lacuna villæ cuidam ſubjecta potaturus manu hauſit: *c Et hic eſt*, inquit, *Neronis decocta*. Nam repererat ut aqua decocta gratiam haberet crudæ, immiſſa in poculum nive.

22. UBI ſenſit equites appropinquare, quibus mandatum erat ut illum vivum attraherent, verſum Homericum protulit:

Ἵππων ὠκυπόδων ἀμφὶ κτύπος οὔατα βάλλει.

Id eſt:

Simulque ferrum jugulo adegit.

23. INGRESSUS Centurio cum ſemianimem reperiſſet, & penula ad vulnus appoſita ſimularet ſe veniſſe in auxilium, nil aliud reſpondit quam, *d Sero*, &, *Hæc eſt fides.* Sermo ambiguus eſt: poteſt intelligi ſero veniſſe, qui jam ad morientem venerat: & ſero venit, qui in hoc venit ut vivum attraheret. Item hæc eſt fides, poteſt eſſe expoſtulantis de fide amicorum. At Nero ſenſit, ſe nihil illius verbis credere, ejuſque rei argumentum eſſe vulnus in jugulo lethale.

24. CUM genethliaci Chaldæi Agrippinæ matri Neronis reſpondiſſent, imperaturum quidem filium, ſed occiſurum matrem: *e Occidat*, inquit, *modo imperet.* Tam impotens erat in fœmina dominandi ſitis, & habuit quod optavit.

25. EADEM cum juſſu Neronis occideretur, ac Centurio ferrum in mortem diſtringeret, ventrem oſtendens clamabat: *f Hunc percute, hic eſt ferro fodiendus, qui portentum illud genuit.*

26. NERO in magna erat invidia, quod Burrum Prin-

a *Deſtitutus undique.* b *Sepultura vivi.* c *Deliciæ verſæ in amatorem.* d *Neronis extremæ voces.* e *Ambitio.* f *Fortiter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Principem virum crederetur occidiſſe, veneno faucibus illito, quaſi remedium adhiberetur. Ad hunc cum Nero viſendi gratia veniſſet, averſatus eſt illum Burrus cui ſcelus jam erat intellectum, multaque percunctanti nihil aliud reſpondit quam: *a Ego bene me habeo.* Mira etiam in moriente lenitas.

27. IDEM in Claudii ſtultitiam ſubinde jocabatur productione ſyllabæ, cum diceret: *b Poſtea quam deſiit inter vivos morari*, prima ſyllaba producta. Moros enim Græce fatuum ſonat, inde finxit morari pro ſtultum agere, quemadmodum nos à Poëta poëtari, à juvene juvenari.

28. SUNT qui putent hoc clam & inſcio etiam Seneca fuiſſe decretum, *c* ut occiſo Nerone occideretur & Piſo, mox Imperium Senecæ deferretur. Interea vulgabantur verba Flavii, qui dixerat. Ad dedecus nihil referre ſi citharœdus dimoveretur, & tragœdus ſuccederet. Nero cithara, Piſo tragico ornatu canebat. Senſit utrumque pariter indignum Imperio.

29. CUM de conjuratis agerentur quæſtiones, *d* Subrius Flavius tribunus interrogatus à Nerone, quibus cauſſis adductus ad oblivionem ſacramenti proceſſiſſet. Oderam te, inquit, nec quiſquam tibi fidelior militum fuit dum amari meruiſti: odiſſe cœpi, poſtquam paricida matris & uxoris, auriga & hiſtrio & incendiarius exſtitiſti. Negant in ea conjuratione quid quam accidiſſe Neroni gravius, qui ut ad patranda facinora promptus erat, ita audiendi quæ patraret inſolens.

30. EODEM tempore Sulpitius Aſper Centurio percunctanti Neroni cur in cædem ſuam conſpiraſſet. *e* Non aliter, inquit, tot flagitiis tuis ſubveniri poterat.

31. VESTINUS conſul, cum eodem die omnia munia conſularia obiſſet, *f* è convivio repente ad mortem raptus eſt. Convivæ nihil aliud quam exitium exſpectabant. Horum pavorem irridens Nero, dixit illos ſatis ſupplicii luiſſe pro epulis conſularibus. Dicas

a *Leviter.* b *Jocus in mortuum.* c *Salſe.* d *Libere.* e *Libere.* f *Jocus crudelis.*

hoc à Clemente dictum, ſi cætera Neronis facinora ſpectes.

32. Nero matrem occiderat, unde Africanus quidam ita conſolatus eſt hominem. Orant te Cæſar Galliæ tuæ, ut felicitatem tuam fortiter feras.

OTHO.

1. Otho Sylvius Imperator, cum in augurando tempeſtas eſſet orta, atque ipſe graviter prolapſus, identidem obmurmuraſſe dicitur, *a τί μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς*, id eſt, *quid mihi cum longis tibiis?* ſentiens ſe fruſtra ſacrificiis & piaculis conari placare manes Galbæ. Sed de hoc plura nobis dicta ſunt in Chiliadibus.

2. Idem ubi jam mori deſtinaſſet, ſenſit eos qui ab ipſo deficere & abire cœptabant, pro deſertoribus corripi ac detineri: vetuit ne cuiquam fieret injuria dicens: *b Adjiciamus vitæ & hanc noctem*, & in profundam veſperam uſque patente cubiculo, ſi quis adire vellet, poteſtatem ſui conveniendi fecit.

3. Multis Othonem rogantibus, *c* ne depoſito Imperio exercitum ac Rempublicam deſereret, quidam è gregariis militibus ſublato enſe dixit, Scito Cæſar ſic pro te omnes animatos eſſe, moxque ſeipſum jugulavit.

4. Otho jam deſtinata morte Coccejum fratris filium ad ſe vocatum ſic adhortatus eſt extremis verbis: *d O fili habuiſſe te patruum Cæſarem, nec prorſus obliviſcaris; nec admodum memineris.* Noluit illum prorſus obliviſci, ne deſereret curam ſuorum: rurſum noluit valde meminiſſe, ne mortem patrui ulciſceretur.

VESPASIANUS *Pater.*

1. Flavio Veſpaſiano cum adoleſcens quidam gratias ageret pro impetrata præfectura, quoniam unguento fragabat, & nutu contemptus eſt, & graviter increpitus: *e Mallem*, inquit Veſpaſianus, *allium oboluiſſes:* mox & literas conceſſas revocavit.

2. De

a *Omen exitii.* b *Mors deſtinata.* c *Fides in milite.* d *Moderate.* e *Unguentum olere.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

2. De jurgio quodam inter ſenatorem & equitem Romanum ita pronuntiavit, *a* ut diceret non oportere maledici ſenatoribus, remaledici civile faſque eſſe. Prærogativam enim dignitatis ipſe ſibi ademit qui laceſſivit.

3. Idem de Licinio Mutiano notæ impudicitiæ viro, clam apud communem amicum conquerens, addidit clauſulæ: *b Ego tamen vir ſum:* Notans obtrectatorem eſſe parum virum. Simile eſt illud Maronis:

Parcius iſta viris tamen objicienda memento.

4. Salvius Liberalis, *c* cum in defenſione divitis rei oblique mordens dixiſſet. Quid ad Cæſarem, ſi Hipparchus ſeſtertium millies poſſidet? Notans Veſpaſianum velut inhiantem rei facultatibus. Cæſar non modo non offenſus eſt, verum etiam dictum approbavit, quaſi ſimpliciter prolatum.

5. Quoniam rapaciſſimum quemque promovere ſolet, *d* ut mox ditatos condemnaret, vulgo dictus eſt officiarios ſuos habere pro ſpongiis, quod veluti ſpongias & ſiccos madefaceret, & humentes exprimeret.

6. Rusticus quidam quoniam gratuitam libertatem ſuppliciter petens à Cæſare, *e* repulſus eſt, non veritus eſt clare dicere. Vulpes pilos mutat, non mores: exprobrans illi naturæ rapacitatem, quaſi mercede data conceſſurus fuiſſet, quod gratuito negabat.

7. A Consulari viro Menſtruo Floro monitus plauſtra potius quem ploſtra dicenda, *f* poſtridie illum pro Floro Flaurum ſalutavit: civiliter alludens ad illius curioſam admonitionem. Veteres in quibuſdam pro diphthongo ſonabant o, ut Clodius pro Claudius.

8. Mulier quædam dixerat ſe deperire amore Veſpaſiani, ei perductæ cum pro concubitu ſeſtertia quadraginta donaſſet, rogante diſpenſatori quo titulo vellent eam ſummam rationibus inferri, dixit: *g Veſpaſiano adamato.*

a *Venia laceſſito.* b *Leniter.* c *Leniter.* d *Rapacitas.* e *Avaritia in Principe.* f *Lepide.* g *Feſtive.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

9. IN quendam proceræ ſtaturæ, ſed improbius natum, *a* torſit illud carmen Homericum:

Μακρὰ βιβὰς, κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος.

Id eſt:

Longam haſtam quatiens, diductis paſſibus ibat.

10. IN Cerylum libertum, ſed prædivitem, qui ut aliquando ſubterfugeret jus fiſci Imperialis, *b* cœpit ſe pro ingenuo ferre, eoque mutato nomine pro Cerylo dici voluit Laches, torſit verſiculos ex fabula quapiam ut opinor:

——— ὦ Λάχης Λάχης,

Ἐπ' ἂν ἀποθάνης, αὖθις ἔσῃ Κήρυλος,

Id eſt:

——— *ô Laches Laches,*

Ubi mortem obieris, rurſum eris tum Cerylus.

Significans illi nihil profuturum immutatum nomen.

11. QUIDAM è caris Veſpaſiani miniſtris apud ipſum pro quodam, *c* quem fratrem ſuum eſſe ſimulabat, intercedebat, ut illi procuratio committeretur. Id ſentiens Cæſar, candidatum ſolum ad ſe vocavit, exegitque pecuniam quam ille ſuffragatori ſuo pepigerat, ea accepta mox ordinavit. Hujus rei ignarus miniſter, rurſus interpellavit pro fratre. Cui Veſpaſianus: *Alium*, inquit, *tibi fratrem quære, hic quem tuum putas meus eſt.*

12. IN itinere quodam mulio deſiliit quaſi calceaturus mulas, *d* ſed revera, ut adeundi litigatori ſpatium moramque præberet. At Cæſar dolum ſuſpicatus, interrogavit mulionem quanti calceaſſe, pactuſque eſt lucri partem. Hoc ſi fecit ut ſuos corrigeret, civilitas fuit: ſin ut eo emolumento fieret ditior, ſordidum erat.

13. INSTITUERAT vectigal è lotio. Super hoc à filio monitus diſſimulavit, donec prima penſio eſſet ſoluta. Eam pecuniam admovit ad filii nares, ſciſcitans num odore offenderetur. Negante illo: *e Atqui hæc*, inquit, *è lotio eſt.*

14. LEGATIS nuntiantibus, decretam illi publice

a *Jocus ex Homero.* b *Lepide.* c *Avare.* d *Sordide.* e *Sordide.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

blice non mediocris ſummæ ſtatuam, juſſit ut eam continuo ponerent, & cavam oſtendens manum: *a Ecce*, inquit, *parata baſis.* Significans ut eam pecuniam quam in ſtatuam decreviſſent impendere mortuo, vivo darent in manum.

15. CUM Cæſarum mauſoleum repente patuiſſet, *b* tum ſtella crinita apparuiſſet, alii interpretantibus Cæſaris interitum portendi, ille facete interpretatus eſt, prius oſtentum ad Juliam Calvinam pertinere, quod ea eſſet de gente Auguſti: poſterius ad Parthorum, ſive ut Aurelius victor tradit, Perſarum Regem, qui capillatus eſſet.

16. CUM morbus ingraveſſeret, dixit: *c Puto Deus fio:* ſignificans ſe moriturum. Solent enim extincti Cæſares publicis cæremoniis in Deorum cœtum referri.

17. CUM vehementer angeretur vitiatis inteſtinis, nihilo ſecius Imperatoriis muneribus fungebatur, adeo ut lecto decumbens audiret legationes, & amicis hortantibus ut ſibi parceret, reſpondit: *d Imperatorem ſtantem mori oportere.*

TITUS, *Veſpaſiani filius.*

1. VESPASIANUS filius cum admoneretur ab amicis, quod plura polliceretur interpellantibus quam præſtare poſſet, reſpondit: *e Non oportet quenquam à Cæſaris colloquio triſtem diſcedere.*

2. SUPER cœnam aliquando recordatus, quod eo die nemini quidquam præſtitiſſet, memorandam illam meritoque laudatam vocem edidit: *f Amici diem perdidi.*

3. IDEM dicere ſolet, *g* ſe maximum falſarium eſſe potuiſſe, quod omnium chirographa quæ vidiſſet facillime imitaretur.

4. CUM febre correptus lectica à loco in quo tum erat transferretur, dimotis plagulis cœlum ſuſpexit, queſtuſque eſt ſibi imminenti vitam eripi, *h* cum nullum

a *Avare.* b *Oſtentorum interpretatio.* c *Jocus in morte.* d *Stantem mori.* e *Cæſaris affabilitas.* f *Benignitas.* g *Dexteritas.* h *Cæſar innocens.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

lum per omnem vitam exſtaret factum cujus pœniteret, uno dumtaxat excepto. Id cujuſmodi fuerit, nec ipſe prodidit, nec quiſquam conjectare potuit. O Cæſarem longiſſima vita dignum.

DOMITIANUS.

5. DOMITIANUS Cæſar initio principatus quotidie ſibi ſecretum horarium ſumere conſuevit, *a* nec interim aliud quam muſcas captare, eaſque ſtilo præacuto configere: ut cuidam interroganti, eſſetne quis intus cum Cæſare, Vibius Criſpus lepide reſponderit. Ne muſca quidem.

6. JUSSERAT edicto excidi vineas, quod ſtudio colendi vineta, negligerentur arva. *b* Hoc edictum revocavit ob ſparſos libellos, in quibus habebantur hi verſiculi:

> Κᾂν με φάγης ἐπὶ ῥίζαν, ὅμως ἔτι καρποφορήσω,
> Ὅσσον ἐπισπεῖσαι καίσαρι θυομένῳ.

Hoc Epigramma fertur in hircum arrodentem vitem: Hircus autem Baccho immolabatur, quod admorſu lædat vineam. Ad Cæſarem accommodarunt, pro σοὶ τράγε mutantes καίσαρι.

7. NOTANS Metium quendam ſibi immodice placentem, dicere ſolitus eſt: *c Vellem tam formoſus eſſe quam Metius ſibi videtur.*

NERVA COCCEJUS.

8. QUONIAM ſub Nerva Coccejo bono Cæſare multorum nomina falſo deferebantur: *d* Fronto conſul palam dixiſſe fertur: malum eſſe eum imperare, ſub quo nemini quidquam conceſſum ſit: ſed longe pejus ſub eo vivere, ſub quo maxima ſit licentia quibuſlibet, inhumanitatis eſt, ſi Princeps nihil indulgeat amicis ac familiaribus, ſed pernicioſum eſt, illis licere quidquid libet.

TRAJANUS.

9. TRAJANUS aliquando in convivio propoſuit amicis,

a *Lepide.* b *Minæ in Principem.* c *Lepide.* d *Princeps indulgens.*

amicis, ut decem nominarent, quibus crederent rerum ſummam recte delegari poſſe. Cum illi ſilerent: *a Decem*, inquit, *à vobis poſco, ego unicum habeo Severianum.* Solum illum Imperio dignum judicans.

HADRIANUS CÆSAR.

1. MORIENS dixit illud vulgatum: *b Turba medicorum Cæſarem perdidit.* Arbitror illum huc detorſiſſe Græcorum proverbium:

Πολλοὶ στρατηγοὶ Καρίαν ἀπώλεσαν,
Πολλοὶ δ' ἰατροὶ τὸν βασιλῆ ἀπώλεσαν.

Quanquam & hodie verum eſt, turbam medicorum multis cauſam eſſe mortis.

2. IN ſenatu frequenter dicere ſolet, *c* ſe ſic geſturum principatum, ut ſciret rem populi eſſe, non ſuam privatam. Nimirum attigit hoc, quod unum diſtinguit Regem à Tyranno.

3. IMPERATOR creatus adeo contempſit inimicos, ut uni quem habuerat capitalem, forte obvio dixerit, *d Evaſiſti.* Principibus in privatis offenſis debet eſſe ſatis, potuiſſe ulciſci.

4. IN colloquiis etiam humillimorum mire civilis erat, *e* eoſque deteſtari ſolet, qui hanc humanitatis voluptatem ipſi inviderent hoc prætextu, quod dicerent, Principis majeſtatem ubique ſervandam.

5. DIONYSIUS Mileſius Sophiſta inſignis, *f* in Heliodorum quem Hadrianus Cæſar unice amabat, torſit hoc dictum. Cæſar poteſt honorem ac pecunias largiri, rhetorem facere non poteſt. Cæſar enim Heliodorum ſtudio verius quam judicio fecerat Magiſtratum epiſtolarum.

6. ROMÆ cum in ſpectaculo populus clamore flagitaret, ut aurigam qui placuerat, liberum eſſe juberet, per tabellam reſpondit: *g Iniquum eſſe quod peterent.* Si enim ſervum alienum libertate donaret, fieret injuria domino. Dicas hunc abhorruiſſe ab omni violentia.

a *Unus eximius.* b *Medicorum turba.* c *Princeps.* d *Clementia.* e *Affabilitas.* f *Animi bona.* g *Juſte.*

7. SEVERIANUM & Fuſcum hujus nepotem, eo quod moleſte ferre viderentur Commodum Lucium Imperii ſucceſſorem deſignatum, juſſit occidi: quorum ille nonagenarius erat, hic annos natus decem & octo. Senex autem cum eſſet jugulandus, popoſcit ignem, incenſoque thure dixit: a *Vos Dii teſtor me nihil ſceleris commiſiſſe, nec aliud imprecor Adriano, niſi ut cum volet mori, non poſſit.* Idque evenit, adeo ut Barbarus conductus qui ferro mortem pro beneficio daret, aufugerit.

8. QUIDAM caneſcens ab eo quiddam petierat, & repulſus eſt. Is cum aliquanto poſt idem peteret, ſed capillitio nigro (nam id tinctura fecerat) Cæſar agnoſcens faciem: b *Jam iſthuc*, inquit, *negavi patri tuo*.

9. QUODAM tempore cum ſervum ſuum videret inter duos ſenatores ambulantem, miſit qui illi colaphum impingeret, diceretque: c *Noli inter eos ambulare, quorum adhuc potes eſſe ſervus:* ſimul ſenatoriæ dignitati conſulens, & ſervi caſtigans inſolentiam, quam de Cæſare hero ſumpſerat.

10. COMMODUM Ælium Verum iterum conſulem fecerat, eumque Imperio deſtinaverat: quem cum cerneret nec animo nec corpore ſatis validum, dicere ſolet: d *In caducum parietem nos inclinavimus, ac perdidimus quater millies H-S. quod populo ac militibus pro adoptione dedimus.* Vere præſenſit Commodum inutilem Imperio, ſed ſero.

11. FLORUS hos verſiculos ſcripſerat in Cæſarem:

e *Ego nolo Caſar eſſe,*
Ambulare per Britannos,
Scythicas pati pruinas.

Cui Cæſar reſpondit:

Ego nolo Florus eſſe,
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas,
Culices pati rotundos.

Sen-

a *Vota morientis.* b *Lepide.* c *Servi Principum elati.*
d *Impar principatui.* e *Honeſti labores.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Sentiens ſe honeſtas occupationes præferre inutili turpique otio.

12. DICERE ſolitus, ſibi moleſtum eſſe, ſi quem videret triſtem, *a* cum tamen omnes doctos vexaret quæſtiunculis, ſed vexatos donavit aliquo munere.

13. CUIDAM uxor ſua per literas exprobrarat, *b* quod lavacris ac voluptatibus detentus ad ſe redire nollet. Id per frumentarios reſciverat Imperator. Itaque commeatum petenti, exprobravit & lavacra & voluptates. Tum ille: Num & tibi ô Cæſar ſcripſit uxor mea quod mihi? Notans curioſitatem Principe indignam.

14. SUB mortem his verſibus luſiſſe dicitur:

c Animula, vagula, blandula,
Hoſpes comeſque corporis,
Quæ nunc abibis in loca,
Pallidula, rigida, nudula,
Nec ut ſoles dabis jocos.

15. AJUNT illum ex Matheſeos peritia præſciſſe futura, ac Verum non fore longævum Virgiliano carmine prædixiſſe:

d Oſtendent terris hunc tantum fata, neque ultra
Eſſe ſinent.

16. CUIDAM illos Virgilii verſus ad Verum accommodanti. Manibus date lilia plenis, &c. cum irriſione reſpondit: *e Ego mihi divum adoptavi, non filium.* Huc alludens, quod Imperatores referri ſoleant in numerum divorum, ſed à rogo.

17. AD alterum ipſum conſolari volentem hoc argumento, quod diceret geneſim Veri non eſſe recte collectum, eoque ſpem eſſe illum diu victurum: *f Iſthuc,* inquit, *tu facile dicis, qui patrimonii tui non Reipublicæ quæris hæredem.* Sentiens magni referre, ut bonus Princeps quam diutiſſime vivat.

18. TRANSEUNTEM mulier quædam appellavit: Audi me Cæſar. Is cum reſpondiſſet: Non

a *Princeps nulli moleſtus.* b *Curioſitas.* c *Luſus in morte.* d *Præſcientia.* e *Brevis ævi.* f *Principis delectus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

a Non eſt otium: Illa clamavit. Noli ergo Imperare. Ad hanc vocem reſtitit, & audivit mulierem. Hoc & alii tribuitur, neque quidquam vetat, idem à pluribus vel dici, vel fieri.

COMMODUS ÆLIUS VERUS.

1. ÆLIUS cum eſſet peregrinis voluptatibus deditus, uxori conquerenti dixit: *b Patere me per alias exercere cupiditates meas.* Uxor enim dignitatis nomen eſt, non voluptatis.

2. CUM morbo gravaretur, *c* ſæpe dicere ſolet, *Principem ſanum mori debere, non debilem*, quod ſuperiores Imperatores plerique violenta morte periiſſent, eamque mortem ut brevem ſimul & inexſpectatam C. Cæſar optavit & obtinuit.

ANTONINUS PIUS.

3. AURELIUS Commodus M. Antonini filius cum in extremis à parente moneretur, ne Barbaros jam attritos ſineret vires recipere, reſpondit: *Ab incolumi quamvis paullatim, negotia perfici poſſe, à mortuo nihil.* Vera quidem ſententia, ſed vox impia erat parentis extrema monita contemnentis, ac morienti velut inſultantis. Refert Sext. Aurelius Victor.

4. ADAMABAT illam Scipionis celebratiſſimam ſententiam, ſubinde dicens: *Se malle unum ſervare civem, quam mille hoſtes occidere:* pacem videlicet bello præferens, & in ipſo bello ſentiens hanc oportere primam eſſe Ducis curam, ut quam minima civium jactura paretur victoria.

5. CUM Apollonius Rhetor è Chalcide accitus ad Tybeberinam domum, in qua tum Cæſar habitabat, à Cæſare vocatus ut illi M. Antoninum traderet inſtituendum, dixiſſet: Non magiſter ad diſcipulum, ſed diſcipulus ad magiſtrum venire debet: riſit hominis magniloquentiam, dicens: *d Facilius fuit Apol-*

a Libere. Hoc ſuperius tribuitur Philippo Macedoni pag. 221. apoph. 31. b *Uxoris reverentia.* c *Mors Principis,* d *Magniloquentia irriſa.*

Apollonio è Chalcide venire Romam, quam ex ædibus ſuis in palatium. Merces Apollonium attraxerat Romam, non Reipublicæ ſtudium.

6. CUM M. Antonius fieret educatorem ſuum mortuum, & adoleſcens ab aulicis miniſtris revocaretur à declaratione pietatis erga nutricium: a *Permittite*, inquit Antonius, *prius illi ut homo ſit, neque enim vel Philoſophia vel Imperium tollit affectus.*

7. QUONDAM cum Omuli viſens domum, ac miratus columnas porphyreticas, b quæſiſſet unde eas haberet, Omulus ei reſpondit. Cum in ædes alienas veneris, & ſurdus & mutus eſto. Sentiens eum in alieno privato non oportere eſſe curioſum. Hoc tam libero joco non eſt offenſus Imperator.

8. M. ANTONINI uxor Fauſtina male audiebat vulgo. Itaque hortantibus amicis, ut eam repudiaret, ſi nollet occidere, reſpondit: c *Si uxorem*, inquit, *dimittimus & dotem.* Dotis nomine ſignans Imperium, quod ab ſocero volente Hadriano adoptatus acceperat.

9. NIHIL ſolitus eſt agere nec in bellicis negotiis, nec in civilibus, de quo non prius conferret cum gravibus viris, dicens: d *Æquius eſt, ut ego tot talium amicorum conſilium ſequar, quam ut tot tales amici meam unius ſequantur voluntatem.* Multum abhorrens à quorundam ingenio, qui conſulto pileo ſuo, dicunt. Vos ſedulo conſulitis, ſed aliud mihi ſuadet pileum meum.

10. CASSIUM ſenatorium virum occidi paſſus eſt, non juſſit occidi: poſt etiam extinctum doluit, dicens: e *Voluiſſe ſe ſine ſenatorio ſanguine Imperium tranſigere.* Mira clementia in affectatorem Imperii.

18. BIDUO prius quam moriretur, admiſſis amicis aperuit ſententiam ſuam de filio, eandem quam Philippus de Alexandro dicens: f *Se æquo animo mori, cum filium relinqueret.*

a *Humane.* b *Libere.* c *Dos regnum.* d *Conſilium multorum.* e *Clementer.* f *Filius ſolatium mortis.*

12. ALIO quodam die dixit amicis: *a Quid me fletis, ac non magis de communi morte peſtilentiaque cogitatis?* Philoſophia docuerat hominem & mortem contemnere, & res humanas ridere. Parentibus autem abire dixit: *Si jam me dimittitis, vale vobis dico, vos præcedens.* Facete petiit ab amicis diſcedendi veniam, ac veluti peregre profecturus juſſit illos valere: ſubmonens interim fore, ut illi præcedentem ſequerentur.

13. ROGATUS cui filium commendaret: *b Vobis,* inquit, *ſi promeretur, & Diis immortalibus.* Favorem noluit ſuæ auctoritati tribui, ſed filii meritis.

SEVERUS *Imperator.*

1. DE Severo ſic judicavit Senatus, illum aut naſci non debuiſſe, *c* aut non debuiſſe mori, quod cum crudelis eſſet, tamen Reipublicæ videretur admodum utilis ob alias virtutes.

2. CUM milites Baſſianum Severi filium, qui poſt Antonius Caracallus dictus eſt, Auguſtum conſalutaſſent, eo quod pater pedibus æger bellum moraretur, juſſit ſe deferri ad tribunal, ſimulque adeſſe omnes tribunos, centuriones, Duces & cohortes, quibus auctoribus hoc acciderat, ſiſti deinde & filium qui Auguſti nomen non recuſarat. *d* Hic cum in omnes ejus facti auctores juſſiſſet animadverti, excepto filio, omneſque ante tribunal proſtrati rogarent veniam; Severus manu caput contingens: *Tandem,* inquit, *ſentitis caput imperare, non pedes.*

3. CELEBRATUR & hoc illius dictum: *e Omnia fui, ſed nihil expedit:* ſentiens ſeſe ex humili per literarum ac militiæ officia plurimis gradibus favore fortunæ ad Imperii faſtigium fuiſſe perductum; ſed nihil feliciter ceſſiſſe, aut nulla in re ſibi placuiſſe.

4. ULTIMA verba dicuntur hæc fuiſſe: *f Turbatam Rempublicam ubique accepi, pacatam etiam Britannis relinquo. Senex & pedibus æger firmum Imperium Antoninis meis relinquens ſi boni erunt, imbecillum ſi mali.*

5. SYM-

a *Mors peregrinatio.* b *Modeſte.* c *Natura varia.* d *Auctoritas.* e *Omnia expertus.* f *Virtus Principis.*

5. SYMBOLUM tribuno dari juſſit: a *Laboremus.* Pertinax ad Imperium adſcitus dederat, Militemus. Illi placuit belli omen, huic pacis. Sublato namque bello reditur ad agricolationem & opificia. Otium in pace delicias alit, & omne flagitiorum genus.

6. EPIGRAMMA quod in laudem Peſcennini Nigri fuerat adſcriptum illius ſtatuæ ad vivum effictæ, cum præfecti ſuaderent eradendum, Severus noluit, dicens: b *Si talis fuit, ſciant omnes qualem vicerimus: ſi talis non fuit, putent nos omnes talem viciſſe.*

PESCENNINUS NIGER.

1. PESCENNINUS Niger conſiliariis addidit ſalaria, ne gravarent eos quibus aſſidebant, dicens: c *Judicem nec dare debere, nec accipere.* Utinam hoc exemplum imitentur hi, qui vendentes officia ſpoliant judicem, aſſeſſoribus interim rapto vivendum eſt.

2. IN Ægypto cum limitanei milites vinum ab Imperatore peterent: d *Nilum*, inquit, *habetis & vinum quæritis?* Ajunt enim aquam Nili tantæ eſſe dulcedinis, ut accolæ vina non deſiderent.

3. CUM milites qui a Saracenis victi fuerant, dicerent: Vinum non accepimus, pugnare non poſſumus: e *Erubeſcite*, inquit Cæſar, *illi qui vos vincunt, aquam bibunt.* Nam Saracenis etiam hodie guſtare vinum nefas eſt.

4. PALÆSTHINIS rogantibus ut ipſorum cenſitio levaretur eo quod regio eſſet gravata, ſatis inclementer reſpondit: f *Vos terras veſtras levare vultis, ego etiam aërem veſtrum cenſere cuperem.*

5. IMPERATORI creato, cum quidam ei panegyricum in ipſius laudem conſcriptum recitare vellet, dixit: g *Scribe Marii laudes, vel Hannibalis, aut alterius Ducis egregii vita functi ut eum nos imitemur.* Nam vivos laudare irriſio eſt, præſertim Imperatores, à quibus ſperatur, qui timentur, qui poſſunt necare, qui poſſunt

a *Induſtria.* b *Moderate.* c *Integre.* d *Aqua pro vino.* e *Severe.* f *Dure.* g *Vivi docendi non laudandi.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſunt proſcribere. Adjecit illud: *Se vivum placere velle, mortuum etiam laudari.*

6. ROGATUS quid ſentiret de Scipionibus, *a* reſpondit, illos ſibi videri felices magis quam fortes, quod uterque domi juventutem parum ſancte tranſegerat: ſentiens Imperatorem per omnem vitam in Reipublicæ negotiis verſari debere, nec à domeſticis deliciis ad Imperium accerſi.

ANTONINUS CARACALLUS.

7. ANTONINI Caracalli noverca, cum eſſet pulcherrima, veluti per imprudentiam corpus magna ex parte nudavit. Cumque dixiſſet Caracallus: *b Vellem ſi liceret:* Si libet, inquit illa, licet. An neſcis te Imperatorem eſſe, & leges dare, non accipere? Ea mulieris vox Caracallum ad deteſtabile facinus pertraxit.

8. CUM Antoninus Caracallus ambitioſe ſibi multa cognomina aſſereret, *c* Germanici, Parthici, Arabici, & Alemanici nomen adſcriberet, Helvius Pertinax filius Pertinacis belle jocatus fertur. Adde etiam, inquit, ſi placet, Geticus Maximus, quod Getam fratrem occidiſſet.

9. BASSIANUS præfectus ſuadebat Caracallo, ut ad mitigandam invidiam parricidii, fratrem Getam appellaret divum: *d Sit*, inquit, *divus*, *dum non ſit vivus*, & fratrem in divos retulit. Neſcit pietatis jura regnandi cupiditas.

ANTONINUS GETA.

10. CUM Antonini Getæ pater Severus deſtinaſſet omnes diverſarum partium occidere, inter ſuos dicere ſolitus eſt: *Hoſtes vobis eripio adeo conſentiente Baſſiano, ut liberos etiam illorum ſuaderet necari.* Geta puer interrogavit quantus eſſet occidendorum numerus: cum pater edidiſſet, rogavit num iſti haberent parentes ac propinquos: cum reſponſum eſſet, habere, & quidem multos: *e Plures ergo*, inquit, *in civitate triſtes futuri ſunt, quam læti*

a *Graviter.* b *Licentia Principum.* c *Salſè.* d *Impie.* e *Prudenter.*

læti quod vicimus. Valuiſſet cordatum pueri dictum, niſi quorundam crudelitas obſtitiſſet.

11. BASSIANO tum joco tum ſerio dicenti, omnes cum liberis occidendos, Geta puer dixit: *a Tu qui nulli parcis potes etiam fratrem occidere.* Id dictum tunc contemptum eſt, poſt cognitum eſt fuiſſe vaticinium. Nam parricidium poſtea commiſit.

ANTONIUS HELIOGABALUS.

12. SENATUM adeo contempſit, *b* ut eos interdum appellaret togata mancipia, veluti qui priſtinæ dignitatis præter togas nihil retinerent.

13. AMABAT ſibi pretia rerum quæ menſæ apparabantur majora dici quam eſſent, *c* hanc eſſe dicens convivio orexim, quod magis illa juvant quæ pluris emuntur, ut ait Satyricus.

14. HUIC privato cum quidam luxum illius admirans diceret. Non times ne fias pauper? *d Quid*, inquit, *melius, quam ut ipſe mihi hæres ſim & uxori meæ ?*

ALEXANDER SEVERUS.

1. ET urbem, & provincias, & aulam ſuam purgavit hominibus non neceſſariis, dicens: *e Malum pupillum eſſe Imperatorem, qui ex viſceribus provincialium homines non neceſſarios, nec Reipublicæ utiles aleret.*

2. IN templis argenti minimum, auri ne guttulam quidem aut bracteolam poſuit, ſubinde repetens illud Perſianum: *f Dicite Pontifices in ſanctis quid facit aurum:*

3. NEGABAT ſe paſſurum, *g* ut ipſius diſpoſitiones ab aulicis ſuis venderentur, id quod ſolent aliorum Principum liberti & eunuchi. Eoque nunquam illum fefellit quod propoſuerat.

4. ASSESSORIBUS deſignavit ſua ſalaria, *h* quanquam dicebat illos potiſſimum promovendos, qui per ſe Rempublicam gerere poſſent, non per aſſeſſores.

a *Libere.* b *Tyrannice.* c *Cara.* d *Profuſio.* e *Supervacua officia.* f *Aurum in templis.* g *Conſtanter.* h *Vicarii graves.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſores. Unumquemque hoc agere debere quod noſſet. Prudentiſſimus juvenis ſenſit, hoc eſſe præcipuum hujus omnium Rerumpublicarum, quod omnia munia per vicarios adminiſtrantur, interdum alteros ac tertios. Præfectus urbis habet vicarium, & is vicarius rurſus alterum, & hic rurſus alium. Ac frequenter is qui & honore & ſalario fruitur, minime omnium idoneus eſt ad functionem obeundam. Annotent hoc Principes, qui ſubinde coguntur exactionibus gravare populum.

5. DESCRIPTUM habebat, quid cui præſtitiſſet: qui nihil aut minimum petiſſent, eos appellabat, dicens: *Quid eſt cur nihil petis? An me tibi vis fieri debitorem? pete, ne privatus de me queraris.* Agnoſcebat Principem debere recte ſuo fungentibus officio, nec æquum judicabat ut probe ſuo defunctus officio, privatus egeret.

6. MILITIBUS diligenter proſpexit, de commeatu, dicens: a *Se magis ſervare milites quam ſeipſum, quod in his ſita publica ſalus eſſet.* Facilius eſt enim invenire novum Imperatorem, quam novum & exercitatum militem.

7. OVINIUS Camillus antiquæ familiæ ſenator, homo delicatiſſimus rebellionem moliebatur Tyrannidem affectans. Id cum Alexandro renuntiatum eſſet, ſtatimque probatum, ad palatium eum rogavit, eique gratias egit, quod Reipublicæ curam quæ bonis viris recuſantibus imponi ſolet, ſponte reciperet. Mox ad ſenatum proceſſit, ac tanti ſceleris conſcientia trepidum, conſortem Imperii appellavit, in palatium recepit, ornamentis Imperialibus, & melioribus quam utebatur ipſe, decoravit, profectionis comitem adhibuit. b Cumque Imperator ipſe pedibus iter faceret, invitavit & Ovinium deliciis aſſuetum ad laborem, quem poſt quinque millia paſſuum cunctantem equo ſedere juſſit. Cumque poſt duas manſiones equo etiam fatigatus eſſet, carpento impoſuit. Hoc quoque reſpuentem, ac Imperium tædio laborum recuſantem, denique & mori paratum dimiſit, ac militibus à quibus Cæſar præcipue dili-

a *Militum cura.* b *Clementer.*

iligebatur, commendatum ad villas ſuas tuto abire
uſſit. Sic illi commonſtravit, quid eſſet gerere Imperium.

8. HONORES juris & gladii nunquam vendi
paſſus eſt, dicens: a *Qui emit & vendat neceſſe eſt.*
Hoc ethnicus & juvenis, quid jam decet Principes
Chriſtianos?

9. CUM Chriſtiani locum quendam qui publicus
fuerat occupaſſent, contra popinarii dicerent, eum ſibi
deberi, reſcripſit: b *Melius eſſe, ut quomodocumque illic
Deus coleretur, quam popinariis dederetur.*

10. IN expeditionibus ſi quis de via in alicujus poſſeſſionem
deflexiſſet, pro qualitate loci fuſtibus aut virgis
cœdebatur, aut alioqui condemnabatur. Si dignitas
perſonæ tales pœnas non recipiebat, graviſſimis contumeliis
afficiebatur, cum diceret: c *Velleſne hoc in agro
tuo fieri quod facis in alieno?* Clamabat ſæpius quod à
Chriſtianis audierat, idque per præconem quoties aliquem
emendabat, dici jubebat. *Quod tibi fieri nolis, alteri
ne feceris.* Quid nunc dicemus de militibus Chriſtianis,
qui ſive quo eant, ſive redeant, furantur, rapiunt,
conſtuprant, pulſant, abigunt pecora, pertuſis vaſis ſinunt
effluere vinum? Quid multis? Crudelius tractant
ſuos quam hoſtes. Et hoc hodie, ſi ſuperis placet, appellatur
jus militare, & ad hæc connivent Principes.

11. VIGILANTER providit ne tribuni Duceſve
quidquam fraudarent de ſtipendiis militum, dicens:
d *Miles non timet niſi veſtitus, armatus, calceatus, & ſatur,
& habens aliquid in zonula:* ſentiens militem cum
aliquid habet, metuere ne perdat, ſed mendicitas ad
omnem deſperationem vocat armatum.

12. CUM Antiochiam veniſſet, ac milites qui lavacris
ac muliebribus deliciis vacaverant, in vincula duci
juſſiſſet, orta ſeditione ab ea legione cujus ſocii erant in
vinculis, tribunal adſcendit, ac vinctis omnibus ad tribunal
adductis, circumſtantibus militibus & quidem
armatis, graviter illos admonuit ut meminiſſent Romanæ

a *Sancte.* b *Pie.* c *Miles innoxius.* d *Militum cura.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

manæ diſciplinæ. Cum loquentem milites tumultu interpellarent, nihil conterritus, juſſit ut tales voces ederent adverſus hoſtes, non adverſus Imperatorem, minatus exauctorationem, niſi quieſcerent. Ad hæc cum vehementius etiam fremerent, ac ferro quoque minarentur: a *Deponite*, inquit, *dexteras, contra hoſtem erigendas ſi fortes eſtis, me iſta non terrent.* Cum non deſinerent fremere, exclamavit. *Quirites, diſcedite atque arma deponite.* Mox omnes non armis tantum, ſed & ſagulis militaribus depoſitis receſſerunt, non in caſtra, ſed in varia diverſoria. Poſt tamen ejus legionis militibus fideliſſimis uſus eſt.

13. FURTI ſuſpicione infames nec intueri ſuſtinebat, adeo ut cum Septimius Arabinus, qui famoſus crimine furtorum ſub Heliogabalo fuerat liberatus, inter ſenatores Principem ſalutatum veniſſet, exclamarit: b *O numina, ô Jupiter, ô Dii immortales: Arabinus non ſolum vivit ſed etiam in Senatum venit: fortaſſis de me ſperat, tam fatuum, tam ſtultum me eſſe judicat.*

14. DICERE ſolet, ſolos fures de paupertate conqueri, dum ita ſtudent ſcelera vitæ ſuæ tegere. Jactabat & ſententiam notam furibus, ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δοὺς ἐκφεύξεται. Id eſt: c *Qui multa tulerit, pauca dederit, effugit.* Notans quoſdam, qui tantum furantur, ut ſit quo corrumpant judicem aut auctorem.

15. CUM Mammea mater uxorque Memmia objicerent quod nimia civilitate redderet poteſtatem molliorem, reſpondit: d *Sed ſecuriorem, atque diuturniorem:* ſignificans malum diuturnitatis cuſtodem eſſe metum.

16. VERONIUM Thurinum familiarem, e quod his qui petebant aliquid à Cæſare, vendidiſſet ſuum patrocinium, mentiens interim multa, convincendum curavit, & convictum damnatumque in ſtipite alligari juſſit, ſuppoſito igni ex humida materia,

a *Severe.* b *Odium furum.* c *Corruptela.* d *Regni ſtabilitas.* e *Fumi venditor.*

ria, præcone clamante: Fumo punitur, qui fumos endidit.

17. GEMMAS omnes quas reperit, in palatio, venidit, & aurum in ærarium contulit, dicens: *a Viris emmas uſui non eſſe, matronas autem regias contentas eſſe ebere uno reticulo, atque inauribus, & baccato monili, & rona in qua ſacrificarent, & unico pallio auro ſparſo, & yclade, quæ plus ſex unciis auri non haberet.* Hic cultus odie vix ſufficit negotiatorum uxoribus.

18. CURSORE nunquam utebatur niſi ſervo ſuo, icens: *Ingenuum currere niſi in ſacro certamine non debe- e:* cocos item, piſcatores, fullones, & balneatores non abuit niſi ſervos ſuos: nolens quenquam ingenuum ordidis miniſteriis dehoneſtare.

19. AMICOS & cognatos, ſi malos comperiſſet, uniebat. Id ſi vetus amicitia aut neceſſitudo non paiebatur, à ſe dimittebat: dicens. *b His carior eſt mihi ota Reſpublica.* Significans privatos affectus utilitati pulicæ poſthabendos.

MAXIMINUS.

1. MAXIMINUS accepta legione, nullum laorem defugere ſolet, dum milites exercet, eiſque proſpicit. Cum autem tribuni quidam eum reprehendeent, dicerentque. Quid tantopere laboras, cum ejus loci jam ſis ut Ducatum poſſis accipere? *c Ego vero,* inquit, *quo major fuero, hoc magis laborabo.*

2. EXERCEBAT lucta milites ſuos, multos ad terram proſternens. Itaque cunctis invidentibus, tribunus quidam vaſti corporis notæque virtutis, atque ob hoc ferocior, dixit: Quid magni facis, ſi tribunos tuos milites vincis? Tum Maximinus: *d Vis ne congrediamur?* Cum prodiſſet, palma pectori impacta ſupinum rejecit, continuoque dixit: *Date alium, ſed tribunum.*

3. CUM nimium fideret corporis viribus, quidam in theatro ipſo præſente Græcos verſus recitavit, quorum hæc eſt ſententia: *e*

Ele-

a *Cultus Auguſtarum.* b *Reipub. prima cura.* c *Induſtria.* d *Robur corporis.* e *Libere.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Elephas grandis eſt, & occiditur,
Leo fortis eſt, & occiditur,
Tigris fortis eſt, & occiditur,
Cave multos, ſi ſingulos non times.
Qui ab uno non poteſt occidi, à multis occiditur.

4. MAXIMUS ſenior nunquam ad oſcula pedum quenquam admiſit, dicens: a *Dii prohibeant, ut quiſquam ingenuorum pedibus meis oſcula figat.* Et ubi ſunt interim, qui non ſolum ingenuos, verum etiam ſummos Monarchas ad oſcula non pedum, ſed calceorum, non dicam admittunt, ſed invitant & quodammodo cogunt?

GALIENUS.

1. GALIENUS provinciarum defectionem, quaſi leviſſimarum rerum jacturam joco ſolet eludere. Cum enim nuntiatum eſſet Ægyptum defeciſſe: b *Quid*, inquit, *ſine lino Ægyptio eſſe non poſſumus?* Cum vaſtatam Aſiam Scytharum incurſionibus accepiſſet. *Quid*, inquit, *ſine aphronitris eſſe non poſſumus?* Perdita Gallia ariſit, dixitque. *Non ſine trabeatis ſagis tuta Reſpublica eſt?* Peſſimi Principis voces, cui quidquam carius eſt Republica. Aphronitrum aut eſt ſpuma nitri, quod in Aſia laudatiſſimum concreſcebat.

2. JUNIOR patris mortem inultam reliquit. c Itaque cum Rex Perſarum quaſi captivus per pompam duceretur, quidam ſcurræ miſcuerunt ſe Perſis, diligentiſſime ſcrutantes omnia, & cujuſque vultum mira inhiatione contemplantes. Qui interrogati quid agerent: Patrem inquiunt, Principis quærimus: notantes à Galieno neglectum fuiſſe. Id ubi delatum eſt ad Principem, ſcurras vivos exuri juſſit. Exemplum impietatis in Cæſare, periculoſæ libertatis in ſcurris.

3. CUM taurum ingentem in arenam miſiſſet, prodiſſetque ad eum feriendum venator, d neque productum decies potuiſſet occidere. Cæſar coronam venatori miſit: muſſitantibus cunctis quid rei eſſet, quod homo igna-

a *Modeſte.* b *Reipublicæ neglectus.* c *Libertas exitiabilis.* d *Lepide.*

gnaviſſimus coronaretur, Galienus per curionem dici uſſit. *Taurum toties non ferire difficile eſt.* Ludens ſignificavit, grave diſcrimen toties tauro occurrere, etiam ſi non ferias.

4. QUIDAM hujus uxori gemmas vitreas pro veris vendiderat, re comperta mulier flagitavit vindictam. Cæſar juſſit hominem corripi, quaſi leoni objecturus. Dein in caveam, dum impoſtor & populus exſpectat terribilem leonem, proſiliit capus. Cunctis rem tam ridiculam mirantibus, per curionem dici juſſit: *a Imposturam fecit, & paſſus eſt.* Eadem opera fefellit impoſtorem, & irriſit uxorem.

5. CUM patrem Valerianum audiſſet extinctum, vocem laudatiſſimam ſine laude uſurpavit, dicens: *b Sciebam patrem meum eſſe mortalem.*

MARIUS.

1. DE Mario Tyrannorum ſeptimo dictum eſt, *c* quod uno die factus eſt Imperator, alio viſus eſt imperare, tertio interemptus eſt à milite, qui percuſſurus illum dixerit. Hic eſt gladius quem ipſe feciſti. Fuerat enim opifex ferrarius. Alluſit autem interemptor ad illud proverbium:

Tuo te gladio jugulo.

SATURNINUS.

2. SATURNINUS Tyrannorum XXI. cum milites illi peplum Imperiale impoſuiſſent, advocata concione de ſeipſo dixit: *d Commilitones, bonum Ducem perdidiſtis, & malum Principem feciſtis.* Ante fuerat Dux egregius, ſed quoniam in Imperio fuerat ſeverior, ab iiſdem à quibus Imperator factus fuerat, interemptus eſt. Non quivis ad quodvis munus idoneus eſt.

ZENOBIA.

3. ZENOBIA XXVIII. mulier variis nominibus merito laudata, cum ab Aureliano capta in conſpectum illius ducta fuiſſet, iſque dixiſſet. Quid ô Zenobia auſa

es no-

a *Pœna ridicula.* b *Impie.* c *Imperium breve.* d *Ingenue.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

es nobis inſultare Romanis Imperatoribus? *a Imperatorem*, inquit, *te agnoſco qui viceris, Galienum, Aureolum, reliquoſque Principes non putavi.*

AURELIANUS.

4. Cum Tyanam veniſſet, eamque occluſam repeVriſſet, iratus dixit: *b Canem in hoc oppido non relinquam.* Hac voce milites erecti ſunt in ſpem prædæ, & Heradamon Tyanenſis, metu ne cum cæteris occideretur, prodidit civitatem. Qua capta Aurelianus Heradamonem patriæ proditorem occidit. Militibus ex Cæſaris promiſſo direptionem oppidi flagitantibus reſpondit: *Agite, canem me negavi relicturum, canes omnes occidite.* Hoc pacto & proditori mercedem rependit, & militum avaritiam eluſit. Videtur autem hic ſermonis color ſumptus ab Hebræis, in quorum literis Reges qui minantur internecionem, negant, ſe quenquam relicturos, uſque ad mingentem ad parietem: canem hac periphraſi ſignificantes.

DIOCLETIANUS.

5. Diocletianus adhuc privatus dicere ſolet: *c Nihil eſſe difficilius quam bene imperare.* Id Flavius Vopiſcus in Aureliano tradit ſe audiviſſe à patre ſuo, & addunt cauſam. Colligunt, inquit, ſe quatuor aut quinque, ſimul conſilium ad decipiendum Imperatorem capiunt, dicunt quid probandum ſit. Imperator qui domi clauſus eſt, vera non novit, cogitur hoc tantum ſcire quod illi loquuntur: facit judices, quod fieri non oportet: amovet à Republica quos debebat retinere. Ita, ut dixit Diocletianus, bonus, cautus, optimus venditur Imperator. At vulgus ad Imperatoris titulum ſatis eſſe putat naſci, aut eligi: naſci, utcunque: eligi, emptis ſuffragiis, ac ſolemnibus cæremoniis confirmari.

TACITUS.

6. Tacitus Imperator fratri petierat conſulatum,

a *Animoſe.* b *Clementer.* c *Imperare difficile.*

:rum, nec impetravit. Ea repulſa adeo non fuit offenſus, ut vehementer etiam lætatus ſit, dicens: a *Scit ſenatus, quem Principem fecerit.*

PROBUS.

7. PROBUS cum multa Barbarorum loca purgaſſet latrociniis, ubi perveniſſet ad Iſauros, dixit, ab illis locis facilius arceri latrocinia quam tolli. Sentiens eſſe dandam operam ne latronibus illuc eſſet aditus, *b* neve juvenes latrocinari diſcerent. Itaque loca omnia quæ anguſtum haberent aditum veteranis conceſſit addens ut eorum filii ab anno decimo octavo ad militiam mitterentur, ne ante latrocinari diſcerent quam militare. Hoc tum recte Probus, cum multum intereſſet inter militiam & latrocinium, nunc frivolum eſt.

8. NON patiebatur militem eſſe otioſum, ſed multa opera militari manu perfecit, dicens: *c Annonam gratuitam militem comedere non debere.*

9. IDEM dixiſſe fertur: *Brevi milites neceſſarios non habebimus.* Sperabat tantam pacem, ut nihil opus eſſet exercitu. Hanc mentem utinam Deus immittat omnibus noſtri ſeculi Principibus.

FIRMUS.

10. FIRMUS Imperator vini patientiſſimus fuiſſe legitur, *d* citra ebrietatem. Quondam à Barbaro vexillario provocatus ad bibendum, duas vini ſitulas hauſit, & poſtea toto convivio ſobrius fuit. Cum vero Barbarus diceret. Cur non & fæcem ebibiſti? *Stulte,* inquit, *terra non bibitur.*

BONOSUS.

11. BONOSUS Imperator prodigioſe bibax fuiſſe legitur, de quo Aurelianus ſæpe dicere ſolet. *Non ut vivat natus eſt, ſed ut bibat.* Sobrietas in primis decet Principem.

a *Leniter.* b *Sancte.* c *Miles otioſus.* d *Vini patiens.*

APOPHTHEGMATA
VARIE MISTA.

1. MILITES aliquot Tarentini inter cœnandum multa liberius dixerant in Pyrrhum Regem. Res ad eum delata eſt: acciti ſunt juvenes, ac periclitabantur omnes, cum factum nec negari poſſet, nec defendi. Tum unus illorum dexterioris ingenii: *a Immo*, inquit, *Rex, & iſta diximus, & longe acerbiora dicturi fueramus, niſi nos lagena defeciſſet*: linguæ petulantiam in temulentiam rejiciens. Ac mox ira Principis in riſum verſa dimiſſi ſunt. Quis neget hoc dictum fuiſſe bene collocatum?

2. LONGUS Sulpitius inſigniter ipſe fœdus, eum contra quem in judicio liberali aderat, dixit, ne faciem quidem habere liberi hominis. Cui reſpondens Domitius Afer: *b Næ tu ex animi mei ſententia longe*. Qui malam faciem habet, liber non eſt. Si ideo liber non erat cujus agebatur cauſa, quod deformis eſſet: nec ipſe Sulpitius habendus erat pro libero cum eſſet fœdiſſimus.

3. JUNIUM Baſſum hominem cum primis dicacem, *c* vulgus aſinum album appellabat, quod feliciter eſſet ſtupidus ac ridiculus. Alba enim veteres felicia vocabant.

4. PHILIPPUS orator in male olentem: *d Video*, inquit, *me à te circumveniri*: ſentiens ſe malo odore undique oppleri, cum circumvenire dicatur qui dolo fallit.

5. CESELLIUS conſultori dicenti. Navim dividere volo: *e Perdes*, inquit. Ille de pretio navis mercibuſque conſulebat, hic aliud reſpondit. Nam ipſam dividere navim, eſt navim perdere. Macrobius ita refert. *Si dividis, nec tu nec ſocius habebitis.* Erat autem duorum negotiatorum communis navis.

6. VECTIUS Valens cum à Claudio Cæſare immine-

a *Dextre.* b *Retortum.* c *Albus aſinus.* d *Maleolus.* e *Libere.*

mineret periculum, atque interim Silius cum Meſſalina domi vindemiæ ſimulacrum omnium laſciviarum genere celebrarent, conſcendit præaltam arborem, & in ea proſpectantis ſpecie ſtabat: interrogantibus quid adſpiceret, reſpondit: *a Tempeſtatem ab Oſtia atrocem.* Id ſive joco dixit, ſive forte lapſa vox eſt, in præſagium vertit. Mox adſunt à Cæſare nuntii qui vindictam parant. Is Silius erat adulter, cui clam nupſerat Meſſalina, quam Cæſar diſſimulanter confirmatis nuptiis ſupplicio affecit.

7. FAVORINUS Philoſophus in adoleſcentem priſcarum & jam obſoletarum vocum affectatorem: *b Curius*, inquit, & *Fabritius dilucide cum ſuis fabulati ſunt neque Auruncorum, Sicanorum, aut Pelaſgorum, qui primi Italiam incoluiſſe leguntur, ſed ætatis ſuæ verbis locuti ſunt: tu vero perinde quaſi cum matre Euandri nunc loquaris, verbis jam olim deſitis uteris. Quod ſi intelligi non vis quæ loqueris, non hoc abunde conſequeris tacens?*

8. FICUS Philemoni paratas, & in conſpectu ejus poſitas aſellus comedebat, puer inclamatus ut aſinum abigeret, ſero venit, itaque conſumptis omnibus: *c Quoniam*, inquit, *tam tardus fuiſti, da nunc merum aſello.* Interim riſus obortus hominem ſenem præfocavit.

9. C. JULIUS Helio mancipi ſæpius obſtrepenti ſibi dixit: *Etiam oſtendam qualis ſis:* & Helio inſtanti ut oſtenderet qualis eſſet, Julius digito demonſtrabat Gallum in Mariano ſcuto Cimbrico depictum, nodis diſtortum, ejecta lingua, buccis fluentibus, cui manceps tum ſimillimus eſt viſus. Taberna autem erat apud forum, ac ſcutum illud ſigni gratia poſitum. Ingens omnium riſus conſequutus eſt. Exſpectarant enim ut aliquid in mores illius objiceret.

10. JUBA querenti quod ab illius equo eſſet aſperſus: *d Quid tu*, inquit, *an me hippocentaurum putas?* Deridens eum qui quod equus commiſerat, domino ſeſſori imputaret, quaſi idem animal eſſet equus & ſeſſor, quales finguntur hippocentauri.

T 2 11. C. CRAS-

a *Periculum præviſum.* b *Obſoletorum affectatio.*
c *Riſus interimens.* d *Jocoſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

11. C. CRASSUS militem videns ſine gladio currentem: *a Heus*, inquit, *commilito, pugno bene uteris*: feſtiviter taxans inermen militem, cui pro gladio pugno ſit utendum.

12. PUBLIUS videns Publium Mucium hominem malevolum & invidum, ſolito triſtiorem: *b Aut Mutio*, inquit, *aliquid accidit mali, aut alteri cuipiam aliquid boni*: ſentiens illum non minus alienis commodis, quam ſuis incommodis uri.

13. PUBLIUS natione Syrus, cum herus ipſius ſervum hydropicum in area jacentem increpans interrogaret quid illic ageret, lepide pro ſervo reſpondit: *c Aquam calefacit.*

14. IDEM cum ſuper cœnam eſſet orta jocoſa quæſtio, quodnam eſſet moleſtum otium, & alius aliud opinaretur, reſpondit: *d Podagrici pedes.* Otium ut rem ſuaviſſimam expetunt omnes, ſed otium podagrici cum ſummo cruciatu conjunctum eſt.

15. FAUSTUS Syllæ filius, in ſororem quæ eodem tempore cum duobus adulteris haberet conſuetudinem, Fulvio Fullonis filio, & Pompejo cognomine Macula, facetiſſime luſit: *e Miror*, inquit, *ſororem meam habere maculam, cum fullonem habeat.*

16. SERVILIUS Geminus cœnans apud Lucium Mallium qui Romæ pictor inſignis habebatur, cum videret filios illius deformes: *f Haud ſimiliter*, inquit, *Malli fingis ac pingis.* Et Mallius: *Non mirum*, inquit, *in tenebris enim fingo, luce pingo.*

17. M. VOTACILLUS Pitholaus in C. Servilium, qui uno tantum die conſul fuit, ita luſit: *g Ante Flamines, nunc conſules diales fiunt.* Abuſus eſt voce, diales, quaſi à die deducta ſit, ac non magis à Jove, cui Flamines inſtituebantur.

18. LAPIDATUS à populo Vatinius gladiatorum munus editurus, impetrarat ab ædibus edictum, ne quis quid in arenam mitteret, niſi pomum. Per id tempus forte

a *Miles ſine gladio.* b *Invidia.* c *Hydropicus.* d *Otium moleſtum.* e *Jocus ex nomine.* f *Pingere, fingere.* g *Brevis poteſtas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

forte Cæſelius conſultus à quodam num nux pinea pomum eſſet: *a Si in Vatinium*, inquit, *miſſurus es, pomum eſt.* Nam ea nux, & dura & gravis pro lapide eſſe poterat. Martialis pineam nucem appellat pomum hoc diſticho:

Poma ſumus Cybeles, procul hinc diſcede viator,
Ne cadat in miſerum noſtra ruina caput.

19. CUM Publius Clodius diceretur iratus Decimo Valerio, quod ipſi mutuum petenti non dediſſet: *b Quid*, inquit, *mihi amplius facturus es, niſi ut Dyrrhachium eam ac redeam?* Exprobrans illi Ciceronis exilium, ab ipſo procuratum, quod tamen populi ac bonorum virorum ſtudio brevius fuit quam volebat Clodius.

20. CUM Brutus junior fundos ædeſque paternas luxu prodegiſſet, & in his etiam balnea, & in ſermone quodam diceret ſe fruſtra ſudare: *c Non mirum*, inquit Craſſus, *nuper enim exiſti è balneis.* Luſit ex ambiguo: exit è balneo qui lavit, & exit qui vendidit, alterique cedit.

21. JAM Brutus cum in accuſatione C. Planci duos lectores excitaſſet, & alteri de Colonia Narbonenſi Lucii Craſſi, qui reo Bruti aderat, orationem legendam dediſſet, alteri de lege Servilia, ex his demonſtrans, illum ſibi pugnantia ſcribere: Craſſus viciſſim tres Bruti patris de jure civili libros tribus legendos dedit, in quorum primo erat. Forte evenit ut in Privernate eſſemus. Heic Craſſus: *Audis Brute, pater teſtificatur ſe tibi fundum Privernatem reliquiſſe.* In ſecundo libro ſcriptum erat: In Albano eramus ego & Marcus filius. Heic rurſus Craſſus: *Norat hanc gurgitem, metuebat, ne cum is nihil haberet, nihil eſſe ei relictum putaretur.* Tum ex tertio recitatum eſt. Cum in Tiburti aſſedimus ego & Marcus filius. Tum Craſſus: *Ubi ſunt hi fundi Brute, quos tibi pater publicis commentariis conſignatos reliquit? Quod niſi puberem te jam haberet, quartum librum compoſuiſſet, & ſe etiam in balneis lotum cum filio ſcriptum reliquiſſet.* Ita Craſſus duos lectores adverſum ſe à Bruto

a *Nux pinea.* b *Morſus rectus.* c *Profuſio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

excitatos, tribus adverſus ipſum productis ultus eſt. Hoc urbanitatis exemplum refert M. Tullius, quod non adſtringitur paucis verbis, ſed per orationem fuſum eſt.

22. PHILIPPUS cauſam agens, cum puſillus teſtis prodiſſet: *a Licetne*, inquit, *rogare?* Cum quæſtor properans dixiſſet: Licet, modo breviter. Heic Philippus. *Non accuſabis, per puſillum rogabo.* Primum in teſtem riſus obortus eſt, ſed mox in judicem Lucium aurificem converſus, qui ſedebat ipſo teſte brevior.

23. VARGULA cum eum candidatus A. Sempronius cum Marco fratre ſuo complexus eſſet: *b Puer*, inquit, *abige muſcas:* levitatem ac moleſtiam complectentium ſignificans, ſed ridicule magis quam urbane.

24. NERO quidam in ſervum furacem ita jocatus eſt, *c* ut diceret ſolum eſſe cui domi nihil ſit, nec ſignatum, nec occluſum. Id ſi de frugi ſervo dicas, laus eſt: ſi de furaci, jocus. Intelligimus enim illi nec ſeras nec ſigna obſtare quo minus furetur. Scrinia claudimus, olim & cadi lagenæque ſolent obſignari.

25. SPURIO Carvilio graviter claudicanti ex vulnere ob rem publicam accepto, & ob claudicationis vitium in publicum prodire verecundanti, mater dixit: *d Quin prodis, mi Spuri, & quotieſcumque gradum facis, toties tibi tuarum virtutum venit mentem.*

26. DE Calvino Glaucia claudicante dixit quidam: *e Non claudicat, ſed clodiat.* Veteres Clodium dixere pro Claudio. Hinc jocus in eum qui Clodio favebat.

27. PUBLIUS Bleſſus Junium hominem nigrum, *f* macilentum & repandum, fibulam ferream appellavit ob colorem, duritiem, & incurvati corporis ſimilitudinem.

28. VATINIUS reus à calvo accuſatore in invidiam vocatus, quod candido ſudario frontem tergeret: *g Quanquam*, inquit, *ſum reus, tamen & panem candidum*

a *Jocus ex ambiguo.* b *Muſcas abige.* c *Furax.* d *Claudicatio honeſta.* e *Clodicare.* f *Reſupini.* g *Delicatus reus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

dum edo: crimen diluens ut duplicaret. Solent autem rei prodire ſqualidi.

29. CUM in triumpho C. Cæſaris oppida eburnea fuiſſent circum lata, ac paucis poſt diebus in triumpho Fabii Maximi lignea deportarentur, Chryſippus ludens dixit eas eſſe thecas oppidorum Cæſaris. Solent enim res pretioſæ ligneis thecis muniri.

30. EMPEDOCLES cum in arena Mirmillonem retiarius ſequeretur, nec feriret. *Vivum*, inquit, *capere vult*. Sic in venatu qui cupit animal vivum, cavet ne vulneret.

31. AUGUSTUS videns equitem in ſpectaculis bibentem, miſit qui illi ſuis verbis diceret: a *Ego ſi prandere volo, domum eo.* Reſpondit eques: *Tu enim non times ne perdas locum.* Auguſtus ſenſit indecorum eſſe illic in publico bibere. Eques per jocum ſic interpretatus eſt, Cæſarem ſine damno poſſe diſcedere è theatro, quod locus ipſi ſervetur non item equiti.

32. MANIUS Curius Campatium de theatro exeuntem interrogavit, num ſpectaſſet, Campatius ſtultitiam hominis ſic irriſit: b *Non*, inquiens, *ſed in orcheſtra pila luſi.* Quid aliud feciſſet in theatro, niſi ut ſpectaret: Quaſi quis è balneo exiens rogetur an laviſſet. Sed multo abſurdius eſt, in orcheſtra pila ludere.

33. JUNIUS Baſſus Domitiæ Paſſanii querenti, quod ei ſordes objiciens dixiſſet, illum veteres calceos vendere: c *Nunquam mehercule*, inquit, *iſtuc dixi, ſed dixi emere ſolere.* Atqui multo ſordidius eſt emere quam vendere veteres calceos. Sic irriſit mulierem, ut pro eo quod objiciebatur, ſubjiceret aliud illo moleſtius.

34. EQUES Romanus objicienti Auguſto quod patrimonium devoraſſet: d *Meum*, inquit, *putavi.* Simulans errore factum quod criminabatur, ac ſentiens interim non eſſe crimen, ſi quis ſua ſuo profundat arbitrio.

35. CASSIUS Severus cum objurgaretur à prætore, quod ejus advocati Lucio Varo Epicureo Cæſaris amico

a *Libere.* b *Jocus ab abſurdo.* c *Convitium mutatum in pejus.* d *Libere.*

amico convitium feciſſent: *Neſcio*, inquit, *qui convitiati ſint, & puto Stoicos fuiſſe:* huc alludens, quod inter Epicureos & Stoicos maximum diſſidium eſt. Nam Epicurei felicitatem hominis voluptate metiuntur. Stoici præter honeſtum nihil dicunt in bonis.

36. IDEM cuidam objicienti, quod Proculejus ei domo interdixiſſet: a *Nunquid*, inquit, *ego illuc accedo?* Eluſit objectionem: nam in jus vocari ſolent, qui contra prætoris interdictum adeunt locum, non is qui paret interdicto: ſimul innuens, ſe nequaquam teneri domus illius deſiderio.

37. TRACHALUS Suellio cuidam inter argumentandum dicenti: b *Si hoc ita eſt, is in exilium:* per jocum ſubjecit: *Si non eſt, redis.*

38. CATULUS Philippo oratori dicenti. Quid latras, reſpondit: c *Furem video:* convitium latrandi in ipſum retorquens, notans hominis rapacitatem.

39. CATULUS cum orator quidam malus, qui in epilogo ſe putabat moviſſe miſericordiam, poſtquam aſſedit, rogaret hunc, videreturne moviſſe miſericordiam: d *Ac magnam quidem*, inquit. *Neminem enim eſſe puto tam durum, cui non oratio tua miſeranda viſa ſit.*

40. THEODOTUS Regis Ægypti præceptor, aliis cenſentibus eſſe recipiendum Pompejum, aliis non recipiendum: neutris aſſentiens dixit, recipiendum, ſed occidendum: addens jocum: e *Mortuos non mordere.* Atque hujus ſententia vicit, tuta ſuadens magis quam honeſta.

41. SCIPIO in Nevium quendam. *Quod hoc*, inquit, *Nevio ignavius?* Luſit è contrario mutata litterula.

42. M. SCIPIO Maluginenſis ex ſua centuria renuntiarat Acidinum conſulem, cumque præco dixiſſet. Dic de L. Manlio. *Ego*, inquit Scipio, *virum bonum egregiumque civem eſſe arbitror.* Præco exſpectabat ſuffragium pro Manlio, Scipio reſpondit, quaſi de moribus illius interrogatus. Neſcio an hic Acidinus, nomine & prænomine dictus ſit L. Manlius, cumque Scipio poſtre-

a *Salſe.* b *Irriſio.* c *Retortum dictum.* d *Depravatum.* e *Mortui non mordent.*

ſtremum ad nomen tantum expreſſiſſet, præco admonuit, & illa addenda. Hinc Scipio jocandi occaſionem arripuit.

43. SCIPIO major Corinthiis pollicentibus ſe illi ſtatuam poſituros eo loco quo erant aliorum Imperatorum, *a* reſpondit ſibi diſplicere turmales. Sentiens in turba occultari quod additur. Turma proprie equitum eſt in bello. Id tranſtulit ad ſtatuas armatas.

44. SCIPIO Æmylianus apud Numantiam iratus C. Metello, dixit: *b Si quintum pareret mater ejus, aſinum fuiſſe parituram.* Tarditatem mentis ac deformitatem corporis illi, fratribuſque ejus exprobrans.

45. SCIPIO cum ei M. Flaccus multis probris objectis P. Mucium judicem tuliſſet: *c Ejero*, inquit, *iniquus eſt.* Huic voci cum eſſet admurmuratum. *Ah*, inquit, *patres conſcripti, non ego mihi illum iniquum ejero ſed omnibus.* Exſpectabatur ut purgaret quod dixerat, ſed aggravavit. Licet rejicere judicem reo inimicum ſeu iniquum, hoc eſt, male volentem, ſed multo magis eum qui nulli æquus eſt.

46. CUM Africano illi majori corona ſæpius in convivio impoſita rumperetur. Licinius Varus accommodanti dixit: *d Noli mirari ſi non convenit, caput enim magnum eſt.* Sentiens hominem eſſe præpotentem, cui non quævis corona congrueret.

47. DOMITIUS Afer Manlium Suram, multum in agendo diſcurſantem, ſalientem, manus jactantem, *e* togam dejicientem ac reponentem, non agere dixit, ſed ſatagere. Actio enim oratoris eſt. Satagit autem qui fruſtra miſereque conatur.

48. AFER Didio Gallo, qui provinciam ambitioſiſſime petierat, mox impetrata ea querebatur quaſi coactus eſſet: *f Age*, inquit, *aliquid & pro Republica elabora.* Jocus eſt ab ironia; ſimulque alluſum illuc eſt, quod Magiſtratum magno ſtudio ambiſſet.

49. AFER orator egerat cauſam adverſus libertum Claudii Cæſaris, Quidam ex adverſo conditionis

 ejuſ-

a *Turmales.* b *Contumelioſe.* c *Excuſatura in pejus.* d *Apta.* e *Agere ſatagere.* f *Ironia.*

ejuſdem, cujus erat litigator cui adverſabatur Afer, exclamavit: *a Itane tu ſemper in libertos Cæſaris dicis:* videlicet illi metum injicere cupiens ex nomine Cæſaris: ſubjecit Afer: *Nec me Hercule quidquam proficio.* Notans illum poſt alios libertos exiſtere, contra quem dicere cogeretur.

50. IDEM in quendam patronum imperitum, ſed ſplendido veſtitu ſe venditantem litigatoribus, lepide dixit: *b Homo in agendis cauſſis bene veſtitus.* Luſit ab inexſpectato. Nam auditor pro veſtitus exſpectabat, inſtructus aut exercitatus.

51. IDEM cum qui diverſam partem agebant, c ſubinde repeterent, Celſinam hoc dicere: cum probe noviſſet fœminam præpotentem, tamen ſimulans ſe credere, Celſinam virum eſſe, rogavit quis eſſet ille Celſina: obiter notans illorum ineptiam, qui tantum auctoritatis, opum gratia tribuerent fœminæ, ut illius dicta toties citarent pro teſtimoniis.

52. DOMITIUS Afer cum haberet ingratum litigatorem, ipſius conſpectum vitanti, ne cogeretur agnoſcere patroni beneficium, in foro per nomenclatorem dixit illi: *d Amaſne me quod te non vidi?* Tecte exprobrans ingratitudinem, cui gratum eſſet non videri à benemerito, ne cogeretur illi gratias agere.

53. IDEM diſpenſatori qui cum ad reliqua non reſponderet, dicebat ſubinde: Panem non comedi, & aquam bibo: *e Paſce,* inquit, *& redde quod debes.* Non agebatur quid ediſſet, aut bibiſſet, ſed quid deberet. Permiſit igitur ut ſe quo modo vellet, paſceret, modo ſolveret quod debebat.

54. IDEM candidato dicenti, ſemper domum tuam colui: *f Credo,* inquit, *& verum eſt, cum poſſet palam negare.* Candidatus enim hoc ad gratiam fingebat.

55. L. GALBA Scurra cuidam pilam negligenter petenti: *g Petis,* inquit, *tanquam Cæſaris candidatus.* Hujus competitores negligentius ambiebant, vel quia metue-

a *Salſe.* b *Ab inexſpectato.* c *Diſſimulanter.* d *Ingratitudo.* e *Aliena à cauſa.* f *Confeſſio per ironiam.* g *Ex ambiguo.*

metuebant Cæſarem repulſæ impatientem, vel quia deſperabant ſe aſſequuturos tali competitore, vel quia ſic illi blandiebantur. Jocus eſt ex ambiguo, petitur pila quæ repercutitur, & petitur Magiſtratus.

56 IDEM cui cœnaculum perpluebat, cuidam commodato roganti penulam dixit: a *Non poſſum commodare, nam domi maneo.* Significans domi maxime opus eſſe penula. Solent alii ſecus excuſare, non poſſum commodare penulam, ipſe exeo.

57. ITEM alteri roganti uſum penulæ: b *Si non pluit*, inquit, *non eſt tibi opus: ſi pluit, ipſe utar.* Dilemmate excuſavit officium.

58. IDEM Mæcenatem acceperat convivio, cumque ſentiret illum velle ad ipſius uxorem ludere, ſimulavit ſe dormire, quo magis liceret Mæcenati quod libebat. Interea cum acceſſiſſet aliquis volens quædam è menſa tollere, ibi Galba: c *Infelix*, inquit, *huic dormio, non tibi.* De quo plura retulimus in Chiliad.

59. GALBA quodam jactante quod in Sicilia muræenam quinque pedes longam emiſſet victoriato. d *Nihil*, inquit, *mirum: nam ibi tam longe naſcuntur, ut his piſcatores pro reſtibus utantur.* Mendacium evidentiore mendacio deriſit.

60. IN Galbam oratorem eloquentia clarum, e ſed gibbo deformem ita luſit M. Lælius, ut diceret ingenium Galbæ male habitare. Nam animi domicilium eſt corpus.

61. IN eundem acerbius etiam Orbilius grammaticus, qui prodierat teſtis contra reum cui Galba aderat. Hunc ut Galba confunderet, finxit ſe neſcire quod grammaticus eſſet, & convitio locum captans interrogavit. Quid artium facies? f *In ſole*, inquit Orbilius, *fricare gibbos ſoleo.*

62. MANIUM Curium accuſator ejus ad concitandam invidiam in Sipario, id eſt velaminis genus, pinxerat omnibus locis, aut in nervo nudum, aut ab amicis redemptum ex alea, hoc agens ut omnibus per-

 ſua-

a *Ex abſurdo.* b *Excuſatio.* c *Diſſimulatio.* d *A mendacio manifeſto.* e *Deformis ingenioſus.* f *Retortum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſuaderet quam is eſſet perdite deditus aleæ. Hoc crimen ridicule infitiatus eſt Manius. *Ergo*, inquit, *nunquam vici.* Alter intelligi volebat, Curium aſſidue luſiſſe aleam. Curius eo torſit, quaſi infelicitas eſſet opprobrata. Non eſt veriſimile, qui frequenter ludit teſſeris, nunquam vincere. Refert Fabius.

63. QUIDAM humiliori liberius adverſus ipſum multa loquenti: a *Colaphum*, inquit, *tibi dicam, & formulam ſcribo, quod caput durum habeas.* Pro diem tibi dicam, dixit colaphum tibi dicam: & in capite duro luſit amphibologia. Siquidem durum caput habet pervicax, & durum caput habet qui offendit manum percutientis. Alluſit autem ad morem eorum qui quempiam in jus vocant, quorum eſt & diem reo præſcribere, & cur in jus vocetur miſſo libello exprimere.

64. QUIDAM interrogatus quid ſentiret de eo qui fuerat in adulterio deprehenſus: b *Tardus*, inquit, *mihi fuiſſe videtur.* Ludens ab inexſpectato, ſignificanſque quod non fugiſſet in tempore.

65. QUIDAM deploranti quod uxor ſua ſe de ficu ſuſpendiſſet: c *Rogo*, inquit, *des mihi ſurculum ex illa arbore ut inſeram:* per ſuſpicionem ludens, cum vellet intelligi ſibi moleſtam eſſe uxorem.

66. QUIDAM mirantibus quod humile candelabrum emiſſet. *Pranſorium erit*, inquit: eludens jocoſo mendacio, ne parcus videretur. In conviviis utimur humilioribus candelabris, ut exactius pervideamus quæ ſunt appoſita.

67. DIGNUS erat nominari, qui de quodam illaudato veluti laudans dixit: d *Quid huic abeſt, niſi res & virtus?* Similis jocus hodie apud Gallos vulgatiſſimus fertur, cum ajunt. Sum totus tuus, excepto corpore & bonis.

68. SYBARITA quiſpiam iter faciens per agros, cum videret quoſdam fodientes, dixit ſe ſpectando illos fodientes rupturam capere. Ad hanc vocem auditam quidam ita reſpondit. *At mihi! te audienti latus dolet.*

Tanta

a *Ridicule.* b *Ab inexſpectato.* c *Uxor moleſta.* d *Exceptio jocoſa.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Tanta erat Sybaritarum mollities, ut nullum opificium in civitatem admitterent, quod cum ſtrepitu exercere-tur, quod genus ſunt fabrorum ferrariorum & lignario-rum. Atque adeo ne gallum quidem gallinaceum in civitate fas erat alere, ne quid eſſet quod illis ſomnum interrumperet. Jocus autem in hoc erat, quod agricola probabilius dixit, ſibi ex tam ſtulta voce dolere latera, quam Sybarita dixerat, ſe ex foſſorum ligone ſentire rupturam. Latera dolent loquenti, non audienti: & rupturam patitur graviter laborans non ſpectator. Commemorat hoc Athenæus in duodecimo.

69. CUM teſtis qui ſe dicebat à reo vulneratum, interrogaretur an cicatrices haberet, ingentem in femore cicatricem oſtendit: tum adverſarius: *a Latus*, inquit, *erat oportunius:* ſignificans illum vulnere lethaliore dignum.

70. SICULO cuidam Scipio prætor patronum cauſæ dederat hoſpitem ſuum, hominem nobilem, ſed egregie ſtultum. Hic Siculus: *b Quæſo*, inquit, *prætor, adverſario meo da hunc patronum, deinde mihi neminem dederis.* Sentiens illum tam inſigniter ſtultum, ut illo diverſam partem adjuvante, poſſet etiam nullo patrocinante vincere.

71. QUIDAM videns Favonium, cum nulli adeſſent famuli, Pompejo per omnia inſervientem, uſque ad pedum lotionem, pronuntiavit Græcum verſiculum:

c Φεῦ τοῖσι γενναίοισιν ὡς ἅπαν καλόν.

Id eſt:

Claris viris ut eſt decorum quidlibet?

72. QUI Scipionis gloriæ invidebant, dicere ſolent, illum eſſe egregiorum facinorum hiſtrionem. Lælium vero collegam illius geſtorem. Alludentes huc quod alius eſt actor fabulæ, alius auctor. Sentiebant Scipionem præclaras res gerere, *d* ſed Lælii conſiliis.

73. IN Metiochum nimis in Republica ſedulum, nihilque non agentem, illa jactata ſunt:

a *Salſe.* b *Patronus malus.* c *Obſequium humile.* d *Conſiliarius.*

a Μητίοχος μὲν στρατηγεῖ, Μητίοχος δὲ τὰς ὁδοὺς,
Μητίοχος δ᾽ ἄρτους ἐποπτᾶ, Μητίοχος δὲ τ᾽ ἄλφιτα,
Μητίοχος δὲ πάντα κεῖται, Μητίοχος δ᾽ οἰμώξεται.

Id eſt:

Metiochus Dux eſt, at idem Metiochus curat vias,
Metiochus molit farinas, Metiochus panes coquit,
Metiochus fit cuncta ſolus, Metiochus ploraverit.

Eſt aliquid pauca bene agere. Notat Martialis quendam ardelionem qui nihil non faciebat belle, cum nihil faceret bene.

74. QUIDAM Athenienſis indiſertus, ſed factis ſtrenuus & artis peritior, cum alius oratione facunda meditataque multa præclare polliceretur: b *Viri*, inquit, *Athenienſes, quæ iſte magnifice diſſeruit, ego re efficiam.*

75. SYLLA cum Præneſte oppidum armis cepiſſet, decreviſſetque quidquid erat civium trucidare, hoſpitem ſuum juſſit excipi, hoc beneficio penſare volens hoſpitii communicati gratiam. At ille contra libere: c *Nolo*, inquit, *patriæ meæ extinctori debere vitam:* ſimulque turbæ civium ſeſe admiſcuit, & cum illis trucidatus eſt.

76. IDEM cum ipſi libellum malus Poëta de populo ſubjeciſſet, quod in eum epigramma feciſſet, tantummodo verſibus alternis longiuſculis, ſtatim ex his rebus quas tum vendebat, juſſit ei præmium tribui, ſub hac conditione, ne quid poſtea ſcriberet. Exiſtimabat ille etiam mali Poëtæ operam aliquo dignam præmio. Simul autem & ſilentium redemit ab eo qui ſcribere neſciret: quemadmodum facetus quidam apud nos ſi quando incidiſſet in malum tonſorem, dabat duplum pretium, hac lege ne rediret.

77. SERVUS quidam ab hero Chio negotiatore profugerat. Rogatus cur fugiſſet: d *Quoniam*, inquit, *cum adſint bona, mala quærit.* Solet enim herus ille vinum muſtum primæque ſuavitatis vendere, ipſe interim non bibens niſi ſubacidum ac vapeſcens.

78. SER-

a *Ardelio.* b *Facere præſtantius, quam dicere.* c *Patriæ caritas.* d *Parſimonia ſordida.*

78. SERVUS quidam interrogatus quid ageret dominus: *a Exſpectat*, inquit, *donec vinum fiat acidum.* Habebat herum perparcum, qui non prius ſinebat bibi vinum quam acuiſſet. Ita fiebat, ut familia ſemper acidis ac vapidis vinis uteretur.

79. QUIDAM ſervum fugitivum inſequens, cum ille in piſtrinum ſe proripuiſſet: *Ubi*, inquit, *alibi te reperire maluiſſem?* Servi maxime oderunt piſtrinum, eoque detruduntur ob graviſſima peccata.

80. THESSALUS quidam interrogatus, quinam eſſent Theſſalorum deterrimi: *b Qui*, inquit, *à bellicis negotiis otium agunt.* Barbari neſciunt uti pace.

81. EQUISO quidam interrogatus, quid maxime ſaginaret equum: *c Oculus*, inquit, *Regis.* Sentiens equum optime curari, ſi dominus frequenter adſit. Idem vult illud celebre. Frons occipitio prior eſt.

82. NESTOR apud Sophoclem ad Ajacem ſe convitiis inceſſentem ita loquitur:

d Οὐ μέμφομαί σε, δρῶν γὰρ εὖ κακῶς λέγεις.
De te queror nil, male loquens facis bene.

Aliquid concedendum eſt viris fortibus, deque Republica bene meritis: & bene penſat linguæ vitium, qui factis egregius eſt.

83. CUM Ægyptii qui diu fuerant in præſidio, nec à quoquam dimittebantur, conſpiraſſent ut in Æthiopiam ſe conferrent, ac Pſammetichus Rex eo cognito, conſecutus eos obteſtaretur, ne patrios Deos, uxores ac liberos deſererent, quidam illorum oſtenſo membro genitali, reſpondit: *e Ubicunque hoc eſſet, ibi & liberos & uxores fore.*

84. OLIM in divitum epulis apud Ægyptios unusquiſpiam cadaver ligneum, ſed quam proxime ad verum effictum oſtendit ſingulis, dicens: *f In hunc intuens pota & oblecta te, talis poſt mortem futurus.* Dubites quo animo id fecerint, utrum ut moderatius fruerentur volupta-

a *Parſimonia ſordida.* b *Otium.* c *Domini præſentia.* d *Vitia penſata.* e *Craſſa veritas.* f *Mortis memoria.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

luptatibus, conditionis ſuæ memores, an avidius, utpote mox obituris.

85. PUER quidam apud Platonem educatus, cum ad patrem ex intervallo rediiſſet, eumque vidiſſet effuſius ridentem, admiratus dixit: *a Se tale nihil unquam apud Platonem vidiſſe.* Tanta res eſt, jam inde à teneris virtuti aſſueſcere.

86. RHODIUS quidam miniſtro Romani Imperatoris multa vociferanti ferociter: *b Non curo*, inquit, *quid eis dicas, ſed quid ille taceat.* Loquacitas caret affectu, taciturnitas habet certiora conſilia.

87. ÆGYPTIUS bajulus geſtans quiddam velis opertum, cuidam ſciſcitanti quid portaret: *c Ideo*, inquit, *obvelatum eſt, ne ſcires, tu vero cur curioſe veſtigas quod occultatum eſt?* Solent vectigalium redemptores explorare ſarcinas. Ægyptii autem dicti ſunt ἀχθοφόροι.

88. BYZANTIUS quidam cum mœchum in uxore deformi deprehendiſſet: *d Miſer*, inquit, *quid opus erat Sapragoræ dote?* Significans fœminæ tam deformi non futurum fuiſſe qui concumberet, niſi dote conductum. Nunc nacta eſſet gratis adulterum, quid opus erat Sapragoræ marito dare dotem, cum eſſet qui gratis hoc faceret?

89. QUIDAM ſomniarat ſe videre ovum ex lecti cubicularis faſcia pendens illigatum. Id ſomnum retulit ad conjectorem. Is juſſit ut eo loco foderet, defoſſum enim eſſe theſaurum. Fodit & invenit, & argenti paullulum detulit ad conjectorem, de auro diſſimulans. Tum conjector. *e Quid? nihilne de vitello?* Somniator invenerat aurum argento circumdatum in ovi ſpeciem, nec id latuit conjectorem.

90. PHILOSOPHUS quidam Pythagoricus à ſutore emerat phecaſſia, calceamenti genus, non præſentibus nummis. Paucis poſt diebus redit ad tabernam redditurus pretium, cumque clauſam diu pulſaret januam, fuit qui diceret. Quid perdis operam tuam? Sutor

a *Aſſueſcendum optimis.* b *Minæ inanes.* c *Glorioſitas.* d *Adulterium.* e *Nihil de vitello.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Sutor ille quem quæris, elatus combuſtus eſt: & addidit jocum in Pythagoricum: a *Id nobis quidem moleſtum eſt, qui in æternum noſtros amittimus: tibi minime, qui ſcis futurum ut renaſcatur.* His auditis Pythagoricus treis denarios invita manu domum retulit, ſubinde manu concutiens, velut de lucro geſtiens. Poſt cum hunc animi affectum reprehendiſſet, redit ad tabernam, & ait ſibi: *Ille tibi vivit, ut redde quod debes:* ſimulque per cloſtrum qua ſe commiſſura laxaverat, treis denarios in tabernam immiſit, pœnas à ſeipſo exigens improbæ cupiditatis, ne aſſueſceret alieno. Prudenter ille quidem qui morbo ſuppullulanti ſtatim occurrit.

91. VOPISCUS in divo Aurelio refert apophthegma ſcurræ cujuſdam, qui dixerit: b *In uno annulo bonos Principes omnes ſculpi poſſe.* Sentiens, eſſe magnum Imperatorum numerum, ſed in his perpaucos bonos.

92. REX quidam, cujus nomen ſupprimitur, nominari alioqui digniſſimus, cum ipſi porrigeretur diadema, tenuit aliquandiu manu dixitque: c *O nobilem magis quam felicem pannum, quem ſi quis penitus cognòſcat, quam multis periculis, ſolicitudinibus ac miſeriis ſit refertus, ne humi quidem jacentem tollere dignetur.*

93. PROCONSUL quidam Romanus in Sicilia conſpicatus quendam adoleſcentem admodum ſui ſimilem, rogavit ſimilitudinis cauſam, cum pater ſuus nunquam adiſſet Siciliam: d *At meus*, inquit, *Romam frequenter acceſſit.* Jocum retorſit Siculus, nihil veritus ſecures ac virgas proconſulis. Simillimum huic dictum in Auguſto.

94. QUIDAM dixit eum qui primus populo Romano dedit epulum & congiarium, e exitii cauſam illi fuiſſe. Unde Cæſar Auguſtus cogitavit aliquando de tollendis hujuſmodi largitionibus. Inſincerus favor eſt, qui donis emitur, quæ ſi minuas, ingens murmur: ſi tollas, ſeditio gravis oritur.

95. PHILIPPUS Macedonum Rex, quoniam

a *Lucri aviditas.* b *Bonorum paucitas.* c *Principatus ſolicita res.* d *Retortus jocus.* e *Largitio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

niam pleraque dando perfecit potius quam bellando, jactatum eſt in illum : *a Non Philippum, ſed Philippi aurum ſubegiſſe Graciam.* Ita Plutarchus in vita P. Æmilii.

96. ROMULUS primus urbis Romanæ conditor, legitur vini fuiſſe parciſſimus. Is ad cœnam vocatus, cum ibi minimum bibiſſet, eo quod poſtridie negotium haberet, dicunt illi familiares : *b Si ad iſtum modum bibant omnes homines, vinum eſſe vilius.* Ille reſpondit. *Immo vero carius, ſi quantum quiſque volet bibat, nam ego bibi quantum volui.*

97. PORSENA demiratus egregium animum Mutii Scævolæ, qui iratus dextræ ſuæ in ſtringendo ferro erraſſet, foculo impoſitam eam exuri paſſus eſt, dixit illi : *c Revertere ad tuos Muti, eiſque refer, te, cum vitam meam petieris, à me vita donatum.*

98. TARQUINIUS Superbus jam exul factus dixiſſe fertur. Se tum denique cognoviſſe quos habuiſſet amicos fidos, quos infidos, cum neutris gratiam referre poſſet. Qui commodi gratia ſunt amici, ſublata commodi ſpe deſerunt amicitiam. Sed amicos ſecundæ res parant, adverſæ probant.

99. HORATIUS rediens ad ſuos, trium Curiatiorum fratrum quos occiderat, ſpolia geſtabat, quorum uni deſponſa fuerat Horatii ſoror virgo. Illa agnoſcens ſponſi paludamentum quod ipſa manibus ſuis confecerat, ſolvit crines, ac fletu ſponſum mortuum inclamat. Horatius ſororem gladio transfigit, dicens : *d Abi hinc cum tuo præpropero amore, oblita fratrum mortuorum, vivique, oblita patriæ.* Tantum valuit amor laudis & patriæ gloria.

100. CUM Collatinus cum paucis familiaribus ad Lucretiam veniſſet à Sexto Tarquinio vi ſtupratam, quærenti viro ex more, Satin ſalvæ? *e Minime*, inquit Lucretia, *quid enim ſalvi mulieri amiſſa pudicitia? Veſtigia alieni viri Collatine in lecto ſunt tuo. Sed corpus tantum violatum eſt, animus inſons eſt, mors teſtis erit :* his dictis cul-

a *Auro pugnare.* b *Sobrietas.* c *Clementer.* d *Amor gloriæ.* e *Pudicitia conjugalis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

cultrum quem abditum habebat in corpore infixit, & collapſa eſt moribunda.

1. C. PLAUTIUS conſul de Privernatibus qui à Romanis deſciverant, ad ſenatum retulit: ac variantibus ſententiis, quidam privernatum legatos percunctatus eſt, quam pœnam viderentur meruiſſe: *a Eam*, inquit, *è legatis unus, quam merentur qui ſe libertate dignos cenſent.* Hic conſul. Quid, inquit, ſi vobis pœnam remittimus, qualem vobiſcum pacem habituri ſumus? *Si bonam dederitis*, inquit, *& fidelem & perpetuam, ſi malam, haud diuturnam.*

2. A PAPYRIO Curſore viro impigro equites auſi ſunt petere, ut pro re bene geſta relaxaret aliquid laboris. Quibus ille: *b Ne nihil, remiſſum dicatis, remitto, ne utique dorſum demulceatis cum ex equis deſcenderitis.* Hoc non erat remittere laborem, ſed equo curando aliquid adimere. Niſi forte ſenſit quoſdam milites delicatiores, poſt equitandi laborem jubere ſolitos ſibi defricari tergum. Hoc operæ Papyrius ſuis remiſit.

3. ROMANI dicebant prima Gallorum prælia pluſquam virorum eſſe, *c* poſtrema minus quam fœminarum: quod primo impetu feroces eſſent, mox demitterent animos.

4. CUM exercitus Romanus terga daret Samnitibus, M. Attilius conſul equo prævectus ad portam caſtrorum edixit, ut quicumque miles ad vallum tenderet, ſive Samnis eſſet, ſive Romanus, pro hoſte haberetur. *d Quo pergis*, inquit, *miles? Heic arma & viros invenies, nec vivo conſule tuo niſi victor caſtra intrabis. Proinde elige, cum cive an cum hoſte pugnare malis.*

5. SAGUNTO à Pœnis contra fœdus oppugnato, Romani legatos miſere Carthaginem, in quibus erat Q. Fabius, exploraturos an id publico conſilio factum eſſet. Ad id cum quidam Carthaginenſium Princeps ferocius reſpondiſſet, Romanus ſinu ex toga facto: *e En*, inquit, *vobis bellum & pacem apportamus, utrum placet ſumite:* cum Pœni ferocius reclamarent, daret utrum vel-

a *Libere.* b *Severe.* c *Prima coitio.* d *Severe.* e *Animoſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

vellet, Romanus effuſo ſinu. *Bellum*, inquit, *damus*. Reſponderunt pœni, ſe accipere, eoque animo geſturos, quo ille daret.

6. MARTIUS Coriolanus in bello adverſus Volſcos, cum rogaretur ut labore ac vulneribus æger ſeſe in caſtra reciperet: a *Non eſt*, inquit, *victoris laborare:* moxque hoſtem fugientem inſectatus eſt. Victoriæ dulcedo excutiebat omnem moleſtiæ ſenſum.

7. CUM ob bene navatam operam ante prædæ diviſionem è ſingulis rebus, equis, & captivis, denos ſibi eligere juberetur, inſuper & equo pulcherrimo donatus à conſule: b *Lætor*, inquit, *à conſule laudari: equumque fortitudinis præmium lubens accipio, cætera non tam decora quam mercedem non accipiam:* fuitque communi reliquorum ſorte contentus. Nec aliud extra ordinem petiit, quam ut Volſcus quidam vir probus & æquus, quo hoſpite & amico fuerat uſus Coriolanus, non venderetur captivus, ſed ſuæ libertati relinqueretur. Huic animo contemptori pecuniæ, & hoſpitis memori, magis applauſum eſt quam victoriæ.

8. CUM Coriolanus merito iratus ingrato populo Romano, exitium urbi moliretur, nec à legatis, nec à ſacerdotibus exorari poſſet. Veturia mater una cum uxore filii ac liberis in caſtra venit. In cujus complexum cum accurreret Coriolanus: c *Sine*, inquit illa, *prius ſciam, utrum ad hoſtem an ad filium venerim, & utrum captiva an mater in caſtris tuis ſim.* Hæc aliaque cum dixiſſet, matrem complexus. *Expugnaſti*, inquit, *& viciſti iram meam. Patria te mihi quamvis merito inviſam, hujus precibus dono.*

9. ATTILIUS Regulus, qui fuit primo bello Punico bis conſul, ajebat. d *Neque fœcundiſſimis locis agrum inſalubrem parandum, neque effœtis ſaluberrimum.* Fruſtra ſalubris eſt locus, ubi peritur fame. Et fruſtra fertilis eſt, ubi non licet vivere.

10. T. MANLIUS Torquatus conſulatum magno conſenſu recuſavit, excuſans adverſam valetudinem ocu-

a *Victoria dulcis.* b *Honor potior mercede.* c *Pietas.*
d *Salubritas juncta fœcunditati.*

oculorum, ſed inſtantibus cunctis: *a Alium*, inquit, *Quirites, quærite, cui mandetis iſtum honorem. Nam ſi me ſuſcipere coëgeritis, nec ego mores veſtros ferre, nec vos meum Imperium perpeti poteritis.*

11. C. FIGULUS in petitione conſulatus repulſam paſſus eſt. Id eo gravius tulit, quod patrem haberet bis conſulem. Ad hunc cum poſtridie comitiorum complures veniſſent conſulendi gratia (nam erat juris civilis peritiſſimus) omnes dimiſit, ita præfatus: *b Omnes conſulere ſcitis, conſulem facere neſcitis.*

12. M. DRUSUS tribunus plebis, non contentus L. Philippum conſulem præcipitaſſe in carcerem, quod ſe loquentem auſus eſſet interpellare, cum ſenatus ad eum miſiſſet ut veniret in curiam: *c Cur non potius*, inquit, *ſenatus ad me venit ut Hoſtiliam roſtris propinquam?* Quid conſecutum? Tribunus ſenatus auctoritatem deſpexit, ſenatus tribuni verbis paruit.

13. C. FIMBRIA procurarat ut Scævola in funere C. Marii jugularetur, quem ut cognovit ex vulnere recreatum, apud populum deferre inſtituit. Rogantibus quid optimo innocentiſſimoque viro eſſet objecturus: *d Objiciam*, inquit, *quod parcius corpore telum recepit*: quaſi hoc ipſum crimen eſſet non periſſe.

14. CUM M. Tullius in ſenatu dixiſſet incendium à Catilina excitatum: *e Sentio*, inquit Catilina, *idque ſi aqua non potuero, ruina extinguam.* Vox non hominis, ſed furiæ.

15. MANLIUS Torquatus cum è Macedonia veniſſent legati, graves querelas deferentes de filio ejus Decio Syllano, qui eam provinciam obtinuerat, à ſenatu petiit ne quid ea de re ſtatuerent, prius quam ipſe cauſam cognoviſſet. Cum ſenatus illi cognitionem detuliſſet, domi ſedit ſoluſque utrique parti per totum biduum vacavit, tertio die pronuntiavit in hanc formam: *f Cum Syllanum filium pecunias à ſociis accepiſſe probatum ſit,*

a *Severe.* b *Ingratitudo.* c *Arrogantia felix.* d *Improbitas.* e *Vox impia.* f *Severitas.*

ſit, & Republica eum & domo mea indignum judico, protinuſque è conſpectu meo abire jubeo.

16. AULUS Fulvius filium ingenio, literis & forma florentem, quoniam in Catilinæ caſtra properabat, ex itinere retractum occidit, dicens: a *Ego te non Catilinæ adverſus patriam, ſed patriæ adverſus Catilinam genui.*

17. M. CASTRITIUS Placentiæ Magiſtratum gerens, Cn. Carboni conſuli jubenti decretum fieri, quo ſibi obſides à Placentinis redderentur, non paruit atque adeo minitanti dicentique. Multos habeo gladios, reſpondit: b *Et ego annos*; declarans ſe ſenectutis præſidio fretum, non metuere gladios.

18. CESELIUS cum nec triumviris obtemperaret, & multa libere de C. Cæſaris temporibus loqueretur, admonentibus amicis ut ſibi caveret: c *Duæ*, inquit, *res ſunt, quæ cæteros reddunt formidoloſos, mihi maximam ſuppeditant fiduciam, ſenectus & orbitas.* Senex cito periturus eſt etiam ſi nemo occidat. Et orbus nec habet quos curet, nec habet quibus timeat. Solet enim ultio in liberos propagari.

19. CUM navis qua Granius prætorius quæſtor vehebatur, in Scipionis Metelli poteſtatem veniſſet. Scipioque cæteris direptis quæſtori ſalutem polliceretur, quæſtor ita reſpondit: d *Cæſaris milites ſalutem dare, non accipere ſolent.* Tantum locus pugione ſeſe confodit. Hos animos Cæſar ſuis inſpiraverat.

20. GRANIUS præco patrono malo cum dicendo vocem obtudiſſet, ſuaſit ut ſimul ac domum rediſſet, frigidum mulſum biberet: cum is reſpondiſſet. Perdam vocem ſi id fecero: e *Melius eſt*, inquit Granius, *perdere vocem quam reum.*

21. IDEM cum P. Naſica tum conſul, cujus juſſu juſtitium in medio foro edixerat præco Granius, rogaret eum domum deſcendentem, quid triſtis eſſet, an quod auctiones eſſent: *Immo vero*, inquit Granius, *quod legiones*: notans eum quod armis rem gereret. Libera ſane vox præconis in conſulem, ſed

a *Severitas patris.* b *Fiducia ſenectutis.* c *Fiducia ætatis & orbitatis.* d *Animoſe.* e *Patronus malus.*

ſed eximiæ moderationis exemplum, hoc impune licuiſſe præconi.

22. IDEM Druſo tribuno plebis homini potentiſſimo, ſed multa in Rempublicam molienti, cum ab eo, ut fit, ſalutaretur his verbis. Quid agis Grani? *Immo vero*, inquit, *tu Druſe quid agis:* Utrumque refertur à M. Tullio in oratione pro Cn. Plancio.

23. M. LUCULLUM quod Bruti & Caſſii partes ſequutus fuerat, M. Antonius occidit. Hujus mortem cum Volumnius, qui vivum familiariter coluerat, ſine fine deploraret, ad Annium pertractus ait: a *Jube me protinus ad Luculli corpus ductum occidi. Neque enim illi extincto ſupereſſe debeo, cum ei infelicis militiæ auctor exſtiterim.*

24. C. FURIUS Creſinus è ſervitute liberatus, cum è parvo admodum agello largiores multo fructus perciperet quam ex ampliſſimis vicini, in magna invidia erat, quaſi fructus pelliceret veneficiis. Quamobrem illi dicta dies eſt à Sp. Albino Curuli. Reus metuens damnationem cum in ſuffragium oporteret ire tribus, omnia inſtrumenta ruſtica in forum attulit, adduxit & filiam validam bene curatam ac veſtitam, ferramenta egregie facta, graves ligones, vomeres ponderoſos, boves ſaturos, poſtea dixit: b *Veneficia mea, Quirites, hæc ſunt, nec poſſum vobis oſtendere, aut in forum producere lucubrationes vigiliaſque & ſudores.* Omnium ſententiis abſolutus eſt. Meminit hujus & Plinius lib. 18. cap. 6.

25. Q. FLAVIUS apud populum reus actus accuſante C. Valerio, c cum quatuordecim tribuum ſuffragiis damnatus eſſet, proclamavit ſe innocentem opprimi, cui Valerius æque clara voce reſpondit, nihil ſua referre nocens an innocens periret. Ea vox tam violenta reliquas tribus reo conciliavit, itaque reus quem proſtratum credebat, abſolutus eſt.

26. POMPONIUS Atticus in funere matris quam extulit nonagenariam, d ipſe natus annos ſexaginta ſeptem, gloriatus eſt, quod nunquam cum matre in gratiam

a *Amice.* b *Induſtria lucroſa.* c *Ira impotens.* d *Tranquillitas.*

tiam rediſſet, nunquam cum ſorore fuiſſet in ſimultate, quam prope æqualem habuit. Hanc vocem ſe ab ipſo audiſſe ſcripſit Cornelius Nepos. Plus autem eſt non rediſſe in gratiam quam non fuiſſe in ſimultate. Matrem nunquam offenderat: inter ipſum & ſororem etiamſi quid incidit offenſarum, nunquam exierunt in ſimultatem, quæ tamen inter fratres & ſorores frequenter acerrime ſolent exiſtere.

27. AMISSA claſſe circa Siciliam. Pœni de pace cum Romanis ineunda conſultabant: Amilcar negabat ſe audere ire ad conſules, ne idem accideret ipſi à Romanis, quod Pœni fecerant Cornelio Aſinæ conſuli, cui legato catenæ ſunt injectæ. Hanno melius ſentiens de fide Romana, profectus eſt. Cui liberius exponenti cauſam tribunus militum minitans dixit: *a Et illi poſſe accidere, quod accidiſſet Cornelio conſuli.* Hic uterque conſul tribuno ſilere juſſo. *Iſto*, inquit, *metu Hanno te fides noſtræ civitatis liberat.*

28. SAMNITIBUS conſultantibus quid de legionibus Romanis apud furcas Caudinas incluſis fieri deberet, Herennius Pontius ſuaſit, ut inviolatæ dimitterentur. Poſtero die eadem de re conſultus, reſpondit ad unum uſque delendas: *b* Sentiens aut clementer magno beneficio demerendos hoſtes, aut irreparabili jactura vires illorum comminuendas. Neutrum ſequutus eſt exercitus, ſed ſub jugum miſſus contumelia magis illos in ſe provocavit.

29. M. BIBULUS in Syria duos egregiæ indolis filios amiſit à Gabinianis militibus Ægypti occiſos. *c* Horum interfectores Cleopatra ad illum vinctos miſit, ut in eos pro arbitratu ſuo animadverteret: at ille eos protinus intactos ad Cleopatram reduci juſſit, dicens ejus vindictæ poteſtatem non ſuam, ſed ſenatus eſſe debere.

30. C. SULPITIUS Gallus uxorem repudiavit, quod aperto capite fuiſſet foris: *d Lex*, inquiens, *tibi*

meos

a *Fides hoſtium legatis ſervata.* b *Hoſtis aut perdendus, aut demerendus.* c *Moderate.* d *Severitas in uxorem.*

meos unius præfinit oculos, quibus formam tuam approbes, his ornamenta comparato, his eſto ſpecioſa, aliis velle videri formoſam, in ſuſpicione & in crimine hæreat neceſſe eſt.

31. TIBERIO ſenatum ingrediente, ſurgens adulator quidam exclamavit, eſſe libere loquendum, nec reticenda quæ ad Rempublicam attinerent. Erectis ad hanc vocem omnibus, ipſo etiam Tiberio attento; a *Audi*, inquit Cæſar, *in quo te reprehendimus omnes, licet nullus audeat palam fateri. Impendis teipſum nobis, corpus tuum diurnis nocturniſque laboribus & curis pro Republica conficiens.* Hujuſmodi multa cum diceret, ſub libertatis prætextu turpiter adulans, C. Severus ſubjeciſſe fertur. *Iſta tanta libertas hunc hominem dabit exitio.*

32. CUM in ſenatu variantibus ſententiis Cato cenſeret perpetuam dictaturam, ut Tyrannicam potentiam è Republica tollendam, Bibulus cum eſſet Pompejo inimicus, primus in ſenatu rogationem tulit, ut unicus conſul Pompejus decerneretur. b *Aut enim*, inquit, *Reſpublica ab imminente procella per illum liberabitur, aut optimo parendum erit.* Egregius animus qui privatam ſimultatem poſthabuit Reipublicæ commodis. Eam ſententiam Cato dixit ſe ab alio dictam comprobare, licet ab ipſo non debuerit proficiſci.

33. RUTILIUS cum aliquando Romæ adiſſet Muſonium, rogavit, Dic mihi, Muſoni, Jupiter Servator quem tu imitaris num fœneratur? Notans illius inopiam, qui cogeretur interdum accipere mutuum. Ad hoc arridens Muſonius. *At ne fœnerat quidem Rutili.* Turpius eſt ad fœnus dare quam accipere. At Rutilius, cum ipſe faceret quod gravius eſt, objecit illi quod erat levius.

34. VALERIO Publicolæ Jovis ædem dicanti, jamque ex more poſtem tenenti, Marcus illius frater, derepente funeſtum nuntium ingeſſit dicens. O conſul, filius tuus morbo periit in caſtris. Ob eum nuntium mœſtis omnibus, Publicola nihil commotus: c *Cadaver*, inquit, *quolibet abjicite:* ſimulque dedicationem ſollemni ritu peregit. Nec tamen verum erat periſſe

V filium,

a *Adulans libertas.* b *Decorum perſonæ.* c *Fortiter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

filium, ſed data opera factum eſt, ut à dedicatione revocaretur, atque is honos ad alium tranſiret. Quanquam Livius libro ab urbe condita ſecundo hoc aliquanto diverſius narrat.

35. CESETIUS eques Romanus, cum à Cæſare filium abdicare juberetur, quod is tribunus plebeis cum Marullo collega ei invidiam moviſſet regni affectati: *a Citius*, inquit, *Cæſar tu mihi omnes filios meos accipies, quam ego ex his unum nota pellam mea.*

36. TITUS Labienus equiti ſtrenuo de præda Gallica aurum donavit. Id videns Scipio dixit equiti: *b Habebis donum viri divitis.* Hac voce audita, eques aurum ad pedes Labieni adjecit. Idem cum audiret Scipionem dicentem, Imperator te armillis argenteis donat, alacer gaudio abiit. Miles aurum contempſit, honorem amplexus eſt.

37. Q. FABIUS Minutius, hortante filio ut locum idoneum paucorum jactura caperet: *c Viſne*, inquit, *tu ex illis paucis eſſe?* Admonens non eſſe boni Ducis, ullius militis incolumitatem contemnere.

38. FABRITIUS Cineæ Epirotarum legato, magnam auri vim dono offerenti, recuſavit accipere, dicens: *d Se malle imperare aurum habentibus quam habere aurum.*

39. M. LIVIUS fuſo Haſdrubale, nonnullis ſuadentibus ut hoſtes ad internecionem inſequeretur. *e Aliqui*, inquit, *& ſuperſint, qui de victoria noſtra nuntium hoſtibus perferant.*

40. VARRO Paulli collega, quoniam ex Cannenſi pugna quæ Romanis fuit infeliciſſima, *f* ſuperfuit, honores à populo delatos recuſavit, dicens felicioribu[s] Magiſtratibus opus eſſe Reipublicæ. Cum animum ge[r]eret inculpatum, fortunæ ſuæ Reipublicæ ultro pœ[nas] dare voluit, vir ob hoc ipſum ſummis dignus ho[noribus].

41. CURIUS devictis Sabinis cum ex ſenatus con[ſulto]

a *Pietas in filium.* b *Honor pretio prior.* c *Vitam nemo contemnit.* d *Auri contemptus.* e *Clementer.* f *Virtus infelix.*

ſulto ei ampliaretur agri modus, *a* quem conſummati milites accipere ſolent, recuſavit, & gregalium portione contentus fuit, dicens, eſſe malum civem, cui non eſſet ſatis id quod cæteris eſſet ſatis.

42. HORTENSIUS orator ob cultum mundiorem, ac geſticulationes in dicendo molliores, crebro male audiebat in ipſis etiam judiciis. Sed cum Lucius Torquatus, homo ſubagreſtibus & infeſtivis moribus, cum apud concilium de cauſa Syllæ quereretur, non jam hiſtrionem illum diceret, ſed geſticulatricem, Dionyſiamque notiſſime ſaltatriculæ nomine compellaret: tum voce molli demiſſaque Hortenſius: *b Dionyſia*, inquit, *Dionyſia malim equidem eſſe, quam quod tu Torquate* ἄμουσος, ἀγροδίαιτος, ἀπρόσιτος. Id eſt: *inelegans, agreſtis, aditu difficilis.* Periculoſe maledicit alteri, cui vel idem vel ſimile, vel diverſum, ſed deterius vitium poteſt objici.

43. IDEM gloriari ſolet, quod nunquam bello civili interfuiſſet, refert M. Tullius epiſtola ad Cœlium lib. 2.

44. L. CRASSUS orator de Menenio homine prælongo dixit, *c* quod quoties in forum deſcenderet, caput ad Fabii fornicem offenderet. Jocus eſt ab hyperbole. Nam arcus Romæ tam alti ſunt, ut vix haſta poſſis contingere curvaturæ ſummum.

45. IDEM Cenſor Cn. Domitio collegæ exprobranti quod ob murænam in vivario mortuam lachrymaſſet: *d At tu*, inquit, *cum uxores tres extuleris, nullam emiſiſti lachrymam.* Scite retorſit convitium. Notavit illum quaſi curaſſet uxorum mortem. Et alioqui turpius eſt, in uxoris funere non flere, quam ob murænam emittere lachrymas.

46. IDEM Cn. Domitius L. Craſſo collegæ exprobravit quod cenſor tanti hobitaret, eo quod in porticu domus haberet columnas hymetias, pro domo ejus millia nummum identidem promittens. Craſſus ut erat præſenti ac feſtivo ingenio, rogavit collegam quanti ipſe

 domum

a *Æqualitas.* b *Affabilitas.* c *Prælongi.* d *Retortum.*

domum ſuam æſtimaret. Is reſpondit: Sexagies ſeſtertio. Rurſum Craſſus. a *Quanto igitur*, inquit, *eam minoris æſtimas, ſi decem arbuſculas ſuccidero*? Ex fuerunt loti patula ramorum opacitate laſcivæ; cum Domitius reſpondiſſet, tricies ſeſtertio: *Uter*, inquit Craſſus, *noſtrum luxurioſior, egone, qui decem columnas centum milibus nummum emi, an tu qui decem arbuſcularum umbram tricies ſeſtertium æſtimas?* Ita eſt ingenium hominum, ad aliena vitia perſpicax, ad ſua cæcum.

47. LUCIUS Philippus conſul L. Craſſo ſummæ dignitatis & eloquentiæ viro, manum injici juſſerat; eo quod vocem illius indigne ferret, qua dixerat, ſibi alio ſenatu opus eſſe. At Craſſus rejecto lictore: b *Non es*, inquit, *mihi tu Philippe, conſul, quando ego tibi non ſum ſenator.*

48. L. CRASSUS Mummium cognomento Diviſorem, c dixit ita ſibi nomen inveniſſe in campo Martio, quemadmodum Neoptolemus invenerat ad Trojam.

49. L. CRASSUS cuidam roganti num moleſtu eſſet illi futurus ſi bene mane ante lucem ad eum veniret, cum reſpondiſſet. Non eris moleſtus, & ille ſubjeciſſet. Jubebis igitur te ſuſcitari? Craſſus: d *At tu certe negaras te fore moleſtum.* Venire non erat moleſtum ſed ſuſcitari moleſtum. At percunctator hoc ipſum quærebat, an ſi mane veniret conſulturus, futurus eſſet moleſtus. Craſſus per jocum ſic interpretatus eſt, ut ſi veniret mane, ne moleſtus eſſet.

50. IDEM apud Perpennam judicem defendeba Aculeonem, quem accuſabat L. Ælius Lamia homo deformis. Is cum interpellaret odioſe: e *Audiamus*, inquit Craſſus, *pulcellum puerum.* Huic dicto cum eſſe arriſum. *Ingenium*, inquit Ælius, *ipſe mihi fingere potu formam non potui.* Tum Craſſus, *Audiamus igitur*, inquit, *diſertum.* Multo arriſum eſt vehementius.

51. L. PORCIUS Naſica cum ex more concept verbis à Catone cenſore rogaretur. Habeſne uxorem

anit

a *Crimen retortum.* b *Poteſtas ſpreta.* c *Ex nomine jocus.* d *Feſtiviter.* e *Irriſio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

animi tui ſententia? *a Habeo*, inquit, *at hercle non ex animi tui ſententia.* Verum ob eum jocum intempeſtivum mulcta illi dicta eſt.

52. SCIPIO Naſica cum ad Poëtam Ennium veniſſet, eique ab oſtio quærenti Ennium, ancilla dixiſſet eum domi non eſſe, Naſica ſenſit illam hoc domini juſſu dicere, & illum intus eſſe. Ac tum quidem diſſimulans abiit. At paucis poſt diebus cum ad Naſicam veniſſet Ennius, eumque à janua quæreret, exclamat ipſe Naſica, ſe domi non eſſe. Tum Ennius. Quid? Ego, inquit, non agnoſco vocem tuam? Hic Naſica: *b Næ tu homo es impudens, ego cum te quærerem ancillæ tuæ credidi, tu mihi non credis ipſi?*

53. IDEM Naſica quibuſdam dicentibus, res Romanas jam in tuto eſſe, extinctis Carthaginienſibus, & Græcis in ſervitutem redactis: *c Immo*, inquit, *nunc demum ſummo in periculo ſumus, poſtea quam nulli ſuperſunt, quos vel timeamus, vel revereamur.* Senſit inimicos per occaſionem utiles eſſe nobis, per quos non licet impune ſecureque negligentes eſſe.

54. IDEM cum ædilitatem curulem adoleſcens peteret, *d* ac ut candidati ſolent, manum cujuſdam opere duratam prenſaret, rogavit hominem, num manibus ambularet. Hoc dicto ruſticanæ tribus ſuſpicantes ſibi exprobratam paupertatem, effecerunt ut repulſam ferret. Tantum obfuit jocus intempeſtivus.

55. IN Gallico triumpho, milites hos verſiculos jactabant in Cæſarem:

e Urbani ſervate uxores, mœchum calvum adducimus.
Auro in Gallia ſtuprum emiſti, heic ſumpſiſti mutuum.

Notabant quod in provincia agens alienas uxores auro corruperit, Romæ non emerit, ſed mutuum ſumpſerit, quod uxor ipſius male audiret de Clodio. Niſi forte quiddam obſcœnius intelligi voluerunt. Nam Suetonius aliquanto poſt commemorat, quod Curio pater in oratione quadam appellat illam, omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem.

 56. C. GRAC-

a *Jocus intempeſtivus.* b *Lepide.* c *Otium inutile.*
d *Jocus intempeſtivus.* e *Impudicitia.*

56. C. GRACCUS ad quendam Corneliæ matri obtrectantem : a *Tu*, inquit, *Corneliam vituperare audes quæ Tiberium peperit?* Et adjecit : *Qua fronte te Corneliæ comparas, an tu peperiſti ut illa? Atqui nemo civis ignorat, diutius illam ſine viro fuiſſe, quam te virum.* Is in quem hæc dicebantur, male audiebat de mollitie.

57. POPULUS Romanus Carbone pollicente quippiam, b & addente jusjurandum cum exſecratione, populus viciſſim juravit ſe illi non credere. Probis viris & injuratis habenda fides, levibus ne juratis quidem. Refertur ad id verſus Menandricus :

Τρόπος ἐσθ' ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος.

Id eſt :

Suadet loquentis vita, non oratio.

58. SILENUS ſenex, à Mida captus, rogatus eſt quid eſſet homini optimum : diu ſilentium tenuit, tandem adactus ut diceret, reſpondit : c *Optimum eſſe nunquam naſci, proximum quam ocyſſime aboleri*, atque hoc pretio dimiſſus eſt. Hujus dicti præter alios meminit Ovidius lib. Metamor. 11.

59. JULII Druſi ædes Publicolæ pluribus ex partibus patebant vicinorum proſpectui. Hoc incommodum faber ſe quinque talentis correcturum pollicebatur, effecturumque ne pars aliqua eſſet obnoxia proſpectui. Tum Druſus : d *Decem*, inquit, *dabo, ſi talem reddas domum meam, ut undiquaque pateat omnium oculis, quo non vicini tantum, ſed omnes cives perſpicere poſſint quimodo domi meæ vivatur.*

60. M. SERVILIUS diſſuaſurus legem quam ferebat M. Pinarius : e Dic mihi M. Pinari, inquit, ſi contra te dixero, num mihi maledicturus es, ut cæteris ſoles? *Ut ſementem*, inquit Pinarus, *feceris, ita & metes* : per allegoriam minitans illum male auditurum, ſi malediceret.

61. LIBO cum Servilio Galbæ dixiſſet, quando tandem Galba exibis de triclinio tuo? mox audiit. *Cum*

a *Pietas in matrem.* b *Diffidentia.* c *Vita miſera.*
d *Vita pura.* e *Maledicus male audit.*

a Cum tu de cubiculo alieno. Libo notavit Galbam, quod L. Scribonio tribuno plebis judices ferret familiares ſuos, & conviviis corruptos. Galba viciſſim illum notavit adulterii.

62. CELEBRATUR & Glauciæ dictum in Metellum. *Villam habes in Tiburto, cortem in palatio.* At cors villæ ſolet eſſe contigua. Notavit autem illum, quod multos ſibi cibo largitionibuſque devinciret, quod idem aliis verbis Libo objecit Galbæ. In corte aluntur animalia domeſtica.

63. CUM Sextus Titius ſe Caſſandram eſſe diceret, ob conjecturam opinor, quod illa eſſet fatidica: *b Multos*, inquit Antonius, *poſſes Ajaces tuos Oileos nominare:* notans illius impudicitiam. Nam Ajax Caſſandram de templo Palladis raptam vi conſtupravit.

64. CUM Gallus qui teſtimonium ferebat contra Piſonem, dixit innumerabilem pecuniam Magio præfecto datam: idque Scaurus tenuitate Magii redargueret: *c Erras*, inquit, *Scaure, ego enim Magium non conſervaſſe dico, ſed tanquam nudus nuces legeret, in ventrem abſtuliſſe.* Correxit ſermonem ſuum Gallus, ſed ita ut crimini corruptelæ crimen adderet luxus.

65. M. CICERO, M. Tullii pater dicebat Italos ſimiles eſſe Syrorum venalium, quorum ut quiſque ſciret optime Græce, ita eſſe nequiſſimum. *d* Sentiens una cum literis Græcorum mores ad Latinos demigrare. Unde quod M. Tullius fuit iniquior Græcæ nationi, propemodum videri poſſit illi fuiſſe hæreditarium.

66. TESTIO Penario mos erat in dicendo mentum intorquere. Is cum adverſarium urgeret, ut diceret, ſi quid vellet. *e Dicam*, inquit, *ſi nucem fregeris.*

67. HUIC ſimillimum eſt quod de Veſpaſiano patre narrat Suetonius, cum ſcurram multa in alios jacientem, provocaſſet ut in ſe quoque diceret aliquid: *f Dicam*, inquit, *ubi ventrem exonerare deſieris:* alludens

a *Retortum convitium.* b *Jocus è fabula.* c *Correctum in pejus.* d *Græcorum mores.* e *Ridicule.* f *Jocus ex ſpecie corporis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

dens ad formam Cæſaris, qui faciem habebat nitentis. In cujuſmodi hominem jocus extat Martialis.

Utere lactucis, ac mollibus utere malvis,
Nam faciem duram Phœbe cacantis habes.

68. C. FABRITIUS P. Cornelium hominem ut putabatur avarum & furacem, ſed egregie fortem ac bonum Imperatorem ſuo ſuffragio fecerat conſulem. Huic cum Cornelius ex more gratias ageret, quod immemor ſimultatis ipſum feciſſet conſulem, bello præſertim magno & gravi: a *Nihil eſt*, inquit, *quod mihi gratias agas, ſi malui compilari quam venire.* Compilamur furto, veneunt bello capti. Proinde inimico favit, cujus dexteritate ſperabat fore, ne Romani venirent in manus hoſtium.

69. SCÆVOLA Septumulejo Anagnino, cui pro capite C. Gracci, aurum erat repenſum, roganti ut ſe in Aſiam præfectum duceret: b *Quid tibi vis*, inquit, *inſane? tanta malorum eſt multitudo civium, ut tibi hoc confirmem, ſi Romæ manſeris te paucis annis ad maximas pecunias eſſe perventurum.* Notavit avaritiam hominis, præfecturam non ob aliud ambientis, niſi ut ſpoliaret Provinciales, ac ludens finxit, id citius conſequuturum Romæ. Hoc dictum Pannius in Annalibus adſcribit Africano Æmiliano, qui dictus fuerit Iron.

70. Q. SCÆVOLA Publii filius, cum poſtulaſſet ut fundus cujus emptor erat, ſibi ſemel indicaretur, idque feciſſet venditor, dixit ſe pluris æſtimare, & adjecit pretio centum millia. c Exemplum integritatis vix hoc ſeculo credibile.

71. C. PUBLICIUS ſolitus eſt dicere P. Mummium, cuivis tempori hominem eſſe. Sentiens illum dexteritate facilitateque ad omnem vitæ ſtatum eſſe accommodum. Eodem ſenſu Pollionem Aſinium omnium horarum hominem legimus. Et Tiberius Cæſar duos familiarius ab ipſo dilectos, omnium horarum amicos vocare ſolet.

72. AFRICANUS cenſor tribu movebat Centurionem, qui in Paulli pugna non adfuerat: ille cum dice-

a *Compilari Venire.* b *Furax magiſtratus.* c *Juſte.*

diceret ſe cuſtodiæ cauſa in caſtris remanſiſſe, rogaretque cur ab eo notaretur. *Non amo*, inquit Africanus, *nimium diligentes.* Diſſimulavit Centurionis ignaviam, & accuſavit nimium diligentem cuſtodiam.

73. LIVIUS Salinator cum Tarentum amiſiſſet, arcem tamen retinuit, multaque ex ea prælia præclare geſſit. Cum autem poſt aliquot annos Fabius Maximus id oppidum recepiſſet, rogavit eum Salinator, ut meminiſſet ſe opera ipſius Tarentum recepiſſe: a *Quidni*, inquit Maximus, *meminerim: Nunquam enim ego recepiſſem, niſi tu perdidiſſes.* Jocus hinc eſt, quod Maximus diverſum ex alterius verbis excepit, quam ille volebat. Refert M. Tullius lib. de Oratore. 2. Plutarchus in vita Fabii Maximi, tametſi hic M. Lucium appellat, nec addit Salinatoris cognomen.

74. IDEM cum bellum adverſus Aſdrubalem geſturus urbem egrederetur, monitus eſt à Fabio Maximo ne prius cum hoſte conſereret, quam vires animumque illius cognoſceret. Is reſpondit ſe primam quamque occaſionem pugnæ arrepturum. Percunctantibus, quid ita properaret: b *Ut quam celerrime*, inquit, *aut gloriam ex hoſtibus victis aut ex civibus proſtratis gaudium capiam.* Virtus & ira ſermonem hominis inter ſe partitæ ſunt, illa triumphi avida, hæc injuſte damnationis memor.

75. MANCIA cum audiſſet Antonium cenſorem, cui male volebat, à M. Duronio de ambitu poſtulatum: c *Aliquando*, inquit, *tibi tuum negotium agere licebit.* Cenſores in aliorum mores inquirunt, at qui reus eſt, habet ex ſe quod agat.

76. Q. OPINIUS conſularis cum eſſet adoleſcentulus, male audivit. Is Ægilio homini feſtivo, qui videbatur mollior, nec erat, ſic exprobravit mollitiem: d *Quid tu Ægilia mea, quando ad me venies cum tua lana & colo?* Lepide retorſit Ægilius. *Non pol*, inquit, *audeo, nam me ad famoſas vetuit mater accedere.* Alter ſimulabat

 ora-

a *Ex verbis aliter exceptis.* b *Ultio.* c *Salſe.* d *Ab imitatione perſonæ.*

orationem velut ad fœminam, alter accepta perſona ſimulationem vertit in irriſionem.

77. INTER ſalſa commemorat & illud M. Tullius ex Nevio apud quem filius dicit patri. Quid ploras pater, iſque reſpondet: *a Mirum ni cantem, condemnatus ſum.* Indignatus ſenex ſubmoroſus rogari cur ploret, quaſi damnatus magis cantare debuiſſet. Perinde quaſi quis interroget ægrotum: cur ſuſpiras, aut cur decumbis?

78. SCAURUS accuſabat Rutilium ambitus, cum ipſe conſul eſſet factus, ille repulſam tuliſſet, & in tabulis ejus oſtendebat literas A F P R. eaſque ſic interpretabatur, actum fide P. Rutilii. Contra Rutilius dicebat illis ſignificari, ante factum, poſt relatum. Tum C. Caninius eques, qui Rutilio aderat, exclamabat. Neutrum illis literis declarari. Cum Scaurus, dixiſſet. Quid igitur? feſtiviter in ipſum torſit: *b Æmilius fecit, plectitur Rutilius.* Probabilius enim erat illum ambitum commiſiſſe qui obtinuerat, quam qui repulſus erat, ſimile quiddam memoratur de Beda, quem Venerabilem dicunt. Huic Romam profecto cum oſtendiſſet has literas ſaxo inſculptas S. P. Q. R. quibus ſignificari volunt, Senatus populuſque Romanus, ac velut hoſpes rogaretur, quid ſibi vellent illæ literæ, diſſimulans dixit. *Stultus populus quærit Romam.*

79. M. SCAURUS cum pro roſtris accuſaretur, quod à Rege Mithridate ad prodendam Rempublicam pecuniam accepiſſet, ita cauſam ſuam egit: *c Iniquum eſt, Quirites, cum inter alios vixerim, apud alios me rationem vitæ reddere. Sed tamen audebo vos interrogare: Varius Sucronenſis ait M. Æmilium Scaurum mercede corruptum populum Romanum prodidiſſe, M. Æmilius Scaurus huic culpæ ſe affinem eſſe negat, utri creditis?* Nominato tantum actore & reo populus accuſationem repulit.

80. C. MEMMIUS cum accuſaret Beſtiam reum, cui patronus erat Scaurus, ac forte funus quoddam

a Submoroſus jocus. b *Literarum interpretatio.* c *Auctoritas perſona.*

dam duceretur: *a Vide*, inquit, *Scaure, mortuus rapitur, ſi potes eſſe poſſeſſor:* notans Scaurum, qui male audiebat quod Phrygionis Pompeji bona ſine teſtamento poſſideret.

81. CUM Silus teſtis læſiſſet Piſonem reum, cui Craſſus aderat, prolato crimine, quod ſe in eum dictum audiſſe dicebat. *Poteſt fieri Sile*, inquit Craſſus, *ut is unde te audiſſe dicis, iratus dixerit.* Annuit Silus. *b Poteſt etiam*, inquit, *fieri, ut tu non recte intellexeris.* Cum id quoque toto capite annuiſſet Silus, ut ſe Craſſo daret, ſubjecit Craſſus: *Poteſt etiam fieri, ut omnino quod te audiſſe dicis, nunquam audieris.* Hoc adeo præter exſpectationem, ut Silum teſtem omnium riſus obrueret.

82. C. LÆLIUS cuidam malo genere nato, objicienti ſibi quod indignus eſſet ſuis majoribus: *c At Hercule*, inquit, *tu tuis dignus es.* Id ſi dicas bono viro ex bonis prognato, laus eſt: ſin malis ex malo prognato, grave convitium eſt.

83. M. CINCIUS quo die legem de donis ac muneribus tulit, C. Centoni prodeunti, ac ſatis contumelioſe interroganti. Quid fers Cinciole? *d Ut emas*, inquit, *ſi uti velis:* notans illum quod donatis & commodaticiis rebus uti gauderet. Alluſit autem ad illud decantatum imprimis. Emere malo quam rogare. Ad hæc, amphibologia eſt in verbo ferre: fert enim qui promulgat legem, & fert qui portat aliquid venale.

84. M. LEPIDUS cum in campo ſeſe exercentibus ipſe in herba recubuiſſet: *e Vellem*, inquit, *hoc eſſet laborare.* Hujus generis eſt Terentianum illud. Quam vellem mos eſſet amicis etiam noctu operam dare. Optat enim adoleſcens quod fieri non poteſt.

85. CUM M. Lepidus cenſor M. Antiſtio Pyrgenſi equum ignominiæ cauſa ademiſſet, & amici vociferantes quærerent, quid ille patri ſuo reſponſurus eſſet, cur ademptum ſibi equum diceret, cum optimus colonus, parciſſimus, modeſtiſſimus ac frugaliſſimus eſſet. *Dicat,*

a *Hæredipetæ.* b *Ab inexſpectato.* c *Ex iiſdem verbis retortum.* d *Irriſio retorta.* e *Ab impoſſibili.*

cat, inquit, *me nihil horum credere*. In ſimili argumento luſit Auguſtus, ſed civilius. *Dic me tibi diſplicuiſſe.*

86. POMPONIUS vir inſignis multis vulneribus in bello acceptis, cum ad Mithridatem adductus ab eo quæreretur, an ſi curaret eum, vellet ſibi eſſe amicus. *a Si tu*, inquit, *Romanis amicus fueris*, *me quoque amicum habebis.*

87. SPURINA haruſpex admonuit C. Cæſarem, caveret diſcrimen ingens quod ultra Calendas Martias non proferretur. Eo die cum iret in ſenatum, Spurinæ forte obvio. *b Quid ais*, inquit, *nonne venere Calendæ Martiæ? Venere*, inquit, *ſed nondum præteriere.* Nam eodem die cæſus eſt Cæſar.

88. SPARTACO in Craſſum omnes moventi copias, quidam equum dono obtulit. At ille: *c Si vicero*, inquit, *plurimos ex hoſte equos habiturus ſum. Si victus fuero, nec hic mihi futurus eſt uſui:* ſimulque cum dicto equum gladio tranſverberatum interemit.

89. CUM Pompejus gravi laboraret invidia propter immodicam potentiam, & ob vulnus faſcia linea tibiam vinctam haberet, dixit aliquis: *d Quid refert ubi geſtet diadema, in capite an in crure?* Nam candidum amiculum olim erat inſigne Regum.

90. QUONIAM Fabius cunctando eludebat hoſtem, cum Marcellus viribus urgeret Hannibalem, *e* ille dictus eſt clypeus Romanorum, hic enſis: quod illi præcipuum ſtudium fuit, ne quid cladis acciperent Romani, alteri ut hoſtem perimeret.

DIVERSORUM GRÆCORUM
APOPHTHEGMATA.

91. ANYTUS amicorum Alcibiadis unus, cum ad cœnam rogarat: ille recuſavit, *f* ſed domi bene potus cum famulis comminiſſabundus irrupit, ſtanſque ad oſtium cœnaculi juſſit famulos vaſa diripere, & ad ſuas ædes deferre, qui fere dimidium aſportarunt: aliis convivis

a *Fides erga patriam.* b *Divinatio.* c *Barbarice.* d *Potentia invidioſa.* e *Clypeus Rom. Fabius.* f *Amicitiæ fiducia.*

vivis Alcibiadis violentam ſuperbiam criminantibus, Anytus dixit, illum humaniter egiſſe, cui cum totum auferre licuerit, dimidium ipſi reliquiſſet.

92. HIPPOMACHUS aliptes cum aliquando videret adoleſcentes quos exercebat, è foro carnes efferentes, dicebat, ſe procul agnoſcere ſuos eſſe diſcipulos: *a* quod inſtitutio reluceat in omnibus dictis ac factis hominis.

93. QUIBUSDAM laude vehentibus procerum quempiam, ac prælongis manibus hominem, tanquam ad pugilum certamen idoneum. *Sane*, inquit, *ſi pendens in alto corona eſſet detrahenda.*

94. DEMADES orator vita defuncto Alexandro dixit: *b Se videre exercitum Macedonum Principe orbatum Cyclopi ſimilem.* Sentiens turbam militum, niſi adſit Dux cordatus ac vigilans, nulli eſſe uſui, quemadmodum Polyphemus adempto oculo, fruſtra vaſtum corpus ac vires habebat immanes.

95. IDEM quæſtor, populo huic perſuaſo ut iis qui ab Alexandro deſciverant, triremes auxiliares mitterent, jubentique ut illico pecunias depromeret: *c Paratæ ſunt*, inquit, *pecuniæ, ô viri Athenienſes, quas in congios depoſueram, ut ſinguli minæ dimidium acciperetis, verum ſi has mavultis in hunc uſum erogari, per me quidem ut veſtris ſicuti libet utamini licet.* Hoc ſermone fregit impetum populi, nolentis illa diſtributione ſpoliari. Sic interdum ut indomitæ belluæ, arte ad meliora conſilia avocandus eſt populus.

96. PRANDENS apud Phocionem, cum apparatum admodum tenuem videret: *d Demiror*, inquit, *ô Phocion, te Rempublicam adminiſtrare, cum poſſis ad iſtum prandere modum.* Bis errans, & quod lucri tantum cauſa putaret adeundam Rempublicam, & quod luxum probaret in eo, cui maxime conveniebat ſobrietas: Sed Demades alios è ſuis moribus æſtimabat. Erat enim & pecuniarum avidus, & luxui deditus.

97. CUM vidiſſet Philippum largius potum cum ami-

a *Inſtitutio.* b *Turba ſine Duce.* c *Arte tractata plebs.* d *Sobrietas.*

amicis ſaltaſſe per mediam captivorum turbam, eiſque petulanter exprobraſſe ſuam calamitatem, libere dixit: *a Cum ô Rex fortuna tibi Agamemnonis perſonam impoſuerit, non pudet te factis agere Therſiten?* Ea vox totum Regem in diverſum vitæ genus immutavit.

98. Cum Athenienſes vellent Alexandro divinos honores decernere: *b Videte*, inquit, *ne dum cœlum cuſtoditis, terram amittatis.* Alexander enim ambiebat monarchiam. Abſurdum autem erat eos ſic alium donare cœlo, ut ipſi terra ſua pellerentur.

99. Jocari ſolet in Demoſthenem, *c* quod cæteri quidem oratores dicerent ad aquam, ipſe vero & ſcriberet: taxans eum quod nunquam niſi de ſcripto diceret, tum eſſet ὑδροπότης. Contra Demades ut largius bibebat, ita valebat extemporali dictione. Rhetores olim dicebant ad clepſydram.

100. Onomademus Chius poſteaquam adverſam factionem ſuperaſſet, *d* quibuſdam cenſentibus omnes diverſæ factionis urbe pellendos: negavit expedire, dicens ſe vereri, ne omnibus inimicis ad unum ejectis, inter amicos exiſterent diſſidia. Sentiens ſic eſſe multorum ingenium, ut ſi deſint inimici in quos naturæ malitiam exerceant, amicos impetant.

1. Simonides Pauſaniæ Lacedæmoniorum Regi ſubinde de rebus à ſe geſtis glorianti, tandem & Simonidem per irriſionem hortanti, ut aliquid ſapienter ipſum admoneret: *e Moneo*, inquit, *ut te memineris hominem eſſe.*

2. Idem reprehendentibus quod ad quæſtum ſcriberet, jocari ſolet, ſibi duas arcas eſſe domi, *f* alteram pecuniæ, alteram gratiarum: priorem ſe reperire plenam, alteram ſemper vacuam.

3. Idem cum cæteros laudando venaretur, ut aliquid darent, interrogatus cur non & Theſſalos captaret: *g Stupidiores ſunt*, inquit, *quam ut à me falli poſſint.* Qui quærunt cui imponant, ad ſtupidos eunt. Atqui tam erant ſtupidi, ut non ſentirent ingenium poëma-

a *Libera monitio.* b *Libere.* c *Lepide.* d *Inimici utiles.* e *Libera admonitio.* f *Mercedis amor.* g *Stupidi.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

matum illius, nec tangerentur amore nominis in poſteros tranſmittendi, non poterant ab illo falli.

4. IDEM interrogatus quam ob rem, cum eſſet extremæ ſenectutis, tamen attentus eſſet ad rem: *a Quoniam*, inquit, *malim moriens inimicis relinquere, quam vivus carere amicis:* taxans inſtabiles hominum amicitias, qui conſequuti quod volunt, negligunt amicum, iidem dum ſperant, obſerviunt.

5. LYCURGUS orator objiciente quodam, quod ſe pecunia redemiſſet à calumnia, non eſt infitiatus, ſed clariſſima voce populum appellans: *b Bene habet*, inquit, *viri Athenienſes, quandoquidem tot annos in Republica verſatum dediſſe me, non accepiſſe pecuniam criminantur obtrectatores.*

6. THUCYDIDES ab Archidamo Lacedæmoniorum Rege interrogatus, uter eſſet in palæſtra ſuperior, ipſe an Pericles: *c Poſtea quam*, inquit, *ego hominem pugnando dejeci, ille ſe negat cecidiſſe:* itaque vincit, & ſpectatores à ſua ſententia dejicit: ſentiens ſe bonis rationibus eſſe ſuperiorem, ſed Periclem eloquentia vincere, & quocunque vellet agere multitudinem. Nam Thucydides vir præpotens diu in adminiſtranda Republica adverſatus eſt Pericli. Eam contentionem Archidamus palæſtram appellavit.

7. DARIO totius regni viribus ſubinde impetum faciente, *d* Scythæ paullatim cedentes, ad ultimas ſolitudines pervenerant. Interrogati tandem ab eo quem fugiendi finem eſſent facturi, reſponderunt ſe nec agros, nec villas, nec urbes pro quibus dimicarent habere: cæterum cum ad parentum ſuorum monumenta perventum eſſet, tum denique ſciturum Darium, quo modo Scythæ ſoleant præliari.

8. ALEXANDER ſtatuerat Lamſacum diruere. Ad id tendenti cum Anaximenes Alexandri præceptor veniret obviam extra muros deprecaturus ſuæ civitatis perniciem, Alexander ſuſpicans quid eſſet petiturus: *e Juro*, inquit, *me non facturum quod petis*

a *Callide.* b *Integritas.* c *Eloquentiæ certamen.* d *Pietas in parentes.* e *Ingenioſe.*

Anaximenes. Tum Anaximenes: *Peto*, inquit, *ut Lampſacum diruas.* Captus erat Alexander, & jurejurando compulſus eſt ſervare, quos demoliri ſtatuerat.

9. ALEXANDER conſulto oraculo monitus eſt, ut eum qui ſibi portam egreſſo primus occurriſſet, interfici juberet: occurrit Agaſo, juſſus eſt arripi. Roganti quid commeruiſſet, reſponſum eſt ita juſſiſſe Deum: a *Si ita eſt*, inquit, ô *Rex*, *alium deſignavit oraculum.* Nam aſinus tibi prior occurrit. Agaſo enim ſequitur aſinum ut impellat, alioqui non ſecuturum. Alexander delectatus hoc commento, aſinum pro homine occidit.

10. AMASIS Ægypti Rex ab amicis admonitus, quod perfunctus negotiis forenſibus potaret, omnique voluptatum genere ſolveretur, reſpondit: b *Qui arcus habent, eos non intendere niſi cum opus eſt:* quos ſi ſemper intendant, rumpendos eſſe, ac ne tum quidem fore uſui, cum exigit uſus. Ita qui nulla relaxatione curas ſuas ſolvunt, aut mente captos, aut corpore male affectos evadere.

11. CONSPICIENS quendam amiſſo filio lugentem: *Si tunc*, inquit, *cum nondum eſſet, non dolebas: ne nunc quidem doleas cum non eſt.*

12. PSAMMENITUS Ægyptiorum Rex à Cambyſe regno pulſus eſt. Ejus filiam ancillari veſte indutam cum aliquot nobilium virginibus Cambyſes mitti juſſerat ad hauriendam aquam, ut hoc ſpectaculo parentum captivorum animos diſcruciaret. Cæteris indigne ferentibus, ſolus Pſammenitus demiſit oculos. Mox juſſit Duci filium illius cum aliis plurimis ejuſdem ætatis, vinctis cervicibus & ore frenato. Atque hoc etiam ſpectaculo ſolus Pſammenitus ad lachrymas commotus non eſt. Idem cum vidiſſet familiarem quendam exutum opibus mendicantem obambulare, hoc ſpectaculo adeo commotus eſt, ut ingenti fletu hominem amicum compellans, caput ſuum barbarico more cæderet. Ea re cognita, cum Cambyſes per nuntium cauſam ſciſcitaretur, cur in liberorum calamitate tacitus, unius ſeniculi cala-

a *Solerter.* b *Relaxandus animus.*

calamitatem tam impotenter ferret, reſpondit: *a Fili Cyri, domeſtica mala graviora ſunt, quam ut lachrymas recipiant: at amicus deplorandus erat, qui è multis opibus ad ſummam inopiam redactus eſt, idque in extremo ſenectutis limine.*

13. CROESUS Lydorum Rex à Cyro captus, *b* hoc argumento pacem bello prætulit, quod pacis tempore filii ſepelirent patres, in bello contra patres ſepelirent liberos.

14. IDEM cum videret Cyri milites per urbem captam diſcurrentes, percunctatus eſt Cyrum, quid agerent. Cumque is reſpondiſſet. Diripiunt urbem tuam, opeſque tuas populantur: *c Nequaquam,* inquit, *ô Rex, nihil jam heic meum eſt, tuum eſt quod diripiunt.* Ea vox commovit Cyrum, ut ſuos à direptione revocaret.

15. CUM Cambyſes ſe cum patre Cyro conferret, *d* amicis illum patre præſtantiorem affirmantibus, Crœſus reſpondit, illum nondum patri æquandum, qui nondum reliquiſſet filium. Sentiens & hoc eſſe non infimum erga Rempublicam meritum, ſi non ſolum ipſe te præſtiteris egregium virum, ſed aliquem tui ſimilem gignas educeſque patriæ.

16. MEGABYZES cum apud Helleſpontios agens audiſſet quod Chalcedonii decem & ſeptem annis urbem condidiſſent ante Byzantios, *e* dixit Chalcedonios id temporis fuiſſe cœcos, qui cum adeſſet locus urbi condendæ multo commodior, deteriorem elegiſſent. Hoc dicto ſcribit Herodotus Megabyzen apud Helleſpontios immortalem ſui memoriam reliquiſſe. Quod ſi verum eſt, erat tum temporis mira dictorum charitas.

17. SIMONIDES interrogatus utra res eſſet optabilior, divitiæ an ſapientia: *f Dubito,* inquit, *ut qui videam ſapientes frequentare divitum fores:* innuens Philoſophos verbis quidem contemnere divitias, ſed re tamen eas captare.

18. EU-

a *Fortiter. Amanter.* b *Pax bello potior.* c *Prudenter.* d *Proles debetur patriæ.* e *Locus eligendus urbis.* f *Divitiæ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

18. EURIPIDES, cum populus Athenienſis tumultuaretur, *a* offenſus ſententia quadam in illius tragœdia quæ tum agebatur, & auctorem efflagitaret ut eam mutaret, progreſſus in ſcenam dixit ſe ut populum doceret, non ut ab eo diſceret, fabulas ſolere componere. Eruditio ſibi conſcia contempſit multitudinis judicium.

19. IDEM apud Alceſtidem tragœdiarum ſcriptorem aliquando queſtus eſt, quod ſummo tridui labore adnixus non potuiſſet niſi tres verſus abſolvere. Contra Alceſtidi glorianti quod ipſe perfacile centum abſolviſſet uno die: *b At tui*, inquit, *ad triduum modo, mei in omne ævum duraturi ſunt.*

20. EURIPIDES cuidam dicenti, Carmen condidiſti ex modis ad tripudium accommodis, alio dictum hoc ridente: *c Ni ſtupidus eſſet*, inquit, *non riſiſſet, quod res ſerias Lydiis modis temperarim.* Lydii modi laſciviores ſunt. Porro quæ per ſe triſtia ſunt, ea decet arte exhilarare. Refert hoc Plutarchus in libello περὶ τοῦ ἀκούειν. Cum Euripides choream agentibus ſuccinuiſſet cantionem quandam modulatam, unus illorum riſit. Cui Poëta. *Ni ſtupidus eſſes & expers affectuum, haudquaquam riſiſſes me canente Mixolydium.*

21. ALEXIS Poëta Callimedontem rhetorem, ut deliciis deditum taxavit his verſibus:

d Ὑπὲρ πάτρας μὲν πᾶς τις ἀποθνήσκειν θέλει,
Ὑπὲρ δὲ μήτρας, Καλλιμέδων ὁ κάραβος.
Pro patria vel quilebet velit mori,
At metræ amore, Callimedon ſolus cupit.

Perit Latinis joci gratia, nam πάτρα patriam ſignificat, μήτρα non matrem, ſed vulvam vel piſcem ſonat. Piſces olim erant in deliciis.

22. CUIDAM videnti ipſum jam ſenio feſſum ægre lenteque incedere, ac roganti quid ageret. *Paullatim*, inquit, *morior, ſive pedetentim morior.* Significans ſenes non vivere: ſed lente mori.

23. MENANDER centum & quinque fabulas ſcri-

a *Fiducia artis.* b *Fiducia artis.* c *Temperantia.* d *Luxus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſcripſiſſe traditur, ex quibus tantum octo vicit. Itaque cum à Philemone longe impari, favore populi ſæpenumero vinceretur, forte illi factus obviam dixit: *a Quæſo Philemon, bona venia dic mihi, cum me vincis non erubeſcis.* Victi ſolent erubeſcere, at ſic vincere Menander judicabat erubeſcendum.

24. PHILOXENUS Poëta cum audiſſet ſuos verſus à laterariis perperam recitari, lateres ipſorum comminuit dicens. *Vos mea corrumpitis, ego viciſſim veſtra.*

25. PHILIPPIDES Poëta comicus Lyſimacho cum primis carus fuit ac familiaris: cui cum Lyſimachus offerret liberalitatem ſuam, diceretque. Quid vis tibi impartiam rerum mearum? *b Quodcumque voles*, inquit, *modo ne arcani quippiam:* ſignificans eſſe periculoſum noſſe magnatum arcana, quorum ſi quid effutias, actum eſt de capite: quanquam & alioqui ſolent odiſſe conſcios eorum quæ nolint efferri.

26. ACTIUS Poëta interrogatus cur non ageret cauſas, cum in tragœdiis optime tractaret argumenta: *c Quoniam*, inquit, *in tragœdiis ea dicuntur quæ ipſe volo, in foro adverſarii dicerent quæ minime vellem.* Idem fit in dialogis, ubi qui ſcribit opus, unicuique tribuit orationem qualem putat eſſe commodam, in judiciis ſecus fit.

27. ANTIGENIDES Thebanus Iſmeniæ diſcipulo cum ſcite canens populo minus probaretur: *d Mihi*, inquit, *cane & Muſis:* admonens prorſus eſſe contemnendum imperitæ multitudinis judicium, cum artis abunde magnum præmium ſit ipſa conſcientia.

28. LEO Byzantius cum à civibus accuſaretur, adhortantibus nonnullis ut ad hoſtes confugeret, in concionem prodiens: *e Ego*, inquit, *à vobis cives mei, quam vobiſcum interfici malo.*

29. CUIDAM objicienti oculorum infirmitatem, cum exprobrator eſſet gibbo deformatus: *f Humanum*, inquit, *opprobraſti vitium, cum ipſe Nemeſim in tergo portes.*

a *Populi judicia.* b *Secreta Regum.* c *Poëtica fictio.* d *Fiducia artis.* e *Pietas in patriam.* f *Recriminatio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

portes. Nemeſim appellavit vitium, quo viciſſim ipſe poſſit redargui.

30. ÆSCHYLUS Poëta Tragicus aliquando ſpectans Iſthmia certamina, cum alter pugilum eſſet cæſus, totumque theatrum exclamaret. O Chium Jovem fudiſti: *a Vide,* inquit, *cujuſmodi ſint hominum mores, cæſus ſilet, & ſpectatores vociferantur.* Solent icti ob dolorem exclamare. Hic contra, qui dolebat, ſilebat, qui læſi non erant, clamabant.

31. PYTHO rhetor Byzantius cum eſſet ſupra modum obeſo corpore, prodiſſetque in concionem ſuaſurus concordiam Byzantiis ſeditione civili tumultuantibus, ſtatim populi riſus obortus eſt ex ipſo corporis habitu. At ille riſum vertit in rem ſeriam: *b Ridetis,* inquit, *cives? Cum tale corpus habeam, uxorem habeo multo me obeſiorem, & tamen concordes quodvis grabatulum capit ambos, diſcordes ne tota quidem domus.* Hoç proœmio uſus, ingreſſus eſt orationem.

32. PYTHO Athenienſibus ob res feliciter geſtas ipſum admirantibus ac prædicantibus quod Cotyn Regem interemiſſet: *c Diis,* inquit, *habenda eſt gratia, quibus auctoribus hoc facinus præclare geſtum eſt. Nam ipſe nihil aliud quam manum & operam meam commodavi.* Eventus rei in manu Dei eſt, & huic debetur gratia ſi quid feliciter ceſſerit. Sed interim vult noſtram operam accedere.

33. LYSANDER Lacedæmonius militem qui de via deflexerat caſtigavit. Ei dicenti ad nullius rei rapinam ſe ab agmine receſſiſſe: *d Ne ſpeciem quidam,* inquit, *rapturi prabeas volo.*

34. THRASYBULUS cum moliretur exigua manu civitatem Athenienſium à triginta tyrannorum dominatu liberare, cuidam è conſciis dicenti. Quantas gratias tibi debebunt Athenæ per te libertatem conſequutæ? *e Dii faxint,* inquit, *ut quantas ipſe illis debeo, videar retuliſſe.* Significans neminem patriæ parem referre gratiam, etiamſi vitam impendat.

35. CUM

a *Præpoſteri mores.* b *Concordia.* c *Deo debetur gratia.* d *Integritas militis.* e *Pietas in patriam.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

35. CUM Gorgias ſophiſta recitaret in Olympicis ludis apud Græcos orationem de concordia, Melanthus quidam: *a Hic*, inquit, *de concordia totius Graciæ diſſerit, qui ſibi, uxori & ancillæ tribus dumtaxat ut concorditer vivant nondum perſuaſit.*

36. THEODORUS Athenienſis cognomento ἄθεος, dicere ſolitus eſt, ſe doctrinam auditoribus dextra porrigere, ſed illos ſiniſtra accipere. Sentiens illos benedicta in malam accommodare partem.

37. STRATOCLES Athenienſis cum de parta victoria nuntium accepiſſet, protinus ad populum retulit, utque ſupplicatio Diis immortalibus decerneretur perſuaſit. Aliquanto poſt cum certior nuntius adferretur acceptæ cladis, populo indignante quod deluſus eſſet: *b Ecquis*, inquit, *veſtrum quidquam damni accepit, quod totum hoc triduum mea opera hilares lætique fuiſtis.*

38. THERAMENES unus triginta Tyrannorum, domo in qua multi accumbebant in cœnantes illapſa, ſolus incolumis evaſit. Hanc ob rem cum ab aliis felix prædicaretur, ille magna exclamans voce: *c O fortuna*, inquit, *cui me occaſioni ſervas?* Senſit vir prudens ſe non eſſe ſervatum, ſed majori malo reſervatum. Nam aliquanto poſt interfectus eſt.

39. IDEM cum juſſu Tyrannorum porrectam veneni potionem fortiter hauſiſſet, quod ex ea ſuperfuerat ſic illiſit ſolo, ut clarum ſonum ederet, reddenſque ſervo publico qui eam tradiderat: *d Critiæ*, inquit, *propino. Vide igitur ut hoc populum continuo ad illum perferas.* Erat is Critias è triginta Tyrannis crudeliſſimus.

40. CELEBRATUR Jaſonis Theſſali dictum, quo ſe purgare ſolet iis quibus moleſtiam aut vim attuliſſet. Qui magnis in rebus ſe juſtitiæ cultorem habere velit, eum in parvis interdum illam violare oportet. Velut in bello quo tuta ſit Reſpublica, agri aut ædificia quorundam civium interdum perduntur.

41. CLEON poſtea quam Reipublicæ adminiſtratio-

a *Pax domeſtica.* b *Voluptas temporaria.* c *Fortuna.* d *Fortiter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

tionem capeſſere deſtinaſſet, *a* teſtatus eſt ſe jam omnium amicitiarum vincula velle ſolvere, quod amici plerumque obſtant, ne liceat ubique rectum tenere clavum.

42. INTER Neronem & Thraſeam graves intercedebant inimicitiæ, verum cuidam multa crimin oſe jactanti de Thraſea, dicentique cauſam ab illo perperam eſſe judicatam, obſtitit Nero exclamans: *b Utinam me tam Thraſea diligat, quam eſt judex rectus & æquus.* Hoſtis hoſti teſtimonium perhibuit, de fama periclitanti: nullum autem gravius teſtimonium, quam inimici de inimico.

43. NERO ſibi compararat aulæum quoddam inſigne, tum pretio, tum pulchritudine. Id videns Seneca: *c Declaraſti*, inquit, *te eſſe pauperem.* Cauſam rogante Nerone. *Quoniam ſi iſthuc amiſeris*, inquit, *non poteris aliud parare ſimile.* Evenit ut illud aulæum naufragio periret. In hoc autem profecerat Senecæ admonitio, ut Nero jacturam adamatæ rei ferret moderatius. Qui nummum habet unicum, quo amiſſo non queat alterum promere, pauper eſt. Tutiſſimum igitur eſt mediocribus ac parabilibus delectari.

44. SERVUS Dolabellæ cum interrogaretur an dominus ejus auctionem propoſuiſſet, *Domum*, inquit, *vendidit.* Luxum heri notans, cum id falſum eſſet. Qui domum vendidit, non opus habet ut ſervum exponat auctioni.

45. PLANCUS cum in cauſa quadam adeſſet amico, velletque teſtem moleſtum perturbare, interrogavit quo ſe artificio tueretur. Sciebat enim illum eſſe ſutorem. At ille lepide retorquens in Plancum: *d Gallam*, inquit, *ſubigo.* Id quidem ſutorium habetur inſtrumentum, ſed tecte exprobrabat illi adulterium cum Mevia Galla, quo nomine Plancus male audiebat.

46. POST Mutinenſem fugam, percunctantibus quid ageret Antonius, quidam è familiaribus ejus reſpondiſſe fertur: *e Id quod canis in Nilo, bibit & fugit.*

a *Privatus affectus.* b *Teſtimonium inimici.* c *Mediocritas.* d *Arte retortum convitium.* e *Bibit & fugit.*

git. Conſtat enim in Ægypto canes è Nilo currentes bibere: nimirum metu crocodilorum eo in flumine regnantium.

47. LUCIUS Cæcilius, cum C. Cæſar aliis qui ſecum pila luſitabant centum ſeſtertia daret, illi uni ejus ſummæ dimidium? a *Quid*, inquit, *num ego una manu ludo ac non duabus?* Si officium erat colludere, non minus præſtiterat ille quam cæteri.

48. LABERIUS ex equite Romano factus mimus, annos jam natus ſexaginta, huc adigente Cæſare, in actione quadam induxit habitum Syri, qui veluti flagris cæſus, ac proripienti ſe ſimilis exclamabat: b *Porro Quirites libertatem perdidimus.*

49. AC PAULLO poſt adjecit. *Neceſſe eſſe multos timeat, quem multi timent.* Ad has voces populus univerſus oculos & ora convertit in Cæſarem, intelligens illius impotentiam his dictis lapidatam. Hoc modo qua licuit Laberius ultus eſt ſortem ſuam.

50. TITIUS quidam ſtudioſe pila ludere ſolet, ſed idem noctu ſigna ſacra frangere putabatur, hunc cum gregales in campo deſiderarent, c Veſpa Terentius hoc colore excuſavit, ut diceret illum fregiſſe brachium. Nam Divorum imagines brachiis geſtabant donaria. Huc alluſit Veſpa.

51. PYLADES hiſtrio Auguſti temporibus celebris, cum Hylas diſcipulus, quem ad æqualitatis contentionem provexerat, in ſcena canticum quoddam ſaltaret, cujus clauſula erat, d τὸν μέγαν Ἀγαμέμνονα, id eſt, *magnum illum Agamemnonem*, ac ſublimem veluti metiretur, è cavea proclamavit, σὺ μακρὸν οὐ μέγαν ποιεῖς, id eſt, *tu longum facis non magnum.* Tunc populus efflagitavit ut Pylades idem canticum ſaltaret iterum. Cumque ad locum veniſſet quem reprehenderat, expreſſit Agamemnonem cogitabundum: nihil magno Duci magis convenire ratus quam pro omnibus cogitare. Ea res magnum Ducem facit, non proceritas corporis.

52. IDEM Hylam negligenter ſaltantem Oedipodem

a *Lepide.* b *Libere.* c *Ex ambiguo teſte.* d *Rex cogitabundus.*

dem hac voce caſtigavit, σὺ βλέπεις, id eſt, *tu vides:* *a* cum ille Oedipodem jam cœcum exprimere debuerit.

53. Idem Pylades cum ſaltans Herculem furentem nonnullis inceſſum hiſtrioni convenientem minus ſervare videretur, depoſita perſona ridentes increpuit dicens: *b* μωροὶ μαινόμενον ὀρχοῦμαι, id eſt, *ſtulti furentem ſalto.* Significans hoc ipſum quod videbatur indecorum, maxime decorum eſſe.

54. Appius homo dicax uſque ad ſcurrilitatem, Cajo Sextio dixit: *c Cœnabo apud te, nam uni locum eſſe video:* notans illum quod luſcus eſſet. Cui Sextius ex tempore. *Manus,* inquit, *lava & cœna:* tecte objiciens illi impudicitiam, aut certe rapacitatem.

55. Appius major cum in ſenatu ageretur de agris publicis, ac premeretur Lucilius ab his qui à pecore ejus depaſci publicos agros dicerent: *Non eſt*, inquit, *Lucilii pecus illud*, *erratis.* Hactenus defendere videbatur, ſed adjecit: *Ego liberum puto, qua lubet paſcitur:* Jocus eſt ab inexſpectato. Exſpectabatur enim ut probaret hoc pecus non eſſe Lucilii, ſed alterius cujuſpiam, ac reum ſublevaret, nunc irriſum gravabat.

56. Appius populo Romano exprobrabat, ſibi acceptum ferri debere quod ex muto & elingui facundum haberet conſulem: de L. Volumnio collega ſentiens. Ibi L. Volumnius: *d Quam mallem,* inquit, *tu à me ſtrenue facere, quam ego abs te ſcite loqui didiciſſem.*

57. Appius Claudius dicere ſolitus eſt: *e Populo Romano longe melius committi negotium quam otium* Sentiens multitudinem bellis excitari ad virtutem, in pace defluere ad voluptates ac luxum, ex quibus naſcitur Rerumpublicarum ac regionum exitium.

58. Ischomachus mimus cum primis celebris, medico percunctante ruſticum qui ob ingurgitationem male habebat, num ad vomitum cœnaſſet *e Nequaquam,* inquit, *ſed in ventrem.* Jocus Græcis feſtivior eſt, quod εἰς ſonat pariter & in, & uſque ad, εἰ ἔμετον, εἰς κοιλίαν.

59. Item

a *Imitatio mala* b *Decorum.* c *Ab inexſpectato.* d *Facta dictis potiora.* e *Otium inutile.* f *Ridicule.*

59. ITEM cum mendica quædam ventris tormina pateretur, ac medicus percunctaretur, num haberet in ventre: *a Qui poteſt*, inquit, *cum triduo nihil comederit?* Et hujus dicti feſtivitas jucundior eſt Græcis, quibus in ventre habere dicitur quæ fert uterum. Nam id medicus percunctabatur, an eſſet gravida.

60. ANTIOCHO cui cogomen erat ἐπιφανὴς, id eſt, *b illuſtris*, Polybius invertit nomen, appellans illum ἐπιμανῆ, id eſt, *inſanum*, quod cum infimis quibuſdam plebejis atque etiam cum hoſpitibus præter regiam dignitatem voluptatibus indulgeret.

STRATONICUS.

1. STRATONICUS citharœdus, natione Athenienſis, non minus feſtivis dictis quam arte muſica celebris, ad quietem iturus aſſidue jubebat puerum ſibi infundere vinum, *c* non quod ſitiam, inquit, ſed ne ſitiam.

2. IDEM cum ſe contuliſſet Corinthum, anicula quædam diu attente illum inſpexit, nec dimovebat ab illo oculos admiranti ſimilis: cumque ille dixiſſet. Quid vis mater, & quam ob cauſam me ſic adſpicis? *d Demiror*, inquit, *ſi te mater decem menſes pertulit in utero, cum hæc civitas unicum tantum diem habens te doleat.*

3. IDEM navigarat in Pontum ad Regem Beriſadem, ubi diu moratus voluit illinc in Græciam aufugere: cum id Rex videretur non paſſurus: *e Bene*, inquit Stratonicus, *cogitas ô Rex, qui ſtatueris heic manere:* ſuam fugam ſubindicans, ac Regis conſilium probans, quaſi & ille de migrando cogitaſſet, & ipſe nonniſi gravibus cauſſis commotus pararet abitum.

4. IDEM Byzantii cum citharœdus quiſpiam belli ceciniſſet procœmium, cætera minus feliciter, ſurrexit, *f* ac præconis in morem pronuntiavit, quiſquis indicarit citharœdum qui bene ceciniſſet procœmium, drachmas accipiet mille.

5. IDEM interrogatus, quinam eſſent in Pamphylia miſerrimi: *Phaſelitæ*, inquit, ſed addebat, *in toto*

X *orbe*

a *Ab ambiguo.* b *Nominis depravatio.* c *Sitim prævenire.* d *Moleſte.* e *Facete.* f *Initum bellum.*

orbe miſerrimos eſſe Sidetas. Utraque gens eſt in Pamphylia. Phaſelitarum ſordes proverbio notatæ ſunt, Phaſelitarum ſacrificium: quod ſalſis piſciculis ſacrificarent Diis. Miſeros dixit parcos.

6. IDEM interrogatus utri eſſent barbariores, *a* Bœoti an Theſſali, nominavit Elæos: ſignificans hos utriſque barbariores, cum illi haberentur barbariſſimi. Hoc erat lepidius, ſi ab Elæo fuiſſet propoſita quæſtio, ut forte fuit.

7. IDEM aliquando trophæum cum erexiſſet, hunc inſcripſit titulum: *b Adverſus male canentes cithara.* Notans tales ubique quam plurimos eſſe quos ipſe viciſſet.

8. IDEM percunctanti quod navigiorum genus eſſet tutiſſimum, longorum an contra, *c* reſpondit, ea quæ ſubducta ſunt. Significans nullum vectorem in ulla navi tutum eſſe, niſi cum navis protracta eſt in ſiccum, quod olim hybernis menſibus fieri ſolet.

9. IDEM Rhodi cum artis ſuæ ſpecimen edidiſſet, neque quiſquam plauſu aliove geſtu ſignum favoris dediſſet, abſceſſit illinc dicens: *d Cum id quod nullo conſtet impendio non præſtetis, qui ſperem me à vobis præmium accepturum?*

10. IDEM Ptolomæo Rege de muſica cum ipſo contentioſius diſſerente: *e Aliud eſt*, inquit. *O Rex ſceptrum, aliud plectrum.* Significans non eſſe regium de Muſica cum Muſico diſputare.

11. IDEM invitatus aliquando, ut audiret citharœdum canentem, poſtea quam audierat, recitavit illum verſiculum Homeri:

f Τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσεν.

Id eſt:

Huic dedit hoc pater altitonans, verum abnuit illud.

Cuidam roganti, quo pacto? expoſuit:

Male cithara canere dedit, bene canere negavit.

12. IDEM cum trabes delapſa quendam è convivis occidiſſet, dixit, *g* ἄνδρες δοκῶ εἰσὶ θεοὶ, εἰ δὲ μὴ εἰσὶ δοκῷ

a *Barbaries.* b *Citharœdi mali.* c *Ab inexſpectato.* d *Applauſus.* e *Decorum.* f *Alius alio præſtat.* g *Ex vocum affinitate.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

δοκῷ εἰσί. Id Latine reddi non poteſt: Jocus eſt ex amphibologia: δοκῷ ſonat trabi, ſi ſubſcribas jota, & ſine hac ſonat opinor. *Viri opinor Dii ſunt, quod ſi non ſunt, trabi ſunt*, niſi forte δοκώ legendum acuto accentu, ut intelligas, trabes ſunt.

13. IDEM Seriphi agens, hoſpitem ſuum percunctatus eſt, ob quam cauſam illic homines juberentur vertere ſolum: cum ille reſpondiſſet, flagitioſos apud Seriphios exilio multari: *a Quin tu quoque*, inquit, *aliquid flagitii committus, ut ex his locorum anguſtiis emigres?* Notans regionem eſſe incommodam, & oppidum frigidum.

14. IDEM cum Rhodi ageret, taxans ejus gentis luxum delitiaſque, *b* dicebat illos ædificare perinde quaſi eſſent immortales, obſonare quaſi breve tempus victuros. Avidius enim fruimur his, quæ brevi ſcimus auferenda.

15. DE Phaone malo tibicine dixit, quod non caneret harmoniam, ſed Cadmum. Phaon autem cum ſe gereret pro tibicine, jactaretque ſe Megaris habere chorum: *c Nugaris*, inquit Stratonicus, *non habes, ſed haberis:* Significans illum diſcipulum eſſe potius quam Magiſtrum, aut chorum ipſo doctiorem eſſe.

16. IDEM Stratonicus ajebat, *d* ſe vehementer demirari Satyri Sophiſtæ matrem, quæ illum decem menſes tuliſſet, quem nulla civitas decem dies ferre poſſet.

17. IDEM cum Satyrum accepiſſet apud Ilium peregrinari, feſtiviter in illum retorſit illud proverbio jactatum, *e In Ilio ſemper mala:* Ludens ex ambiguo vocis. Aliter enim mala dicuntur quæ miſera triſtiaque ſunt, aliter homines mali.

18. IDEM Minnaco fabro, ut opinor, ſecum de muſica diſceptanti: *f Non animadvertis*, inquit, *te ſupra malleum loqui.* Simillimum eſt huic illud Apellis. Ne ſutor ultra crepidam.

19. IDEM cum quendam ſibi notum haberet obvium calceis pulchre exterſis, ſpecie laudantis vituperavit: dicens: *g Nunquam calceos tam belle potuiſſe abſtergi, niſi abſterſiſſet ipſe.*

a *Exilium optabile.* b *Luxus.* c *Citharœdus malus.* d *Moleſti.* e *Ilio mala.* f *Ultra malle.* g *Laudando vituperare.*

20. IDEM cum forte veniſſet Miletum, quæ tum à convenis inhabitabatur, vidiſſetque omnia ſepulchra titulos habere peregrinorum: a *Abeamus*, inquit, *hinc puer, nam heic hoſpites videntur mori, civium nullus.*

21. IDEM Zetho de muſica diſſerenti, b *Te unum*, inquit, *nequaquam oportet de muſica loqui, qui tibi nomen omnium à Muſis alieniſſimum elegeris, teipſum pro Amphione appellans Zethum.* Amphion, ut eſt in fabulis, cantu citharæ condidit Thebas, at Zethus frater ruſticus fuit. Apparet illum ſibi mutaſſe nomen.

22. IDEM cum doceret Macedonem quendam, nec ille quidquam proficeret exaſperatus in diſcipulum: c *In Macedoniam*, inquit, pro eo quod alii dicunt *εἰς μακαρίαν*, ſi cui precantur exitium. Obiter notavit & Macedonicæ gentis barbariem.

23. IDEM cum videret ſacellum malo ſordidoque balneo vicinum, anathematibus pulchre exornatum, poſtea quam è balneo exiit male lotus: d *Non miror*, inquit, *hic multas pendere tabulas.* Quiſquis enim hic lavit, illic ſuſpendit tabulam veluti ſervatus. Indicans magnum eſſe, ſi quis è tali balneo exiſſet incolumis. Alluſit autem ad morem nautarum ac militum è mari belloque ſervatorum.

24. IDEM cum egrederetur Heracleam civitatem, portas ac mœnia circumſpiciebat: percunctanti vero cuidam quid circumſpiceret: e *Pudet*, inquit, *ſi videar exire è lupanari*: notans corruptos ejus civitatis mores. Sunt ejus nominis civitates multæ, ſed de Heraclæa Thraciæ ſenſit opinor.

25. IDEM in eum, qui cum prius fuiſſet olitor, poſtea factus muſicus de arte ſecum contenderet: pronuntiavit ſenarium Græcum vulgo celebrem:

Ἄδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην.

Id eſt:

Quam quiſque novit artem, eam canat licet.

Mutato verbo detorſit ad jocum quod eſt in proverbio, *ἔρδοι τις*, &c.

26. IDEM

a *Convenæ.* b *A nomine.* c *Macedonia.* d *Balneum ſordidum.* e *Civitas Lupanar.*

26. IDEM cum in Maronia potaret cum quibuſdam, dicebat ſe poſſe ſcire ad quem locum ſpectaret civitatis, ſi recta facie ipſum ducerent. Cum duxiſſent, rogaſſentque quo ſpectaret. *a Ad cauponam*, inquit. Sentiens totam civitatem nihil aliud eſſe quam cauponam. Itaque quocunque verteretur tectis oculis, ſciebat ſe ſpectare cauponam. Maronia Ciconum civitas eſt dedita negotiationi.

27. IDEM cum in Arcadia malam terram, ac ſalſam aquam balneator exhiberet, jocatus eſt, ſe terra marique obſideri. Apparet in balneis terræ fuiſſe uſum, qui nunc eſt fullonibus.

28. IDEM cum apud Sicyonios viciſſet adverſum ſe cithara certantes, conſecravit in Æſculapii templo trophæum cum hac inſcriptione. *Stratonicus à male cithara canentibus.* Hoc ſi idem eſt cum eo quod paullo ante memoravimus, miror ab eodem authore eodem in loco bis idem referri; referuntur enim hæc apud Athæneum.

29. IDEM quendam qui male cecinerat rogavit, cujus eſſet cantio: cum ille reſpondiſſet: Carcini *b Multo magis*, inquit, *quam hominis.* Carcinus enim Græce cancrum ſonat. Eſt autem eadem vox cantoris cujuſdam nomen, quem notant Græcorum proverbia.

30. IDEM cum puer illius in balneō cum balneatore litigaret de pecunia. Nam mos erat, ut hoſpites pluris lavarent quam cives: *c Scelerate*, inquit, *puer ob æs me propemodum Phaſelitem reddideras.* Nam hoc accedit in Phaſelide, de qua gente male ſentiebat tanquam ſordida. Proin miniſtrum objurgans, notat gentis malitiam.

31. IDEM cuidam laudanti ipſum, ut aliquid ab eo acciperet: *d Ego*, inquit, *major mendicus ſum:* ſentiens non eſſe muſicorum dare laudanti, ſed accipere à laudatis.

32. IDEM cum doceret in civitatula per quam exigua, jocatus eſt mutatione literæ. Non eſt πόλις, ſed μόλις, id eſt: *e Non eſt civitas, ſed vix.* Sentiens vix dignam nomine civitatis.

a *Antverpia.* b *A nomine.* c *Phaſelita.* d *Mendicus à mendico.* e *Depravatio nominis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

33. IDEM cum eſſet Pallæ, & ad puteum deſcendiſſet, rogavit num eſſet aqua potabilis: cum dixiſſent qui aquam hauriebant. Nos iſtam bibimus: *a Non eſt igitur*, inquit, *potabilis:* quod illos videret pallidos luridoſque. Nam id interpretabatur malæ valetudinis argumentum, quam ex aqua contraxerant.

34. IDEM cum audiſſet nixus matris Timothei Regis, *b Si*, inquit, *opificem peperiſſet, non Deum, quales emiſiſſet voces?* Irridens quorundam fœdam adulationem, qui Regum filiis tribuebant divinitatem, vox parientis Regem æque miſerabilis ſit ac parturientis quemlibet plebejum. Ipſe autem Stratonicus filius erat opificis.

35. IDEM Polyidæ glorianti quod diſcipulus ipſius Philopas canendo viciſſet Timotheum: *c Miror*, inquit, *ſi ignoras, quod diſcipulus tuus condit decreta, Timotheus autem leges.* Jocum captans ex ambiguo vocis. Nomos enim Græcis & legem ſonat, & modulos cantionis. Itaque periculoſum eſt Regem vincere.

36. IDEM Pſaltæ cuidam moleſtius obſtrepenti, ψαλλ' ἐς κόρακας dixit pro βάλλ' ἐς κόρακας, *d* abi ad corvos: ludens unius literæ mutatione.

37. IDEM cum vidiſſet Propin citharœdum Rhodium, corpore quidem magnum, ſed arte puſillum, percunctantibus qualis videretur, reſpondit proverbiali dicto: *e Nullus, malus, magnus, piſcis.* Singulis verbis hypoſtigme ſeparatis, alium efficiens ſenſum, de quo dictum eſt in Chiliadibus.

38. IDEM cum in ludo ſuo haberet pictas Muſas novem, Apollinem unum, diſcipulos autem tantum haberet duos, rogatus à quodam quot haberet diſcipulos: *f Cum Diis*, inquit, XII. De hujus joci genere nobis alibi dictum eſt.

39. IDEM verſans apud Maliſſam cum videret templa multa, homines paucos, ſtans in medio foro, clamavit: *g Adite templa.*

40. IDEM apud Abderitas agens, conſpicatus illic ſingu-

a *Res verbis contraria.* b *Regum nativitas.* c *Certare cum Rege.* d *Ex mutata litera.* e *Magnus ſtultus.* f *Cum Diis.* g *Templa vacua.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſingulis civium ſingulos eſſe præcones, adeo ut propemodum major eſſet præconum numerus quam civium, à cœna cœpit per civitatem ſummis pedum digitis ingredi, demiſſis in terram oculis. Percunctantibus autem Abderitis, quid mali repente accidiſſet illius pedibus, ita reſpondit: a *Cætera quidem belle valeo toto corpore, & ad cœnam curro celerius ipſis adulatoribus: illud unum metuo, ne ingrediens præconis pedem offendam.* Sentiens illic præconum plena omnia.

41. IDEM cum in ſacrificio malus quidam tibicen eſſet cantaturus: b *Bene ominandum eſt*, inquit, *libantes precemur Deos.* Significans opus Deorum auxilio ut bene caneret.

42. CITHAROEDUS quidam malus Stratonicum excipiebat convivio, atque ſuper cœnam oſtentabat illi autem ſuam. Erat autem apparatus ſplendidus. Itaque Stratonicus cum illo canente non haberet, qui cum loqueretur, confregit poculum & popoſcit majus. Id cum accepiſſet cum multis cyathis, ſoli calicem oſtendit, moxque ſeſe vino ingurgitavit & obdormiit. Cum forte ſuperveniſſent aliquot commiſſabundi, cantori qui convivium exhibebat noti, Stratonicus expergeſcens factus eſt ebrius. At illi cum intellexiſſent, quod multum aſſidueque bibendo fuiſſet inebriatus, Stratonicus compendio reſpondit. *Hic inſidiator & ſceleratus cantor, me veluti bovem ad præſepe, dum cœna accipit, occidit.* Boves multo cibo ſaginantur priuſquam mactantur.

43. IDEM in citharœdum imperitum, cui nomen erat Cleon, ſed vulgo dicebatur bos: c *Olim*, inquit, *aſinus lyræ dictum eſt, nunc bos eſt lyræ.*

44. IDEM Rhodios cum videret deliciis diſſolutos, & calido potu utentes, appellavit albos Cyrenæos, & civitatem illorum appellavit procorum civitatem, quod colore quidem differrent à Cyrenæis, qui nigri ſunt; luxu & voluptatum ſtudio ſimiles. Sic hodie quidam appellant albos Mauros. Ejuſdem feruntur & alia libere ſalſeque dicta, in quibus dicitur imitatus Simonidem & Philoxenum. Si rogas quod libertatis præmium

a *Præconum turba.* b *Citharœdus malus.* c *Bos lyræ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

tulerit, offenſo Nicocle Cypriorum Rege, venenum bibit & mortuus eſt. Hic primus fertur auxiſſe chordarum numerum, & harmonias docuiſſe, & diagramma reperiſſe.

45. PHOENICIDES cum apponeret piſces in convivio, ſed his dumtaxat qui dediſſent ſymbolum, dixit: *a Mare quidem eſſe commune, ſed piſces in eo natos eorum eſſe qui emiſſent.*

46. THEOCRITUS Chius poſteaquam Diocli lurconi periſſet uxor, & in funebri cœna quam illi parabat, nihilo ſecius opſonia voraret, flens interim. *b Deſine miſer*, inquit, *nihil profeceris, opſoniis indulgens.* Sentiens illi ſemper flendi fore materiam, ſi pergeret deliciari. Olim veſci piſcibus pro deliciis habebatur, & infami vocabulo dicebantur opſophagi. Nunc ea res magna eſt ſanctimonia.

47. IDEM cum Anaximenes eſſet dicturus, ita præfatus eſt: *c Incipit verborum flumen, mentis gutta:* ſignificans illum eſſe multiloquum, ſed minime ſapientem.

48. IDEM cum duceretur Antigonum Regem, atque hi qui ducebant, juberent hominem bono eſſe animo, fore enim incolumem ſimul atque veniſſet ad oculos Regis: *d Omnem*, inquit, *ſpem ſalutis mihi adimitis:* mordens Regem quod luſcus eſſet. Rex audito joco, juſſit hominem agi in crucem

1. CHIROSOPHUS Dionyſii adulator, cum videret Regem cum aliquot familiaribus ridentem, ipſe quamquam longo abeſſet intervallo, nec audiret, pariter riſit. Rogavit Dionyſius num audiret quæ dicerentur: negavit. *e Cur igitur*, inquit, *rides? Quoniam perſuaſum habes quidquid iſthuc eſt quod inter vos agitis, eſſe aliquid ridiculum.* Ridicula Græcis dicuntur interdum non deridenda, ſed feſtiva.

2. ARCADION adulator odio Philippi Macedonis ſponte deſeruit patriam. Evenit autem, ut Philippo Delphis agente adeſſet. Eum Rex accerſitum rogavit, quo-

a *Empta.* b *Luxus.* c *Loquacitas.* d *Jocus intempeſtivus.* e *Ex ambiguo.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

quouſque fugies Arcadion? *Donec*, inquit, *pervenero, ubi nemo norit Philippum.* Quis non miretur eam libertatem in adulatore? Sed hac libertate delectatus Rex, vocavit illum ad cœnam, itaque cum eo in gratiam rediit. Quanquam libertati ſuberat adulatio, ſubindicans Philippum nuſquam non eſſe celebrem.

3. MELANTHUS Alexandri Pheræi paraſitus, interrogatus quomodo fuiſſet interfectus Alexander: *a Per coxam*, inquit, *in meum ventrem.* Sentiens idem vulnus etiam ſuo inflictum ventri, cui jam erat eſuriendum, mortuo qui conſueverat alere.

4. IN Archippum Athenienſium Ducem, contractis & incurvis humeris, jecit ſcomma, dicens eum, οὐ προεστάναι τῆς πόλεως ἀλλὰ κεκυφέναι. Nam jocus Latinis verbis reddi non poteſt. Quanquam legendum arbitror προκεκυφέναι. Id eſt, *non anteſtetiſſe, ſed antecubuiſſe.* Stat enim qui erecto eſt corpore, προκύπτει qui ſe ante alium incurvat.

5. INTERROGATUS quid ſentiret de tragœdia Diogenis, *b* negavit ſe vidiſſe, quod eſſet obtecta verborum involucris. Notans ambitioſa verborum copia rem obſcurari. Refert Plutarchus περὶ τοῦ ἀκούειν.

6. AGIS Argivus adulator videns Alexandrum ingentia munera dediſſe cuidam ridiculo, exclamavit: *c O rem vehementer abſurdam.* Quum Alexander hac voce excitatus dixiſſet. Quid tu ais? *Fateor*, inquit Agis, *me pati non poſſe, quum videam vos è Jove prognatos omnes pariter aſſentatoribus delectari. Siquidem & Jupiter Vulcanum habet pro morione, & Hercules Cercopibus, & Bacchus Silenis delectari conſuevit. Tales videmus & apud te magni fieri.* Peſtilentiſſimum adulationis genus, ſub libertatis imagine blandiri.

7. SEVERUS Imperator quum è Britannia rediret, non ſolum victor, ſed etiam in æternum pace fundata, volvens animo quid ominis ſibi occurreret, Æthiops quidam è numero militari, claræ inter ſcurras famæ, ac jocorum celebrium, cum corona è cupreſſu

 facta

a. *Ventris ſtudium.* b *Verborum ampulla.* c *Libertas adulatrix.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

facta ei occurrit. Cæſar & coloris, & coronæ tactus omine, nam cupreſſus funebris eſt, iratus juſſit hominem ſubmoveri. At ſcurra diſcedens pejus omen addidit lingua, dicens: *a Totum fuiſti, totum viciſti, jam Deus eſto victor.* Scurræ jocus vaticinium erat, nam Cæſar aliquanto poſt periit.

8. PRAXASPES Cambyzen Regem admonuit, ut parcius vino indulgeret. Turpem enim eſſe in Rege ebrietatem, in quem unum omnium eſſent conjecti oculi, cui Rex? *b Ut ſcias*, inquit, *quam mihi nunquam excidam, approbato etiam poſt vinum & oculos & manus in officio eſſe.* Bibit deinde ſolito largius, jamque vinolentus jubet objurgatoris filium produci, allevataque ſupra caput ſiniſtra manu ſtare: tunc in cor adoleſcentis figit ſagittam, nam id dixerat ſe petiturum: reciſoque pectore jaculum cordi infixum oſtendit patri, rogans num ſatis certam haberet manum. *At ille negavit Apollinem potuiſſe certius mittere.*

9. NICESIAS Alexandro abigenti muſcas, quod ab illis diceret ſe morderi: *c Magis*, inquit, *ab aliis quæ plus tui habent, guſtato ſanguine.* Adulatores notavit, ut omnibus muſcis plus ſurgentes.

10. CLISOPHUS Athenienſis adulator, Philippo increpanti cur ſemper aliquid peteret: *d Obliviſcor*, inquit. Lepidus jocus, ſed pugnans cum laudatiſſima ſententia, beneficii accepti meminiſſe, dati obliviſci oportet.

11. IDEM à Philippo donatus equo ſaucio, vendidit, & ab eo poſt interrogatus, ubinam eſſet equus: *e Ex vulnere*, inquit, *illo confectus eſt.* Ludens ex ambiguo. Nam πέπρακλαι, ſonat venditus eſt & confectus eſt.

12. IDEM Philippo jacienti in ipſum ſcommata, & admodum hilari: *f Ergo poſthac*, inquit, *te non alam*: lepide invertens rem. Nam Reges in hoc alunt paraſitos ut illorum dictis exhilarentur. Quod ſi ipſi Reges per ſe norint ludere, & in alios ridicula dicere, nihil opus ſit paraſitis, quum ipſi norint paraſitos agere.

Alio-

a *Omen.* b *Impius adulator.* c *Muſca Regum.* d *Petax.* e *Petax.* f *Ex inverſione.*

Alioqui paraſiti magis alunt Reges, quam Reges paraſitos. Quanquam Plutarchus in Sympoſiacis, ita refert, οὐκ ἐγώ σε τρέφω, id eſt, *a non ego te alo.* Notans Regem quod verſa rerum vice, pro Rege ageret morionem. Tu me alis, ut ridiculis dictis te exhilarem, non ego te.

13. BITHYS paraſitus quum Lyſimachus Rex veſti ipſius curaſſet affigendum ſcorpium ligneum, aut ut Plutarchus ait, rubetam, pulchre aſſimilatum vero, perturbatus reſiliit. Ridentibus omnibus ubi dolum ſenſit: *b Et ego,* inquit, *te viciſſim terrebro Rex.* Quum ille dixiſſet fac. *Da mihi*, inquit, *talentum:* exprobrans Regi ſordes & parſimoniam.

14. PHILOXENUS, cui cognomen Pternocopis, patria Corinthius, orto ſermone quod turdi magno venderentur, quum forte adeſſet Corydus, qui male audiebat, quod corpus ſuum ad quæſtum proſtituiſſet: *c Atqui ego,* inquit, *memini fuiſſe tempus, quo Corydus obolo parabatur.* Ludens ex ambiguo. Nam Corydus etiam aviculæ nomen eſt.

15. IDEM opinor, dixit: *d Eas eſſe jucundiſſimas carnes quæ carnes non ſunt, & ſuaviſſimos piſces qui piſces non ſunt.* Idem dixit. *Amœniſſimam eſſe navigationem juxta terram, & ambulationem juxta aquam.*

16. PHILOXENUS Poëta Dionyſio recitante ſua carmina, quum alii per aſſentationem laudarent, exclamavit: *e Abducite me in lapidicinas.* Subindicans hoc eſſe tolerabilius quam audire laudareque tam mala poëmata: nam antea Rex offenſus miſerat illum in lapidicinas.

17. IDEM interrogatus quum in tragœdiis induceret mulieres malas, quum Sophocles eas induceret bonas, argutiſſime reſpondit: *f Quoniam*, inquit, *ille tales inducit, quales eſſe deberent, ego quales ſunt.*

18. IDEM apud Pythonem prandens appoſitis oleis, quum paulo poſt inferretur patina piſcium, percuſſo vaſculo quod habebat oleas, Homericum hemiſtichium

 dixit,

a *Salſe.* b *Parſimonia exprobrata.* c *Ex nomine.* d *Mediocritas grata.* e *Libere.* f *Argute.*

dixit, *μάστιξεν δ' ἐλάαν*, id eſt, *a ſcutica incitavit, ut traherent.* Nam de auriga dictum eſt. Senſit autem Philoxenus oleas quamprimum auferendas, alludens interim ad Græcam vocem *ἐλαιῶν*, quæ ſonat olearum, & *ἐλάαν* quod ſonat trahere currum aut aliquid ſimile.

19. IDEM vocatus ad convivium, quum eſſet appoſitus ater panis. *Cave*, inquit, *multos apponas, ne facias tenebras.* Nigra enim obſcurant: & atras tenebras dicimus, quum color albus plurimum habeat lucis, unde & oculis noxius.

20. CORYDUS paraſitus compotante ipſi meretricula, cui nomen erat Gnome, quum vinum deficeret, ipſe juſſit *Imponi duos ſupra centum obolos, Gnomen autem conferre quantum populo videretur:* notans illam è populo quæſtum facere.

21. IDEM quum Plyctor citharœdus lentem ſorberet, ac lapidem lenti admixtum manderet. *O miſer*, inquit, *etiam lenticula te ferit.* Significans illum dignum qui ab omnibus lapidaretur, poſteaquam lens illi lapidem incuſſerat.

22. IDEM quum apud Ptolemæum Mattya, cibi laudatiſſimi genus circumferretur, ſed apud Corydum ſemper deficeret: b *Utrum*, inquit, *Ptolemæe ſum ebrius, an videor mihi videre iſta circumferri?* Admonens ſe nihil aliud quam ſpectatorem eſſe Mattyæ. Ebriis autem omnia videntur verſari in gyrum.

23. IDEM Chærephonti paraſito dicenti, non poſſum ferre vinum: c *Ne id quidem*, inquit, *quod in vinum.* Sentiens illi non eſſe quod impenderet in vinum. Fert autem qui tolerat, & fert qui confert pretium.

24. IDEM quum Chærephon nudus in convivio diſtenderetur: d *O Chærephon*, inquit, *nunc te veluti Lecythos intueor, quouſque plenus ſis.* In Lecythis vitreis apparet, quouſque plenæ ſunt, ſi eximantur è thecis. Ita in cute illius apparebat expletio totius corporis.

25. IDEM quum Demoſthenes ab Harpalo poculum

a *A carmine Homeri.* b *Spectator convivii.* c *Ex ambiguo.* d *Voracitas.*

lum ingens dono accepiſſet: a *Hic*, inquit, *alios Acrocothonas, hoc eſt, bibulos appellat, quum ipſe magnam pateram attraxerit.* Cothon cyathus eſt fictilis. Attrahit qui accipit donum, & attrahit vinum qui bibit.

26. IDEM ſolitus nigros panes inferre in convivium, quum alius intuliſſet nigriores, dixit, b *illum non inferre panes, ſed panum umbras*, ob immodicam nigredinem.

27. PAUSIMACHUS in paraſitum qui ab anicula alebatur, dicebat, c *illi qui cum anu conſuetudinem habebat, diverſum quiddam accidere atque ipſi vetulæ. Nam illum ſemper aliquid ventre concipere, illam nunquam.* Sentiens illum ſubinde fieri ſaturum, illam manere ſterilem.

28. CINESIAS videns Alexandrum magnum à pharmaco quod ſumpſerat vehementer turbatum: d *Quid*, inquit, *nobis faciendum eſt, quum vos Dii talia patiamini?* Quum Alexander ægre ſuſtuliſſet oculos: *Quales*, inquit, *Dii ſumus, metuo ne Dii inviſi.*

29. PANTALEON in Arſinoen Lyſimachi uxorem vomere ſolitam, torſit hunc verſiculum:

e Κακὸν κατάρχεις, τὴν δ᾽ ἐμοῦσαν εἰσάγων,

Id eſt:

Dominare pravis, qui hanc vomentem induxeris.

Quod ubi reſcivit Lyſimachus, in muſtelæ cavea incluſit hominem, ac tanquam feram circumferri juſſit, aluitque uſque ad mortem. Huic certe bonum dictum male ceſſit.

30. ARCESILAUS quum Apellem Chium ægrum inviſens etiam egere ſenſiſſet, poſtridie reviſit illum decem drachmas ſecum adferens & proxime aſſidens. Hic nihil eſt, inquit, præter Empedoclis elementa, ignem & aquam, terram, atque volubilis ætheris orbes. Ac ne cubas quidem, inquit, ſatis commode, ſimulque moto cervicali, furtim ſubjecit pecuniam. Hanc quum anicula quæ ægrotanti adminiſtrabat, reperiſſet, & Apelli narraſſet, ille ridens: f *Diſpeream*, inquit,

a *Munera.* b *Umbræ.* c *Vetulæ concubinus.* d *Dii miſeri.* e *Libertas infelix.* f *Benigne.*

inquit, *niſi hoc Arceſilai furtum eſt*, κλέμμα à κλέπτω, quod Græcis & cœlo ſignificat & furor.

31. APELLES quum vidiſſet tabulam à Protogene pictam, quam Demetrius in bello ſervarat deprecantibus Rhodiis, aliquandiu præ ſtupore tacitus eam eſt contemplatus, tandem in hanc vocem erupit: a *Ingens labor ac mirandum opus, deſunt tamen Gratiæ, quæ hoc aliaque ejuſdem auferant, atque in cœlo reponant.* Eam tabulam Protogenes nondum abſolverat.

32. QUUM Megabyzes aliquando in officinam Apellis veniſſet, cœpiſſetque neſcio quid de pingendi arte loqui. Appelles non ferens Regem de his judicantem quæ non didicerat: b *Quamdiu*, inquit, *ſilebas, omnes te ob aurum, purpuram, ac diadema venerantes magnum virum eſſe putabant: nunc pueri mei qui colores terunt, ob inſcitiam te rident.* Plinius pro Megabyze ponit Alexandrum Magnum.

33. PICTORI parum perite de celeritate glorianti, & oſtenſa tabula dicenti, hanc modo pinxi: c *Etiam ſi tacuiſſes*, inquit Apelles, *res ipſa loquitur quod eam ex tempore ſubito pinxeris.*

34. APELLES quum Laidem adhuc virginem vidiſſet ex Piræo ferentem aquam, admiratus inſignem formam, duxit illam in convivium ſodalium. Cæterum irriſus ab illis quod pro meretrice virginem adduxiſſet in convivium: d *Ne miremini*, inquit, *ego eam alo, ut aliquando fruar. Nam priuſquam totum exceſſerit triennium, eam formoſam reddam.*

35. IDEM dicere ſolet: e *Sibi cum Protogene omnia eſſe paria, aut illi etiam meliora, uno ſe præſtare, quod ille manum de tabula neſciret tollere.* Sentiens Protogenem peccare nimia diligentia, quam moroſam appellant, quæ frequenter officit, non pictori tantum, ſed & oratori. Huic vitio affinis fuit vir eximie doctus Paulus Æmylius Veronenſis, qui ſibi nunquam ſatisfaciebat, ſed quoties recognoſcebat ſua, mutabat pleraque: diceres

a *Opus immortalitate dignum.* b *De arte artifex.* c *Celeritas inepta.* d *Spes boni futuri.* e *Moroſa diligentia.*

ceres opus non correctum, ſed aliud: idque ſubinde faciebat, quæ res in cauſa fuit, ut citius elephanti pariant quam ille quicquam edere poſſet. Nam hiſtoriam quam edidit, plus quam triginta annis habuit præ manibus. Et ſuſpicor huc adactum ut evulgaret. Nec multum abfuit ab hoc vitio Thomas Linacrus Anglus, vir undequaque doctiſſimus.

36. NUNQUAM tam occupatus fuit, ut diem prætermitteret, in quo nihil omnino pingeret artem exercens. Unde ſubducens ſeſe à negotiis dicere ſolet: *a Hodie nullam lineam duxi.* Quæ vox abiit in proverbium, de quovis officio prætermiſſo.

37. IDEM tabulas in pergula proponere ſolet, poſtque eas latitans, quid prætereuntes reprehenderent auſcultabat. Sutor quidam reprehendit, quod in crepidis pauciores una intus feciſſet anſas: tulit hoc tacitus Apelles: poſtridie cum idem circa crus aliquid notaret, Apelles indignatus proſpexit denuncians illi: *b Ne ſutor ultra crepidam judicaret.* Quod & ipſum in proverbium venit.

38. PROTOGENES Rhodi vivebat. Eo Apelles videndi ejus cauſa profectus eſt, continuoque petit officinam, in qua tabulam magnæ amplitudinis in machina aptatam picturæ anicula quædam cuſtodiebat. Ea Protogenem negavit eſſe domi, rogavitque à quo quæſitum diceret reverſo. *c* Ab hoc, inquit Apelles, arreptoque peniculo lineam ex colore duxit ſummæ tenuitatis per tabulam. Reverſo Protogeni quæ geſta erant anus indicavit. Ac lineam ille contemplatus, continuo dixit. Profecto Apelles Rhodum venit. Nec enim in alium cadit tam abſolutum opus. Mox induxit alio colore lineam illa ſubtiliorem, anuique mandavit, ut ſi rediret hoſpes, diceret oſtenſa linea. Hic eſt quem quæris. Reverſus Apelles, & vinci erubeſcens, tertio colore lineas ſecuit, nullum relinquens amplius ſubtilitati locum. Protogenes victum ſe confeſſus in portum devolat, hoſpitem quærit, domumque ducit victus

a *Artis exercitatio.* b *Judicare de arte aliena.* c *E linea judicare.*

victus victorem. Ex minimo veſtigio artifex agnoſcit artificem.

39. AGATHARCHUS pictor ſeſe jactabat de pingendi celeritate, quum Zeuxis diutius immoraretur operi. At Zeuxis reſpondit: a *Ea quæ cito fiunt, cito perire: contra, quæ paulatim exacta cura abſolverentur, ætatem ferre.* Juxta Valerium ita reſpondit. Diu pingo, quia pingo æternitati. Cito nata, cito pereunt: diu elaborata, ferunt ætatem. Beta cito naſcitur, buxus paulatim.

40. ZEUXIS certamen artis exercuit cum Parrhaſio. Quum enim Zeuxis tam ſcite effinxiſſet uvas, ut in ſcenam aves advolarent, Parrhaſius detulit linteum pictum ita veritate repræſentata, ut Zeuxis alitum judicio tumens, flagitaret tandem remoto linteo oſtendi picturam. Mox intellecto errore: *Viceſti*, inquit, *Parrhaſi. Nam ego aves feſelli, tu artificem.* Rari candoris inter artifices exemplum.

41. IDEM poſtea pinxit puerum uvas ferentem, ad quas cum aves advolaſſent, proceſſit iratus operi: b *Uvas*, inquit, *melius pinxi quam puerum. Nam ſi hoc conſummaſſem, aves puerum timere debuerant.* Ingenuitatis exemplum. At aves viderunt in puero nullum eſſe motum, itaque aut mortuum aut dormientem arbitratæ ſunt.

42. SCOPAS Theſſalus ſtatuarum artifex demiranti cur in ædibus ſuis tantum haberet rerum ſupervacanearum & inuſitatarum: c *Imo his*, inquit, *ſupervaneis felices ſumus ac beati, non illis neceſſariis.* Quum ea quæ ſunt vitæ neceſſaria ſint ſuapte natura pretioſiſſima, tamen quia quotidiana ſunt, multiſque communia, contemnuntur. Cæterum quanti ſint pretii declarat extrema neceſſitas, quæ ſi incidat, quilibet libens omnes gemmas, aulæa & aurum ſuum uno pane commutet: cætera magis ad oſtentationem pertinent quam ad ſalutem. Suſpicor hunc eundem eſſe de quo refert M. Tullius libro de Oratore ſecundo. Quum cœnaret Crannone in Theſſalia Simonides apud fortunatum hominem & nobilem,

a *Cito nata non durant.* b *Imitatio.* c *Supervacua.*

bilem, ceciniſſetque id carmen quod in eum ſcripſiſſet, in quo multa de laudibus Caſtoris & Pollucis admiſcuerat, quod ornandi gratia Poëtæ ſolent facere, Scopas dixit, dimidium ſe ejus quod pactus eſſet pro carmine daturum reliquum peteret à ſuis Tyndaridis quos æque laudaſſet. Quidam ſoli volunt laudari. Evocatus eſt Simonides per duos juvenes, qui nuſquam poſtea viſi ſunt, interim ruina conclavis Scopas obtritus eſt cum ſuis convivis, incolumi Simonide.

43. POLYCLETUS ſtatuarius dicere ſolet: *a Eorum opificium eſſe moleſtiſſimum, quibuſcumque lutum perveniret ad ungues:* plaſtas opinor ac figulos notans. Admonuit autem eas artes exercendas, unde non conſpurcaretur opifex. Tale nimirum philoſophiæ ſtudium.

44. IDEM duas ſtatuas eodem argumento fecerat, alteram ad artis judicium, alteram ad opinionem vulgi, & ad cujuſvis prætereuntis judicium. Ambabus perfectis admittit turbam. Prior illa quam ex arte fecerat magnopere laudata eſt. Altera non item. Tum Polycletus: *b Atqui ſcitote*, inquit, *quod hanc quam tantopere laudatis, ego feci: eam quam vituperatis, vos feciſtis.* A populo factam dixit, quam ad judicium populi fecerat. Vicit tamen artis ſpecies imprudentes. Si moniti fuiſſent, utram ad illorum judicium finxiſſet, eam prætuliſſent.

45. ARATO deſtinanti Tyrannorum communi odio abolere tabulam inſignis artificii, quæ Ariſtratum in curru victorem habebat, Nealces ſupplex interceſſit, ut opus incolume ſervaretur, dicens: *c Cum Tyrannis non cum Tyrannorum imaginibus belligerandum eſſe.*

46. QUUM Philippus locum quendam Ithomatam non minus munitum, ſi præſidium imponeretur, quam erat Acrocorinthus occupaſſet, & ſacrificio peracto per vatem ad ipſum exta eſſent delata, accepta Arato ac Demetrio Phario demonſtravit: & ipſe animi dubius rogabat eos quid exta portenderent, utrum Meſſeniis locum redderet, an retineret. Hic Demetrius arridens:

a *Philoſophia ars.* b *Populi fiducia.* c *Honos artis.*

dens: *a Si animum*, inquit, *vatis geris, locum dimittes: ſin Regis, utroque cornu bovem retinebis.* Peloponneſum bovis ænigmate ſignans, quam facile tueretur, ſi duas arces præſidio tueretur. Aratus autem rogatus à Philippo ſuam ſententiam dicere, poſt diuturnum ſilentium hunc in modum reſpondit. Permulti ſunt ô Philippe Cretenſium montes, permulti Bœotiorum ac Phocenſium tumuli terra prominentes, item plurimi Acarnaniorum, partim in mediterraneis, partim in oris maritimis ſiti, qui natura munitiſſimi ſunt: & tamen quum horum nullum ceperis, omnes tamen ſponte imperata faciunt. Latrones rupes & ſaxa incolunt, ac præcipitiis ſe tuentur: Regi autem nihil benevolentia firmius aut munitius eſſe poteſt.

47. PHILIPPUS Arato venenum dandum curarat, quod non repente occideret, ſed lenta tabe conſumeret. Id ubi ſenſit Aratus, nec inveniretur remedium, diſſimulavit, & ingreſſus cubiculum uni tantum ex familiaribus dixit: *b O Cepha'e, hæc ſunt præmia Regiæ amicitiæ.* Non ſemper tutum Regibus optima dare conſilia.

48. QUUM ex Athenienſium ſociis quidam contumeliæ cauſa rogaſſet captivum Laconem, num qui in prælio occubuiſſent fuiſſent ſtrenui viri: *Magni profecto*, inquit Lacon: faciendum fuſum, ſagittam ſentiens, ſi ſtrenui ignavique diſcrimen noſſet. Significans illic ubi res ſagittis aut ſaxis agitur, nullum eſſe fortis & ignavi diſcrimen: ſed ubi cominus res geritur, ibi demum apparet qui ſint viri, qui non.

49. TURBO Adriani Cæſaris præfectus, admonitus ab eo, ut curam haberet ſuæ valetudinis, ſibique daret vacationem à negotiis, reſpondit: *c Non decere Cæſaris præfectos niſi ſtantes mori.* Ignavum eſſe ſentiens in lecto decumbentem expirare.

50. IDEM quum adhuc nihil aliud eſſet quam centurio, & ante præfectos à Cæſare vocaretur in conſilium: *d Turpe eſt*, inquit, ô *Cæſar excluſis præfectis cum centurione agere.*

51. MI-

a *Divinatio.* b *Regum amicitia.* c *Otium.* d *Modeſte.*

51. MILO Crotoniates athleta, jam ſenex quum ...idiſſet athletas alios in curriculo ſeſe exercentes, fertur ...ſpexiſſe lacertos ſuos, lachrymanſque dixiſſe: *a At ...i jam mortui ſunt.* Merito flevit, qui felicitatem cor...oris viribus metiebatur. Animi vigor ſerius ſeneſcit, ſi ...amen ſeneſcit unquam.

52. PHILIPPIDES dictus ἡμεροδρόμος, quod ...no die mille quingenta ſtadia conficiens Lacedæmo...nem pervenit. Idem, ni fallor, quum victoriam Athe...nienſium adverſus Medos in Marathone partam, *b* ſe...natui de pugnæ exitu ſolicito nunciaret, *μέγα χαίρετε*, ...nquit, *νικῶμεν*, id eſt, *multum valete, vincimus, moxque* ...*xpiravit.*

53. PERSEUS quum cuidam noto daret pecu...niam, cautionem fecit in foro apud menſarium. Hanc ...diligentiam quum amicus admirans diceret. Adeone ...egaliter Perſee? *c Scilicet,* inquit, *ut amanter accipiam,* ...*nec legaliter repoſcam.* Fit enim ſæpenumero, ut qui cum ...amico bona fide ſine teſtibus ac ſyngraphis agunt, poſt ...cogantur cum eo legibus agere. Dicti nonnulla gratia ...eſt in Græcis, *νομικῶς* & *φιλικῶς*.

54. TIMON Athenienſis dictus μισάνθρωπος, ...interrogatus cur omnes homines odio proſequeretur: ...*Malos,* inquit, *merito odi, cæteros ob id odi, quod malos* ...*non oderint.* Sentiens non eſſe vere probos, qui non de...teſtantur improbos.

55. EIDEM aſſcribunt quod dicere ſolitus ſit: ...*d Duo præcipua eſſe malorum omnium elementa, avaritiam* ...*atque ambitionem.* Ambitio male profundit, quod male ...collegit avaritia.

56. ALEXINUS Sophiſta inter ambulandum ...multa mala dixit in Stilpontem Megarenſem: cæterum ...ubi quiſpiam eorum qui aderant dixiſſent. Atqui ille te ...nuper laudavit. *e Per Iovem,* inquit, *vir enim optimus* ...*eſt ac præſtantiſſimus.* Tam facile ex obtrectatore fa...ctus eſt laudator, non ob aliud niſi quod ab eo lauda...tus eſſet.

57. GOR-

a *Animi bona.* b *Nuncius fidelis.* c *Cautio tuta.* d *Malorum fons.* e *Laus conciliat amicos.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

57. GORGIAS Leontinus Sophiſta centeſimum ſeptimum agens annum, rogatus quare tamdiu vel in vita manere. *a Quia nihil*, inquit, *habeo, quod accu ſem ſenectutem.*

58. SOCRATES dicitur eum execrari ſolitus. *Qui primus utilitatem à natura ſejunxiſſet.* Naturam appella honeſti rationem homini à natura inſitam.

59. PHILOTINUS Medicus cuidam oſtendenti digitum exulceratum, quum epar haberet tabidum, id enim ex colore deprehendit: *b Non eſt tibi*, inquit *ô bone periculum ab unguium vitio.* Idem fere fit ab hominibus, ut de levioribus malis quærantur, graviora diſſimulent.

60. ARCHYTA Tarentinus Pythagoricus dixit *c Nullam peſtem capitaliorem hominibus à natura datam quam voluptatem*, ex hoc enim fonte prodit quicquid eſt in hominum vita ſcelerum & calamitatum.

61. PRODICUS dicere ſolet: *d Optimum condimentum eſſe ipſum ignem.* Sentiens bono ſtomacho ſatis eſſe, obſonium eſſe coctum, etiam ſi nihil accedat deliciarum.

62. MENEDEMUS quum audiſſet quod frequenter ab Alexino laudaretur: *e At ego*, inquit, *illum ſemper vitupero:* declarans ſe non poſſe corrumpi laudibus, quo minus eum reprehenderet, qui reprehenſione dignus erat.

63. CUIDAM qui in foro Romæ loricatus ambulabat, prætexens id ſe metu facere, perquam ſcite dixit Vibius Criſpus: *f Quis tibi ſic timere permiſit?* Ludens ex inopinato. Exſpectabatur enim, ut objurgaret hominem quod præter conſuetudinem Romanam armatus incederet. At ille increpuit hominem, quod ſic timeret, quum liceret manere domi ſi quid timeret.

64. QUIDAM deciderat in puteum profundum. Eum quum vidiſſet quiſpiam, commiſerans hominem

a *Senectus virilis* b *Malum diſſimulatum.* c *Voluptas.* d *Frugalitas.* e *Laude incorruptus.* f *Ab inexſpectato.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

rem dixit. Miſer quomodo in puteum decidiſti? Tum ille: a *Quid refert quomodo inciderim? hoc potius agendum, quomodo hinc poſſim educi.* Hoc refertur à divo Auguſtino.

65. MEDICUS quidam ægrotanti dederat pharmacum, eoque ſumpto convaluit ægrotus. Evenit ut aliquando poſt idem morbus recurreret, ægrotus quum ad idem pharmacum quo prius convaluerat confugeret, nec ſentiret remedium, accerſit medicum admirans qui factum eſſet, ut eadem medicina quæ prius depuliſſet morbum, poſtea magis aggraveret. Hujus rei cauſam ſciſcitanti Medicus facete reſpondit: *Fateor idem fuiſſe pharmacum, ſed ideo non profuit, quia ego non dedi.* Sentiens Medicorum eſſe dare pharmaca, qui norunt quando & quomodo danda. Quæ proſunt juveni, nocent ſeni, & contra: quæ juvant cœlo tepido, lædunt frigido. Et hoc refertur ab Auguſtino.

66. EUCLIDI cum fratre ſimultas erat, is quum minitans dixiſſet: b *Diſperеam ni te ultus fuero:* Euclides contra. *Deſperеam,* inquit, *ni tibi perſuaſero.* Hoc dicto ſoluta eſt ſimultas, & reditum eſt in gratiam.

67. ARISTO dicere ſolet. *Eos ventos eſſe nobis moleſtiſſimos qui abſtrahunt pallia.* Nam his contra ventos munimur. Ita graviſſime lædunt amici, qui expiſcantur arcana.

68. GNATHÆNA meretrix reprehenſa à Stilpone Philoſopho, quod adoleſcentes corrumperet. c *Tu,* inquit, *egoque Stilpon in eodem hæremus crimine, qui adoleſcentes tecum verſantes inutilia quædam & amatoria Sophiſmata doces:* ut nihil referat cum Philoſopho verſentur an cum meretrice.

69. EADEM paraſito quem alebat anus, eratque obeſo corpore. Eleganter, inquit, ô adoleſcens es affectus corpore. At ille: Quid igitur futurum putas, ſi non ſecundus in lecto dormirem? d *Fame,* inquit Gnathæna, *periſſes:* ſubnotans illum vetulæ concubitu ali. Jocus eſt ab inexſpectato.

70. EA-

a *Commiſeratio in malis.* b *Reconciliatio.* c *Philoſophus meretrici ſimilis.* d *Ab inexſpectato.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

70. EADEM quum Pauſanias quidam nomine Laccus, ſaltans in cadum incidiſſet: *a Laccus*, inquit, *in eadem incidit*. Nam Græci laccum vocant quod nos lacum. Cadus & in lacum incidere ſolet, lacum in cadum incidere abſurdum eſt.

71. EADEM quum quidam vini paulum infudiſſet in pſycterium, id eſt vaſculi genus refrigerando vino paratum, diceretque hoc vinum ſedecim annorum eſt: *b Puſillum eſt*, inquit, *pro tot annorum ætate*. Hoc ipſum aſſcribitur Phrynæ.

72. EADEM quum in convivio duo adoleſcentes pro ipſa inter ſe pugnarent, victum ita conſolata eſt: *c Bono animo es puer, non enim eſt certamen coronarium, ſed argentarium*: ſentiens in aliis certaminibus victorem ferre coronam, hic victori numerandam pecuniam, ut melior ſit conditio victi quam victoris.

73. EADEM ei qui filiæ ipſius minam dederat, nec poſtea quicquam adferebat ipſi, nihilo minus ſolito more ad eam ventitans: *d Heus*, inquit, *puer, num putas te quemadmodum ſemel data mina ad Hippomachum padotribam, ita ſemper ad me commeaturum?*

74. EADEM adoleſcenti qui ſua ſponte venerat ad convivium, præbibit his verbis. Cape, inquit, ſuperbe: quum ille commotior dixiſſet. Qui ſuperbus? *e Imo* inquit Gnathæna, *quis te ſuperbior, qui nec vocatus venias*. Jocus eſt ex ancipiti: nec vocatus venit, qui non vocatus venit, quod eſt impudentiæ: & nec vocatus venire dicitur, qui vocatus venire recuſat, quod eſt ſuperbiæ.

75. EADEM à duobus conducebatur, quorum alter erat miles, alter maſtigias ſervus. Milite vero per contumeliam illam appellante lacum. *An*, inquit, *quia duo amnes in me influunt, Lycus & Eleutherus?* Lycus & Eleutherus fluviorum nomina ſunt ſed illa alluſit ad ſervum amatorem & liberum. Lupus eſurit, liber arrogans eſt.

76. NICO meretrix, cui cognomen erat capta, paraſitum quempiam obviam habens à morbo gracilem.

Quam

a *A nomine.* b *Parſimonia.* c *Certamen argentarium.* d *Petax meretrix.* e *Superbia*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Quam macilentus, inquit? Quum is reſpondiſſet. Quid me putas triduo comediſſe? a *Aut lecythum*, inquit, *aut ſoleas*. Paraſitus ſentiebat ſe nihil aut minimum ediſſe, illa reſpondet quaſi de cibi genere interrogata.

77. CALLISTION cognomento Ptochelena, quum à quodam eſſet conducta ſervo, iſque quoniam æſtivo tempore nudus accumbebat, oſtenderet in corpore notas plagarum. Unde, inquit illa, miſer? quum is dixiſſet, ſe puerum jure fuiſſe perfuſum. Tum illa: *Nimirum vitulino:* ſentiens eſſe flagrorum veſtigia. Ex carnibus vitulinis coqui faciunt jus, ex pelle vitulorum fiunt lora.

78. THAIS glorioſo cuidam amatori, qui quum multa pocula ſumpſiſſet commodato, diceret ſe velle illa confringere, aliaque parare: b *Perdes*, inquit, *quod cuique proprium eſt*. Ambiguo ſermone notans eſſe commodatitia. Poterat autem intelligi, ſi conſenter perire quod cuique poculo proprium eſt.

79. LAIS Corinthia cuidam amatori, qui miſſo ſigillo jubebat illam venire: c *Non poſſum*, inquit, *lutum eſt*. Olim terræ genere ſignabant, at illa lutum eſſe dixit quaſi ob lutum viarum non poſſet accedere. Luteum ſigillum nihil morabatur, argenteum quærebat.

80. EADEM Myronem ſalſiſſime repulit, ſed præſtat hoc Auſonii verbis referre:

Canus rogabat Laidis noctem Myron.
Tulit repulſam protinus.
Cauſamque ſenſit, & caput fuligine.
Fucavit atra candidum.
Idemque vultu, crine non idem Myron,
Orabat oratum prius.
Sed illa formam cum capillo comparans,
Similemque non ipſum rata,
Fortaſſe & ipſum, ſed volens ludo frui,
Sic eſt adorta callidum:
Inepte quid me quod recuſavi rogas?
Patri negavi jam tuo.

Hoc videtur imitatus Imperator.

Leontium, quoniam ipſa cum amatore diſcumbente ingreſ-

a *Ab inexſpectato.* b *Ex ambiguo.* c *Ex ambiguo.*

ingreſſa eſt Glycera, & amator ad hanc videbatur pro clivior, ſedebat mœſta. Hanc quum notus quiſpian appellaſſet dicens: Cur mœres Leontium? *Uterus*, inquit, *mihi dolet*, ὑϛέρα Græcis uterum ſive vulvam ſonat, & eadem vox ſonat, poſterior: ſignificabat autem poſteriorem & Glyceram magis placuiſſe, idque ſibi dolere.

81. ADOLESCENS quidam in Ægypto deperibat in Theonidem meretricem: quumque illa peteret ingentem mercedem, tandem adoleſcens ſomniavit ſe rem habere cum ea, atque ita liberatus eſt amore. Petit illa mercedem. Negante juvene itum eſt ad judicem. Bocchorls pronunciat ut juvenis in vaſculo adferret tantum pecuniæ, quantum illa poſtularat. Jubet adeſſe meretriculam, & umbra frui pecuniæ circumlatæ. Hoc judicium Lamia velut iniquum reprehendit: *Juvenis ſomnio liberatus eſt*, inquit, *ab amore: at umbra pecuniæ non exemit Theonidi pecuniæ amorem.*

82. PHRYNE jam anus dixit: *a A multis fecem emi propter vini gloriam.* Sentiens multos ideo ſecum congredi ut gloriari poſſent, cum Phryne rem habuiſſe, ſicut vini magni nominis etiam fex emitur, ut jactare poſſint ſe tale vinum habere domi.

83. EADEM ætate florens in convivio cui complures aderant fœminæ, *b* quum juxta morem joci convivialis quod unus quiſpiam faceret, idem omnes facere cogerentur, prior manum bis aquæ immerſam admovit fronti. Quoniam autem omnes erant fucatæ, aqua per lituram fucorum defluens, rugarum ſpecie vultus omnium deformabat, quum ipſa interim Phryne quæ naturali forma pollebat, ſpecioſior etiam appareret, diluta facie.

84. QUUM amatores, quoniam gratis non admittebantur, filiæ domum expugnaturi, vectes, ligones & baliſtas admoverent, Phryne prodiit: *c Quum iſta*, inquit, *haberetis domi, quin potius afferebatis pretium?* Sentiens ita facilius expugnari meretricum ædes dando quam fodiendo.

85. PHRY-

a *Vetula amata.* b *Fucata.* c *Pretium expugnat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

85. PHRYNE Praxitilem à quo deamabatur rogavit, ut ex operibus quod haberet pulcherrimum ſibi donaret. Promiſit quidem amans, ſed illa ſenſit artificem diſſimulare quod eſſet optimum. Itaque ſubornavit ſervum qui Praxiteli in foro ſua vendenti nunciaret, incendium in officinam incidiſſe, ac pleraque illius opera conflagraſſe, non tamen omnia. Praxiteles exclamavit. *Nihil ſibi relictum, ſi Satyrum & Cupidinem flamma corripuiſſet.* At Phryne occurrens juſſit illum bono eſſe animo, nihil enim triſte accidiſſe. Sed hoc commento deprehendit, in quod opus ille plurimum artis contulerat, & Cupidinem abſtulit.

86. PHRYNE cuidam juveniliter jactanti quod multas haberet, ſe ſtudio triſtem exhibebat: ac roganti cauſam: *Ob hoc ipſum iraſcor*, inquit, *quod multis involutus fueris:* de plagarum notis ſentiens, quas in illius corpore deprehendit, erat enim ſervus, at ille gloriabatur de puellis quibus potitus fuerat.

87. EADEM avaro cuidam amatori blandienti dicentique. Tu Praxitelis Venuſcula es: *a Et tu*, inquit, *Phidiæ Cupido.* Blandimentum blandimento penſans, & obiter avaritiam homini cupido exprobrans. Nam Phidias à parſimonia nomen habere videtur.

88. EADEM cum inſidiaretur pudicitiæ Xenocratis, & in eaſdem ædiculas ab illo eſſet admiſſa, ac precibus tandem impetraſſet, ut lectuli partem qui illic unicus erat ipſi concederet: reverſa ad illos, qui eam ſubornaverant, ac rogata quid profeciſſet. *Ego*, inquit, *à ſtatua redeo non à viro.* Idem elegantius narrat Valerius Maximus. Pacta cum adoleſcentibus ut Xenocratem ad coitum ſolicitaret: ſeſe in illius probe poti lectulum conjecit. Poſtridie quum adoleſcentes exprobrarent quod tam formoſa puella poti ſenis animum pellicere non potuiſſet, pactumque victoriæ pretium flagitarent, facete eluſit, dicens: ſe de homine non de ſtatua cum illis pignus poſuiſſe.

89. LAMIAM meretricem Demetrius Rex adamabat parum ſobrie. Ea quum jam ſeneſcens in convi-

a *Amator blandus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

vio tibiis ceciniſſet, Demo quæ & Mania dicta eſt, interrogata à Demetrio, quid videretur Lamia: *a Anus*, inquit: aliud reſpondens atque exſpectabat Rex, nam ille ſciſcitabatur; quam ſcite videretur canere.

90. RURSUS appoſitis bellariis quum Rex diceret, vides quam multa mihi mittat Lamia? *Plura*, inquit, *tibi mittentur à matre mea, ſi velis cum ea dormire.* Notans anus ſolere donare iis à quibus ſubiguntur.

91. ANICULA Theophraſto licitanti quiddam, idque admodum Attice: *b Hoſpes*, inquit, *non vendo tanti.* Notans illum quaſi non eſſet Atticus natura, qui ſupra modum affectaret Atticiſmum. Id enim ſolent hoſpites, dum in aliena lingua volunt videri diſerti.

92. PHOCIONIS cognomento Probi uxor dicere ſolebat: *c Suum mundum eſſe præclara geſta mariti.* Ita frugalitatem ſuam excuſavit aliis matronis objicientibus quod parum pro dignitate culta eſſet.

93. QUUM Cyperii adverſus Aſtyagem Medorum Regem infeliciter pugnaſſent, mulieres in urbem fugientibus obviam ierunt, ac nudatis ventribus: *d Quo*, inquiunt, *ignaviſſimi ruitis? An neſcitis vos huc iterum intrare non poſſe, unde ſemel naturæ lege egreſſi fuiſtis?* Inverſo ordine matres animant mares, quæ ſolent à periculis avocare.

94. POPPEA quæ prius adultera Neronis, mox repudiata Octavia mariti potens facta, *e* ſubornavit quendam ex Octaviæ miniſtris, qui ei ſervilem amorem objiceret. Ancillis Octaviæ ad quæſtiones pertractis, quædam cruciatu victæ falſis annuerunt, quædam perſtiterunt dominæ ſuæ ſanctitatem prædicantes. Ex his una inſtanti Tigillino reſpondit caſtiora eſſe Octaviæ muliebria, quam os ejus. Significans illum eſſe fellatoribus obſequentem, aut cunnilingum.

95. CHIOMATA Orthiagontis uxor, cum miſſo pretio à ſuis reduceretur, ac tribunus illam officii gratia ad flumen proſequeretur, clam mandavit uni ſervorum, ut Romanum illum ſe proſequentem occideret. Id ubi caput

a *Ab inexſpectato.* b *Affectatio.* c *Mundus matrona.* d *Animoſe.* e *Animoſe.*

caput præciſum ſub veſte tectum ad maritum derulit, & ad illius pedes abjecit, marito admirante dicenteque, num præclarum duceret ſervare fidem? a *Præclarum*, inquit, *ſed hoc præclarius, unum dumtaxat qui mecum concubuerunt vivere.* Fœmina aliquanto prudentior Lucretia, quæ non ſua, ſed ſtupratoris nece teſtata eſt ſuam pudicitiam.

56. CANNA Sinorito Galatæ nupſerat. Eam Synorix juvenis præpotens adamabat, & clam interfecto Sinorito, de nuptiis Cannam ſolicitare cœpit. Illa quo conjugis mortem ulciſceretur, diſſimulavit dolorem, & conjugii ſpem præbuit. Tandem Synorigem ad ſe venire jubet in templum Dianæ, cui erat dicata, quaſi vellet hanc eſſe conjugii teſtem, & adſtans altari, ceu Deæ libatura è poculo bibit toxicum, moxque tradidit Synorigi: qui ſimul atque reliquum ebibiſſet, venerata Deam: b *Te*, inquit, *Dearum præſtantiſſima teſtor, me hujus tantum diei gratia hactenus Synorito fuiſſe ſuperſtitem.*

97. OLYMPIAS Alexandri mater indigne ferens quod Alexander pateretur ſe dici filium Jovis: c *Non deſinet*, inquit, *Alexander me Junoni inviſam facere.* Solent enim uxores extremo odio perſequi pellices.

98. EADEM cum accepiſſet Alexandrum filium, ut alii, Philippum maritum, adamare fœminam à qua putabatur amatoriis venenis corruptus, accerſivit ad ſe mulierem: cumque præter inſignem formam comperiſſet in ea mores liberales, & ingenium egregie dextrum: d *Valeant*, inquit, *qui te inſimulant beneficii. Nam tute quidem pharmacum in te ipſa ac philtrum habes.*

99. EADEM cum accepiſſet adoleſcentem quendam aulicum duxiſſe uxorem elegante quidem forma, ſed famæ parum ſecundæ: e *Ille*, inquit, *non ſapit, qui uxorem oculis, non etiam auribus duxerit.* Forma cernitur oculis, fama auribus deprehenditur. Quidam autem nec auribus, nec oculis, ſed digitis ducunt, ſolam ſpectantes dotem.

a *Pudicitia matronalis.* b *Pudica uxor.* c *Jovis filius.* d *Mores pro philtro.* e *Bona fama.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

100. INTAPHERNIS uxor, Dario permittente ut unum ex ſuis eligeret, cujus vitam ſibi donari vellet, fratrem elegit: demirante Rege cauſamque ſciſcitante: a *Alius*, inquit, *maritus, alii liberi, ſi Deus volet, poſſunt contingere:* alium fratrem parentibus vita defunctis non eſt quod ſperem.

1. CORNELIA Graccorum mater, cum Campana matrona illius hoſpitio utens, ornamenta ſua quibus illud ſæculum nihil habebat pulchrius, ipſi oſtenderet, traxit eam ſermone donec liberi redirent è ſchola: b *Tum & hæc*, inquit, *ornamenta mea ſunt.* Sentiens matronæ nihil eſſe pulchrius, neque pretioſius, quam liberos recte educatos.

2. OMNIBUS Dionyſio Tyranno exitium imprecantibus, una fœmina anus quotidie diluculo Deos comprecari ſolet ut eſſet incolumis ſibique ſuperſtes. Accita à Rege mulier rogata eſt, unde tanta in Regem benevolentia: c *Quoniam*, inquit, *cum puella eſſem, & gravem Tyrannum haberemus, optabam mortem illius. Eo interfecto deterior arcem occupavit. Et hujus exitium optabam. Nunc cum te habeamus, ſuperioribus etiam graviorem, vereor ne ſi tu pereas, ſuccedat etiam deterior, eoque caput meum pro tua ſalute devoveo.* Tam facetam audaciam Dionyſius punire erubuit.

3. CUCULO minores aviculas percunctanti, cur ipſam fugerent: d *Quoniam*, inquiebant, *ſuſpicamur te aliquando futurum accipitrem.* Coccyx enim ſpecie non multum differt ab accipitre. Cavendum ab his, qui Tyrannidis ſpecimen moribus edunt. Hoc ad Lyſiadem accommodavit Plutarchus in vita Arati.

a *Frater marito potior.* b *Matronæ ornamenta.* c *In deterius omnia.* d *Tyranni ſpecies.*

ILLUSTRISSIMO PRINCIPI JUNIORI GUILIELMO

Duci Clivenſi, Juliacenſi, Montenſi, Comiti Marchiæ & in Ravenſpurgo, &c.

DES. ERASMUS ROTERODAMUS.

S. D.

Apud Priſcos illos, Illuſtriſſime Princeps, non Græcos modo verum etiam Latinos, actoribus ac patronis cauſſarum forenſium certus aquæ modus per clepſidras infundebatur, ne ſupervacanea verborum copia, cum judicibus tædium adferret, tum ipſi etiam cauſſæ officeret, denique aliis agere volentibus aditum præcluderet. At non idem fieri ſolet in Philoſophicis orationibus, in quibus tamdiu proferendus eſt ſermo, quamdiu auditor alacriter haurit ea quæ dicuntur, præſertim ſi quæ dicuntur, conferunt vel ad liberalem eruditionem, vel ad bene beateque vivendum. Itaque per quam eleganter Plato Anthiſthenem prolixius differentem admonuit his verbis. Videris, *inquit*, ignorare, quod orationis modus non eſt is qui dicit, ſed is qui audit. *Sic & Carneades cum eſſet in diſſerendo vocalior, admonitus eſt à gymnaſii Principe, ut vocem moderatius promeret: ſed cum ille à gymnaſiarcha peteret ut ſibi præſcriberet modum, ſane quam appoſite reſpondit. Iſthuc quod à me petis,*

rectius ſumes ab auditoribus. Iam videmus quoſdam non clepſydris, ſed clepſammidiis metiri convivium, hoc ut fateor ad frugalitatis diſciplinam utiliter fieri, atque etiam neceſſario, dumtaxat apud eos qui neſciunt unquam à menſa ſurgere, niſi hirudinum ritu ſic deſtenti, ut tantum non crepent ac diſſiliant: ita non conveniret opinor ei qui lautos & elegantes homines ſuaviter excipere vellet: ſed hunc oporteret apparatus modum à convivarum orexi petere. At ego in hoc argumento convivatoris perſonam indui, ac poſteaquam cœna tot inſtructa miſſibus, quot actus permittuntur comœdiæ, ſecundas menſas non omnino jejunas adjeceram, mihi videbar ſic egiſſe partes meas, ut ſi non Lucullus quiſpiam, certe mundus ac lautus ἑστιάτωρ *videri poſſem: atque adeo metuebam, ne apud frugalitatis amatores citius luxuriæ quam ſordium crimen incurrerem. Verum ſimulatque prodiit opus, tanta aviditate diſtractum eſt, ut protinus à Typographo cœperit efflagitari denuo: ſive hic eſt argumenti, ſive quod magis arbitror, tuus ornatiſſime princeps Genius, quem confidimus non ſolum ditioni tuæ, ſed & ſtudiis fore felicem. Itaque prioribus ſex libris recognitis & auctis, adjecimus duos, quos tu vel poſtcœnium vel pomenta ſive* ἐπιδορπίσματα *ſi libet, vocare poteris, ne à convivii metaphora recedamus.* VALE.

APOPH-

APOPHTHEGMATUM

LIBER VII.

THALETIS MILESII.

HÆC præcipue celebrantur: *a Multa verba nequaquam arguunt ſapientem opinionem.* Græcis carmen eſſe videtur:

Οὐ πιτὰ πολλὰ ἔπη φρονίμην ἀπεφήνατο δόξαν.

Sapiens enim nonniſi cum res poſtulat, nec pluribus utitur verbis quam opus eſt. Quemadmodum Deus omnium ſapientiſſimus, ſermonis eſt parciſſimi.

2. UNUM quiddam divina egregium, *b* unum quiddam præclarum elige. Solves enim hominum loquacium linguas ſine fine garrientes ἀπεραντολόγυς: quod interpres miror quare reddidit, non paucorum. Satius eſt ad parandam honeſtam famam unum quiddam inſigne prædicere, quam divinare de frivolis aut quibuſlibet. Sapiens enim vates eſt optimus. Et præſtat uno opere edito, ſed egregio, parare famam eruditionis, quam minus accurate ſcribere de ſingulis.

3. ROGATUS, quid eſſet omnium vetuſtiſſimum, reſpondit: *c Deus.* Cur ita? ὅτι ἀγένητος, hoc eſt, *nunquam eſſe cœpit.* Quid eſſet pulcherrimum, ait: *Mundus. Eſt enim opus Dei, quo nihil eſt pulchrius.* Quid maximum: *Locus. Capit enim omnia.* Quid velociſſimum: *Mens. Diſcurrit enim per univerſa hominis cogitatio.* Quid robuſtiſſimum: *Neceſſitas ſive fatum. Superat enim omnia.* Quid ſapientiſſimum: *Tempus. Nam invenit omnia:* hæc ænigmatum inſtar habent.

4. DICEBAT nihil intereſſe inter vitam & mortem, ob id opinor, quod utraque res æque eſſet ſecundum naturam, nec mortem malam eſſe magis quam nativitatem. Cuidam vero obſtrepenti, cur igitur, inquit,

a *Pauciloquium.* b *Unum eximium.* c *Ænigmata.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

quit, tu non moreris, ſalſe reſpondit: *a Ob hoc ipſum quia nihil refert.* Potius enim habetur, quod accerſitur.

5. PERCUNCTANTI utrum fuiſſet prius nox, an dies: *b Nox*, inquit, *non die fuit prior.* Elluſit ineptum percunctatorem. Si nox uno die præceſſit diem, dies igitur fuit ante noctem. Nox enim finis eſt diei.

6. ROGATUS num lateret Deos homo injuſte agens, reſpondit: *c Ne cogitans quidem.* Significans Deo nihil omnino eſſe occultum. At vulgus putat quæ corde volvunt, latere Deum.

7. ADULTERO ſciſcitanti, an abjuraturus eſſet adulterium: *d Non eſt*, inquit, *perjurium adulterio pejus.* Significans illum ſtulte dubitare de pejerando, qui facinus perjurio par non dubitaſſet committere. Eoque in atrocibus ſceleribus nihil ponderis habet jusjurandum. Quiſquis enim audet dare venenum, audebit & cum perjurio infitiari.

8. PERCUNCTANTI quid eſſet difficile: *e Seipſum*, inquit, *noſſe.* Atqui hoc vulgus putat eſſe facillimum. Aliena rectius perſpicimus quam noſtra, & ſibi quiſque adulator eſt.

9. ROGATUS quid eſſet facile: *f Alterum*, ait, *Admonere.* Omnes recta conſilia ægrotis damus. Interpres perperam vertit, ab alio moneri, cum ſit ἄλλῳ ὑποτίθεσθαι; hoc eſt, *alteri dare conſilium.* Quis enim eſt tam ſtupidus qui non admoneat alium? ſibi pauci conſulunt.

10. SCISCITANTI quid eſſet dulciſſimum: *g Potiri*, inquit. Nam ea demum delectant, quæ contingunt expetita. Quæ ultro objiciuntur, non perinde juvant.

11. ROGATUS quo pacto quis facillime ferret infortunium ſuum: *h Si quis*, inquit, *videat hoſtes majoribus malis obnoxios.* Quidam enim ex contemplatione felicitatis alienæ ſuam calamitatem exaſperant.

12. INTERROGATUS quo pacto quis optime juſtiſ-

a *Argute.* b *Salſe.* c *Deus omniſcius.* d *Graviter.* e *Sapienter.* f *Admonitio facilis.* g *Potiri dulce.* h *Patientia.*

juſtiſſimeque viveret. *a Si*, inquit, *qui in aliis reprehendit, ea ne faciat ipſe.* In alienis enim erratis perſpicaces ſumus; ad ſua quiſque luſcioſus eſt.

13. PERCUNCTANTI quis eſſet felix: *b Qui corpore*, inquit, *ſanus eſt, animo eruditus, ſive caſtigatus.* Cupiditates enim animorum morbi ſunt.

14. DICEBAT amicorum abſentium æque ac præſentium oportere meminiſſe. *c* Amicitia enim eſt animorum conjunctio, quos non dirimit locus, multi non amant niſi tantiſper dum vident.

15. NON eſſe fucandam faciem, ſed animum honeſtis ſtudiis exornandum. *d* Quod hæc forma veros conciliet ac perpetuos amicos.

16. VETUIT per injuriam diteſcere. Quod lucrum fraude partum, damnum ſit, non lucrum.

17. Μὴ διαβαλλέτω σε λόγος πρὸς τοὺς πίστεως κεκοινωνηκότας. Id ita vertit interpres: *e Ne te in jus vocet ſermo contra conjunctos tibi ac ſocios dictus.* Ego magis arbitror Thaletem admonere, ne quid amicis quibus fidimus committamus, quod ſi effutiant, pariat nobis infamiam.

18. QUALE, inquit, præmium rependeris parentibus tuis, *f* tale à liberis tuis exſpecta.

19. DIXIT facillimum eſſe Philoſopho ditari ſi vellet, idque tali facto probavit. *g* Omnem oleam antequam florere cœpiſſet in agro Mileſio coëmit. Animadverterat enim præſcientia quadam olearum ubertatem fore. Hoc pacto os obturavit, qui jactabant, in Philoſophis paupertatem non eſſe virtutis, ſed neceſſitatis. Hujus meminit Cicero lib. de Divin. I.

SOLON *Salaminius.*

1. CUM Piſiſtratus occuparet Rempublicam, reſque videretur ad manifeſtam ſpectare tyrannidem, neque quiſquam auderet illius conatibus obſiſtere, ipſe productis armis & ante ædes poſitis, cœpit inclama-

a. *Sapienter.* b *Felicitas vera.* c *Amicitia.* d *Amici cultus.* e *Arcana nulli committenda.* f *Pietas in parentes.* g *Prudentia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

re cives. At ubi Piſiſtratus ad illum mitteret qui percunctarentur, qua re fretus hoc auderet: *a Senectute*, inquit. Alios ſenectus reddit formidoloſiores, illi conciliavit audaciam, quod parum vitæ ſupereſſet, etiamſi nullus occideret. Ita Plutarchus in commentario, an ſeni ſit gerenda Reſpublica. Diogenes Laërtius rem aliquanto fuſius narrat.

2. POSTQUAM vidit rerum ſummam eſſe penes Piſiſtratum, arma depoſuit ante curiam, dicens: *b O patria tibi & dictis & factis ſum opitulatus.* Hoc pacto teſtatus ſibi non defuiſſe voluntatem conſulendi Reipublicæ, in Ægyptum navigavit.

3. A CROESO interrogatus an quem vidiſſet ipſo beatiorem, Telum nominavit Athenienſem, privatum hominem, ſed qui relictis liberis ac nepotibus bene inſtitutis feliciter obiiſſet diem. Interrogatus dein cui poſt illum tribueret felicitatis elogium. Cleobin & Bitum Argivos fratres nominavit, qui cum ſumma pietatis laude defuncti fuerant. Indignatus Rex, nullo igitur loco me ponis? *c Ego*, inquit Solon, *facile confiteor te Regem opibus & imperio florentem: beatum non appellarim, prius quam feliciter hanc vitam abſolveris.* Refert Herodotus in primo.

4. PRÆMIA decreta his qui in Olympiis aut Nemeis viciſſent contraxit, *d* eaque majora decrevit iis qui in bello pro patria fortiter occubuiſſent: dicens illos & dum exercentur, magnis impendiis exerceri: & ſi vicerint, magis adverſus patriam quam adverſus hoſtes coronari: & cum ſenuerint, ad nihil utiles evadere, haud aliter quam detrita pallia, ut qui nec bello ſint utiles, nec gerendæ Reipublicæ accommodi.

5. HUIC attribuunt & illud longe celebratiſſimum, *e* leges aranearum telis eſſe ſimiles: quanquam idem, & aliis adſcribitur, nominatim Anacharſidi.

6. ILLUD argutiſſime dixit, *f* tyrannorum amicos calculis ſupputatoriis eſſe ſimillimos: qui ut arbitrio ſup-

a. *Senectus audax.* b. *Pietas in patriam.* c. *Ante mortem nemo beatus.* d. *Sumptus inutiles.* e. *Leges.* f. *Amicitia Principum.*

ſupputantis ponuntur, interdum valent multa millia, interdum minimum, interdum nihil.

7. ROGATUS quamobrem nullam legem tuliſſet in parricidas: *a Non exſpectabam*, inquit, *hoc ſcelus unquam in hac civitate poſſe committi*. Quod illa immania non exiſtant, niſi ubi luxus regnat, nec ulla eſt legum reverentia. Refert hoc M. Tullius in oratione pro Sext. Roſcio Amerino.

8. INTERROGATUS qui fieri poſſet, ut quam minimum injuriarum exiſteret inter homines. *b Si*, inquit, *qui injuria affecti non ſunt, æque doleant atque hi qui affecti ſunt*. Quiſquis enim violat leges, non unum civem lædit, ſed totam Rempublicam quod quidem in ipſo eſt. At nunc dum aliis læſis aut quieſcimus, aut gaudemus etiam, impunitas improborum in audaciam plurimos invitat.

9. DICEBAT opulentiam eſſe matrem ſaturitatis, ſaturitatem ferociæ ac violentiæ. Divitias comitatur luxus, luxus exit in tyrannidem, dum fœnum migrat in cornua.

PITTACUS *Mitylenæus*.

1. HUIC tribuitur illud decantatiſſimum: *c Dimidium plus toto*, de quo nobis ſatis dictum eſt in Chiliadibus.

2. DE eodem memorant exemplum clementiæ vix credibile. Tyrrheum Pittaci filium Cumis in tonſtrina ſedentem faber quidam ærarius impacta ſecuri occidit. Cumani homicidam vinctum miſerunt ad Pittacum ut de eo ſupplicium ſumeret. At ille cognita cauſa dimiſit hominem dicens: *d Ignoſcentiam eſſe potiorem pœnitentia*. Sentiens utilius eſſe condonare, quam meminiſſe injuriæ & ulciſci. Sunt qui referant homicidam ab Alcæo fuiſſe dimiſſum cum elogio. *Melius eſt ignoſcere quam punire*.

3. LEGEM tulerat, ut qui per temulentiam ſceleris aliquid commiſiſſent. *e* duplo plecterentur. Soles

a *Graviter*. b Συμπάθεια. c *Modus*. d *Clementer*. e *Ebrietas*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

let enim vulgus hominum, ebrietatis obtentu crimen extenuare. Id eo factum ferunt, quod inſula vino abundaret.

4. CROESO percunctanti quod eſſet maximum Imperium, inquit, ποικίλα ξύλα, id eſt, *varii ligni*, a leges innuens. Nam olim in tabulis ligneis leges inſcribebantur. Porro ubi ſumma eſt legum auctoritas, ibi eſt minimum tyrannidis.

5. PROBABAT victorias citra ſanguinem partas: b nam magno civium cruore emptas, hoc eſt, Cadmeas, ut vocant, non exiſtimabat eſſe victorias.

6. HUJUS eſt illud πολυθρύλλητον: c *Æqualem ducito:* cum ipſe domi haberet opulentiorem, ac proinde moroſam & imperioſam. Id latius explicuimus in Chiliadibus.

BIAS *Prienæus.*

1. CUM ingenio ſuo patriam ſuam obſidione liberaſſet, Rex Alyattes intellecta viri prudentia protinus eum ad ſe accerſivit. At is reſpondit: d Ἐγὼ Ἀλυάττην κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν: id eſt: *Ego Aliatten jubeo cepas edere.* Quod perinde eſt ac ſi dixiſſet, jubeo illum plorare: extremum Regis contemptum profeſſus. Attigimus & hoc in Chiliadibus.

2. EVENIT ut cum ſceleroſis quibuſdam & impiis navi veheretur, cui cum ob exortam tempeſtatem periclitarentur, Deorum opem implorabant. Tum Bias. e *Silete*, inquit: *Ne vos heic illi navigare ſentiant.* Deus impiorum precibus irritatur magis ad vindictam, quam ad opitulandum flectitur.

3. IMPIO cuidam ſciſcitanti quid eſſet pietas, nihil reſpondit. Roganti cur ſileret: f *Quoniam*, inquit, *percunctaris de rebus nihil ad te pertinentibus.*

4. INTERROGATUS quod eſſet animal omnium maxime noxium? g *Si de feris*, inquit, *percunctaris, Tyrannus: ſi de mitibus, adulator.*

5. HÆC de ſeptem Sapientum dictis arbitror eſſe ſatis,

a *Legum auctoritas.* b *Victoria incruenta.* c *Conjugium par.* d *Salſe.* e *Libere.* f *Salſe.* g *Adulatio.*

ſatis, vel quia ſunt omnibus obvia, vel quia magna ex parte ſunt fabuloſa, vel quia pleraque ſunt ejus generis, ut à quovis dici poſſint. Quid enim habet Cleobulus, cur inter ſapientes numerari debeat?

ANTISTHENES *Athenienſis.*

1. ANTISTHENES ridere ſolet Athenienſes ſubinde gloriantes quod eſſent autochthones, hoc eſt, *a* indigenæ, eo quod non aliunde eo commigraſſent, nec patriam ſedem mutaſſent unquam: dicens hoc laudis illis eſſe cum teſtudinibus cochleiſque commune. Nam & hæc animantia nunquam mutant domicilium in quo naſcuntur.

2. DISCIPULOS ſuos admonere ſolet, *b* ut ſibi eſſent Socratis condiſcipuli: declarans quam eſſet alienus ab inani gloria.

3. VOLUPTATEM in tantum execrabatur, *c* ut diceret, ſe malle inſanire quam voluptate affici, *μανείην ἢ ἡσθείην*, id eſt, *inſaniam potius quam delecter.* Inſaniam aufert medicus: voluptas cum æque mentem eripiat homini, vix ſanabile malum eſt.

4. CUM his mulieribus habendam conſuetudinem dixit, quæ beneficium beneficio penſent, *αἳ χάριν εἴσονται*, id eſt, *d quæ gratiam habituræ ſint:* ſentiens abſtinendum ab his quæ pretio vendunt inhoneſtam voluptatem, nec pariunt nec amant mutuum: aut à valetudinariis, deformibus ac male moratis, quæ gignunt fœtus pœnitendos.

5. CUM adoleſcens quidam Ponticus genere, ſe in numerum diſcipulorum illius recipi cuperet, patri quærenti quibus rebus eſſet opus: *e Libro*, inquit, *novo, ſtylo novo, novaque tabella:* ſignificans animum à vitiis vacuum, ſtudium vigil, & memoriam fidelem. Solent autem adoleſcentes voluptatibus ac deliciis occupatam mentem ad præceptorem adferre, quæ res fere in cauſa eſt ut minus proficiant; At philoſophia totum animum ſibi poſtulat.

a *Salſe.* b *Modeſte.* c *Temperate.* d *Matrimonium.* e *Docilitas.*

6. Adolescenti conſulenti cujuſmodi uxorem ducere expediret: *a Si formoſam duxeris*, inquit, *habebis communem: ſin deformem, habebis pœnam.* Jucundius id eloquens Græce, quibus quod ad voces attinet, minimum intereſt inter κοινὴν & ποινὴν: quod ad rem attinet, plurimum. Suadebat itaque media ſtataque ut vocant forma ducendam, quæ nec faſtidium viro moveret ob deformitatem, nec ob inſignem formam peteretur ab adulteris. A. Gellius hoc dictum Bianti tribuit.

7. Cum accepiſſet Platonem de ipſo male loqui, nihil commotus: *b Regium eſt*, inquit, *cum feceris bene, audire male.* Quanquam hoc idem aliis adſcribitur. Excelſi animi eſt, ingratitudine hominum non deterreri à ſtudio bene merendi de omnibus.

8. Cum Orphicis myſteriis initiaretur, ac ſacerdos diceret illum bonis plurimis fruiturum apud inferos poſt hanc vitam: *c Cur*, inquit, *ergo tu non abrumpis vitam?* Significans non initiatis paratam eſſe beatam vitam à rogo, ſed his qui pie ſancteque vixerint. Et hoc, aut ſimillimum huic, aliis tribuitur.

9. Cuidam opprobranti quod eſſet hybrida, hoc eſt, non è duobus ingenuis natus, ſed ex patre Athenienſi, matre Phrygia: *d Nec è duobus*, inquit, *luctatoribus natus & tamen luctator ſum:* Sentiens non tam referre, unde natus ſis, ſed qui ſis. Is vere liber eſt, quem Philoſophia liberum facit: & is vere Græcus eſt, quæ Græcorum diſciplinis inſtitutus eſt.

10. Interrogatus cur paucos haberet diſcipulos: *e Quoniam depello illos*, inquit, *virga argentea.* Sentiens ideo paucos venire, quod magna mercede doceret. Vulgus autem pluris facit pecuniam quam ſapientiam.

11. Rogatus quamobrem ſeverus eſſet objurgator erga diſcipulos: *f Et medici*, inquit, *erga ægrotos:* Significans ſe in vitia ſævire, non in homines, nec vitia ſanari blandiendo.

12. Con-

a *Conjugium.* b *Generoſe.* c *Initiatio.* d *Genus.* e *Salſe.* f *Severitas.*

12. CONSPICATUS aliquando mœchum fugientem: inſequentibus qui illum comprehenderent: a *Infelix*, inquit, *quantum periculum unico obolo vitare poteras:* Sentiens ſcorti congreſſu libidinem ſedari potuiſſe, cum nunc de vita periclitaretur.

13. AJEBAT ſi ad alterutrum adigeret neceſſitas, ſatius eſſe in corvos incidere, quam in adulatores, b *εἰς κόρακας ἢ εἰς κόλακας.* Nam corvi non comedunt, niſi mortuos, adulator etiam vivos devorat. Et hoc alteri tribuitur.

14. ROGATUS quid eſſet mortalibus beatiſſimum: c *Felicem*, inquit, *mori.* Hæc ſententia conſentit cum illa Solonis. *Qui feliciter abſolvit vitam, huic nihil ſiniſtri poteſt accidere, quod felicitatem ægritudine aliqua contaminet. At quibus res ſunt ſecundæ, ii nihil magis optant, quam diuturnam vitam.*

15. AMICO cuidam deploranti, quod commentarios ſuos perdidiſſet: d *Oportuit*, inquit, *iſta animo potius quam chartis inſcribere.* Librorum fiducia frequenter in cauſa eſt, ut minus exerceamus memoriam. In tuto eſt, quod animo impreſſum eſt. Licet enim circumferre, & ſemper in promptu eſt.

16. DICERE ſolitus eſt: e *Non aliter ac ferrum abſumitur rubigine, ita invidos ſuo ipſorum vitio contabeſcere.* Ferrum enim, etiamſi nemo lædat, ex ſe gignit unde corrumpatur.

17. VULGUS hominum è ſtructuris, ſtatuis, tropæis, ac libris ſibi promittit immortalitatem. Antiſthenes iis qui appeterent f immortalitatem, unicam viam oſtendit, ut juſte pieque viverent.

18. ROGATUS quæ res portenderet civitatibus exitium: g *Cum in his*, inquit, *nullum eſſe poteſt bonorum ac malorum diſcrimen.* Sentiens eam Rempublicam non poſſe conſiſtere, ubi nec eſſet honos virtuti, nec pœna ſceleroſis. Hoc apud Homerum ſtomachatur Achilles: ἐν δ᾽ ἰῇ τιμῇ.

19. CUM illi diceretur, quod à quibuſdam impro-

a *Adulterium.* b *Adulatio.* c *Felicitas vera.* d *Memoria.* e *Invidia.* f *Immortalitas nominis.* g *Honos virtuti.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

probis laudatus eſſet: *a Vereor*, inquit, *ne quid imprudens fecerim mali.* Sentiens à talibus neminem laudari niſi ob malefacta.

20. FRATRUM inter ſe *b* concordiam dixit quovis muro firmius munimentum. Id dictum & ad civium concordiam accommodari poteſt.

21. ADMONEBAT ea eſſe paranda viatica, *c* quæ ſimul cum naufrago enatarent. Sentiens bonas artes ubique eſſe in pretio, nec poſſe à fortuna eripi. Idem adſcribitur Ariſtippo.

22. OPPROBRANTI quod interdum cum improbis haberet conſuetudinem: *d Et medici*, inquit, *cum ægrotis verſantur, nec tamen ægrotant ipſi.* Sentiens Philoſophum ideo verſari cum improbis, ut eos reddat meliores.

23. ABSURDUM eſſe dicebat, triticum repurgari à lolio, *e* bellum ab inutili milite, & à Republica non ſecernere invidos. Significans invidos tam eſſe inutiles civitati, quam lolium eſt tritico, & ignavus bello.

24. ROGATUS quid emolumenti cepiſſet ex Philoſophia; *f Vt mecum*, inquit, *loqui ſive vivere poſſim.* Doctus etiamſi ſolus ſit, non ſentit tædium ſolitudinis, ſed multa præclara ſuo cum animo verſans, quaſi ſecum loquitur: indoctis moleſtiſſima eſt ſolitudo, atque etiam inutilis.

25. CUM in convivio quidam diceret, Cane tibiis: *g Tu mihi eas infla*, inquit. Non recuſavit obſequium, ſi ille viciſſim obſequeretur. Sed interim indicavit non eſſe philoſopho decorum tibiis canere.

26. CUM Diogenes ab ipſo peteret tunicam, *h* juſſit ut duplicaret pallium, ſic eum tunicæ ſpeciem præbiturum: admonens oportere pauciſſimis eſſe contentum.

27. ROGATUS quæ diſciplina cum primis eſſet neceſſaria: *i Malá*, inquit, *dediſcere.* Id enim non modo primum eſt, verum etiam difficillimum.

28. QUI

a *Laus à laudatis.* b *Concordia.* c *Bona animi.* d *Solerter.* e *Graviter.* f *Solitudo.* g *Indecora.* h *Frugalitas.* i *Dediſcere.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

28. QUI nos maledictis inceſſerent, *a* eos magis tolerandos dicebat quam qui nos lapidibus impeterent. Verba enim non lædunt, ſi quis contemnat. Vide vero num forte hic ſit ſenſus, tolerantiores eſſe qui convitia patienter ferrent, quam ſi quis lapidibus impetitus ferat. Quorundam enim dicta gravius ſauciant quam lapides. Quod ſi indecorum eſſet gravi viro lapidibus repetere à quo petitus fuerat, æque indecorum ſit in convitiantem regerere convitia.

29. INVISENS Platonem adverſa valetudine laborantem, vidit pelvim in quam vomuerat: *Bilem*, inquit, *Platonis video, faſtum non video.* Solet enim, quemadmodum Diogenes, Platonis arrogantiam notare. Itaque cum in pompa quadam equeſtri, quidam equus crebro hinnitu ferociaque ſpiritus excelſos teſtaretur, eoque vehementer à Platone laudaretur, verſus ad Platonem: *b Videris*, inquit, *& tu bonus equus futurus.*

30. ADMONUIT Athenienſes, ut aſinos æque atque equos deligerent ad agriculturam. Cum illi dicerent hoc animal eſſe alienum ab aratione: *c Quid refert*, inquit, *cum in veſtra Republica Duces ſint qui nunquam dedicerunt adminiſtrandi rationem, ſed hoc ſatis eſt, quod à vobis delecti ſunt?* Sentiens multo abſurdius eſſe, ei commendare Rempublicam qui gubernandi artem non tenet, quam ſi aſinum pro equo adhibeas aratro.

31. CUIDAM dicenti. Plerique te laudant: *d At quid*, inquit, *mali feci?* Significans quæ recta ſunt ſemper pauciſſimis placuiſſe.

32. ROGATUS à quodam quid faciendum ſuaderet, ut probus vir & honeſtus evaderet: *e Si mala*, inquit, *quæ tibi adſunt, ab his qui noverunt didiceris eſſe fugienda.* Senſit, virtutis caput eſſe, caruiſſe vitiis. Id non à quolibet diſcendum: ſed ab his dumtaxat, qui norunt quæ ſint vera mala, quæ vera bona.

33. QUODAM prædicante delicias: *f Hoſtium*, inquit, *filiis contingat in deliciis vivere:* ut rem peſtilentem,

a *Moderatio.* b *Faſtus.* c *Electio Magiſtratuum.* d *Vulgi judicia.* e *Dediſcere mala.* f *Deliciæ.*

tem, deteſtans, quod plerique pro ſummo bono amplectuntur.

34. QUIDAM adoleſcens curarat ſeſe ex ære ſculpendum, & ad eam imaginem ſeſe conformabat. Huic Antiſthenes: *a Si æs poſſet vocem edere, qua de re potiſſimum gloriaretur?* De pulchritudine, inquit adoleſcens. *Non igitur*, inquit, *erubeſcis, qui cum in animo gloriaris?* Significans magis gloriandum de bonis animi, quam de forma, quam haberet cum ſtatua communem.

35. ADOLESCENTES quoſdam Ponticos, *b* qui videndi Socratis gratia ſe contulerant Athenas, duxit ad Anyti domum, dicens, illum Socrate multo ſapientiorem, ut qui Socratem accuſaſſet. Hoc dicto renovatum eſt civibus extincti Socratis deſiderium & Anytum expulerunt.

36. ADOLESCENS quidam Ponticus *c* pollicebatur ſe rationem Antiſthenis habiturum, ſi navis ipſius quæ ſalſamenta vehebat, appuliſſet. Antiſthenes accepto novo vaſe, una cum adoleſcente ibat ad mulierem quæ vendebat farinam, & impleto vaſe cœpit onuſtus diſcedere. Mulieri vero poſcenti farinæ pretium, commonſtrato adoleſcente. *Hic*, inquit, *dabit, ſi navis cum ſalſamentis appulerit.* Significans inanes eſſe in diem pollicitationes, cum farina quotidie ſit præſenti pecunia emenda.

37. CUM Antiſthenes ipſe ſalſamenta per forum geſtaret, id quibuſdam admirantibus, quod Philoſophus officio tam ſordido fungeretur. Idque in publico, ac non potius ſervo delegaſſet. *d Qui*, inquit, *admiramini, hæc mihi porto, non aliis.* Sentiens nullum eſſe ſordidum obſequium quod ſibi quis impenderet: dein non eſſe indecorum, eum portare ſalſamenta, qui ſalſamentis veſceretur.

38. CUIDAM objicienti quod Antiſtheni mater eſſet Phrygia: *e Et Deorum*, inquit, *mater.* Ridiculum arbitrans, cuiquam probro dari patriam, cum in damnatiſſimis regionibus, interdum naſcantur feliciſſima ingenia.

39. DI-

a *Forma.* b *Solerter.* c *Pollicitatio.* d *Argute.* e *Solerter.*

39. DICERE ſolet, hoſtibus à Diis omnia optanda eſſe bona, *a* excepta fortitudine: quod illa omnia aliquando futura ſint eorum, qui fortitudine præcellerent, non eorum qui poſſiderent, quod ob ignaviam ea tueri non poſſint. Senſit fruſtra parari bona, ſi quæ paravit, tueri neſciat.

40. SI quam vidiſſet mulierem egregie cultam, adibat ædes illius, *b* jubebatque virum proferre arma & equum: quæ ſi placuiſſent, patiebatur mulierem indulgere deliciis, quod eſſet qui defenderet: ſin minus, ſuadebat ut eum ornatum deponeret, ne præda fieret aliis.

41. ANTISTHENEM quoniam multa conſcripſit volumina, Timon appellare ſolet, παντοφυῆ φλέδωνα, id eſt, *c ingenioſum nugatorem.* Non tamen dixit εὐφυῆ ſed παντοφυῆ, quod ingenio ad quidvis verſatili varia tractaret argumenta, & in his quædam parum digna Philoſopho.

42. HUJUS placita non indigna ſunt quæ commemorentur, dicebat, τὴν ἀρετὴν εἶναι διδακτήν, id eſt, *d virtutem diſci poſſe.* Adverſus eos qui putant naſci cum homine, aut naturæ affectus, ſtudio vinci non poſſe.

43. Τοὺς αὐτοὺς εὐγενεῖς εἶναι καὶ ἐναρέτους: *e Qui virtute præditi ſunt eoſdem & nobiles eſſe.* Habent enim id, unde vera naſcitur nobilitas. Adverſus eos, qui majorum imaginibus, aut divitiis metiuntur nobilitatem.

44. VIRTUTEM ſibi ſufficere ad felicitatem, *f* nec ulla re opus habere niſi robore Socratico. Socrates ad omnium rerum patientiam obduruerat. Imbecillitas corporis impedit frequenter virtutis uſum.

45. VIRTUTEM eſſe rem operum, non autem plurimis verbis multiſque diſciplinis egere. Adverſus eos qui juris ac Theologiæ pietatiſque profeſſionem ſtudio reddunt difficillimam ac prolixam, perque vitam omnem nihil aliud quam de virtute diſputant. Notat hoc Horatius. *g Virtutem verba putas, ut lucum ligna.*

46. SA-

a *Fortitudo.* b *Fortitudo.* c *Loquacitas.* d *Studium.* e *Nobilitas.* f *Tolerantia.* g *Virtus in actione.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

46. Sapientem ſibi ſufficere, *a* eo quod omnia quæ ſunt aliorum, ſunt & hujus qui cum omnibus habet amicitiam, & amicitia facit omnia communia.

47. Ἀδοξίαν εἶναι ἀγαθὸν ἴσον τῷ πόνῳ, id eſt, *b Obſcuritatem eſſe bonum par labori.* Adverſus illud Epicuri λάθε βιώσας. Multi ſtudent ignoti eſſe quo vivant in otio. At ignobilitas quoniam patet quorumlibet contemptui, non minus adfert negotiorum quam famæ claritas, quanquam & hoc grave eſt onus.

48. Negat ſapientem vivere juxta leges ab hominibus inſtitutas, *c* ſed juxta normam virtutis: Sentiens non ideo quid faciendum aut vitandum, quia leges jubent aut vetant: ſed quia ipſa ratio dictat, hoc eſſe honeſtum, illud turpe. Leges non omnia præſcribunt, ac virtutis regula docet ubique quid ſit honeſtum, quid turpe. Coacta virtus, virtus non eſt.

49. Quidam cenſebant ſapienti non eſſe ducendam uxorem, ipſe contra cenſebat eſſe ducendam, *d* at non voluptatis, ſed liberorum gratia, debetur hoc naturæ & patriæ. Sed cum optima indole præditis congredietur, ut ex bonis naſcantur boni. Quin & amabit uxorem, non vulgari more, ſed judicio: is enim vere & conſtanter amat, qui judicio amat. At ſapiens optime dijudicat, quæ ſint amore dignæ: adverſus eos qui uxores ſe jactant habere pro matulis.

50. Sapienti nihil eſſe novum aut ſubitum, *e* eo quod quidquid homini poteſt accidere, ſit jam præmeditatus, ut nunquam dicat. Non putaram.

51. Ἀξιέραστος ὁ ἀγαθὸς, id eſt: *f Dignus amari quiſquis bonus eſt.* Non eſt verus aut ſincerus amor, niſi quem conciliat virtus.

52. Ajebat homines virtute præditos eos ſibi parare propugnatores, *g* qui & fortes ſint & juſti. Nolunt enim defendi ſi quid injuſti admittant. Improbi contra fortes defenſores quærunt, juſtos nolunt.

53. Ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι ἀρετήν, id eſt: *h Virtutem*

a *Sapiens.* b *Otium.* c *Virtus legibus non eget.* d *Conjugium.* e *Providentia.* f *Amor.* g *Juſti.* h *Armata virtus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

tutem eſſe armaturam, quæ detrahi non poſſit. Nam enſis & clypeus excutiuntur, ſapiens nunquam non armatus eſt, eoque vinci non poteſt.

54. DICEBAT eſſe ſatius cum paucis bonis pugnare adverſus omnes malos, quam cum multis malis adverſus *a* paucos bonos. Vel quia in bello non tam multitudo, quam virtus militum ac Ducum parit victoriam: vel quia præſtat eſſe de numero bonorum, qui ubique pauci ſunt, quam de grege malorum, quorum ubique plena ſunt omnia.

55. OBSERVANDOS *b* eſſe hoſtes, quod hi primi omnium ſentiant ſi quid delinquas. In hoc igitur utiliores ſunt nobis quam amici, ut errata noſtra cognoſcamus, & cognita corrigamus.

56. VIRUM juſtum pluris faciendum *c* quam cognatum. Arctiora enim ſunt vincula virtutis, quam ſanguinis. Et omnis bonus bono proximo cognatus eſt propter animorum ſimilitudinem.

57. VIRI ac mulieris eandem eſſe virtutem. Idem ſenſit Socrates, *d* ſexum muliebrem non minus eſſe docilem ad omnia virtutis munia, quam virilem, ſi pariter inſtituatur. At vulgus ſexum incuſat quaſi ad virtutem indocilem.

58. HONESTA ſive *e* pulchra eſſe quæ bona ſunt, turpia quæ mala, Stoicum eſt dogma: nihil expetendum præter virtutem, nihil fugiendum præter vitium: cum vulgo ingens probrum ſit paupertas, magna gloria divitiis per fas nefaſque partis abundare. Nec minus in cæteris præpoſtera ſunt judicia vulgi.

59. OMNIA mala habenda pro peregrinis. Vulgus hominum ea tantum probat quibus aſſuevit: ab exoticis abhorret, *f* non quia per ſe mala ſint, ſed quia peregrina. At ſapienti nihil peregrinum eſſe debet, niſi quod cum vitio conjunctum, neque enim ideo temulentia deteſtanda, quod alicubi non ſit in uſu, ſed quod per ſe turpis. Nunc ex uſu regionum de rebus judicat populus.

60. Tu-

a *Paucitas bonorum.* b *Utilitas ab hoſte.* c *Cognatio virtutis.* d *Sexus.* e *Vere pulchra.* f *Conſuetudo.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

60. TUTISSIMUM eſſe murum *a* prudentiam, quod is nec collabitur, nec proditur. Nulla mœnia tam ſunt munita, quin machinis, aut ſuffoſſionibus, aut, ut nihil horum, proditione capiantur. Sapientis decreta ſunt inexpugnabilia.

61. CUM in theatro populus Athenienſium tumultuaretur ob verſiculum recitatum:

b Τί δ' αἰσχρὸν, εἰμὴ τοῖσι χρωμένοις δοκῇ.

Id eſt:

Quic turpe ni videatur hoc utentibus.

Subjecit alterum:

Αἰσχρὸν τόγ' αἰσχρὸν, κἂν δοκῇ κἂν μὴ δοκῇ.

Id eſt:

Quod turpe, turpe eſt, ſive credas, ſive non.

Eleganter correxit inutilem ſententiam. Refert Plutarchus.

62. QUIBUSDAM admirantibus Iſmeniam, quod eſſet inſignis tibicen: *c* Nequam, inquit, *hominem eſſe oportet, nam ſi bonæ frugis eſſet, non eſſet egregius tibicen.* Judicabat eos non poſſe bonos viros evadere, qui tantum operæ Dionyſiacis artibus impendiſſent.

ANACHARSIS *Scytha.*

1. HERMIPPUS ſcribit illum mox ut Athenas venerat adiſſe Solonis ædes: *d* Percunctanti famulo, quis & unde: juſſiſſe, renuntiaret adeſſe Anacharſidem qui & Solonem videre, & ſi fieri poſſet, etiam hoſpes fieri cuperet. Solon per puerum reſpondit, in patria ſolere fieri hoſpites: ſignificans inter Græcos & Scythas non eſſe jus hoſpitii. Ad hæc verba, quibus abigebatur Anacharſis perinde quaſi juſſus eſſet introire, ingreſſus eſt ad Solonem, dicens ſe jam eſſe in patria, & æquum eſſe ut hoſpitio jungerentur. Hujus reſponſi dexteritate delectatus Solon, lubens recepit hominem ad intimam familiaritatem, ex primo ſtatim ſermone deprehendens animum philoſophicum, qui judicaret eſſe patriam,

a *Virtus tuta.* b *Virtus per ſe honeſta.* c *Tibicen vir improbus.* d *Ingenue.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

triam, ubicunque bene eſt homini, Cives enim mundi ſumus omnes.

2. REVERSUS *a* in patriam, conatus eſt ad Græcorum inſtituta novare Scytharum leges. Eam ob cauſam à fratre in venatu ſagitta percuſſus eſt. Moriens dixit, ſe ob eruditionem incolumem à Græcia dimiſſum, per invidiam in patria perire. Græca ſonent jucundius, διὰ τὸν λόγον, διὰ τὸν φθόνον.

3. DICEBAT vitem ferre tres botros, *b* primum voluptatis, alterum ebrietatis, tertium moleſtiæ. Sentiens parcum vini uſum eſſe jucundum, quia ſedat ſitim: largiorem gignere temulentiam: largiſſimum parere rixas, cædes ac morbos. Simile huic quod alibi dictum eſt: Primum crateram pertinere ad ſitim, alteram ad voluptatem, tertiam ad ebrietatem, quartam ad inſaniam. Dictum erit jucundius, ſi cogites in Scythia non eſſe vites.

4. ADMIRABATUR, qui conveniret, ut artifices apud Græcos certarent, *c* ſed de his judicarent artis expertes. Sentiens de artifice neminem recte judicare, niſi artificem. In theatro certabant hiſtriones, mimi, cantores & ſophiſtæ, recitabant poëtæ: quorum artes cum populus neſciret, tamen aliis applaudebant, alios explodebant.

5. ROGATUS qua ratione quis effugeret ne fieret vinolentus. *d Si ſemper*, inquit, *præ oculis habeat ebriorum indecores mores.* Nihil enim ſimilius inſano quam ebrius. At ebrius exiſtimat ſe decere omnia. In aliis ſpectandum quam fœda res ſit temulentia.

6. AJEBAT ſe demirari qui conveniret ut Græci, qui legibus ſuis violentiam & injuriam puniunt, *e* athletas ob hoc ipſum honorarent, quod ſe mutuo percuterent. Salſe damnans crudelem populi voluptatem, ac in moribus inconſtantiam. Quod enim injuſtum eſt, ſemper injuſtum eſt. Quanquam heu nimium Ethnicarum reliquiarum adhuc reſidet in moribus Chriſtianorum, tamen illis prodigioſis voluptatibus gla-

a *Patria pernicioſa.* b *Vini parcus uſus.* c *Vulgi judicia.* d *Ex aliis exemplum.* e *Salſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

gladiatorum, pugilum & athletarum deliciis liberati ſumus per Chriſtum.

7. CUM rogaſſet quendam quanta eſſet ſpiſſitudo tabularum nauticarum, iſque reſpondiſſet, quatuor digitorum, *a* *Tantillum*, inquit, *abſunt à morte qui navigant.* Notavit negotiatorum avaritiam, qui lucri gratia ſemet in manifeſtum vitæ diſcrimen conjiciunt. Scythæ neſciunt nautica commercia, ſed paſcuis ac venatu vivunt.

8. OLEUM dicebat eſſe venenum inſaniam gignens, *b* eo quod athletas videret unctos in ſe invicem inſanire. Nec olei uſum, ut arbitror, noverant Scythæ, ut quod nec apud illos proveniret, nec aliunde importaretur, Athletæ non pugnant niſi uncti: putant enim corpus fieri robuſtius: at Scytha ſimulabat ſe credere, illis oleum eſſe cauſſam inſaniæ.

9. AJEBAT ſe mirari, qui fieret, ut Athenienſes qui prohiberent mentiri, *c* tamen in cauponum tabernis palam mentirentur. Qui vendunt merces emuntque lucri cauſa, fallunt quemcunque poſſunt, quaſi quod privatim eſſet turpe, fiat honeſtum ſi publice facias in foro. At in contractibus maxime fugiendum erat mendacium. Sed tum maxime mentiuntur homines, cum maxime negant ſe mentiri. Apud Athenienſes lex erat quæ jubebat ἐν ἀγορᾷ ἀψευδεῖν.

10. ADMIRABATUR & illud, *d* quod Græci initio convivii cyathis puſiliis uterentur, ſaturi majoribus: Sentiens potum non in illud adhibendum niſi ad ſedandam ſitim. Abſurdum igitur eſſe, tum plus bibere, cum jam ſitis eſſet ſedata.

11. STATUIS atque imaginibus illius inſcribebatur, γλώσσης, γαστρὸς, αἰδοίων κρατεῖν, id eſt, *e* *linguæ, ventri, pudendis temperandum.* Quod maximorum malorum cauſa ſit lingua effrenis, & luxu nihil turpius, libido pecudem ex homine reddat.

12. INTERROGATUS num in Scythia eſſent tibiæ,

a *Navigatio.* b *Athletæ inſani.* c *Mendacium in contractibus.* d *Mos præpoſterus.* e *Continentia.*

tibiæ, reſpondit *a* ne vites quidem: Significans ſaltationes, reliquaſque ejus generis voluptates è vinolentia naſci alique.

13. PERCUNCTANTI quæ naves eſſent tutiſſimæ, *b Quæ*, inquit, *in ſiccum protractæ ſunt*. Solent enim olim naves iis menſibus quibus mare navigabile non eſt, machinis quibuſdam in ſiccum protrahi. Anacharſis ſenſit omnem navigationem eſſe periculoſam. At ille de genere navigii percunctabatur. Sunt enim Liburnicæ, onerariæ, actuariæque naves, aliæque diverſi generis, in quibus alia eſt alia adverſus tempeſtatem inſtructior.

14. AJEBAT ſe nihil admirabilius vidiſſe apud Græcos, *c* quam quod fumum in montibus relinquerent, ligna in civitatem conveherent. Senſit opinor de acapnis, quæ ita ſiccantur vel ſole vel igni in montibus, ut poſtea ardeant abſque fumo.

15. ROGANTI utrum arbitraretur plures eſſe mortuos an vivos, *d Navigantes*, inquit, *in utro numero ponis?* Dubitans an hi eſſent inter vivos habendi, qui vitam undarum ac ventorum arbitrio commiſiſſent.

16. EXPROBRANTI cuidam Attico quod natus eſſet in Scythia, *e Mihi*, inquit, *probro eſt patria, tu patria*. Egregie inculpatus eſt cui nihil poteſt objici præter patriam. At quemadmodum laudi eſt, apud barbaros natum Græcorum diſciplinas ſcire: ita turpe eſt apud Græcos natum ad barbaros mores degeneraſſe.

17. INTERROGATUS quid eſſet in homine peſſimum, & quid optimum, reſpondit, *f Lingua*. Sentiens idem membrum plurimam adferre utilitatem, ſi recta ratione gubernetur: peſtilentiſſimum eſſe, ſi ſecus.

18. DICERE ſolet, *g* præſtare unicum habere amicum multi pretii, quam multos nullius pretii. Græca ſonant jucundius, *ἕνα φίλον ἔχειν πολλȣ̃ ἄξιον ȣ̓ πολλȣ̀ς μηδενὸς ἀξίȣς.*

19. AJEBAT *h* forum eſſe locum mutuis homi-

a *Vinolentia.* b *Navigatio. Hoc idem ante tribuitur Stratonico.* c *ἄκαπνα.* d *Navigatio.* e *Acriter.* f *Lingua.* g *Amicus inſignis.* h *Forum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

num fraudibus ac rapinis deſtinatum: notans mores vendentium per fas nefaſque lucra venantium.

20. Ab adoleſcente in convivio pulſatus, *a Adoleſcens*, inquit, *ſi nunc vinum non fers, ubi ſenueris aquam feres.* Moderationis erat, quod adoleſcentis proterviam vino imputavit. Qui vero bibunt intemperantius vinum, ea præſertim ætate cui magis convenit aqua, ii frequenter ſenes ob inopiam coguntur aquam bibere, aut ὑδροφορεῖν, cum ei ætati neceſſarius ſit vini uſus.

21. Cuidam objicienti quod eſſet barbarus, *b Anacharſis*, inquit, *barbarus eſt apud Athenienſes, ſed viciſſim Athenienſes barbari ſunt apud Scythas.* Græci, ſed in primis Attici, quoniam apud ipſos florebant diſciplinæ liberales ac leges politicæ, reliquas nationes contumeliæ cauſa nominabant barbaras, cum barbarum dicatur quidquid eſt peregrinum atque inuſitatum. Nunc cum Græcia nihil ſit barbarius, hæc philautia demigravit ad quoſdam Italos quibus omnes aliæ nationes barbaræ ſunt.

22. Huic illud quoque tribuitur multo vulgatiſſimum: *c* Leges aranearum telis eſſe ſimiles, in quibus infirmiora animalia hærerent, valentiora perrumperent, ita leges humiles ac tenues conſtringunt, à potentibus impune violantur. Meminit Valerius.

23. Quidam in convivio videns uxorem Anacharſidis, Uxorem, inquit, deformem duxiſti Anacharſi. Hîc Anacharſis, *Prorſus ita mihi videtur*, inquit, *ſed heus puer infunde mihi meratius, ut eam reddam formoſam:* indicans vinum adimere homini rectum judicium. Refert Athenæus libro nono.

MYSON.

1. Myson incertæ patriæ, μισάνθρωπος fuiſſe traditur, non alienus à moribus Timonis Athenienſis. Hunc cum quidam forte deprehendiſſet in ſolitudine ridentem, rogabat quid rideret cum eſſet ſolus, *d Atqui ob hoc ipſum*, inquit, *rideo:* ſubindicans ſibi gratiſſimam eſſe ſolitudinem.

ANA-

a *Patienter.* b *Barbaries.* c *Leges.* d *Solitudo.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ANAXAGORAS *Clazomenius.*

1. Cum ab Athenienſibus eſſet damnatus exſilio, cuidam dicenti, Privatus es Athenienſibus, *a Immo illi*, inquit, *me*. Sentiens Athenienſibus magis opus eſſe Anaxagora quam contra, Qui præclaros viros ejiciunt è civitate, Rempublicam lædunt potius quam eos quos expellunt.

2. Cum in exſilio agenti nuntiata eſſet mors filiorum, *b Sciebam*, inquit, *me genuiſſe mortales*. Idem hoc tribuitur Xenophonti.

3. Absens morti addictus eſt. Id nuntianti, *c Jam olim*, inquit, *iſtam ſententiam tulit natura æque in illos atque in me*. Sentiens Athenienſes non minus addictos morti, quam eſſet is quem damnarent. Aliis aliud mortis genus obtingit, ſed omnibus eadem eſt moriendi neceſſitas.

4. Cuidam moleſte ferenti, quod non in patria ſed peregre moreretur, *d Bono animo es*, inquit, *idem enim undelibet ad inferos deſcenſus eſt.*

5. Periclis præceptor fuiſſe legitur, cui in adminiſtranda Republica magno fuit uſui. *e* Verum cum Pericles negotiis intentus deſiiſſet agere curam Anaxagoræ jam ad decrepitam provecti ſenectutem, conſtituit inedia finire vitam. Id ſimul ut renuntiatum eſt Pericli, anxius accurrit, & argumentis, precibus, & lachrymis conatus eſt hominem à ſpontaneæ mortis propoſito revocare, idque magis ſui ipſius cauſa quam philoſophi. Cui Anaxagoras retecta facie jam moribundus, nihil aliud reſpondit quam hæc, *O Pericles, & quibus lucerna eſt opus, infundunt oleum:* exprobrans illi neglectum amici, unde tantam capere poterat utilitatem. Lucerna curatur ob uſum vulgarem, & talis conſiliarius neglectus periit.

6. Post diutinam peregrinationem domum reverſus, reperit patriam poſſeſſioneſque ſuas deſertas, *f Niſi*, inquit, *iſta periſſent, ego ſalvus non eſſem:* quod calamitas

 illum

a *Animoſe.* b *Fortiter.* c *Graviter.* d *Mortis locus.* e *Graviter.* f *Lucrum ex damno.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

illum adegiſſet ad philoſophiam. Rebus autem integris manſiſſet intra penates ſuos. Ita ſæpenumero proſpera ſunt homini, quæ videntur adverſa: & quod damnum putatur ingens, lucrum eſt maximum.

STILPON *Megarenſis.*

1. HABEBAT filiam parum ſecundæ famæ: cuidam itaque dicenti, Dedecorat te filia: *a Nihilo magis*, inquit, *quam ego illam decoro.* Sentiens neminem alienis factis dehoneſtari, ſed ſuis quenque moribus æſtimandum eſſe. Neque enim illa fuiſſet honeſtior ob patris celebritatem, niſi paternas virtutes fuiſſet imitata. Plutarchus in lib. De tranquillitate, pluribus verbis hoc idem enarrat. Nam Metrocli objicienti quod filiam haberet impudicam. *Vtrum*, inquit, *hoc meum peccatum eſt an filiæ?* Cum Metrocles reſpondiſſet, illius peccatum, ſed tuum infortunium, hunc in modum excepit Stilpo, *Quid ais? an non quæ peccata ſunt, eadem ſunt lapſus?* Annuit Metrocles, *At lapſus*, inquit Stilpo, *quorum ſunt, eorundem ſunt & fruſtrationes?* Et hoc confeſſo Metrocle; *Porro quorum ſunt fruſtrationes, horum ſunt & infortunia.* Ita placido prudentique ſermone demonſtravit, filiæ dumtaxat eſſe infortunium, cujus eſſet peccatum, ac Cynici convitium nihil aliud eſſe quam latratum.

2. IN ſomnis viſus eſt illi Neptunus iratus, quod non immolaſſet hecatombem quemadmodum mos erat. At philoſophus hoc viſo nihil perturbatus reſpondit, *b Quid ais Neptune? Itane veluti puer huc veniſti cum tua querimonia, quod pecunia mutuo ſumpta non expleverim nidore civitatem? Atqui pro rei familiaris modulo ſacrificavi tibi aquas aliquot.* Ad hæc arridens Neptunus, viſus eſt illi porrecta dextra dixiſſe: In tuam gratiam ingentem aquarum proventum largiar civitati Megarenſium. Quod & eveniſſe tradunt.

3. DEMETRIUS Antigoni filius cum Megaram cepiſſet, juſſit Stilponis domum ſervari indemnem. Admonitus igitur Stilpo, ut libellum daret rerum omnium quas

a *Argute.* b *Tranquillitas.*

quas amiſiſſet, *a Ego*, inquit, *nihil bonorum meorum amiſi, nam eruditio & eloquentia mihi ſunt incolumes, quod hæc vere ſunt*, οἰκεῖα, *hoc eſt domeſtica propriaque bona*. Idem hoc ſupra commemoratum eſt aliis verbis.

4. CALLEBAT argutias dialecticas, quarum una parum illi feliciter ceſſit. De ſtatua Minervæ quam Phidias finxerat, ita percunctatus eſt, Num Jovis Minerva dea eſt? Cum reſponſum eſſet, Eſt. *b At hæc*, inquit, *non eſt Jovis, ſed Phidiæ*. Id cum eſſet conceſſum, collegit, *Non eſt igitur hæc dea*. Ob hanc vocem apud Areopagitas impietatis reus peractus eſt. Ille vero ſic conatus eſt elabi, ut diceret, non negaſſe illam eſſe deam, ſed deum, hoc eſt, maſculum. Nam θεὸς apud Atticos communis eſt generis. Attamen juſſus eſt ire exſulatum. Theodorus autem cognomento ἄθεος, his auditis dixit: Unde hoc novit Stilpo, niſi forte ſublatis veſtibus inſpexit Minervam?

5. CRATETI percunctanti num dii adorationibus & precibus delectarentur, *c Iſtuc*, inquit, *ô ſtulte ne percuncteris in via, ſed ſolum interroga*: ſubindicans aut nullos eſſe deos, aut non ſolicitari rebus humanis, ſed non expedire tales voces apud multitudinem efferri, cui neceſſarium eſſet deorum metu contineri. Huic ſimillimum eſt quod tribuitur Bioni, qui eam quæſtionem proponenti, verſu Homerico, ni fallor, reſpondit:

Οὐκ ἀπ' ἐμοῦ σκεδάσεις ὄχλον ταλαπείριε πρέσβυ;
Non abiges miſerande ſenex turbam procul à me?

6. CRATES Cynicus ad propoſitam quæſtionem non reſpondebat, ſed pro reſponſo crepitum ventris emiſit. Hic Stilpo, *d Sciebam*, inquit, *te quamvis vocem emiſſurum potius quam eam quam oportuit*.

7. STILPO Crateti dedit caricam, ſimulque propoſuit quæſtiunculam. Cum Cynicus protinus nucem devoraſſet. *e Caricam*, inquit, *perdidi*. Hic Crates, non caricam modo, ſed & quæſtiunculam, cujus illa fuit arrha. Sentiens ſe fruſtra captatum munuſculo ad reſpondendum.

a *Honos virtuti habitus*. b *Argute infeliciter*. c *Non omnia vulgo proferenda*. d *Moderate*. e *Cynice*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

8. VIDENS Cratetem hibernis menſibus frigore rubentem, *a* δοκεῖς, inquit, *μοι χρεῖαν ἔχειν ἱματίον καινοῦ*. Lepos qui eſt in vocis ambiguo, latine reddi non poteſt. καινοῦ conjunctim ſonat novo, & καὶ νοῦ disjunctim ſonat & mente. Diſcrimen auribus vix ſentiri poteſt, ſcripto poteſt oſtendi. *Videris*, inquit, *egere pallio novo, ſive pallio, & mente.* Novum requirebat gelu, mentem Cynici ſtultitia, qui veſtem non accommodaret tempori.

9. CUM omnium oculi conjecti eſſent in Stilpontem, Quidam, iſti, inquit, Stilpo mirantur te ut belluam. *b Nequaquam*, inquit ille, *ſed ut verum hominem.* Solent peregrinæ beſtiæ in ſpectaculum produci. Vulgares homines nemo miratur. Sed philoſophum plerique ſpectabant, non ut quemvis hominem, ſed ut hominem verum. Nam id ſpectaculum eſt rariſſimum. Obiter notavit interpellatorem, quod ipſe non eſſet verus homo, nec ſpectatu dignus.

SIMON *Athenienſis.*

1. HUNC Pericles ad ſe invitavit, pollicens ſeſe omnia neceſſaria præbiturum. At Simon negavit ſe venditurum *c* libertatem. Delectavit hunc imago muris ſilveſtris parvo viventis, potius quam domeſtici in ſummis deliciis, ſed perpetua cum ſolicitudine verſantis.

MENEDEMUS *Eretrienſis.*

1. CUM aliquando decretum tuliſſet ad populum, quidam ita tetigit illum, ut diceret, *d* non eſſe ſapientis neque tabernaculum conſuere, neque decretum ſcribere: ſubnotans quod ex patre coriario natus eſſet, ipſe quondam ejuſdem opificii. Nam olim tabernacula è pellibus captarum conſuebantur.

2. CUIDAM ſciſcitanti num ſapienti ducenda eſſet uxor. *e Num ego*, inquit, *videor tibi ſapiens?* Cum annuiſſet, *Ego*, inquit, *uxorem duxi.* Supervacuum erat

a *Lepide.* b *Dictum retortum.* c *Libertas.* d *Banauſi magiſtratus.* e *Exempla ſapientum.*

erat de eo dubitare, quod videret factum ab eo quem judicabat ſapientem.

3. ANTIGONO conſulenti, deberetne ad commeſſationem quandam adire poſt ſilentium nihil aliud reſpondit, quam, a *Regis filius es.* Subindicans luxum indecorum eſſe regno natis. Aut potentibus licere quodlibet.

4. QUENDAM frivolis nugis obſtrepentem rogavit num fundum haberet: ut is reſpondit ſibi plurimas eſſe poſſeſſiones, b *Abi igitur,* inquit, *& illas cura, ne tibi eveniat, ut & illas perdas, & privatum elegantem amittas.* Notans illum ad dicendum non eſſe idoneum ſed magis ad agriculturam.

5. A NICOREONTE Cypri tyranno vocatus ad ſollemne convivium cum Aſclepiade amico cæteriſque philoſophis dixit. c *Si honeſtum eſt tales convocare viros, oportuit id quotidie fieri: ſin minus, etiam tum fruſtra fieri.* Ad id cum tyrannus reſpondiſſet, diem illum eſſe ſibi feſtum, eoque ſingulo quoque menſe vacare audire philoſophos: liberius reſpondit Menedemus, *Hoc poſtulare ſacrificium, ut per omne tempus audiret philoſophos.* Quid multis? Eo proceſſit hominis libertas, ut niſi tibicen quiſpiam eos avocaſſet, perituri fuerint. In navi cum periclitarentur, Aſclepiades dixit. Tibicinis modulatio ſervavit nos. Menedemi libertas perdidit.

6. PERCUNCTANTI cuidam Alexino an patrem cædere deſiiſſet, reſpondit, d *Neque cecidi, neque deſii.* Cum alter ſubjeciſſet, oportere ſolvere ambiguitatem per ναὶ & ὀυκ, aut affirmando aut negando: *Ridiculum*, inquit, *eſt veſtras ſequi leges, cum liceat in portis occurrere.* Alter captabat illum inſidioſa percunctatione: ſive enim reſpondiſſet, deſii, ſive non deſii, agnoviſſet crimen. Ille hoc præſentiens excluſit ſophiſticum cavillum. Sic & Socrates apud Platonem objurgatur à ſophiſtis, quod ſecus reſpondeat quam ipſis eſſet commodum.

7. CUM Bion acriter divinos inſectaretur, ait illum

a *Indecora.* b *Garrulitas.* c *Libertas periculoſa.* d *Argutiæ ſophiſticæ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

lum *a* trucidare mortuos, quod adverſus illos ſtudioſe pugnaret, qui jam dudum eſſent exploſi ſepultique.

8. AD quendam dicentem, maximum eſſe bonum, ſi quis omnium potiri queat quæ optat. *Sed multo majus*, inquit, *bonum eſt, non optare niſi quod oportet.*

9. DICEBAT plurimos navigare Athenas ſtudiorum gratia: qui primum eſſent ſapientes, deinde fierent philoſophi, hoc eſt, ſapientiæ, dein rethores: denique progreſſu temporis evadere idiotas. Meminit Plutarchus. *b* *Multum profecit qui didicit ſe nihil ſcire. Et infeliciter proficit, qui ſemper vergit in deterius.*

PLATO *Athenienſis.*

1. CUM Plato ad tragicum certamen paratus, audito Socrate mutaſſet conſilium, poëmata ſua exuſſit, præfatus Homerico carmine:

c Ἥφαιστε πρόμολ' ὧδε, Πλάτων νύ τε σεῖο χατίζει.
Huc ades ô Vulcane, Platoni nunc opus eſt te.

1. CUM Dionyſio Hermocratis filio de tyrannide differens, ait *d* non ſtatim eſſe præſtantius quod uni tantum ſit utile, niſi & virtute cæteris antecelleret. Offenſus tyrannus dixit, οἱ λόγοι σου γεροντιῶσι, id eſt, verba tua ſapiunt ſenium. Contra Plato, οἱ δέ σου τυραννιῶσι, id eſt, *tua vero tyrannidem ſapiunt.*

3. APUD Æginetas lex erat, ut ſi quis Athenienſis Ægynam veniſſet, capitalis eſſet. Huc cum eſſet deductus Plato ut venundaretur, capitis poſtulatus eſt à Carmendio qui legem eam tulerat, ſed tempeſtivo cujuſdam joco liberatus eſt. Ait enim legem habere, *e* Si quis homo: at hunc eſſe philoſophum.

4. PLATO dicitur ter navigaſſe in Siciliam, nec ſine periculo, nec ſine cavillis obtrectantium. Molon itaque qui gerebat hoſtilem in Platonem animum, negabat eſſe mirum, *f* ſi Dionyſius eſſet Corinthi, ſed ſi Plato in Sicilia. Nam tyrannum expulerat neceſſitas. Platonem invitabat ambitio, ut vulgus quidem interpre-

a *Jugulare mortuos.* b *Degenerare.* c *Potiora ſectanda.* d *Libere.* e *Jocus ſalubris.* f *Salſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

pretabatur. Et tamen Dionyſium eſſe Corinthi adeo mirabantur omnes, ut jam abierit in proverbium, de re inexſpectata & incredibili.

5. ADOLESCENTEM quod luſiſſet aleam, graviter increpuit: qui cum dixiſſet. Sic objurgas ob rem parvam, *a At parvum non eſt*, inquit, *aſſueſcere*. Tale quiddam ſubindicat Demea Terentianus in Adelphis: Mitto rem, conſuetudinem ipſorum.

6. ROGATUS ecquod eſſet futurum ipſius monumentum, quemadmodum ſuperiorum: *b Primum*, inquit, *parandum eſt nomen, ita monumenta futura ſunt multa*. Senſit hominis memoriam optime ſervari in mentibus hominum, optimeque propagari ſcriptis virorum eloquentium.

7. IRATUS ſervo cum eum caſtigare pararet, & forte interveniret Xenocrates, *c Flagella*, inquit, *hunc puerum, nam ipſe ſum iratus*. Sibi diffiſus eſt homo philoſophus, ſentiens animi commotionem. At vulgus hominum tum maxime punit, cum iraſcitur.

8. RURSUS alteri cuidam famulo ſic comminatus eſt, *d Loris te cæderem ni iratus eſſem*. Nihil iræ fidendum, ſapuit Syrus ille Terentianus, qui ſe conjicit in angulum, edormiturum quod biberat villum. At ita minus ſui compos eſt quam ebrietas.

9. CUM aliquando conſcendiſſet equum, mox deſcendit dicens, *e Se vereri*, μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, id eſt, *ne equeſtri faſtu corriperetur*. Superbum animal eſt equus, & equitare quiddam habet magnificum parumque philoſopho dignum.

10. TEMULENTIÆ deditis ſuadebat, *f* ut poti ad ſpeculum ſeſe contemplarentur, ita fore, ut ab eo vitio recederent, conſpecta fœditate.

11. NEGABAT oportere inebriari *g* præterquam in feſtis, in quibus ipſe Deus vinum porrigit. Feſtos dies decet hilaritas, ebrietas ſemper fœda eſt.

12. SOMNOLENTIAM improbabat, eoque ſcripſit

a *Aſſueſcere malis.* b *Immortalitas.* c *Moderate.* d *Moderate.* e *Modeſte.* f *Temulentia.* g *Hilaritas fœda.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſcripſit in legibus, κοιμώμενος οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, id eſt, *a Nemo dormiens ulla re dignus eſt.*

13. CUM à Dionyſio faſtidiretur, popoſcit congrediendi copiam: ea data hunc in modum diſſeruit. *b Si quem ſentires in Siciliam appuliſſe hoc animo ut tibi malefaceret, qui tamen non data oportunitate nihil mali faceret, an hunc impune dimitteres?* Cum Dionyſius reſpondiſſet, Nequaquam ô Plato. Oporret enim hoſtium non facta ſolum, verum & amici propoſitum ulciſci. Plato ſubjecit, *Tum ſi quis tibi benevolens veniſſet in Siciliam, ut tibi boni quippiam adferret, non faciat autem deſtitutus occaſione, num par eſſet hunc nulla relata gratia contemptum abjicere?* Dionyſio percunctante quis eſſet ille, *Æſchynes*, inquit, *vir & morum ſanctimonia cum quovis amicorum Socratis conferendus, & qui poſſit dicendo meliores reddere, cum quibus habeat conſuetudinem. Is cum huc multum maris emenſus adnavigarit, ut ſuam philoſophiam ſibi impertiret, hactenus neglectus eſt.* Hæc tam commoda oratio effecit, ut rex & Platonem cui prius erat infenſior amplecteretur, & Æſchinem ſplendide magnificeque tractaret.

14. DIONEM ob formam & ob rerum geſtarum magnitudinem cum plurimi fieret ab omnibus, admonuit, *c* caveret metueretque contumaciam, cui comes eſſet ſolitudo: Inſolenter enim utentem rebus proſperis amici deſtituunt.

15. SI quando forte incidiſſet in eos qui præter decorum quippiam agerent, digreſſus conſuevit dicere. *d Nunc ubi ego talis?* Nemo ſuam turpitudinem perſpicit, ſed ſibi quiſque aſſentator eſt. Ex aliis igitur diſcendum, quam indecora ſint quæ præter honeſtatem geruntur.

16. E DISPUTATIONE diſcedens ſolitus eſt admonere diſcipulos, *e Videte pueri ut otium in re quapiam honeſta collocetis.* Significans otium omnia mala docere adoleſcentes.

17. SOLET admonere, ut neque corpus ſine animo

a *Vigilantia.* b *Commode dictum.* c *Ferocia.* d *Exemplum ex aliis.* e *Otium.*

mo exerceamus, neque animum ſine corpore, ut pariter utriuſque curam habeamus. *a Nam alterum athletarum eſt, alterum inertium.*

18. ROGATUS à Cyrenenſibus ut ipſis leges ſcriberet, ac reipublicæ ſtatum componeret, recuſavit dicens. *b Perdifficile eſſe condere leges tam felicibus*: indicans eos non facile parere ſalubribus monitis, qui ſucceſſu rerum elati ſibi felices viderentur.

19. POLUS ſophiſta reperiſſe dicitur quaſdam orationis delicias, veluti contraria inter ſe reddita membra comparia, ſimiliter deſinentia, quibus immodice putatur uſus. His ornamentis cum ſe jactaret inſolentius, Plato ſic hominem taxavit, ὦ πῶλε ἵνα προσείπω σε κατὰ σέ, id eſt. *c O Pole, ut te tuo alloquar modo.* Polus Græce ſonat pullum equinum: ipſo itaque ſtatim nomine tetigit hominis arrogantiam. Imitatus eſt & ὁμοιόπτωτον: πῶλε σε κατά σε.

20. ANTISTHENEM qui diſſerendo fuerat prolixior, ſic admonuit, *d Ignoras quod orationis modus ſit non is qui dicit, ſed qui audit.*

21. DICEBAT in morte amicorum quieſcendum eſſe *e* partim quod nondum liqueret, bonum eſſet an malum quod accidiſſet: partim quod acerbe ferenti nihil à luctu eſſet commodi. Tollitur enim dolor, ſi quis ſecum conſideret, quale ſit quod evenit.

22. IN Ariſtippum dixit, illi ſoli datum eſſe & pannis & chlamyde uti, quod apud Dionyſium in purpura ſaltavit. Ad id alludens Horatius: Omnis, inquit, Ariſtippum decuit color. Hoc dictum quidam tribuunt Stratoni.

XENOCRATES *Chalcedonenſis.*

1. CUM Alexander magnus illi miſiſſet ingentem pecuniarum ſummam, ex ea dumtaxat tres minas recepit reliquum referri juſſit, dicens, *f* ipſi pluribus eſſe opus, qui plures aleret.

 2. PAS-

a *Exercitatio.* b *Felicitas intractabilis.* c *Affectata oratio.* d *Breviloquentia.* e *Luctus.* f *Pecuniæ contemptus.*

2. PASSEREM qui fugiens imminentem accipitrem ſeſe in Xenocratis ſinum conjeciſſet, texit, fovitque, ac demulcens, dimiſit dicens, *a* ſupplicem non eſſe prodendum.

3. A BIONE dictis laceſſitus, *b Non ſum*, inquit, *tibi reſponſurus, neque enim tragœdia cum à comœdia taxatur, dignatur eam reſponſo*. Nota eſt veteris comœdiæ licentia, in qua multa ſcommata jaciuntur & in ipſos poëtas, & fabularum perſonas: at tragœdia non dignatur viciſſim humiles perſonas attingere.

4. AD quendam nec geometriæ, nec muſices, nec aſtrologiæ peritum, ad ſcholam tamen ipſius commeantem. *c Abi*, inquit, *anſam philoſophiæ non habes:* hoc eſt, non es ad philoſophiam docilis, nullis inſtructus diſciplinis. Alii ferunt illum ita loquutum, παρ' ἐμοὶ πόκος οὐ κνάπτεται, id eſt, *apud me vellus non maceratur:* lana rudis non ſtatim traditur veſtiario, ſed fulloni.

5. CUM Platoni Dionyſius diceret, aliquis auferet tibi caput. Xenocrates qui tum Præceptori aderat. *d Non prius*, inquit, *quam hoc:* ſuum oſtendens caput.

6. CUM in convivio cæteris multa garrientibus ſolus nihil diceret, interroganti cur unus omnium ſileret, *e Quoniam*, inquit, *loquutum fuiſſe pœnituit aliquando, ſiluiſſe nunquam*. Hoc Plutarchus in libello περὶ τῶν ὑγιεινῶν tribuit Simonidi.

7. ALEXANDER ad hunc legatos miſit cum aliquot talentis, quos ille in Academiam perductos parca tenuique cœna excepit. Poſtridie interrogantibus cui vellet adnumerari pecuniam, *f Quid*, inquit, *Itane vos ex heſterna cœna non intellexiſtis me pecunia non indigere?* Philoſophus Ethnicus rejecit à ditiſſimo liberaliſſimoque rege ultro delatam ingentem pecuniæ ſummam: & nunc pro ſanctis haberi volunt, qui extremam profeſſi paupertatem in tantum ut horreant etiam æris nummi contactum non aliter quam viperæ, non referendis artibus venantur divitum ac pauperum liberalitatem.

8. DI-

a *Innocentia.* b *Animoſe.* c *Docilitas.* d *Amicitia.* e *Taciturnitas.* f *Pecuniæ contemptus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

8. DIXIT nihil referre, *a* utrum pedes an oculos inferas in ædes alienas: videlicet deterrens ab omni curioſitate rerum ad nos nihil attinentium.

9. DICEBAT *b* pueris aures eſſe muniendas follibus potius quam athletis: quod plus ſit periculi ne puerorum aures occupentur pravis ſermonibus, quam ne athletarum aures pateant ad ictus. Maxima, inquit Satyricus, debetur puero reverentia.

CRANTOR *Solenſis.*

10. SENARIUM hunc ex Bellerophonte Euripidis probare ſolet, Οἴμοι, τί δ' οἴμοι; θνητά τοι πεπόνθαμεν. *c Eheu, quid heu? nobis quod hominum eſt accidit.* Senſit quidquid ulli hominum accidit, hoc unicuique poſſe accidere. Nihil igitur nec inexſpectatum videri oportere, nec intolerabile.

ARCESILAUS.

1. SI quando probabat aliquid, dicere ſolitus eſt, φημὶ ἐγώ, id eſt, *d ajo*, ſive *mihi videtur*, ſive *fateor*. Si quid diſplicebat, dicebat, οὐ συγκαταθήσεται τούτοις ὁ δεῖνα, id eſt, *his non aſſentietur ille*, nominato quopiam: ſimul & in aſſeverando ſervans modeſtiam, & in contradicendo, fugiens invidiam.

2. PERCUCTANTI qui fieret ut ab aliis ſectis multi deficerent ad Epicureos, ab Epicureis nulli deſciſcerent ad alios, *e Quoniam*, inquit, *ex viris galli fiunt, ex gallis viri nequaquam.* Sentiens homines eſſe proniores ad voluptatem quam ad virtutem. Gallos dixit ſacerdotes Cybelis eviratos. Porro voluptatem amplecti fœminarum eſt potius quam virorum.

3. CUM hoſpites quoſdam una cum amicis acciperet convivio, cœna quidem appoſita eſt, ſed deerat panis, videlicet pueris oblitis emere. Hic ille ridens, *f Quam*, inquit, *res eſt apta conviviis apparandis eſſe ſapientem:* Sentiens philoſophos in rebus vulgaribus minus ſapere, quam idiotas. Sed interim dedit exemplum

a *Curioſitas.* b *Pueri reverentia.* c *Fortiter.* d *Modeſte.* e *Proclivitas ad deteriores.* f *Moderate.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

philoſophicæ moderationis, quis enim ibi non incanduiſſet ira.

4. PAUPERTATEM comparabat *a* Ithacæ patriæ Ulyſſis, quod juxta Homerum aſpera quidem eſſet, ſed bona κουροτρόφος, id, juvenum altrix: dum eos conſuefacit frugaliter & continenter vivere, ad omnem virtutis functionem exercens.

5. DICERE ſolitus eſt, *b* quemadmodum ubi multi eſſent medici, ibi multi ſunt morbi: ita ubi permulti leges eſſent, ibi plurimum eſſe vitiorum.

6. DIVITEM quendam immodice delicatum, capillitio arte compoſito, oculis volubilibus ac lubricis, cum is alioqui caſtus & integer haberetur, ita taxavit, *c Quid refert*, inquit, *adverſi an averſi cinædi ſitis?* Senſit mentis integritati corporis etiam habitum & cultum oportere congruere.

BION *Boryſthenites.*

1. PERCUNCTANTI Antigono Homerico verſu, τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις, ἠδὲ τοκῆες; Sentiens Bion ſe traductum de generis ac gentis ignobilitate, reſpondit ingenue. *d Pater meus libertus eſt, cubito ſeſe emungens:* ſignificans eum fuiſſe ſalſamentarium. Addebat illum Boryſtheniten fuiſſe genere, non facie, ſed in fronte geſtare ſcripturam amari domini: matrem fuiſſe è lupanari, cum cætera item nude commemoraſſet, adjecit verſum Homericum.

Ταύτης τοι γενεῆς, τε καὶ αἵματος εὔχομαι εἶναι.

2. CUIDAM objicienti, quod adoleſcentem quendam ad ſe non pellexiſſet, *e Tenellus*, inquit, *caſeus non attrahitur hamo.* Significans pueros delicatos non eſſe ad philoſophiam accommodos.

3. ALTERI percunctanti quis eſſet maxime anxius, *f Qui in maximis*, inquit, *rebus cupit eſſe fortunatus.* Is enim mille curis diſtorquetur ut aſſequatur ardua, & aſſequutus æque torquetur ne amittat.

4. ROGATUS, eſſet ne ducenda uxor, *g Si defor-*

a *Paupertas.* b *Legum multitudo.* c *Mollities.* d *Genus pudendum.* e *Docilitas.* f *Tranquillitas.* g *Conjugium.*

formem, inquit, *duxeris, habebis pœnam: ſin formoſam, habebis communem.* In Græcis vocibus pluſculum eſt jucunditatis: ποινὴν & κοινήν. Hoc Antiſtheni adſcribitur. A. Gellius tribuit Bianti, lib. 5. cap. 11.

5. SENECTUTEM dicebat *a* portum eſſe malorum, quod omnes huc confugerent, ſperantes miſeriarum finem. Mori autem unicuique in promptu eſt. Id Ethnici quidam exiſtimabant eſſe præclarum, Chriſtiana pietas docet eſſe nefarium ſcelus.

6. GLORIAM dicebat eſſe *b* matrem annorum, ob id opinor, quod cum hominis vita ſit brevis, honeſta memoria in multa ſecula propagatur.

7. FORMAM dicebat eſſe *c* bonum alienum. Sentiens extra hominem eſſe, quod ipſe ſibi nec dare poteſt, nec tueri datum. Animi bona vere noſtra ſunt.

8. DIVITIAS dicebat eſſe *d* nervos actionum, quod ſine his nihil agatur. Alius dixit nervos belli.

9. IN quendam qui prædia ſua devoraverat, *e Amphiaraum*, inquit, *terra abſorbuit, tu terram.*

10. AJEBAT magnum eſſe malum, *f* non poſſe ferre malum. Abſque hoc enim nulli poteſt eſſe vita ſuavis.

11. DAMNABAT homines *g* qui ſic exurerent, quaſi ſenſu vacarent, ſic adurerent quaſi ſentirent. Ob id, ni fallor, quod in bellis exuruntur omnia. Rurſum ſi leviter attingantur ab igni, offenduntur. Id enim appellat adurere.

12. DICEBAT eſſe optabilius *h* ſuam meſſem alteri largiri, quam alienam decerpere. Senſit felicius eſſe dare quam accipere.

13. AJEBAT, *i* facilem eſſe ad inferos viam. Nam illuc homines abire clauſis oculis. Morientibus enim clauduntur oculi.

14. ALCIBIADEM hoc elogio taxavit, *k* quod adoleſcens viros abduxiſſet ab uxoribus: juvenis factus uxores à viris.

15. RHO-

a *Senectus.* b *Immortalitas.* c *Forma.* d *Divitiæ.* e *Profuſio.* f *Tolerantia.* g *Salſe.* h *Liberalitas.* i *Mors facilis.* k *Libere.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

15. RHODI cum Athenienſes darent operam rhetoricis, ipſe philoſophiam docebat. Ob id reprehenſus, ita reſpondit, a *Triticum advexi, & hordeum vendo.* Sentiens abſurdum eſſe, ab ipſo requiri deteriora, cum attuliſſet meliora. Nam philoſophia veluti triticum cibus eſt hominum, hordeum equorum: ſimul innuens ſolum philoſophum loqui, rhetores hinnire potius.

16. IN fabulis eſt, Danaidas puellas apud inferos huic addictas eſſe ſupplicio, ut pertuſis vaſis deferant aquam in dolium pertuſum. Bion dicebat, b gravius fore ſupplicium, ſi integris vaſis ac non pertuſis idem facerent: tum enim irent onuſtiores.

17. CUIDAM immodice loquaci, ut ſibi ſubveniret oranti, reſpondit, c *Abunde tibi morem geram, ſi advocatos miſeris, non venias ipſe.*

18. EVENIT ut cum ſceleroſis navigans incideret in prædones. Illis dicentibus, Actum eſt de nobis ſi agnoſcamur, d *Et de me*, inquit, *niſi agnoſcamur.* Bonis innotuiſſe ſalus eſt.

19. ARROGANTIAM dicebat eſſe e profectus obſtaculum, indocilis enim eſt, qui mavult doctus videri quam eſſe.

20. IN divitem quendam ſordidum ita loquutus eſt: f *Hic facultates ſuas non poſſidet, ſed ipſum poſſident facultates.*

21. DIVITES ſordidos dicebat g ita facultatum ſuarum curam habere, quaſi eſſent propriæ: rurſus ex iiſdem nihil capere utilitatis, quaſi eſſent alienæ.

22. AJEBAT h juvenes uti debere fortitudine, ſenes valere prudentia. Nam his rerum uſus conciliavit ſapientiam.

23. DICEBAT prudentiam tanto cæteris virtutibus antecellere quanto cæteris ſenſibus præſtaret viſus. Nam oculi prælucent toti corpori, nec ulla eſt virtus abſque prudentia. Nam quomodo juſtus reddet cuique ſuum, niſi prudentia commonſtret quid cui debeatur?

24. DO-

a *Philoſophia potior rhetorica.* b *Correctio.* c *Loquacitas.* d *Innocentia tuta.* e *Indocilis.* f *Avarus.* g *Divites ſordidi.* h *Prudentia ſenilis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

24. DOCEBAT *a* nulli exprobrandam eſſe ſenectutem, ad quam omnes optent pervenire. Abſurdum eſt enim aliis probro dare, quod quis optat ſibi contingere.

25. CONSPICIENS quendam triſti vultu qui habebatur invidus, *b Neſcio*, inquit, *utrum tibi aliquid acciderit mali, an alteri boni quippiam.* Invidus enim non minus diſcruciatur aliena felicitate quam ſuo infortunio.

26. IMPIETATEM dicebat *c* malam eſſe contubernalem fiduciæ, & adjecit verſiculum Euripidis:

Δουλοῖ γὰρ ἄνδρα κἂν θρασὺς ὁμός τις ᾖ.

Id eſt:

Servum facit quamvis feroculum virum.

Senſit ibi non eſſe libertatem, ubi eſt mala conſcientia: nec cum poſſe libere loqui, cui crimen impietatis vere poteſt objici: nec frui tranquillitate animi, qui numen habet iratum.

27. DICEBAT *d* amicos, quales quales eſſent, retinendos eſſe, ne videamur aut malos recepiſſe in familiaritatem, aut bonos rejeciſſe.

28. DICERE ſolitus eſt: *e* quemadmodum proci Penelopes, quoniam cum Penelope commiſceri non potuerunt, cum illius ancillis rem habuerunt: ita qui philoſophiam aſſequi non poſſunt, in aliis frivolis diſciplinis ſemet exercent.

29. FAMILIARES ſuos admonebat, *f* ut hoc argumento putarent ſe profeciſſe in philoſophia, ſi jurgantes & conviciantes perinde audirent ac ſi recitarent verſus illos Homericos:

Ὦ ξεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῷ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,
Οὖλέ τε καὶ μάλα χαῖρε, θεοὶ νότοι ὄλβια δεῖεν.

Id eſt:

Quando vir haud nequam, nec ſtultus amice videris,
Permultum ſalve atque vale, Dii proſpera donent.

L A-

a *Senectus.* b *Invidia.* c *Securitas.* d *Prudentia.*
e *Gravitas.* f *Moderatio.*

LACYDES *Cyrenæus.*

30. ACCERSITUS ab Attalo rege, reſpondit, imagines eminus eſſe ſpectandas: innuens arctam aſſiduamque familiaritatem ſæpe minuere virtutis admirationem.

CARNEADES.

31. CARNEADES fertur admodum fuiſſe vocalis. Itaque quodam tempore gymnaſiarchus, id eſt, ſcholæ princeps, miſit qui diceret, ne tantopere clamaret, cui reſpondit, *Da mihi vocis modum.* Ad quod rurſus eleganter princeps, Modum habes, nempe auditores. Siquidem pro numero auditorum temperanda vox eſt.

32. DICERE ſolet, *a* divitum ac regum filios nihil recte diſcere præterquam equitare: quod his omnes adulentur, ſolus equus non curans regem gerat an privatum, tergo excutit quiſquis equitandi fuerit imperitus.

ARISTOTELES *Stagirites.*

1. CUM Xenocratis æmulatione cœpiſſet habere ſcholam, hoc carmen uſurpavit:

b Αἰσχρὸν σιωπᾷν, Ξενοκράτην δ' ἐᾷν λέγειν, id eſt, Silere turpe, ac Xenocratem pati loqui. Alii pro Xenocrate ponunt Iſocratem.

2. CALLISTHENEM diſcipulum liberius multa dicentem apud Alexandrum Homerico carmine admonuit:

c Ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι, οἷ' ἀγορεύεις.
Talia nate loquens haud multo tempore vives.

Nec male divinavit, nam libertas illi fuit exitio.

3. IN jus vocatus quod Hermiam mulierem quam amabat, hymno quaſi deam celebraſſet, calumniæ moleſtiam Homerico verſu teſtatus eſt, in ipſo ſtatim defenſionis initio.

Ὄγχνη

a *Principum inſtitutio.* b *Æmulatio.* c *Libertas intempeſtiva.*

a Ὄχνη ἐπ' ὄχνη γηράσκει, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ.

4. ROGATUS quid lucri facerent mendaces, *b Ut vera*, inquit, *loquentibus non credatur*.

5. INCREPANTI quod homini malo dediſſet eleemoſynam, *c Non mores*, inquit, *ſed hominem commiſeratus ſum*. Etiam improbis in neceſſitate ſuccurrit vir bonus. Debetur enim hoc officium ſi non meritis illius qui juvatur, certe naturæ. Et bonus fieri poteſt qui malus eſt.

6. ILLUD amicis ac diſciplinis inter diſſerendum frequenter ſolet ingerere, *d Viſum accipere lumen à circumfuſo aëre, animum autem à diſciplinis liberalibus.* Sentiens ingenium adoleſcentum mathematicis diſciplinis acui, & ad reliqua philoſophiæ myſteria reddi perſpicax.

7. CREBRO taxabat Athenienſes, *e* quod cum duas res, frumenta ac leges inveniſſent, frumentis uterentur, legibus nequaquam. Alludens ad Triptolemum Athenienſem, cujus miniſterio Ceres uſa eſt in ferendis legibus ac tritico.

8. ERUDITIONIS radices dicebat amaras eſſe, ſed fructus dulces.

9. PERCUNCTANTI quid cito ſeneſceret, *f Gratia*, inquit. Sentiens injuriæ memoriam eſſe tenaciſſimam, beneficii breviſſimam.

10. INTERROGATUS quid eſſet ſpes, *Vigilantis*, inquit, *ſomnium*. Multa ſibi promittunt inania qui ſpe ducuntur. Et Maro, Qui amant, ſibi ſomnia fingunt.

11. DIOGENES Ariſtoteli obtulit caricam, cogitans, ſi non acciperet, illum ſententiam aliquam eſſe meditatum. At Ariſtoteles accepta carica, dixit, *g Et caricam & ſententiam perdidit Diogenes.* Huic ſimillimum eſt, quod ante tributum eſt Crateti.

12. CUM iterum illi caricam porrigeret Diogenes, accepit, & ſublato in cœlum vultu more puerorum, *Ma-*

a *Calumnia ex calumnia*, ὀδυσ. η. b *Vanitas.* c *Benignitas in quoſvis.* d *Lux animi.* e *Salſe.* f *Beneficii oblivio.* g *Captatio.*

a Magnus, inquit, *Diogenes :* moxque illi reddidit caricam. Notans, opinor, ab illo captari laudem munificentiæ.

13. DICERE ſolet, *b* tria ad parandam ſapientiam potiſſimum neceſſaria, naturam, doctrinam, & exercitationem. Invita Minerva fruſtra laboratur : recte diſcitur à doctis : exercitatio conſummat eruditionem.

14. CUM accepiſſet quendam in ipſum dixiſſe convitia. *c Abſentem*, inquit, *vel loris cædat :* docens ea prorſus eſſe contemnenda quæ non lædunt, niſi quis ſe lædi putet.

15. PULCHRITUDINEM dicebat quavis epiſtola efficaciorem ad commendationem. Sunt qui hoc adſcribant Diogeni. Ariſtotelem vero *d* formam ſolitum appellare donum, quia gratis contingit à natura. Eandem Socrates appellavit exigui temporis tyrannidem, quod formæ gratia mox deflorefcat : Plato naturæ prærogativam, quod paucis contingat : Theophraſtus ſilentem fraudem, quod abſque verbis perſuadeat : Theocritus eburneum detrimentum, quod grata quidem ſit aſpectui, ſed multorum incommodorum cauſa. Carneades ἀδορυφόρητον βασιλείαν, id eſt, regnum abſque ſatellitio, quod formoſi impetrent quidquid volunt, nulla adhibita vi. Refert Laërtius.

16. INTERROGATUS qua re differrent docti ab indoctis, *e Qua vivi*, inquit, *à mortuis.* Sentiens hominem abſque litteris ſtatuam eſſe verius quam hominem.

17. DICEBAT eruditionem in proſperis eſſe ornamentum, in adverſis refugium. Parentes qui recte liberos ſuos inſtituiſſent, ajebat multo honorabiliores eſſe iis qui tantum genuiſſent, quod ab his contigiſſet vivere, ab illis etiam bene vivere.

18. CUIDAM glorianti quod eſſet à magna celebrique civitate, diceba: hoc nihil referre, *f* ſed an celebri patria dignus eſſet.

19. RO-

a *Captatio.* b *Doctrina quibus paretur.* c *Magnanime.* d *Forma.* e *Erudite.* f *Salſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

19. ROGATUS quid eſſet amicus, *a Una*, inquit, *anima in duobus corporibus.*

20. AJEBAT quoſdam homines ita parcere, quaſi ſemper eſſent victuri: rurſus alios *b* ita profundere, quaſi mox eſſent morituri.

21. PERCUNCTANTI qui fieret ut cum formoſis diutius ac lubentius confabulemur, reſpondit *c* eam percunctationem eſſe cæci. Cæcus enim non ſentit formæ illecebram, nihilo magis quam colorum gratiam.

22. PERCUNCTANTI quid lucri cepiſſet ex philoſophia, *d Ut ea*, inquit, *nullo imperante faciam, quæ vulgus facit metu legum.* Idiota à furto abſtinet, quia lex minatur pœnam: philoſophus abſtinet, quia per ſe turpe eſt, etiamſi liceat impune.

23. INTERROGATUS quo pacto fieret, ut diſcipuli quam plurimum proficerent, *Si*, inquit, *præcedentes gnaviter inſequantur, ſequentes non morentur.*

24. CUM garrulus quiſpiam ubi multa nugatus eſſet apud Ariſtotelem, tandem dixiſſet, Fortaſſis obſtrepo tibi nugis meis, *e Non hercle*, inquit, *neque enim adverti animum.*

25. REPREHENSUS quod munus dediſſet improbo, *f Non homini dedi*, inquit, *ſed humanæ ſorti.* Hoc ſuperius aliis verbis commemoratum eſt.

26. ROGATUS quomodo amici eſſent tractandi, *Quomodo*, inquit, *nos ab illis tractari cuperemus.*

27. ERUDITIONEM dicebat optimum eſſe viaticum ad ſenectutem. Nam cætera ſenem aut deſtituunt, aut gravant etiam.

28. ILLUD frequenter habebat in ore, *g* ὦ φίλοι, ὐδεὶς φίλος, Sentiens multos eſſe amicos nomine, pauciſſimos aut nullos re.

29. ADMONEBAT *h* neminem de ſe debere prædicare, vel in laudem, vel in vituperationem: quod illud eſſet hominis vani & inanis, alterum ſtulti ac væcordis.

30. IDEM

a *Amicus.* b *Profuſio.* c *Cæca percunctatio.* d *Virtus non cogitur.* e *Salſe in garrulum.* f *Benignitas.* g *Amicus rara res.* h *Modeſtia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

30. IDEM admonebat *a* ut voluptates contemplemur non venientes ſed abeuntes, hoc eſt, non à fronte, ſed à tergo. Venientes enim fucata ſpecie blandiuntur, abeuntes autem pœnitentiam ac dolorem relinquunt.

31. DICEBAT Athletas, qui à libris arcentur, omnemque vitam in cavillis ſcurrilibuſque jocis tranſigunt, *b* ſimiles evadere gymnaſiorum ſtatuis, nempe pingues & ſaxeos.

32. CUM jam natus annos fere ſexaginta duos, adeo laboraret ut admodum tenuis vitæ ſpes ſupereſſet, convenerunt ad illum diſcipuli rogantes, ut ex ipſis aliquem deligeret, qui in locum ejus ſuccederet. Inter auditores erant duo præcipui, Theophraſtus Lesbius, & Menedemus Rhodius. Ariſtoteles reſpondit, ſe quod petebatur facturum, ubi daretur oportunitas. Paulo poſt, cum rurſus ad eum eadem de cauſſa conveniſſent, dixit vinum quod biberet ſibi parum eſſe commodum, ac quæri juſſit exoticum, vel Rhodium, vel Lesbium. Id ſimul atque curatum eſt, guſtato Rhodio dixit, *c* *Firmum hercle vinum & jucundum:* Mox guſtato Lesbio. *Utrumque*, inquit, *egregie bonum*, *ſed Lesbium ſuavius eſt.* Id ubi dixit, nulli dubium fuit, quin lepide ſimul & verecunde ſucceſſorem ſibi ea voce, non vinum delegiſſet: probavit utrunque, nec tamen auditoribus eligendi jus ademit. Sed Græcus ſermo pluſculum habet civilitatis: quod οἶνος, id eſt, vinum, apud Græcos ſit generis maſculini: ut hæc vox, ὁ λέσβιος ἡδίων, poſſit & ad perſonam accommodari.

THEOPHRASTUS *Ereſius.*

1. DICEBAT *d* potius eſſe fidendum effreni equo, quam verbo incompoſito. Nemo non metuit inſidere equo infreni, at plus eſt periculi à lingua effreni.

2. AD eum qui in convivio perpetuo ſilebat. *e* *Si*, inquit, *indoctus es*, *prudenter facis: ſin doctus es*, *imprudenter.* Jucundius effertur à Plutarcho: *Si ſtultus es*, rem

a *Voluptas.* b *Imperitia.* c *Civiliter.* d *Lingua.* e *Silentium.*

rem facis ſapientem, ſi ſapiens, ſtultam. Eſt aliqua ſapientiæ pars, ſilentio ſtultitiam tegere.

3. HABEBAT ſemper in ore, *a* nullum eſſe ſumptum pretioſiorem tempore. Solum enim hoc recuperari non poteſt, & tamen vulgo nihil habetur vilius tempore.

4. IN quendam Caſſandri amicum ſimis naribus jecit hoc ſcomma, *b Demiror,* inquit, *oculos tuos non canere, cum illis naſus ſit additus:* quod naſus fiſtulæ ſpeciem præberet. Refert Plutarchus in Sympoſiacis.

DEMETRIUS *Phalereus.*

1. CUM audiſſet Athenienſes fuiſſe demolitos ſtatuas ſuas, quas illi poſuerant, *c At virtutem,* inquit, *non everterunt, cujus gratia illas poſuerant.*

2. DICEBAT *d* ſupercilia puſillum eſſe corporis membrum, tamen totam offuſcare vitam, inſuaves enim ſunt ad omnem vitæ conſuetudinem triſtes ac ſuperſtitioſi.

3. ARISTOPHANES in comœdia Plutum inducit cæcum. At hic dicebat non ſolum Plutum, id eſt, divitias, eſſe cæcum, verum etiam *e* Fortunam, Pluti ducem: ut jam ſit illud proverbii, Cæcus cæco dux. Fortuna ſæpe largitur indignis ſua munera.

4. QUANTUM in bello valeret ferrum, *f* tantum dicebat in Republica valere orationem. Illic enim res geritur viribus, heic perſuaſione.

5. CONSPICATUS juvenem intemperantiæ deditum, *g Ecce,* inquit, *quadratus Mercurius, habens ſyrma, ventrem, pudenda & barbam.* Sentiens illum non eſſe hominem, ſed ſtatuam, qualis in viis ſolet poni Mercurio: hoc illi diſſimilem, quod effœminatorum more traheret veſtem, quod deditus eſſet ventri ac libidini, quodque barbatus eſſet, cum nihil horum habeat Mercurius.

6. HOMINUM faſtuoſorum *h* ſublimitatem dicebat

a *Temporis parſimonia.* b *Ridicule.* c *Animoſe.* d *Superciliosi.* e *Fortuna cæca.* f *Orationis vis.* g *Indoctus.* h *Ingenia erecta.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

cebat amputandam, ſed relinquendam ſobrietatem. Talia enim ingenia non ſunt deſperanda; ſed quod redundat, recidendum eſt.

7. ADMONEBAT adoleſcentes, *a* ut domi parentes, in via obvios, in ſolitudine revererentur ſeipſos. Pudor teneram ætatem optime deterret à peccando, qui nuſquam non adeſt, ſi quis revereatur ſeipſum.

8. AJEBAT *b* veros amicos in rebus lætis adeſſe vocatos, in adverſis invocatos, & ultro. At vulgo fit ſecus.

9. PTOLOMÆUM regem adhortari ſolet, *c* ſibi pararet libros de regno deque militari imperio gerendo tractantes, eoſque diligenter evolveret, propterea quod ea de quibus amici non audent admonere reges, in libris ſcripta habeantur.

10. CUM exſularet, ac Thebis inglorius humiliſque viveret, audiſſetque Craterem philoſophum, qui ipſum viſeret, multa placide prudenterque de moderate ferendo exſilio diſſerentem, *d Male ſit*, inquit, *negotiis & occupationibus, per quas hactenus talem virum non licuit cognoſcere.*

CRATES *Thebanus, Cynicus.*

1. VULGO dictus eſt *e* θυρεπανοίκτης, id eſt, oſtiorum apertor, quod in omnes domos irrumperet, & ſi quid diſplicuiſſet, reprehenderet Cynica libertate. Id cognominis hodie rectius in quoſdam πτωχοτυράννους.

2. ROGATUS quid illi è philoſophiæ ſtudio acceſſiſſet emolumenti, reſpondit:

f Θέρμων τε χοίνιξ, καὶ τὸ μηδενὸς μέλειν.

Id eſt:

Chœnix lupini, & abſque cura vivere.

Sentiens ſe minimo contentum ob libertatem ſuaviter vivere.

3. AMORE laborantibus oſtendit remedia. *g Amori*, in-

a *Reverentia.* b *Amicus in adverſis.* c *Lectio utilis.* d *Philoſophia.* e *Curioſitas.* f *Parvo contentus.* g *Amoris remedia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

inquit, *medetur fames: ſin aliter, tempus: quod ſi nec his uti poſſis, laqueus.* Luxus fere alit amorem: tempus omnia aut tollit, aut certe mitigat. Hæc remedia ſi nihil proſunt, ſupereſt laqueus, ut morbus finiatur ſuſpendio. Græca ſonant jucundius, λιμὸς, χρόνος, βρόχος.

4. DICEBAT *a* philoſopho nulla re opus eſſe. Eoque pecuniam depoſuit apud trapezitam hac conditione, ut ſi liberi eſſent idiotæ, traderet eam illis: ſin philoſophi, nummos diſtribueret in plebem: quod indoctis opus eſſet pecunia, philoſopho non opus, nec utilis.

5. CELEBRATUR illius ephemeris ad hunc habens modum, *b Ponito coquo minas decem, medico drachmam, adulatori talenta decem, conſiliario fumum, ſcorto talentum, philoſopho triobulum.* Notabat hominum ſtultitiam, qui in res honeſtas & cum primis neceſſarias minimum ſumerent impendii, ad turpia prodigi.

6. FILIUM Paſiclem, ſimul ut exceſſerat ex ephebis, perduxit ad ancillæ domicilium, dicens, *c Hoc tibi eſt patrium conjugium.* Nam mœchi tragici præmia referunt exſilia ac cædes, comici ſcortatores ex luxu ac temulentia lucrifaciunt inſaniam. Senſit quaſi tragicam eſſe rem adulterium, quod hujus fere atrox ſit exitus: uti ſcortis rem eſſe comicam, id enim non punitur ſupplicio capitis, ſed tamen qui depereunt in meretricem, in comœdiis inducuntur inſanis ſimiles: at cum ancilla tua rem habere, nihil eſt periculi. Hoc accipiatur velut ab ethnico dictum.

7. CUM pro quodam ſupplicaret gymnaſii principi, procumbens attigit coxam illius pro genibus. Nam ſupplices ex more genua contingebant. Indignanti gymnaſiarcho, *d Quid,* inquit, *an non hæc æque tua ſunt ac genua?* Notans obiter vulgi ſuperſtitionem, qui certa membra certis rebus dedicavit: velut aurem memoriæ, naſum irriſioni, genua miſericordiæ, cum hæc ad totum hominem pertineant.

a *Philoſophus non eget.* b *Sumptus præpoſterus.* c *Venus parabilis.* d *Ridicule.*

8. NEGABAT *a* inter homines quempiam inveniri poſſe, qui non aliqua in parte laberetur, addens nullum inveniri malum Punicum, in quo non ſit aliquod granum ſupputre.

9. NICODROMUS citharœdus hujus dictis laceſſitus, impegit illi pugnum in os & ſuggillavit. *b* At Crates fronti impoſuit tabellam in qua ſcriptum erat, Nicodromus faciebat: itaque cum livore ſuo obambulans traduxit citharœdum, feſtiviter alludens ad artificum morem, qui operibus ſuis inſcribunt. Apelles aut Phidias faciebat. Simile quiddam narratur de Diogene pulſato.

10. A MAGISTRATU objurgatus quod præter leges ac morem Athenienſium ſindone veſtiretur, ait, *c Quid ſi Theophraſtum vobis oſtendam ſindone amictum?* diffidentes, ac ut oſtenderet flagitantes, adduxit ad tonſtrinam: oſtenditque Theopraſtum, qui tum forte tondebatur, linteo amictum, quod Græci à contegendis humeris ὠμόλινον vocant: ſubmonens omnibus ad uſum uti licere. Nam ſi per ſe turpe eſſet uti linteis, ne in tonſtrina quidem eſſet honeſtum.

11. DEMETRIO Phalereo indignatus eſt quod ipſi panes ac vinum miſiſſet, dicens: *d Utinam fontes etiam panes ferrent.* Sentiens vino philoſopho nihil opus eſſe, atque hoc ipſum eſſe ſubmoleſtum, quod panis æque parabilis eſſet ac potus.

12. ERAT corpore deformi, cumque in certaminibus nudatus ob id eſſet riſui, ſublatis manibus dicere ſolet, *e De oculis, ô Crates, reliquoque corpore bono animo eſto: nam iſtos qui nunc te derident, mox conſpicies morbo contrahi, teque beatum prædicare, ac ſeſe ignaviæ damnare.* Significans formam nihil facere ad victoriam, ſed robur ac laborum tolerantiam qua cæteros antecedebat.

13. ROGATUS quo ad eſſet philoſophandum, *Donec*, inquit, *exercituum duces qui ſunt, videbuntur eſſe agaſones:* ſentiens, opinor, ibi maxime opus eſſe

a *Nemo ſine vitio.* b *Facete.* c *Facetum.* d *Paucis contentus.* e *Vires forma præſtant.*

eſſe philoſophia, ubi qui populo præſunt, ſtolidi ſunt & indocti, & homines quibus imperant, habent pro aſinis.

14. Eos qui cum *a* adulatoribus viverent ajebat eſſe deſertos non aliter quam vituli ſunt inter lupos. Neque enim illos adeſſe quos oportet, neque cum iis qui adſunt habere ſocietatem, cum ſint inſidiatores.

15. Alexandro percunctanti num cuperet reſtitui patriam ſuam, *b Quid opus eſt*, inquit, *Fortaſſis eam alius Alexander reſtitutam diruet.*

16. Dicebat ſe pro patria habere *c* gloriæ neglectum & paupertatem, in quæ nullum jus haberet fortuna. Ajebat ſe Diogenis civem eſſe, qui nullis invidiæ patebat inſidiis. Opes enim ac nominis ſplendor conciliant invidiam.

17. Metrocles hoc vitio laborabat, ut inter diſſerendum ſubinde crepitum ventris emitteret. *d* Eam ob cauſſam domi mœrens ſeſe continebat. Huic mederi ſtudens Crates, de induſtria multum lupinorum devorat, ac Metroclis ædes adiit: Perſuaſitque nihil eſſe mali quod accidiſſet, immo potius fore prodigioſum, niſi homo humano more flatum ventris emitteret: atque interim ipſe inter colloquendum crebro crepitum ventris edidit. Hoc pacto, & ſervavit puſillanimem, & diſcipulum ſibi paravit.

18. Quendam deliciis luxique deditum ita per jocum admonuit, *e Ne pro lenticula ſemper augens patinam in ſeditionem nos conjicias.* Sentiens è luxu cupediiſque plerunque naſci diſſidia. Lenticula philoſopho cibus eſt, λοπὰς carnes habet, & in divitum menſis circumfertur.

19. Divitum *f* opes dicebat eſſe ſimiles ficis arboribus in præruptis locis, è quibus ut homines nihil caperent fructus, ſed corvi tantum ac milvii: ita ex illorum facultatibus tantum alerentur ſcorta & adulatores. Refert Plutarchus.

20. Mundum muliebrem dicebat eſſe quod or-

a *Adulatio.* b *Patria neglectus.* c *Tranquillitas tuta.* d *Pudor inutilis.* e *Seditio.* f *Profuſio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

nat fœminam : ornat autem id quod eam reddit compoſitiorem ac modeſtiorem, a *Verum id non præſtat*, inquit, *neque ſmaragdus, neque purpura, ſed quacunque adderent vim ac ſpeciem honeſtatis ac verecundiæ*, Græcis κόσμος & mundum ſonat & ornamentum. Inde κοσμεῖν ornare.

EPICTETUS.

1. Eos qui barba & pallio, verbiſque magnificis philoſophos agebant, dicere ſolet eſſe philoſophos ἄνευ τοῦ πράττειν, μέχρι τοῦ λέγειν, id eſt factis procul, verbis tenus.

2. Idem conſpiciens quendam impuris moribus audacem, confidenti lingua, improbo tamen ſtudio philoſophiæ diſciplinas contrectare, inclamabat Deum atque hominum fidem, his verbis increpans hominem, *O homo, vide quo mittas, num purgatum ſit vas.* Nam ſi ad arrogantiam iſta immiſeris, interierint : ſi computruerint, in urinam aut in acetum vertentur, aut ſi quid his deterius. Senſit eruditionem eſſe pernicioſam, ſi in animum inciderit pravis affectibus corruptum : & quo quæque diſciplina ſanctior, hoc ſit pernicioſior, ſi contigerit improbo. Velut bono theologo nihil melius, malo nihil peſtilentius.

3. Idem philoſophiæ ſummam duobus verbis comprehendere ſolitus eſt, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id eſt, b *ſuſtine & abſtine*: quorum prius admonet, ut mala quæ incurrunt, æquo animo toleremus: poſterius, ut à voluptatibus temperemus. Ita enim fiet ut nec adverſis dejiciamur, nec proſperis corrumpamur. Refert Gellius lib. 17. cap. 19.

METROCLES.

4. Libros ſuos exuſſit dicens.

c Τὰ δ' ἐς' ὀνείρων νερτέρων φαντάσματα.
Sunt inferorum hæc ſomniorum imagines.

Sentiens eſſe nugas ac deliramenta quæ ſcripſerat.

5. Dicebat res alienas emi pecunia, ut domum veſtem-

a *Ornatus mulierum.* b *Breviloquentia.* c *Modeſte.*

veſtemque, *a* ſed diſciplinas liberales emi tempore. Requirunt enim diuturnum ſtudium, cum pecunia data ſtatim fiat poſſeſſor fundi.

HIPPARCHIA *Metroclis ſoror.*

6. ADAMAVIT Cratetem, apud parentes minitans ſe ſibi conſcituram necem ni philoſopho nuberet. Ab hoc affectu cum nec parentum verbis, nec Cratetis adamati ſuaſu revocari poſſet, Crates ſurgens detracto pallio nudavit tergum gibbo deformatum, Ne quis circumveniatur, inquit, hic eſt ſponſus: & projecto baculo & pera, Hæc, inquit, dos eſt. Super his delibera, neque enim mihi conjux eſſe poterit, niſi cui placeat idem inſtitutum. *b* Cum accepiſſet conditionem puella, mox ſubſtrato pallio cum illa congreſſus eſt, parentibus adſtantibus. Itaque conſummatum eſt Cynicum matrimonium.

7. THEODORUM impium, cui cognomen erat ἄθεος, hujuſmodi ſophiſmate conſtrinxit, *c Quod faciens Theodorus non diceretur injuſte agere, idem ſi faciat Hipparchia, non diceretur injuſte agere.* Cum annuiſſet ille, ſubjecit, *Sed Theodorus ſeipſum percutiens non diceretur injuſte agere, nec igitur Hipparchia ſi idem faceret.* Ad id Theodorus nihil reſpondit, ſed ſuſtulit illius pallium, ut enudaret pudenda. Cum illa nihil hac re turbaretur, objecit ei verſu Iambico, quod à muliebribus officiis ad virile inſtitutum defeciſſet:

Τίνη τὰς παρ' ἱςοῖς ἐκλιπῦσα κερκίδας.

Radios apud telas reliquit fœmina. Quidam codices habebant τίνι, id eſt, cui, quidam, τύνη: legendum ſuſpicor γυνὴ, ut omiſſo articulo legamus γυνὴ παρ' ἱςοῖς ἐκλιπῦσα κερκίδας. Cui illa, *d Num tibi videor male mihi conſuluiſſe, quæ quod temporis impenſura ſueram telis, impendi diſciplinis?*

ZENO *Citticus.*

1. DICITUR conſuluiſſe oraculum, quo pacto

a *Eruditio ſtudio venalis.* b *Mulier Cynica.* c *Argutia mulieris.* d *Mulier erudita.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

poſſit vitam optime inſtituere, reſpondit deus. *a* *εἰ συγχρωτίζοιτο τοῖς νεκροῖς*, id eſt, ſi concolor fieret mortuis. Ille ſentiens ſe vocari ad lectionem veterum, contulit ſeſe ad philoſophiam. Dicitur autem Zeno natura fuiſſe colore fuſco. Studium ac victus parſimonia maciem & pallorem conciliat homini.

2. NEGOTIATOR purpuram vehens, naufragium fecit juxta Pireum, atque hac occaſione ſeſe contulit ad philoſophiam, itaque ſolitus eſt dicere, *b Tum bene navigavi, cum naufragium feci.* Alii narrant, eum cum Athenis eſſet, audiſſetque merces periſſe naufragio; dixiſſe, *Bene facis fortuna, quæ me ad philoſophiam, (alii ad pallium) appellis.*

3. ANTIGONUS rex admirantibus quamobrem tanti faceret Zenonem, reſpondit, *c* Quoniam cum multa à me acceperit, nunquam tamen emollitus eſt. Ejus mortem cum audiſſet, ingemuit dicens, Quale theatrum perdidi: Erat enim Zenon acerrimi judicii, & ab aſſentando alieniſſimus.

4. IN quendam circa formæ curam ſtudioſiorem quam diceret virum, cum imbricem lente ac circumſpecte tranſiret, *d Merito*, inquit, *ſuſpectum habet lutum, in quo non poteſt ſeipſum ut in ſpeculo cernere.*

5. CUM Cynicus quiſpiam dicens, in lecytho ſuo nihil eſſe olei, peteret à Zenone, Zeno negavit ſe daturum ſed tamen abeuntem admonuit, *e* expenderet uter ipſorum eſſet impudentior. Poſtulatoris impudentiam impudenti negatione penſabat.

6. IPSE ſimul & Cleantes aſſidebant Chærimonidæ, cumque ſentiret affectum amoris, ſurrexit. Hoc admirante Cleanthe, *f Etiam à bonis*, inquit, *medicis audio, adverſus inflationes optimum eſſe remedium quietem.* Subduxit ſe vir integerrimus, imminenti periculo.

7. QUIDAM in convivio accumbens Zenoni, eum qui ſub ipſo ſedebat pulſabat pede, Zeno viciſſim pulſabat illius genua, & ad ipſum converſo,

Quid

a *Studium.* b *Jactura felix.* c *Integritas.* d *Molliores.* e *Par pari.* f *Continentia.*

a Quid igitur putas hunc pati, qui infra te accumbit. Ita multi offenduntur, quamvis levi incommodo, cum alios ipſi majoribus afficiant, nec ſentiant.

8. ELEGANTER ac polite loquentium *b* ſermones ajebat eſſe ſimiles pecuniæ Alexandrinæ, oculis blandienti, atque undique ſcripturam habenti more numiſmatis, nihilo tamen eſſe meliorem. Rurſus qui magis ſtuderent utilia dicere quam nitida, ſimiles eſſe dicebat tetradrachmis, temere ac ruditer percuſſis, quæ ſæpe picturatis illis nummis præponderarent. In nummo non ſpectatur elegantia ſculpturæ, ſed pondus ac materia: ita non refert quam ſit elegans oratio, ſed quam gravis & utilis.

9. AD Ariſtonem diſcipulum multa temere garrientem quædam etiam præcipitanter confidenterque, *c Fieri*, inquit, *non poteſt, quin te pater ebrius proſeminarit:* oderat futilem loquacitatem, ipſe in dictis tum brevis tum gravis.

10. QUODAM in convivio immoderatius vorante opſonia, neque quidquam aliis reliquum faciente, Zeno piſcem ingentem qui apponebatur, è patina ſuſtulit, quaſi ſolus illum devoraturus. Cum alter intuens Zenonem, ſignificaret ſe mirari impudentiam. *d Quid*, inquit, *putas convictoribus tuis accidere quotidie, ſi meam opſophagiam ferre non potes?*

11. ADOLESCENTEM curioſius quiddam quam pro ætate ſciſcitantem, adduxit *e* ad ſpeculum, utque ſe contemplaretur admonuit. Mox rogitavit, an videretur tali vultui ejuſmodi convenire quæſtiones proponere.

12. QUENDAM dicentem ſibi in multis diſplicere Antiſthenem, abuſus Sophoclis dicto, rogavit nunqua haberet Antiſthenes quæ placerent: ille reſpondit ſe neſcire. Hic Zeno: *f Et non te pudet*, inquit, *ſi quid ab Antiſthene perperam dictum eſt, excerpere ac meminiſſe: ſi quid recte dictum, id ne animadvertere quidem,*

a *Admonitio civilis.* b *Oratio gravis.* c *Loquacitas.* d *Admonitio civilis.* e *Ad ſpeculum.* f *Carpendi morbus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

nec tenere: Idem morbus nunc habet plurimos qui in libris aliorum tantum ea venantur quæ carpant, bene dictorum nulla neque gratia neque memoria.

13. AD quendam dicentem, breves eſſe philoſophorum ſententias, *a Vera prædicas*, inquit, *oportet enim & ſyllabas illorum, ſi fieri poſſit, eſſe breves.* Veritas multis verbis non eget, & rectius meminimus, quæ paucis verbis comprehenſa ſunt.

14. QUODAM de Polemone narrante, quod alia proponeret, alia loqueretur: Zeno contracta fronte, *b Quanta*, inquit, *mercede erat contentus?* Subindicans, ni fallor, ut indiligentius diſſereret, diſcipulorum parſimoniam fuiſſe in cauſſa.

15. DICEBAT eos qui diſſerunt ſimiles eſſe oportere tragœdiarum actoribus, quibus *c* vox magna, bonaque latera debent eſſe, cum os immodice non diducunt, quod faciunt ii, qui plurima loquuntur, ſed ſupra vires. Dum enim os diducunt, declarant ſe ſatagere verius quam agere.

16. IIS quæ recte dicerentur negabat eſſe relinquendum locum, velut præclaris artificibus ad ſpectandum. Contra, auditores dicebat adeo debere eſſe *d* attentos ad ea quæ diſſeruntur, ut non vacet dare ſignum approbationis. Dum enim applauditur & acclamatur, perit aliquis audiendi fructus.

17. ADOLESCENTI cuidam multa garrienti, *e Aures*, inquit, *tuæ in linguam defluxere:* ſubmonens adoleſcentis eſſe audire multa, loqui pauca.

18. ALTERI formoſo dicenti, ſibi non videri futurum ut ſapiens amaret, *f Nihil*, inquit, *eſſet vobis formoſis infelicius.* Quiſquis enim docet, admonet, inſtituitque ad virtutem adoleſcentes, utique amat. Atque is demum verus eſt amor. Nam qui vulgo dicuntur amare, ſuum venantur commodum, cum incommodo adamati.

19. DICEBAT pleroſque philoſophos in multis ἀσόφους εἶναι, id eſt, non ſapere, ſed in fortuitis vulgaribuſ-

a *Pauciloquus.* b *Obtrectatio.* c *Vox modeſta.* d *Attentio.* e *Garrulitas.* f *Amor verus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

buſque rebus eſſe imperitos: & adjiciebat illud Scaphei, qui cum animadverteret quendam è diſcipulis vehementer inflatum, percuſſo illo dixit, *a Bene non eſt in magno, ſed in bene eſt magnum*, οὐ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖται, ἀλλὰ ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα. Magnum enim eſt quidquid recte fit: at non ſtatim bonum eſt, quod magnum.

20. ADOLESCENTI confidenter loquenti, *b Non dixerim*, inquit, *ô adoleſcens quæ mihi ſuccurrunt.* Subnotans è ſermonis procacia colligi & morum impudicitiam.

21. AJEBAT hominibus *c* nihil magis deeſſe quam tempus: longe diſſentiens ab iis qui bonam vitæ partem perdunt ſomno, temulentia, nugis & alea, quaſi multum temporis ſuperſit homini.

22. INTERROGATUS quis eſſet amicus: *d Alter*, inquit, *ego.*

23. SERVUM in furto deprehenſum cædi juſſit: cumque is ſe ſic excuſaret ut diceret: ſibi fuiſſe in fatis ut furaretur, *e Et cædi*, inquit. Servus allegabat fatorum neceſſitatem ad excuſationem commiſſi. Eam neceſſitatem retorſit & ad ſupplicium, quod ipſum etiam erat in fatis.

24. FORMAM ajebat eſſe *f* vocis florem, aut contra: quemadmodum ab aliis refertur, vocem eſſe formæ florem. Nam loquentis orationem commendat forma, & rurſus oratio compoſita gratiam addit formæ.

25. CONSPICATUS cujuſdam è familiaribus puellum notis lividum, *g Video*, inquit, *animi tui veſtigia:* notans illius impudicitiam. In Græcis pluſculum eſt gratiæ, quod θυμὸς & animum ſignificet, & animi vehementem concitationem aut furorem. Erant autem, ut opinor, ſuaviis impreſſæ notæ.

26. IN QUENDAM unguentis delibutum, *h Quis eſt hic*, inquit, *qui mulierem olet?* Significans effœminatorum eſſe unguentis uti.

a *Graviter.* b *Garrulitas.* c *Temporis parſimonia.* d *Amicus.* e *Salſe.* f *Gratior eſt pul. u. i. c. u.* g *Nota inſaniæ.* h *Unguenta.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

27. DIONYSIO cuidam dicenti, cur me unum omnium non corrigis. a *Non enim*, inquit, *tibi credo:* ſubindicans ſibi non eſſe ſpem, illum ſi corriperetur fore meliorem.

28. ADOLESCENTEM multa temere garrientem hoc dicto corripuit, b *Ob id binas habemus aures, os unicum, ut plurima audiamus, loquamur pauciſſima.*

29. PTOLEMÆI legatis qui multos eruditos ad convivium invitarant, percunctantibus quid de ipſo regi ſuo eſſent renuntiaturi, ait, c *Vidiſſe vos ſenem qui in convivio tacere noverit.* Cum enim cæteri ad oſtentationem multa dixiſſent, unus Zeno perpetuum tenuit ſilentium.

30. PERCUNCTANTI quo pacto eſſet affectus erga convitia, d *Perinde*, inquit, *atque ſi legatus abſque reſponſo dimittatur.* Significans eos qui non habent quod reſpondeant, ad convitia ſolere confugere, eoſque non pluris oportere fieri quam ſi nihil eſſet reſponſum.

31. CUM Crates apprehenſo Zenonis pallio eum à Stilponte retrahere niteretur, e *Commodiſſime*, inquit, *ô Crates, philoſophum auribus teneas: nam ſi per vim egeris, corpus erit apud te, animus apud Stilpontem.*

32. UBI jam profecerat, tamen modeſtiæ gratia commeabat ad Polemonem, apud quem & in dialecticis exercebatur. Unde Polemon ſolitus eſt dicere, f Non me clam eſt Zeno, te per poſticum irrepere, furarique dogmata, quibus Phœnicum more indutus es. Notans illum furtim diſcere gratis, quæ aliis eſſet venditurus.

33. CUM dialecticus quidam in ſermone, quem illi θερίζοντα, id eſt, metentem appellant, oſtendiſſet ſeptem ſpecies dialecticas, rogavit quantum poſceret mercedis: ac poſcenti centum dedit ducentos. Tantus erat amor diſcendi.

34. CELEBRATISSIMAM Heſiodi ſententiam ſolet invertere. Cum enim ille primas tribuat ei qui

a *Libere.* b *Garrulitas.* c *Taciturnitas.* d *Moderatio.* e *Perſuaſio pro vi.* f *Diſcendi aviditas.*

qui per ſe ſapiat, ſecundas qui recte admonenti obtemperet, Zeno ordine inverſo ſic pronuntiabat:

a Κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται,
Ἐσθλὸς δ᾽ εὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ.

Id eſt:

Optimus ille quidem qui paret recta monenti,
Sed probus ille quoque eſt, qui noverit omnia per ſe.

Addebat cauſſam, quod qui ex ſe noſſet omnia, nihil haberet præter intelligentiam: at qui recte monenti pareret, præter intelligentiam haberet etiam affectum. Nam parere dicitur, qui quod dicit optimum eſſe, facit.

35. ROGATUS, cur cum eſſet natura ſeverus, in convivio tamen hilareſceret, lepide reſpondit, *b Et lupinum cum ſit ſuapte natura amarum, tamen aqua maceratum dulceſcere.* Naturale eſt, cibo potuque rigato corpore, diſcuti triſtitiam.

36. DICERE ſolet, *c* ſatius eſſe labi pedibus quam lingua, eoque convivia quantum poterat vitabat, quod ibi ſolitus vino & aliorum fabulis provocatus, facilius labi poſſet.

37. DICEBAT, τὸ εὖ, γίνεσθαι παρὰ μικρὸν, οὐ μὴν μικρὸν εἶναι, id eſt, *d ut aliquid fiat bene, naſci quidem paullatim, ſed tamen non eſſe paullum.* Quanquam hoc quidam adſcribunt Socrati.

38. QUIBUSDAM ſic excuſantibus luxuriem ſuam, ut dicerent ſe ex eo quod abundaret facere ſumptum, argutiſſime reſpondit, *e Ignoſceretis ne coquo, ſi cum opſonia plus æquo ſalſa daret, diceret ſibi copiam eſſe ſalis?* Sentiens victum non eſſe moderandum ex rerum copia, ſed ex uſu ac neceſſitate naturæ.

CLEANTHES *Aſſius.*

1. ANTIGONO diſcipulo roganti cur ſordidam operam præſtaret hauriendo aquam è puteo, unde per jocum pro Cleanthe dictus eſt φρεάντλης, ita reſpondit,

 Num

a *Correctio.* b *Hilaritas in convivio.* c *Lingua lubrica.*
d *Adde puſillum puſillo.* e *Profuſio.*

a Num haurio tantum, an non & fodio, & rigo hortum, denique nihil non facio philoſophiæ cauſſa? Alius negaſſet factum, philoſophus auxit quod objiciebatur, gloriæ ſibi ducens quod ille vertebat probro.

2. COLLECTAM pecuniolam aliquando projecit coram familiaribus, dicens, *b Cleanthes alterum Cleanthem alere poſſet ſi vellet.*

3. ASINUS appellatus agnovit convitium, dicens, *c* ſe ſolum eſſe parem ferendæ Zenonis ſarcinæ. Sive quod Zenoni non multum eſſet ſupellectilis, ſive quod unus illius auſteritate nihil offenderetur.

4. CUIDAM illi probri cauſſa objicienti quod eſſet timidus, *d Ideo*, inquit, *minimum pecco.* Bona eſt timiditas quæ deterret à turpibus, & reddit hominem circumſpectum.

5. SUAM vitam divitum vitæ ſolet hoc nomine præferre, *e Dum illi*, inquit, *pila ludunt, ego fodiens duram humum exerceo.*

6. INTERDUM cum foderet, ſolet ſeipſum increpare. Id forte admiratus Ariſton. Quem, inquit, crepas? Tum Cleanthes ridens, *Senem*, inquit, *qui canos quidem habet, ſed mentem non habet:* ſeipſum innuens.

7. CUIDAM reprehendenti Arceſilaum, quod officia vitæ tolleret, *f Deſine*, inquit, *hominem vituperare. Nam ille licet dictis tollit officia, tamen factis commendat.* Id audiens Arceſilaus. Non moveor, inquit, adulatione. Hic Cleanthes, *Scilicet*, inquit, *adulor tibi, dicens te aliud loqui, aliud facere.* Cleanthes mitigavit dictum obtrectatoris, ſed ita ut à crimine inconſtantiæ non liberaret Arceſilaum. Turpiſſimum enim eſt philoſopho ſecus docere quam vivit. Si vita proba eſt, cur docet diverſa? Si doctrina ſana eſt, cur eam ſecus vivendo refellit?

8. CUIDAM ab eo petenti dictum aliquod, quod crebro occineret filio ſuo, protulit illud ex Electra, *g* σίγα, σίγα λεπτὸν ἴχνος. id eſt, Tace, tace tenue veſti-

a *Diſcendi aviditas.* b *Induſtria.* c *Tolerantia.* d *Timiditas laudata.* e *Labor.* f *Libere.* g *Silentium.*

veſtigium. Innuens pueris maxime convenire ſilentium.

9. CUM audiſſet à Lacone quodam probari laborem, delectatus eo dicto ſubjecit hemiſtichium Homericum:

a Αἵματος εἶς ἀγαθοῦ φίλον τέκος,

Id eſt:

Sanguine præclaro ſatus es cariſſime fili.

10. DISSERENS adoleſcenti cuidam, quem videbat parum attentum, rogavit ſentiret ne. Illo affirmante ſe ſentire, *b cur igitur ego non ſentio te ſentire?* Solent enim qui intelligunt, oculis ac geſtu, interdum & verbis ſignificare ſe quæ dicuntur intelligere.

11. SOSITHEUS poëta coram populo Cleanthem præſentem hoc carmine proſcidit, Οὓς Κλεάνθους μωρία βουλατεῖ. Id eſt, Quos Cleanthis fatuitas agitat. Interpres vertit inſania: unde pro moria legiſſe videtur μανία. Nec tanto convitio tactus, quidquam mutavit de vultu, qua patientia delectati auditores, applaudentes philoſopho, Soſitheum ejecerunt. Cum Soſitheus diceret, ſe pœnitere quod illum aſperſiſſet, reſpondit Cleanthes, *c Abſurdum fore, ſi cum poëta frequenter illudant Libero patri & Herculi, nec illi ſuccenſeant, ipſe ob leve convitium indignaretur.* De diis enim multa probroſa ſcripſere poëtæ, veluti cum Bacchum faciunt mollem, timidum, ac temulentum: Herculem faciunt ſervientem Omphalæ uſque ad ſandalio commitigatum caput.

12. PERIPATETICIS dicebat idem accidere quod *d* lyris, quæ cum aliis bene ſonent, ſeipſas non audiunt. Sentiens opinor illos licet aliis verbis idem docere quod Stoicos, & tamen ipſos id non animadvertere. Poteſt & hic accipi ſenſus: Peripateticos præclare docere, ſed vitam à doctrina diſcedere.

13. Ex ſententia Zenonis dicebat hominis mores è ſpecie poſſe deprehendi. Id ut confutarent adoleſcentes aliquot faceti, cinædum in agro duratum adduxerunt ad Cleanthem, poſtulantes ut è ſpecie de moribus

a *Labor.* b *Attentio.* c *Moderatio,* d *Vita à verbis diſſentiens.*

pronuntiaret. Reperit manus calloſas & cutem ſole aduſtam. Itaque cum aliquandiu ſiluiſſet, juſſit hominem abire. Ille digreſſus ſternutamento concuſſus eſt: mox Cleanthes, a *Habeo*, inquit, *hominem*, *Mollis eſt*. Non enim facile ſternutant, qui ſemper ſub dio vivunt.

14. CONSPICIENS quendam ſolitarium ac ſecum loquentem, b *Haud*, inquit, *loqueris cum homine malo*. Quidam ita referunt. Vide ne cum homine improbo loquaris. Malis enim periculoſa eſt ſolitudo.

15. AD quendam contumeliæ cauſſa objicientem ſenectutem, c *Et ego*, inquit, *abire cupio*, *verum ubi reputo me omni ex parte ſanum*, *ſive legendum eſt*, *ſive ſcribendum*, *rurſus maneo*. Significans ſe quidem haud quaquam eſſe vitæ cupidum, verum ob ſenectutem neminem debere è vita decedere, donec vires ſuppetunt ad vitæ munia.

16. INTUMUERAT illi gingiva, cui malo biduano jejunio ſic medicatus eſt, ut jam veluti ſano medici omnia conſueta permitterent. Sed ille perſeveravit abſtinere, dicens ſibi jam eſſe confectum viæ principium. Itaque periit.

17. SENTENTIAM hanc, *Φίλοις τε δοῦναι, σῶμα τ' εἰς νόσους πεσὸν.*

Δαπάναισι σῶσαι.

Id eſt:

Largiri amicis, corpus in morbos cadens

Impendiis ſervare: correxit hunc in modum:

d *Πόρναις τε δοῦναι, σῶμα τ' εἰς νόσους πεσὸν*

Δαπάναις ἐπιτρίψαι.

Id eſt:

Donare ſcortis, corpus in morbos cadens

Impendiis conterere.

Prior enim ſententia tendebat ad mollitiem, quam nudavit Cleanthes.

SPHÆ-

a *Phyſiognomon.* b *Solitudo.* c *Senectus vegeta.* d *Correctio.*

SPHÆRUS *Boſphoranus*, Cleanthis diſcipulus.

18. Cum diceret, opinionem non cadere in ſapientem, rex Ptolemæus cupiens hoc paradoxon ipſa re confutare, curavit mala punica veris ſimillima ex cera confecta apponi in convivio. Ad quæ cum Sphærus deceptus porrigeret manus, rex exclamavit, illum falſæ ſpeciei fuiſſe aſſenſum. Ad id dextre Sphærus, a *Non ſic*, inquit, *aſſenſus ſum ut crederem eſſe mala punica, ſed probabile putarem eſſe mala punica.*

19. Reprehendenti Mneſiſtrato, quod Ptolemæum non appellaſſet regem, *Immo*, inquit, *cum talis ſit, tamen regem eſſe fateor:* indicans illum eſſe nomine regis indignum, ſe tamen cognominis honorem illi non invidere.

CRYSIPPUS *Solenſis.*

1. De hoc dictum eſt, ſi dii vellent uti dialectica, non alia uſuros quam Chryſippea.

2. In quodam opere toties citarat verſus Euripidis ex Medea, ut ibi tota fabula fuerit inſperſa. Hunc librum quidam portans, & rogatus quid ferret, b Cryſippi, inquit, Medeam.

3. Erat illi ſtatua pro corporis modo tenuis at puſilla, quam eques vicinus fere occultabat: Unde Carneades per jocum dicere ſolet, c eum non eſſe Chryſippum, ſed κρύψιππον. Nam Chryſippus ab aureo equo dicitur, Chrypſippus à κρύπτω, quaſi dicas ab equo occultatum.

4. Cuidam reprehendenti, quod non apud Ariſtonem cum pluribus daret operam philoſophiæ, d *Nunquam*, inquit, *philoſopharer, ſi cum pluribus auſcultarem.* Dictum lepidius eſt apud Græcos, quod πολλοὶ, interdum ſonat multi, interdum vulgus hominum. Senſit non ſtatim eſſe optima, quæ placent cum plurimis.

5. Ad dialecticum quendam Cleanthi multis ac pro-

a *Argute.* b *Salſe.* c *Jocus ex nomine.* d *Pauci.*

prolixis ſophiſmatibus obſtrepentem, a *Deſine*, inquit, *ſenem à magis ad rem pertinentibus avocare, ſed vobis junioribus iſta proponito.*

6. IN conviviis cætera quietus, tantum ex more agitabat crura. Unde famula quæ illi inſerviebat, dicere ſolet, b Chryſippi ſola crura inebriari.

PYTHAGORAS.

7. DICEBAT c vitam humanam eſſe ſimilem panegyri, hoc eſt ſolemni hominum conventui: ad quem alii conveniunt certaturi, alii negotiaturi, non nulli ſpectatores modo futuri. Ac cæteros quidem omnes eſſe ſolicitos, ſolum ſpectatorem tranquillum frui celebritate: hunc ſpectatorem ajebat eſſe philoſophum, qui non ob aliud in hoc mundi theatrum prodidiſſet, quam ut naturas rerum ac mores hominum contemplaretur.

8. ROGATUS à quodam, quando eſſet congrediendum cum fœmina: d *Cum voles*, inquit, *teipſo fieri debilior.* Multa Venus enervat hominem.

9. ADMONEBAT diſcipulos, ut quoties è negotiis diurnis veſperi domum ingrederentur, verſiculum hunc apud ſe repeterent:

Πῆ παρέβλω; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον ὀυκ ἐτελέσθη;

10. AJEBAT in civitates e primum irrepſiſſe delicias, mox ſaturitatem, deinde violentiam, poſtremo exitium.

11. THEANO Pythagoræ uxor, rogata quando mulier eſſet munda à viro, reſpondit, *A ſuo ſemper, ab alieno nunquam.* De Pythagoræ ſymbolis non pauca diximus in Chiliadibus, quo minus heic libuit ea repetere.

EMPEDOCLES *Agrigentinus.*

12. CUM videret cives ſuos deliciis deditos, ſumptuoſe tamen ædificare, dixit: f *Agrigentini ſic indulgent voluptatibus, quaſi poſtridie morituri: ſic ædificant quaſi ſemper victuri.*

HE-

a *Juvenum eſt dialectica.* b *Facete.* c *Philoſophus, mundi ſpectator.* d *Venus.* e *Graviter.* f *Graviter.*

HERACLITUS *Epheſius.*

13. DICEBAT *a* injuriam magis extinguendam quam incendium. Ex leviſſimis offenſis ſi negligantur, naſcuntur atroces tragœdiæ, ſed ad reſtinguendum incendium accurrunt omnes, gliſcenti vero ſimultati citius addunt irritamenta.

14. DICEBAT cives non minus oportere pugnare pro legibus quam pro mœnibus. Quod abſque legibus nullo pacto poſſit eſſe civitas incolumis, abſque mœnibus poſſit.

15. REMP. ut deploratam contempſit, eique dare leges cum rogaretur, recuſavit. Seceſſit autem in templum Dianæ, ibique cum pueris ludebat talis. Circumſtanti & admiranti populo, *b Perditi,* inquit, *an non præſtat hoc agere, quam vobiſcum Rempublicam adminiſtrare?*

16. INTERROGATUS aliquando, cur ſileret, *ut vos,* inquit, *loquamini.*

XENOPHANES *Colophonius.*

17. EMPEDOCLE dicente, ſapientem inveniri non poſſe, *c Et merito,* inquit, *nam ſapientem eſſe oportet, qui agnoſcat ſapientem:* notans illum qui hoc dicebat, ſuo vitio non invenire ſapientem.

18. DICEBAT, τοῖς τυράννοις ὁμιλεῖν ἢ ἥδιστα. Id eſt, *cum tyrannis congrediendum aut jucundiſſime, aut minime.* Nihil eſt violentius aure tyranni, ait Satyricus: apud bonos etiam principes admonendi libertas verbis placidioribus eſt temperanda. Id qui non poteſt, abſtineat ab illorum congreſſu.

DEMOCRITUS *Mileſius.*

1. IGNOTUS venit Athenas, & colloquio de philoſophia cum Socrate habito dixit, *d Hic philoſophus ſimilis eſt Pentathalo, quod calleret naturalia, moralia, mathematica, ad hæc diſciplinas quas* ἐγκύκλους *vocant, denique omnium partium peritiam.*

2. HUJUS fertur & illud, λόγος ἔργου σκιὴ, id eſt, *Oratio*

a *Initiis obſtandum.* b *Libere.* c *Salſe.* d *Multiſcius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

a Oratio operis eſt umbra. Significans ex egregiis factis naſci laudes hominum eloquentium, non contra. Primam oportet igitur eſſe curam factorum, gloria conſequitur ultro.

3. DICERE ſolet, *b* ſi corpus animum in jus vocaret, haud quaquam futurum ut ille muneris male adminiſtrati crimen effugeret. Animus in corpore veluti præſidio collocatus eſt, & tamen pleraque mala corpori ab animo veniunt.

4. CUM arroderet cucumerem, ſenſit humorem eſſe mellei ſaporis, rogavitque famulam, unde emiſſet, illa nominavit hortum. Surrexit Democritus, *c Et duc me*, inquit, *eò*, *ac locum indica.* Demirante muliercula quid ſibi vellet, *Ut*, inquit, *dulcedinis cauſſam inveniam, inventurus, ſi locum inſpexero.* Hic muliercula ridens: Quieſce, inquit, ô bone. Nam ego imprudens cucumerem immiſeram in ollam mellitam. At ille offenſus, *Moleſta es*, inquit, *ego tamen incumbam, quaramque cauſſam:* quaſi cucumeri peculiaris ſit ac genuina dulcedo. Sit hoc exemplum ſtudii indefatigabilis.

5. DIXIT pretioſiſſimum impendium eſſe tempus, *d* πολυτελέστατον ἀνάλωμα χρόνος. Citat Plutarchus in vita Antonii. Quanquam hoc dictum compluribus tribuitur.

6. CUM apud Dionyſium quæreretur quod æris genus eſſet omnium optimum, *e Ex quo*, inquit, *Athenienſes ſtatuas fecerunt Harmodio & Ariſtogitoni:* nimium libere ſignificans tyrannos è medio tollendos. Nam ob ejectos tyrannos Athenienſes illis ſtatuas erexerunt. Hoc, ni me fallit memoria, alteri cuidam adſcribitur.

ANAXARCHUS.

7. ANAXARCHUS Abderites philoſophus inviſum habuit Nicocreontem Cypry tyrannum: itaque cum in cœna quadam Alexander rogaſſet, qualis illis videretur, *f Præclara*, inquit, *ſed oportuit & Satrapæ cujuſ-*

a *Gloria ex benefactis.* b *Graviter.* c *Studium.* d *Temporis parſimonia.* e *Libertas immodica.* f *Libertas immodica.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

cujuſdam caput apponi : oculos detorquens in Nicocreontem qui aderat.

8. ALEXANDRO mortuo, cum Anaxarchus tempeſtate eſſet delatus in Cyprum, Nicocreon memor contumeliæ, philoſophum arreptum in mortarium conjecit, ferreis piſtillis contundi juſſit. Hic illam vulgo celebratam vocem emiſit, τύπτε τὸν Ἀναξάρχου θύλακον, Ἀνάξαρχον δ' οὐ πλήττεις, id eſt, *a tunde Anaxarchi manticam, nam Anaxarchum non percutis.* Sentiens corpus non eſſe partem hominis, ſed animi domicilium tantum. Animus autem non poteſt tundi.

9. CUM videret ex Alexandri vulnere, quod ictu ſagittæ acceperat, manare ſanguinem, dixit verſu Homerico: Τοῦτο μὲν αἷμα, καὶ οὐκ ἰχὼρ οἷόσπερ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσι. Id eſt, *b Hic quidem ſanguis eſt, non ille liquor, qualis divis ſolet ire beatis.* Admonens regem ſuæ conditionis, qui pro Deo affectabat haberi. Quanquam hoc quidam non ab Anaxarcho, ſed ab ipſo Alexandro dictum tradunt.

10. IN convivio cum Anaxarchus Alexandro propinaret, oſtenſo calice prædixit fore, ut vulnus acciperet, abutens ad id verſu Homerico: Βεβλήσεταί τις θεῶν βροτησίᾳ χερί. Id eſt, *c Ferietur aliquis mox Deum humana manu.*

11. CUM à Cypriorum tyranno Nicocreonte torqueretur ut conſcios proderet, poſt multa in regem dicta convitia, tandem per iracondiam & linguæ amputationem minanti. *d Non erit*, inquit, *effœminate adoleſcens hæc quoque corporis mei pars tuæ ditionis :* ſimulque dentibus abſciſſam & commanducatam linguam in os ejus ira patens exſpuit.

12. CUM Alexandrum ſe ob Cliti necem diſcrutiantem videret, *e Clito*, inquit, *contigit juſtitia quæ diis aſſidet :* perſuadere cupiens quidquid à rege fieret, jus faſque eſſe. Nam & Alexander pro Deo ſe haberi ſuſtinebat.

ZENO *Eleates.*

13. ZENO accuſatus quod conjuraſſet in perniciem Near-

a *Fortiter.* b *Libere.* c *Divinatio.* d *Silentii fides.* e *Adulanter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Nearchi tyranni, cum in quaſtionibus juberetur edere nomina conjuratorum, nominavit pleroſque illi amiciſſimos. De his cum tyrannus ſumpſiſſet ſupplicium, rogaretque num quis ſupereſſet etiam, *a Tu ſolus*, inquit, *Reipublicæ pernicies.* Tandem & linguam dentibus amputatam in os tyranni, quod ob iracundiam hiabat, exſpuit.

14. CUM maledictis laceſſitus incandeſceret, reprehenſus quod philoſophus verbis improborum commoveretur, *b Si convitia*, inquit, *æquo animo admiſero, ne laudes quidem ſentiam.* Lapidis eſt non ſentire diſcrimen inter laudantem & vituperantem: ſed philoſophi eſt non ita commoveri, ut ab honeſto recedat.

15. CUM aſcenderet in theatrum cithara canente Amœbeo, verſus ad diſcipulos, dixit: *c Eamus, ut pernoſcamus, quam vocem, quemque concentum edant inteſtina, nervi, ligna, & oſſa, quibus adeſt ratio, numerus & ordo.* Si in rebus inanimis tantum valent illa, quanto plus valebunt ſi in omni hominis vita ſerventur.

16. DICEBAT *d* è ſuis quenque inſomniis deprehendere poſſe quantum in philoſophia profeciſſet: ſi nihil illic vel appeteret vel faceret nefariæ rei. Tum enim animus in profunda tranquillitate conſtitutus veros affectus prodit. Contra, quæ vigilantes non audent profari aut agere, ea noctu occurrunt in ſomnis.

PYRRHO *Elienſis.*

17. DEPREHENSUS aliquando ſolus, ac ſecum loquens, rogatus quid ſolus ageret, *e Meditor*, inquit, *eſſe probus.* Sentiens ad id utilem eſſe ſolitudinem, inutilem turbam.

18. CUM objurganti ſororem Phileſtam, quidam objiceret quod oblitus eſſet ſuæ profeſſionis (docebat enim omnia eſſe indifferentia) ſic eluſit, *f Non enim*, inquit, *in muliercula declarabitur indifferentia.*

19. RURSUS cum canem invadentem repuliſſet, idem objicienti reſpondit, *g* perdifficile eſſe prorſus hominem

a *Fortiter.* b *Ira ſapientis.* c *Harmonia vitæ.* d *Somniorum obſervatio.* e *Solitudo.* f *Facete.* g *Homo.*

minem exuere. Maluit agnoſcere lapſum humanum, quam dogma reſcindere.

20. IN tempeſtate conſpiciens cæteros animo eſſe dejectiores cum ipſe nihil moveretur, oſtendit porcellum in navi ſecure edentem, dicens, *a* oportere ſapientem eam animantis imitari ſecuritatem.

21. ADMIRARI ſolet illum Homeri verſiculum præ cæteris, Οἵηπερ φύλλων γενεὴ, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν. Id eſt, *b Tale quidem genus eſt hominum, quale eſt foliorum.* Quod aliis defluentibus alii ſuccedant: Sentiens in rebus humanis nihil eſſe diuturnum, aut ſtabile.

TIMON *Nicæus.*

22. GAUDEBAT hortorum ſeceſſibus ac ſolitudine, unde Hieronymus Peripateticus de illo dixiſſe fertur, *c Quemadmodum apud Scythas & qui fugiunt, & qui inſequuntur, torquent ſagittas: itidem inter philoſophos, alios perſequendo diſcipulos capere, alios fugiendo.* Sequitur fama fugientem, & ob id ipſum avidius expetitur qui ſcholam vitat.

23. CUM vidiſſet Arceſilaum inter aſſentatores euntem, *d Quid tu*, inquit, *veniſti huc, ubi ſumus nos, qui liberi ſumus?*

24. IN quendam omnia mirantem, ita luſit, *e Quin & illud miraris, quod cum tres ſimus, quatuor habemus oculos.* Timon enim luſcus erat, unde & Cyclops dictus eſt, & diſcipulum habebat luſcum Dioſcoridem. Meminit hujus & Socrates alicubi apud Platonem.

XENOPHON.

25. DICEBAT eſſe prudentis cordatique viri, etiam *f* ab inimicis utilitatem capere. Vulgatum eſt, neque ſolem, neque aquam, neque ignem magis utilem eſſe hominibus, quam amicos. Sed ingenii philoſophici eſt, quemadmodum periti medici ex beſtiis ac ſerpentibus noxiis utilia quædam remedia colligunt, ita ex inimicorum odio decerpere aliquid quod vertat in ſuum bonum.

26. DI-

a *Securitas philoſophica.* b *Vita fugax.* c *Capere fugiendo.* d *Libertas.* e *Facete.* f *Utilitas ex inimicis.*

26. DICEBAT tum maxime *a* colendos eſſe deos, cum homini res ſunt ſecundæ, ut cum incideret neceſſitas, confidenter illos inploremus, utpote benevolos jam & amicos. Recte Xenephon: ſed vulgus hominum contra facit: in felicitate profunda eſt divorum oblivio: cum urget calamitas, tum demum ad illos confugimus.

STRATO *Phyſicus.*

27. QUIBUSDAM objicientibus quod Menedemus plures haberet auditores quam ipſe, *b Quid mirum,* inquit, *ſi plures reperiuntur, qui lavari cupiunt, quam ungi?* Unguntur qui ſe parant certamini. Subindicavit Menedemi philoſophiam eſſe dilutam, ac facile inveniri qui audiant de virtute diſſerentem, perpaucos autem qui virtutem exerceant. Nam huc provocabat Strato.

PHOCION *Dux Athenienſis.*

28. HUNC cum pro concione dicentem quidam petulantiſſime maledicus interpellaret, multis convitiis in illum debacchans omiſit quod cœperat, locumque dedit maledico. Poſtea quam ille vix dicendi feciſſet finem, Phocion reverſus in ſuggeſtum, placido vultu perinde quaſi nihil eſſet dictum, cœptam orationem proſequutus eſt: *c De pedeſtribus,* inquit, *copiis audiſtis, ſupereſt ut de velitibus ac levis armaturæ milite dicam.*

29. CUM adhuc floreret Leoſthenes, interrogatus ab oratoribus, quid ipſe boni feciſſet Reipublicæ. *Nihil aliud,* inquit, *niſi quod donec ego vobis fui dux, nulli dicta eſt oratio funebris, ſed omnes vita defuncti in majorum monumentis ſepulti ſunt.* Alii jactabant cruentas victorias, Phocion exiſtimabat egregii ducis eſſe, ſic adminiſtrare rem militarem, ut nulli aut quam pauciſſimi cives pereant. Mos autem erat Athenis, eos qui in acie cecidiſſent, apud populum laudare, ac cenotaphia erigere.

a *Divorum cultus.* b *Virtutis uſus.* c *Moderate.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

APOPHTHEGMATUM

LIBER VIII.

PRÆFATIO.

NUNC à philoſophis ad ſophiſtas, hoc eſt quod dici ſolet, ἀφ' ἵππων ἐπ' ὄνυς tranſeamus: quod genus hominum miror olim in deliciis fuiſſe: non vulgo tantum, ſed ſummis etiam principibus, cum nec eſſent germani poëtæ, nec γνήσιοι rethores, nec ſynceri philoſophi, ſed tamen horum omnium ſimii, tantum ad captandam auram popularem, ac linguæ modulatu deliniendas otioſæ multitudinis aures compoſiti, ſi paucos tamen excipias. Unde mirum quam horum dicta frigeant præ philoſophicis aut etiam poëticis, ut interdum & paraſiti & meretrices dicere videantur argutiora. Sed hic liber habet præterea variam dictorum ſatyram, in quibus fortaſſe reperies juxta poëtam epigrammaticum, quædam bona, quædam mediocria, ſed mala plura. Verum ut moleſtus eſt convivator, qui præter modum laudat ea quæ apponit: ita civilitatis eſt partius extenuare apparatum: eo quod & qui laudat, & qui dejicit immodice, diverſa quidem via, ſed tamen pari ſtudio venari gratiam videatur. Sit igitur hoc lectoris judicium. Nos ſimpliciter τὰ παρ' ἡμῶν apponemus.

LEO *Bizantius ſophiſta.*

I. VENIT Athenas populo diſſidiis tumultuanti concordiam ſuaſurus. Ubi prodiſſet in ſuggeſtum corpore admodum puſillo, omnium riſus obortus eſt. Ille fortuitam occaſionem vertens in prooemium, a *Quid,* inquit, *ô viri Athenienſes, ſi conſpiceretis uxorem meam, quæ tam puſilla eſt ut vix pertingat ad genua mea.* Ad hanc vocem cum major etiam populi riſus ſublatus eſſet,

a *Solerter.*

eſſet, ſubjecit. *At nos tam puſillos, ſi quando diſſidemus, vix civitas Byzantium capere poteſt.* Ita ferme Plutarchus in præceptis politicis. Sed eandem fabulam multo aliter narrat Philoſtratus in Sophiſtis. Nempe cum prodiſſet ad populum dicturus de concordia, ipſa ſtatim ſpecie riſum movit populo, quod obeſus eſſet, ac ventre prægrandi. At ille nihil turbatus riſu multitudinis. *Quid,* inquit, *ridetis viri Athenienſes? Uxor mihi eſt me multo obeſior, & tamen concordes unus capit lectulus, diſcordes ne tota quidem domus.* Quod refert Philoſtratus, & probabilius eſt & feſtivius.

2. CUM Philippus adornaret bellum adverſus Byzanticos, Leo adiit illum percunctatus hunc in modum, *a Quid,* inquit, *accidit tibi Philippe, ut bellum inſtituas?* Ut, inquit, tua patria civitatum pulcherrima huc adducatur, ut intelligat ſe à me diligi, eoque ad fores amaſiorum meorum venio. Ad hæc Leo, *At qui redamari cupiunt, haudquaquam cum gladiis venire ſolent ad fores amaſiorum. Amantes enim non egent bellicis inſtrumentis, ſed civilibus.* Hoc dicto in diverſum flexo regis animo patriam ſuam liberavit. Ita Philoſtratus.

3. PASIADI objicienti lippitudinem oculorum, *b Corporis,* inquit, *vitium exprobras, haud videns filium tuum Nemeſim bajulantem.* Erat enim Paſiadi filius contractis humeris. Nemeſim autem dixit redargutionem inſolentiæ, quam veteres fingebant eſſe deam. Imprudenter in alterum torqueat convitium ſi in promptu ſit quod ipſi viciſſim objiciatur.

ION *Sophiſta.*

4. DICEBAT rem moroſam eſſe *c* ægrotationem. Nam ægrotis & uxor moleſta eſt, & medicum incuſant, & lectulum moleſte ferunt. Et amicis autem, & qui accedit gravis eſt, & qui diſcedit moleſtus. Sic animus ægrotus & lætis & triſtibus offenditur.

PRO-

a *Admonitio commoda.* b *Convitium retortum.*
c *Animus ægrotus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

PROTAGORAS *Abderita* ἄθεος.

5. DICEBAT *a* de diis nihil certo ſciri, ſint, an non ſint: ob id libri illius in foro exuſti ſunt, quod docerent impietatem. Ne quis arbitretur novi exempli rem eſſe, quod nunc exuruntur libri hereticorum.

6. EVATHLI diſcipuli dilemma quo modo apud judices in ipſum retorſerit, notius eſt, quam ut ſit hoc commemorandum.

THEODORUS *Athenienſis*, *cognomento* ἄθεος.

7. OBJICIENTIBUS quod doctrina ipſius multi redderentur deteriores, reſpondit, *b* id aliorum vitio accidere, qui doctrinam ipſius ſiniſtra exciperent, cum ipſe dextera porrigeret. Hoc hominum genere hiſce temporibus plenus eſt mundus, quibus nihil tam circumſpecte dici poteſt, quod non depravent, aut calumnientur. Refert Plutarchus libro de animi tranquillitate.

FAVORINUS.

8. IN Favorinum ſophiſtam hæc tria jactata ſunt, ut miranda, vixque credenda. *c Cum Gallus eſſet, ſcire Græce: cum Eunuchus, accuſatum fuiſſe de adulterio, poſtremo, quod cum imperatore ſimultatem gerens, viveret.*

9. HUJUS æream ſtatuam dejecerant Athenienſes, ut hominis Cæſari inimiciſſimi. Erant enim Athenienſes vectigales Hadriano Cæſari. Id poſtea quam ei nuntiatum eſt, nihil commotus dixit, *d Utilius erat Socrati ab Athenienſibus ærea privari ſtatua, quam bibere cicutam.* Contempſit ſtatuæ jacturam, vita incolumi.

ÆSCHINES.

10. ÆSCHINES cum Rhodi exul recitaret orationem ſuam adverſus Demoſthenem, Rhodii demirati ſunt quod tali oratione fuiſſet damnatus ab Athenienſibus, *e At deſineretis*, inquit Æſchines, *admirari, ſi au-*

a *Impie.* b *Interpretatio ſiniſtra.* c *Prodigioſa.* d *Honor detractus.* e *Civiliter.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſi audiſſetis quæ ad hæc reſpondit Demoſthenes: mira civilitate & ſe exemit à crimine, & judices excuſavit, damnationis injuſtæ cauſſam rejiciens in violentiam eloquentiæ Demoſthenicæ. Ita ferme Philoſtratus: Dein cum recitatam Demoſthenis orationem omnes ſupra modum admirarentur, *Quid*, inquit, *ſi ipſam beſtiam audiſſetis ſua verba reſonantem?* Sentiens in Demoſthene magnam Demoſthenis partem abeſſe, ſi quæ ſcripſit ab alio recitarentur.

NICETES.

11. Nicetes Smyrnæus ſophiſta Telonæ cuidam in judicio vehementius incandeſcenti, dicentique. Deſine latrare in me: admodum ſalſe reſpondit, a *Si tu deſinas mordere.* Nam utrumque canum eſt.

ISÆUS *Sophiſta.*

12. Isæus ſophiſta Aſſyrius cum primam ætatem dicaſſet voluptatibus, ſimul ut ad virilem pervenit, velut alius ſubito factus, miram induit morum ſeveritatem. Itaque percunctanti cuidam num illa, fœminam oſtendens, videretur formoſa, πέπαυμαι, inquit, ὀφθαλμῶν, id eſt, b *deſii laborare ab oculis.* Ab altero quopiam interrogatus, quis piſcis, aut quæ avis eſſet ad veſcendum ſuaviſſima? πέπαυμαι, inquit, ταῦτα σπουδάζων, id eſt, *iſta curare deſii.* Et adjecit, ξυνῆκα γὰρ τοὺς Ταντάλου κήπους τρυγῶν, id eſt, c *ſenſi enim me è Tantali hortis fructus colligere.* Subindicans omnes ejuſmodi voluptates quibus juventus capitur, nihil aliud eſſe quam umbras ac ſomnia, qualia de Tantalo fabulantur poëtæ.

13. Lacedæmoniis periclitantibus, ac de civitate mœnibus cingenda conſultantibus, Homericum carmen recitavit, d Ἀσπὶς ἄρ᾽ ἀσπίδ᾽ ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ᾽ ἀνήρ.

Id eſt:

Scutum hæſit ſcuto, galeæ galea, atque viro vir.

Et adjecit:

Sic mihi ſtate Lacedæmonii, & muris cincti ſumus.

14. Py-

a *Salſe.* b *Pudice.* c *Sobrie.* d *Concordia.*

14. PYTHONIS proditoris accuſationem tribus dictis abſolvit, *a Coarguam Pythonem*, inquit, *proditionis, oraculo à deo reddito, populo qui vincit, Philippo qui dimiſit.* Græca ſunt lepidiora, ἐλέγξω πύθωνια προδεδωκότα τῷ χρήσαντι θεῷ, τῷ δήσαντι δήμῳ, τῷ ἀναζεύξαντι Φιλίππῳ. Neque enim Deus pronuntiaſſet oraculo, niſi talis eſſet, neque populus vinxiſſet, niſi talis fuiſſet: neque rex abiiſſet, niſi eum cujus gratia venerat non reperiſſet, aut rex è caſtris illum non dimiſiſſet.

SCOPELIANUS.

15. SCOPELIANUS eos qui conviтiis agerent, exiſtimantes ſeſe hoc pacto declarare animi magnitudinem, *b* aniculas appellare ſolet, non tantum ebrias, ſed & rabidas.

16. POLEMONI objicienti quod inter dicendum pulſaret tympanum, *c Tympanizo*, inquit, *ſed Ajacis clypeo:* haud inſitians ſe in agendis cauſſis interdum uti verbis ac figuris vehementioribus, at non inani ſtrepitu, ſed ad cauſſæ patrocinium accommodis.

DIONYSIUS *Sophiſta.*

17. DIONYSIUS ſophiſta familiaribus dicere conſuevit, mel ſummo digito, non cava manu guſtandum eſſe. Sentiens voluptates quam parciſſime admittendas.

POLEMON *Sophiſta.*

18. ANTONIUS imperator abſente Polemone occuparat domum illius, velut omnium apud Smyrnæos pulcherrimam. At Polemon noctu reverſus è peregrinatione, pro foribus clamavit, ſe indigna pati, qui propriis ædibus arceretur. Cognovit imperator ac ceſſit. Poſt ubi Romam venit Polemon, imperator civiliter illi exprobrans quod acciderat, *d* Date, inquit Polemoni diverſorium, nec quiſquam illum ejiciat. Mox hiſtrio quidam tragœdiarum, ex Olympiis Aſiæ, cui

a *Breviloquium.* b *Convitia anicularum.* c *Vehementia in dicendo.* d *Libere.*

erat præfectus Polemon, appellavit Antonium Cæſarem adverſus Polemonem, quod protinus initio fabulæ ab illo fuiſſet ejectus è ſcena. Percunctatus eſt Cæſar, quo tempore fuiſſet ejectus: cumque is reſpondiſſet, circiter meridiem, admodum urbane reſpondit At me quidem ejecit circa medium noctis, nec tamen appellavi judicem.

19. Cum laboraret morbo articulari, Pergami in templo obdormiit: huic apparuit Æſculapius, jubens ut à frigido potu abſtineret: ad quem Polemon, a *O Præclare*, inquit, *quid autem ſi bovem curares:* ſubindicans jam diu aſſuetum duris, fruſtra vocari ad delicias.

20. Proconsul torquebat prædonem quendam, cumque dubitaret quod ſupplicii genus eſſet de illo ſumpturus, ſuperveniens forte fortuna Polemon, b *Jube*, inquit, *illum ediſcere veterum ſcripta.* Ipſe quidem Polemon multa edidicerat, ſed in exercitatione nihil ducebat laborioſius ac moleſtius quam ediſcere: eoque Fabius jubet hoc tædium protinus à pueris devorari.

21. Occurrens ſophiſtæ cuidam, inteſtina, mænides piſces & alia quædam vilia portanti opſonia, c *O vir egregie*, inquit, *non poteſt Darii & Xerxis animum recte actione exprimere, qui talibus utitur cibis.*

22. Timocrati philoſopho apud Polemonem dicenti. Favorinum eſſe loquacem. d *Et omnis*, inquit, *anus.* Notans in Favorino corporis habitum, quod eſſet eunuchus. Viſus eſt excuſare vitium, ſed re vera conduplicavit.

23. Histrionem tragœdiarum qui in Olympiis, ô Jupiter, pronuntiaret, oſtenſa terra: ô terra a manu in cœlum projecta, ſubmovit à præmiis (præſidebat enim ei certamini) dicens, e *hic manu commiſit ſolœciſmum.*

24. Cum articuli morbo lapideſcerent, medicos admonuit ut effoderent, inciderentque Polemonis lapidicinas. Dicebatque. f *Comedendum eſt, manus non habeo:*

a *Aſſuetudo.* b *Facete.* c *Cibus.* d *Salſe.* e *Geſtus.*
f *Jocus in morbum proprium.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

habeo: ambulandum eſt, pedes non habeo: dolendum eſt, & manus habeo & pedes.

25. CURARAT ut vivus inferretur ſepulchro, ac familiaribus quibus datum erat negotium occludendi monumentum, a *Obde*, inquit, *obde, ne me ſol cernat tacentem.*

SECUNDUS *Sophiſta.*

26. TALE declarationis argumentum erat propoſitum. b Qui ſeditionem moverit, moriatur: qui ſedaverit, præmium ferat. Quidam & moverat & ſedavit, petit præmium. Hanc quæſtionem paucis abſolvit. Quod eſt prius? moviſſe: quod poſterius? ſedaſſe. Itaque prius da pœnas motæ ſeditionis, ac deinde ſi potes, accipe præmium recte factorum.

GORGIAS *Sophiſta.*

27. GORGIÆ ſophiſtæ palam exhibenti ſeſe ad reſpondendum quod cuique libuiſſet proponere, Xenophon non ille Socraticus, ſed alius quidam invidens, adiit illum, atque hanc propoſuit quæſtionem, Dic mihi, Gorgia, quamobrem fabæ ventrem inflent, cum ignem non inflent. Ad quem placide Gorgias, c *Iſthuc quidem tibi diſpiciendum relinquo: cæterum illud jam olim cognitum habeo, terram adverſus iſtiuſmodi homines producere ferulas.*

28. DICEBAT d tragœdiam eſſe deceptionem, qua qui alterum decepiſſet, & eo qui non decepiſſet: qui deceptus eſſet, ſapientior foret eo qui non eſſet deceptus. Fallit enim tragœdia tractans argumenta confictа: ſed adeo ſcite, ut vera credantur. Juſtior autem ille videtur qui fallendo prodeſt: & ſapientior eſt qui per fictas fabulas diſcit, quid ſit turpe, quid ſit honeſtum. Refert Plutarchus de Poëtis audiendis.

HERODES *Sophiſta.*

29. HERODES in accuſatorem, qui de cauſſa pauca, de generis ſui claritate multa jactarat, e *Tu*, inquit,

a *Induſtria.* b *Argute.* c *Frivolæ quæſtiones.* d *Poëſis fallacia bona.* e *Nobilitas in talis.*

inquit, *nobilitatem habes in talis.* Romani ſiquidem nobilitatis ſignum gerebant in calceis. Id erat eburneum additamentum tali ſpecie. Ita Plinius notat quoſdam qui nihil haberent noblitatis præter imagines. Rurſus cum adverſarius gloriaretur, quod in unam quandam Italiæ civitatem multa beneficia contuliſſet, *Idem ego*, inquit, *de me prædicare poſſem, ſi in univerſa terra cauſſam dicerem.* Significans ſe de innumeris civitatibus fuiſſe præclare meritum.

30. UXORIS Regillæ *a* mortem luxit impotentius, adeo ut picturas & ornamenta domus coloribus atraret, velis pullis tegeret, ac lepide Lesbio obſcuraret omnia. Nam is funeſtus ac niger eſt. Quodam igitur die cum Lucius qui fruſtra conatus fuerat Herodi perſuadere ut lugeret moderatius, pueros videret in fonte ædibus vicino lavantes raphanides, rogabat cui pararetur ea cœna: qui reſponderunt Herodi. Tum Lucius, Injuriam facit Regillæ, qui albis radiculis veſcatur in atra domo. Id ubi renuntiatum eſt Herodi, amovit ab ædibus funeſtam ſpeciem, ne apud probos viros traduceretur.

31. IDEM Lucius cum Romam veniſſet, obviam factus imperatori Marco, *b* percunctatus eſt illum quo iret & cujus rei gratia: cui Imperator, Honeſtum eſt & ſeni diſcere, eo ad Sextum philoſophum ut diſcam quæ nondum ſcio. Hic Lucius ſublatis in cœlum manibus, ô Jupiter inquit, jam ſenex tabellam geſtans puerorum more commeat in ludum, cum noſter rex Alexander triginta duos annos natus vita defunctus ſit. Heic citius probarim Cæſaris & ſtudium & moderationem, quam Lucii libertatem.

32. DOLOREM ex prioris filiæ Panathenaidis obitu conceptum, utcunque lenierant Athenienſes, intra urbem eam ſepelientes, & obitus diem ceu funeſtum ex anno ſuſtollentes. Cæterum cum Elpinicem alteram filiam exanimem indecore lugeret, projectus humi ac vociferans. *c Quas inferias tibi faciam filia, quid tecum ſepeliam?* Superveniens Sextus philoſophus, Ma-

a *Luctus immodicus.* b *Libere.* c *Luctus.*

Maximum, inquit, munus dederis filiæ, ſi moderate lugeas.

33. VIGINTI pueris ob virtutem compluribus in locis ſtatuas poſuerat. Hac de re cum accuſaretur à Quinctiliis Græciæ præfectis, quod ſupervacaneis impendiis indulgeret, *a Quid*, inquit, *vobis incommodi eſt, ſi ego ludo de ſaxis meis?*

34. VIDENS Quinctilios Trojanos quidem eſſe, cæterum à Cæſare plurimi fieri, dixit, *b Ego etiam Jovem Homericum odi, quod Trojanis fuit amicus.* Nimium libere profitens, ſibi moleſtum eſſe, quod Imperator tantum honoris haberet Quinctiliis.

35. PROTEO Cynico ſine fine ipſum convitiis inceſſente, *c* Conſenuimus, inquit, ambo, tu quidem male loquens, ego male audiens. Senſit immedicabile malum eſſe, cui ille tam diu aſſueverat, & ſe moderatius ferre quod jam novum non eſſet.

36. ATHENIENSIBUS ſic admirantibus hominis eloquentiam, ut dicerent illum eſſe de numero decem oratorum, nihil elatus eſt hac laude quæ videbatur maxima, tantum reſpondit, *d Certe Andocide ſum melior,* Is ut opinor, fuit ſophiſta quiſpiam notæ vulgaris.

ANTIOCHUS *Sophiſta.*

37. ANTIOCHUS ſophiſta cum male vulgo audiret, veluti formidoloſus, quod nec prodiret in concionem, nec Reipublicæ munia capeſſeret, *e Non vos,* inquit, *metui, ſed me ipſum:* agnoſcens bilem ſuam vehementiorem quam ut cohiberi poſſet. Senſit idem Plato, qui ſunt iracundioris ingenii ad diſciplinas quidem eſſe idoneos, ad gerendam Rempublicam non item.

ALEXANDER *Sophiſta.*

38. ALEXANDER ſophiſta legatione fungens pro Seleucia apud Antonium primum, videnſque illum minus attentum, clariore voce dixit, *f Auſculta me Cæſar.* Cæſar autem acerbitate confidentiaque vocis exaſpe-

a *Sumptus inanes.* b *Libere.* c *Maledicentia.* d *Modeſte.* e *Iracundia.* f *Improbitas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

aſperatus. Auſculto, inquit, intelligoque te. Tu enim es ille qui colis comam, qui dentes candidas, qui polis ungues, qui ſemper oles unguentum.

HERMOGENES.

39. ANTIOCHUS hoc dicto taxavit Hermogenem, ut diceret *a* illum inter pueros eſſe ſenem, inter ſenes puerum: ſive ob valetudinem ante tempus imbecillem, ſive ob dictionis genus neglectius. Alii per jocum dicebant, illius verba plane juxta Homerum eſſe πτερόεντα, quod ea veluti pennas abjiceret.

PHILAGER.

40. ROGATUS quamobrem non delectaretur educandis pueris, *b Quoniam*, inquit, *nec me ipſe delector.* Agnoſcebat naturæ ſuæ vitium. Erat enim iracundus & moroſus, eoque nec appoſitus ad teneram ætatem inſtituendam: cum hodie ſtulti parentes nullis libentius committant liberos ſuos, quam hujuſmodi truculentis & aſperis.

HADRIANUS *Sophiſta.*

41. HADRIANUS ſophiſta in convivio ſophiſtarum, ad quos adhibitus erat tanquam egregii cujuſpiam arcani conſors futurus, cum ſermo fuiſſet ortus de characteribus dictionis, & in quo quiſque præcelleret, & quid in quoque potiſſimum imitandum eſſet, *c At ego*, inquit, *deſcribam characteres, haudquaquam recenſens inciſiunculas, intellectulos, membra, aut rhythmos, ſed meipſum mihi imitandum proponens, omniumque inventa ex tempore proferens fluxu quodam orationis ac linguæ permittam hæc omnia.* Quid de hoc Hadriani dicto judicandum exiſtiment, viderint Critici: illud ſcio, Horatium non temere exclamaſſe, O imitatores ſervum pecus. Et hodie videmus quoſdam qui ſe totos addixerunt exprimendo Ciceroni, frigidos & elumbes evadere. Quod ſi nec quos delectat illud orationis genus leve & γλαφυρὸν, equidem nec obſto cuiquam nec

a *Sermo incompoſitus.* b *Iracundia.* c *Imitatio.*

nec invideo. At ipſe malim Epicteti rudem & indolatam phraſim, ſed naturalem, quam Iſocratis omni floſculorum genere picturatam. Hujus Hadriani dictionem Herodes ſophiſta ſolet appellare *a* κολοσσοῦ μεγάλα σπαράγματα, id eſt, coloſſi magna fragmenta: ſimul in juvene notans orationem nondum ſatis compoſitam, ſimul laudans & vocis & animi magnitudinem.

42. Quidam è familiaribus miſerat illi piſces in diſco argenteo, picturato auro: at ille delectatus vaſculo non remiſit, tantum ei qui miſerat reſpondit, *b Benefacis, quod etiam piſces:* quaſi diſcus eſſet dono miſſus, piſces tantum novitatis gratia additi. Quidam autem dicunt id joco factum, ut caſtigaret diſcipuli vitium, qui ſordidior eſſe dicebatur. Nam eo admonito diſcum reddidit. Cum eſſem apud Coloniam Agrippinam, ſenatus honoris gratia miſit vinum in cantharis teſtaceis, nec eos repeti mos eſt, id admiratus, rogavi cauſſam. Reſponſum eſt, olim vinum ſolere mitti cantharis argenteis: hoc honoris cum eſſet habitum cuidam ex eorum numero, qui magnam nobilitatis partem exiſtimant rapto vivere, poſtridie mane profectus eſt cum argenteis cantharis. *c* Re comperta miſit ad illum ſenatus qui cantharos repoſceret. At ille, Ultro, inquit, dono dediſtis, & ego gratias egi. Hoc caſu admoniti mutarunt conſuetudinem.

PAUSANIAS *Cappadox.*

43. Quoniam more ſuæ gentis craſſa lingua ſonabat confundens conſonantes, breves producens, productas corripiens, vulgo dictus eſt *d* coquus, qui præetioſa opſonia male condiret.

PROCLUS.

44. Proclus Naucratites filium habebat intemperantem, gallis gallinaceis, coturnicibus, catellis, & equis alendis indulgentem, quem pater adeo non increpabat, ut una cum illo potius juvenaretur. Quo nomi-

a *Coloſſi fragmenta.* b *Facete.* c *Facete.* d *Salſe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

nomine cum ab amicis objurgaretur, a *Citius*, inquit, *deſinet, cum ſenibus colludens, quam cum æqualibus.*

ANTIPATER.

45. Antipater Hierapolites cum ducturus eſſet Severi Cæſaris filiam, forma parum felici, & familiarium quiſpiam interrogaret, quando laturus eſſet τὰ ἀνακαλυπτήρια: ſic appellabantur munera, quæ ſponſæ amici deferebant ſponſo tertio die, quo ſponſa debebat exhiberi ſpectanda: Hermocrates lepidiſſime reſpondit, b ἐγκαλυπτήρια μὲν ἂν τοιαύτην λαβών, id eſt. Encalypteria potius, cum talem ducat, ἀνακαλύπτω, eſt retego, ἐγκαλύπτω, tego. Quod deforme eſt, tegi magis oportet quam retegi.

HERACLIDES *Sophiſta.*

46. Scripſerat libellum, cui titulum indiderat πόνου ἐγκώμιον, id eſt, laboris laudatio. Eum cum Ptolemæus ſophiſta forte obvius videret habentem præ manibus, rogabat quid moliretur. Cum ille reſpondiſſet πόνου ἐγκώμιον. Ptolemæus accepto codice delevit π, & adjecit, Tempus eſt ut legas titulum encomii, reperitque ſcriptum, c ὄνου ἐγκώμιον. Ptolemæus huc alluſit, quod ſi labor mereretur laudem, eadem opera laudandus eſſet aſinus animal labori natum.

HIPPODROMUS *Sophiſta.*

47. Hippodromus ſophiſta Clementi tragœdiarum actori longe præſtantiſſimo, cum apud Amphictiones optime re geſta negata eſſe victoria, quod Byzantius eſſet, atque id temporis Byzantium à Romanis obſideretur, proſiliens clamavit, d *Valeant applaudentes, ac perperam de re judicantes*, *Ego*, inquit, *Clementi victoriam decerno.* Cum alter hiſtrio appellaſſet Cæſarem, obtinuit Hippodromi ſuffragium.

48. Quodam tempore cum illi vehementer à

Græ-

a *Argute.* b *Lepide.* c *Induſtria.* d *Judicium incorruptum.*

Græcis applauderetur, multaque magnifica acclamarentur, in quibus illum æquabant Polemoni, Homerico verſu reſpondit, τί μ᾽ ἀθανάτοισιν εἰσκεὶς; id eſt, *a Quid me immortalibus æquas?* Simul & candidi hominis laudem auferens, qui Polemonem tam præclaro teſtimonio ornarit, & modeſtiæ, qui laudem invidioſam repulerit.

49. QUODAM tragœdiam appellante ſophiſtarum matrem, correxit dictum, *b Ego*, inquit, *dico Homerum eſſe patrem.* Sive quod nimia ſit tragicorum grandiloquentia, ſive quod fons tragœdiarum ſit Homerus. Pulchrius autem eſt ex ipſo haurire fonte.

50. HOMERUM appellare ſolet vocem ſophiſtarum, Archilochum ſpiritum, quod ille ſuppeditet verba ſplendida, hic acrimoniam & vehementiam.

QUIRINUS *Sophiſta.*

51. CUM ab Aſianis reprehenderetur, quod in accuſando mitior ac lenior eſſet quam ipſi docerent, *c Multo*, inquit, *ſatius eſt, ut vos meam accipiatis lenitatem, quam ego veſtram crudelitatem.* Tumebant Aſiani rhetores, & immodicis delectabantur.

52. AMICIS ipſum de morte filii conſolantibus, *d Quando*, inquit, *potius apparebo vir quam nunc?* Sentiens dolorem quidem eſſe acerbum, ſed hoc fortitudinis laudem fore ſplendidiorem.

PHILISCUS.

53. PHILISCUS illaudatus rhetor, cum cauſſam ageret pulchre veſtitus, ſed tumultu irruens in tribunalia, voce ſemimuliebri, lingua ſupina, quovis potius ſpectans quam ad ea quæ agebantur, averſatus dicentem imperator, ſtuduit illi os occludere, totaque actione aquam intercipiebat, breves ſubinde percunctatiunculas objiciens. Ad quas cum parum appoſite reſponderet Philiſcus, *e* Virum, inquit, imperator arguit cæſaries, rhetorem vox, Græca pluſculum

 habent

a *Modeſte.* b *Homerus.* c *Admonitio retorta.* d *Fortiter.* e *Pronuntiatio.*

habent leporis, *τὸν μὲν ἄνδρα δείκνυσιν ἡ κόμη τὸν δὲ ῥήτορα φωνὴ.* Notans illum, quod attonſa cæſaries declararet virum, ſed oratio non declararet eſſe rhetorem, ſed fœminam potius.

CASSIUS SEVERUS.

1. IN advocatione quadam, cum M. Pomponius Marcellus Latini ſermonis moleſtiſſimus exactor, ſolœciſmum ab adverſario factum arguere perſeveraret, *a* interpellatis judicibus dilationem petiit, ut litigator ſuus alium grammaticum adhiberet, quod diceret ſibi cum adverſario non de jure, ſed de ſolœciſmo controverſiam futuram.

M. POMPONIUS MARCELLUS.

2. CUM ex oratione Tiberii Cæſaris quiddam reprehendiſſet, contra affirmante Atteio Capitone id eſſe Latinum, & ſi non eſſet, futurum certe, *b Jam inde,* inquit, *mentitur Capito. Tu enim Cæſar civitatem dare potes hominibus, verbis non potes.* Editio Aldina corrupte legit, verba non potes. Hominibus datur civitas, qui recipiuntur in jus civium: verbis datur civitas, quæ recipiuntur in conſuetudinem ſermonis Romani. Quemadmodum multæ voces non Græcæ tantum, ſed & Britannicæ, & Gallicæ, & Perſicæ civitate Romana donatæ ſunt. Id publicus uſus poteſt, Cæſar non poteſt.

REMNIUS PALEMON.

3. IS flagrabat libidinibus uſque ad infamiam oris: unde quidam in turba oſculum ingerentem, cum refugiens devitare non poſſet, dicto non infaceto repulit: *c Vis tu,* inquit, *magiſter, quoties feſtinantem aliquem vides obligurire?*

EPICURUS *Athenienſis.*

4. IMPROBAT inſtitutum Pythagoræ, qui cum do-

a *Moleſte loqui.* b *Libere.* c *Salſe.*

doceret: *a* amicorum communia eſſe omnia, jubebat ut diſcipuli quod quiſque habebat, deponerent in commune, dicens, id eſſe diffidentium verius quam amicorum. Etenim ſi quis vere ſit amicus, nihilo minus habeo pro meis quæ ille poſſidet, quam ſi depoſuiſſet. Porro qui diffidit, aut non eſt ipſe verus amicus, aut de alterius animo dubitat.

CTESIBIUS.

5. ARCESILAUS cum inviſeret Cteſibium ægrotantem, ſenſiſſetque hominem egere, clam crumenam pecuniis plenam ſubjecit cervicali: quam ut reperit Cteſibius, ait Ἀρκεσιλάου τοῦτο παίγνιον, id eſt, *b Arceſilai hic ludus.*

EURIPIDES.

6. CELEBRATUR illud Euripidis dictum, *c Unicum conſilium rectum magnam militum manum vincere.* Quo prudenter admonuit, non perinde referre quam numeroſum educas exercitum, ſed quam cordati ſint exercitus duces. In bello ſiquidem longe plus habet momenti prudentia ſolertiaque, quam vires conſilii expertes.

7. IDEM cuidam opprobranti graveolentiam oris, *d Multa nimirum*, inquit, *in illo occulta computruerunt.* Significans ſe poſſe continere arcana. Solent autem res in occulto congeſtæ computreſcere.

DIONYSIODORUS *Tibicen.*

8. GLORIARI ſolet, *e* quod nemo pulſus ſuos audiſſet, neque in triremi, neque ad fontem quemadmodum Iſmeniæ. Sentiens ſe nunquam captaſſe plauſus ſordidorum & imperitorum, ſed ſat habuiſſe probari paucis eruditis. Ita Laërtius in Cratete.

STRATHIAS.

9. COLAX Bianti ſtupido ſic adulatus eſt, *f* Plus bibiſti quam rex Alexander. Quod in Alexandro turpiſ-

a *Amicorum communia.* b *Benignitas.* c *Ducum prudentia.* d *Silentium.* e *Laus à laudatis.* f *Adulatio.*

ſimum erat, illi laudi tribuit. Neque enim ſtatim laude dignum eſt, quod fit à principibus.

ALEXANDER MAGNUS.

10. CUM invitaretur ut Darii filias quas habebat captivas inviſeret, prædicabantur enim puellæ admirabili eſſe forma, noluit ire, dicens, *a Sibi non committendum, ut cum viros viciſſet, à mulieribus vinceretur.*

DUELLIUS.

11. DUELLIUS qui primus Romæ è navali pugna triumphum obtinuit, jam ſenex tremuloque corpore, in jurgio quodam audivit exprobrari ſibi graveolentiam oris: rediit domum triſtis, & expoſtulavit cum Bilia uxore, quam virginem duxerat: cur hujus vitii nunquam admonuiſſet, quo licuiſſet mederi. *b Admonuiſſem*, inquit illa, *niſi putaſſem omnibus viris ad eundem modum olere animam.* Et hoc apophthegma ſuperius alteri tributum retulimus. Si Bilia vere ſenſit quod dixit, argumentum eſt inſignis pudicitiæ: ſin finxit, magna eſt civilitas erga maritum, magna item tolerantia, quæ tam diu pertulerit hoc incommodum abſque faſtidio.

QUIDAM.

12. QUIDAM iratus agaſoni volebat eum percutere: cumque is clamaret, Ahenienſis ſum: ad aſinum verſus, *c At tu*, inquit, *Athenienſis non es:* eique multas plagas inflixit. Meminit Plutarchus in libello de cohibenda iracundia.

PROMETHEUS.

13. CUM ignem è cœlis in terras deportaſſet, cumque primum viſum Satyrus complecti vellet & exoſculari: *d Heus*, inquit, *ni caves hirce, profecto dolebit tibi mentum.* Admonens etiam quæ natura pulcherrima ſunt maximeque neceſſaria tamen fieri pernicioſa, niſi recte utaris.

BOS.

a *Continentia.* b *Pudicitia conjugalis.* c *Facete.* d *Uſus rectus.*

BOS.

14. Bos ſub onere deficiens rogavit camelum conſervum ut ſe oneris parte recepta ſublevaret: cui recuſanti, *a Immo*, inquit, *& meipſum & hæc omnia portabis.* Idque factum eſt mortuo bove. Ita Plutarchus in libro de tuenda bona valetudine.

PORTIA MINOR.

15. Cum laudaretur apud eum mulier quædam ut bene morata, quæ tamen iterarat matrimonium: *b Felix*, inquit, *ac pudica matrona non nubit niſi ſemel.* Non paſſa eſt illam inter bene moratas numerari, quæ citra neceſſitatem adſciſceret alterum virum. Nam multas huc cogit egeſtas. Porro coitus gratia nubere, non eſt vere pudicarum. Eoque dixit, felix, excuſans neceſſitatem.

ANNIA.

16. Propinquis admonentibus ut alteri nuberet: eſſe enim illi & ætatem integram, & faciem bonam, quorum alterum ſpem faceret prolis, alterum promitteret amorem mutuum, *c Nequaquam*, inquit, *hoc faciam: ſi enim bonum virum nacta fuero, nolo timere ne perdam: ſin malum, quid neceſſe eſt poſt optimum perpeti poſſimum?*

MARTIA *Catonis filia minor.*

17. Rogata cur à morte mariti nollet iterum nubere, *d Quoniam*, inquit, *non invenio virum qui me magis velit, quam mea.* Non probavit conjugium, quod non conciliaret amor mutuus. Quæ ducitur dotis cauſa, conductum habet concubinum verius quam conjugem.

18. Eadem cum diutius lugeret maritum, rogata quem eſſet habitura diem luctus ultimum: reſpondit, *e Quem & vitæ.* Sic illa Ethnica, magno ſane cum dedecore plurimarum Chriſtianarum, quæ viro nondum elato jam nupſerunt.

VA-

a *Auxilia.* b *Pudicitia.* c *Pudice.* d *Nuptiæ dotis cauſſa.* e *Pudice.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

VALERIA.

19. VALERIA Meſſalarum ſoror, rogata cur amiſſo Servio viro, nulli vellet nubere, *a Quoniam*, inquit, *mihi ſemper vivit maritus Servius.*

PYTHIAS.

20. PYTHIAS Ariſtotelis filia rogata quis eſſet color pulcherrimus, *b Is*, inquit, *quem in ingenuis gignit pudor.* Agnoſcas vel ex hoc dicto philoſophi filiam. Solent autem fœminæ aliis coloribus aliæ delectari.

21. PHILOSOPHUS quidam priſcus, ſed ἀνώνυμος, hujuſmodi ſermone Arſinoës reginæ luctum compeſcuit. *c* Cum Jupiter, inquit, inter dæmones rerum faceret partitionem? Luctus non aderat, ſed diſtributione jam peracta venit. Huic igitur cum Jupiter aliquid honoris tribuere vellet, nec eſſet quod daret, quippe jam conſumptis omnibus, tandem aſſignavit illi honorem qui mortuis impenditur, veluti lachrymas & mœrores. Quemadmodum igitur, inquit, cæteri dæmones bene volunt iis à quibus coluntur, itidem & luctus. Quod ſi fuerit abs te contemptus ô mulier haud quaquam venturus eſt ad te: contra, ſi diligenter abs te colatur honoribus illi deſignatis à Jove, mœroribus ac lamentis, diliget te, ſemperque tibi ſuppeditabit aliquid earum rerum quibus abs te perpetuo poſſit honorari. Refert Plutarchus in conſolatione ad Apollonium.

DEMOSTHENES *Mitylenenſis.*

22. PULSAVIT fores hominis muſicæ ac cytharæ dediti: cumque is audito pulſu juſſiſſet illum introire, *d Faciam*, inquit, *ſi prius alligaris cytharam.* Subnotans illum nihil aliud quam cythara canere. Refert Plutarchus Sympoſ. lib. 2.

ATTILIUS.

23. DIXIT ſatius eſſe, otioſum eſſe, quam nihil agere.

a *Pudicitia.* b *Pudor liberalis.* c *Luctus.* d *Studium immodicum.*

agere. Refert Plinius Junior ad Minutium Fundanum, *a Satius eſt enim*, inquit, *ut Attilius noſter eruditiſſime ſimul & facetiſſime dixit, otioſum eſſe quam nihil agere.* Quamquam hoc dictum adſcribitur Catoni ſeniori. Otioſus eſt, qui vacat ab externis actionibus: nihil agit, qui negotiis infrugiferis, nihil ad beate vivendum conferentibus occupatur. Quemadmodum qui moliuntur, nec ſatis ſuccedit quod agunt, ſatagere dicuntur: ita nihil agunt, qui fruſtraneis actionibus tumultuantur. Plinius enim putat, eos qui militaribus negotiis diſtrahuntur, nihil agere: contra, qui ſe philoſophiæ dedunt, otioſos eſſe.

24. DICERE ſolet, *b* ita adoleſcentes in foro auſpicari, à cauſſis centumviralibus, ut pueri ſolent in ſcholis ab Homero: quod utrumque ſit maximum, cum oporteat paullatim per gradus ad id quod ſummum eſt, pervenire. Meminit Plinius ad Maximum.

PLINIUS MAJOR.

25. DICEBAT *c* nullum eſſe librum tam malum, qui non aliqua parte prodeſſet. Verum dixit de his qui norunt ex quibuſcunque libris, ſi quid ineſt frugiferum excerpere. Sed ſunt qui in libro quantumvis bono nihil venantur, niſi quod reprehendant.

26. IDEM cum recitatorem quiddam perperam pronuntiantem amicorum quiſpiam revocaſſet, & ut repeteret coëgiſſet, *d Quid*, inquit, *an intellexeras?* cum ille annuiſſet: *cur ergo*, inquit, *revocabas? Decem amplius verſus iſta tua interpellatione perdidimus.* Tanta erat parſimonia temporis.

27. IDEM nepotem ſuum ambulantem videns, objurgavit: *d Poteras*, inquit, *has horas non perdere.* Nam qui lectica vehebantur, aut recitantem audiebant, aut ſi libuiſſet, aliquid etiam enotabant, aut dictabant aliquid, quorum nihil licet ambulanti.

PAS-

a *Nihil agere.* b *Profectus.* c *Lectionis utilitas.* d *Temporis parſimonia.* e *Temporis parſimonia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

PASSIENUS PAULLUS.

28. PASSIENUS Paullus eques Romanus, ſed dubiæ ſanitatis, cum recitans elegias ſuas ſic auſpicaretur, *a Priſce jubes:* Priſcus Iabolenus qui tum aderat. Ego vero, inquit, non jubeo. Protinus ingens omnium riſus coortus eſt. Fingunt enim poëtæ ſuo arbitrio quidquid libet. At Priſcus non tulit poëticam fictionem.

THRASEA.

29. REFERENTE Plinio Juniore, dicere ſolet, *b Qui vitia odit, homines odit.* Sentiens nullum eſſe hominem, qui non multis vitiis ſit obnoxius, licet aliis alii laborent. Ac ſæpenumero accidit, ut qui alios inſectantur, ipſi gravioribus madeant vitiis.

VIRGINIUS.

30. CLUVIUS hiſtoriographus ſic affatus eſt Virginium, cujus res geſtas attigerat, Scis Virgini quæ fides hiſtoriæ debeatur. Proinde ſi quid in hiſtoriis meis aliter legis ac velles, rogo ignoſcas. Ad hæc Virginius, *c Tu ô Cluvi, tunc ignoras ideo me feciſſe quod feci, ut eſſet liberum vobis ſcribere quæ libuiſſet:* Vox excelſi animi teſtis, & recte factorum conſcientia contenti.

FRONTINUS.

31. VETUIT ſibi exſtrui monumentum his verbis, *d Impenſa monumenti ſupervacanea eſt, memoria noſtri durabit ſi vita meruimus.* Excelſi animi eſt, cum præclara geſſeris, gloriam contemnere.

ARCHITAS.

32. ARCHITAS cum in agro comperiſſet quoſdam è famulis admiſiſſe quoddam, ſentiens ſe commotiorem in illos, nihil quidem tum fecit, tantum abiens dixit, *e Fortunati,* inquit, *eſtis quod iraſcor vobis.*

AUFIDIUS MODESTUS.

33. QUINCTUM in morbo ſibi dicentem manus eſſe

a *Ridicule.* b *Homo.* c *Animoſe.* d *Animoſe.* e *Moderate.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

eſſe frigidas, hoc ſcommate taxavit, *a Atqui calidas*, inquit, *è Provincia extuliſti*: notans eum quod proconſul adminiſtrans provinciam, multa furatus eſſet. Meminit Plutarchus in Sympoſ. lib. 2.

QUIDAM.

34. QUIDAM imperatorem incuſavit, *b* quod illius inſidiis & otio ſomno fuiſſet privatus: videlicet quod illius benignitate è paupere factus eſſet dives. Refertur eodem loco.

QUIDAM.

35. QUIDAM Antigoni amicus cum ab eo petiſſet talentum, nec accepiſſet, poſtulavit ab eo deductores ac corporis cuſtodes. Rogatus quamobrem, *c Ne*, inquit, *inſidiis impetar*: affingens ſe talentum humeris ferre.

ARISTARCHUS *Theodectæ pater.*

36. DICERE ſolitus eſt, *d Olim vixerant ſeptem ſapientes, nunc haud facile totidem invenies idiotas.* Notans ſophiſtarum turbam, qui ſe pro ſapientibus jactabant, ut vix ſupereſſet qui profiteretur indoctum.

SELEUCUS, *Rex.*

37. SUBINDE dicere ſolet, *e* ſi multi ſcirent, quantum ſit negotii, tantum modo tot epiſtolas ſcribere ac legere, nec humi projectum diadema tollerent. Hujus moleſtiæ nequicquam eſt rudis Eraſmus, etiam ſi rex non ſit.

CANUS, *Tibicen.*

38. DICEBAT homines ignorare, *f* quanto plus ipſe canens voluptatis caperet, quam alii: alioqui auditores non darent mercedem, ſed acciperent. Virtus jucunda eſt eam exercentibus: unde mirum eſt quoſdam ad id mercede velle conduci ut bene vivant, cum ipſa virtus abunde magnum ſui ſit præmium.

LAM-

a *Salſe.* b *Jocoſe.* c *Libere.* d *Salſe.* e *Regum cura.* f *Facete.*

LAMPIS *Negotiator.*

39. INTERROGATUS quo modo ſibi paraſſet divitias, *a Magnas*, inquit, *haud difficulter, exiguas vero cum labore ac tarde.* Sentiens initio paullatim magnaque vigilantia corraſam pecuniam. Cæterum parata jam ingenti ſorte, facile eſt amplis lucris diteſcere. Primum auctoritas ac fama tarde paullatimque nec ſine negotio paratur. At qui jam innotuit, facile magnam aſſequitur laudem. Meminit Plutarchus in libello, An ſeni ſit capeſſenda Reſpublica.

ISMENIAS.

40. ISMENIAS tibicen canebat in ſacrificio, cumque non litaretur, is qui conductus fuerat, arreptis tibiis canebat ridicule, & hoc canente litatum eſt. Incuſantibus autem iis qui aderant, divinitus, inquit, contingit venuſte canere, Hic Iſmenias ridens, *b At me*, inquit, *canente dii voluptate capti commorabantur, te vero feſtinante illos abigere, arripuerunt hoſtiam.* Refert Plutarchus Sympoſiacon libro ſecundo. Conductitius ille ſibi laudem arrogabat, quod ipſo canente litatum ſit, quaſi dii magis delectati ſint ipſius cantu quam Iſmeniæ. Id lepidiſſime retorſit Iſmenias: ideo non fuiſſe litatum, quod Dii gaudentes erudita muſica, diutius amarent adeſſe ſacrificio. At cum ille tam ridicule caneret, quaſi ſtuderet deos abigere, ne vacui recederent, arripuerunt victimam.

PAUSON *Pictor.*

41. PAUSON pictor receperat equum pingendum ſpecie volutantis ſeſe, & pinxit currentem. Indignante eo qui conduxerat. Pauſon ridens, *c Inverte*, inquit, *tabulam:* eo facto jam non currere, ſed volutari videbatur. Ita quædam errata quæ videntur maxima, minimo negotio corriguntur, ſi quis commode interpretur. Refert Plutarchus in libello; cur Pythia vates deſiiſſet carmine reddere oracula.

42. SERBIDIUS Scævola vir tum juris pruden-

tia,

a *Argute.* b *Facete.* c *Correctio.*

tia, tum M. Antonini Imperatoris amicitia celebris, dicere ſolitus eſt, *a* jus civile vigilantibus ſcriptum eſſe, non dormitantibus. Sentiens juris prudentiam non ſine ſummo ſtudio percipi: quemadmodum Ariſtoteles, ſic edidit libros naturalium ut non eſſent editi, niſi viva vox doctoris accederet. Refertur lib. Pandect. 42. Tit. quæ in fraud. cred. l. pupillus. Verum ut Scævola merito requirit ſtudium ac vigilantiam à Juriſprudentiæ candidatis, ita nemo non improbabat ſententiam Jodoci, qui Mechlinienſi ſenatui præſedit. Nuſquam enim non magna contentione tuebatur, neminem poſſe vel unius legis intelligentiam conſequi, qui quidquam ſciret in bonis literis. Et cum in convivio quodam mecum diſputans incaluiſſet, addebat vix eſſe treis in orbe qui leges Cæſareas intelligerent. Aderat huic convivio Johannes Sylvagius Caroli tum regis Cancellarius, Georgius ab Halonio, Blaſius jureconſultus, & alii non nulli. Fatebatur tamen Bartholum leges ad plenum intellexiſſe, cum conſtet illum tot locis hallucinatum eſſe.

PAPINIANUS.

43. BASSIANUS Antoninus imperator magna laborabat invidia, quod fratrem occidendum curaſſet. Eoque Æmilio Papiniano prætorii præfecto, ob eximiam Juris prudentiam ſummæ apud Romanos auctoritatis, negotium dederat, ut hoc facinus apud ſenatum defenderet. At is reſpondit, *b* multo facilius parricidium perpetrari, quam defendi. Ob hanc liberam vocem Baſſianus occidit virum immortalitate dignum. Fui olim cum quodam Jureconſulto in aulicis negotiis diu multumque verſato, qui dicebat ſibi nihil eſſe gravius quam quod interdum palam iniqua animo reclamante cogeretur exſequi: nec id ſatis, cogeretur excogitare fucos, quibus quod erat iniquum videretur æquum. Sed hæc ipſi principes interdum non intelligunt, aliquoties ne ſciunt quidem.

44. PRÆTORIIS viris ab imperatore Hadriano peten-

a *Induſtria.* b *Libertas noxia.*

petentibus, ut ſibi de jure reſpondere liceret, reſcripſit, *a* hoc munus non peti ſolere, ſed præſtari. Quare accingerentur ſi qui ſibi fiderent, & populo ſui ſpecimen darent. Nam Auguſtus quo major eſſet juriſperitorum auctoritas, conſtituerat, ut qui reſpondere vellent, id ex auctoritate Cæſaris facerent, cum antea liberum fuiſſet reſpondendi munus ſubire quicunque ſui fiduciam haberent. Sic & hodie creantur doctores medicinæ, juris, artium, Theologiæ, cum hoc nomen promeruiſſe ſit pulchrius quam obtinuiſſe.

45. SALVIUS Julianus tum eximia juris cognitione, tum multorum principum amicitia clarus, ſolitus eſt dicere, *b Et ſi alterum pedem in ſepulchro haberem, adhuc addiſcere vellem.* Refertur Pandect. lib. 40. Tit. de fideicommiſſis. l. apud Julianum. Hæc ſententia optimo jure placuit laudatiſſimis viris. Sed hodie paſſim audimus has voces: Jam adultus ſum, ſerum eſt diſcere. Immo hoc turpius eſt neſcire quæ cognitu digna ſunt, quod adultus es.

46. CUM poſt cladem acceptam ad perſas quidam ab Arcadia transfugiſſent, auxilia pollicentes, producti ſunt in conſpectum Xerxis. Ibi Perſis percunctantibus quid agerent Græci, reſponderunt eos celebrare Olympia, ac gymnatica equeſtriaque certamina ſpectare. Rurſus percunctantibus quod eſſet certaminis præmium, reſponderunt coronam oleaginam. Hic Tritantechines Artabani filius, verſus ad exercitus præfectum, *c Papæ*, inquit, *Mardoni*, *in cujuſmodi viros nos incitaſti ad pugnandum, qui non pecuniarum gratia certamina agitant, ſed virtutis ac laudis.* Ea vox tum viſa eſt timida, ut ſæpenumero prudentia habetur pro ignavia. Refert Herodotus in Urania.

47. CUM Xerxi nuntiatum eſſet, quam fortiter, quamque etiam feliciter Artemiſia rem geſſiſſet in pugna navali, dixiſſe fertur: *d* ſibi fœminas fuiſſe viros, contra viros fuiſſe fœminas, quod parum dextre ſe geſſiſſent. Refert Herodotus lib. 8.

48. ARI-

a *Virtus præſtanda non profitenda.* b *Induſtria.* c *Virtus ſibi præmium eſt.* d *Præpoſtera.*

48. ARISTO Chius dicere ſolet, *a* dialecticorum argutias ſimiles eſſe telis aranearum, quod plurimum haberent artificii, minimum utilitatis. Nam is cum cæteris Cynicis putabat logicen ac phyſicen à philoſophia ſubmovendam, ſolam ethicen diligenter exercendam. Hujus ſententiæ princeps fuit Socrates.

49. IDEM *κυνικώτερον* etiam, *b* dialecticorum ſubtilitates dicebat ſimiles luto viarum, ad nihil utili, niſi quod ingredientes impellit ad lapſum. An ille recte damnarit univerſam dialecticam, alii viderint. Illud experimentis compertum habeo, nullos magis aberrare à vero, quam qui ſuperſtitioſe in hoc ſtudiorum genere ſunt verſati.

50. DIOGENES convitiis laceſſitus à quodam de crimine proditionis infami, *c Gaudeo*, inquit, *me tibi factum inimicum, quando tu non hoſtes, ſed amicos lædere ſoles.*

51. IDEM à calvo quodam maledictis adſperſus, *d Ego quidem*, inquit, *tibi nullam facio injuriam, quin potius laudo capillos tuos, qui malam calvariam effugerint:* Subnotans illum non judicio, ſed cærebri vitio maledicum eſſe.

52. LACON quidam gymnaſiarchum ligna *ἄκαπνα* exhibentem, facetiſſimo joco incuſavit, dicens, *e* quod per eum ne lachrymas quidem illic effundere daretur. Fumus enim excutit lachrymas oculis. Acapna ligna inde dicta ſunt, quod fumo careant.

53. ALIUS quendam quotidie convivantem, *f* plagiarium ac tyrannum appellavit, per quem tot annis nunquam vidiſſet menſam ſuam. Joci lepos eſt in fictione, Plagiarium appellavit, quod liberalitate ſua homines ſibi redderet obnoxios: tyrannum, quod per illum non liceret cuiquam domi ſuæ vivere.

54. QUIDAM ambientes amicitiæ fœdus inire cum Lacone, volebant ſe quocunque vellet vinculo adſtringere, quo certius eſſet, amicitiam fore ſinceram. Quibus ille, *g Una eſt*, inquit, *de amicitia certitudo, ſi etiam volentes*

a *Nugax ſubtilitas.* b *Dialectica.* c *Salſe.* d *Salſe.* e *Facete.* f *Facete.* g *Nulli fidendum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

lentes lædere non poſſent. Nam reliquæ omnes prorſus infirmæ ſunt. Convenit cum illo Chilonis, ſic habendum amicum, ut cogites illum poſſe fieri inimicum.

55. SOCRATI tribuitur & illud, *a* nec à mortuo petendum colloquium, nec ab avaro beneficium. Nam mortui aut non reſpondent, aut lædunt: ita avarus aut non dat quod rogatur, aut infeliciter cedit accipienti, quod datur animo inimico.

56. IDEM conſpiciens prædivitem quendam, ſed indoctum, *b Ecce,* inquit, *aureum mancipium.* Indoctus ſervus eſt & cupiditatum, & eorum quæ poſſidet.

57. CONSPICIENS quendam quibuſlibet citraque delectum elargientem, *c Male*, inquit, *pereas, qui ex gratiis cum ſint virgines, facias ſcorta.*

58. AJEBAT ſibi videri, *d* quod dii ſemper riderent, ſpectantes inanes hominum curas, quorum cum omnia ſint exigui temporis ac momenti, tamen non pari cura tractantur. Sic enim tumultuantur homines, quaſi & magna ſint & perpetua, quæ heic geruntur.

59. INTERROGATUS quare non ſcriberet libros, *e Quoniam*, inquit, *chartæ iis qui ſcripturi ſunt, pluris eſſent emendæ.* Socrates nihil ſcripſit in vita, judicans librorum copiam officere ſtudioſis ſapientiæ.

TRAJANUS.

1. TRAJANUS Imperator initio procuratores habebat rapaces; qui provinciales calumniis expilabant. Quorum unus fertur, unumquenque divitum ſic convenire ſolitus, Quid habes? Unde habes? Hæc ubi didicerat, addebat tertium, Pone quod habes. Sed admonitus à Pompeja Plotina uxore, cohibuit ejuſmodi vexationes provinciarum, addens vocem optimo jure laudatam: *f Fiſcum eſſe lienem, quod eo creſcente, reliqui artus contabeſcant.* Senſit optimus princeps iniquum eſſe, ſic explere fiſcum unius, ut nihil habeant ſubditi, præſertim cum boni principis ſit, quidquid habet populus.

2. DIO-

a *Graviter.* b *Dives indoctus.* c *Profuſio.* d *Vita inanis.* e *Librorum multitudo.* f *Fiſcus lien.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

2. DIOGENES Cynicus interrogatus de quodam adoleſcente qualis videretur, *a* Arcadem eſſe reſpondit. Sive ſignificans illum eſſe ſtupido ingenio, ſive ut eruditi quidem malunt, mollem & pathicum, quod Arcades ferantur glandibus victitare: teſte epigrammate:

Πολλοὶ ἐν ἀρκαδίᾳ βαλανοφάγοι ἄνδρες ἔασιν.

Glans autem apud Latinos interdum obſcœnam habet ſignificationem.

3. SCIPIO ſuper cœnam interrogatus, quem egregium imperatorem habitura eſſet Reſpublica ſi quid ipſi humanitus accidiſſet, *b Vel hunc*, inquit: Marium intuens, jam tum in illo perſpiciens ingenium maximis rebus natum. Refert Eutropius libro quinto.

4. CUM Syllana crudelitas magna licentia ſæviret in capita civium, nam occiſi feruntur ſupra novem millia, percuſſoribus libere per urbem vagantibus, ac cæteris metu attonitis, Q. Catulus palam auſus eſt dicere Syllæ, *c Cum quibus tandem victuri ſumus, ſi in bello armatos, in pace inermes occidimus?* Eutropius.

5. C. CALIGULA frequenter exclamare ſolet, *d Utinam univerſus populus Romanus unicam cervicem haberet.* Talia portenta tulit olim mundus pro Monarchis. Eutropius refert.

6. TRAJANUS Cæſar ſolitus eſt dicere, *e* principes omnes multum abeſſe à Neronis quinquennio. Nam Domitius Nero primis annis quinque ſumma cum laude geſſit imperium, prius quam ad Caligulæ avunculi ſui crudelitatem appelleret animum.

7. SERGIUS Galba in graviſſimis bellis ſeveriſſima diſciplina habuit milites ſuos, adeo ut ſimul atque veniſſet in caſtra, protinus vulgaretur ille Trochaicus. *f Diſce miles militare, Galba eſt, non Getulicus.*

8. OTHO Sylvius cum videret aut deponendum imperium, aut magna civium ſtrage tuendum, ſtatuerat ſponte mori: & amicis ac militibus hortantibus, ne

a *Salſe.* b *Indoles.* c *Libere.* d *Vox tyrannica.* e *Degeneratio.* f *Diſciplina militaris.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

tam cito de belli eventu deſperaret, *a* negavit ſibi ſuam vitam eſſe tanti, ut hac de cauſſa bellum civile naſceretur. Quis non miretur hunc animum in principe ethnico, eoque XXXVIII, annos nato?

9. NERVA Coccejus in cœna cui aſſidebat Vejento qui ſub Domitiano conſularem dignitatem fuerat adeptus, ſed multos clam apud illum detulerat, cum orta Catuli mentione, qui calumniator inſignis fuerat, diceret, Quidnam faceret Catulus, ſi Domitiano ſupervixiſſet? Junius Mauritius reſpondit, *b Nobiſcum*, inquit, *cœnaret.* Satis libere ſubmonens imperatorem quod Vejentonem haberet familiarem, ſimillimum Catulo, quem ut calumniatorem exſecrabatur.

10. OPTIMO jure laudibus vehitur illa vox Trajani, qui amicis incuſantibus, quod parum memor imperatoriæ majeſtatis, nimium eſſet omnibus expoſitus, reſpondit, *c Talem præſtabo imperatorem privatis, qualem optarem ipſe privatus.*

11. FLAVIUS Veſpaſianus cum admoneretur ab amicis ut caveret à Metio Pompoſiano, quod de hoc rumor increbuerat, fore ut aliquando regnaret, non ſolum ſibi non metuit ab illo, ſed & conſulem fecit. Id admirantibus amicis, *d Erit*, inquit, *olim memor tanti beneficii.*

12. TITUS Veſpaſianus cum à duobus clariſſimi ordinis eſſet in ipſum conjuratum, ac facinus eo proceſſiſſet, ut jam infitiari non poſſent, deduxit in ſpectaculum, atque inter illos medius conſedit: ac petitis de induſtria mirmillonum gladiis, velut exploraturus aciem, unum uni, & alterum alteri commiſit, tanquam provocans ad id quod moliebantur, illis autem perculſis, & animi præſentiam admirantibus, *e Videtis ne*, inquit, *principatum fato dari, fruſtraque tentari facinus potiundi ſpe, vel amittendi metu.*

13. IDEM fratrem Domitianum inſidias molientem, non eſt ultus, ſed his verbis admonuit, *f Quid opus te parricidio petere, quod me volente obventurum eſt, immo*

a *Pietas in rempublicam.* b *Libere.* c *Comitas in principe.* d *Beneficentia conciliat amicos.* e *Conſtanter.* f *Clementer.*

immo quod jam habes, imperii particeps? Haud temere in Chriſtiano reperias tantum manſuetudinis.

14. JULIUS Maximus proditione militum interfectus eſt, una cum filio Diadumeno etiamnum puero: quo tempore conclamatum eſt à militibus: *a Ex peſſimo genere ne Catulum quidem eſſe relinquendum.* Alluſiſſe videntur ad Græcam parœmiam, νήπιος ὃς πατέρα κτείνας, παῖδας καταλείπει.

15. CONSTANTIUS Chlorus amicis admonentibus, quod in augendo fiſco videretur indiligentior, reſpondit, *b* publicas opes rectius à privatis haberi, quam intra unum clauſtrum reſervari. Bonus princeps qui magis à ſuis diligitur quam timetur, habet quidquid cives poſſident.

16. JULIANUS imperator eunuchos, coquos, tonſores ejecit è palatio. Rogatus quam ob cauſſam, *c* negavit ſibi opus eſſe eunuchis, cum uxor deceſſiſſet, nec opus eſſe coquis, quod ſimpliciſſimis cibis veſceretur. De tonſoribus dixit, unum multis ſufficere.

17. VALENTINIANUS nondum imperator templum Fortunæ ingrediens cum Juliano, hinc atque hinc ſtantibus æditius, qui aquam introeuntibus aſpergerent: ubi vidit in chlamyde purpurea guttam aquæ, pugno percuſſit æditiuum: *d Hoc*, inquit, *non eſt purificare, ſed inquinare.* Nam illi tales aſperſiunculas appellabant purificationes.

18. THEODOSIUS junior tam admirabili fuit ingenii lenitate, ut cum ab amicis rogaretur, quamobrem neminem eorum à quibus lædebatur, ſupplicio capitis afficeret, *e Utinam*, inquit, *mihi liceret & mortuos ad vitam revocare.* Ad privatas injurias oportet principem eſſe facilem ad ignoſcendum, in iis quæ lædunt Rempublicam, docet eſſe ſeverum.

19. IDEM cum in amphitheatro Conſtantinopoleos ſederet ſpectator, & populus damnatum efflagitans clamaret, Crudeli beſtiæ artifex objectus pugnet: compeſcuit immitem turbæ vocem, dicens, *f Neſcitis,*

a *Crudeliter.* b *Princeps carus.* c *Famulitium ſuperfluum.* d *Libere.* e *Clementer.* f *Clementer.*

tus, inquit, *quod nos conſuevimus clementer ſpectare:* innuens ubicunque adeſt princeps illic oportere omnia mitius geri.

20. XANTIPPE de Socrate marito prædicare ſolet, *a* quod ſemper vidiſſet illum eodem vultu revertentem domum quo exierat. Argumentum vere conſtantis animi, cum alii domo egreſſi, ſi quid accidit triſte, redeant turbidi: ſi quid læti, geſtientes.

21. PYTHAGORAS poſteaquam venerat Phliuntem & cum Leonte Phlyaſiorum principe docte & copioſe quædam diſſeruiſſet, Leon ingenium & eloquentiam hominis admiratus quæſivit ex eo, qua maxime arte confideret: cui Pythagoras reſpondit: *b Se nullam quidem artem ſcire ſed eſſe philoſophum, id eſt, ſapientiæ ſtudioſum.* Hujus verecundia ſapientis cognomen arrogans, quo ſe prius venditarant σοφοὶ, vertit in titulum modeſtiæ.

22. ANTIPATER Cyrenaicus mulierculis quibuſdam cœcitatem ipſius deplorantibus, *c Quid agitis*, inquit, *an vobis nulla videtur voluptas nocturna?* Nocte omnes cœci ſumus, nec tamen lamentamur. Habet animus quo ſe delectet, etiam occluſis ſenſibus. Reſponſum Antipatri conveniebat fœminis, omnia voluptate metientibus.

23. ASCLEPIADES non ignobilis nec inexercitatus philoſophus, cuidam interroganti, quid incommodi cœcitas ipſi attuliſſet, *d Ut uno*, inquit, *puero ambulem comitatior.* Significans ſibi minimum eſſe moleſtam cœcitatem corporis, cum animo cerneret.

24. THEODORUS Lyſimacho mortem minitanti, *e Præclaram*, inquit, *rem effeciſti, ſi Cantharidis vim conſecutus es.* Cantharis inſectum eſt minutum quidem: quod tamen lethale gerit venenum. Itaque qui mortem homini minantur, nihil minantur magni, cum idem poſſit contemptiſſimum animalculum ſcorpius.

THRA-

a *Conſtantia.* b *Modeſte.* c *Fortiter.* d *Fortiter.* e *Fortiter.*

THRASEA.

1. THRASEA dicere ſolitus eſt, *a* ſuſcipiendas eſſe cauſſas, aut amicorum, aut deſtitutas, aut ad exemplum pertinentes: amicorum, quod ex lege gratiarum amicorum communia ſunt omnia: deſtitutas, quod in his potiſſimum & conſtantia agentes & humanitas cerneretur: ad exemplum pertinentes, quia plurimum referret bonum an malum ducem haberent. Frequenter enim bonæ cauſſæ vitio patronorum vincuntur. Expedit autem ad bonos mores, ut in judiciis ſuccumbat pravitas, ſuperet innocentia. Refert Plinius in epiſtola ad Quadratum.

2. POLLIO dicebat, *b Commodo agendo factum eſt, ut ſæpe agerem: ſed ſæpe agendo factum eſt ut minus commode, quia ſcilicet aſſiduitate nimia facilitas magis quam facultas, nec fiducia ſed temeritas paratur.* Quod accurate factum velimus, raro faciendum eſt. Hac ratione duci videntur Itali quidam eruditi, qui licet pulchre calleant Latine, tamen vix unquam adduci poſſunt ut in familiari congreſſu Latine loquantur. At ſi quando compellit neceſſitas, dicunt exacte, quaſique de ſcripto. Novi Venetiæ Bernardum Ocricularium civem Florentinum, cujus hiſtorias ſi legiſſes, dixiſſes alterum Salluſtium, aut certe Salluſtii temporibus ſcriptas. Nunquam tamen ab homine impetrare licuit, ut mecum Latine loqueretur: ſubinde interpellabam, ſurdo loqueris vir præclare, vulgaris linguæ veſtratis tam ſum ignarus quam Indicæ. Verbum Latinum nunquam quivi ab eo extundere.

3. CUM Antipater intra Lamiam à Græcorum copiis eſſet concluſus, ac velut ob res feliciter geſtas Athenienſes diis immolarent victimas: Demoſthenes ad quendam amicorum nomine Ageſiſtratum, ait ſibi non eandem eſſe cum cæteris ſententiam. *c Novi enim,* inquit, *Græcos ſtadium pugnare, & ſcire & poſſe, Dolichon autem non item.* Dolichus autem continet viginti

a *Officium bene collocandum.* b *Accurate potius, quam ſæpe.* c *Perſeverantia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

quatuor ſtadia. Notavit ſuos quod protinus una contenti victoriola, deponerent bellandi ſtudium, cum oporteat ejuſmodi ſucceſſibus non frui, ſed uti ad majorum rerum occaſionem.

4. QUODAM tempore vox Demoſthenem inter concionandum defecit ob multitudinis fremitum. Id objicientibus ita reſpondit, *a Hiſtriones è voce judicare par eſt, oratorem è mente.* Græca jucundius ſonant: ὑποκριτὰς δεῖ κρίνειν ἐκ τῆς φωνῆς, τοὺς δὲ ῥήτορας ἐκ τῆς γνώμης. Hiſtrio ſervit populo, orator conſulit. Ille delectat, hic prodeſt. Ad bene conſulendum non refert quam ſis vocalis, ſed quam oportuna ſuadeas. Actori voce opus eſt, quæ vincat multitudinis fragorem: orator talis eſſe debet, ut populus ipſum ultro tacitus & attentus auſcultet.

5. IDEM Epicli opprobranti quod ſemper dicturus meditaretur, *b Erubeſcerem,* inquit, *optimo jure, ſi tantæ multitudini conſulens dicerem ex tempore.* Quod alii præclarum eſſe ducunt ſubito & ex imperato dicere, id vir cordatus judicabat eſſe temeritatis.

6. QUODAM tempore cum populus obſtreperet dicenti, ait ſe breve quiddam velle illis narrare. Facto multitudinis ſilentio, *c Adoleſcens,* inquit, *quidam æſtivo tempore aſinum conduxerat ab Athenis Megeram uſque. Sole vero circa meridiem vehementer æſtuante, uterque volebat ſubire umbram aſini, ſed uterque alterum prohibebat: hic dicebat aſinum conductum, non umbram: alter contendebat per conductionem & aſini & umbræ jus eſſe factum.* Atque hæc loquutus Demoſthenes abiit è ſuggeſto, populo vero retinenti, ac narrationis finem flagitanti, *De aſini,* inquit, *umbra audire cupitis, de rebus ſeriis loquentem audire non vultis.* Retulimus hoc in Adagiis.

7. LYCURGUS rhetor ob generis nobilitatem liberior erat in dicendo, quam ut populus interdum ferre poſſet. Itaque cum aliquando populi ſtrepitu exploderetur è ſuggeſto, exclamavit *d* ô Cercyrea ſcutica, quam

a *Clamoſi.* b *Extemporalis dictio.* c *Aſini umbra.* d *Libere.*

quam multis talentis digna es? Notans populum à quo ejiciebatur, magnæ quidem auctoritatis ac nominis, ſed inutilem rebus gerendis. De Cercyrea ſcutica dictum eſt nobis in proverbiis.

8. IDEM forte obvius Xenocrati qui à Telone obtorto collo pertrahebatur in metœcium, quo in loco carcer erat Athenis, fuſtem impegit in caput Telonæ, ac Xenocratem quidem liberavit, Telonem vero tanquam indigna patrantem in carcerem conjecit. Id Lycurgi factum ab omnibus collaudabatur. Itaque poſt aliquot dies Xenocrates factus obviam Lycurgi liberis, a *Cito*, inquit, *ô puer retuli gratiam patri tuo, qui vulgo laudatur quod in re difficile tulerit auxilium.* Sentiens laudem eſſe præmium recte factorum, & eam demum opitulationem eſſe gratam, quæ adfertur in ipſo diſcriminis articulo. Fuſte enim illi patrocinatus eſt, non oratione. Nimirum hoc eſt, Βοηθῆσαι μόγις.

9. OBJICIENTIBUS quod eloquentiæ ſtudio rhetoribus daret mercedem, b *Si quis*, inquit, *profiteatur ſe filios meos mihi redditurum meliores, non mille drachmas, ſed omnium facultatum dimidium effunderem.* Plurimum ab hominum vulgo diſcrepans, qui periſſe exiſtimant quod liberis inſtituendis impenditur.

10. INTER leges quas tuliſſe fertur, hæc erat una, Ne qua mulier maritata proficiſceretur Eluſinem. Id ſtatuit, veritus ne à divitibus dato pretio corrumperentur: addita eſt pœna drachmarum ſex millia. Ei legi cum uxor Lycurgi non obtemperaſſet, ſycophantis qui deprehenderant ac detulerant dedit talentum. Ea res cum illi poſtridie vitio daretur apud populum, c *Atqui ego*, inquit, *dare conſpectus ſum, non accipere.* Quidam ferunt leges ad quæſtum. Hanc notam à ſe depulit, qui nec in uxoris gratiam voluit abrogare legem, ſed mulctam de ſuo dependit.

11. ISOCRATES inter familiares dicere ſolitus eſt, d ſe quidem docere decem minis, cæterum qui ipſum

a *Audacter.* b *Studioſe.* c *Civiliter.* d *Naturæ bona.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ipſum docuiſſet audaciam & vocalitatem, mercedis loco daturum decem millia. Nam vocis exilitas & animi timiditas reddebant Iſocratem ad dicendum inutilem. Hæc autem quoniam naturæ ſunt non artis, à præceptoribus dari non poſſunt.

12. PERCUNCTANTI qui fieri poſſet ut cum ipſe non eſſet ad dicendum accommodus, alios redderet idoneos: *a Quoniam cotes*, inquit, *ipſe quidem ſecare non poſſunt, ferrum tamen reddunt acutum.* Hoc videtur imitatus Horatius:

Fungat vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exors ipſa ſecandi.

13. INTERROGATUS quid eſſet rhetorica. *b Ex parvis*, inquit, *facere magna, ex magnis parva.* Eſt enim hæc nonnulla rhetorices pars, amplificare & extenuare, qua de re diligenter præcepit Fabius. Sed præſtigii genus eſt, quod reſpondit Iſocrates. Quin illud potius artis eſt, quæ magna ſunt ita tractare, ut auditori quoque magna videantur, & contra.

14. IN Convivio Nicocreontis Samiorum tyranni, cum à convivis juberetur dicere, *c His*, inquit, *in quibus ego valeo, nunc non eſt tempus: in his vero quæ hoc tempus requirit, ego non valeo.* Recuſavit inter pocula dicere, qui apud ſobrios de rebus ſeriis diſſerere conſueverat.

15. UBI conſpexit Sophoclem tragœdiarum ſcriptorem ſequi puerum quendam forma illius captum, *d Oportet*, inquit, *ô Sophocles, hominem non manus tantum apud ſe continere, verum & oculos.* Vox homine Chriſtiano non indigna.

16. EPHORUM Cumanum qui ſcholam ipſius reliquit nullo profectu, atque ob id à patre Demophilo denuo miſſus eſt, ut ab integro data mercede diſcipulum ageret, *e* δίφρον appellabat. Diphros enim Græcis dicitur currus, quod duos ferat, pugnantem & aurigam. Tales opinor olim fuiſſe cathedras (nam δίφρος interdum & cathedram ſonat) quæ duos caperent,

a *Modeſte.* b *Exaggeratio.* c *Tempeſtive.* d *Caſte.*
e *Tarditas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

rent, quales adhuc videmus epiſcoporum veteres, quæ capiunt præſulem & aſſeſſorem. Apud R. D. Guilielmum Archiepiſcopum Cantuarienſem ſervatur hujuſmodi ſella, quæ dicitur fuiſſe beati Thomæ Acrenſis. Item Roffæ in Eccleſia Cathedrali ſimilis adhuc viſitur. Iſocrates autem ex vocis etymologia captavit jocum in ſtupidum diſcipulum, qui bis attulerit mercedem: δίφρος enim dici videtur, ἀπὸ τοῦ δὶς φέρειν, id eſt, à bis ferendo.

17. CN. PISO juvenis etiamnum Manilium Criſpum reum egit, evidenter nocentem: eumque licet præpotentem multis, ac magnis criminibus urgebat, quod videret illum eripi gratia Pompeji qui Piſoni reo aderat. Itaque cum Pompejus velut exprobrans juvenilem temeritatem Piſoni, qui non vereretur nobilem & opulentum, atque ipſi cum primis amicum, ad judices pertrahere, dixiſſet, Quin eadem opera me quoque accuſes: intrepide reſpondit Piſo, *a Da vades Reipublicæ te, ſi poſtulatus fueris civile bellum non excitaturum, tuum nomen prius, quam Manilii, deferam.* Hic elegans epiphonema ſubjicit Valerius Maximus, Eodem, inquit, judicio duos ſuſtinuit reos, accuſatione Manilium, libertate Pompejum: & alterum lege peregit, alterum profeſſione.

18. THALES Mileſius interrogatus quantum diſtaret à mendacio veritas, *b Quantum*, inquit, *oculi ob auribus.* Sentiens ea demum eſſe indubitatæ fidei quæ contuemur oculis, rumoribus ac fabulis hominum haud tuto credi. Eodem pertinet Homericum figmentum de ſomniis, quorum quæ ſubvolant per portam corneam, vera ſint: quæ per eburneam, vana. Corneæ portæ involucro deſignans oculos ob coloris ſimilitudinem: eburneæ os, ob candorem dentium.

19. ISOCRATES ad patrem qui dicebat ſe cum filio non miſiſſe, niſi unicum mancipium, *c Abi igitur*, inquit, *& habebis duo.* Id bifariam poteſt intelligi. Reditu domum apud me relicto filio, quem

a *Libere.* b *Rumores.* c *Inſtitutio.*

poſteaquam ita formaro, ut tibi non minus dicto ſit audiens, quam quilibet ſervorum tuorum, pro uno mancipio habebis duo. Aut, abi domum, ac puta tibi ea pecunia quam pactus es pro filio inſtituendo, jam me quoque tuum eſſe factum, ut non minori curæ mihi futurus ſit tuus adoleſcens, quam ſi tuum eſſet mancipium. Simile quiddam tribuitur & Ariſtippo.

20. CN. LENTULUS Marcellinus conſul in concione graviter queſtus eſt de Magni Pompeji immodica potentia. Hujus orationem cum populus clara voce acclamans approbaſſet, a *Acclamate*, inquit, *acclamate Quirites dum licet: jam enim vobis impune facere non licebit*. Significans illius potentiam brevi eo magnitudinis evaſuram, ut nulla in re tutum eſſet ullo pacto reſiſtere, ſi quid illi collibuiſſet.

21. HELIUS Mancia Formianus, libertini filius, ultimæ ſenectutis, L. Libonem apud Pompejum accuſabat, in quo certamine Pompejus Liboni favens, Helio & generis humilitatem & ſenium exprobrans, dixit illum ab inferis remiſſum, ut claros viros accuſaret. Hoc convitium incunctanter retorſit hoc modo, b *Non mentiris*, inquit, *Pompei: plane ab inferis reverſus ſum. Sed dum illic moror, vidi Cn. Domitium Ænobarbum deplorantem, quod ſummo genere natus, vitæ inculpatiſſimæ, patriæ amantiſſimus, in ipſo juventutis flore tuo juſſu eſſet occiſus. Vidi pari claritate conſpicuum Brutum, ferro laceratum, querentem id ſibi prius perfidia, deinde etiam crudelitate tua accidiſſe. Vidi Cn. Carbonem acerrimum pueritiæ tuæ bonorumque patris tui defenſorem, cum tertium conſul eſſet, catenis quas tu illi injici juſſeras, vinctum obteſtantem, ſe adverſus omne fas & nefas, cum in ſummo eſſet imperio, à te equite Romano trucidatum. Vidi eodem habitu & quiritatu, prætorium virum Perpennam ſævitiam tuam exſecrantem, atque hos omnes eadem voce indignantes, quod indemnati ſub te adoleſcentulo carnifice cecidiſſent.* Has Manciæ voces, fortaſſis aliquis temeritatem appellet citius quam libertatem. Scitum eſt, quod ſub-

nectis

a *Libere.* b *Libere.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

nectit Valerius. Eo tempore & fortiſſimum erat Pompejo maledicere, & tutiſſimum. Fortiſſimum ob ſummam potentiam, tutiſſimum ob revocatam veterum facinorum invidiam.

22. DIPHILUS tragœdiarum actor, cum in ludis Apollinaribus ad eum verſiculum veniſſet, Miſeria noſtra magnus eſt: *a* directis in Pompejum Magnum manibus pronuntiavit. Actio in tantum placuit populo, ut aliquoties fuerit revocatus, nec hiſtrio veritus eſt iterare ſimili geſtu. Dubites utrum potius mirari conveniat, actoris audaciam an populi. Simili audacia uſus eſt in eadem fabula, cum ventum eſſet ad eum verſiculum: Virtutem iſtam, veniet tempus quo graviter gemas, tametſi mihi videtur carmen eſſe mutilum. Suſpicor addendum, Serva virtutem iſtam, aut aliud ſimile verbum, ut ſit verſus Trochaicus.

23. SERGIUS Galba C. Julium conſummatis victoriis in foro jus dicentem hujuſmodi dictis auſus eſt interpellare: *b C. Juli Cæſar pro Cn. Pompejo Magno quondam genero tuo in tertio ejus conſulatu pecuniam ſpopondi, quo nomine nunc appellor. Quid agam? Num dependam?* Hac voce palam illi exprobrans quod Pompeji bona vendidiſſet, cui fuerat affinitate junctus. Æquum autem videbatur, ut qui bona generi vendiderat, ea dependeret, quæ nondum orto inter illos bello fuiſſent contracta. Cæſar hac invidia commotus, æs alienum Pompeji è fiſco reſolvi juſſit.

24. CUM Philippus Macedonum rex cognitionem exerceret parum ſobrius, ac perperam adverſus mulierem quandam tuliſſet ſententiam, illa ſentiens errorem eſſe vini non regis, exclamavit: *c Provocarem*, inquit, *ad Philippum ſed ſobrium.* Excuſſit regi muliebre convitium temulentiam, adegitque ut expergefactus cauſſam eandem animo præſentiore cognoſceret. Heic dubites utrum potius admirari debeas fœminæ libertatem, an tanti principis humanitatem. Simile quiddam & ante retulimus, ſed ſub viri perſona.

25. SCIPIO Æmilianus creatus cenſor addito col-

a *Libere.* b *Libere.* c *Libere.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

lega Mummio, viro magnæ quidem nobilitatis, ſed vitæ diſſolutioris, pro roſtris dixit *a* ſe ex majeſtate reipublicæ omnia geſturum, ſive cives ſibi dediſſent collegam, ſive non dediſſent: innuens ſatius fuiſſe non habere collegam cenſuræ, quam talem collegam.

26. P. RUTILIUS amico cuidam rem injuſtam petenti pernegabat. Cumque is commotus per ſummam indignationem diceret: Quid ergo, inquit, mihi opus eſt tua amicitia, ſi quæ rogo non facis? *b Immo*, inquit Rutilius, *quid mihi opus eſt tua, ſi quid inhoneſtæ rei propter te facturus ſum?*

27. CUM M. Bruto tota fere Luſitania ſeſe dediſſet, ſola urbs Ciania pertinaciter arma retineret, tentatum eſt per Bruti legatos ut data pecunia perſeverarent eſſe ſui juris. Verum his populus Cianenſis uno ore reſpondit, *c* ſi ferrum à majoribus relictum, quo urbem tuerentur, non aurum quo libertatem redimerent.

28. JULIANUS Imperator, ni fallor, cum in frequenti turba quidam ipſum his verbis appellaret adverſus adverſarium ſuum: Thalaſſius inimicus pietatis tuæ noſtra per vim eripuit, *d Agnoſco*, inquit, *ab illo me fuiſſe læſum, proinde dic illi ut mihi potiori inimico prius ſatisfaciat:* mandavitque præfecto ne prius cognoſceretur illorum negotium, quam ipſe cum Thalaſſio rediret in gratiam. Quod alter adduxerat ad maturandam vindictam, Cæſar torſit in cunctationem.

29. CYRUS rex rogatus ab hoſpite quid ad prandium apparari juberet, *e Nihil aliud*, inquit, *quam panem: nam ſpero me propè Crinum cœnaturum.* Mira frugalitas in rege barbaro, cui panis erat pro opſonio, & ſitim aquæ ſpe deferebat in cœnam. Refert Ammianus.

30. SIGISMUNDUS imperator, Alberti ſocer, cum aliis multis nominibus, tum illo præcipue commendabilis fuit, quod ut ipſe linguarum ac literarum peritiam amavit, ita viros eruditione præſtantes ſemper ornare ac provehere ſtuduit. Quo nomine cum à Germanis

a *Libere* b *Juſte*. c *Fortiter*. d *Præter ſpem*. e *Frugalitas*.

manis principibus qui latinas litteras oderant, reprehenderetur, quod homines obſcuro genere natos ob litterarum commendationem foveret: *a Quid ni*, inquit, *eos amem, quos natura cæteros antecellere voluit?* Germani plurimum tribuunt generis nobilitati, at vir prudens intellexit in eruditis eſſe quiddam ſtemmatis præſtantius. Illi habent ædium parietes clypeis & imaginibus depictos, hi animum habent optimis diſciplinis exornatum. Porro ut natura animus præſtantior eſt corpore, ita ornamenta ingenii longe pulchriora ſunt externæ nobilitatis inſignibus. Qui nihil aliud habet quam majorum imagines, opinione nobilis eſt verius quam re. At qui virtute præditus eſt, unde manat etiam illa vulgaris nobilitas, germanam ac nativam habet nobilitatem.

31. PLATO dicere ſolet *b* ſpes eſſe vigilantium ſomnia. Ad quod alluſiſſe videtur Virgilius, cum ait, An qui amant ipſi ſibi ſomnia fingunt? Nam dictu mirum eſt quam varias imaginationes patiantur in animo ſuo, qui vehementer ſperant aliquid. Atque his inanibus ſimulachris perinde ſemet oblectant, ac ſi jam tenerent quæ ſibi pollicentur.

32. SCOPELIANUS ſophiſta, quoniam ſomni parciſſimus noctem exiſtimabat ſtudiis & exercitationi mentis accommodam, ſubinde ſolitus eſt exclamare, ὦ νὺξ, σὺ γὰρ δὴ πλεῖστον σοφίας μετέχεις μέρος θεῶν, id eſt, *c O nox, nam tu ſane maxima ex parte conſors es ſapientiæ deorum.* Habet enim hominis mens in alto illo ſilentio, corporis ſenſibus jam feriatis, aliquid divinitatis, ſi ſeſe intenderit ad rerum ſublimium ſpeculationem.

33. CUM Alexander Thebanorum mœnia diruiſſet, Phryne meretrix pollicita eſt ſe ſuis impendiis repoſituram, modo cives paterentur hoc inſculpi elogium. Ἀλέξανδρος μὲν κατέσκαψεν, ἀνέστησε δὲ Φρύνη. id eſt, *d Alexander quidem ſubvertit, ſed Phryne reſtituit.* Heic merito quis dubitet, utrum ſit admiratione dignius: an quod ſcortum corporis uſura tantas opes

 col-

a *Honos eruditioni debitus.* b *Spes.* c *Nox apta contemplationi.* d *Gloriæ amor.*

collegerit: an quod tanto nominis amore teneretur, ut titulum tam care voluerit emptum. Nam ut præclarius eſt reſtituere, quam demoliri: ita ſpecioſior fuiſſet laus Phrynes ſcorti quam Alexandri regis.

34. PYTHAGORAS videns quendam à diſcipulis attentiorem curando corpori, idque agere ut obeſus eſſet ac nitida cute, *a Hic*, inquit, *non deſinit ſibi carcerem moleſtiorem ſtruere.* Senſit hominem eſſe animum, corpori ceu carceri incluſum, quod quo reddas habitius, hoc magis gravatur animi vis.

35. PLOTINUS philoſophus Platonicus, Amelio pictori roganti, ut corporis formam pateretur effingi, non paſſus eſt, *b Quid*, inquit, *an non ſatis eſt nos hanc imaginem circumferre, niſi & imaginis imaginem relinquamus poſteris oſtendendam?* Judicavit cum Pythagora corpus eſſe thecam mentis, utcunque eam exprimentem, minimum autem hominis videre eum, qui nihil aliud videt quam corpus.

36. SOPHOCLES jam extremæ ſenectutis, à filiis accuſatus eſt dementiæ. At is pro apologia judicibus recitavit fabulam, quam proxime ſcripſerat, rogans num ea videretur delirantis. Fertur & hoc dixiſſe: *c Si ſum Sophocles, non deliro; ſi deliro, non ſum Sophocles:* Sentiens in eruditis ac ſobriis animi vim non elangueſcere, ſed revigeſcere potius uſu & exercitatione.

37. ÆLIANUS ſophiſta ſcripſit in Gymnidem tyrannum. Hunc cum Philoſtratus Lemnius oſtendiſſet legentem indignabundo & concitato ſimilem, percunctatus eſt, quid argumenti eſſet præ manibus: *d Scribo*, inquit, *Gymnidis accuſationem.* Laudarem, inquit Philoſtratus, ſi viventem accuſaſſes. Id enim erat viro dignum, nam lacerare defunctum, cuivis in promptu eſt.

38. DIOGENES in caupona prandens Demoſthenem forte prætereuntem invitavit ut accederet. Id cum ille pudore recuſaret. *e Erubeſcis*, inquit, *Demoſthenes* cau-

a *Obeſitas.* b *Corpus hominis umbra.* c *Senectus ſana.* d *Larvas inſectari.* e *Rhetores ſervi populi.*

cauponam ingredi? Atqui heic herus tuus quotidie verſatur, innuit oratores nihil aliud eſſe quam mancipia populi, nec eſſe par, ut illic pudeat ſervum populi videri, ubi populus aſſidue viveret.

39. IDEM quibuſdam admirantibus carmen illud Heſiodi:

Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Id eſt:

Ne bos quidem pereat, ni vicinus ſit malus.

a *Atqui Meſſenii*, inquit, *ſimul cum bubus perieri, vobis vicinus.* Exprobravit Athenienſibus ignaviam, qui Meſſeniis vicinis adverſus Lacedæmoniorum vim non fuerint opitulati.

40. CUM Ariſtoteli graviter affecto medicus quidam præſcriberet cum auctoritate, nec ullam adferret rationem, b *Ne me*, inquit, *perinde curaris, ut bubulcum aut foſſorem, ſed prius doce me cauſam cur iſta præſcribas, atque ita demum habebis obſequentem.* Docens viris cordatis non ita imperandum, quemadmodum imperamus aſinis.

41. ALCIBIADES Socrati miſerat munus præclarum, id cum Socrates videretur recuſaturus, Xanthippe diſſuaſit, aſſeverans donum eſſe magnificum, & indignum quod reſpueretur. Tum Socrates, c *Alcibiades*, inquit, *hæc mittit ambitioſe, & nobis noſtra eſt ambitio.* Sentiens interdum eſſe magnificentius magna contemnere, quam magna largiri.

42. ZOILUS interrogatus, quamobrem ita ſtuderet omnibus maledicere, d *Quoniam*, inquit, *malefacere cum cupiam, non poſſum.* Expedita malitia morbum ingenue confitentis & amantis.

43. GNATHÆNA meretrix adoleſcentem, qui fama ipſius illectus ex Helleſponto venerat in Atticam, eſſetque in convivio loquacior, ita compeſcuit: *An non dicebas*, inquit, *te ex Helleſponto huc profectum?* Cum annuiſſet. *Et qui ſit*, inquit, *ut primariam ejus regionis civitatem non noveris?* percunctanti, quam à

a *Salſe.* b *Imperium humanum.* c *Facete.* d *Maledicentia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

quam? *Sigæum*, inquit Gnathæna, atque ita civiliter admonuit illum ſilentii. Nam σιγᾷν Græce ſilere eſt, inde dictum videtur Sigæum.

44. PHILIPPUS rex multa quæſtus apud Romanorum legatos de moribus & calumniis Theſſalorum, tandem elatus ira, hanc vocem adjecit, *a* nondum omnium dierum ſolem occidiſſe. Hic ſermo non Theſſalis modo, verum etiam Romanis ſuſpectus, utriuſque gentis fremitum excitavit Titus Livius 4. Decad. lib. 9.

45. ALEXANDRI mater Olympias cum audiſſet filii cadaver inſepultum fuiſſe abjectum, inter lamenta dixit hoc quoque: *b O fili tu qui ſtudebas cœli particeps eſſe, huc toto impetu properans, ne iis quidem potiri valuiſti quæ ſunt mortalium omnium communia, terra ac ſepultura.* Alexander vivus ambiebat divinos honores: defuncto nec ultimus ille contigit honos quem quivis homo perſolvit homini, quamlibet humili. Narrat enim Q. Curtius & Plutarchus, Alexandri corpus multis diebus inſepultum jacuiſſe ob graves procerum concertationes de ſucceſſione principatus. Fuit & alter Alexander Epiri rex, Olympiadas frater, cujus corpus amne in hoſtium caſtra devectum eſt, itaque ab his fœde laceratum, unius tamen mulieris opera ſepultum eſt, licet mutilum. Refert Titus Livius Decadis 1. lib. 8.

46. POLLIO Romulus qui centeſimum exceſſerat annum Auguſto percunctanti, qua tandem ratione illum corporis animique vigorem ſervaſſet: *c Intus*, inquit, *mulſo*, *foris oleo*. Tradit Plinius naturam hominibus duos dediſſe liquores optimos: oleum foris adhibendum corpori, vinum intus. Mel autem ob humidam calidamque vim admodum ſenibus accommodum eſt. Nunc mel in totum à menſis ſubmovimus, & oleum corpori infundimus.

47. CATO Uticenſis dixit, *d* C. Cæſarem ſobrium acceſſiſſe ad evertendam Rempublicam. Id Quinctilia-
nus

a *Minaciter.* b *Deus inſepultus.* c *Senectutis alimonia.* d *Acute.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

nus ita refert, ut putet nihil dici ſignificantius. Senſit enim illum hoc jam olim animo agitaſſe, quod poſtea fecit.

48. PLATO tantum tribuebat Ariſtoteli, ut cum ille forte fortuna non adeſſet in Academia, exclamarit, ἄπεστιν ὁ τῆς ἀληθείας φιλόσοφος, id eſt, *a abeſt veritatis philoſophus.* Rurſus cum alio tempore abeſſet, dixit, ὁ νοῦς οὐκ ἦλθεν, *non venit intellectus:* innuens ſe ab illo uno intelligi.

49. ARISTOPHONTEM Æſchines tradit, apud Athenienſes gloriari ſolitum, *b* quod cum nonagies quinquies eſſet vocatus in jus, ſemper fuerit abſolutus. At Cephalus homo popularis juſtius gloriabatur, quod cum plura decreta ſcripſiſſet, quam alius ſuorum temporum quiſquam orator, tamen nunquam coactus ſit cauſſam dicere. Certius innocentiæ ſignum eſt, ita rem gerere, ut nemo velit accuſare, quam ſi poſtulatus elabaris è judicio, elabuntur interdum & nocentes, at qui abſolvitur, licet pœnam effugiat, cicatricem tamen criminis circumfert.

1. QUIDAM accuſatus quod patrem pulſaſſet, hoc modo defendit impium facinus, *c Et ille*, inquit, *patrem ſuum verberavit, & hic*, oſtenſo filio, *me verberabit, poſtea quam adoleverit.* Adeo nobis hoc gentilitium eſt. Videmus hoc fere vulgo evenire, ut qualis quiſque fuerit in parentes, tales experiatur in ſe liberos.

2. ALIUS quidam cum à filio pertraheretur, ventumque eſſet ad limen domus, *d Deſine*, inquit, *fili, nam & ego patrem hucuſque.* Agnovit ſe meruiſſe qui ſic à filio tractaretur, tantum poſtulavit ut eſſet æqua retaliatio.

3. HERACLITUS philoſophus in ſeditione rogatus, ut ad populum ſententiam diceret, quo pacto civitas redigi poſſet in concordiam, *e* conſcenſo ſuggeſto popoſcit calicem aquæ frigidæ, & paululum farinæ

a *Ingenium.* b *Innocentia illibata.* c *Inſtitutio liberorum.* d *Exemplum reciprocum.* e *Luxus ſeditionum parens.*

rinæ inſperſit, mox de Glechone admiſcuit, id eſt vel pulegii ſilveſtris vel leguminis genus. Dein epoto calice diſceſſit, nec verbum addidit: hoc pacto innuens ita demum civitatem carituram ſeditionibus, ſi repudiatis delitiis aſſueſcerent parvo contenti eſſe. Et hic Heraclitus ſuo reſpondit nomini. Nam σκοτεινὸς dictus eſt, id eſt, tenebricoſus. Referatur & hoc inter ἄφωνα apophthegmata.

4. SIMONIDES Cæus in convivio rogatus à Pauſania Lacedæmonio ut aliquid proferret quod reſiperet ſapientiam, ridens, a *Memineris*, inquit, *te hominem eſſe.* Ea vox tum quidem contempta eſt Pauſaniæ: verum poſt ubi Chalcœcæ fano incluſus obſideretur, fame ac frigore moriturus, ter inclamavit Cæum hoſpitem, qui prudenter admonuiſſet.

5. DIOGENES cum Rhodios quoſdam adoleſcentes elegantiore cultu conſpexiſſet, dixit τῦφος οὗτός ἐστιν, id eſt, b *hic factus eſt.* Rurſum cum vidiſſet Lacedæmonios ſubſtricta tunica parce ſordideque cultos, ἄλλος, inquit, οὗτος τῦφος ἐστιν, id eſt, *hic alius factus eſt.* Significans non minus peccare eos qui ad oſtentationem ſordide veſtiuntur, quam qui ſplendido veſtitu ſeſe jactitant. Unde ſcitum eſt illud divi Hieronymi, Pullas veſtes æque ut candidas devita.

6. ADOLESCENS quidam poſtea quam Zenonem aliquandiu audierat, domum reverſus à patre rogatus, quod tandem operæ pretium feciſſet in philoſophiæ ſtudio, c *Oſtendam*, inquit: Cum nihil aliud diceret pater iracundus, exiſtimans impendium periſſe, cœpit flagris cædere filium. Eam parentis ſævitiam adoleſcens æquiſſimo animo tulit. Ac rurſus efflagitanti patri, ut aliquod ſpecimen profectus ederet, exſpectanti egregium aliquot ſophiſma? *Hoc*, inquit, *è philoſophia fructus retuli, ut patris iram poſſim commode perpeti.*

7. DEMETRIUS Cynicus damnabat d artem ſaltatoriam, velut inutilem geſticulationem ad tibiæ modos.

a *Piſcator ictus.* b *Sordes ambitioſæ.* c *Patienter.* d *Saltatio muta.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

modos. Cui geſticulator quidam non imperitus, cupiens arti ſuæ vindicare gloriam, juſſit ut ſubmotis tibicinibus ſpectaret ipſum ſaltantem. Aſſenſus eſt Demetrius. Ille ſaltavit Homericam fabulam adulterium Veneris ac Martis, ambos Vulcani vinculis irretitos adamantinis, ac Sole prodente diis cæteris exhibitos, Venerem erubeſcentem, varios deorum aſtantium affectus, Mercurium optantem talia vincula, Martem damnatum ut penderet mœchagria, ac præterea quidquid ad eam fabellam pertinet. Ibi Cynicus artem admiratus, dixit, *Audio homo quæ facis, non video tantum. Sed mihi manibus ipſis loqui videris.* In hujus artis laudem ſcripſit Lucianus. Plato non probat: & tamen apud Chriſtianos ſaltatur ineptius.

8. LESBONAX Mitylenæus *a* hiſtriones ac geſticulatores appellare ſolet χειρισόφους, quod manibus ſaperent non lingua. Erat enim ſaltationis genus, quo graves etiam hiſtoriæ citra vocem vel recitantis, vel tibicinis, ſolo corporis geſtu ſic repræſentabantur, ut ſpectatores prope plus intelligerent ex ſaltatione, quam ſi quis recitaſſet. Hæc ars convenit Benedictinis.

9. PILOXENUS quondam cœnans apud Dionyſium, quoniam animadvertit regi oppoſitum piſcem mullam inſigni magnitudine, cum ipſi appoſitus eſſet perpuſillus (in piſcium enim genere laudantur adulti) piſciculum auribus admovit. Id factum admiranti Dionyſio, cauſſamque percunctanti, *b In manibus*, inquit, *eſt Galatea, de qua volebam ex hoc quædam percunctari.* Verum negat ſe per ætatem quidquam adhuc ſcire, ſed ait proavum ſuum iſtic eſſe in tuo diſco, qui multa poſſet commemorare ſi liceat colloqui. Exhilaratus rex miſit illi ſuum mullum.

10. APELLIS ætate complures erant in arte pingendi nobiles, quorum opera cum pro ſuo candore miraretur, collaudatis omnibus dicebat illis deeſſe unam illam Venerem, quam Græci χάριτα vocant: ingenue profitens cætera omnia illis contigiſſe, in hac una neminem

a *Geſticulatio.* b *Facete.*

nem ipſi parem eſſe. Simile quiddam eſt in phraſi, quod allicit ac remoratur lectorem aut auditorem, cum tamen nec habeat nomen nec arte præcipi poſſit.

11. IDEM cum tempeſtatis vi Alexandriam delatus eſſet, quidam Apellis æmuli ſubornarunt planum, hoc eſt ſcurram regium qui eum vocaret ad cœnam. Is non ſuſpicans dolum venit. At cum rex qui illi erat infenſus indignaretur, & oſtenſis vocatoribus juberet indicari à quo vocatus eſſet: *a* Apelles arrepto corbone extincto è foculo, imaginem deliniavit in pariete, ut rex protinus ex inchoato opere agnoſceret planum ſuum. Eadem opera & artis ſuæ, & civilitatis ſuæ ſpecimen dedit. Sit & hoc, ſi libet, apophthegma mutum.

12. PICTOR quidam interrogatus quem habuiſſet artis magiſtrum, *b* digito populum oſtendit, ſentiens ſe ad multitudinis judicium pingere, & obſervantem quid quiſque probaret aut improbaret, artem fuiſſe conſequutum. Idem ab Apelle factitatum legimus, qui poſt tabulam latitans ſubauſcultabat ſpectatorum cenſuras. Numeretur & hoc inter ἄφθογγα ἀποφθέγματα.

13. SOCRATES Alcibiadem adoleſcentem primum ob imperitiam trepidantem, ut fit, apud tantam multitudinem verba facere, lepida εἰσαγωγῇ animavit: *An non putas*, inquit, *ô Alcibiades contemnendum ſutorem:* Annuit. *An non præconem?* Cum & hoc annuiſſet, *An non contemneres*, inquit, *tabernaculorum opificem?* Cum ſimilia quædam propoſuiſſet, & is fateretur hos eſſe contemnendos, tum Socrates: *Atqui*, inquit, *ex his conſtat Athenienſium populus quem tu vereris, quorum ſi ſingulos putas contemnendos, qui minus etiam contemnas condenſatos?* Senſit non referre apud quam multos dicas, ſed apud quam cordatos. Fit enim hoc miro modo, ut quos ſingulos deſpicias, congregatos reverearis. In convivio Platonis Socrates admirabatur Agathonis audaciam, qui coram tot hominum millibus præſenti animo recitaſſet ſuam tragœdiam: cui cum

a *Civilitas.* b *Populi judicium.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

cum Agathon reſpondiſſet ſe ſcitius velle coram multis hominum millibus dicere, quam apud unum Socratem: *a Atqui in illis*, inquit, *millibus & Socrates erat.* Fit enim & illud miro modo, ut quem unum revereare, in turba miſtum comtemnas.

14. IDEM conſpiciens hominem prædivitem & arrogantem, ſed nulla virtute præditum. *b Hic*, inquit, *equus eſt argento circumtectus.* Solent enim equi ſtragulis, phaleris, ac bullis argenteis exornari, cum interim tamen nihil aliud ſint quam equi.

15. APUD Epheſum cum Alexander conſpectam effigiem ſui corporis ad vivum magna arte expreſſam admiraretur, atque interim forte equus inductus picto in eadem tabula equo adhinniret, deceptus imitatione, Apelles, *c Equus*, inquit, *ô Rex, multo melius expreſſus eſt quam tu.*

16. CUM Alexander etiamnum pubeſcens citharæ daret operam & præceptor artis ſubinde moneret quam cordam quomodo pulſare deberet, & puer parum obſequens doctori dixiſſet, quid ſi hanc pulſarem? Citharœdus lepide reſpondit, *d Si iſtuc quæris tanquam mox rex futurus, nihil refert: ſi ut artifex futurus, plurimum intereſt.*

17. ALEXANDER Macedo præter modum delectatus eſt Homero, adeo ut illum ad verbum edidicerit, ac dormiens etiam cervicali ſuppoſitum haberet. Eum alias ſummum virtutis præconem, interdum poëtam βασιλικὸν appellare conſuevit: cujus carmina cenſebat non ad citharam, ut aliorum, ſed ad tubam potius eſſe canenda. Addebat illud, ſe malle Homeri Therſiten eſſe quam Cherili Achillem. Cherilus erat Alexandri poëta non ſatis felix, qui cum fertur ita pactus, ut pro quoque bono verſu acciperet Philippeum aureum, pro malo colaphum. Idem cum in Sigeo ad Achillis tumulum aſtitiſſet, *e O fortunate*, inquit, *adoleſcens, qui tuæ virtutis præconem Homerum inveneris!* Refert Cicero in oratione pro Archia.

18. ARI-

a *Solerter.* b *Dives indoctus.* c *Imitatio.* d *Artes regiæ.* e *Homeri laus.*

18. ARISTOBULUS hiſtoricus librum conſcripſerat de rebus ab Alexandro Macedone geſtis, in quo multa ſupra veri fidem adulantiſſime affinxerat, eum cum illi in navigatione reciteſſet, Alexander arreptum è manibus librum in fluvium Hydaſpen demerſit, & ad Ariſtobulum converſus, a *Tu*, inquit, *dignior eras ut eodem præcipitareris, qui ſolus me ſic pugnantem facis, ac vel uno jaculo interficis elephantem.*

19. SOCRATES animadvertens Antiſthenem ambitioſius oſtentare veſtem laceram & detritam, facete hominem increpavit, ȣ̓ παύσῃ, inquit, ἐγκαλλωπιζόμενος ἡμῖν, id eſt, b *non deſines te nobis comere?* Significans ejuſdem eſſe ambitionis utilitatem amictus oſtentare, & delicato cultu ſeſe venditare.

20. MILO Crotoniates, cum jam conſenuiſſet, videns Athletas in certamine exerceri, ſuos lacertos intuitus jam ſenio defectos, illacrymaſſe fertur ac dixiſſe: c *At hi quidem jam mortui ſunt.* Corporis vigorem adimit ætas, animi vis ad extremam uſque durat ætatem.

21. CYRUS apud Xenophontem moriens, extremæ jam ſenectutis d negabat ſe unquam ſenſiſſe ſenectutem factam imbecilliorem quam fuiſſet adoleſcentia. Maxima pars incommodorum, ob quæ vulgo male audit ſenectus, ab intemperantia vitæ proficiſcitur.

22. PYTHIUS natione Lydus in urbe Phrygiæ Celænis, nam ibi regnabat, homo prædives, ſed auri ſtudio præter modum deditus, totam fere civitatem in fodiendis metallis occupatam tenebat, ut jam vix quidquam aliud agi vacaret. Hujus morbo uxor ſolerti remedio medicata eſt. Abſente marito curat & menſam & omnem menſæ ſuppellectilem à fabre ex auro confici, denique & cibariorum effigies, quibus noverat maritum præcipue delectari. Reverſo cum convivii tempus eſſet, apponitur menſa aurea cum reliquo vaſorum apparatu. Atque hoc ſane ſpectaculo dives aliquandiu pavit oculos. Tandem cum interpellaret ſtoma-

a *Adulatio.* b *Sordes ambitioſa.* c *Senectus Cyri.* d *Senectus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

machus, jubet apponi cibos. Apponuntur illa aurea ciborum ſimulachra, ſpectanda non edenda. Hic cum incandeſceret ira Pythius, flagitans apponi quod edi poſſet, jam dudum ſpectaculorum eſſe ſatis. Tum uxor, *An non ſentis*, inquit, *Pythi, dum nihil aliud quæris quam aurum, agricolationem deſeri & cives tuos ad famem vocari, brevi perituros ſi qua cœpiſti pergas?* Hoc civili commento cordata mulier maritum ab immodico auri ſtudio revocavit.

23. ANTIANIRA Amazonum regina demirantibus quod nupſiſſet claudo; ſatis cynice reſpondit, ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ, id eſt, *a claudus optime virum agit.* Senſit maritum adhibendum non ad oculorum oblectamenta, ſed ad uſum conjugii. Feruntur autem claudi ſalaciores eſſe cæteris, & ob id ad gignendam prolem magis accommodi.

24. PACUVIUS Ario vicino querebatur quod in horto ſuo funeſtam haberet arborem, unde prima uxor ſeſe ſuſpendiſſet, dein altera, poſtremo tertia, cui ſalſiſſime reſpondiſſe fertur Arius. *b Miror te in tot ſucceſſibus inveniſſe lachrymas.* Item, *Deum immortalem, quot tibi diſpendia arbor illa ſuſpendit?* Adjecit, *Amice quæſo te da mihi ex iſta arbore quos inſeram ſurculos.* Hoc poſtremum à nobis ante relatum eſt. Arius μισογύνης fortunatum exiſtimabat ab uxore liberari.

25. NARRATUR & illud Catonis dictum, *c ſi ſine uxoribus mundus eſſe poſſit, vita noſtra non eſſet abſque diis.* Senſit fœliciſſimam hominum vitam fore, ſi datum eſſet à conjugio liberos vivere. Sed ut idem ait apud A. Gellium, cum illis incommode vivitur, ſed ſine illis omnino non vivitur, ut merito dici poſſit uxor neceſſarium malum.

26. ORSINES Satrapes, cum Alexandrum & hujus amicos muneribus ampliſſimis honoraſſet, Bagoæ eunucho nihil dedit. Sed admonitus ab amicis, quod is Alexandro cum primis eſſet carus, reſpondit *d* ſe regis amicis honorem habere, non ſcortis, nec apud Perſas eſſe

a *Claudi ſalaces.* b *Uxor moleſta.* c *Conjugii moleſtia.* d *Libere.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

eſſe moris, ut viri mares ducant. Agnoſcas in hoc Satrapa mentem Cyro generis auctore dignam. Honorare noverat, adulari non poterat, cum hodie quoque cernantur in aulis, qui ſcortis, morionibus ac leonibus principum plus deferant honoris, quam genere ac virtute præcellentibus viris.

27. MEDIUS ex Alexandri paraſitis unus, ſolet alios adhortari, ne metuerent quodvis crimen in quemvis intendere. Adjecit ſcelerato præcepto cauſſam appoſitam: a *Ut maxime*, inquit, *ſanet vulnus qui delatus eſt, manet tamen cicatrix.* Non arbitror quenquam eſſe diabolum tam impium, qui rem magis nefariam poſſit ſuggerere. Et quo fœdius eſt crimen, hoc tenacius hæret apud multos criminis ſuſpicio, vel in innocentiſſimum. Audivi ducem quendam his verbis adhortantem ſuos milites nauticos ad quidvis prædandi temeritatem: Rapite quidquid poteſtis, ſive merces ſunt amicorum, ſive hoſtium: nam ut qui ſpoliati ſunt, ſic agant apud principem, ut compellamur reſtituere, ſemper aliqua prædæ portio remanet apud nos.

28. GORGIAS ſophiſta cum forte fortuna legiſſet Platonis dialogum, ſui cognominis qui Gorgias inſcribitur, dixiſſe fertur, *ὡς καλῶς οἶδε Πλάτων ἰαμβίζειν*, *ut pulchre novit Plato jambiſſare*, hoc eſt mordere. Nam is pes primum ab Archilocho, ni fallor, repertus eſt ad maledicendum: unde & nomen habet, vel à muliere petulante & baccha, vel à mittendis jaculis. Siquidem in eo dialogo proſcindit ſophiſtas, id quod nuſquam non facit.

29. RHODIUS quidam, de quo nobis antea dictum eſt, ob intempeſtivam libertatem à tyranno injectus in caveam, in qua more nocentis beſtiæ alebatur, ad cruciatum & ignominiam, amputatis naribus ac fœdata vulneribus facie, cum ab amicis admoneretur, ut media ſibi malorum finem quæreret: b *Cuncta*, inquit, *homini quoad vivit ſperanda ſunt.* Citius illum laudarim, quam iſtos qui ob cauſſas non admodum graves, confugiunt ad laqueum, aut ad præcipitium.

30. AN-

a *Calumnia cicatrix.* b *Spes pertinax.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

30. ANNICERIS quidam Cyrenæus aurigandi peritia fuit inſignis: & ut egregius artifex, ita glorioſus artis oſtentator, venit in Academiam Platonis: atque illic rationes omnes procurrendi, recurrendi, flectendi currum, & per eaſdem interdum orbitas redeundi oſtentabat. Admirantibus cæteris, Plato negabat *a* ſibi videri probabile, eum virum qui totum animum inutili ſtudio dediſſet, ad ullam rem gravem ac frugiferam eſſe idoneum.

31. THEMISTOCLES cum adverſus barbaros deſcriberet Athenis exercitum, & in theatro ex illius gentis more producti eſſent galli gallinacei, atque inter ſeſe commiſſi mira pertinacia inter ſe depugnarent ad necem uſque, rem ludicram vertit in ſeriam cohortationem. Sic enim cives ſuos affatus eſt: *At iſti*, inquit, *neque pro aris ac focis, neque pro liberis depugnant, ſed tantum quod vinci turpe ſit.* Quo igitur animo vos eſſe par eſt, quibus pro ſalute patriæ, pro cariſſimorum incolumitate, pro libertate certamen eſt?

32. SUBACTIS à barbaris Lacedæmoniis Leptines dicit Græciam eſſe factam μονόφθαλμον, id eſt luſcam, ſentiens Atticam & Laconicam eſſe cordatiſſimas Græciæ partes. Meminit Ariſtoteles in rhetoricis.

33. APUD Iaſſios, populum magna ex parte piſcibus victitantem citharœdus quidam in foro oſtentabat artem. Verum ſimul atque tintinnabulum crepitu ſignum dedit adeſſe piſces venales, turba ſubito deſeruit cantorem, & ad piſcium mercatum advolavit, uno excepto, qui quod ſurdaſter eſſet, tintinnabuli ſonitum non audierat, aut certe non attenderat. Huic citharœdus propius accedens, gratias egit, quod & artem honoraſſet, & ipſum non paſſus ſit eſſe prorſus deſertum. Tum ille, an crepuit tintinnabulum? Ut annuit, *b Valebis*, inquit, *egregie magiſter:* ſeſeque mox ad piſces proripuit. Citharœdo liberum erat ſibi canere & muſis. Longe major eſt nobis cura ventris quam artium liberalium.

34. ROMÆ in foro pendebat tabula quædam habens imaginem paſtoris veluti cum pedo, de hac Teuto-

a *Artes inutiles.* b *Ventris cura prima.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

num orator rogatus quanti eam æſtimaſſet, ſatis Germanice reſpondit, *a* ſe nolle ſibi dono dari talem vivum ac verum. Barbarus non agnovit artificium; tantum ſpectabat formam. Atqui quæ natura deformia ſunt, plus habent & artis & voluptatis in fabula.

35. GORGIAS Leontinus extremæ jam ætatis, cum ſentiret ſomnum lethalem obrepere, amico qui aſſidebat percunctanti quo pacto haberet: *b Somnus*, inquit, *jam incipit me fratri ſuo commendare.* Homerus enim ſomni fratrem appellat mortem. Nam mors Græcis maſculus eſt. Simile quiddam de Diogene retulimus antea.

36. ISMENIAS inſignis tibicen diſcipulis ſuis non minus oſtendebat male canentes, ac ſcite canentes dicens, *Ad hunc modum canere oportet, ad hunc nequaquam.* Admonuit & Q. Fabius, in ſcriptis rhetorum non tantum indicari debere bene dicta, ſed & mala.

37. DEMOCHARES dixit *c* quemadmodum nemo poſſit è thymbra ſive ſatureia facere bonam lanceam, ita nec è Socrate probum militem. Sentiens militibus convenire ferociam, cum Socrates eſſet omnium injuriarum tolerantiſſimus. Quidam hoc tribuunt Crateti.

38. MELANTHIUS negabat *d* eam iram videri gravem quæ mentem cogat emigrare, ſed quæ prorſus excludat domo: Sentiens probis etiam ingeniis adjunctam eſſe iracundiam, ſed hoc vitium eſſe tolerabile, ſi celeriter ad ſe animus redeat, & pro ira rationem in conſilium adhibeat. At ſi perturbatio penitus inſideat animo, ita ut excuſſa ratione feratur effreni impetu, certa pernicies eſt.

39. ISOCRATES pueros candidos, ac felici ingenio natos appellare ſolet θεῶν παῖδας, id eſt, deorum filios: eo quod hominis mens divinæ ſit originis, qua qui præcellit deos parentes referre videtur. Priſci dæmonibus attribuebant corpora, eoſque deorum filios appellabant. Dæmones autem à ſcientia dicti

ſunt,

a *Craſſa judicia.* b *Mors ſenilis.* c *Philoſophus miles.* d *Ira brevis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

ſunt, quaſi *δαήμονες*. Idem de duobus auditoribus ſuis Theopompo & Ephoro, quorum prior erat acerrimo ingenio, alter leni, dicere ſolet, *a Se alteri adhibere calcaria, alteri frenos.* Præcipuum eſt ut doctor animadvertat genium ac naturam diſcipulorum. Meminit Marcus Tullius libro De claris oratoribus.

40. DEMONAX Cynicus philoſophus, cum videret Athenienſes hoc agere, ut Barbarorum exemplo gladiatorum ſpectacula in urbem inducerent, *b Nolite,* inquit, *ô canes iſtam crudelitatem prius admittere in civitatem veſtram quam Miſericordiæ aram ſitis demoliti.* Significans non convenire in ea civitate, in qua Miſericordia pro Deo coleretur, ſpectari pluſquam ferinam crudelitatem.

41. CORNIFICIUS poëta, videns milites in bello quod inter Auguſtum & Antonium gerebatur, frequenter fugere, appellavit eos lepores galeatos.

42. PHILOXENUS poëta cum in Sicilia fundum ac domum opulentam nactus eſſet, & animadvertiſſet illius gentis luxum ac delicias: *c Per deos,* inquit, *hæc bona me non perdent, ſed ego potius illa.* Moxque ceſſit aliis hæreditatem, & è Sicilia abnavigavit.

43. FURNIUS Antonii partes ſequutus fuerat. At poſteaquam victoria ceſſit Auguſto, metuens ſibi ſubornavit filium, qui à victore veniam peteret. Petiit & impetravit. Tum Furnius his verbis Cæſari gratias egit. *d Hæc una ô Cæſar abs te mihi facta eſt injuria, effeciſti ut mihi & vivendum & moriendum ſit ingrato:* ſignificans tantam eſſe ejus beneficii magnitudinem, ut nulla ex parte par eſſet referendæ gratiæ. Reprehenſionis colore blanditus eſt principi.

44. CILLICON quidam ſive Acheus Miletum patriam prodiderat Prienenſibus. Quo nomine merito habebatur omnibus exoſus, cujus perfidiam lanius quidam Theagenes ſic ultus eſt. Cilicon adiit Theagenem in macello empturus carnes. Lanius diſſimulato odio porrigit carnium partem, veluti reſecturus quod ſuper-

a *Ingenioſe.* b *Gladiatorum immanitas.* c *Divitiarum contemptus.* d *Adulans libertas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

eſſet. Cillicon profert dextram ex adverſo retenturus carnes: Theagenes machæra ſublata proditoris manum amputavit: ac ne id videretur errore factum, addidit, a *Iſta ſaltem manu poſthac non proditurus es ullam civitatem.* Applaudebatur lanio, quod impium pro dignitate tractaſſet. Hinc adagium Cilliconis exitium: retulimus hoc in Chiliad.

45. CELEBRATUR C. Cæſaris dictum quod prætextatus adhuc deprompſiſſe fertur in quendam modulatius orantem, b *Si legis, cantas: ſi cantas, male cantas*, Quidam latrant orantes verius quam loquuntur. Sunt qui rethoricam pronuntiationem affectantes, medii ſunt inter canentem & loquentem. Meminit hujus Q. Fabius.

46. TIBERIUS Cæſar Attilio Butæ viro prætorio, cum ad inopiam per luxum ac ſocordiam redactus fateretur ac deploraret paupertatem ſuam, c *Sero*, inquit, *experrectus es.* Dormiunt temulentiæ ac luxui dediti verius quam vivunt. Nam vita vigilia eſt. Refert Seneca in epiſtolis.

47. CATO Senior dicebat d privatarum rerum fures in compedibus vitam agere, publicarum in auro & purpura conſpicuos incedere. Olim ſimplex furtum non puniebatur capite, ſed vincti compedibus præſtabant operam. At longe gravius crimen eſt peculatus quam furtum. Et tamen qui fiſcum principis, qui Rempublicam compilant, magnates fiunt.

48. GALBA paraſitus objicientibus quod in otio viveret, e *Nemo*, inquit, *cogitur ad reddendam otii ſui rationem:* innuens nullos tutius vivere quam otioſos. Nam rerum geſtarum rationem poſcuntur qui tractant negotia: at ab otioſis ea ratio non poteſt exigi.

49. PYTHAGORAS f tria præcipue dicebat à diis optanda in hac vita: Bonam valetudinem, formam ac divitias, quod homo cætera ſibi præſtare poſſet. Quanquam illud ὑγιαίνειν non minus ad animi ſanitatem, quam ad corporis pertinet.

1. CA-

a *Acheus. Proditio.* b *Pronuntiatio.* c *Luxus inopiæ parens.* d *Fures magni.* e *Facete.* f *Bona præcipua.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

1. CATO ſenior ajebat ſe demirari, *a* quod non rideret haruſpex, quoties adſpiceret haruſpicem: ſentiens totum hoc divinationum genus impoſturam eſſe, qua populo fiebat fucus. Id cum non fugeret ejus artis peritum, mirabatur quod haruſpex haruſpicem poſſet videre abſque riſu. Solent enim impoſtores inter ſe ridere multitudinis ſtultitiam. Refert M. Tull. lib. de Divin. 2.

2. DEMONAX Cynicus interrogatus quid ſentiret de conflictu duorum, *b* quorum alter inepte proponebat, alter abſurde reſpondebat, ait ſibi videri alterum mulgere hircum, alterum ſupponere cribrum.

3. PERICLES cum urgeret belli neceſſitas, *c* Palladis ornamenta vendidit quadraginta talentis auri, & admirantibus ab illo rem ſacrilegam admitti, reſpondit ex hoſtium manubiis poſſe illi reddi cultum nihilo deteriorem.

4. PERSÆ dicere ſolent eſſe duo peccata, *d* quorum prius ſit eſſe debitorem, alterum mentiri: quod obærati plerunque mentiuntur, dum pollicentur in diem, nec præſtant quod pollicentur.

5. MESALA vir exactiſſimi judicii ac Romanæ linguæ obſervantiſſimus, cum audiſſet M. Porcium Latronem declamantem, dixit. *e Sua lingua diſertus eſt.* Deſiderans videlicet in eo Latini ſermonis elegantiam, cum ingenium eſſet felix. Sed hunc Latronem Seneca cæteris omnibus anteponit.

6. CASSIUS Severus, cum ex Senatuſconſulto libri illius exurerentur, *f Nunc*, inquit, *ſupereſt ut ipſe vivus comburar qui illos edidici.* Quod animo inſculptum eſt, niſi cum vita eripi non poteſt.

7. MONTANUS Attilii Butæ carmen recitabat, cumque quidam indignaretur, quod toto die recitaſſet, negaretque ad illius recitationes accedendum, nacta Pinarius ait, *g Nunquid poſſum liberalius agere? paratus ſum illum audire, ab exortu ſolis uſque ad occaſum.* Gaudebat enim is poëta ſubinde repetere ortus & occaſus

a *Divinatio vana.* b *Abſurda.* c *Superſtitio.* d *Debere & mentiri.* e *Argute.* f *Memoria.* g *Facete.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

deſcriptionem. Notat autem & Horatius eos qui ornatus gratia vel immodice, vel non ſuo loco affectant tales deſcriptiones:

Aut flumen Rheni, aut pluvius deſcribitur arcus.

8. Cum à Montano recitaretur verſus, quibus exortus ſolis deſcribebatur, Varus eques Romanus dixit: a *Incipit Buta dormire.* Rurſus cum ſuccederet deſcriptio occaſus. *Quid dicit*, inquit, *jam nox eſt? Ibo & Butam ſalutabo:* Eodem ſcommate taxans: & affectatum carminis decus, & Butæ præpoſteram vitam.

9. Demetrius dicere ſolet, b nihil ſibi videri infelicius eo, cui nihil in vita accidiſſet adverſi: quod oporteat talem hominem aut ſibi ignotum eſſe, ut qui nunquam ſui periculum fecerit: aut diis inviſum, ut quem præterierint, velut ignavum, nec idoneum ad fortunæ conflictum.

10. Libertinus quidam prædives ajebat c ſibi facilem fuiſſe viam ad divitias, poſtea quam pœnituerat ipſum bonæ mentis. Sed hanc illiberalem vocem Demetrius graviter caſtigavit, apud Senecam, per ironiam oſtendens commodiſſimam ad parandas opes viam, ſi quam impudentiſſime aduletur.

11. Crispus Paſſienus dicebat d adulationi non eſſe claudendum oſtium, ſed aperiendum: verum ut ſolet, amicæ, quæ ſi impulit grata eſt, gratior ſi effregit. Senſit non probandos eos, qui prorſus non ullam ferunt adulationem, quam ut affectare turpe eſt, ita ingerentem ſe non oportet omnino repellere. Prodeſt enim in hoc ut homo perſpiciat qualis eſſe debeat.

12. Plancus ajebat, e non eſſe occulte aut diſſimulate blandiendum, quod periret procacia ſi lateat. Fortaſſe pro procacia, quod erat ſcriptum, legendum eſt, procatio: ut ſit ſenſus, Adulator ut procus captat gratiam: procus autem ſi tam tecte ambiat, ut puella non ſentiat, perdit operam.

13. Latro Porcius, cujus ingenium ſupra modum miratur Seneca, fuit enim illi condiſcipulus, cum Maxil-

a *Vita præpoſtera.* b *Præpoſteritas perpetua.* c *Adulatio.* d *Adulatio utilis.* e *Adulatio tecta.*

Maxillus Rhetor exilitatem orationis ſuæ imputaret controverſiæ, diceretque neceſſe eſt me per ſpinoſum locum ambulantem ſuſpenſos habere pedes: *a Non me hercule*, inquit, *tui pedes ſpinas calcant, ſed habent.* Nam alter ariditatem ingenii imputavit materiæ.

14. ASINIUS Pollio dicebat *b* in cauſſa verecunda nunquam tentari debere improbam quæſtionem. Notavit rhetores, qui in declamando moverent quæſtiones nihil ad cauſſam facientes.

15. OSCUS rhetor erat non infacundus, ſed illud dictionem illius vitiabat, quod nihil diceret abſque ſchemate: *c Poteram*, inquit, *dicere, ave Oſce.* Schematum affectatorem ſalutavit ſchemate, cum nuſquam minus locus ſit ſchemati, quam in quotidiana vulgarique ſalutatione. Per ironiam itaque uſus eſt occupatione, ut diceret, quod non dicebat, cum ſine tropo dicere poſſet, ave Oſce.

16. SEVERUS Caſſius, qui alienas ſententias paucis immutatis vocibus uſurparent pro ſuis, dicere ſolet, *d* eos eſſe ſimiles furibus, qui poculis alienis mutarent anſas ne poſſent agnoſci.

17. DEMONAX dicebat *e* nequaquam hominibus iraſcendum eſſe ſi delinquerent, ſed corrigenda vitia, nimirum exemplo medicorum, qui non indignantur ægrotis, ſed morbo medentur. Nam hominis eſt peccare, Dei vero aut hominis Deo proximi, emendare peccata.

18. ACCUSATUS quod nunquam ſacrificaſſet Minervæ. *f Nunquam*, inquit, *exiſtimavi illi meis victimis opus eſſe:* notans ineptam vulgi ſuperſtitionem, quod putabat deos hoſtiarum nidore delectari.

19. IDEM Phavorini dictionem ut nimium compoſitam ac muliere congruentiorem quam philoſopho ſolet dicteriis inceſſere. Id indigne ferens Phavorinus adiit Cynicum percunctans quis eſſet ille à quo derideretur: *g Homo*, inquit, *cujus auribus difficile eſt imponere.* Philoſophum ut veſtis neglectior, ita & oratio decet inaffectata.

a *Salſe.* b *Coacta.* c *Affectatio.* d *Furta ſententiarum.* e *Clementia.* f *Superſtitio.* g *Oratio modulatior.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

20. ROGATUS à ſophiſta quopiam, quod viaticum attuliſſet ad philoſophiam, admodum cynice reſpondit *a* ὄρχεις, id eſt, *teſtes*, ſignificans ſe nudum acceſſiſſe.

21. ALTERI percunctanti, quam philoſophiæ ſectam potiſſimum amplecteretur: *b Quis*, inquit, *tibi indicavit me eſſe philoſophum?* Moxque vehementer ſecum ridens, abiit. Interrogatus quid rideret, *An non magnopere ridiculum*, inquit, *ſi tu me ex barba judicas philoſophum, ipſe barbam non habens?*

22. ADOLESCENTI laſcivius culto, qui quæſtionem ſophiſticam propoſuerat, nihil aliud reſpondit quam περαίνη ὦ τέκνον. Vox anceps eſt, & ad conficientem quod colligit, & ad obſcœnum ſenſum. Cumque adoleſcens indignatus reſpondiſſet, at ego tibi virum oſtendam: Demonax admiranti ſimilis: *c Quid*, inquit, *num etiam virum habes?*

23. ATHLETA quidam ab eo reprehenſus quod victor in Olympiis cultu molli floridoque uteretur, lapidem illi incuſſit in caput, ita ut ſanguis ex vulnere profluerer. Id factum indigne ferentes qui aderant, hortati ſunt ut adiret proconſulem, *d Nequaquam*, inquit, *ô viri, ad proconſulem, ſed ad medicum potius.* Prius eſſe debet homini, ut malo accepto medeatur quam ut regerat in alterum.

24. PROTEO cuidam objicienti quod morderet omnes, nec tamen Cynicum viveret, *e Amice*, inquit, *non vives hominem.*

25. PHYSICO quodam multa de Antipodibus diſſerente, *f* oſtenſis in pueto umbris, rogavit num illos antipodas diceret: ridens abſurdam quæſtionem. Quanquam nunc compertum eſt, eſſe veros Antipodas.

26. HERODEM ſophiſtam immodice lugentem Pollucis obitum præmaturum, cum vellet illi currus & equos velut aſcenſuro jungere, atque etiam cœnam apparare, adiit Demonax, *g En tibi*, inquit, *ô Polluce literas.* Exhilarato Herodi, & quid vellet Pollux ſciſcitanti,

Incu-

a *Cynice.* b *Barba non facit philoſophum.* c *Salſe.* d *Toleranter.* e *Libere.* f *Frivola.* g *Luctus.*

Incuſat, inquit, *te, quod cuncteris ad ipſum venire.* Significans Pollucem ad ipſum non rediturum, ſed recte parari currum, ſi vellet ſequi defunctum.

27. ALIUM quendam filii mortem inconſolabiliter lugentem, & in tenebris abditum adiit, certo promittens ſe filii umbram ab inferis revocaturum, ſi tres ex hominum numero ſibi nominare poſſet, qui nullius luxiſſent obitum. Cumque is cogitationem per omnes notos circumferens, ne unum quidem reperiſſet luctus expertem, a *Quid igitur*, inquit, *teipſum diſcrutias homo, quaſi novum aliquid acciderit?*

28. CUM à quodam quæſiſſet aliquid, atque ille verbis obſoletis ac priſcis reſponderet. b *Ego*, inquit, *amice te nunc percunctor, at tu perinde reſpondes, quaſi regnaret Agamemnon.*

29. CUIDAM dicenti, eamus in Æſculapii templum ó Demonax pro filii ſalutem deprecaturi Deum, c *Adeone*, inquit, *ſurdaſtrum exiſtimas Deum, ut nos niſi in templo non ſit auditurus?*

30. AD Agatoclem Peripateticum arroganter jactantem, ſeſe & ſolum & primum eſſe dialecticorum: d *Si ſolus*, inquit, *es, qui primus eſſe potes? ſi primus, qui ſolus?*

31. CUM apud Athenienſes audiſſet præfatione ſolenni à ſacris moveri Barbaros, rogabat quamobrem id facerent; cum ea ſacra tradidiſſet ipſis Eumolpus natione Trax, nimirum Barbarus.

32. CUM legatus navigaturus in Aſiam, navem conſcendiſſet, & à quodam interrogaretur, num metueret, ne naufragio ejectus à piſcibus devoraretur, e *Quid*, inquit, *à piſcibus metuam, qui tot piſces devorarim?*

33. QUENDAM infeliciter declamantem admonuit, ut ſeſe diligenter exerceret: cumque is reſpondiſſet, nunquam apud me non declamo, f *Nil igitur mirum*, inquit, *ſi dicis inepte, qui hactenus ſemper ſtulto auditore ſolitus ſis uti.*

34. CUM Athenis quidam Romanus ſenator filium ad Demonactem adduxiſſet, eleganti forma, veſtitu delicato,

a *Luctus.* b *Obſoleta.* c *Superſtitio.* d *Arrogantia.* e *Abſurde.* f *Nemo ſui judex.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

licato, ac deliciis effœminatum, diceretque, Salutat te ô Demonax filius meus: *a Pulcher eſt*, inquit, *& te dignus, & matri non abſimilis.* Utrumque poterat dici in laudem. Nunc patrem notavit ex filii moribus, & matri ſimilem dixit mollem & eviratum deliciis.

35. CONSPICATUS augurem quendam in publico vaticinia ſua vendentem, *b Si potes*, inquit, *ea quæ Parcæ ſtatuerunt arte tua depellere, exiguam mercedem poſtulas: ſin quæ facis decreta ſunt, omnino ſunt eventura, quid tua prodeſt divinatio?* Bis miſer eſſe cupit, qui mala quæ vitari non poſſunt, amat præſcire.

36. SENEX quidam Romanus bene robuſto corpore, qui armatus ſeſe ad palum exercuerat, rogavit Demonaſtem num magna vehementia videretur depugnaſſe. *c Nimirum*, inquit, *adverſus hoſtem ligneum*, innuens illum in vera pugna fore meticuloſum.

37. CUIDAM qui purpura indutus ſeſe inſolentius oſtentabat, in aurem, dixit, *d Heus tu, hoc ante te geſtabat ovis, & ovis erat:* ſignificans illum nihilo minus ſtupidum eſſe, ſi geſtaret purpuram.

38. CUM aliquando in balneis refugeret ingredi aquam ferventiorem, & alius illum appellaret meticuloſum, *e Quid*, inquit, *an hoc pro patria paſſurus eſſem?* Sentiens temeritatis eſſe non fortitudinis, ſubire periculum, ni ob cauſſam gravem & honeſtam fiat.

39. PERCUNCTANTI qualia putaret eſſe apud inferos: *f Exſpecta*, inquit, *& ſimul atque illuc venero, per litreras tibi ſignificabo omnia:* impie ſentiens, nullos eſſe inferos. Nec enim credebat animarum immortalitatem.

40. ADMETO poëtæ inſulſo jactanti epigramma monoſtichon, quod teſtamento mandaſſet ſuæ addendum ſtatuæ: carmen erat. Corpus humo tegitur, Admetus ad aſtra volavit: reſpondit *g* adeo ſibi placere carmen, ut magno emptum cuperet, ſi jam nunc eſſet adſcriptum. Tecte optans illi mortem qui vita erat indignus.

41. DE-

a *Ambiguus morſus.* b *Divinatio.* c *Pugna ludicra.* d *Veſtis.* e *Fortitudo.* f *Impie.* g *Salſe.*

41. DEMONACTI ſeni crura intumuerant, id videns quidam, Quid iſtuc, inquit, mali eſt Demonax? Tum ille, *a Charon*, inquit, *me momordit*. Pro cane dixit Charontem, innuens ſenectutem morti vicinam.

42. AD Lacedæmonium flagris ſævientem in ſervum, *b Deſine*, inquit, *te ſervo tuo ſimilem oſtendere*. Servus enim eſt, qui ſuis cupiditatibus imperare non poteſt.

43. CYNICO cuidam arroganter jactanti pallium, peram & baculum, ac ſubinde vociferanti, ſe Antiſthenis, Cratetis ac Diogenis ſectatorem eſſe, *c Impudenter*, inquit, *mentiris*, *cum ſis Hyperidæ diſcipulus*. Alluſit ad vocem, ὑπερειδεῖν, quod eſt per arrogantiam deſpicere. Eſt autem & rhetoris nomen Hyperides.

44. PROCONSUL Cynicum quendam, à quo publice fuerat proſciſſus ob unguenta ac mollitiem, ad ſupplicium abripi juſſit. Huic deprecator aderat Demonax dicens ignoſcendum Cynico: ſi quid dixiſſet mordacius, id eſſe ſectæ vitium, non hominis. At cum proconſul non negaret veniam, ſed ſi quid ſimile denuo committeret, rogaret, quas pœnas eſſet daturus, *d Profecto*, inquit, *Demonax tum hominem totum inungi, ac forcipe velli jubebis*, pluſquam cynice momordit, qui cynicæ mordacitatis agebat patronum.

45. ALTERI cui imperator ingentem exercitum commiſerat, ſciſcitanti quomodo poſſet delegatam provinciam quam optime gerere. *Si*, inquit, *ira vacaris*, & *quam minimum loquens plurima audieris*. Ira ad omnem functionem inutilis eſt, & proverbio quoque princeps jubetur, & æqua & iniqua audire.

46. ROGATUS an philoſophus etiam placentis veſceretur, *e Quid*, inquit, *num putas apes ſtultis tantum mellificare?* Placentæ melle condiebantur, ſacchari uſu nondum reperto.

47. IN Ruffinum claudum multo tempore familiarem peripateticis dixit, *f* nihil eſſe turpius peripatetico claudo. Alluſit hic, quod peripatetici dicuntur ab inambulatione, quæ non convenit claudo.

 48. EPI-

a *Senectus.* b *Ira.* c *Arrogantia.* d *Mollities.* e *Facete.* f *Jocoſe.*

48. EPICTETO cynico ſuadenti ut uxore ducta daret operam liberis: neque enim id indignum eſſe philoſopho, *a Da mihi*, inquit, *igitur unam è filiabus tuis.* Notans illum inepte ſuadere alteri, quod ipſe non faceret.

49. IN Herminum peripateticum qui ſemper in ore habebat decem Ariſtotelis categorias, ita luſit, *b Equidem arbitror Hermine te non indignum decem categoriis.* Jocus eſt ex ambiguo vocis. Categoriæ Græcis vel prædicamenta dicuntur, vel accuſationes.

50. JURISPERITO dixit, *c* leges prorſus videri inutiles, ut quibus boni non egerent, mali nihilo fierent meliores.

51. MORIENTEM amici rogabant, quo modo vellet ſepeliri, *Nequit*, inquit, *iſta res vos habeat ſollicitos: Fœtor me ſepeliet.*

52. DICENTIBUS indignum facinus, ſi talis viri corpus laceraretur à canibus, *d Quid*, inquit, *incommodi ſi & mortuus alicui ſim uſui?*

53. BION eos qui auſcultarent adulatoribus, dicebat *e* eſſe ſimiles amphoris, quæ auribus circumaguntur.

54. PINDARUS cuidam commemoranti, quod ipſius laudes ubique prædicaret, *f Ego*, inquit, *pro iſto officio bonam reponam gratiam, efficiens ut vera prædices.* Vera virtus nihil moratur hominum laudes. Eas qui prædicant plus debent iis quos laudant, quam ipſis debent qui laudantur.

ALPHONSUS *Aragonum rex.*

1. EQUES quidam ingens patrimonium per luxum ac libidinem abſorbuerat, atque inſuper magnam æris alieni vim contraxerat. Pro hoc intercedentibus quibuſdam apud Alphonſum Aragoniæ regem, ne ſaltem quæ debebat, corpore luere cogeretur, Alphonſus reſpondit: *g Si tantam pecuniam vel in ſui regis obſequium, vel patriæ commodis, vel ſublevandis propinquis impendiſſet, audi-*

a *Monitor.* b *Ambigue.* c *Leges.* d *Sepultura.* e *Adulatio.* f *Laudata virtus.* g *Juſte.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

audirem. Nunc quoniam tantas opes impendit corpori, par eſt, ut luat corpore.

2. COMMEMORANTIBUS quendam ex Hiſpaniæ regibus dixiſſe, non decere principes viros ſcire litteras, exclamavit *a* eam vocem bovis eſſe non hominis. Non omnes litteræ conveniunt principi, ſed eæ quæ politicen tradunt, aut ethicen, quæque recte ac ſecus geſtorum exempla commonſtrant, id quod facit hiſtoria.

3. HUNC cum adiſſent legati Matricienſes, in quorum agris tum agebat Alphonſus, conſulentes utri juberet ipſos gratificari, Nicolao ne Picinino an Franciſco Sphortiæ, reſpondit *b* ambos pro amicis habendos, ſed nihilo ſecius ab ambobus tanquam ab inimicis cavendum. Id temporis inter Nicolaum & Franciſcum ſimultas intercedebat, ac rex nondum ſtatuerat utrum vellet in ſocietatem recipere, cum utrunque ob diſſidium non poſſet.

4. IDEM dicere ſolet, *c* ita demum matrimonium tranquille citraque quærimonias exigi poſſe, ſi maritus ſurdus fiat, uxor cæca: innuens opinor fœmineum genus obnoxium eſſe Zelotypiæ, atque hinc oriri rixas & quærimonias: rurſum maritis permoleſtam eſſe uxorum garrulitatem, qua moleſtia cariturus ſit, ſi fiat ſurdus: nec illa vexabitur adulterii ſuſpicione, ſi careat oculis.

5. AJEBAT ſi ſibi contigiſſet naſci temporibus quibus Romana Reſpublica florebat, *d* ſe conſtructurum fuiſſe contra curiam templum Jovi Poſitorio, in quo priuſquam venirent in ſenatum patres conſcripti, odium, amorem ac privatos affectus omnes deponerent. Alluſit ad priſcorum morem, qui Jovem multis cognominibus inſigniebant, nunc Statorem, nunc Gamelion, nunc Genethlion, nunc Philium, nunc Xenion appellantes. At ſi tam multa poſſit Jupiter, illud in primis præſtandum erat, ut in Synodis, in judiciis, in ſenatibus, in quibus de Republica conſultatur, nihil

 habe-

a *Eruditio.* b *Caute.* c *Conjugium tranquillum.* d *Integre.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

haberent momenti affectus privati. Nam hi ſunt qui frequenter & civitates & regna bellis committunt, ac peſſundant denique.

6. CUM forte mulierem quandam impudentius ſaltantem aſpexiſſet, *a Exſpectate*, inquit, *mox Sibylla edet oraculum.* Sentiens ſaltationem inſaniæ genus eſſe. Sibylla autem vates non edebat oracula niſi furore correpta. Mihi quoque ſæpenumero qui ſaltationem tumultuoſam agitant, viſi ſunt afflati furore quodam, præſertim fœminæ.

7. ADMONITUS ne nimia lenitas exiret in contemptum, & ex contemptu naſceretur pernicies: *b Magis*, inquit, *cavendum ne ſe veritas conciliet invidiam, unde majus exitii periculum.*

8. CUM eques quidam ab hoſtibus captus, & ab iiſdem emiſſus carcere, adiſſet, in ſolatium calamitatis multa poſtulavit ab eo & impetravit. Quo digreſſo rex dixit ad familiares; *c Diſperеam*, inquit, *ni metui, ne uxorem etiam meam depoſceret eques meus.*

9. FAMILIARES illi ruſticum quendam velut ignaviæ exemplum oſtenderunt, qui porrectus humi veſcebatur uvis. Hic rex, *d Utinam mihi ſic per otium comedere datum eſſet à ſuperis.* Simile quiddam narratur de Ptolemæo rege: cum antea ſe jactaret reperiſſe immortalitatem, tandem podagra diſcrutiatus, conſpiciebat Ægyptios aliquot plebejos ſic temere apud flumen diſcumbentes: *Utinam*, inquit, *ſaltem ex iſtis unus eſſem.*

10. EQUITI ſubinde aliquid à rege flagitanti, ſed mox quod acceperat profundenti: *e Si pergam*, inquit, *tibi dare quæ petis, citius me pauperem effecero quam te divitem: nam qui tibi donat, nihil aliud quam aquam infert pertuſo dolio.*

11. INTERROGATUS quos è civibus haberet cariſſimos. *f Qui magis*, inquit, *pro me metuunt, quam me.* Sentit illos eſſe ex animo amicos, qui principem magis amant quam timent.

12. AJE-

a *Saltatio fœda.* b *Lenitas.* c *Poſtulator improbus.* d *Otium dulce.* e *Profuſio.* f *Civium caritas.*

12. AJEBAT *a* olim inter Jovem, Neptunum & Plutonem omnium rerum partitionem trifariam eſſe factam, & horum unumquenque ſua ſorte contentum eſſe, nec occupare aliena: at inter homines, neminem ſua portione contentum eſſe, nec ullam partitionem eſſe ſtabilem, ſed omnes πλεονεκτεῖν.

13. PERCUNCTANTIBUS utri rei plus debere ſe fateretur, libris an armis: *b Ex libris*, inquit, *& arma & armorum jura didici:* hac voce profitens ſe libris debere omnia.

14. MAGNOPERE laudare ſolet dictum neſcio cujus *c* hoſtibus fugientibus pontem argenteum exſtruendum eſſe: ſive quod exiſtimaret multo optabilius eſſe, hoſtes in fugam vertere quam occidere: ſive quod putaret hoſtes pecunia ſolicitandos ut ab acie diſcederent.

15. DICEBAT ſibi videri *d* eos maxime inſanire, qui uxorem fugitivam perquirerent. Significans magnæ felicitatis eſſe ab improba muliere liberari.

16. IMPROBO cuidam ac vecordi, jactanti reperiſſe ſe virum ſapientem: *e Et qui fieri potuit*, inquit, *ut ſapientem dignoſceret ſtultus?*

17. CUM cœnanti ſenex quidam importunus & garrulus ſine fine obſtreperet, exclamaſſe fertur & dixiſſe, *f Aſinorum conditionem eſſe potiorem quam regum. Nam illis dum paſcuntur, dominos parcere, regibus neminem.*

18. DEMETRIUS gravi calamitate affectus, dixit referente Seneca, *g Hoc unum dii immortales, queri poſſum, quod non ante hac mihi voluntatem veſtram notam feciſtis. Prior enim ad iſta veniſſem, ad qua nunc vocatus adſum, maluiſſem offerre quam tradere.*

19. M. ANTONIUS orator, rogatus quam ob cauſſam nullam unquam orationem ſcripto mandaſſet, *h Ut*, inquit, *infitiari queam à me dictum eſſe ſi quid forte aliquando dixi, quod opus non erat.* Labilis eſt hominum memoria, ut ægre reperias duos qui quæ ſimul audierunt eodem modo referant; Hinc parata tergi-

ver-

a *Ambitio principum.* b *Eruditio.* c *Clementer.* d *Facete.* e *Graviter.* f *Regum cura.* g *Fortiter.* h *Caute ſcribendum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

verſatio, non dixi, aut non ſic dixi, aut dixi quidem, ſed hoc adjeci.

20. CALANUS Indus ad mortem proficiſcens, cum conſcenderet rogum ardentem, a *O præclarum*, inquit, *diſceſſum è vita cum, ut Herculi contigit, mortali corpore cremato, animus in lucem exceſſerit.* Hunc cum Alexander admoneret, diceret ſi quid vellet, *Optime*, inquit, *propediem te videbo.* Idque evenit, nam Alexander paucis poſt diebus mortuus eſt. Refert M. T. lib. de Divinatione primo.

21. QUIDAM cauſſam detulit ad oratorem, is negavit: detulit ad alterum, qui recepit. At is qui detulerat dicere ſolet, b ſibi gratiorem fuiſſe orationem ejus qui negarat, quam ejus qui recepit: quod ille comiter recuſaſſet, hic graviter & inamœno vultu recepiſſet.

22. C. COTTA qui in ambitione fuit artifex, dicebat, c ſe operam ſuam, in eo quod non contra officium peteretur ſolere polliceri omnibus, ſed impertire iis apud quos optime poni arbitraretur. Senſit nulli promittendum, quod eſſet præter honeſtum: nulli promittendum, quod non contra officium peteretur. Comitatis eſt benigne polliceri, ſed quoniam omnibus opera præſtari non poteſt, eligendi ſunt quibus eam impertias. Utrumque refert Q. Cicero ad fratrem de petitione conſulatus.

23. GALLUS juriſperitus, ſi quis negotium ad ipſum detuliſſet, in quo de facto quærebatur, dicere ſolet. d *Nihil hoc ad jus, ad Ciceronem ito.* Senſit Gallus aliud eſſe officium juriſconſulti, aliud oratoris: nec eſſe neceſſe de his quæ ad alienam profeſſionem pertinent reſpondere. Refert. M. T. in Topicis ad Trebatium.

24. C. LUCILIUS dicere ſolet, nolle ſe ſua ſcripta legi, nec à doctiſſimis, nec ab indoctiſſimis, quod hi nihil intelligerent, illi plus ſaperent, quam ut poſſet illorum judicio ſatis facere. Id exprimebat hujuſmodi verſu Trochaico:

e *Perſium non curo legere, Lælium Decimum volo.*

Erat

a *Præſenſio.* b *Comitas ſermonis.* c *Comitas in pollicendo.* d *Pro ſua quiſque profeſſione.* e *Exacta judicia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Erat Perſius illius ætatis omnium doctiſſimus habitus. Lælius erat vir bonus, & non illiteratus, ſed nihil ad Perſium. Refert M. Tullius cum aliis aliquot locis, tum libro de Oratore ſecundo.

25. ANTIMACHUS Clarius poëta, cum convocatis auditoribus recitaret ingens volumen quod conſcripſerat, & ab omnibus eſſet deſtitutus, excepto Platone, *a Legam*, inquit, *nihilominus*. Plato enim mihi inſtar eſt omnium. Refert M. T. libro de Claris oratoribus.

26. SERVILIUS Vacia vir prætoribus ac prædives, odio negotiorum abdiderat ſe in villam ſuam, quam habebat non procul à Cumis, nec alia re notus fuit, quam ejus villæ otio. Itaque qui negotiis premebantur, exclamare ſolent, *b O Vacia ſolus ſcis vivere.* Hujus tamen ignavum & ſine litteris otium damnans Seneca Epiſt. 5. negat illum ſcire vivere, ſed latere. Eoque non nunquam villam præteriens joco dicere ſolet: *Heic ſitus eſt Vacia:* ſubindicans nihil intereſſe inter mortuum, & inerti otio abditum.

27. QUINCTILIANUS vehementer probat dictum cujuſdam oratoris, qui apud Cæſarem, ut opinor, occuſabat Conſutianum Capitonem hominem arrogantem, & ipſo etiam vultu præ ſe ferentem confidentiam. *c Erubeſcit*, inquit, *Cæſarem timere*. Cæſar erat ea potentia, ut merito fuerit à quovis metuendus. At illi reo tantum aderat arrogantiæ, ut ſibi turpe duceret, ſi videretur timere Cæſarem. Hoc dictum Fabius adoleſcens audivit, ut ipſe refert libro ſexto, capite de concluſione.

28. URBANE Flavius Virginius antiſophiſtam quendam ſuum interrogavit, *d* quot millia paſſuum declamaſſet, taxans eum quod in declamando diſcurreret, nimiumque crebras, longas ac tumultuarias haberet ambulationes, cum M. Tullius oratori non concedat procurſiones niſi raras, moderatas ac breves. Eandem ob cauſſam Sura Manilius Domitio Afro dictus

a *Unus pro multis.* b *Otium ſine literis.* c *Confidenter.* d *Salſe.*

ctus eſt non agere, ſed ſatagere. Utrunque refert Fabius capite de pronuntiatione.

29. SALSUM eſt & illud Caſſii Severi, qui adverſus patronos immodice diſcurrentes, *a* ut interdum ſe proriperent in aliena tribunalia, popoſcit lineam, alludens ad certamina curſus, in quibus una linea deſignabat unde curſus inciperet, altera ubi deſineret. Idem accommodari poteſt in eos qui digreſſionibus immodicis divertunt ab inſtituto.

30. PROCULEJUS querebatur de filio, quod exſpectaret mortem patris: cumque filius reſpondiſſet, Ego vero non exſpecto: *b Immo*, inquit, *rogo ut exſpectes.* Detorſit verbum in contrarium ſenſum. Exſpectat mortem patris qui inhiat, & exſpectat qui non accelerat mortem patris. Refert Fabius lib. 9.

31. ARCHYTAS dixit judicem & aram idem eſſe: pariter enim ad utrumque confugiunt, qui injuria afficiuntur. *c* Sentiens tales oportere judices eſſe, ut oppreſſis ſint præſidio. Refert Ariſtoteles Rhet. 3.

32. PERICLES dicebat Samios eſſe ſimiles pueris qui porrectam offulam reciperent quidem, ſed interim plorantes, eo quod illi parerent imperatis ſed non ſine tædio & querimonia. *d* Similiter Demoſthenes dixit populum Athenienſem eſſe ſimilem iis qui in navi nauſeant. Si quidem ii cum magno tædio laborant, tamen eo pervehuntur quo tendit navis.

a *Salſe.* b *Argute.* c *Refugium.* d *Apte.*

F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

INDEX PERSONARUM.

A.

ACheus 627
Actius poëta 475
Ægyptii 311. 447
Ælianus ſophiſta 614
Æſchines 577
Æſchylus poëta 476
Afer orator 441
Africanus cenſor 464
Agaſicles 1
Agatharchus pictor 496
Agathocles 321. 633
Ageſilaus rex 2
Ageſilaus Ephorus 34
Ageſipolis Cleombroti filius 28
Ageſipolis Pauſaniæ 29
Ageſiſtrata 130
Agis primus 29
Agis ſecundus 33
Agis ultimus ibid.
Agis Argivus adulator. 489
Alcamenes Terecli filius 35
Alcibiades 344. 543. 615
Alexander Magnus 230. 471. 590. 621
Alexander Severus 425
Alexander ſophiſta 583
Alexis poëta 474
Alexinus ſophiſta 499. 535
Alphonſus rex Aragonum 636
Amaſis Ægypti rex 472
Anacharſis Scytha 526
Anaxagoras Clazomenius 531
Anaxander 37
Anaxandridas Leon 35
Anaxarchus 570
Anaxilas 37
Anaximenes 471
Androclidas Lacon 37
Anicula quædam 505
Anytus 468
Annia 591
Anniceris 615
Antagoras poëta 248
Antalcidas 37
Antianira 623
Antigenides 475
Antigonus rex Macedonum 244. 535. 558
Antigonus ſecundus 326
Antimachus poëta 641
Antiochus 332
Antiochus Ephorus 39
Antiochus Epiphanæ 481
Antiochus tertius 328
Antiochus quartus 329
Antiochus ſophiſta 583
Antipater 328. 605
Antipater Hieropolites 586
Antipater Cyrenaicus 604
Antiſthenes 517. 539
Antoninus Gota 424
Antonius Heliogabalus 425
Antonius Pius 420
M. Antonius 395
M. Antonius orator 639
Ant. Caracallus 424
Apelles 494. 619
Appius 480
Aratus 497
Arcadion adulator 488
Arceſilaus 111. 493. 589
Archelaus 41. 322
Archidamidas 41
Archidamus Zeuxidami 42
Archidamus alter 45
Archileonis mulier 124
Architas Tarentinus 500. 594. 642
Argeus 39
Ariſtarchus Theodectæ pater 595
Ariſtides juſtus 338
Ariſtippus 161. 539
Ariſto 40. 559. 599
Ariſtophon 617
Ariſtoteles Stagirites 546. 615

Arius.

Arius 623
Artoxerxes 307
Artoxerxes alter 309
Aſclepiades 604
Aſinius Pollio 631
Aſticratidas 45
Atheas Scytha 312
Athenienſis quidam 446
Athenodorus 252
M. Attilius 452. 592
Attilius Regulus 452
Aufidius Modeſtus 594
Octavius Auguſtus Cæſar 251
Aurelianus 432

B.

BIAS Lacedæmonius 46
Bias Prienæus 516
Bibulus 456
Bion Boryſthenites 542
Bithys paraſitus 491
P. Bleſſus 438
Bonoſus 433
Bos 591
Braſidas 46
M. Brutus 399. 612
Brutus Junior 437
Buris 107
Byzantius quidam 448

C.

CÆCILIUS Metellus 390
Cæcilius 479
C. Cæſar 628
Cæſellius 434
Calanus Indus 640
C. Caligula 403. 601
Callicratides 58
Callipides hiſtrio 19
Calliſtion 503
Calvinus Glaucia 438
Cambyſes 472
Campatius 439
Canna 507
Çanus tibicen 595
Ant. Caracallus 424
Carneades 546
Caſſius 396
Caſſius Severus 439. 588. 629. 631. 642
M. Caſtritius 454
Catilina 453
Cato ſenior 372. 623. 628
Cato Uticenſis 382. 616
Catulus 440
Q. Catulus 601
Catulus Luctatius 391
Cephalus 617
Ceſetius 458
Chabrias 348
Charillus ſive Charilaus 93
Chilo Lacon 131
Chiomata Ortiagontis uxor 505
Chiroſophus Dionyſii adulator 488
Chryſippus 439. 567
M. Cicero M. Tullii pater 463
M. Tullius Cicero 285
M. Cincius 467
Cineſeas 493
Claudius Cæſar 305
Cleanthes Aſſius 563
Clearchus 60
Cleombrotus Pauſaniæ ib.
Cleomenes Anaxandridæ ib.
Cleomenes alter 64
Cleon 477
Cliſophus Athenienſis adulator 490
P. Clodius 437
Collatinus 450
Commodus Ælius Verus 420
Conſtantius Chlorus 603
Corydus paraſitus 492
Cornelia Gracchorum mater 508
Cornificius 627
C. Cotta 640
Cotys Thraciæ rex 312
Crantor Solenſis 541
C. Craſſus 436
L. Craſſus 460
M. Craſſus 397
Crates Thebanus 533. 552
Criſpus Paſſienus 630
Crœſus Lydorum rex 473. 514. 516
Cteſibius 589
Curius 458

Cyl-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Cyllicon 627
Cyperiorum mulieres 506
Cyrus major 303. 612
Cyrus junior 308. 622

D.

DAMINDAS 47
Damis ibid.
Damatria 125
Damonidas 47
Darius 304. 471
Demades orator 469
Damaratus 48
Demetrius Antigoni fil. 324. 532. 630
Demetrius Cynicus 618. 635
Demetrius Pharius 497
Demetrius Phalereus 551. 554
Demochares 626
Democritus mileſius 569
Demonax Cynicus 627. 629. 631. 635
Demonides 111
Demoſthenes orator 298. 606
Demoſthenes Mitylen. 592
Dercillidas 48
Diocletianus 432
Diogenes Cynicus 176. 599. 601. 614. 618
Dion 322. 538
Dionyſiodorus tibicen 589
Dionyſius ſophiſta 315. 579
Dionyſius junior 320
Diphilus 611
Dolobellæ ſervus 478
Fl. Domitianus 416
C. Domitius 370. 459
Domitius Afer 441
M. Druſus 453
Duellius 590

E.

EMEREPES Ephorus 50
Epænetus ib.
Empedocles 439. 568
Epaminondas 351
Epicharmus 315
Epictetus 556. 636
Epicurus Athenienſis 588
Equiſo quidam 447
Etheocles Ephorus 104
Euboidas 50
Euclides 501
Eudamidas Archid. 51
Eudæmonicus 238
Eumenes 329
Eurycratidas Anaxandridæ 53
Euripides 474. 589

F.

FABIUS Max. 360
Q. Fabius 450. 465. 468
Q. Fabius Minutius 458
C. Fabritius 359. 464
Fabritius 458
Favorinus philoſoph. 435
Favorinus ſophiſta. 577
Fauſtus Syllæ filius 436
C. Figulus 453
C. Fimbria ib.
Firmus 433
Q. Flavius 455
Flavius Virg. 641
Fœmina anus 508
Frontinus 594
Aul. Fulvius 454
C. Furius Creſinus 455
Furnius. 627

G.

GALBA orator 443
L. Galba paraſitus 442. 628
Ser. Galba 611
Galienus 430
Gallus 463
Gallus juriſc. 640
Gelo Syracuſanus 313
Geradas Spartanus 78
Glaucias 438
Gnathæna meretrix 501. 615
Gorgo 124
Gorgo Leonidæ uxor 75
Gorgias Leontinus ſophiſta 477. 500. 581. 626
C. Gracchus 462
Granius prætorius quæſtor 454
Granius præco ib.
Gyrtias. 125

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

H.

HADRIANUS Cæſar 417
Hadrianus ſophiſta 582
Hannibal 363
Hanno 456
Hegeſippus Crobelos 349
Helius mancia 610
Heraclides ſophiſta 586
Heraclitus 569. 617
Herennius Pontius 456
Hermogenes 584
Herodes ſophiſta 581. 632
Herondas 53
Hieron 314
Hipparchia Metroclis ſoror 557
Hippocratidas 57
Hippodamus ib.
Hippodromus ſophiſta 586
Hippomachus aliptes 469
Horatius 450
Hortenſius orator 459

I.

IASON Theſſalus 477
Iaſſii 625
Idathyrſus Scytha 312
Ion ſophiſta 576
Iphicrates 346
Intaphernis uxor 508
Iſchomachus mimus 480
Iſæus 578
Iſmenias 596. 626
Iſocrates 607. 609. 626
Juba 435
C. Julius Cæſar 267
Julius Druſus 462
C. Julius 435
Julius Maximus 603
Julia Auguſti filia 266
Julianus 603. 612
Junius Baſſus 434. 439

L.

LABERIUS 479
T. Labienus 458
Labotus 65
Lacedæmonii 1. 112
Lacedæmoniorum priſca inſtituta ib.
Lacon quidam 95 & deinde 599
Laconum ἀνωνύμων apophthegmata 95
Lacænarum apophthegmata 124
Lacydes Arceſilai familiaris 111
Lacydes 546
C. Lælius 467
M. Lælius 443
Lais Corinthia 503
Lamachus 346
Lamia meretrix 325. 505
Lampis 596
Laphyropalæ 7
Lariſſæi 16
Cn. Lentulus 610
Leo Byzantius 475. 575
Leon Eurycratidis 67
Leonidas Alexand. ib.
Leonides 231
Leontium 503
Leontychidas primus 65
Leontychidas alter 66
M. Lepidus 467
Leptines 625
Leſbonax Mitylenæus 619
Libo 462
Libertinus quidam 630
Licinius Varus 441
P. Licinius 370
M. Livius 458
Livius Salinator 465
Lochadus Polyenidæ 70
Longus Sulpitius 434
Lucretia 450
C. Lucilius 640
Lucullus 392
Lycurgus 70. 471
Lycurgus orator 606
Lyſander 81. 476
Lyſimachus. 327

M.

MÆANDER 63
Mancia 465
Manius curius 359. 439. 443

T. Man-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

T. Manlius Torquatus 453
Marcus Antonius 395
C. Marius 390
Marius tyrannus 431
Martia Catonis 591
Martius Coriolanus 452
Maximinus 429
Medicus quidam 501
Medius paraſitus 624
Megabates 8
Megabyzes 473
Melanthius 626
Melanthus 477
Melanthus paraſitus 489
C. Memmius 466
Memnon dux 311
Menander 474
Menedemus 500
Menedemus Etretienſis 534
Meſſala 629
Metrocles 555. 556
Milo Crotoniates 499. 622
Myronides 541
Myſon 530
Montanus 629
Muſonius. 629

N.

NActa Pinarius 629
Namertes 85
Nealces 497
Nero imperator 478
Sextus Nero 406. 478
Nero quidam 438
Nerva Coccejus 416. 602
Neſtor 447
Nicander 85
Nicetes 578
Niceſias 490
Nico meretrix 502
Nicocreon tyrannus Cypri 535. 571
Nicodromus 554
Nicoſtratus dux. 350

O.

OCtavius Cæſar Auguſtus 251
Olympias Alexandri mater 507. 616
Onomademus Chius 470
Q. Opinius 465
Orbilius 443
Orontes 310
Orſinus ſatrapes 623
Oſcus rhetor 631
Otho Sylvius. 412. 601

P.

PAcuvius 623
Pædaretus 89
Pantaleon 493
Panthoidas 86
Paſſienus Paulus 594
Papinianus 597
Papyrius Curſor 451
Paryſatis Cyri 310
Paulus Æmilius 370
Pauſanias Cappadox 585
Pauſanias Cleombroti 86
Pauſanias alter 88
Pauſimachus 493
Pauſon pictor. 596
Pelopidas 358
Pericles 342. 531. 629. 642
Perſæ 629
Perſeus 499
Peſcenninus Niger 423
Philager 584
Philemon 435
Philippus Macedo 221. 449. 611. 616
Philippus orator 434. 438
L. Philippus 460
Philippides poëta 475
Philiſcus 587
Philoxenus poëta 475. 491. 619. 627
Philoxenus Pternocopis 491
Philotinus 500
Pictor quidam 620
Phœnicides 488
Phocion Athenienſis 280. 574
Phocionis uxor 506
Phryne 505. 613
Piſiſtratus 349
Cn. Piſo 609
Pittacus Mitylenæus 515
Pindarus 636
Piſo 609
C. Plautius Cos. 451

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Plaucus 478. 630
Plinius major 593
Plato 536. 613. 617
Pliſtarchus Leonid. 90
Pliſtonax Pauſaniæ ib.
Plotinus philoſophus 614
Polemon 579
Polycletus 497
Pollio 259. 605. 616
Poltys rex 311
Polus ſophiſta 539
Polycratidas 92
Polydorus Alcamenis 91
Pompejus Magnus 468
M. Pomponius Marcellus 588
Pomponius Atticus 455
Pomponius 468
Populus Cianenſis 612
C. Popilius 392
Poppea 506
Portia minor 59[illegible]
Portius latro 630
L. Portius 460
Porſena 450
Porus rex 237
Praxaſpes 490
Probus 433
Proculejus 642
Proclus 585
Prodicus 500
Prometheus 590
Protagoras Abderita 577
Protogenes 495
Pſammenitus Ægyptiorum rex 472
Ptolemæus Lagi F. 323
C. Publicius 464
Publius 436
Publius natione Syrus ib.
Pylades hiſtrio Auguſti 479
Pyrrho Elienſis 572
Pyrrhus rex 329
Pythagoras 568. 614. 628
Pytheas 349. 592
Pythius 622
Pytho rhetor. 476

Q.

QUIRINUS ſophiſta 587
T. Quinctius 368

R.

RHEMNIUS Palemon 588
Rhodius quidam 448. 624
Romulus 450
P. Rutilius. 457. 612

S.

SALVIUS Julianus 598
Saturninus 431
Scaurus 466
Q. Scævola Publii F. 464
Scilurus Scytha 313
Scipio Æmilianus 441. 611
Scipio major 365. 441
Scipio Maluginenſ. 440
Scipio naſica 461. 601
Scopas Theſſalus 496
Scopelianus 579. 613
Secundus ſophiſta 581
Seleucus 595
Semiramis 305
Seneca 478
Serbidius Scævola 596
Sergius Galba Imp. 601. 611
Servilius Vacia 641
Servilius Geminus 436
M. Servilius 462
Sertorius 398
C. Severus 457
Severus Imp. 422. 489
Sex. Titius 463
Siculus quidam 445
Sigiſmundus Imp. 612
Silenus ſenex 462
Silus 467
Simon Athenienſ. 534
Simonides 470. 618
Socrates 155. 600. 620. 622
Sœbidas 92
Solon 513
Somniator quidam 448
Sophocles 614
Spartanus quidam 95
Spartacus 468
Spartis 106
Sphærus 567
Spurina haruſpex 468
Stilpo megarenſis 532. 533
Strathias 589

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Strato phyſicus 574
Strato philoſophus 162
Stratonicus citharœdus 481
Stratocles Athenienſis 477
C. Sulpitius 456
Sybarita quiſpiam 444
Sylia 464
Synorix Galata. 507

T.

TACITUS 432
Tarentini Milites 434
Tarquinius Superbus 450
Taxiles 236
Tectamenes 56
Telecrus 93
Teleutia 127
Teres 311
Teſtius 463
Teutonum orator 626
Thais 503
Thaccus rex 25
Thales Mileſius 511. 609
Thaſii 11
Theagenes Lanius 627
Thebano 131
Thearidas 54
Themiſteas vates ib.
Themiſtocles 333. 625
Theocritus Chius 488
Theodorus 557. 604
Theodoſius junior 603
Theodorus Atheos 477. 577
Theodotus 440
Theonis meretrix 504
Theopompus 54
Theopraſtus Ereſius 550
Theramenes 477
Therycion 57
Theſſalus quidam 447
Thraſea 594. 605
Thraſybulus 476
Thucydides Athenienſis 471
Tyberius Cæſar 401. 457 628
Timon Athenienſis 346. 499
Timon Nicæus 573
Timotheus dux 348
Thiſſaphernes 6
Titius quidam 479
Titus Veſpaſiani F. 415
Trachalus 440
Trajanus 416. 600. 601
M. Tullius 453. 463
Turbo Hadriani præfectus 498
Turonius 261
Tynnichus 103

V.

VALENTINIANUS 603
Valeria 592
C. Valerius 455
Valerius Publicola 457
Vargula 438
Varro Paulli Collega 458
Varus Eques Rom. 441
Vatinius 438
Vectius Valens 434
Fl. Veſpaſianus 602
T. Veſpaſianus ib.
Veſpaſianus pater 412
Veſpaſinus F. 415
Veſpa Terentius 479
Veturia 452
Vibius Criſpus 500
Fl. Virginius 641
Virginius 594
Volumnius 455
Vopiſcus 449
Votacillus Pitholaus. 436

X.

XANTIPPE 604
Xenænetus 347
Xenocrates Chalcedonius 539. 607
Xenophanes Lagi F. 324
Xenophanes Colophonius 569
Xenophon 573
Xerxes. 306. 598

Z.

ZENO Citticus 557
Zeno Eleates 571
Zenobia 431
Zeuxidamus 85
Zeuxis 496
Zoilus 615

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

INDEX SENTENTIARUM.

A.

AB altero petitum alter. datum 322
Ab ambiguo 481
Ab imitatione perſonæ 465
Ab impoſſibili 467
Ab inexſpectato 293 442 444. 467. 480. 482. 500. 501. 503. 506.
Abſtinentia ducis 376
Abſurda 629
Abſurde 633
A''καπνα 529
Accurate potius quam ſæpe 605
A carmine Homeri 492
Acerbe 295. 300. 301
A craſſis minus periculi 270
Acriter 529
Actio totum 302
Acute 616
Adde puſillum puſillo 563
Additum 78
Admonitio civilis 559
Admonitio commoda 576
Admonitio facilis 512
Admonitio grata 225
Admonitio libera 229. 471.
Admonitio retorta 587
Admonitio ſera 380
Ad ſpeculum 559
Adulans libertas 457. 489. 627
Adulanter 571
Adulatio 208. 239. 243. 268. 516. 519. 555. 589. 622. 630. 636
Adulatio repulſa 263
Adulatio tecta 630
Adulatio utilis ib.
Adulator impius 490
Adulterium 78. 200. 231. 448. 519
Adulterium in regis filio 316
A'δύνατα 133
Æmulatio 546
Ænigmata 514
Æqualitas 67. 71. 337. 419
Æquitas 339
Æſtimatio præpoſtera 185
Affabilitas 309. 417. 459
Affectata oratio 539
Affectatio 506. 631
Affectus cohibiti 140
Affectus privati 335. 478
Agamemnone major 356
Agere ſatagere 441
Agri modus 359
Ægricultura militaris 313
Albus aſinus 434
Alexander Herculem contempſit 237
Aliena curare 343
Aliena dulciora 203
Aliena à cauſſa 442
Alius alio præſtat 482
Amanter 473
Amari ſine contemptu 136
Amator blandus 505
Ambigue 200. 209. 409. 636
Ambiguus morſus 634
Ambitio 47. 192. 230. 268. 384. 410.
Ambitio inſatiabilis 242
Ambitio principum 639
A mendacio manifeſto 433
Amice 16. 454
Amici 385
Amici exploratio 85
Amico fido nihil pretioſius 305
Amicis fidendum 216

Ami-

Amicus 237. 549. 561
Amicus rara res 549
Amicus conſolator 137. 218
Amicus deligendus 172
Amicus in adverſis 552
Amicus inſignis 529
Amicus verus & ſincerus 134. 142. 146
Amicorum communia 589
Amicorum fides 319
Amicitia 285. 513. 540
Amicitiæ fiducia 468
Amicitia juncta inimicitiæ 138
Amicitiæ regum 328. 498
Amor 379. 524
Amor animi 113
Amor caſtus 156
Amor gloriæ 450
Amor inſanus 311
Amor mercedis 471
Amor ob malum 345
Amor patriæ 274
Amor turpis 199
Amor verus 560
Amoris remediæ 552
Anathemata 207. 320
Anima immortalis 159
Animoſe 8. 15. 21. 26. 30. 58. 61. 68. 69. 70. 101. 126. 240. 243. 272. 275. 308. 343. 358. 370. 384. 392. 393. 394. 432. 451. 454. 506. 531. 540. 551. 594.
Animus ægrotus 576
Animus imperterritus 269
Animus incorruptus 283
Animus inexpugnabilis 360
Animus metu liber 173
Animus præſens 366
Animus vere regius 238
Animi cultus 154. 207. 513.
Animi lux 547
Animi vera bona 175. 417. 499
A nomine 484. 485. 502
Ante mortem nemo beatus 514
Antverpia 485
Applauſus 482
Ἀνῳκοδόμεσαι 197
Apta 441
Apte 642
Apte retortum 323
Aqua pro vino 423
Aquila in nubibus 330
Arcana nulli committenda 513
Ardelio 446
Argute 4. 14. 20. 29. 30. 31. 36. 39. 40. 51. 52. 53. 55. 59. 60. 62. 68. 78. 79. 86. 87. 92. 95. 96. 97. 98. 102. 103. 105. 106. 109. 128. 140. 162. 163. 170. 215. 288. 376. 390. 491. 512. 522. 532. 567. 581. 586. 596. 629. 642.
Argute infeliciter 533
Argutia muliebris 557
Argutiæ frivolæ 188
Argutiæ nugatoriæ 202
Argutiæ ſophiſticæ 535
Arma indigna viri 355
Arma neſciunt leges 273
Arma non audiunt leges 391
Armata timiditas 336
Armata virtus 524
Armatæ preces 279
Armati dii 119
Arrogantia 43. 633. 635
Arrogantia felix 353
Ars convivii 371
Ars gubernandi 141
Ars imbellis 330
Ars inutilis 42. 49. 52. 63. 107
Artis exercitatio 495
Arte retortum 478
Artes 238
Artes inutiles 42. 625
Artes ſupervacuæ 72. 177
Artes regiæ 314. 621
Artes rege indignæ 230
Aſini umbra 606
Aſſenſio ſimulata 292
Aſſueſcere malis 537
Aſſueſcendum optimis 448
Aſſuetudo 580
Aſſuetudo mitigat 152

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Athletæ inſani 528
Attentio 560. 565
Avare 414. 415
Avarus 544
Avaritia 199. 295
Avaritia deluſa 305
Avaritia in principe 413
Avaritia non pecuniæ tantum eſt 174
Auctoritas perſonæ 466
Auctoritas 253. 340. 344. 383. 422
Audacia 62
Audacia ex periculo 271
Audacia periculoſa 43
Audacter 607
Auguſtarum cultus 429
Aurum in templis 425
Aurum index 132
Aurum ſpretum 359
Auri amor 200
Auri contemptus 458
Auro bene uti 318
Auro nihil inexpugnabile 224
Auro pugnare 450
Aut vincere, aut mori 400
Auxilia mutua. 591

B.

BALNEUM ſordidum 484
Βάναυσοι magiſtratus 534
Barba non facit philoſophum 632
Barbæ bello inutiles 232
Barbati medici 320
Barbarice 468
Barbaries 482. 530
Belle retortum 63
Bellum cum graculis 288
Bellum injuſtum 249
Belli diſciplina 109
Belli incerta 44
Belli ſtudium 311
Benedicendi ſtudium 289
Benefacta pro liberis 357
Beneficentia 225
Beneficentia conciliat amicos 602
Beneficentia ultronea 149
Beneficium meritum 210
Beneficii oblivio 547
Benevolentia virtute paranda 230
Benigne 357. 493
Benignitas 180. 194. 415. 549 589
Benignitas in hoſtes 332
Benignitas in quoſvis 547
Bibacitas 95. 168
Bibit & fugit 478
Bibulus cenſor 297
Blandiloquium 48. 199
Bona animi 417. 499. 520.
Bona fortunæ 217
Bona fama 507
Bona præcipua 241. 628
Boni ſimiles diis 199
Bonis uti, malis abuti 225
Bonorum paucitas 449. 525
Bonum nactus ne mutet 221
Bos lyræ 487
Breviloquentia 539. 556. 579
Breviloquentia ſententioſa 280
Breviter 44
Brevis ævi 419
Brevis poteſtas. 436

C.

CÆCA percunctatio 549
Cæſar innocens 415
Cæſaris affabilitas ib.
Calceus qua torqueat 372
Callide 7. 18. 25. 92. 118. 301. 391. 396. 471
Calumnia 54
Calumnia cicatrix 624
Calumnia ex calumnia 547
Calvitium accerſitum 263
Candide 171. 242
Candor 89
Canities 95
Canini mores 194
Canis convitium 189
Canis Diogenes 204
Capere fugiendo 573
Captatio 547. 548

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Cara 425
Carpendi morbus 559
Carptores alienæ famæ 315
Caſte 245. 304. 315. 608
Caſtigatio 114
Catonis teſtimonium 385
Cauſſatio 271
Caute ſcribendum 639
Caute 637
Cautio 348
Cautio adverſus omnia 346
Cautio ſui 136
Cautio tuta 499
Celeritas conficiendi 270
Celeritas inepta 494
Cenſor bibulus 297
Certamen argentarium 502
Certamen vere regium 236
Certare cum rege 486
Chori tres 116
Cibus 580
Cicer pro Cicerone 286
Citharœdi mali 482. 483. 487
Cito nata non durant 496
Civium caritas 638
Civilis ultio 402
Civilitas 268. 620
Civilitas prudens 350
Civiliter 52. 235. 239. 257. 322. 343. 349. 350. 384. 550. 577. 607
Civitas lupanar 484
Clamoſus orator 286
Clamoſi 606
Claudus 128
Claudi fallaces 623
Claudicatio honeſta 438
Clemens victor 369
Clementer 16. 28. 49. 223. 248. 251. 253. 357. 264. 276. 307. 368. 399. 406. 421. 426. 432. 450. 458. 515. 602. 603. 639
Clementia 417. 631
Clementia ſimulata 289
Clodicare 438
Clypeus Rom. Fabius 468
Coacta 631
Cœlibatus damnatus 76
Cognatio virtutis 525
Coitus moderatus 77
Coloſſi fragmenta 585
Coma 80
Comitas in venatu 307
Comitas in principe 602
Comitas in pollicendo 640
Comitas ſermonis ib.
Comiter 93. 150. 172. 308
Comœdiæ libertas 158
Commiſeratio in malis 501
Commoda interpretatio 253
Commode dicere 538
Communitas 72. 114. 118
Compilari venire 464
Comparatio carminum Homericorum 242
Conceſſis abuti 178
Concordia 476. 520. 578
Concordia fratrum 313
Confeſſio per ironiam 442
Confidenter 641
Conjugium 518. 524. 542
Conjugium tranquillum 637
Conjugii moleſtiæ 623
Conjugium par 516
Conjunctæ vires 336
Conſcientiæ puritas 132
Conſiliarius 445
Conſilium in bellis 118
Conſilium multorum 421
Conſilium optimum 377
Conſilium præcipitatum 282
Conſilium præſens 253
Conſilium prudens 331
Conſilium tutum 369
Conſtanter 34. 425. 602
Conſtantia 604
Conſul ridiculus 382
Conſulatus brevis 291
Conſulatus majeſtas 362
Conſultor non calumniator 298
Conſuetudo 525
Contemptus 346
Continenter 8. 9. 10. 35. 42
Continentia 235. 528. 558. 590
Contentio mala 148
Contumelioſe 441

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Convenæ 484
Convictus improbus 207
Convictus arguit mores dominæ 263
Convitium apertum 289
Convitium mutatum in pejus 439
Convitium in laudem retortum 286
Convitium retortum 463. 576
Convitia anicularum 579
Convitia contempta 361
Convitiator utilis 222
Convivia pudica 399
Corpus hominis umbra 614
Correctio 544. 563. 566. 596
Correctum in pejus 463
Corruptela 428
Corruptela munerum 281. 333
Craſſa judicia 626
Craſſa veritas 447
Crimen retortum 334. 460
Crimen tectum 296
Crudelitas 256. 403
Crudelitas tecta 403
Crudeliter 403. 404. 407. 603
Culcitra obærati 258
Cultus 265
Cultus animi 149. 154. 513
Cultus auguſtarum 429
Cultus divorum 574
Cum diis 486
Cura militis 393
Cunctatio mala 147
Cunctanter dare 205
Cunctatio 361
Cura præpoſtera 179
Curare frivola 380
Curatio morbo gravior 390
Curioſitas 144. 419. 541. 552
Cynice. 533. 632

D.

De arte judicet artifex 229. 494
Debere & mentiri 629
Decorum 63. 89. 480. 482
Decorum perſonæ 153. 457
Decorum ubique 186
Dediſcere 520
Dediſcere mala 521
Deformis ingenioſus 443
Deformitas exprobrata 287
Degenerare 536
Degeneratio 44. 123. 212. 501
Degeneres 350
Delicatus reus 438
Deliciæ 77. 158. 193. 200. 208. 306. 521
Deliciæ emolliunt 304
Deliciæ indigne principe 241
Deliciæ verſæ in amatorem 410
Deliciæ ſpretæ 204
Deliciarum contemptus 277
Depravatio nominis 485
Depravatum 440
Deſtitutus undique 410
Deus imitandus 139
Deus omniſcius 512
Deus inſepultus 616
Dei arcana conſilia 384
Deo debetur gratia 476
Dextre 434
Dexteritas Cæſaris 415
Dii armati 119
Dii miſeri 493
Dii Vis & Suaſio 337
Dialectica 599
Dicacitas moleſta 279
Dictum retortum 534
Diffidentia 345. 462
Diſſimulatio 205. 443
Dignitas induſtria parta 321
Dignitas vileſcit in plures diffuſa 265
Diligentia moroſa 494
Diſcendi aviditas 562. 564
Diſciplina civilis 18
Diſciplina militaris 371. 388. 601
Diſciplina puerorum 114
Diſſimulanter 91. 442
Dives indoctus 620. 621

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Divinatio 135. 468. 498. 571. 634
Divinatio futurorum 278
Divinatio vana 619
Divites ſordidi. 544
Divitiæ 473. 543
Divitiæ immodicæ 397
Divitiarum contemptus 72. 617
Divitiarum uſus 166
Divorum cultus 574
Docilitas 517. 540. 542
Doctrina ſine moribus 212
Doctrina quibus paretur 548
Dolor diſſimulatus 195
Dolus dolum vincit 363
Domini præſentia 447
Dos regnum 421
Duabus ſedere ſellis 291
Dure 423
Dux bonus 88. 347
Dux ægregius 348. 359
Dux aliorum ſervator 358
Dux omnia facit 389
Dux & idem miles 276
Dux uſu rerum callidus 371
Duces præcipua victoriæ ſpes 356
Ducum prudentia. 589

E.

EBRIETAS 515
Ebrietas loquax 406
Ebrietati condonatur 317
Educatio 71. 190
Educatio frugalis 180
E factis judicium 142
Electio magiſtratuum 521
E linea judicare 495
Eloquentia popularis 298
Eloquentia victrix 347
Eloquentia victor non cauſa 295
Eloquentiæ certamen 471
Eloquentiæ vis 330
Emta 488
Error correctus 205
Error juvenilis 205
Error meritis condonatus 362
Eruditio 216. 548. 637. 639
Eruditio ſtudio venalis 557
Eruditio utilis 164. 165. 168
Ex abſurdo 443
Exacta judicia 640
Exactio moderata 402
Exaggeratio 608
Ex aliis exemplum 527. 538
Ex ambiguo 442. 479. 488. 492. 503
Exceptio jocoſa 444
Excuſatio 443
Excuſatum in pejus 441
Exempla inſignia 184
Exempla ſapientum 534
Exemplum ducis 241
Exemplum reciprocum 617
Ex eodem ore frigidum & calidum 295
Exercitatio 79. 539
Exercitatio moderata 158
Exercitatio pro condimento 112
Exercitus predæ aptus 364
Exilium excuſatum 327
Exilium optabile 483
Exilium utile & felix 197
Ex inverſione 490
Ex iiſdem verbis retortum 467
Ex mutata littera 485
Ex nomine 491
Exordium ab ætate 292
Experienta 51
Extemporalis dictio 606
Extra cauſſam 340
Exſul in patriam pius 300. 334
Ex verbis aliter exceptis 465
Ex vocum affinitate. 482

F.

FABULÆ populi 344
Facere præſtantius quam dicere 446
Facetum 554
Faceta exprobratio 260.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Faceta rapacitas 319
Facete 13. 14. 17. 20. 63. 147. 176. 197. 206. 211. 247.361.362. 386.481.554. 568.572.573. 580.585.590. 595.596. 599 615.619.628. 629. 635. 639.
Facetum judicium 224
Factum 99. 100
Factum ſevere 100
Facta dictis potiora 480
Factio vitata 383
Factiones & ſodalitates 338
Fama quomodo paranda 141
Fames condimentum 309. 323
Fame vincere 273
Famulitium ſuperfluum 603
Faſtus 521
Fatuis omnia licent 310
Favor arte captatus 304
Favor regum temporarius 310
Felicitas 393
Felicitas intractabilis 539
Felicitas timidos facit 249
Felicitas vera 513. 519
Feliciter 16
Ferocia 538
Fœminæ maſculæ 75
Fœmineus ſexus ad omnia docilis 155
Feſtina lente 264
Feſtinatio 148
Feſtivum 190
Feſtiva negatio 264
Feſtive 413
Feſtiviter 244. 460
Feſtum ſemper ſapienti 218
Fidenter 15
Fides erga patriam 468
Fides in milite 412
Fides amici 248
Fides in duce 281
Fides in hoſtem 360
Fides hoſtium legatis ſervata 456
Fides uxoria 400
Fiducia 232. 307. 334
Fiducia artis 474. 475
Fiducia ætatis & orbitatis 454
Piducia eventus 240.366.370
Fiducia fallax 279
Fiducia meritorum 356. 367
Fiducia benefactorum 153
Fiducia ſenectutis 454
Fiducia ſui 268.306. 360 394
Fiducia 334
Fidus amicus 305
Filii deorum qui 234
Filius improbus 378
Filius patri ſimilis 395
Filius ſolatium mortis 421
Finis vitæ ſpectandus 355
Fiſcus lien 600
Fœminarum oſor 201
Fons malorum 499
Forma 522. 543. 548
Fortiter 12. 20. 24. 33. 44. 45. 46. 47. 54. 64. 68. 70. 80. 89. 92. 100. 101. 104. 107.125. 126. 127. 128.129. 130. 301. 385. 392. 398. 410. 457. 473. 477. 531. 541.571.572. 587.604. 612. 639.
Fortitudo 523. 634
Fortitudo intempeſtiva 232
Fortitudo vera 380
Fortuna 477
Fortuna adverſus prudentes facit 304
Fortuna cæca 551
Fortunæ invidia 221
Fortunæ viciſſitudo 325
Forum 529
Frater marito potior 508
Fratrum humanitas 329
Frenum receptum 367
Frivola 632
Frivolæ quæſtiones 581
Frugalitas 140. 145. 146. 148. 150. 154. 186. 204. 232. 265.351.359. 371. 385. 387. 500. 520. 612.
Frugalitas regia 323
Frugaliter 11. 50. 74. 103. 113
Fucus utilis 317
Fuco non credendum 227
Fucata 504

Fuga

Fuga excuſata 299. 327
Fugienda quæ in vita 180
Fugiendo capere 573
Fumi venditor 428
Funeris cura 151
Furacitas 203
Furandi ars 115
Furax 438
Furax magiſtratus 464
Fures magni 628
Furta ſententiarum. 631

G.

GARRULI 314
Garrulitas 322. 535. 560. 561. 562
Gaudium temporarium 292
Generoſe 1. 29 45. 53. 54. 91. 98. 99. 100. 101. 102. 110. 130. 359. 367. 372. 518.
Genus 518
Genus pudendum 542
Geſticulatio 619
Geſtus 580
Gladiatorum immanitas 627
Gloria 353. 387
Gloria ducis 337
Gloria ex benefactis 570
Gloria potior pecunia 353
Gloriæ amor 613
Glorioſe 82
Glorioſitas 448
Gloriæ ſtimulus 248. 343
Gloriæ ſtudium 333
Gloria tecta 178. 190
Gloria vita carior 236
Græcorum mores 463
Gratior eſt pul. u. i. c. u. 561
Gratitudo 137. 226
Gratitudo principis 261
Grave damnari à probis 384
Graviter 2. 3. 10. 13. 17. 19. 21. 34. 35. 38. 55. 68. 69. 93. 98. 127. 259. 302. 362. 368. 424. 512. 515. 520. 531. 545. 561. 568. 570. 600. 639.

H.

HÆREDIPETA 457
Harmonia vitæ 372
Helepolis 324
Herculem contempſit Alexander 237
Hic eſt ille 184
Hilaritas in convivio 563
Hilaritas in feſtis 537
Hilaritas in morte 156
Hilaritas in re triſti 135
Homerus 587
Homeri laus 621
Homericorum carminum comparatio 242
Homo 572. 594
Homo animal ſtultiſſimum 177
Homo rarus inventu 190
Homines non homines 189
Homines pecudum ſimiles 182
Homines pauci 208
Honeſti labores 418
Honeſti ſtudium intendum 183
Honor detractus 577
Honor potior mercede 452
Honor pretio prior 458
Honos alit virtutem 377
Honos arti habitus 324. 386.
Honos artis 497
Honos eruditioni debitus 613
Honos negatus 271
Honos non ſemper iiſdem 375
Honos promeritos juvat 275
Honos virtutis 374. 519
Honos virtuti habitus 533
Hoſtis aut perdendus, aut demerendus 456
Hoſtis populi 405
Hoſtis pudendus 393
Humane 421
Humanitas cicurat optime 363
Humanitas fratrum 329
Humanitas plus valet quam vis 306

Humanitas 243
Humaniter 9. 19. 26. 40. 54. 70. 243
Humaniter & grate 366
Hydropicus 436
Hypocriſis. 194

I.

JACTANTIA eluſa 362
Jactura felix 558
Ignavi non exſpectandi 342
Ignavia 368
Ignota loqui 188
Ilio mala 483
Imitatio 496. 584. 621
Imitatio mala 480
Immortalitas 519. 537. 543
Impar principatui 418
Imperare difficile 432
Imperator caſtus 365
Imperioſe 239
Imperium breve 431
Imperium humanum 615
Imperium in liberos 342
Imperium neſcit pietatis jura 273
Imperitia 550
Impie 404. 424. 431. 577. 634
Impietas 213
Impietas felix 319
Impigre 13
Improbe 34
Improbâ cura 390
Improbitas 453. 583
Impudentia 404
Impudicitia 461
Impunitas 374
Impunitas mala 373
Inceſſus decorus 290
Incorrupte 22
Incorruptus animus 283
Indecora 520. 535
In deterius omnia 508
Indocilis 544
Indoctus 551
Indoles 601
Indoles agilis 231
Indoles erecta 344
Indoles excelſa 239. 267. 274.
Indoles in puero mira 396
Indoles malefica 403
Induſtria 119. 423. 429. 564. 581. 586. 597. 598
Induſtria lucroſa 455
Induſtrie 64
Inexſpectato 332
Infamia non deletur 406
Ingenioſe 170. 471. 627
Ingenioſi 627
Ingenia erecta 551
Ingenium 617
Ingenium varium 292
Ingenue 242. 398. 431. 526
Ingratitudo 260. 278. 335. 442. 453
Ingratitudo tolerata 223
Inhumaniter 346
Inimici utiles 470
Initiari non eſt ſatis 189
Initum bellum 481
Initiis obſtandum 569
Initiatio 518
In nobis eſt ut bene audiamus 222
Innocentia 540
Innocentia illabata 617
Innocentia tuta 544
In puſillum 290
Inſaniæ genera 185
Inſaniæ notæ 561
In ſenem 296
Inſolenter 248
Inſolentia 134
Inſtitutio 330. 336. 469. 609
Inſtitutio liberorum 617
Inſtitutio recta 166
Integre 35. 37. 52. 64. 354. 423. 637
Integritas militis 476
Integritas 240. 339. 471. 558
Integritas damnata 340
Intempeſtiva 347
Intendendum honeſti ſtudium 184
Interpretatio commoda 223. 288

In-

Interpretatio ſiniſtra 577
In terreſtri prælio apparet virtus 396
Intrepide 15
Vide Animoſe
In vatinium 293
Invidia 31. 436. 519. 545
Invidia elevat 397
Invidia fortunæ 221
Invidia in alium derivata 317
Invidia quo modo vitetur 375
Inexſpectato 332
Jocari in ſeipſum 250
Jocoſe 255. 435. 595. 635
Jocus ab abſurdo 439
Jocus ab ambiguo 216. 255. 588. 438
Jocus ab inexſpectato 202
Jocus crudelis 411
Jocus è fabula 463
Jocus ex addito 257
Jocus ex depravatione 402
Jocus ex Homero 414
Jocus obliquus 291
Jocus ex nomine 292. 295. 406. 436. 460 567
Jocus ex ſimilitudine vocis 292
Jocus ex ſpecie corporis 463
Jocus ex vocabulis 223
Jocus in morbo ib.
Jocus in morbum proprium 580
Jocus in morte 217. 415
Jocus in mortuum 411
Jocus in principem retortus 259
Jocus inſanus 505
Jocus intempeſtivus 461. 488
Jocus ſalubris 536
Jocus ſubmoroſus 466
Jovis filius 507
Ira 135. 374. 635
Ira brevis 626
Ira impotens 455
Ira ſapientis 572
Iræ remedium 252
Iræ ſubducenda occaſio 312
Iracundia 583. 584
Ironia 441
Irriſio 296. 440. 460
Irriſio contempta 207. 460
Irriſio retorta 467
Judex attentus 227
Judex incorruptus 240. 311
Judex non accuſat 387
Judex ſeverus 228
Judicare de arte aliena 495
Judicium incorruptum 495. 586
Jugulare mortuos 536
Juvenum eſt Dialectica 568
Juſte 4. 6. 19. 21. 28. 34. 36. 41. 53. 58. 67. 69. 328. 335. 382. 417. 464. 524. 612. 636
Juſte & comiter 308
Juſtitia 374
Juſtitia dirimet fines. 276

L.

LABOR 464. 465
Lachrymæ feræ 364
Lamia meretrix 325
Lamia regis ib.
Largitio 449
Larvas inſectari 614
Latinus Græce 377
Laus ab hominibus 83
Laus à laudatis 520. 589
Laus conciliat amicos 499
Laus immodica 212
Laude incorruptus 500
Laudes depravatæ 298
Laudando vituperare 483
Lautitiæ 169
Lectio mortua 196
Lectio utilis 552
Lectionis utilitas 593
Leges 514. 530. 636
Legum auctoritas 42. 88. 135. 516
Legum multitudo 542
Lenitas 152. 153. 213. 246. 261. 266. 338. 638
Lenitas mira 265
Lenitas prava 120. 217. 406
Lenitas regia 323
Lenitas principis 261

Leniter 152. 323. 382. 402. 411. 413. 433.
Lenocinium virtutis 157
Lepide 32. 39. 46. 65. 66. 68. 87. 97. 108. 109 149. 152. 162. 163 164. 171. 173. 187. 189 251. 254. 255. 258. 321. 413. 414. 416. 418 430. 461. 470. 479. 534. 586.
Lepide negare 254
Liberalitas 232. 237. 238. 395. 543
Liberaliter 8
Liberalitas nimia 178
Liberalitas regia 246 307. 316
Libera monitio 470
Libere 11. 33 95. 99. 167. 169. 170. 176. 192. 198. 208. 209. 259. 260. 358. 369. 384. 389. 395. 402. 405. 408 411. 420. 421. 425. 429. 434 439. 451. 470. 479 491. 516. 535. 543. 562. 564 569. 571. 579. 582. 583. 588. 595. 601 602. 603. 606. 609. 610. 611. 612. 623. 632.
Liberi degeneres 174
Liberi mali 266
Liberi pro ſimiis 270
Libertas 161. 162. 176. 206. 208. 216. 217. 534. 573.
Libertas adulatrix 457. 489. 627
Libertas exitialis 430. 493
Libertas immodica 570
Libertas in dicendo 82
Libertas innocentiæ 260
Libertas intempeſtiva 546
Libertas magno empta 349
Libertas noxia 597
Libertas oppreſſa 291
Libertas periculoſa 535
Libertas ſtulta 315
Libertas vera 175
Librorum multitudo 600
Licentia 96
Licentia principum 407. 424
Lingua 529. 550
Lingua lubrica 563
Lingua præceps 133
Litterarum amor 241
Litterarum interpretatio 466
Locus non contaminat 211
Locus eligendus urbi 473
Locum ornat homo 167
Loquacitas notata 31. 32. 35. 62. 65. 94. 97. 106. 121 296. 488. 523 544 559.
Loquacitas in convivio 133
Lucernam olet 298
Lucrum ex damno 531
Lucrum turpe 133
Lucri aviditas 449
Luctus 539. 582. 592. 632. 633
Luctus immodicus 582
Ludibrium ſacrilegio additum 320
Ludimagiſtri 344
Lurco 375
Luſus in morte 419
Luxus 150 199. 202. 373. 474. 483. 488
Lux animi 547
Luxus damnatus 388
Luxus inopiæ parens 628
Luxus ſeditionis parens. 617

M.

MACEDONIA 484
Magnanimiter 4. 12. 548
Magnifica promiſſa ſed inania 282
Magniloquentia irriſa 420
Magno empta voluptas 301
Magno paranda 330
Magnus, non fortis 348
Magnus ſtultus 486
Majeſtas nominis 267
Mala vera 188
Malus ubique malus 219
Malos inviſere in carcere jucundum 281
Malorum fons 499
Male præcinctus 289
Maledici 96
Maledicus contemptus 222
Maledicus male audit 462
Maledicus prodeſt 152
Maledico cedendum 164

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Maledicentia 66.132.311.321. 379.583.615
Maledicere regi non tutum 309
Maleolens 434
Malum diſſimulatum 500
Matrimonium 148. 517
Matrimonium vitandum 202
Matris lachrymæ 242
Matronæ ornamenta 508
Medicus malus 209
Medicus optimus quis 88
Medici barbati 320
Medicorum turba 417
Medicorum oſor 88
Medicina 403
Medicina contempta 88
Mediocritas 478. 491
Melior dextra 292
Memoria 158.337.519.629
Mendacium 50
Mendacium eluſum 294
Mendacium in contractibus 528
Mendacium urbanum 226
Mendicus à mendico 485
Mendicitas 198
Mendicitas occulta 215
Mercedis amor 470
Metus malus diuturnitatis cuſtos 221
Miles bonus 373
Miles dicto audiens 366
Miles ditatus 355
Miles dives 347
Miles durus 312
Miles otioſus 433
Miles innoxius 274. 427
Miles ſine gladio 436
Militis officium 283
Militum cura 426. 427
Militaria 398
Militariter 394
Militaris ferocia 363
Militia laborioſa 354
Militia miſera 224
Minæ inutiles 133. 354. 448
Minæ in principem 416
Minæ potentum 269
Minaciter 616
Miſeria multiloqua 354
Miſer ante tempus 348
Moderate 2. 10. 14. 15. 18. 21. 27. 32. 37. 49. 50. 54. 57. 61. 62. 67. 84. 87. 90. 91. 94. 105. 106. 131. 132. 134. 145. 151. 172. 190. 278. 331. 389. 412. 423. 456. 533. 537. 541. 556. 574. 594.
Vide Temperate
Moderatio 521. 545. 562. 565
Moderatio victoriæ 80
Moderatio pœnæ 235
Modeſte 17. 19. 20. 26. 38. 55. 147. 234. 245. 266. 271. 322. 402. 422. 430. 498. 517. 537. 541. 583. 587. 604. 608.
Modeſtia 549
Modus 158. 166. 515
Modus in honoribus 377
Mollities 194. 203. 542. 635
Moleſti 483
Moleſte 481
Modeſte loqui 588
Molliores 558
Monarchia 233
Monitor 636
Monopolia fœda 408
Mora noxia 296
Morbus exprobatus 269
Morbus utilis 245
Mores in publico 137
Mores peregrini 117. 121
Mores præpoſteri 476
Mores pro philtris 507
Moroſa diligentia 494
Mors an mala 215
Mors contempta 56. 57. 59. 60. 68
Mors deſtinata 399. 412
Mors empta 285
Mors & ſomnus 159
Mors facilis 543
Mors generoſa 357
Mors in bello 351
Mors inevitabilis 151
Mors liberat à cruciatu 218
Mors noxia 269
Mors non deflenda 151

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Mors peregrinatio 422
Mors principis 420
Mors quatenus contemnenda 136
Mors ſancta 156
Mors ſpontanea 396
Mors ſenilis 626
Mortis contemptus 48. 358
Mortis locus 531
Mortis memoria 447
Mortis metus 165
Mortis ſolatium 284
Mortui non mordent 440
Mortuis parcendum 134
Morſus ambiguus 634
Morſus tectus 356. 437
Mos præpoſterus 528
Mulier Cynica 557
Mulier erudita ib.
Mulierum ornatus 556
Multiſcius 569
Mundus matronæ 506
Munera 493
Munera contempta 149
Munera regum 213
Munus inutile 145
Munus in tempore datum 309. 310
Muſcæ regum 490
Muſcas abige 438
Muſica digna duce 243
Muſicæ genus 116
Muſica virilis. 115

N.

NATURA varia 422
Naturæ bona 607
Navigatio 528. 529
Neceſſitate delatus honor 370
Negatio feſtiva 264
Neglectus injuriarum 203
Nemo ſine vitio 554
Nemo ſui judex 633
Neronis extremæ voces 410
Neutra pars placet 288
Nihil agere 593
Nihil de vitello 448
Nihil gratis 360
Nihil parati 289
Nihil ſcire 287
Nihil medium 326
Nimia familiaritas 383
Nobilitas in talis 581
Nobilitas vera 347. 386. 523
Nobilitas virtute parta 285
Nomen habet momentum 347
Nominis immortalitas 519
Nominis majeſtas 267
Nominis depravatio 481
Nomenclator obliviosſus 258
Non omnia vulgo proferenda 533
Non ſemper pugnandum 249
Notæ inſaniæ 561
Nova ſententia 378
Nox apta contemplationi 613
Noxia tollenda 342
Nudus non metuit 316
Nugax ſubtilitas 599
Nulla proportio 290
Nulli fidendum 599
Nuntius fidelis 499
Nuptiæ dotis cauſſa 591
Nuptiæ intempeſtivæ 316
Nux pinea. 437

O.

OBESITAS 206. 614
Obeſus 379
Obeſus miles 351
Objurgatio 218
Obliviſus nomenclator 258
Obſcuritas 334
Obſequium humile 445
Obſoleta 633
Obſoletorum affectatio 435
Obtrectatio 560
Occaſio neglecta 335
Oculus domini 320
Odium furum 428
Odium pertinax 364. 365
Officium bene collocandum 605
Omen 490
Omen commode interpretatum 315
Omen exitii 409. 412.
Omne ſolum forti patria 210
Omnia expertus 422
Optima decernenda 282

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Optima negligimus 212
Optima primum 173
Optimi ejiciuntur 338
Opus immortalitate dignum 494
Oraculum 240
Oracula à nobis pendent 352
Oratio affectata 539
Oratio aliena 247
Oratio gravis 559
Oratio modulatior 631
Oratio ſpeculum animi 155
Orationis vis 551
Orator clamoſus 286
Oratores 177
Ornatus mulierum 556
Oſor fœminarum 201
Oſtentatio inanis 369
Oſtentum commode interpretatum 352. 394
Oſtentorum interpretatio 415
Otium 85. 94. 135. 267. 358. 447. 498. 524. 528
Otium dulce 638
Otium honeſtum 147
Otium inutile 461. 480
Otium liberale 122
Otium moleſtum 436
Otium rege indignum 317
Otium ſapientis 365
Otium ſine litteris 641
Otium turpe. 144. 277

P.

PALATO ſapere 379
Par pari 191. 312. 319. 558
Parricidium exprobratum 409
Parſimonia 120. 234. 502
Parſimonia exprobrata 491
Parſimonia ſordida 446. 447
Parta tueri maximum 252
Parvo contentus 552. 554
Pater judex 406
Pater pro filio punitus 100
Patienter 145. 149. 381. 530. 186
Patientia 157. 284. 512
Patria dulcis 399
Patria perniciosa 527
Patria vita carior 277
Patriæ caritos 372. 446
Patriæ commoda 354
Patriæ deſiderium 299
Patriæ neglectus 555
Patriæ ſtudium 92
Patronus malus 445. 454
Pauci 567
Pauci boni 179
Pauci pro omnibus 299
Paucis contentus 554
Paucitas bonorum 449. 525
Pauciloquium 511
Pauciloquus 560
Paupertas 220. 542
Paupertas expedita 79
Paupertas Tragica 187
Pax bello parta 356
Pax bello porior 473
Pax domeſtica 477
Peculatus diſſimulatus 406
Pecunia contempta 124. 157. 358. 387. 539. 540
Pecunia peſtifera res 123
Pecunia qualis 150
Peregrinatio inutilis 149
Peregrini mores 117. 121
Perfidioſe 82
Periculum prævisum 435
Periculum vitare ſatius 345
Parſonæ reſpectus 352
Perſuaſio pro vi 562
Perſeverantia 605
Pertinacia vincit 363
Petax 490
Petax meretrix 502
Phaſelitæ 485
Philſoſophia 183. 552
Philoſophia ars 497
Philoſophia in adverſis 320
Philoſophia medicina animorum 165
Philoſophia naturam mutat 157
Philoſophia neceſſaria 193
Philoſophia præſtantior oratoria 166. 544
Philoſophia regi neceſſaria 227
Philoſophia regina 173
Philoſophia ruſticana 112
Philoſophiæ fructus 163. 164

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Philoſophiæ ſimulatio 211
Philoſophiæ ſtudium 170
Philoſophus 210
Philoſophus aulicus 177
Philoſophus dives 173
Philoſophus homo 204
Philoſophus meretrici ſimilis 501
Philoſophus miles 626
Philoſophus mundi ſpectator 568
Philoſophus nullius eget 174
553
Philoſophus oratore præſtantior 167
Philoſophus paucis eget 187
Philoſophi vita ib.
Philoſopho bonos habitus 325
Phyſiognomon 566
Pie 22 427
Pie in patrem 93
Pie in patriam 24. 107
Pietas 313 353. 452
Pietas in fratrem 329
Pietas in patrem 131. 379
Pietas in matrem 462
Pietas in parentes 471. 513
Pietas in patriam 107. 326. 378. 475. 476. 514
Pietas in præceptorem 240
Pietas in Rempub. 602
Pietas mira in filium 325. 458
Pingere, fingere 436
Pictor ictus 618
Placere bonis 327
Plebs arte tractata 469
Podagra 293
Pœna ridicula 431
Pœnitenda 379
Poëſis fallacia bona 581
Poëtica fictio 475
Pollicitatio 522
Pompa inepta 177
Populi judicia 475. 497. 620
Populus qualis 337
Populus nocentiſſima beſtia 299
Poſtulator improbus 638
Potentia innoxia 342
Potentia invidioſa 468
Poteſtas abdicata 271
Poteſtas brevis 436
Poteſtas empta 273
Poteſtas moderata 374
Poteſtas ſpreta 460
Potiora ſectanda 536
Potiri dulce 512
Præco rerum geſtarum 238
Præcones poëtæ 333
Præconum turba 487
Prædæ contemptus 233. 337
Præfectus vigilans 228
Prælongi 459
Præmia virtutis 83
Præpoſtera 598
Præpoſtera ſtudia 179
Præpoſteritas perpetua 630
Præſcientia 419
Præſens conſilium 253
Præſenſio 640
Præſtantia 365
Præter ſpem 612
Preces abjectæ 173
Pretium expugnat 504
Prima coitio 451
Princeps 417
Princeps aditu facilis 254
Princeps auriga 408
Princeps carus 603
Princeps indulgens 416
Princeps legum obſervator 252
Princeps nulli moleſtus 419
Princeps qui virtute præcellit 303
Princeps ſcenicus 408
Principis delectus 419
Principis eſt ornare ditionem 264
Principum amicitiæ 514
Principum inſtitutio 546
Principatus amor 268
Principatus ſolicita res 449
Probrum commune 348
Proclivitas ad deteriora 541
Prodeſſe pluribus 141
Prodigioſa 577
Proditio punita 628
Proditio grata 251
Proditio turpis 29
Profectus 593

Pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Profuſio 195. 208. 214. 231. 380. 405. 425. 437. 543. 549. 555. 563. 600. 638.
Profuſio fundo caret 638
Proles debetur patriæ 473
Prolis amor 383
Promiſſa magnifica, ſed inania 282
Pronuntiatio 587. 628
Proſperitas perpetua 680
Pro ſua quiſque profeſſione 640
Proviſio neceſſariorum 168
Providentia 351. 368. 384. 395. 524
Prudenter 4. 13. 24. 27. 36. 59. 65. 74. 125. 230. 321. 385. 424. 473.
Prudentia 513. 545
Prudentia ſenilis 544
Publica utilitas 48
Pudica uxor 507
Pudice 58. 129. 130. 309. 328. 342. 578. 591
Pudicitia 314. 591. 592
Pudicitia conjug. 39. 450. 590
Pudicitia matronalis 507
Pudor 203. 373
Pudor liberalis 592
Pudor inutilis 184. 186. 555
Pueri reverentia 541
Pudor præpoſterus 76
Pueritia dura 121
Pugna ludicra 634
Pulchre retortum 281
Punire in aliis quod ipſi committimus 142
Pura ſacra 211
Puſilla curare cum periculo. 378

Q.

QUANDO bellandum 368
Quæ nos admonent mortalitatis 241
Quæ in vita fugienda 180
Quæſtiones frivolæ 581
Quid optandum à Deo 318
Qui malus, ubique malus 219
Quod ſupereſt, ſacris impendendum. 280

R.

RAPACITAS 405. 407. 413
Rapacitas faceta 319
Ratio 177
Ratio reddita populo 344
Reconciliatio 175. 397. 501
Recriminatio 475
Reditus è bello 376
Reditus in gratiam 296
Refugium 642
Regaliter 237
Regem regia decent 231
Reges non admittendi 331
Reges raro verum audiunt 332
Regibus honeſta tantum licent 245
Regum amicitiæ 328. 498
Regum curæ 595. 639
Regum eſt audire omnes 229
Regum humanitas 224
Regum nativitas 486
Regnandi dulcedo 315
Regni ſtabilitas 244. 428
Regnum ſervitus 250
Regnum virtute ambiend. 126
Relaxandus animus 472
Relictis gaudendum 171
Religioſe 5. 27
Reip. prima cura 429
Reipub. neglectus 430
Rempub. fuge 300
Res verbis contraria 486
Res verbis efficacior 320
Reſupini 438
Retortum 391. 434. 440. 443. 459
Retortum in laudem convitium 286
Retortum mire 350
Retortum falſe 286
Retortus jocus 449
Reverentia 552
Rex cogitabundus 479
Rex equum fricans 313
Rex infenſus democratiæ 378
Rex ſegnis 387
Rhetores ſervi 614
Ridicula præferuntur ſalutaribus 179

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Ridicule 97. 364. 444. 463. 480. 551. 553. 594
Ridiculis aſſueſcere 375
Ridiculum 188. 190. 206. 215
Riſus interimens 435
Robur corporis 429
Rumores 609
Ruſtice. 126

S.

SACRA pura 211
Sacrificia minimi ſumptus 139
Sacrificia frugalia 78
Sacrilegium 201
Salſe. 3. 22. 23. 30. 36. 38. 86. 87. 88. 96. 101. 104. 108. 145. 158 191. 193. 194. 196. 198. 199. 205. 214. 255. 272. 287. 288. 294. 301. 325. 369 378. 379. 409. 411. 424. 440. 442. 445. 465. 491. 512. 516. 517. 518. 527. 536. 543. 547. 548. 549. 561. 567. 569. 578. 580. 585. 588. 595. 599. 601. 605. 631. 632. 634. 641. 642.
Salubritas juncta fœcunditati 452
Saltatio muta 618
Saltatio fœda 638
Sancte 427. 433
Sanctitas non ficta 339
Sapiens 524
Sapiens dives 186
Sapiens ſub ſtulti perſona 331
Sapientes inviſi tyrannis 318
Sapienter 10. 12. 13. 21. 22. 35. 38. 56. 69. 87. 94. 113. 512 513.
Scceleroſis uti 394
Schema male affectatum 291
Scomma 271
Scomma contemptum 348
Scomma ex ambiguo 297
Scorta 209. 218
Scortum imperioſum 211
Scortator 214
Scytha ἄμικτος 313
Secreta regum 475
Secundis moderate gaudendum 353
Securitas 545
Securitas philoſophica 573
Seditio 555
Senectus 199. 374. 543. 545. 622. 635
Senectus animoſa 272. 622
Senectus audax 514
Senectus Cyri 622
Senectus honoranda 134
Senectus honorata 106
Senectus ſana 614
Senectus juvenilis 137
Senectus vegeta 566
Senectus virilis 500
Senectutis alimonia 616
Senes neglecti 377
Senex bellator 398
Senex ædificator 397
Senilis prudentia 544
Senſus communis 146
Sententioſa breviloquentia 280
Sepultura 184. 201. 217. 636
Sepultura vivi 410
Sera monitio 190
Sermo brevis & efficax 298
Sermo incompoſitus 584
Sermo index animi 181
Sero 198. 292
Servi veri 183
Servi principum elati 418
Servus domino melior 143
Servus prudentior hero 185
Servo prudenti obtemperandum 181. 182
Servorum cura 397
Servorum turba 131
Servitus grata 312
Servitus vitiorum 214
Servire tempori 241
Servire voluptatibus 141
Serus apparatus 233
Severe 15. 43. 85. 96. 102. 124. 125. 127. 244. 346. 247. 251. 371. 380 423. 428. 451 453.
Severe & pudice 391
Severus in ſeipſum 373
Severitas 121. 375. 376. 453. 518

Seve-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Severitas in uxorem 456
Severitas patris 454
Severitas verbis temperata 310
Sævitia caſtigata 266
Sexus 525
Sibi quiſque teſtis 373
Silentium 111.133.233.550.
464.589
Silentium ducis 390
Silentium in bello 245
Silentium oportunum 49
Silentii fides 571
Silere in tempore 41
Simpliciter 5.32
Simultas à rogo deponenda 390
Simultas magiſtratuum 339
Sitis 391
Sitim prævenire 481
Sobrie 578
Sobrietas 65.450.469
Sobrietas in eduliis 143
Sobrius princeps 352
Solatium mortis 284
Sol oriens 275
Solerter 3.7.23.24.28.30.
42.43.46 83.262.263.
314.349.472.520.522.
575.621.
Solitudo 520.530.566.572
Somnus excuſatus 229
Somniorum obſervatio 572
Sordes 201
Sordes ambitioſæ 618.622
Sordes glorioſæ 151
Sordide 414
Spectator convivii 492
Spes 613
Spes boni futuri 494
Spes fallax 380
Spes in clypeo 388
Spes pertinax 624
Sphinx domi 287
Splendide 169.393
Spontanea grata 300
Spontanei labores 142
Stantem mori 415
Statuarum gloria 374
Strategema 79 81
Studioſe 607
Studium 523.558.570
Studium immodicum 523.592
Studium ſapientiæ 176.558
Stultiloquium 90
Stupidi 470
Stupor animi 197
Sua cuique ſors diſplicet 159
Sua quiſque virtute commendatur 327
Suaſio pro Deo 337
Sumptus inutiles 514.583
Sumptus præpoſteri 553
Superbia 502
Supercilioſi 551
Superſtitio 191.196.629.631.
633
Superſtitio funerum 117
Superſtitio irriſa 382
Superſtitio nulla 66.109.209.
633
Superſtitionis contemptus 392
Supervacua 496
Supervacua officia 425
Surdus dolatori 403
Συμπάθεια. 515

T.

TACITURNITAS 382.
540.562
Tædium gloriæ 279
Tarditas 608
Temeritas 302.361.372
Temperantia 474
Temperate 10.12.517
vide Moderate
Tempeſtive 608
Templa vacua 486
Temporis parſimonia 551.561.
570.593
Temulentia 119.537
Temulentia caſtigata 316
Tenebris aſſueſcere 112
Τερετίζειν 179
Ter homines 195
Tertia deducta 294
Teſtimonium inimici 478
Tibicen vir improbus 526
Timiditas armata 336
Timiditas laudata 324.464

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Toleranter 632
Tolerantia 119.523.543.564
Tranquillitas 455.532.542.555
Trophæum ridiculum 355
Turba inutilis 307
Turba ſine duce 469
Turcis idem faciendum 282
Turmales 441
Turpe ubique turpe 216
Turpiloquium 213
Tutum conſilium 369
Tyranni ſpecies 508
Tyrannis 272
Tyrannidis oſor 397
Tyrannidem mitigat liberalitas 318
Tyrannica vox 404
Tyrannicè 425
Τυφλὸς ὁ πλοῦτος. 73

V.

VAFRE 45.61.81.82
Valli fiducia 388
Vanitas 547
Varia lectio 165
Vatinius in Ciceronem 290
Vehementia in dicendo 579
Venia extorta 256
Venia laceſſita 413
Venus 568
Venus moderata 164
Venus parabalis 553
Venter & lingua 328
Venter omnia devorans. 200
Venter ſurdus 372
Ventris cura prima 625
Ventris ſtudium 489
Vera bona animi 175
Vere pulchra 525
Veritas 224
Veritas odioſa 174
Verba affectata 247
Verborum ampullæ 489
Verſus detortus 293
Verſutia 404
Veſci in publico 206
Veſci quovis loco 213
Veſtis 634
Vetula amata 504
Vetulæ concubitus 49
Vetulus dux 395
Vicarii graves 425
Vicinus bonus 335
Viciſcitudo rerum 131
Victor benignus 324
Victor ferox 395
Victor & victus 363
Victoria dulcis 452
Victoria incruenta 516
Victoria magno empta 330
Victoria pulchra 192
Victoria ſpecioſa 44
Victoria uti 269.364
Victoriæ moderatio 80
Vigilantia 354.538
Vincere ſine cæde 388
Vindicta 345
Vindicta civilis 183
Vindicta optima 218
Vindictæ neglectus 340
Vinum vetus 289
Vini parcus uſus 527
Vini patiens 433
Vinolentia 529
Violenter 82
Vires formæ præſtant 554
Vir magiſtratum ornat 357
Vir pecunia potior 335
Viri fortis fiducia 236
Virgo mulier 292
Virtus in actione 523
Virtus infelix 458
Virtus laudata 636
Virtus laudata tantum 183
Virtus legibus non eget 524
Virtus non cogitur 549
Virtus principis 422
Virtus per ſe honeſta 526
Virtus præſtanda non profitenda 598
Virtus ſibi præmium eſt ib.
Virtus quærenda 148
Virtus ſuccedit 329
Virtus tuta 526
Virtutis cognatio 525
Virtutis lenocinium 157
Virtutis præmia 192
Virtutis ſtudium intendendum 184

Vir-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

irtutis uſus 574
is, Deus 337
is pro jure 273
ita à verbis diſſentiens 565
itæ contemptus 13
ita fugax 573
ita inanis 600
ita miſera 203. 462
itam nemo contemnit 458
ita præpoſtera 630
ita pura 462
ita ſine litteris mors 212
itia penſata 417
ivi docendi non laudandi 423
Ultio 465
Ultio civilis 402
Ultio deorum 399
Ultra malleum 483
Ultronea beneficentia 149
Umbræ 493
Unguenta 77. 214. 561
Unguentum olere 412
Unus eximius 417. 511
Unus pro multis 641
Vocalitas 297
Voluptas 193. 209. 215. 500. 550
Voluptas doloris comes 155
Voluptas emollit indomitos 365
Voluptas ex virtute 140
Voluptas magno empta 301
Voluptas temporaria 477
Voracitas 492
Vota 253
Vota morientis 418
Vota qualia 119. 129
Vota ſtulta 191
Votum 253
Vox in bello 376
Vox modeſta 560
Vox tyrannica 404. 453. 601
Urbane 4. 22. 33. 51. 60. 62. 228
Urbanitas 248
Uſque ad aras 342
Uſus lenit moleſtiam 198
Uſus rectus 590
Utcunque vincere 344
Utilitas 385
Utilitas virtute potior 81
Utilitas ex hoſte 525
Utilitas ex inimicis 573
Vulgi judicia 521. 527
Vulgi nihil ſanum 280
Vulgo nihil recte placet 212
Uxor caſta 318
Uxor eligenda 76
Uxor humilis 134
Uxor moleſta 444. 623
Uxor quare ferenda 152
Uxoris reverentia 420
Uxorum imperium. 373

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 14